MICHAEL BAIGENT - RICHARD LEIGH
HENRY LINCOLN

TAPINAK ŞÖVALYELERİ
MESİHİN MİRASI

2. Baskı

NK Araştırma - İnceleme

MESİHİN MİRASI
THE MESSIANIC LEGANCY

Michael Baigent, Richard Leigh & Henry Lincoln

Genel Yayın Yönetmeni: Gül Duran
Editör: Mehmet Tarhan
Çevirmen: Eda Acara
Redaksiyon: Kubilay Tabak
Bilgisayar Uygulama: Nurhan Sezgin
Kapak Tasarımı: Cemal Öktemer
Basın ve Halkla İlişkiler: Sayım Çınar
Film-Grafik: Mat Grafik
Baskı-Cilt: Melisa Matbaası

1. Baskı Ocak 2005
2. Baskı Ocak 2005

ISBN : 975-8823-71-X

© Michael Baigent, Richard Leigh & Henry Lincoln / Nokta Kitap

NOKTA KİTAP
Kazancı Yokuşu, Muhtar Kamil Sokak, Basmacı Han
No: 5/3 Taksim / İSTANBUL
Tel. 0212 243 43 03 (pbx) Faks: 0212 243 43 40
www.noktakitap.com / e-mail: info@noktakitap.com

MESİHİN MİRASI

MICHAEL BAIGENT,

RICHARD LEIGH

&

HENRY LINCOLN

ÇEVİRMEN: EDA ACARA

NOKTAKİTAP

SAYFA DİZİNİ

Önsöz.....9

BİR. MESİH

1 Bilim ve Kamu Anlayışı.....15
2 İsrail Kralı Olarak İsa.....39
3 Mesih Olarak Konstantin.....51
4 Özgürlük Savaşçısı Olarak İsa.....63
5 Kumran'da Sadok Hareketi.....73
6 Hıristiyanlığın Oluşumu.....85
7 İsa'nın Erkek Kardeşleri.....109
8 Nasrani Öğretisinin Hayatta Kalması.....121
9 Son Günler.....155

İKİ. ANLAM ARAYIŞI

10 Sembolün Harekete Geçirilmesi.....163
11 İnanç Kaybı.....167
12 Boşluğu Dolduran İnançlar:
Sovyet Rusya ve Nazi Almanyası.....175
13 Toplumsal Ümitsizlik
Savaş Sonrası Kriz ve Toplumsal Ümitsizlik.....193
14 Güven ve Güç.....199
15 Rahip Olarak Sanatçı, Sembol Olarak Kral.....227
16 Mahşeri Kucaklamaya Doğru.....243

ÜÇ. ENTRİKA

17 Postadan Mektuplar.....267
18 Britanya Bağlantısı.....283
19 İsimsiz Pusulalar.....311
20 Gizli 'Amerikan Birliği'.....327
21 Görüş Alanı Genişliyor.....351
22 Şövalye Direnişi ve Avrupa Birleşik Devletleri.....361
23 de Gaulle'ün Dönüşü.....377
24 Gizli Grupların Ardındaki Gizli Güçler.....393

Son Söz.....417

Kaynakça.....427

Notlar ve Referanslar.....443

MESİHİN MİRASI

Önsöz

1982'de Fransa'nın güneyindeki küçük bir yereldeki sır üzerine yürütülen on iki yıllık araştırma, Kutsal Kan ve Kutsal Kase'nin yayımlanmasıyla sonuçlandı. Gizemli bir 19. yüzyıl Languedoc* rahibi, Bérenger Saunierè, adeta elimizden tuttu ve bizi kendi hikayesinin altında yatan örüntüyü fark etmemiz için taşlara yöneltti. O, bizi nerdeyse bin yıl öncesine kadar izi sürülebilecek, üyeleri arasında birkaç ünlü şahsiyetin bulunduğu, Fransa'da ve muhtemelen başka yerlerde, günümüze kadar etkinliğini sürdürebilmiş, gizli ya da yarı gizli bir topluluğa, Sion Tarikatı'na yöneltti. Sion Tarikatı'nın görünürdeki amacı; modern Fransa tahtını, 13. yüzyıl önce tarih sahnesinden kaybolmuş olan Merovenjler soyuna iade etmekti. Ancak bu, anlamsız görünüyordu. Merovenj Soyu'yla ilgili bu kadar özel olan ne olabilirdi? Onun yeniden yapılanması, Leonardo da Vinci ve Victor Hugo ve daha da güncel olarak André Malraux, Marshal Alphonse Juin ve belki Charles de Gaulle gibi adamları niye ilgilendiriyordu?

Bu soruya kısmi ama önemli bir cevap; Merovenjlerin kendilerinin doğrudan Davut'un Eski Ahit Evi'nin soyundan gelen bir nesil olduklarını iddia ettiklerini keşfetmemizle ortaya çıktı ve bu iddia; onların yerine geçen hanedanlık, diğer tek erkler ve zamanın Roma Kilisesi tarafından doğrulanıyordu. Yavaş yavaş kanıtlar kendilerine özgü bir ivme

*Güney Fransa yani Languedoc yöresi, Hıristiyanlık ile İslâm arasındaki sınırda bulunmaktadır. Bu bölge aynı zamanda İslâm yönetimi altında yaşayan Sefarad Yahudileri ile Hıristiyan yönetimi altında yaşayan Aşkenaz Yahudileri için de bir kavşak noktasıdır. Avrupa Hıristiyanlığının karşısına çıkan Katharizmin bu bölgede ortaya çıkması bir rastlantı değildir.

içinde bir araya geldi. Bu bizi, kutsal kitap araştırmalarının hassas alanına yöneltti ve kışkırtıcı bir hipotez geliştirmemize neden oldu: İsa, İsrail'in meşru kralıydı, evlenmiş ve çocuk sahibi olmuştu ve İsa'nın soyu, yaklaşık üç buçuk asır boyunca varlığını devam ettirmişti; ta ki Fransa'nın Merovenj Hanedanlığı'yla birleşene dek.

Sonuçlarımız kristalize oldukça, bu durum, okuyucularımıza olduğu gibi başta bize de ürkütücü geldi. Ancak bizim açımızdan, ortaya çıkarmakta olduğumuz şeyin önemi, bilincimize azar azar sızarak yıllar içinde belirginleşti. Okuyucularımız açısındansa, aynı keşif süreci, tek bir kitabın sınırları içine sıkıştırılmıştı ve bu yüzden etkisi çok daha ani, beklenmedik, daha rahatsız edici ya da heyecanlandırıcıydı. Bu sürecin yavaş, sancılı, haftadan haftaya ya da aydan aya işleyen ve ancak bu şekilde yapboz parçalarının bir araya getirilmesiyle ortaya tutarlı bir resim çıkaran bir ritmi yoktu. Tam tersine bu, bir patlamanın kafa karıştıran kabalığıyla oluştu. Patlamanın içinde oluştuğu alan düşünüldüğünde, belki de bu sonuçlar kaçınılmazdı. Pek çok okurumuz için, kitabımızdaki en önemli tartışma noktası - tabi, tek tartışma noktası değilse de- 'İsa Meselesi'ydi.

İsa, çalışmamızı dünya genelinde ön sayfalara taşıdı ve buna bir 'sansasyonalizm' etkisi kattı. Medya içinde, kitabımızda işlenen diğer meselelere ikincil bir yer ayrıldı; tabi eğer gerçekten yer ayrıldıysa. Örneğin, Haçlı Seferleri'ne ilişkin yeni bir boyutu ya da Tapınak Şövalyeleri'nin yaratılışıyla ilgili yeni bir bilgiyi ya da Siyon Protokolleri'nin kökenine dair yeni bir bulguyu keşfettiğimiz zaman duyduğumuz heyecan, genelde paylaşılmadı. Tüm bu keşifler İsa'nın ve onunla ilgili tezimizin gölgesinde kaldı.

Ama bizim açımızdan, İsa'yla ilgili tezimiz, araştırmamızın ancak bir yönüydü ve bu yön, kesinlikle en önemli olanı değildi. Medya ve çoğu okur, kutsal kitapla ilgili sonuçlarımıza yoğunlaşırlarken; biz, sonraki araştırmalarımızın izlemesi gereken yönü düşünebiliyorduk. Dikkatimizin günümüzdeki Sion Tarikatı'na yoğunlaşması gerekiyordu.

Tarikat'ın asıl *raison d'être*si neydi? Eğer asıl amaç Merovenj Soyu'nun yenilenmesiydiyse, bunun araçları neydi?

Malraux ve Juin gibi şahsiyetler, ne naif idealisttiler ne de dinci fanatiktiler. Aynı durum, yüz yüze görüştüğümüz Tarikat üyeleri için de geçerliydi. Öyleyse, amaçlarını gerçekleştirmeye nasıl niyet ettiler? Cevap oldukça açık olarak kitle psikolojisi, politik güç ve yüksek finans gibi alanlarda aranmalıdır. Biz 'gerçek dünyanın' insanlarıyla ilgileniyoruz ve ancak '1980'lerin gerçek dünyasıyla, onların asırlar öncesine uzanan tarihlerini anlamlandırmak durumundaydık.

Ama Tarikat'ı bugün nasıl anlamak gerekiyordu? Çağdaş etkinlikleri ve güncel işlerdeki mevcudiyetinin izi nasıl sürülebilirdi? Tarikat üyeliğini kim oluşturmuştu? Ne kadar güçlüydüler? Ne tür kaynaklara hükmedebiliyordular? Eğer tezimizin geçerliliği ortaya çıkarsa, Merovenj ve/ya da İsa ve/ya da Davut'un Eski Ahit Evi soyundan geldikleri iddiasını nasıl savunabilirdiler? Modern dünyada böyle bir iddia, nasıl toplumsal ve politik yankı bulabilirdi?

Tarikat'ın, Fransa'nın ve nihayetinde bir bütün olarak Avrupa'nın geleceği ve belki de daha da ötesi için bir tür 'yüce tasarım' ya da 'ustaca bir tasarı' üzerinde yoğunlaştığı belli oldu. Bu tabii ki yolumuza çıkan birçok imanın, önerilerin ve bilgi parçalarının sunduğu sonuçtur. Ayrıca, nihayetinde Tarikat'ın Büyük Üstad'ı olmayı tasarlayan kişinin bize gösterdiği düz, tasnif edilmiş ve gerçeklik meselesiyle ilgili yolu da unutamayız. Bu kişinin iddiasına göre, Kudüs Tapınağı'nın kayıp hazinesi, Tarikat'ın ellerinde bulunuyordu ve 'zamanı geldiğinde' İsrail'e geri iade edilecekti. Ancak bu zamanı belirleyecek etkenler nedir? Yalnızca toplumsal ve siyasal etkenler ve belki de 'psikolojik iklim'.

Modern Tarikat hakkındaki araştırmamızın, eşzamanlı olarak birçok yönde incelemeler yapmamızı icap ettireceği açıktı. İlk olarak, dinler tarihini ve kutsal kitap malzemelerini yeniden araştırmamız, ayak izlerimizi yeniden izlememiz ve bu alanlardaki çalışmamızı yeniden gözden geçirmemiz ve bunu mümkün mertebede geliştirmemiz gerekecekti. Daha evvel, kutsal bir kan bağına ilişkin bulgu aramıştık. Bu sefer öncelikle İsa Mesih kavramına yoğunlaşacaktık. Tarikat düşüncesinde, Mesihliğe özel bir geçerlilik atfedildiğini gördük. Örneğin, genelde yalnızca Mesihçi fi-

gürleri tasvir ederken kullanılan ifadelerin, ısrarla Merovenj Hanedanlığı'nın tasvirinde de kullanıldığını görmemek mümkün değildi.

'Mesih' düşüncesinin İsa döneminde ne anlama geldiğini, bunun yüzyıllar içinde nasıl değiştiğini, antik ve modern düşüncelerin ikna edici bir biçimde nasıl bağdaştırılabileceğini kesin olarak belirleyecektik.

İkincisi Mesihlik kavramının bugün, nasıl pratiğe uygulanabileceğini belirlememiz lazımdı. En temel anlamda, kendimizi bu kavramın 20. yüzyılda geçerli olamayacağı yönünde tatmin etmek durumundayız. Bu, modern dünyayı biçimlendiren tinsel ve psikolojik havanın anlaşılmasını sağlayacaktır. Çağdaş batı toplumunun belirli, klişeleşmiş yönleriyle, anlam buhranıyla ve ruhani değerlerin incelenmesiyle yüzleşmek durumundayız.

Son olarak, tabii ki Prieure de Sion'un kendisiyle, Büyük Üstad'ıyla, teşhis ettiğimiz ya da tanıştığımız üyeleriyle ya da ilişkileriyle kurduğumuz bağlantıları izlemek zorundaydık. Burada kendimizi hızla değişen durumlar, hızla gelişen olaylar bataklığının ortasında bulacağımız hemen ortaya çıktı. Garip iddiaların ve karşıt iddiaların ardında yatan bir çeşit doğruyu belirlememiz gerekecekti. Yeni, belgeleyici bulguları test etmemiz; sahtekarlıkları gün yüzüne çıkarmamız; perde arkasındaki kişilerin karmaşık entrikalarıyla oluşturulan 'yanlış bilgi'nin kasten yaygınlaştırıldığı bulanıklıkta yolumuzu bulmamız gerekecekti.

Nihayetinde, bazı sıra dışı olasılık silsilelerini birbirlerinden ayırt etmeye başladık. Sion Tarikatı gibi bir örgütlenmenin, kendisini nasıl 'anlam buhranına' tabi kıldığını ve hatta bunun üzerinden yükselebildiğini anlamaya başladık. Mesihlik gibi görkemli, uhrevi ve mistik bir kavramın, 20. yüzyıl toplumunun ve siyasetinin pratik dünyasında vücut bulabileceğini öğrendik.

BİR
MESİH

1

BİLİM VE KAMU ANLAYIŞI

> ... Bu, şans eseri kısa bir süre önce elime geçti. O zamana dek, kutsal kitap araştırmaları alanında neler yapılmakta olduğu veya birbiriyle rekabet halindeki tarihçilerin saldırıları konusunda hiçbir fikrim yoktu. Bu, benim için bir şok oldu ve adeta bir vahiy! Bana tümüyle yeni gelen bütün gerçekleri öğrendim. Söz gelimi Müjdeler*, 65 ve 100 yılları arasında yazılmış. Bu da kilisenin Müjdeler'den önce kurulmuş ve onlar olmadan yoluna devam edebilmiş olduğu anlamına geliyor. Bir düşünün! İsa'nın doğumunun üzerinden 60 yıldan fazla süre geçmiş! Bu, bugün birisinin çıkıp, elinde faydalanacağı tek bir yazılı belge olmadan, sadece sisli hatıralara ve anekdotlara dayanarak, Napolyon'un sözlerini ve maceralarını yazmasına benziyor[1].

Napolyon'a yönelik atıf bir yana, yukarıdaki alıntı neredeyse kelimesi kelimesine, 1982'de yayımlanan *"Kutsal Kan ve Kutsal Kase"*yi okuyan birinin vereceği bir tepki ola-

---

**E.N: İncil'in bölümlerinden bahsederken kullanılan 'Gospel' kelimesine karşılık olarak 'Müjde' kelimesi; Eski ve Yeni Ahit'in tamamından bahsederken kullanılan 'Bible' kelimesine karşılık olarak da 'İncil' kelimesi kullanılmıştır.*

bilirdi; bize ulaşan mektuplarda ve sözlü yorumlarda işte bu tepkiyi almıştık. Aslında yukarıdaki alıntı, Roger Martin de Gard'ın, 1912'de yayımlanan *Jean Barois* adlı romanından ve bu romanda şöyle diyorlar:

> ... Çok yakında entelektüel duruşa sahip bütün teologlar bu sonuçlara varmış olacak. 19. yüzyıl Katoliklerinin, bu şiirsel efsanelerin edebi gerçeğine bu kadar uzun zaman nasıl olup da inanabildiklerine şaşacaklar[2].

Aslında bu hayali diyalogdan çok önceleri, aşağı yukarı 1870'lerde, İsa ve Hıristiyanlığın kökenleri; araştırmacılar, yazarlar ve yayımcılar için, yeni yeni boy veren bir sanayi haline gelmeye başlamıştı. 16. yüzyılın başında Papa X. Leo, "Bu İsa efsanesinin bize fazlasıyla yararı dokundu." sözlerini zikretmişti. 1740'ların başına gelindiğinde akademisyenler, bizim bugün kutsal kitapla ilgili bilgilerin gerçekliğini sorgulamak için geçerli bir tarihsel yöntem olarak kabul ettiğimiz modeli geliştirdiler. Böylece 1744 – 1767 yılları arasında Hamburg'da görev yapan Profesör Hermann Samuel Reimarus, cesedi havarileri tarafından mezarından çıkarılmış İsa'nın, başarısız bir Yahudi devrimciden başka biri olmadığı iddiasını ortaya attı. 19. yüzyıl ortalarında ise Alman, kutsal kitap uzmanları adeta bir devrim gerçekleştirerek, Müjdeler'in yazılma tarihlerini saptadı ki bu yaklaşım ve bunun doğurduğu sonuçlar, hala geçerliliğini korumakta. Bugün muteber olan hiçbir tarihçi veya kutsal kitap uzmanı, en eski Müjde'nin, anlattığı olaylardan en az bir nesil sonra yazılmış olduğunu reddetmeyecektir. Alman araştırmacıların vardığı sonuçların güvenilirliği; en önemli, ünlü ve saygın kutsal kitap yorumcularından ve Marburg Üniversitesi'nde görevli olan Rudolf Bultmann'ın şu sözlerinde toparlanmaktadır:

> İsa'nın hayatı ve kişiliğiyle ilgili neredeyse hiçbir şey bilmediğimizi düşünüyorum, zira erken dönem Hıristiyan kaynakları bu konuyla hiç ilgilenmemiştir, bugüne kalan bilgiler eksik, dahası çoğunlukla efsaneden ibarettir[3].

Yine de Bultmann, inançlı bir Hıristiyan olarak kaldı. İnancını, tarihteki İsa ile Hıristiyanlığın İsa'sı arasındaki derin mesafe bırakma konusunda ısrar ederek sürdürdü. Bu mesafe kabul edildiği sürece, inanç da savunulabilir hale geliyordu. Bu mesafe kabul edilmediğindeyse; inanç, kaçınılmaz olarak yıpranmakta ve tarihin üzerinden atlanamayacak olgularıyla zayıflamaktaydı.

19. yüzyıldaki Alman, kutsal kitap uzmanlarının ulaşacağı nihai sonuç işte buydu. Bununla birlikte, geleneksel kutsal kitap otoritesi, başka çevrelerin de eleştirilerine maruz kalıyordu. Alman araştırmasının tartışma yaratan sonuçları, uzmanların dar çevresiyle sınırlı kaldı. Fakat 1863'te Fransız yazar Ernest Renan, çok satan ünlü kitabı *İsa'nın Hayatı* ile büyük çapta uluslararası bir tartışmaya sebep oldu. Hıristiyanlığı doğaüstü tuzaklarından arındırmaya ve İsa'yı 'emsalsiz bir adam' olarak sunmaya çalışan bu eser, döneminin belki de en fazla gürültü koparan kitabıydı. Bunun, kamuoyu üzerinde yarattığı etki muazzamdı ve bu eserden derinden etkilenenler arasında Albert Schweitzer de vardı. Ancak Renan'ın değerlendirmesi bile, 19. yüzyılın ikinci yarısında sahneye çıkmaya başlayan modernistler kuşağı tarafından, eleştirel olmayan duygusallığın örneği sayıldı. Şu da gözden kaçırılmamalıdır ki modernistlerin çoğunluğu, kilisenin çizdiği çerçeve içinde çalışıyordu, ta ki 1907'de Papa X. Pius tarafından resmen kınanana ve 1910'de modernist karşıtı bir bildirge yayımlanana kadar.

Bu dönemden sonra gerek Alman, kutsal kitap uzmanlarının gerekse Roma Katolik modenistlerinin bulguları, sanatta yansımalarını bulmaya başladı. 1916'da Anglo-İrlandalı romancı George Moore, İsa'nın hayatını yeniden kurguladığı, *The Brook Kerith* adlı kitabını yayımladı. Moore, çarmıhtan kurtulan ve Aramatyalı Yusuf tarafından sağlığına kavuşturulan bir İsa portresi çizerek büyük bir skandala yol açtı. *The Brook Kerith*'in yayımlanmasını izleyen yıllarda, Müjde hikayesini yeniden kurgulayan sayısız eser yayımlandı. 1946'da Robert Graves, *King Jesus* (Kral İsa) adlı ateşli, İsa portresini yayımladı; burada da İsa çarmıhtan kurtuluyordu. 1954'te Nobel ödülü alan Yunan yazar Nikos Ka-

zancakis, *Günaha Son Çağrı* romanıyla uluslararası infial uyandırdı. Moore ve Graves'teki İsa figürlerinin aksine, Kazancakis'in kahramanı çarmıhta ölüyordu. Ancak kahraman, bu olaydan önce, kendi hayatının nasıl olması gerektiğini ve başka türlü nasıl olabileceğini hayal ediyordu. 'İleriye dönük' görüntülerle resmedilen bu hayalde, İsa, yaşamı boyunca arzuladığı Magdalena'yla evlendiğini ve bir aile kurduğunu görüyordu.

Bu örnekler, kutsal kitap araştırmalarının, sanat için açtığı yeni alanın ne kadar geniş olduğunu göstermektedir. İki asır önce kutsal metinleri tartışmaya açan bir roman yazılması düşünülemezdi bile. Şiir bile az ya da çok Ortodoks ya da adayıcı kayıp cennet biçimlerinden bağımsız olarak bu tür meselelere el atamazdı. Ne var ki 20. yüzyıla gelindiğinde İsa ve onun dünyası, sadece aşırı duygusal nedenlerle değil, ciddi ve uluslararası çapta ünlü edebi şahsiyetler için de geçerli araştırma ve keşif noktaları içeren bir 'anlatım alanı' haline geldi. Onların eserleri sayesinde kutsal kitap araştırmalarının verdiği ürünler, hiç olmadığı kadar yaygın bir kitleye ulaştı.

Bu arada kutsal kitap araştırmaları da olduğu yerde saymıyordu. İsa ve Yeni Ahit dünyası, profesyonel tarihçilerin ve araştırmacıların ilgi alanı olmayı sürdürdü; araştırmacılar çoğalan bir tutkuyla ve yararlanabildikleri yeni kanıtlar sayesinde, iki bin yıl önce yaşamış bu esrarengiz insanı kuşatan gerçekleri ortaya çıkarmaya çalıştılar. Bu çalışmaların birçoğu, aynı alanda etkinlik gösteren araştırmacıların dikkatine sunulmayı hedefliyordu ve pek az popülerlik kazandı. Ancak birkaçı da yaygın şekilde okundu ve hatırı sayılır bir tartışmaya vesile olmayı başardı. Dr. Hugh Schonfield, *The Passover Plot* (1963) adlı çalışmasında, İsa'nın sahte bir çarmıha germe oyunu düzenlediğini ve çarmıhta ölmediğini öne sürüyordu; kitap uluslararası çapta çok satan haline geldi ve şu an, üç milyondan fazla nüshası baskıda. Daha yakın zamanda bu tartışma, *Jesus the Magician* (Büyücü İsa) kitabıyla iyice boyutlandı. Bu yapıtında Dr. Morton Smith, kahramanını tipik bir merak kışkırtıcısı olarak sunmaktaydı; Hıristiyan çağının başında Orta doğu, bu tür insanlarla do-

lup taşıyordu. Morton Smith'in İsa'sı, Tyana'nın Apollonius'undan veya Simon Magus'un efsanevi figüründen (eğer gerçekten vardıysa) farklı değildir.

Özel olarak İsa'ya isnat edilen malzemeye ilaveten, Hıristiyanlığın köklerine, Erken Kilise'nin kuruluşuna ve Eski Ahit Yahudiliği'ndeki kökenlerine dair sayısız çalışma yayımlanmıştır. Burada, Dr. Schonfield Yeni Ahit'in art alanını işaret eden bir dizi çalışmayla yine önemli bir rol oynamıştır. 1979'da Elaine Pagels, *The Gnostic Gospels* (Gnostik Müjdeler) adlı kitabıyla dünyanın ve yaygın bir okur kitlesinin dikkatini çekti. Kitap, 1945'te Mısır'da bulunan Nag Hammadi Parşömenlerini inceliyor ve Hıristiyan öğretisinin ve geleneğinin radikal ve yeni bir yorumunu sunuyordu.

Son kırk yılda kutsal kitap araştırmaları, birincil kaynakların keşfiyle ve daha önce kapalı tutulan bazı malzemelerin incelemeye açılmasıyla muazzam ilerlemeler kaydetti. Bu kaynakların en ünlüsü elbette 1947'de, Kumran'daki münzevi Esseni Cemaati'nin kalıntıları arasında bulunan Ölü Deniz Parşömenleri'dir. Bu tür büyük keşiflerin yanı sıra, yıllarca süren baskıların ardından, başka kaynaklar da adım adım gün ışığına çıkarılmakta ve üzerinde çalışılmaktadır.

Sonuç olarak İsa artık, Müjdeler'in basitleştirilmiş masal dünyasında var olan esrarengiz bir figür değildir. Hıristiyan çağının arifesindeki Filistin de artık tarihten ziyade efsanelere ait, meçhul bir diyar değildir. Tam tersine, bugün İsa'nın içinde yaşadığı ortam ve Hıristiyanların büyük bölümünün ilk asırda tahayyül ettiği Filistin'le, onun sosyolojik, ekonomik, siyasi, kültürel ve dinsel karakteriyle ilgili birçok gerçek, tarihsel bilgiye sahibiz. İsa'nın dünyasının büyük bölümü, çarpıtmanın, spekülasyonun ve efsanevi abartıların gölgesinden sıyrılmış, söz gelimi Kral Arthur'un dünyasından daha açık ve iyi bir biçimde belgelenmiştir. İsa'nın kendisini anlamak belli bir dereceye dek hala zor olsa da onun hakkında en az Arthur veya Robin Hood hakkındakiler kadar güvenilir bilgi mevcuttur.

Kutsal Kitap Araştırmalarının Başarısızlığı

Bütün bunlara rağmen, bu kitabın başında dile getirdiğimiz umutlu kehanet gerçekleşmedi. Entelektüel duruşa sahip teologlar, (en azından açıkça) ne bu sonuçları paylaşmaya yanaşmış ne de 19. yüzyıldaki seleflerinin safdilliliklerinden etkilenmişlerdir. Dogma, belli çevreler üzerindeki etkisini hiç olmadığı kadar sağlamlaştırmıştır. Halihazırdaki aşırı nüfus sorununa rağmen, Vatikan, doğum kontrolü ve kürtaj konusunda hala engeller dayatabilmektedir; üstelik bunu toplumsal veya ahlaki değil, teolojik gerekçelerle yapmaktadır. York Minster'da bir meşale yüzünden çıkan yangın hala, günahkar bir piskoposun atanmasından dolayı tanrının verdiği ceza olarak kabul edilebilmektedir. Bu piskoposun İsa'nın hayat hikayesiyle ilgili ateşli açıklamaları; kurtarıcılarının bir bakirenin kutsal ruhu tarafından doğurulduğu hikayesinden başka bir şeye inanmayı reddeden insanlar arasında hala infial yaratabilmektedir. Amerikalı cemaatlerde, büyük edebiyat eserleri, geleneksel kutsal kitap yorumuna meydan okudukları gerekçesiyle okullarda ve kütüphanelerde hala yasaklanabilmekte (hatta zaman zaman yakılmaktadır). Bu arada yeni bir kökten dincilik dalgası, Disneyland'dan farksız bir cennet vaadine inandırılan milyonların desteğiyle, Amerikan siyasetini etkisini altına almaktadır.

İsa'yı sunuş biçimi Ortodoksluktan ne kadar uzak olursa olsun, Kazancakis'in *Günaha Son Çağrı* adlı romanı gayet dinsel, imanlı ve de Hıristiyan bir yapıttır. Ne var ki bu roman, yazarın memleketi olan Yunanistan da dahil olmak üzere, birçok ülkede yasaklanmış ve Kazancakis'in kendisi de aforoz edilmiştir. Edebi olmayan yapıtlar arasında Schonfield'ın *The Passover Plot*'u, büyük satış rakamlarına ulaşmasına rağmen, çok daha acımasız bir düşmanlığı kışkırtmıştır.

1983'te London Weekend Televizyonu ve Channel 4 için çalışan David Rolfe, *Jesus: the Evidence* (İsa: Delil) adlı üç bölümlük bir televizyon belgeseli üzerinde çalışmaya

başladı. Belgeselin kendine ait bir duruşu yoktu ve belli bir fikri savunmuyordu. Sadece Yeni Ahit çalışmaları alanını incelemeye ve öne sürülen çeşitli kuramların önemini göstermeye çalışıyordu. Proje daha başlamadan, baskıcı Britanya grupları, belgeselin yasaklanması için lobi faaliyetlerine girişti. 1984'te belgesel tamamlandığında, dolaşıma sokulabilmesi için, özel bir gösterimde, bunun bir grup parlamento üyesine gösterilmesi gerekti. Sonrasındaki değerlendirmeler, belgeseli tamamen tarafsız ve kesinlikle tartışma koparmaktan uzak bulmuş olsa da; İngiliz Kilisesi'ndeki din adamları, cemaatlerinin programdan dolayı yaşayacağı üzüntüye karşı alarm durumunda olacaklarını ilan ettiler.

İsa: Delil, kamuoyunu, Yeni Ahit araştırmaları alanında kaydedilen gelişmeler konusunda bilgilendirmeye çalışmıştı. *The Passover Plot* bir kenara bırakılırsa, bu alanda yapılan araştırmalar, halka ulaşma yolu bulamamıştı. Büyücü İsa ve Gnostik Müjdeler gibi az sayıda çalışma yaygın şekilde okunmuş, tartışılmış ve dağıtılmıştı; fakat okuyucu kitlesi büyük oranda bu alanla ilgilenen insanlardan ibaret kalmış ve kitaplar geniş halk kitlelerine yine de ulaşamamıştı. Son yıllarda yapılan çalışmalar ise sadece uzmanlara hitap ediyordu.

Genel kamuoyu kadar, bu kamuoyunu yönlendiren kiliselere kalsaydı, yukarıda bahsedilen eserler üretilemezdi. George Moore'un Çarmıh'tan kurtulan İsa iddiası, sadece bazı eski aykırı görüşlerde değil, Kuran'da da öne sürülüyordu; bu yüzden de İslam ve İslam Dünyası'nda yaygın kabul gördü. Fakat aynı iddia Robert Graves, ardından da Dr. Schonfield tarafından zikredildiğinde, sanki daha önce hiç dile getirilmemiş gibi büyük bir skandala ve tepkiye yol açtı. Yeni Ahit araştırmaları alanındaki her yeni keşif ve her yeni iddia, sanki mümkün olduğunca çabuk bir biçimde yutuluyor. Her birinin yeniden unutulması için yeniymiş gibi sunulmaları gerekiyor. Birçok kişi, kitabımızdaki bazı saptamalara; sanki *The Passover Plot* ya da Grave'in *Kral İsa*'sı ya da Moore'un *The Brook Kerith*'i -ve bu açıdan, Kuran- hiç yazılmamış gibi tepki gösterdi.

Bu, modern tarih araştırmaları alanında olağan dışı, belki de benzeri görülmeyen bir durumdur. Tarih araştırmalarının diğer bütün alanlarında yeni malzemeler kabul görmektedir. Belki bunlar tartışma yaratmaktadır. Belki baskı altına alınmaya ya da sindirilmeye çalışılmaktadır. Fakat en azından insanlar neyin keşfedilmiş; yirmi, elli veya yetmiş yıl önce neler söylenmiş olduğunu bilir. Eski keşiflerin ve yargıların, yeni keşif ve yargılara temel oluşturduğu hakiki bir bilimsel ilerleme vardır; belli bir bilgi külliyatı oluşturulmaktadır. Devrimci fikirler benimsenir veya reddedilir, ama en azından onlardan ve onların öncüllerinden feyiz alınır. Bir bağlam hayattadır. Birbirini takip eden araştırmacı nesillerinin biriken katkıları yüksek ve yükselmekte olan bir kavrayış yaratır. Tarih bilgimizi, genel bir mirastan olduğu kadar; belli dönem ve olaylardan da devşiririz. Böylece Kral Arthur, Robin Hood veya Jeanne d'Arc gibi şahsiyetlerin tutarlı bir imajını elde ederiz. Kaldı ki bu imaj sürekli olarak gelişmekte, dönüşmekte, yeni malzemelere ulaşıldıkça sürekli olarak tahlil edilmektedir.

Genel kamuoyu söz konusu olduğunda, Yeni Ahit tarihi çarpıcı bir tezat teşkil eder. Durağanlığını; yeni gelişmeler, keşifler ve bulgular tarafından değiştirilemez konumunu sürdürür. Bütün tartışmalı iddialar, sanki ilk kez öne sürülüyormuş gibi karşılanır. Bu yüzden, Durham Piskoposu'nun teolojik açıklamaları şok ve korku dolu bir tepkiye yol açar; sanki Piskopos'un selefi olan Tapınak Başpiskoposu hiç yaşamamış, Anglikan Kilisesi'ni iki savaş arasında yönetmemiş ve benzeri açıklamalarda bulunmamıştır.

Kutsal kitap araştırmaları alanına yapılan her katkı, kumdaki ayak izlerinden farksızdır. Hepsi çabucak kuşatılır ve hiçbir iz bırakmamacasına kamuoyunun dikkatinden kaçırılır ve tekrar kuşatılmak için yeniden ilan edilirler.

Neden böyle olmak zorunda? Niye birçok yaşamla alakalı olan kutsal kitap araştırmaları, evrimleşmekten ve gelişmekten muaf? İnançlı Hıristiyanların büyük bölümü neden taptıkları şahsiyet hakkında, onca alakasız şahsiyet hakkında bildiklerine oranla çok daha az tarihsel bilgiye sahip? Bu tür bilgilerin ulaşılamaz olduğu veya bu tür iddiaları öne

sürmenin tehlikeli olduğu geçmiş dönemlerde, bu durum meşru görülebilirdi. Bugünse bilgi, hem ulaşılabilir hem de güvenle öne sürülebilir durumdadır. Fakat inançlı Hıristiyan, bu konularda hala en az asırlar önceki ataları kadar cahildir; hala çocukken işittiği aynı basit bilgilere inanmayı sürdürür.

Bir köktendinci, pekala bu durumun, Hıristiyanlık inancının sağlamlığına ve gücüne delalet ettiğini savunabilir. Ne var ki bu tür bir açıklamayı tatmin edici bulmuyoruz. Hıristiyan inancı, gerçekten de sağlam ve güçlü olabilir. Tarih böyle olduğunu kanıtlamıştır. Fakat biz inançtan söz etmiyoruz; inanç büyük ölçüde mahrem ve öznel bir mesele olmalıdır. Biz, belgelenmiş tarihsel olgulardan söz ediyoruz.

Yukarıda bahsi geçen belgesel dizinin gösterime girdiği günlerde, televizyonda konuyla ilgili bir tartışma programı yayımlandı. Bu programda, çoğu din adamı olan, önde gelen bir dizi yorumcu, belgeselle ilgili düşüncelerini ifade etmek için bir araya gelmişti. Tartışmanın gidişatı içerisinde yorumcuların bir kısmı açıklayıcı bir nokta üzerinde fikir birliğine vardı. Bir önceki yıl, sadece Durham Piskoposu değil, Canterbury Başpiskoposu da aynı noktayı dile getirmişti. Ayrıca bu, sonraki bir İngiliz kilise meclisi toplantısında, tartışmanın odağı olmuştu.

Bazı katılımcılara göre, Yeni Ahit araştırmalarının bilgisizliğinden, kısmen kiliselerin bizzat kendisi ve eklesiastik* yapı mesuldü. Yönetimdekiler ya da yönetim için eğitim alanlar, eğitimlerinin doğal bir parçası olarak kutsal kitap araştırmalarındaki son gelişmelerle yüz yüze gelmektedirler. Bugün din adamlığı eğitimi alan herhangi bir öğrenci, Ölü Deniz Parşömenleri ve Nag Hammadi Parşömenleri, Yeni Ahit araştırmalarının tarihi ve gelişimi, gerek teologlar gerekse tarihçiler tarafından yapılan tartışmalı açıklamalar hakkında bir şeyler öğrenecektir. Ancak *bu bilgiler geniş kesimlere aktarılmamıştır.* Sonuçta, din adamları ile kendi cemaatleri arasında bir uçurum oluşmuştur. Din adamları kendi aralarında fevkalade kültürlü ve bilgili bir grup haline

*Yunanca 'Eklisia' (Kilise) kelimesinden türemiş, kiliseyle ilgili olan

gelmişlerdir. Son keşiflere bıkkın bir itimatla tepki vermektedirler. Bizim sorguladığımız türden iddialara ulaşabilmekte; fakat bunları hiç de şaşırtıcı veya skandal yaratıcı bulmamaktadırlar. Zaten bu derin bilgileri sürülerine de aktarmazlar. Sürü, bu konularda otorite kabul ettiği çobanından, tarihsel art alana dair bir şey öğrenemez. Sonuçta bu tür bilgiler, yetkili çobanlarca değil de bizim gibi yazarlar tarafından açıklandığında, çoğu zaman travmaya veya kişisel inanç krizi raddesine varan bir tepkiye yol açabilmektedir. Ya bizler lanetli ikon kırıcılar haline geliriz ya da çoban, bilgiyi saklayan bir şüpheli haline gelir. Nihai sonuç, sanki bir zamanlar kilise adamları kasten sessiz kalıyorlarmış düşüncesiyle aynıdır.

Mevcut durum budur. Bir yanda geçmişte yazılan her şeye ulaşabilen, en yeni kutsal kitap araştırmalarını ezbere bilen din adamları hiyerarşisi vardır. Diğer yanda ise, kutsal kitap araştırmalarına tamamen yabancı bir kitle... Az ya da çok okuyan, modern bir din adamı, Yeni Ahit'te yazılanlarla, sonraki geleneğin katkıları arasındaki farkı çok iyi bilir. Kutsal metinlerin, gerçeğin ne kadarını -daha doğrusu ne kadar azını- söylediğinin farkındadır. Yorumlanmaya muhtaç, aslında yorumlanması da zaruri, ne kadar mesele olduğunun farkındadır. Böyle bir din adamı gerçek ile inanç, tarih ile teoloji arasındaki çelişkilerle çok önce şahsi olarak yüz yüze gelmiş ve bu çelişkinin çözümünü de bulmuştur. Böyle bir din adamı, kendi şahsi bilincinin tarihsel kanıtlarla özdeş olmadığını çoktan kabul etmiştir ve bu ikisi arasında bir tür şahsi uzlaşma kurmuştur; öyle ya da böyle, her ikisini birleştirmeyi başaran bir uzlaşmadır bu. Böyle bir din adamı, genelde 'bütün bunları önceden de duymuştur'. Bizim veya başka yazarların öne sürdüğü türden kanıtlardan veya hipotezlerden etkilenmesi düşük bir ihtimaldir. Bu kanıtlara zaten aşinadır ve kendi sonuçlarını uzun süre önce şekillendirmiştir.

Yetkin çobanların aksine sürü, ne sorgulanan kanıtlara ulaşma ne de kutsal metinlerle tarihsel zemin arasındaki tutarsızlıklarla yüzleşme fırsatına sahip olabilmiştir. İnançlı Hıristiyan, gerçek ile inancı, tarih ile teolojiyi uzlaştırmaya

gerek duymamıştır; çünkü bunların arasında bir fark olabileceğini düşünmesi için herhangi bir sebebi olmamıştır. Hatta Filistin'in iki bin yıl önce son derece gerçek bir yer olduğunu, zaman ve mekan içinde konumlandığını, sosyal, psikolojik, siyasi, ekonomik ve dinsel etkenlerin -ki geçmişte olduğu gibi bugün de bütün 'gerçek' toplumlar bu etkenleri barındırır- belirlediği karmaşık bir toplum olduğunu bile aklına getirecek fırsatı olmamıştır. Tam tersine, Müjdeler'deki hikaye, büyük oranda tarihsel bağlamından koparılmıştır; öykü keskin, zamansız, efsanevi bir basitlik taşıyan, meçhul, sanki hiç var olmamış ve çok eskilerde kalmış bir yerin anlatısıdır. Söz gelimi İsa şimdi Celile'de, şimdi Yahuda'da ortaya çıkar; şimdi Kudüs'te, şimdi Ürdün vadilerinde gözükür. Ancak modern Hıristiyanlar için, ne bu yerler arasındaki siyasi ve coğrafi ilişki ne de bu yerlerin, birbirlerinden ne kadar uzak oldukları, birinden diğerine gitmek için ne kadar uzun bir yol kat edilmesi gerektiği çoğunlukla anlam ifade etmez. O dönemde yaşamış resmi görevlilerin unvanları çoğunlukla anlamsızdır. Romalılar ve Yahudiler, bir film setindeki figüranlar misali, arka planda, kafa karıştırıcı bir biçimde kapışıp dururlar; bu figüranlardan biri kazara fark edilirse, ancak bir Hollywood oyuncusuna benzetilir mesela, Pilatus, Brooklynli birinin aksanıyla özdeşleştirilir, o kadar.

Sıradan cemaat, kutsal metinleri tarihin kendisi olarak algılar; bunlar, tarihsel bağlamından koparılmış olmalarına rağmen gerçekliğini yitirmeyen, kendinden menkul hikayelerdir. Ruhani rehberleri tarafından başka türden bir bilgiyle tanıştırılmamış olan inançlı biri, böyle bir bağlamda ortaya konulan sorunları da irdeleme gereği duymaz. Bu tür sorunlar, bizimkine benzer bir kitapla ortaya konduklarında, gayet anlaşılır şekilde vahiy ya da küfür olarak algılanırlar. Bizlerse, içgüdüsel olarak 'Hıristiyan karşıtları', kapsamlı bir haçlı seferine katılan ve bu savaşın tuzağına düşen yazarlar, din kurumunun militan hasımları damgasını yeriz. Sanki Hıristiyanlık aleminin yapısını çökertmeye niyetliymişiz ve böyle bir şeyin mümkün olduğunu düşünecek kadar safmışız gibi muamele görürüz.

Vardığımız Sonuçlar

Söylemeye bile gerek yok ama Hıristiyanlığı yıkmak gibi bir niyet taşımıyoruz. Herhangi bir tür haçlı seferi yürütmüyoruz. İnsanları 'dinden döndürmek' gibi özel bir arzumuz yok. İnsanların inancını sarsmaya asla çalışmıyoruz. *Kutsal Kan Kutsal Kase*'deki motivasyonumuz gerçekten çok basitti. Anlatacak bir hikayemiz vardı ve hikaye son derece anlatmaya değer gözüküyordu. En az dedektif hikayeleri veya casus romanları kadar sürükleyici bir tarihsel serüvenin peşine düştük. Aynı zamanda yalnızca kutsal kitapla ilgili olmayan bu serüven, uygarlığımızın geçmişinin izlerini su yüzüne çıkaran, bilgilendirici bir hikayeydi; aksi durumda biz ve okurlarımız, bu konu üzerinde durmazdık. İyi bir hikayenin anlatılması gerekir; bunun, ifade edilmeyi bekleyen kendine ait bir yaşamı ve gücü vardır. Hikayemizi paylaşmak istedik; adeta bir arkadaşın koluna dokunup, onun dikkatini çarpıcı bir görüntüye veya hayran olunası bir gün batımına çekmek ister gibi.

İsa hakkındaki sonuçlarımız, bu serüvenin ayrılmaz bir parçasıydı. Aslında serüvenin kendisi bizi bu sonuçlara götürdü. Bizim yaptığımız, okuru bu sürece tanık olmaya davet etmekten ibaretti. "Ulaştığımız sonuçlar işte bunlar" dedik basitçe. "Bunlar, yaptığımız araştırmalardan çıkardığımız sonuçlarımız, hepsi bizim çabamız, bizim çerçevemiz, bizim ön yargısızlığımız. Bunları size zorla kabul ettirmeye çalışmıyoruz. Eğer bunlar, size anlam ifade ediyorsa ne ala. Etmiyorsa da onları elinizin tersiyle itmekte ve kendi çerçevenizi çizmekte özgürsünüz. Bu arada bizimle geçirdiğiniz yolculuğu ilginç, eğlendirici ve bilgilendirici bulduğunuzu umut ediyoruz." Üstelik çalıştığımız konu itibarıyla, bizim de kendimizi gerçek ile inanç arasında bir iç çatışma halinde bulmamız kaçınılmazdı. Bu çatışmanın karmaşıklığını ve paradokslarını göstermesi açısından basit bir örnek yeterli.

1520'de, Aztekler, Tenochtitlan'ın* eski Meksika başkentine doğru ilerleyen Hernan Cortés'in** bir tanrı olduğu-

*Aztek Uygarlığı'nın başkenti

** İspanyol kâşif, Aztek Uygarlığı'nı keşf eden kişi

nu düşünmüşlerdi. Daha önce hiç ateşli silah veya at görmemiş olan Aztekler, bu şeyleri yalnızca doğaüstü değil, Cortés'in ilahi statüsünün teyidi sanmışlardı. Aztekler için Cortés, yüce tanrıları Quetzalcoatl'ın yeryüzündeki tezahürüydü. Bugün böylesi yanlış bir kanının nasıl oluştuğunu anlamak elbette mümkündür. O dönemde yaşayan bir Batı Avrupalı için bile bu çözülebilir bir durumdu. Cortes'in ilahi olmadığı açıkça ortadadır. Ancak onun kutsallığına inananların zihninde tanrı olarak yer ettiği de aynı ölçüde açıktır.

Bir an için, Aztek mirasına sahip çıkan modern bir Meksikalı yerlinin, Cortés'in tanrısallığına *inandığını* söylediğini düşünelim. Bu bize bir şekilde acayip gelecektir; fakat onun inancına meydan okumayı aklımıza getirmeyeceğizdir; özellikle de onun art alanı, eğitimi, yetiştirilmesi ve kültürü, bunu destekliyorsa. Dahası bu 'inanca', Cortés'in tanrısallığının ötesinde bir derinlik eşlik ediyor da olabilir. Bu kişi, Cortés'in kendi ruhunda yaşadığını, onunla kişisel olarak temas kurduğunu, Cortés'in kendisine göründüğünü, Cortés vasıtasıyla Tanrı katına ulaştığını iddia edebilir. Bu tür iddialara karşı çıkmamız mümkün mü? Bir insanın kendi mahrem dünyasında yaşadığı deneyimler ihlal edilebilir değildir ve ihlal de edilmemelidir. Günümüzde, gayet aklı başında, dengeli, saygıdeğer olup da kendi mahrem dünyasında Hernan Cortés'in tanrısallığından çok daha tuhaf şeylere inanan birçok insan var.

Fakat Cortés'in yaşadığı dönem, aynı İsa dönemi gibi, belgelenmiştir. Her iki şahsiyetin yaşadıkları tarihsel bağlam ve onların dünyaları hakkında pek çok şey bilmekteyiz. Bu bilgi; şahsi bir inançla değil, basit bir tarihsel olguyla ilgilidir. Eğer bir adam, kendi inancının tarihsel gerçekleri çarpıtmasına ya da değiştirmesine izin veriyorsa, onunla aynı inancı paylaşan ya da paylaşmayan başkalarından bu duruma göz yummalarını bekleyemez. Aynı şey, bir insanın şahsi inancının, olasılıklar yasasını ve insan doğasına dair bildiklerimizi ihlal etmesine izin verdiğinde de geçerlidir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, Cortés'in tanrısallığına inanan veya bir biçimde onu kendi içinde 'deneyimleyen' bir

adamı eleştiremeyiz. Ne var ki Cortes'in (Quetzalcoatl gibi) bir kartal ve kertenkeleden doğduğunu veya dünyayı kurtarmakla vazifelendirildiğini ya da ölmediğini, geri dönmek ve Meksika üzerinde egemenliğini yeniden tesis etmek için yeraltındaki kovuğunda uygun zamanı beklediğini, birer tarihsel olgu olarak ortaya koyan birine karşı çıkabiliriz. Zırhı olmamasına rağmen, Cortes'e okların ve mızrakların işlemediğini, atını denizde ve gökyüzünde sürebildiğini veya iki asır öncesinde icat edilmiş silahları kullandığını öne süren birine meydan okuyabiliriz.

Cortés'le ilgili kayıtlar, bu şeyleri açıkça yanlışlamaz; çünkü Cortés'in yaşamı boyunca, böylesi şeyler iddia edilmemişti. Fakat bu tür şeyler bilinen tarihin, insan deneyiminin ve basit olasılıkların karşısına öyle abartılı bir biçimde konulur ki saf insanlara ölçüsüz bir gerilim dayatır. Şahsi inanç meselesi olduklarından inkar edilemezler. Fakat birer tarihsel olgu olarak inandırıcılıktan son derece uzak ve zayıf bir temele dayanırlar.

İsa da özünde paralel bir sorun teşkil eder. Kimsenin imanına veya inancına meydan okumak gibi bir arzumuz yok. Bizim işimiz, imanlıların ruhlarında ve bilinçlerinde gayet gerçek ve güçlü bir yeri olan İsa veya Hıristiyan teolojisiyle değil. Bizim derdimiz, aynı 1519'da Meksika çölünü aşan Cortés gibi, iki bin yıl önce Filistin topraklarında yürümüş olan farklı bir şahsiyetledir. Kısacası biz tarihin İsa'sıyla ilgileniyoruz. Bu, zaman zaman muğlak ve belirsiz görünse de çoğunlukla isteklerimizi, efsanelerimizi, zihnimizdeki görüntüleri ve ön yargılarımızı boşa çıkaran bir tarihtir.

Bir insanın tarihteki İsa'ya adilce yaklaşabilmesi için ön yargılarından, özellikle de müteakip geleneğin kışkırttığı ön yargılardan sıyrılması gerekir. İnsanın kutsal kitapla ilgili malzemeye yaklaşımı, en az Sezar, İskender veya Cortes ile ilgili tarihsel kayıtlara yaklaşımı kadar yansız olmalıdır. Nihayet insanın, inancın *a priori* kabullerinden uzak durması gerekir.

Gerçekten de inanmanın veya inanmamanın faziletlerinin, kendi içinde sorgulanabilir olduğunu savunmak müm-

kündür. 'İnanç' pekala olduğu gibi bir iman etkinliği biçiminde düşünüldüğünde tehlikeli bir kelime olabilir. İnsanlar, inanç adına önüne geleni bir çırpıda öldürmeye hazırdırlar. İmanın da bu bakımdan inançtan hiçbir farkı olmayabilir. İnançsızlık da kendi içinde imanın bir başka biçimidir. Militan bir tanrıtanımazla ya da rasyonalistle örneklenen inançsızlık da kendi içinde başka bir inanç türüdür. Telepatiye veya hayaletlere ya da Tanrı'ya inanmadığını söylemenin, bir iman eylemi mahiyetinde, onlara inanmaktan pek de farkı yoktur.

Bilginin kavramlarıyla akıl yürütmekse daha tercih edilesi bir durumdur. En nihayetinde mesele oldukça basittir. İnsan bir şeyi ya hemen, doğrudan ve ilk elden öğrenir ya da öğrenmez. Sıcak sobaya dokunan bir adamın, acıya inanması gerekmez. Acıyı bilir; acıyı deneyimler; acı onun için kuşku duyulmayacak bir gerçekliktir. Elektrik şokuna uğrayan biri, elektrik olarak bilinen enerji biçimine inanıp inanmadığını sorgulamaz. Atfedilen isim ne olursa olsun, gerçekliği reddedilemeyecek bir deneyim yaşamıştır. Fakat biri bu tür ampirik bilgilerin dışında bir şeyle iştigal ediyorsa (kısacası, bu manada *bilmiyorsa*), söyleyebileceği en dürüstçe şey, bilmediğidir. Hıristiyan geleneğinin İsa'ya isnat ettiği teolojik sıfatlar söz konusu olduğunda da basitçe bilmediğimizi söyleyebiliriz.

'Bilinmeyen şeyler'in genel yelpazesi içinde her şey mümkündür. Fakat birinin şahsi deneyimleri, insanlık tarihi ve insanlığın gelişmesi bakımından, bu bilinmeyenlerin bazıları diğerlerinden daha mümkün, öyle ya da böyle, daha beklenebilir niteliktedir. Eğer kişi dürüstse, bu durumu, yani her şeyin mümkün; ama bazı şeylerin de daha mümkün olduğunu kabullenmekten başka çaresi yoktur. Bu durum, basit bir olasılıklar ve akla yatkınlıklar dengesine varır. Yaşanmış olması az veya çok muhtemel olan nedir? İnsanlığın deneyimleriyle daha uyumlu olanı hangisidir? İsa hakkındaki tam anlamıyla açıklayıcı bilgilerin yokluğunda, bize şu hikaye daha mümkün, daha inandırıcı ve insanlık deneyimiyle daha uyumlu geliyor: Bir bakireden doğmuş, suyun üzerinde yürümüş ve mezarından çıkıp göklere yükselmiş

bir adamdan ziyade, evlenmiş ve hakkı olan tacı geri almaya çalışmış bir adam. Ancak bu yargı da doğal olarak kesinlikten uzaktır. Olsa olsa daha muhtemel kabul edilen bir yargıdır ve bir itikat önermemektedir.

İnanca Hizmet Eden Yorum

Daha önce de söylediğimiz gibi bugün, İsa'nın yaşadığı dünya; yani iki bin yıl önceki Filistin hakkında çok şey biliniyor. Fakat İsa'nın kendisi ve onun hayatını kuşatan olaylar söz konusu olduğunda, kati bilgiler eksik kalır. Müjdeler ve aslında Kutsal Kitap'ın bütünü eksik belgelerdir; öyle ki sorumluluk sahibi hiçbir bilimci, bunları bir an için bile güvenilir tarihsel tanıklıklar olarak kabul etmez. Bu durumda kişi, sessiz kalmaya niyetli değilse, hipotezler öne sürmek zorundadır. Kişi, gelişigüzel biçimde hipotez oluşturmak yerine tartışmasını, bilinen tarihsel verilerin ve olasılıkların çerçevesiyle sınırlandırmalıdır. Bu çerçeve içinde spekülasyon yapmak -var olan kıt, belirsiz ve çoğunlukla çelişkili bilgileri yorumlamak- son derece geçerli ve gerekli bir durumdur. Kutsal kitap araştırmacılarının büyük bölümü, bir dereceye kadar spekülasyon yapar. Bu bakımdan teoloji ve kiliselerin öğretileri de aynı yolun yolcusudur. Fakat tarihsel araştırma, tarihsel olgu temelinde spekülasyon yaparken; teoloji ve din adamlarının öğretilerin tartışması, tümüyle kutsal metinler üzerine inşa edilir ve tarihsel olgular neredeyse tamamen dışlanır.

İnsanlık, iki bin yıl boyunca, belirli pasajların nasıl anlaşılması gerektiği konusunda tartışmış, bu yüzden birbirini katletmiş ve birbiriyle savaşmıştır. Bu, Hıristiyan geleneğinin bütünü içerisinde değişmeyen bir esas olarak kalmıştır. Geçmişte Kilise Babaları veya diğer bireyler, kutsal kitapla ilgili muğlaklıklarla ve çelişkilerle karşılaştıklarında, bunun anlamına dair *spekülasyon yapmaya* girişirlerdi. Bunu *yorumlamaya* çalışırlardı. Spekülasyonlarının sonucu - yani yorumları- bir kez kabul edildiğinde, bir dogma gibi kutsal kabul edilirdi. Asırlar geçtikçe bu, artık mutlak bir gerçek olarak algılanmaya başlandı. Fakat bu tür sonuçlar aslında

gerçek değildir. Tam tersine, bunlar bir gelenek içerisinde katılaşmış spekülasyon ve yorumlardır; sürekli biçimde gerçekle devşirilen de bu gelenektir.

Söz konusu süreci tanımlamak için tek bir örnek yeter. Dört Müjde'ye göre; Pilatus, İsa'nın haçına, üzerinde 'Yahudilerin Kralı' yazılı bir yazı iliştirir. Müjdeler, bize bunun dışında hiçbir şey söylemez. Yuhanna 6:15'te merak uyandıran şöyle bir ifade vardır: "İsa, onların gelip kendisini kral yapmak için zorla götüreceklerini bildiğinden, yalnız başına yeniden dağa çekildi[4]." Yine Yuhanna 19:21-22'de şöyle yazar: "Yahudi başrahipleri, Pilatus'a 'Yahudilerin kralı diye yazma, ben Yahudilerin kralıyım dedi, diye yaz.' Pilatus, 'Ne yazdımsa yazdım' diye karşılık verdi." Fakat bu sayfalarda başka ayrıntı veya açıklama yoktur. Bu unvanın verilip verilmediği, resmi olup olmadığı, onaylanıp onaylanmadığına dair hiçbir ipucu verilmez. Pilatus'un bu unvanın nasıl anlaşılması istediğini belirten bir ibare de yoktur. Pilatus'un niyeti neydi? Bu hareketiyle neye ulaşmak istiyordu?

Spekülatif bir yorum temelinde, geçmiş bir zamanda, Pilatus'un bu unvanı alaycı bir biçimde kullandığı *farz edilmişti.* Zira bunun tersini kabul etmek, bir dizi zorlu soruyu da beraberinde getirecekti. Bugün Hıristiyanların çoğu, gözü kapalı bir biçimde, sanki bu yönde kesin bir olgu varmış gibi, Pilatus'un bu unvanı alay etmek için kullandığına inanmaktadır. Fakat bunun gerçekle alakası yoktur. Biri ön yargılardan bağımsız biçimde Müjdeler'in kendilerini okursa, bu unvanın ciddiyetle kullanıldığını belirten bir ibareye rastlamaz; bu tamamen meşru değildi ve en azından Pilatus'un kendisi de dahil olmak üzere, İsa'nın bazı çağdaşları tarafından tasdik edilmemişti. Bizzat Müjdeler'e bakıldığında, İsa'nın gerçekten Yahudilerin Kralı olmuş ve/veya öyle kabul edilmiş olması pekala mümkün görünebilir. İnsanları tersine ikna eden sadece gelenektir. Bu yüzden İsa'nın aslında Yahudilerin Kralı olabileceğini öne sürmenin, kanıtlarla ille de çatışan bir tarafı yoktur. Onun çatıştığı şey, uzun süredir kurumlaşmış olan gelenektir; en nihayetinde herhangi birinin spekülatif yorumuna dayanan inanç siste-

midir. Dahası, kanıtlarla çatışan bir şey varsa, o da işte bu inanç sistemidir. İsa'nın doğumuna dair Matta'da yer alan anlatıya göre, 'üç bilge adam', "Yahudilerin çocuk Kralı nerede?" sorusunu sorarlar. Eğer Pilatus'un verdiği unvan alay etme niyeti taşıyorduysa, bu sorunun aynı niyeti taşımadığı ne malumdur? Onların da niyeti alay etmek miydi? Tabii ki hayır. Onlar meşru bir unvana atıfta bulunduysalar, neden Pilatus da aynı şeyi yapmış olmasındı?

Müjdeler, yalın ve mistik basitlik taşıyan belgelerdir. Belli sarih öncüllerden arındırılmış, zamansız, arketip, neredeyse masal niteliği taşıyan bir dünyadan dem vururlar. Ancak Hıristiyan çağının şafağındaki Filistin, bir masal krallığı değildi. Tam tersine, üzerinde dünyanın her yerinde ve tarihte başka bir zamanda rastlanabilecek türden gerçek insanların yaşadığı, gayet gerçek bir yerdi. Herod, sisli bir efsanenin kralı değildi. Egemenliği (MÖ 37–4) kutsal kitap bağlamının ötesine geçen; okul kitaplarından ve hatta Shakespeare'den aşina olduğumuz Julias Caesar, Cleopatra, Mark Antony ve Augustus gibi şahsiyetlerle çakışan, oldukça gerçek bir hükümdardı. Önceden de belirttiğimiz üzere, 1. yüzyıl Filistin'i, dünyadaki her yer gibi, sosyal, psikolojik, siyasi, ekonomik, kültürel ve dinsel faktörlerin harmanlandığı bir yerdi. Birçok grup birbirleriyle ve kendi içlerinde kavga ediyordu. Perde arkasında dolap çevriliyordu. Çeşitli grupların birbiriyle çatışan hedefleri vardı, çıkarları doğrultusunda sık sık geçici ittifaklar kuruyorlardı. Gizli anlaşmalar yapılıyordu. İktidar için tüm kaynaklar seferber ediliyordu. Halk, aynı başka yer ve dönemlerdeki halklar gibi, donuk bir uyuşukluk haliyle histerik fanatizm ve acınası bir korkuyla ateşli inanç arasında gidip geliyordu. Bütün bunların pek azı Müjdeler'de anlatılır, yalnızca karmaşaya yol açan bir tortu. Oysa inancın değil tarihin İsa'sının -iki bin yıl önce Filistin topraklarında yürüyen İsa'nın- anlaşılabilmesi açısından, bu akımlar ve güçler vazgeçilmez bir önem taşır. İşte bizim daha açık bir biçimde anlamaya ve anlatmaya çabaladığımız İsa buydu. Böylesi bir çaba, birinin kendisini Hıristiyan karşıtı ilan etmesi anlamına gelmez.

Bağlam

Kutsal Kan Kutsal Kase'nin yayımlanmasından hemen sonra, kimi 'Hıristiyanlar' bizi hiddetle Hıristiyan karşıtı ilan ettiklerinde, ancak çaresizce omuz silkebildik. Şunu tekrar etmeliyiz ki ikon kırıcı rolüne soyunmak gibi bir arzumüz yoktu; sadece gerçek ile inanç arasındaki karşıtlıkta sıkışıp kalmıştık.

Kaldı ki İsa'ya dair öne sürdüğümüz iddiaların hiçbir şekilde şaşırtıcı veya öfkelendirici olduklarını düşünmedik. Okurun dikkat etmiş olabileceği gibi, bütün iddialar, çoğu da yakın bir zamanda ve gayet yaygın bir biçimde, daha önce de dile getirilmişlerdi. Dahası yalnız da değiliz. Bir 'çok satan' üretmek için, tuhaf ve beyinsiz bir tez tertiplememiştik. Tam tersine, bütün iddialarımız, çağdaş kutsal kitap araştırmalarının ana akımında mevcuttu ve bunların çoğu söz konusu araştırmalara dayanıyordu. Alanında tanınan, ama birçoğu kamuoyu tarafından pek bilinmeyen uzmanlara başvurduk ve büyük oranda onların vardığı sonuçların, anlaşılabilir bir tarzda sentezini yapmaktan öteye gitmedik. Bu sonuçlar resmi din kurumlarının da çoktandır malumuydu ve birçoğu, bunları kabul ediyordu. Onların yapamadığı şey ise, bu sonuçları sıradan insanlara naklet-mekti.

Özel görüşmelerde birçok mezhepten kilise adamlarıyla bir araya geldik. Pek azı kitabımızdaki sonuçlara düşmanca yaklaştı. Bazıları o ve ya bu noktada itirazlarını dile getirdi; ama büyük çoğunluğu genel tezimizi muteber, hatta bazı durumlarda olası buldu ve bu tezde İsa'nın veya Hıristiyan inancının önemini zedeleyen hiçbir yan görmedi. Ne var ki cemaate mensup Hıristiyanlar arasında aynı sonuçlar saygısızlık, sapkınlık, küfür; yani dini lügatta sayılan ne kadar günah varsa o olarak görüldü. Bizim de özellikle çarpıcı ve öğretici bulduğumuz işte bu tepki farklılığıydı. Konuyla ilgili en militan tepkiyi vermesi beklenen kilise adamlarıysa, şüpheci yaklaşsalar da pek de şaşırmış görünmediler. Sürülerinin tepkisi ise korkulu bir hayal kırıklığından gürültücü bir öfkeye uzanan sertlikteydi. Kiliselerin, kendi cemaatlerini kutsal kitap araştırmaları alanındaki gelişmeler hak-

kında bilgilendirmek hususunda başarısız olduğunu bundan daha açık gösteren hiçbir şey olamazdı.

Her şeye rağmen bu durumun yavaş yavaş değişmekte olduğuna dair göstergeler var. Bunlar, elbette yanlış yönlendirici veya yanıltıcı göstergeler olabilirler; tarihsel araştırmalara yönelik red veya bastırma tavrının sonucunda, ibre bir kez daha 'basit inanç' noktasına dönebilir. Bu bakımdan, Amerikan kökten dinciliğinin yükselişinin hiç de iç açıcı olmadığı kesindir. Ne var ki gelişme kaydedildiğini işaret eden göstergeler de mevcut; böyle devam etmesi halinde sayıca çoğalan bu göstergeler bir *zeitgeist* oluşturabilirler; bir ruh, bir cereyan ya da bir hareketlenme.

Araştırma yaptığımız yıllarda, çok çeşitli yayınlar dolaşıma girmiş ve cesaret verici bir atmosfer doğurmuşlardı. 1970'lerde İsa'nın mumyalanmış bedeninin keşfini anlatan en az iki roman -bunlardan biri son derece ciddi ve iyi tasarlanmış bir edebiyat yapıtıydı- piyasaya sürüldü. Bir başka popüler romanda, ilk elden yazılmış kutsal kitap hikayelerinin yeni bir külliyatının mevcudiyeti vurgulanırken, Müjdeler sorgulanıyordu ve bu kitap kısa bir televizyon dizisi haline getirildi. Ünlü Meksikalı romancı Carlos Fuentes anıtsal eseri *Terra Nostra*'da, -bu, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yayımlanmış ve birçok dile çevrilmiş bir düzine roman arasındadır- yerine başkasının çarmıha gerilmesi sonucu ölümden kurtulan bir İsa portresi çiziyordu. Bir başka roman, Carolyn Slaughter'ın *Magdalene* kitabı, Magdalena'yı İsa'nın sevgilisi olarak sunuyordu. Eserinde bizim araştırmamıza da dikkat çeken Liz Gren, İsa'nın soyu ve Nostradamus hakkında, *The Dreamer of the Vine*, adlı bir kitap yazdı ve bu, 1980 yılında yayımlandı.

Daha akademik araştırmalara örnek teşkil eden *Nag Hammadi Parşömenleri* ilk kez 1977'de İngilizce çevirisiyle yayımlandı ve iki yıl içinde Elaine Pagel'in çok satan kitabı *Gnostik Müjdeler*'e esin kaynağı oldu. Morton Smith, ilk kiliseyle ilgili *Gizli Müjde*'den sonra, *Büyücü İsa* adlı kitabında İsa'nın karşıt bir portresini sunuyordu. Haim Maccoby, *Revolution in Judea* (Yahuda'da Devrim) adlı kitabında tarihin İsa'sını irdelerken, Geza Vermes aynı konuyu *Jesus the*

Jew'de (Yahudi İsa) tartıştı. Hugh Schonfield'in 1. yüzyıl Filistin'ine dair araştırmaları 1970'ler boyunca düzenli bir dizi olarak yayımlandı. Teolojik düzeyde de bir grup Anglikan din adamı, İsa'nın ilahlığını sorguladıkları bir makale derlemesi (*The Myth of God Incarnate*) yayımlayarak büyük tartışma kopardılar. Bu kapsamda, Avustralyalı yazar Donovan Joyce'un temkinli, kanıtlara dayanmayan; fakat çarpıcı kitabı *The Jesus Scroll*'u da (İsa Parşömeni) anmaya değer görünüyor.

Kutsal Kan Kutsal Kase'nin raflarda yerini aldığı 1982'ye gelindiğinde sular, tarihin İsa'sıyla ilgili yeni malzemeler dalgasıyla zaten bulanmış durumdaydı. Birçok insanın, söz gelimi Müjdeler'in birbiriyle ne derece çelişkili olduğunu hala bilmedikleri doğru. Yeni Ahit'teki Müjdeler'den başka Müjdeler'in de bulunduğu ve bunların gayet fani ve hata yapabilir adamlardan oluşturulmuş konseylerce kanondan çıkarıldıkları da... Ya da İsa'nın tanrısallığının, öldükten üç asır sonra, İznik Konseyi'nde oylanarak karara bağlandığı... Amerika'da köktendinciliğin hala müfrit olduğu da doğru... Daha önce de aktardığımız gibi, Britanya'da hala, York'ta bir meşalenin yol açtığı yangını, sözünü sakınmaz bir piskoposun atanması sonucu Tanrı'nın gazabının ateşlenmesine yoran insanlar bulunmakta sanki modern dünyada onca şiddet, nefret, ön yargı, duygusuzluk ve bela yaşanırken, Tanrı'nın aklını yoracağı başka bir şey, elindeki güçle yapabileceği başka bir iş yokmuş gibi. Aynı piskopos, gayet makul ve sağduyulu bir biçimde, Diriliş'in kesin olarak 'kanıtlanamayacağını' söylediğinde, 'kafir, saygısız' nidalarıyla ayağa kalkan ve piskoposun istifasını talep eden insanlara da hala rastlanmaktadır. Ne yazık ki bu piskoposun kendisinin tezahürü olduğu bir şeyler var 'havada'.

Kitabımızın gerek satış gerekse yarattığı tartışma bakımından etkisini görmezden gelirsek, samimiyetsiz davranmış oluruz. Hugh Schonfield'ın 1963'te yayımlanan *The Passover Plot*'undan sonra bu kitapla beraber; Yeni Ahit, İsa ve Hıristiyanlığın kökenleriyle ilgili belli sorular, akademik uzmanların ve teologların dar sınırlarını aşıp, genel okuyucu kitlesinin gözleri önüne serildi. Kitlenin kulak vermeye

hazır olmakla kalmayıp, bu meseleyi merak ettiği de açıkça görülüyordu.

Ne televizyon ne de basın kuruluşları bu olasılıklara kördü. 1982'den bir dizi yeni kitap da yayımlandı. Anita Mason'ın 1983'te yayımlanan *The Illusionist* adlı romanı, Erken Kilise'nin birleşmesine dair tartışmalı, fakat geçerli bir perspektif sundu ve Britanya'nın en prestijli edebiyat ödülü Booker'a aday gösterildi. 1985'te Anthony Burgess, *The Kingdom of the Wicked*'da (Günahkarın Krallığı) bu alanı, belki de daha tartışmalı biçimde araştırır. Michele Robert'ın *The Wild Girl* (Vahşi Kız) adlı romanı büyük fırtına kopardı. Bizim gibi Nag Hammadi *Parşömenleri*'ndeki bulguya dikkat çeken Michele Roberts, Magdalena'nın İsa'nın sevgilisi ve çocuğunun annesi olduğunu dillendirir. Kitabın 1985'te yayımlanmasının ardından, sadece beklenen baskı grupları değil parlementodaki Torquemada* adayları da uğursuz biçimde öfke kustu. Ve daha insaflı değerlendirmeler galip gelene dek bu kitap, Britanya'nın Tufan öncesi küfür yasası uyarınca yargılandı. Bu arada Robert Graves'in, skandal yaratıcı iddialardan geri kalmayan *King Jesus*'u (İsa Kral), 1962'den sonra daha yeni, ikinci baskısını yaptı. Graves'in kitabı, tahmin edilebileceği gibi, Michele Roberts'ı hedef alan işgüzar din bekçileri için fazlasıyla anlaşılmazdı. Belki böyle tanınmış edebiyatçılar böylesi huysuz bir öfkeye karşı daha dirayetli durabiliyorlar. Ne de olsa İsa'nın en uç portresi aslında elli yıl önce D. H. Lawrence'ın *The Man Who Dies* (Ölen Adam) romanında çizilmişti. Bu minyatür başyapıtta İsa'nın, İsis'in bir rahibesiyle 'cinsel birleşme amacıyla' bir Mısır tapınağında buluşması anlatılıyordu. Zirveye çıkıldığı anda İsa, "Göğe yükseliyorum!" diye bağırıyordu.

Sıradan insanların dikkatine sunulan kutsal kitap araştırmaları arasında, Hugh Schonfield'in yeni basımları yapılan iki kitabı ve ilk kez 1985'te yayımlanan *The Essene Odyssey* adlı eseri de bulunmakta. Morton Smith ve Elaine Pagels'in çalışmaları, kaliteli basımlarla okuyucuya sunul-

*1479'da Dominik rahiplerinden Thomas de Torquemada engizisyon mahkemesinin başı tayin edilir, Yahudilerin İberya'daki 1000 yıllık yaşamını ortadan kaldırır.

du. Televizyon ve sinema için (fazla cilalı ve tartışmalı olsa da) Masada Kuşatması ve Petrus ile Paul arasındaki anlaşmazlık hakkında dramalar çekildi. Daha da önemlisi, eski bir rahibe olan Karen Armstrong, Aziz Paul üzerine hazırlanmış, iyi bir araştırmaya dayalı ve ustalıklı bir dizide, 'The First Christian' (İlk Hıristiyan), kurulu Hıristiyan geleneğini eleştiriyordu. Daha önce de değindiğimiz gibi, David Rolfe de yaygın biçimde izlenen *Jesus: the Evidence* (İsa: Kanıt) adlı bir belgeselde aynı şeyi yapıyordu ve bu belgeseli aynı ismi taşıyan bir kitap takip etti[5]. İlahiyat okutmanı Don Cupitt ve Emanuel Koleji dekanı, belki de bugüne kadar Hıristiyanlıkla ilgili çekilmiş en çok ses getiren televizyon çalışmasını sundu, Durham'ın Piskoposununkilerden daha tartışmalı iddialarda bulunan bir çalışma.

Kutsal Kan Kutsal Kase'nin, bu çalışmalar üzerinde ille bir etkisi olduğunu iddia edecek değiliz. Aslında yukarıda andığımız araştırmacıların bir kısmının, vardığımız bazı sonuçları doğru bulmayacağına da kuşku yoktur. Fakat kitabımızın elde ettiği başarının, gerek yayımcıları gerekse yapımcıları, tarihsel İsa ve Hıristiyanlığın köklerine dair malzemeye daha ilgili kıldığını da düşünmeden edemiyoruz. Neticede, kendimizi bu tür çalışmaların alıcılarının çoğalmasına da katkıda bulunmuş sayıyoruz. Bu durum, yeni ve çok önemli bir gelişmenin de işaretidir. Bunun yanı sıra, kiliselere de yeni ve kaçınılması zor bir görev yüklemektedir; din adamlarının cemaatlerine karşı uyguladıkları sansürü devam ettirmeleri giderek zorlaşmaktadır. Din adamları geçmişte olduğu gibi, bilgileri cemaatten saklamakta ısrar ederse, cemaat de bu bilgiyi başka yerlerden edinecektir. Yani, yüzünü televizyona ve kitaplara dönecektir.

Eğer bu tahminimizde doğruysak, gurur duymak için de bir gerekçemiz var demektir. Tekrarlamak gerekirse, bir haçlı savaşı yürüttüğümüz için değil, kurumsal dine meydan okumaktan, onu sorgulamaktan veya rahatsız etmekten çıkarımız olduğundan da değil. Ancak, bu kitabın yazılma nedeni, modern bir dünyada yaşıyor oluşumuzdur. Bu dünyanın basıncının farkındayız ve o basınçtan etkileniyoruz. Herkes gibi biz de ön yargılarla malulüz ve cehaletin, kör inancın

aşırılıklarının ve ona eşlik eden tiranlığın dünyayı nerelere götürebileceğinin bilincindeyiz. Bazı meselelerinin ayakları üzerine oturtulması herkes gibi bizim de yararımıza.

2

İSRAİL KRALI OLARAK İSA

Bir keresinde ABD üzerinden uçakla geçerken, hostes şöyle bir duyuru yaptı; "Kısa bir süre için Chicago'ya ineceğiz." O an, uçağın hava alanında, dışarı çıkabileceğimiz kadar kalıp kalmayacağını öğrenmeye çalıştık. Kelimeler, içinde bulunulan ve hepsi değişime tabi olan bağlama, kültüre ve tarihe göre anlam değiştirir. 'Kısa bir süre'* kelimesinden bizim ve Amerikalı meslektaşlarımızın anladığı farklıydı. Bazı kelimeler ve anlamları uzun süre aynı kalır. 'Köpek' yüzyıllar ve kültürel değişimler boyunca köpektir. (Bu basit kelime bile, köpekgillerle ilgili tercihlerine ve bilgilerine göre okuyucunun gözünde çok farklı görüntülerin canlanmasına vesile olacaktır.) Fakat 'uçak' kelimesi, 18. yüzyıldaki atalarımızca bu sayfanın başındaki anlamıyla anlaşılmayacaktı.

Dili kaçınılmaz olarak yorumlamak durumundayız. Bazı kelimelerin ne anlama geldiğini bildiğimizi düşünürüz; fakat bu varsayım tehlikeli olabilir. Özellikle de geçmişte farklı bir anlamda kullanılan bir kelimeye, 20. yüzyılın yorumunu dayattığımızda... Daha da tehlikeli olansa, iki bin yıl önce yaşamış bir insanı dinsel inanç gibi son derece so-

* *Ç.N. 'momentarily' kelimesi Amerikan İngilizcesinde 'derhâl', İngiliz İngilizcesindeyse 'kısa bir süre' anlamlarına gelir.*

yut bir kavram çerçevesinde değerlendirirken, bugünün kavramlarını kullanmakta ısrar etmektir.

İsa hakkındaki inancımıza karşı çağdaş tutumumuzun çoğu, kutsal kitapla ilgili malzemelerin yorumundan -ya da yanlış yorumundan- kaynaklanır. Kutsal kitapla ilgili malzemeler, belli fikirleri ifade eden (ve başka kelimelerin tercümesi olan) kelimelerden menkuldür. Bu fikirlerin belki de en önemlisi İsa'nın Mesih olduğu iddiasıdır.

Çok sevilen bir ilahide İsa "peygamber, rahip ve kral" olarak nitelenir. Bütün bu sıfatlar, Hıristiyan İsa'nın Mesihliğinden söz edilirken kullanılır. Aslında burada İsa'ya yakıştırılan unvanlar, aynı zamanda Tanrı'yı ima eder. Fakat 'kral', 'peygamber' veya 'Mesih' kelimelerinin, İsa'nın dünyasında ve döneminde taşıdığı anlamları düşünürken son derece dikkatli olmamız gerekir.

Bir önceki kitabımızda İsa'nın krallığına dair kanıtlar öne sürmüştük; fakat burada ek malzemelerden söz edilmeli. Zira İsa'nın 'haklı kral' olduğunu söylemek, bugünün dünyasındaki anlamından daha fazlasını ifade eder, sembolik ya da başka bir açıdan laik ve meşru bir devlet başkanlığı pozisyonundan daha fazlasını. İki bin yıl önceki 'İsrail ulusu', laik değil, büyük ölçüde ruhani bir varlık olarak düşünülürdü. Bu; teokrasinin, aslen dini ilkeler çevresinde örgütlenen politik bedenin uç bir örneğini ifade ederdi. Bugünkü İran'da olduğu üzere, din ve devletin özdeşliğinin ötesinde, devletin bizzat kendisi dinin tezahürüydü. Kültürün bütün diğer veçheleri dini bir potada benzer şekilde eritilmişti. Coğrafi manzara, eşsiz biçimde ve özellikle Tanrı tarafından çizilmişti. Mağaralar, vadiler, dağlar, ırmaklar, bütün her şey, ilahi anlamla yüklüydü. Sosyal, siyasi ve ekonomik etkenler açıkça önemli görünseler de hükümetin idari aygıtı da en nihayetinde Tanrı'nın onayını alan ve onun iradesinin tezahürü olan bir kültür doğrultusunda biçimlenmişti. Roma'nın veya laik yerel yetkililerin koyduğu vergilere diş bilenirken, Tapınağın koyduğu vergiler gönülden, hatta şevkle ödenirdi. Halk, kendilerinin "Tanrı'nın seçtikleri" olduklarını düşünürdü ve böyle bir halkın kralı, diğer krallardan -hatta Roma İmparatoru'ndan- daha üstün-

dü. O Tanrı'nın iradesinin yeryüzündeki yansımasıydı. O, Tanrı'nın bir bütün olarak insanlar için tasarladığı ilahi planın cisimleşmiş haliydi. Tanrı'nın niyetlerinin ve isteklerinin sözcüsüydü. Yani nihayetinde o, bir kral olduğu kadar bir kahin, bir başrahip, bir papa, bir ruhani liderdi.

Elbette o dönemin bağlamında bütün bunlar, 'Mesih' kavramının ifade ettikleridir. Harfi harfine bir tercüme yapıldığında 'Mesih'in anlamı, 'mesh edilen'den başka bir şey değildi. Diğer bir deyişle, Mesih hakkıyla kutsanmış ve ilahi onay almış kraldı. İsrail'in tüm kralları da birer Mesih olarak görülürdü. Buradan anlaşılabileceği gibi, kavram Davut'a ve Süleyman'dan itibaren onun haleflerine uyarlanmıştı. "Davut'un evindeki bütün Yahudi krallar, Mesih -ya da Christ- olarak bilinirdi ve Baş Rahip'e genel olarak 'Rahip Mesih' diye hitap edilirdi[1]."

Bununla da kalmıyor. İsa'nın doğduğu dönemde Roma'ya karşı militan, silahlı bir muhalefet örgütlenmiş ve bunun öncülüğünü, Mesih unvanına sahip çıkan biri üstlenmişti. O, sadece yakın taraftarlarınca değil, halkın önemli bir bölümü tarafından da benimsenmiş bir önderdi. Oğlu ise MS 66 yılında, 'kral sıfatıyla Kudüs'e dönüp kraliyet giysilerini kuşanarak' Tapınağı ziyaret etmiş ve burada ibadet etmişti[2].

Bu şahsiyetlerin asıl olarak ilahi olmadıklarını söylemeye gerek yok. Aslında herhangi birine Tanrı veya Tanrı'nın oğlu sıfatını yüklemek, İsa ve çağdaşları için, kelimenin tam anlamıyla, muazzam bir küfürdü. İsa ve çağdaşları, ilahi bir Mesih fikrini düşünemezlerdi bile.

Fakat Mesih kutsal olmasa bile, kesinlikle Tanrı'nın özel ve eşsiz lütfuna sahipti. Yani, Tanrı'nın dünyevi temsilcisi olarak iş görür, Tanrı katıyla sıradan insanlık arasındaki esas bağı kurardı. Bu yüzden 'Mesih' kavramı basitçe 'mesh edilen' veya 'kral' anlamına gelse de ifade ettiği krallık mefhumu, bugün krallığın bizde çağrıştırdığı mefhumlardan çok öte nitelikler barındırırdı.

Beklenen Mesih'in statüsü, İsa'nın doğduğu dönemdeki Filistin'de mevcut olan koşullar içinde güçlenmişti. Daha sora ayrıntılı biçimde tartışacağımız bu dönem, o zaman

yaşayanlarca 'Son Vakitler' veya 'Son Günler' olarak anılırdı. Ulusun felaket getirecek bir kötülüğün içine düştüğüne inanılırdı. Meşru Yahudi tek erklerinin son hanedanlığı ortadan kalkmıştı. MÖ 63 yılından beri İsrail, Roma İmparatorluğu'nun toprağıydı ve kendisine tanrı sıfatını yakıştırmaya cüret eden -öyle ki bu, Yahudiliğin bütün ilkeleri açısından ağza alınması bile mümkün olmayan bir küfürdü- laik bir hükümdarı kabul etmeye zorlanmıştı. Ülkenin tahtı, insafsızlığıyla tanınan bir kukla kral tarafından gasp edilmişti. O dönemde Filistin'de hüküm süren Herod, doğuştan bir Yahudi olduğunu bile iddia edemezdi. Büyük ölçüde çölden menkul ve Yahudi olmayan güney bölgesi İdemaya'dan gelmişti.

Hükümdarlığının başında Herod, kendisi için meşru bir konum aramaya girişti. İlk karısını boşadı ve ünlü bir Yahudi prensesiyle evlendi; böylece en azından bir çeşit yasal tanınma elde edebilmeyi umuyordu. Halka hoş görünmek amacıyla Kudüs Tapınağı'nı hiç beklenmedik bir biçimde yeniden inşa etti. Kendisini İsrail'in Tanrısı'nın inançlı hizmetkarı ilan etti. Ancak bütün bu jestler, otoritesini kabul ettirmesi için yeterli olmadı. Egemenliği altındaki halk, kendisine lanet etmeye ve ondan nefret etmeye devam etti. En cömert hareketleri bile düşmanlıkla ve hor görüyle karşılandı ve bu, tiranlığa ve aşırılığa karşı doğal bir eğilimin doğuşunu teşvik etti.

Tanrı'nın seçilmiş halkına böyle bir adamın hükmediyor olması bir lanetti. Tanrı, kendi halkını, geçmişte ve bugün işledikleri günahlardan dolayı cezalandırmak için başlarına bu belayı vermişti. Herod, hangi sosyal ve ekonomik zulmü uygularsa uygulasın, bütün bunlar sadece çok daha derin bir açmazın belirtileri olarak görülürdü. Bu, Tanrısı tarafından terk edilmiş bir halkın açmazıydı. Ruhani bir lidere duyulan özlem, İsa dönemindeki Filistin'in dört bir köşesine yayılmıştı; O milletine Tanrısını geri verecek, ilahi olanla dünyevi olan arasındaki uzlaşmayı yeniden tesis edecekti. Bu ruhani lider zuhur ettiğinde, hakkı olan tacı geri alan bir kral, yani 'Mesih' olacaktı. Kral sıfatıyla kendi halkını kurtaracaktı. Tanrı'nın yardımıyla, izniyle, inayetiyle

ve Tanrı iradesinin temsilcisi olarak, Romalı işgalcileri Filistin'den kovacak ve kendi adil rejimini kuracaktı; bu, Süleyman ve Davut'a isnat edilen gelenek gibi, şanlı bir rejim olacaktı. O dönemde yaşayan bir tarihçi, Mesih'in niteliklerini şu şekilde özetliyordu:

> ... Putperestliğin boyunduruğunu kırması ve Sürgündeki bütün Yahudilerin döneceği, yeniden kurulmuş bir İsrail Krallığı'na hükmetmesi için Tanrı tarafından doğrultulacağına inanılan, Davut'un soyundan gelen karizmatik bir lider[3]...

Elbette Hıristiyan geleneği, İsa'nın Mesihlik iddiasına karşı gelmez. Yalnızca Mesihliğin içeriğini tartışır; çünkü bu, yüzyıllar boyunca tam anlamıyla açıklanamamış bir terimdir. İsa'yı Mesih olarak kabul ederken, onun hükümdarlık ve politik rollerini görmezden gelmek; gerçekleri görmezden gelmektir tarihsel bağlamı, 'Mesih' kelimesinin ne anlama geldiğini ve neye atıfta bulunduğunu görmezden gelmek. Hıristiyanlar Mesih'i apolitik bir kavram olarak ele almışlardı. Bu, yerleşik otoriteye meydan okumayan, kendi içinde dünyevi veya siyasi arzular taşımayan, taraftarlarını 'bu dünyaya ait olmayan' bir krallığa çağıran, tümüyle ruhani bir figürdü. Ne var ki son iki asırda yapılan kutsal kitap araştırmaları, bu tür bir yorumun savunulmazlığını ortaya koymakta. Bugün İsa'nın döneminde beklenen Mesih'in, büyük ölçüde, İsrail'i Roma boyunduruğundan kurtarma niyetindeki siyasi bir figür olduğu konusunda pek az uzman itiraz yükseltecektir. Söz konusu dönemdeki Yahudilik, din ve siyaset arasına mesafe koymamaktaydı. Hak sahibi kral, Tanrı tarafından yönetildiği ve O'nun tarafından onaylandığı ölçüde, siyasi etkinlikleri, dini bir atmosfere bürünürdü. Dini işlevi, kendi halkını boyunduruktan kurtarmak olduğu ölçüde; ruhani görevi aynı zamanda siyasiydi.

Hak Sahibi Kral

Matta ve Luka Müjdeler'i, İsa'nın kraliyet kanı taşıdığını açıkça ifade ederler; o, Davut ve Süleyman'ın soyundan gelen, gerçek ve meşru bir kraldı. Eğer bu doğruysa, Mesih ol-

mak için veya böyle lanse edilmek için gerekli en az bir nitelik kendisine isnat edilmiş demektir. Seleflerinin tahtında, teknik açıdan yasal hak iddiasında bulunmuş olması gerekir. Tümüyle farklı kökenlerden gelen ve tümüyle farklı çıkarları gözeten belli insanların, bu iddianın geçerliliğini kabul etmeye hazır olduğu açıktır. Daha önce de işaret ettiğimiz gibi, üç bilge adam gelip 'Yahudilerin çocuk kralını' aramıştır. Luka 23:3'te İsa şu nedenlerden ötürü suçlanır '...halkımızı isyana teşvik ediyor, Sezar'a vergi ödenmesine karşı çıkıyor, bir Mesih, bir kral olduğunu iddia ediyor.' Matta 21:9'da ise, İsa'nın, Kudüs'e muzaffer girişinde bir kalabalığın, 'Hosanna; Kurtar! Yücelik Sana!', Davut'un oğluna.' nidalarıyla karşılandığı belirtilir. Bu ifade, İsa'nın kral olarak kabul edildiğini büyük ölçüde doğrular. Aslında gerek Luka'nın gerekse Yuhanna'nın Müjdeler'i bu konuda açıktır. Her ikisinde de İsa, doğrudan kral olarak selamlanır. Yuhanna 1:49'da Nathanael, İsa'ya şunu söyler: "Sen İsrail'in Kralısın!"

Nihayetinde bir de Pilatus'un haç üzerine iliştirilmesini buyurduğu 'Yahudilerin Kralı' ibaresi var. Daha önce bunun Hıristiyan geleneğinde, bir alay unsuru olarak kabul edildiğini anlatmıştık. Fakat bu alaycı bir hareket olsa bile, İsa'nın Yahudilerin Kralı olmadığı durumda bir anlam ifade etmez. Kendi otoritesini kabul ettirmek, halka hükmetmek, insanları iktidarın yanına çekmek çabasında olan tiran ve zalim birisi, zavallı bir peygambere kral damgası vurarak ne gibi bir sonuç elde edebilirdi? Diğer yandan İsa hak sahibi kral idiyse, birinin onun burnunu sürterek kendi otoritesini güçlendirmesi mümkün olabilirdi.

İsa'nın kral statüsüne dair, Herod'un masumları katletmesiyle ilgili Müjde anlatısında (Matta 2:3-14) daha da güçlü kanıtlar bulunur. Gerçek bir tarihsel olayın kaydı olarak büyük ölçüde tartışılabilir olsa da bu anlatı Herod'un, İsa'nın doğumundan dolayı kaygıya kapıldığını vurgular:

> Herod bunu duyduğunda... tedirgin oldu. Bütün başrahipleri ve katipleri (scribes) çağırdı ve onlara Mesih'in (Christ) nerede doğacağını sordu. "Yahuda'daki Beytlehem'de" dediler ona, "çünkü peygamber böyle yazmıştı[4]..."

Herod ne kadar sevilmemiş olsa da en azından tahttaki konumu güvenliydi. Bu yüzden, o dönemde Kutsal Topraklar'da peygamberliğini ya da öğretmenliğini açıklayan onca insan varken, böylesi mistik ya da ruhani bir şahsiyetle ilgili söylentiler, Herod'u ciddi biçimde endişelendirmiş olamazdı. Eğer Herod yeni doğmuş bir çocuk yüzünden kendisini tehdit altında hissetmişse; bu, çocuğun gerçekte ne olduğuyla ilgilidir: hak sahibi kral. Roma'nın bile huzur ve istikrar sağlamak adına tanıyabileceği, tahta talip olan bir kral. Ancak böyle somut, siyasi bir meydan okuma Herod'un kaygısını açıklamaya yeterlidir. Tahtı gasp edenin korkusu, yoksul bir marangozun oğlu değil; Mesih, yani hak sahibi ve mesh edilmiş kraldır. Soyundan kaynaklanan bazı nitelikler sayesinde halkın desteğini arkasına alabilecek ve Herod'u devirmese bile, onu özellikle siyasi zeminlerde taviz vermeye zorlayabilecek bir figür.

İmtiyazlı Köken

İsa'nın Nasıra'dan 'yoksul bir marangoz' imajı, uzun uzadıya tartışılabilir. Ancak burada basitçe iki nokta üzerinde duracağız. Birincisi, 'marangoz' kelimesi, Grekçe aslında, yalnızca bir tahta işçisi anlamına gelmez. En doğru tercüme 'usta' kelimesidir ki herhangi bir zanaatta, işte veya disiplinde ustalaşmış kişiyi belirtir. Bu yüzden, bu kelime, elle yapılan herhangi bir işte yetenek sahibi bir kişiye olduğu kadar, bir öğretmene de uyarlanabilir[5]. İkincisi ise şudur: İsa'nın Nasıralı olmadığı neredeyse kesin gibidir. Kanıtların ezici bir bölümü, kutsal kitap döneminde, Nasıra diye bir yer olmadığını gösterir. Bu kasabanın üçüncü asırdan önce kurulmuş olması muhtemel değildir. Çağdaş kutsal kitap araştırmacılarının birçoğunun kabul edeceği gibi, Nasıra'nın İsa'sı, 'Nasranili İsa'nın Grekçe aslının yanlış tercümesidir. Bu ifade herhangi bir yerelliğe atıfta bulunmaz. Bunun yerine İsa'nın, belirli bir dini ve/veya siyasi eğilimi olan, belirli bir gruba ya da tarikata mensup olduğunu ifade eder ki bu, belirli modern uzmanların tabiriyle 'Nasranilerdir.

İsa'nın içinde bulunduğu koşullarla ilgili doğru bilgiler azdır. Bunlar da ailesinin hali vakti yerinde olduğunu, yetiştirilme biçiminin ise ancak statü ve mali kaynağa sahip ailelerde görülebilecek türde olduğunu işaret eder. Söz gelimi bütün kayıtlar, İsa'nın eğitimli biri olduğunu belirtir. Okuryazarlığın yaygın olmadığı bu dönemde, ancak belirli bir sınıfın eğitim alabildiği unutulmamalıdır. İsa kesinlikle okuryazardı ve iyi bir eğitim görmüştü. Müjdeler'de, İsa'nın kendi ihtiyarlarıyla yetkin tartışmalara girdiği görülür; öyle ki bu, belli düzeyde bir resmi eğitim almış olmasını gerektirir. İsa'nın kendi açıklamalarından, Eski Ahit'te geçen, peygamberlerle ilgili metinlerine kusursuz şekilde hakim olduğu anlaşılır; istediğinde bu metinleri alıntılayabilmekte, profesyonel bir akademisyenden aşağı kalmayan bir yetkinlik ve uzmanlıkla yorum yapabilmektedir. İsa'nın taraftarlarının bir kısmı Celileli yoksul balıkçılardan ve zanaatkarlardan oluşsa da bir kısmı da zengin ve nüfuzlu insanlardır (Söz gelimi, Aramatyalı Yusuf, Nikodim ve Herod'un vekilharcının karısı Yohana). Dahası, önceki kitaplarımızda da gösterdiğimiz gibi, Kana'daki düğün ki bu aslında bizzat İsa'nın düğünü de olabilir, sıradan bir köy eğlencesi değil; üst sınıfa veya aristokrasiye özgü, şaşaalı bir törendi[6]. Bu İsa'nın düğünü olmasa bile, kendisinin ve annesinin böyle bir törene katılımı, onların aynı sosyal kasta mensup olduklarının güçlü bir işaretidir.

Halkın Kabulü

Bu tür kanıtlardan belki de daha önemli olanı şu basit olgudur: İsa, Müjdeler'deki bir dizi bölümde, bir kral gibi davranır ve bunu oldukça belirgin bir biçimde yapar. Bunun en çarpıcı örneklerinden biri, Kudüs'e bir eşeğin üzerinde, muzaffer biçimde girişidir. Kutsal kitap araştırmacıları bu olayın ki İsa'nın kariyerinde en önemli ve çağdaşları tarafından da en çok anlatılan olaylardan biridir, oldukça belirgin bir amacı olduğu konusunda hemfikirlerdir. Amaç, haddinden fazla yaygaralı bir biçimde, Eski Ahit'in peygamberliğini yerine getirmektir. Aslında Matta'da (21:4) bu ola-

yın Zekeriya 9:9'daki peygamberliği, yani Mesih'in gelişini gerçekleştirmek amacı taşıdığı açıkça belirtilir:

> Kalbin ve ruhun neşelensin, Siyon'un kızı!
> Sevinçle bağır, Kudüs'ün kızı!
> Gör işte, kralın sana geliyor;
> Kralın muzaffer, kralın galip
> Gösterişsiz ve bir eşeğe biniyor, ...

İsa'nın Eski Ahit'e aşinalığı göz önüne alındığında, onun bu peygamberlikten haberdar olduğu da savunulabilir. Bu durumda da bu peygamberliği bilmeyerek veya 'tesadüf eseri' yerine getirmiş olması da mümkün görünmüyor. Kudüs'e giriş, ancak İsa'nın kendisini halkın gözünde, beklenen Mesih'le -yani hak sahibi kralla, 'mesh edilmiş olanla'- özdeşleştirme tasarısıyla açıklanabilir.

Bunun da ötesinde İsa gerçekten de mesh edilmişti. Bu bilgi, tahrip edilmiş bir biçimde Yeni Ahit'te bulunmaktadır. Söz konusu bilgiyi sansürleme ve/veya değiştirme yönünde çabalar olmuştu; fakat buna rağmen gerçeğin bir kısmı, geri kalan bölümlerden ayıklanamaz. Öyle ki hem Matta hem de Markos, kraliyetle ilgili bir mesh etme olayının yaşandığını su götürmez biçimde ortaya koyar[7]. Yine her iki kitapta da bunun için 300 dinar; yani bugünün parasıyla yaklaşık 5.000 pound harcandığı yazılır. Yuhanna, ayinin Lazarus'un kız kardeşi Beytanyalı Meryem tarafından gerçekleştirildiğini anlatır. Bu ayinin, İsa'nın Kudüs'e muzaffer biçimde girişinden hemen bir gün sonra tertiplendiğini belirterek bu oyunu ele verir[8].

Ancak bundan önce de İsa'nın, İsrail'in Mesih'i veya hak sahibi kralı olarak halk tarafından bir tür resmi onay aldığını gösteren kanıt mevcuttur. Vaftizci Yahya'nın Ürdün'deki ayini de böyle bir amaçla düzenlenmiş gibi görünmekte. Bu, söz gelimi Galler Prensi'nin taç giyme töreniyle büyük benzerlikler taşıyan bir ayindir. Yahya tarafından vaftiz edilen İsa, böylelikle kabul edilen ve kutsanan bir peygamberin 'onay mührünü' almıştı. Aynı, İsrail'in ilk kralı Saul'ün, Peygamber Samuel'den 'onay mührünü' al-

ması gibi. Dahası, eğer Yahya, İsa ile aynı aileden geliyorduysa, verdiği 'onay mührü', kraliyet mirasının bu ailede isnat edildiği ihtimalini daha da güçlendirmektedir.

Her durumda bir şey açıkça ortadadır: İsa, Ürdün'de vaftiz edildikten sonra önemli bir değişim yaşamıştır. Bu ayinin öncesinde isimsiz biri gibi görünmektedir. Bu aşamada herhangi bir kamusal faaliyete giriştiğine, dikkat çekici herhangi bir eylemde bulunduğuna dair hiçbir kayıt yoktur. Ancak vaftizinden sonra aniden sahnenin ortasına doğru ilerlemiş, ışıkları üzerine toplamaktan, büyük kalabalıklara hitap etmekten, kamusal ilginin odağına yerleşmekten kaçınmamıştır. Buna ek olarak, Yahya ile Ürdün'de bir araya gelişi, tavrını da etkilemiş görünmektedir. Adeta Yahya'nın fırtınalı öfkesinden, vakarından, kıyamet tehditlerinden, tehditkar tavrından feyiz almıştır. Kısacası, krallarını bekleyen çağdaşlarının umduğu davranışları tamtamına sergilemeye başlamıştır, Mesih olarak kabul edilip onaylandıktan sonra, Mesihliğin gerektirdiği eylemleri hayata geçirmeye başlamıştır.

Kudüs'ün Düşüşünün Etkisi

Müjdeler apolitikleştirildi ve İsa'nın çarmıha gerilmesinin sorumluluğu Roma yönetiminden alınıp, Yahudilerin sırtına yüklendi. Süreci bu şekilde tanımlayarak spekülasyon yapmıyoruz. Tam tersine, çağdaş Yeni Ahit araştırmalarının hemfikir olduğu bir şeyden bahsediyoruz ve sırtımızı temel kanıya yaslıyoruz. Söz gelimi, İsa'nın Kudüs'e girişini coşkuyla karşılayan insanlar, sadece birkaç gün sonra neden onun ölümünü istesindi? Onu Davut'un oğlu olarak selamlayan insanlar, neden nefret ettikleri Romalı zalimlerin onu öldürmesi ve aşağılaması karşısında kutlamalar yaptılar? Müjdeler'de anlatılanların biraz olsun gerçek payı taşıdığını varsayarsak, bu insanlar neden aniden İsa'nın ölümünü talep eder hale gelirken, Barabbas gibi bir şahsiyetin (Barabbas kimse artık) hayatının bağışlanmasını istediler? Bunlar yabana atılamayacak sorulardır. Fakat ne Müjdeler ne de sonraki Hıristiyan geleneği bunlara cevap verme çabasındadır.

Ciddi, kutsal kitap araştırmacılarının hemfikir olacakları ve bir önceki kitabımızda da açıkladığımız gibi, Müjdeler bu tür konularda ya yeniden yazılmış ya da kaleme alınmalarından en az otuz yıl önce gerçekleşen bu olayları çarpıtarak anlatmışlardı. Müjdeler, MS 66'daki Yahudi isyanından ve MS 70'de Kudüs'ün Romalılar tarafından yağmalanmasından sonraya tarihlenir. Onlar, felaketlere vesile bir karmaşanın yaşandığı, Filistin savaşla yerle bir olduğu, Kutsal Kentin ve Yahudiliğin en kutsal mekanlarının yıkıldığı, bütün kayıtların yok olduğu ve insanların hatıralarının daha yakın dönemde yaşananlarla bulanıp yeniden şekillendiği bir döneme aittir. MS 66 ve 73 yılları arasında yaşanan isyan, bir dönüm noktasıydı. Önceki olaylar, bunun ışığında, sonradan edinilen tecrübelere göre dönüştürüldü. Modern tarihçi açısından, bu isyan bütün perspektifi değiştirmektedir: hiçbir tanıklık, ayaklanmanın karanlık, sisli prizmasından geçmekten kurtulamamıştır.

Fakat Filistin'in MS 66'da ayağa kalkması, ani veya beklenmedik bir olay değildi. Tam tersine, ülke bir süredir için için kaynamaktaydı. 'Havada' felaketin kokusu vardı. Romalıların şiddetli müdahalesine yol açan büyük isyandan önce de olgunlaşmamış çeşitli ayaklanmalar yaşanmıştı; bunlar İsa'nın doğumunun öncesine dayanıyordu. Fakat yeni asrın başlamasından itibaren militan gruplar giderek aktifleşti, uzun süreli bir gerilla savaşı çerçevesinde Romalıların mühimmat kervanlarını yağmalayarak, Roma birliklerinin ücra karargahlarına saldırarak, Roma garnizonlarını basarak, mümkün olduğunca fazla karışıklık yaratmaya çalıştılar.

İsa'nın bu tür gruplarla ilişkisine ve hatta kendi muhtemel askeri faaliyetlerine dair kanıtlar mevcuttur. Müjdeler'in yazarları ne kadar gizlemeye çalışmış olurlarsa olsunlar (ve sonraki Hıristiyan geleneği için ne kadar utandırıcı olursa olsun), bu kanıtlar ayan beyan ortadadır. Fakat son dönemde bazı araştırmacıların yapmaya çalıştığı gibi, bu kanıtları bağlamından koparmanın hata olacağı kanısındayız. İsa'yı basitçe, modern anlamda bir özgürlük savaşçısı, bir kışkırtıcı veya devrimci olarak görmek yanlıştır. Sıradan bir özgürlük savaşçısı veya devrimci -ki o dönemde Kutsal

Topraklar'da bu insanlardan çok sayıda vardı- kendi eylemleri için halkın desteğini alabilirdi; fakat bunlardan hiçbiri Mesih diye adlandırılmamıştı. Müjdeler'de İsa'nın, en azından yönetimi süresince, bu unvanı taşıdığını anlatan yeterince bölüm vardır (söz gelimi, Ürdün'deki ayin ve Kudüs'e muzaffer girişi). Eğer bu unvanı taşımaya uygun görüldüyse, onu nitelikli kılan bir şey olmalıydı. Bu şey, onu o dönemde Roma'nın başına dert olmaya başlayan siyasi ve askeri önderlerden ayırıyordu. Mesih unvanını taşımak ve halkında bu durumu kabul etmesi için, İsa'nın bazı meşru taleplerde bulunmuş olması gerekirdi.

Geleneksel bir devrimcinin aksine İsa, bizzat Müjdeler'in de ifade ettiği sıfatlarla anılmak durumundadır: Davut'un tacının varisi, hak sahibi kral, aynı Davut gibi hem ilahi hem de dünyevi egemenliğin cisimleştiği bir lider. İsa, bizzat askeri faaliyetlere karışmışsa, bunu bir kraliyet kurtarıcısı olarak kendisinden beklenen savaş görevi adına yürütmüş olmalıydı. Roma'ya karşı silahlı direniş, bu unvana ve İsa'nın sahip olduğu statüye içkindi.

3

MESİH OLARAK KONSTANTIN

İsa'nın çağdaşlarının beklediği Mesih, tanıdık ve köklü bir ilkenin değişik bir biçimiydi. Açıkça Yahudilikteki kutsal rahip-krala denk düşmekteydi. Bu figürün altında yatan ilke eski Yunan ve Roma zamanı boyunca, sadece klasik Akdeniz ve Orta doğu kültürlerinde değil, aynı zamanda Avrupalı Kelt ve Cermen Kabileleri'nde ve daha pek çok uzak bölgede görülüyordu. Diğer şeylerin yanı sıra, krallık, insanları kendi tanrılarına bağlayan bir köprü görevi görmüştü. Kralın şahsiyetinde vücut bulan toplumsal hiyerarşinin, dünyevi işlere, değişmez düzene, bütünlüğe ve gökyüzünün de şahit olduğu dengeye aksettiğine inanılırdı.

Hiç de seyrek olmayan biçimde, rahip-krala ilahi bir statü atfedilirdi; öyle ki onun tanrılaşabileceğine inanılırdı. Böylece örneğin, Mısır firavunları; Osiris, Amon ve/ve ya Ra'nın insan suretindeki akisleri biçiminde tanrılaşmışlardı. Yine benzer bir biçimde, Roma imparatorları kendilerini tanrılığa yükseltmişler ve bunu yaparken yalnızca Herkül gibi yarı tanrılarla değil, Jüpiter'in kendisi ile bile bir soy bağları bulunduğunu iddia etmişlerdi. Elbette, İ.S birinci yüzyıl boyunca, Yahudilikte egemen olan tek tanrı inancı Mesih'in tanrılaşmasını engellemiştir. Ancak Mesih yine de bir kraldan daha fazlasını ifade ediyordu. Aynı zamanda

kutsaldı. Kendisi Tanrı olmasa da Tanrı ile arasında özel bir bağ vardı. O, Tanrı'nın irade ve lütfunun bir göstergesiydi. O, dünyevi ve semavi düzen arasındaki tüm önemli bağları kurandı.

Kutsal krallık ilkesi, Batı tarihinin daha sonraki zamanlarında da devam eder. Bu, zaman içerisinde evrilen "ilahi hak" öğretisinin temelini oluşturur; hükümdarın elini hastanın üzerine uzatarak onu iyileştirebileceği gibi orta çağ inançlarının da ardında yatan nedendir. Asıl olarak İsa'ya atfedilen doğal yeteneği anımsatan bu hüner, şaşırtıcı olmayan biçimde, ısrarla Merovenjlerle özdeşleştirilirdi.

Merovenjlerden Habsburglara kadar, Avrupalı hanedanlıklar, ilahi ve eşsiz bir vekilliği temsil ettiklerini düşünürdü ve yönetimleri altındaki halk da onları böyle görürdü. Bu vekillik, yeterince istismar edilmiş olsa da kişisel çıkar arayışında olmayan, otokrasinin çıkarı yerine ortak yararı gözeten bir temele bağlıydı. Açıkçası, kral, ilahi olanın vücut bulmasını sağlayan bir hizmetkar, bir kanal, bir aracıdan fazlası değildi. Bu nedenle, kralın kendisi feda edilebilir sayılırdı.

Birçok eski kültürde, gerçekten de kral öngörülen bir zamandan sonra törensel biçimde kurban edilirdi. Kralın törensel olarak öldürülmesi, erken uygar insanın en eski ve yaygın adetlerinden biridir. Bazı sembolik değişikliklere rağmen, İsa'nın kendisi de bu şablona uygunluk göstermektedir. Sadece bu kadar da değil, yeryüzündeki eski kültürlerde kurban edilen kralın vücudu, ziyafet nesnesi olarak görülürdü. Eti yenir ve kanı içilirdi. Böylelikle, kabiledekiler, ölü hükümdarlarının faziletlerini ve gücünü kendilerine katarlardı. Bu geleneğin bir devamı, açık biçimde Hıristiyan komünyon hizmetinde görülür.

Savaşçı Mesih

Orta çağ Avrupası Hıristiyan aleminde, krallar ilahi hak talep ederlerdi; ancak bu sadece kilisenin aracılığıyla verilir, onaylanır ve yasanırdı. 8. yüzyıldan sonra, kilise, kral atama yetkisini kendi eline aldı. Başka bir deyişle, kilise,

Tanrı'ya ait bir yetkiyi kendi üzerine alıp, kendisini Tanrı'nın sözcüsü ilan etti. Eski Ahit uygulamalarındaki gibi, kralı yağla mesh ederdi. Kitabı Mukaddes döneminde olduğu gibi, kral "mesh edilen kişi"ydi, ancak bu kilisenin onayını gerektirirdi.

Yine de modern Hıristiyanlar için, kilisenin laik bir hükümdara, İsa'nın çağdaşlarının bekledikleri Mesih'e atfettikleri özellikler çerçevesinde mutabık kalmış olmaları şaşırtıcıdır. Örneğin, kilisenin, laik bir yöneticiyi, geleneksel kutsal kitaptaki anlamıyla 'yetkin' bir rahip-kral olarak kabul ettiğini hayal etmek zordur. Ancak Erken Kilise'nin, İmparator Konstantin ile yaptığı tam olarak budur. Dahası yalnızca Konstantin'in kendisini Mesih ilan etmesini değil, aynı zamanda savaşçı Mesih -Tanrının buyruğunu kılıcıyla yerine getiren ve zaferlerinde Tanrının isteklerinin ifade bulduğu insan- kimliğini de onayladı. Başka bir deyişle, kilise Konstantin'in başarılı biçimde İsa'nın yapamadıklarının üstesinden geldiğini kabul etti.

MS 312'den 337'de ölümüne kadar, engelle karşılaşmadan Roma İmparatorluğu'nun başında kalmış olan Konstantin, tarihin ve Hıristiyanlığın gelişiminin önemli bir mihveri olarak kabul edildi. Ancak bugünden baktığımızda Konstantin'e biçilen konum, asılsızlığa ve ilginç, aşırı basitleştirmelere dayanır. Popüler geleneğe göre, Konstantin, Hıristiyanlık sempatizanı olmasa bile buna karşı hoşgörülüydü. Nihai olarak "doğru yolu bulmadan" önce de "iyi ahlaklı bir insan"dı. Konstantin'in Hıristiyanlığa karşı tavrı aslında bir çıkar meselesiydi. O zaman, İmparatorluk içerisinde Hıristiyan çoktu ve Konstantin, imparatorluk tahtına rakip Maxentius'a karşı her türlü desteği etrafında toplamaya çalışıyordu. İ.S. 312'de Maxentius öldürüldü ve ordusu Milvian Köprüsü Savaşı'nda dağıtıldı ve böylece Konstantin'in taht üzerindeki hakkı karşı çıkılamaz bir hal aldı. Önemli başarısından hemen önce Konstantin'in daha sonraları peygamberlikle ilgili bir rüyayla desteklenecek olan bir görü* gördüğü söylenir: Gökyüzünde asılı duran ve ışık saçan bir haç vardır. Ortasında bir cümle yazmaktadır: "In Hoc Signo

*Felsefe: Dolaysız kavrama, birden kavrama

Vinces" ("Bu işaretle fethedeceksin"). Rivayete göre, Konstantin bu kutsal alamete uyarak, Grekçe chi ve rho harflerinden meydana gelen ve kelimenin ilk iki harfinin "Christos" kelimesini oluşturduğu Hıristiyan monogramının askerlerin kalkanlarında göze çarpar bir biçimde sergilenmesini emretti. Bunun sonucu, Konstantin'in Maxentius'a karşı kazandığı galibiyet Hıristiyanlığın paganizme karşı kazandığı mucizevi zaferi simgelemeye başladı.

Ancak rivayetler burada bitmez. Konstantin, Hıristiyanlık inancına dönen bir dindar olarak resmedilir. "İmparatorluğu Hıristiyanlaştırması" ve Hıristiyanlığı Roma'nın resmi dini haline getirmesi nedeniyle Konstantin'e övgüler yağdırır. 8. yüzyılda "gün yüzüne çıkan" ve "Konstantin'in Bağışı" diye adlandırılan bir belgeye göre, Konstantin, bazı laik yetkilerini Papa'ya bağışlamıştı. Roma Kilisesi, bu belge temelinde, kral atama yetkisini ve geçici otoriteyi kendi üzerine alabilmişti.

Kilisenin Kurtarıcısı

Konstantinle ilişkilendirilen geleneklerin bazılarını inceledik ve tarihsel gerçekleri, yarı gerçeklerin ve efsanelerin egemen olduğu bulanık havadan ayırmaya çabaladık[1]. Ortaya çıkan resim ise genel kanıdan çok farklıydı. Bununla birlikte, o zamandan beri, Konstantin ile ilgili yeni malzemeler su yüzüne çıkıyor ve bunlar, resme yeni boyutlar kazandırıyor. Sonuç olarak, bu resme bir kez daha bakma zorunluluğu doğmaktadır.

Konstantin'in Hıristiyanlığa karşı hoşgörülü olduğu kesinlikle doğrudur. 313'te salık verilen Milan Fermanı ile Konstantin, imparatorluktaki her türlü tek tanrıcılığa karşı yapılan eziyeti yasakladı. Hıristiyanlığı da kapsayan bu emir ile Konstantin, Hıristiyan cemaatlerini emperyal usandırıcılığın yüzyıllarından kurtararak, kurtarıcı rolünü üstlendi. Aynı zamanda, Roma Kilisesi ile diğer dini kurumlara da bazı ayrıcalıklar tanıdığı doğrudur. Kilisenin önde gelenlerinin sivil yönetimlere katılmasına izin verdi ve böylelikle kilisenin laik iktidarını sağlamlaştırabilmesi için yolunu açmış

oldu. Lateran Sarayı'nı Roma Piskoposuna bağışladı ve böylelikle Roma, bunu İskenderiye ve Antakya'daki Hıristiyan otoritesinin rakip merkezlerine karşı bir üstünlük aracı olarak kullanabildi. Nihayet, Konstantin İ.S 325'te İznik Konseyine başkanlık etti. Bu konseyde birçok değişik Hıristiyanlık biçimi, birbiriyle ilişki kurmak zorunda bırakıldı ve mümkün mertebede, farklılıkları üzerine uzlaşmaları sağlandı. İznik'in sonucu olarak, Roma Hıristiyan Ortodoksisinin resmi merkezi haline geldi, bu Ortodoksiden herhangi bir sapma: bir görüş ya da yorum ayrılığından öte, toplumsal değerlere aykırı bir durum olarak görüldü. İznik'te İsa'nın ilahiyatı ve ilahiyatının mutlak doğası oylama ile kabul edildi.

Bildiğimiz bugünkü Hıristiyanlığın, nihai olarak İsa'nın zamanında değil İznik Konseyi'nde köklendiğini söylemek doğru olur. İznik, büyük oranda Konstantin'in eseri olduğundan, Hıristiyanlık, bu kişiye borçludur. Ancak, bu Konstantin'in bir Hıristiyan olduğu ya da İmparatorluğu Hıristiyanlaştırdığı anlamına gelmez. Konstantin ile ilgili birçok gelenek, bugün yanlışlanabilir.

8. yüzyılda, Roma'nın kendi laik otoritesini kurabilmek adına kullandığı "Konstantin'in Bağışı" adlı eser, bugün evrensel biçimde, bariz bir sahtekarlığın ürünü olarak kabul edilir -çağdaş bir bağlamda, aşikar bir suç diye nitelendirilebilecek bir sahtekarlık. Bugün, bu kandırmacanın getirilerinden feragat etmekte isteksiz olmasına rağmen, Kilise bile bunu kabul eder.

Öyle görünmekte ki Konstantin'in -tabiri caizse- 'din değiştirmesi,' kesinlikle vukuu bulmamıştı. Tam tersine, kendisi geleneksel bir pagandı. Konstantin, Vosges bölgesindeki ya da Autun yakınlarındaki bir pagan tapınağında bir görü ya da rüya ya da muhtemelen her ikisini de görmüş olabilir. Benzer bir ikinci deneyimi, Konstantin'in, emperyal tahta talip olan rakibini yenilgiye uğrattığı Milvian Köprüsü Savaşı'ndan hemen önce de yaşadığı söylenebilir.

O zaman, Konstantin'in ordusuna refakat eden bir tanığa göre, bu görü, güneş tanrısıydı; Sol Invictus; yani 'Yenilmez Güneş' adı altındaki bazı mezheplerin tapındığı ilah. Görüsünden ya da görülerinden hemen önce, Konstantin

bir Sol Invictus mezhebine katıldı; bu durum, Konstantin'in deneyimini makul kılar. Milvian Köprüsü Savaşı'ndan sonra, Roma Senatosu, Kolezyum'da bir zafer kemeri inşa ettirdi. Kemer'deki yazıya göre, Konstantin'in zaferi "Tanrı'nın teşviki sayesinde" kazanılmıştı. Ancak söz konusu Tanrı, İsa değil, pagan güneş tanrısı, Sol Invictus'tu[2].

Sanılanın aksine, Konstantin Hıristiyanlığı Roma'nın resmi devlet dini yapmadı. Aslında Konstantin yönetimindeki Roma'nın devlet dini, güneşe tapınmacılıktı ve Konstantin tüm yaşamı boyunca bu dinin başrahibiydi. Gerçekten de saltanatı çağdaşlarınca "güneş imparatorluğu" olarak nitelendirildi ve Sol Invictus, imparatorluk bayrakları ve ülke parası da dahil olmak üzere her şeyde gösterilirdi. Hıristiyanlık dinini hevesle kabul eden bir Konstantin imajı açıkça yanlıştır; öyle ki Konstantin ne ölüm döşeğine düşene kadar vaftiz edilmişti ne de Cho rho monogramı ile onurlandırılmıştı. Pompey yakınlarındaki bir mezarda bulunan, bu monogramın yazılı olduğu bir yazıt, iki buçuk yüzyıl öncesine tarihlendirilir[3].

Sol Invictus mezhebi Suriye kökenlidir ve bu mezhep, Konstantin'den bir asır önce Roma'da bilinir hale geldi. Baal ve Astarte tapınmacılığına özgü nitelikler taşımasına rağmen, gerçekte tek tanrılı bir inançtı. Diğer tüm tanrıların niteliklerinin toplamını güneş tanrısında konumlandırırken, rakip tanrıları da yok etmeden, barışçıl bir biçimde içersedi. Kısacası, uygunsuz bir sürtüşmeye mahal vermeksizin bütün tanrıları kendi bünyesinde topladı.

Konstantin için, Sol Invictus mezhebi basitçe en kestirme yoldu. Onun takıntılı da olsa öncelikli amacı politikada, dinde ve ülkede birlik sağlamaktı. Diğerlerini de kapsayan devlet dini, açıkça bu amaca katkıda bulunuyordu. Hıristiyanlık, Sol Invictus mezhebinin koruması altında gelişimini sürdürdü.

Zaten, o zaman Romalılar tarafından kabul edilen Hıristiyanlık öğretisi Sol Invictus mezhebi ile birçok ortak noktaya sahipti ve böylece Hıristiyanlık güneş mezhebinin hoşgörülü himayesi altında rahatsız edilmeksizin gelişme olanağı buldu. Aslen Sol Invictus'un tek tanrılı olması, Hı-

ristiyanlığın tek tanrılı inancının da yerleşebilmesi için imkan tanımıştır. Aynı zamanda, Erken Kilise sunulan olanaklardan yararlanabilmek için, inanç ve dogmalarını uyarlamakta tereddüt etmemişti. Örneğin, Konstantin, 321'de ilan ettiği bir fermanla, hukuk mahkemelerinin "güneşin kutsal gününde" kapalı tutulmasını ve bu günün istirahat günü olmasını emretti. Hıristiyanlık o zamana dek cumartesiyi; yani Yahudi Şabat'ını kutsal sayıyordu. Konstantin'in fermanı ile Pazar kutsal gün olarak ilan edildi. Bu durum, yalnızca var olan rejimle uyumu sağlamakla kalmadı, aynı zamanda Hıristiyanlığın Yahudi temellerinden ayrılmasını da olanaklı kıldı. Dahası 4. yüzyıla kadar, İsa'nın doğum günü 6 Ocak'ta kutlanırdı. Ancak Sol Invictus Mezhebi için, yılın en önemli sembolik günü, Natalis Invictus kutlamalarının yapıldığı, gecelerin uzamaya başladığı, güneşin doğduğu (ya da yeniden doğduğu) 25 Aralık'tı. Hıristiyanlık inancı, bu devlet dinine özgü bazı gelenekleri benimsedi. Güneş Tanrısı'nın başını taçlandıran ışıklı hale, Hıristiyanlığın halesi haline geldi.

Sol Invictus Mezhebi, Acem ülkesinde doğan Zerdüştlük dinin tanrısı Mithras'tan da etkilenmiştir. Sol Invictus ve Mithracılık birbirine o kadar yakınlardı ki çoğu zaman karıştırılırlar. Her ikisi de güneşin önemi üzerinde durur, Pazar gününü kutsal kabul eder, 25 Aralık'ı önemli bir doğum şenliği olarak kutlardı. Sonuçta Hıristiyanlığın Mithracılıkla kesiştiği noktalar bulmak mümkündür. Mithracılık, ruhun ölümsüzlüğünü, gelecekteki yargı gününü ve ölülerin dirilişini vurguluyordu. Konstantin döneminde birleşerek bütün haline gelen Hıristiyanlık melezdi; Mithracılık ve güneş mezhebine özgü belirgin düşünceleri içeriyordu. Bizim bildiğimiz Hıristiyanlık, aslında Yahudi kökleri ile karşılaştırıldığında, birçok açıdan pagan inanç sistemlerine daha yakındır.

Konstantin, bütünlük sağlamak adına, Hıristiyanlık, Mithracılık ve Sol Invictus arasındaki farklılıkları kasten bulanıklaştırdı; üçünün arasındaki sürtüşme noktalarını görmemeyi yeğledi. Böylelikle tanrılaşan İsa'yı, Sol Invictus'un önceki bir görümü olarak düşünerek hoş gördü. Böylelikle

şehrin bir bölgesinde bir Hıristiyan kilisesi inşa ettirirken, başka bir köşesinde Ana Tanrıça Kibele'nin ve güneş tanrısı Sol Invictus'un heykellerini diktirebildi; ikincisiyse kendi suretindeydi ve kendi özelliklerini yansıtıyordu. Bu eklektik ve birleştirici jestler, birliğe verilen önemi bir kez daha su yüzüne çıkarıyor. Konstantin için inanç siyasal bir meseleydi ve birliğe olanak sağlayan her tür inanç, hoşgörüyle karşılanırdı.

Yine de Konstantin basitçe çıkarcı biri değildi. Kendi çağdaşı ve günümüzdeki birçok askeri lider gibi, Konstantin de hem batıl inançlı hem de kutsallığın oldukça gerçekçi bir hissine sahip olan bir kişiydi. İlahi olanla ilişkisinde ikili oynamayı yeğlerdi, ölüm döşeğindeyken 'ne olur ne olmaz' mantığıyla dini ritüelleri kabul etmeye razı olan bir tanrıtanımaz gibi. Bu, Konstantin'i, kendi egemenliğinde kabul ettiği bütün tanrıları ciddiye almaya, hepsini teskin etmeye ve onlara içtenlikle saygı göstermeye yöneltti. Eğer onun şahsi tanrısı Sol Invictus idiyse ve Hıristiyanlığa karşı takındığı resmi tutum, çıkarcılık ve Avrupa'da birlik sağlama hevesiyle belirleniyorduysa; Konstantin, Hıristiyanların Tanrısı'na ancak romanlarda görülen mutlak bir hürmetle bağlılık gösteriyordu.

Romalı imparatorlar açısından tanrıların soyundan geldiklerini iddia etmek ve bu bağlamda, kendileri için tanrılığı talep etmek köklü bir gelenekti. Böylece Diocletian, soylarının Jüpiter'e; Maximiam ise Herkül'e dayandığını iddia edebildi. Konstantin için, özellikle kendi ülkesinde Hıristiyanlığa özerklik verdikten sonra, yeni bir dini antlaşma yapmak, ilahi olandan yeni bir onay almak avantajlı oldu. Her şeyden önemlisi, o bir nevi gaspçıydı. Herkül'ün soyunu devirmişti ve kendi meşruluğunun savunusu için rakip bir tanrının desteğine ihtiyaç duyuyordu.

Konstantin, destekçisi ya da hamisi olarak bir tanrıyı seçerken -en azından söylemde- Hıristiyanların Tanrısı'na döndü. Konstantin'in tanıdığı Tanrı, İznik Konseyinden önce Oğul'la özdeş tutulmayan Baba Tanrı'ydı. İsa ile ilişkisi muğlak ve bir o kadar da açıktı.

İsa'nın İnkar Edilmesi

1982'de yılında, Glasgow Üniversitesi, Din Çalışmaları Bölümü'nde okutman olan Alistair Kee, *Constantine versus Christ,* başlığı altında önemli bir kitap yayımladı. Kee, İsa'nın Konstantin'in dininde en ufak bir değişikliğe neden olmadığını oldukça ikna edici bir biçimde açıklıyordu. Konstantin, Hıristiyanların Tanrısı'nı, Baba Tanrı'yı, resmi koruyucu hamisi olarak seçmiş ve Oğul'u tamamen görmezden gelmişti. Tabii ki Konstantin için, Baba Tanrı, bağlılığını çoktan sunduğu güneş Tanrısı Sol Invictus'a verilen yeni bir addan başka bir anlama gelmiyordu.

Ancak Konstantin İsa'yı görmezden geldiyse de kesinlikle Mesih inancını kabul etmiş; dahası yağ sürülen kişi rolünü kendi üzerine almıştı. Kısacası, Konstantin için Mesih, Hıristiyanlığın arifesinde Filistin Yahudileri için ne anlama geliyorsa oydu, Davut ve Solomon gibi bir yönetici, bir hükümdar, bir savaşçı; fani bir ülkeyi bilgelikle yönetmiş, egemenliğinde birliği sağlamış ve ilahi takdirin desteğiyle bir ulus ve halk yaratmış biriydi. Konstantin'in nazarında, İsa bütün bunlara muvaffak olmaya çabalamıştı. Konstantin kendisini, İsa'nın başaramadıklarını yapan ve onun izinden giden bir kişi olarak gördü. Kee'nin söylediği gibi: "Konstantin'in dini bizi Eski Ahit bağlamına götürür. Sanki İbrahim'in dini İsa tarafından değil de Konstantin tarafından gerçeklenmişti[4]". "Konstantin, kendi döneminde, Tanrı'nın kendi halkını kurtarmak için Davut benzerinde bir kral göndereceği yönündeki sözünün teyidiydi. Konstantin'in rolünü en iyi biçimde betimleyen, bu güçlü ve Hıristiyanlık öncesi modeldir[5]'.

Konstantin'in, savaş benzeri bir düzendeki pagan hükümdarlığı konumu pek de şaşırtıcı değildi. Kee'nin de belirttiği gibi, önemli olan şey, Roma Kilisesi'nin Konstantin'in kendisine atfettiği rol üzerinde uzlaşmış olmasıydı. O zamanki Roma Kilisesi, Konstantin'in kendisini kutsal Mesih ve İsa'dan daha başarılı bir Mesih olarak görmesini kabul etmeye oldukça hazırdı. Ayrıca Mesih'in, barışçıl, ruhani ve kuzu misali bir kurtarıcı değil; tersine yalnızca cennetin ha-

yali krallığında değil aynı zamanda dünyevi topraklarda da hüküm süren adil ve öfkeli bir kral olarak görmeye de oldukça hazırdı. Kısacası Kilise, İsa ve çağdaşları için Mesihliğin gerektirdiklerinin Konstantin'de vücut bulduğunu kabul etmiş oldu. Örneğin dönemin önemli ilahiyatçılarından ve imparatorun yakın arkadaşlarından biri olan Sezariye Piskoposu Eusebius şöyle der: "Konstantin, bu monarşi yönetiminin içinde 'egemen'in yeryüzündeki insan soyuna bahşettiği her şeyden güç kazanmakta[6]." Gerçekte, Eusebius monarşinin önemi konusunda oldukça açık ve anlayışlıdır: "Monarşi, diğer tüm kanunların ve hükümetlerin üzerindedir. Eşitliği temel alan ve çok erkliliğe dayanan alternatif yönetimse, anarşiye ve iç savaşa yol açar. Çünkü yalnızca bir Tanrı vardır; ne iki ya da üç tane ne de daha fazla[7]."

Ancak Eusebius bundan daha ötesine geçer. Bir hitabında, imparatoru işaret ederek, Logosun Konstantin'de yeniden hayat bulduğunu iddia eder. Aslında Konstantin'e teoride sadece İsa'yla özdeş tutulabilecek bir statü ve meziyet atfeder: "... Her Şeye Egemen, Ebedi Tanrı, zamanın başlangıcından beri burada olanların arasından yalnızca ona, insan yaşamını arındırması için güç vermiştir[8]."

Kee, Eusebius'un bu hitabını yorumlarken şöyle der: "Dünyanın başlangıcından beri, kurtarıcılık gücünün verildiği tek kişi Konstantin'dir. İsa bir kenara bırakılır, dışlanır ve şimdi, resmen inkar edilir[9]." "Artık Konstantin, dünyayı kurtaracak olan yegane kişidir. Olay, birinci değil, 4. yüzyılda geçer. Tinsel ve maddi dünya, Konstantin'e kadar kurtarılmamıştır[10]."

Kee, İsa'dan söz edilmemiş olduğunu vurgular. Bunun çıkarımları kaçınılmazdır: "...Açıktır ki İsa'nın hayatı ve ölümünün olanlarla hiçbir ilgisi yoktu... Dünyanın kurtuluşu, onun kurtarıcı işaretinde sembolize edildiği gibi, Konstantin'in hayatındaki olaylar doğrultusunda şekillenecekti[11]."

Tarihin İsa'sının Nihai Yok Edilişi

Konstantin dönemindeki Roma Kilisesi, teolojik açıdan skandala yol açacak böylesi bir durumu nasıl kabul edebilmişti? Hıristiyanlar, yaklaşık 300 yıl boyunca, şehit edilme pahasına imparatorluğun gücünü reddettiler, onların emirlerine inatla direndiler ve cennetin görkemini umut ederek teselli buldular. Üç asır öncesinde İsa'yı çarmıha geren ve devlete baş kaldıranları çarmıha gererek infaz etme politikasını sürdüren emperyal otoriteyi nasıl Mesih olarak kabul edebilmişlerdi?

Bir cevap en azından açık ve basit. Kilise, her şeye rağmen, geçmişte inançları yüzünden acı çekmiş insanlardan meydana geliyordu. Şimdi, bazı tavizlere ve dogmada gevşekliklere karşılık olarak, kabul ve saygı görmek ve sosyal yapı içerisinde yer edinebilmek için bir fırsatları vardı. Bu değişimin reddedilmesi zordu. Uzun süreli eziyetlerden sonra, yalnızca bir mola değil ayrıca güç elde etme şansı, açıkça taviz vermeye değer görünüyordu.

Kilisenin konumunu açıklayan gizli bir neden daha olabilirdi. Konstantin'inki gibi laik bir güç ile zamanın Ortodoksisi arasında bir ittifak kurulabilirse, İsa'nın gerçek varislerinin haklarını talep etmelerine karşı etkili bir duvar oluşturulabilirdi. Eğer İsa'nın evliliği ve çocukları ile ilgili hipotezimiz doğruysa ya da o zamanlar buna inanılıyorduysa, o zaman bu Konstantin ile Roma Kilisesi arasındaki karşılıklı anlaşmayı açıklamaya yeterlidir. İsa ya da onun ailesinin soyundan gelen birinin, imparatorluk içerisindeki ya da çevresindeki varlığı, özellikle de Paul Hıristiyanlığı'nın destekçilerine, bütünlük kazanmış kilise hiyerarşisine karşı tehdit arz edebilirdi. Lejyonları ile ilerleyen, Davut'a benzer yeni bir Mesih'e karşı en iyi savunmayı, ancak İmparatorluğa hükmeden bir Mesih yürütebilirdi, Yahudi rakiplerin iddialarını boşa çıkaracak, Paul yanlısı bir Mesih.

Aynı biçimde Roma Kilisesi'ni (1) Konstantin ile İsa arasındaki özdeşlik ilişkisine razı (2) Konstantin'in kendisini Mesih olarak sunmasını erteler (3) Mesihliği, Konstantin'de vücut bulan askeri ve siyasi bir kişilik biçiminde tanımlar-

ken bulmak tuhaf. Öte yandan, belki bunlar 4. yüzyılda o kadar olağan dışı değildi. Belki, 4. yüzyılda, bu tarz tutumlar bugünkü gibi Hıristiyanlık inancıyla bağdaşmaz görünmüyordu. Belki de 4. yüzyılda Hıristiyanlar, modern din kardeşlerinden daha açık bir biçimde, bu tarz tutumların, tarihsel gerçeklere nasıl yakından uyum sağladığını fark etmişlerdi.

Konstantin'in zamanında, Hıristiyan geleneği, henüz değişmez bir dogmaya dönüşmemişti. Sonraları kaybolacak veya tahrif edilecek olan birçok belge hala dolaşımdaydı ve bozulmamıştı. Alternatif yorumlar hala yaygındı. Tarihin İsa'sı, sonraki gelişmelerin ağırlığı altında tamamen kaybolmamıştı. 4. yüzyıl kilisesi, istemeyerek de olsa, Konstantin'in İsa'nın başaramadıklarını kotaran bir Mesih; Konstantin ve İsa'da ifade bulan Mesih'in, aslında askeri ve siyasi bir kişilik, hükmetme gücüne sahip bir kral -ama tanrı değil- olduğunu kabul etmişti.

Konstantin'in hükümdarlığından öncesine tarihlendirilen hiçbir bütün Yeni Ahit uyarlamasının bulunmadığı hatırlanmalıdır. Bugün bildiğimiz haliyle Yeni Ahit, büyük oranda İznik ve aynı dönemin diğer kilise konseylerinin ürünüdür. Ancak bugünkü Yeni Ahiti derlemiş olan Kilise Ataları, eski ve tarihsel açıdan daha güvenilir uyarlamaların varlığından haberdarlardı ve bunlara erişebiliyorlardı. Bu uyarlamalar henüz resmi biçimde 'kanon dışı' ilan edilmemişlerdi.

Ancak yine de bugünkü haliyle Yeni Ahit bile, İsa'nın askeri ve siyasi Mesih rolüne, başka bir deyişle Konstantin'in olası müjdecisi İsa'ya tanıklık eder. Bu tanıklıklardan bazılarının üzerinde durmak gerekiyor.

4

ÖZGÜRLÜK SAVAŞÇISI OLARAK İSA

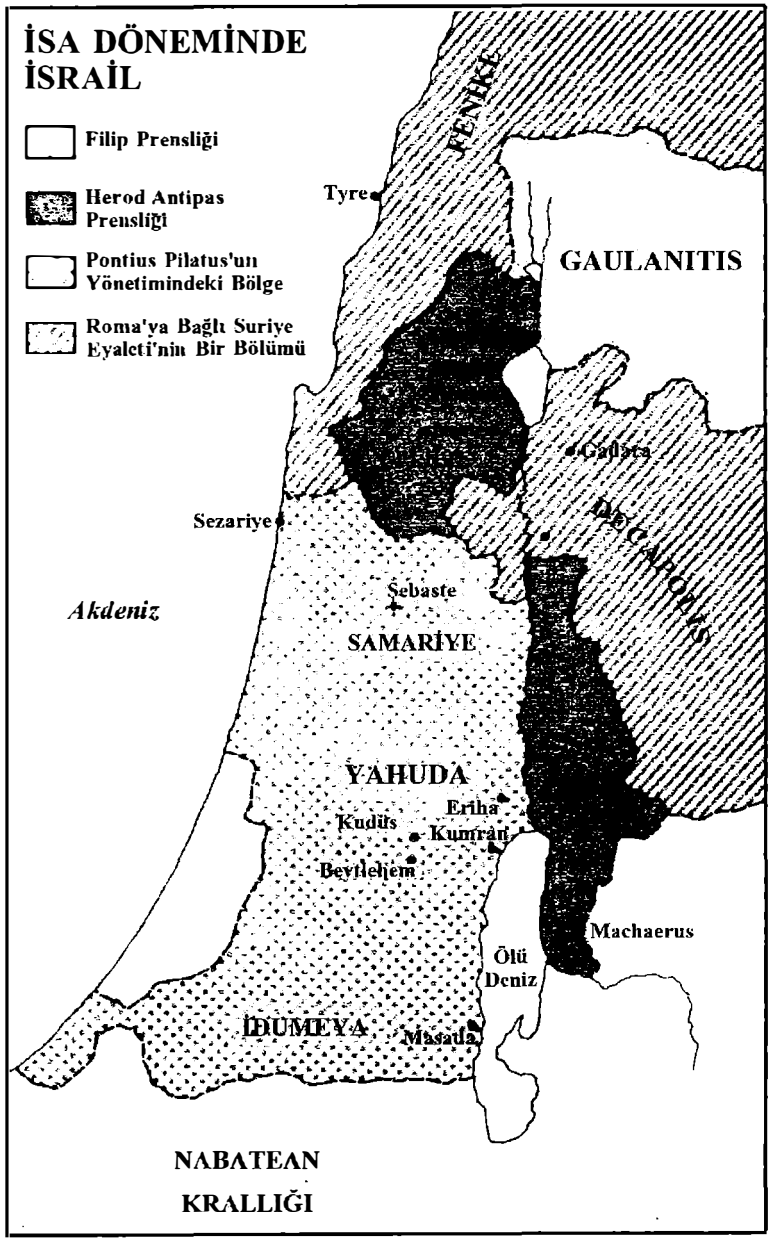
Sonraki Hıristiyan geleneği, alçakgönüllü, şiddetten sakınan ve bir yanağına tokat atana diğer yanağını çeviren kuzu misali bir kurtarıcı imajını vurguladı. Ancak, daha önce de gördüğümüz gibi, Mesih -Konstantin ve 4. yüzyıl Roma Kilisesi için olduğu kadar İsa ve çağdaşları açısından da- çok farklı bir şahsiyetti: sert ve savaşçı bir lider, kurtarıcı, isteklerini zor yoluyla yerine getirmeye hazır ve gerekirse düşmanlarına şiddet uygulayacak biriydi. Böylesi bir imajın, tabii ki de Müjdeler'de sağlam bir dayanağı vardır.

MS 6. yüzyılda, Herod'un ölümünden birkaç yıl sonra Yahuda, Roma İmparatorluğu'na bağlandı ve Sezariye başkenti ilan edildi. Vergi toplama amacıyla bir nüfus sayımı tertiplendi. Zamanın Musevi baş kahini, buna razı olmuş ve halkı itaate zorlamıştı. Ancak, Celile tepelerinde kızgın bir peygamber tarafından yönetilen, güçlü, milliyetçi bir direniş patlak verdi. Tarihte bu adam Celileli Yahuda ya da Gamalalı Yahuda olarak bilinir. O'nun, Roma'ya karşı yürütülen uzun süreli gerilla faaliyetlerinin başlarında öldüğüne inanılır. Ancak, yarattığı hareket onun yaşamasını sağladı ve taraftarları Zelotlar diye tanındılar. Bu terim ilk olarak, yüzyılın son çeyreğinde, İS 74–94 yıllarında yazmış olan Josephus tarafından kullanıldı. Josephus'a göre, "Zelotlar"

ismini almalarının nedeni, "İyi girişimlerde gayretli" olmalarından ileri gelmektedir. Etkinliklerini sürdürdükleri yıllar boyunca, yine de Lestai (Haydutlar) ya da Sicarii (Kamalılar) isimleri ile anıldılar. Sica'dan türeyen bu isim, Zelotlar tarafından politik suikastlar sırasında kullanılan kavisli, küçük kamadan gelmekteydi.

Zelotların bir tarikat ya da mezhep olmadıklarını vurgulamak gerekir. Şu ya da bu dini duruşu ileri süren bir Yahudilik alt kolu değillerdi. Başka bir deyişle, onlar Sadoklar, Ferisiler ya da Esseniler gibi değillerdi. Bu üçünden, insan gücü, para ya da başka bir maddi destek almış olabilirler; ancak temelde politik eğilimliydiler. Zelot duruşu, yeterince açıktı. Roma düşmandı. Hiçbir Yahudi, Roma'ya haraç vermemeliydi. Hiçbir Yahudi, Roma İmparatoru'nu kendi efendisi olarak kabul etmemeliydi. Tanrı'dan başka efendi yoktu. Tanrı İsrail'e, doğuştan kazanılmış bir hak tanımış; Davut ve Süleyman'la antlaşma yapmıştı. Her vatansever ve dindar Yahudi'nin görevi, bu doğuştan edinilen hakkı, antlaşmayı geri kazanmaktı, İsrail Krallığı'na egemen olacak adil bir yönetici atamaktı.

Bütün bu amaçlar doğrultusunda kullanılacak tüm yollar mubahtı. Koşullar izin verdiğinde, Zelotlar, geniş çaplı konvansiyonel askeri operasyonlar düzenledi. Diğer zamanlarda, yalıtılmış Roma garnizonlarına saldırdılar, kervanları pusuya düşürdüler ve ticaret yollarını keserek aralıksız gerilla faaliyetlerini yürüttüler. Suikast düzenlemekten kaçınmadılar ve dönemin teknolojisi izin verdiği ölçüde bugün terörizm olarak adlandırılabilecek yöntemlere başvurdular. Çoğu zaman acımasızlardı. Ancak fanatiklere özgü bir korkusuzlukla hareket ettiler. Josephus'un dediği gibi: "Ayrıca ne bir ölüm biçiminden korkarlar ne akrabalarının ve arkadaşlarının ölümünü önemserler ne de korkuya kapılarak bir adama Rab derler[1]..."

İSA DÖNEMİNDE
İSRAİL
Filip Prensliği
Herod Antipas Prensliği
Pontius Pilatus'un Yönetimindeki Bölge
Roma'ya Bağlı Suriye Eyaleti'nin Bir Bölümü
FENİKE
Tyre
GAULANITIS
Gadara
DEKAPOLİS
Sezariye
Akdeniz
Şebaste
SAMARİYE
YAHUDA
Eriha
Kudüs
Kumran
Beytlehem
Machaerus
Ölü Deniz
İDUMEYA
Masada
NABATEAN KRALLIĞI

Elimizdeki bulguların yetersizliğine karşın, Zelot önderliğinin bir hanedanlıkla ilişkisi bulunduğu söylenebilir. Celileli Yahuda'nın iki oğlu Zelot komutanları oldukları için öldürülmüşlerdi. Başka bir oğlu ya da muhtemelen torunu, MS 66'da direniş patlak verdiği zaman, Masada Kalesi'ni kuşatmıştı. MS 73'te, kale garnizonu, Celileli Yahuda'nın soyundan gelen Elazar adlı bir adamın yönetimi altındaydı. Ne yazık ki bu aile otoritesinin, Kutsal Toprakta, Zelot Birliği üzerinde hakimiyet kuruşunu kanıtlayan çok az belge bulunmakta. Zelot etkinliğinin tek bir merkezden mi kaynaklandığını yoksa birbirinden bağımsız hareket eden farklı gruplardan mı oluştuğunu kestirmek güç. Ancak, Celileli Yahuda'nın akrabalarının ve ailesinin kesinlikle çok daha azimli, iş birliğini arttırıcı ve profesyonel partizan girişimlerinde yer aldıkları görülmektedir.

Zelotlar ve İsa

Yüzyıllar boyunca, teologlar ve kutsal kitap bilginleri, çeviri sorunlarından ya da daha doğrusu yanlış çevirilerden usanmışlardır. İbranice ya da Aramca bir isim, bir kelime, bir cümle ya da bir ifade, Grekçe ve Yunanca dillerinde, daha sonrasında da modern bir dilde yazıya dökülürken, çoğunlukla asıl anlamlarını kaybetmişlerdir. Daha önce 'Nasranili İsa'nın, 'Nasıralı İsa' biçiminde değiştirildiğini belirtmiştik. Benzer bir durum, Yeni Ahit'te geçen diğer isimlerde de -İsa'nın kendi adı da dahil olmak üzere- görülebilir; 'Jesus' isminin İbranice değil Grekçe olduğu anımsanmalıdır. İsa, kendi halkı arasında 'Yeshua' adıyla anılırdı; bu isim, kutsal kitapta geçen 'Joshua' (Yeşu) adına benzerdir.

Luka'nın Müjdesi ve Elçilerin İşleri'nde görünen Simun Zelotes'ten, daha önceki kitabımızda da bahsetmiştik; görüneni daha fazla uzatmanın bir anlamı yok. Simun Zelotes, açıkça Zelot Simun'dur. Yeni Ahit'in yeni çevirilerinin bazılarında bu kişi, İsa'nın ilk takipçileri arasında bir Zelot'un -aşırı siyasi birinin- bulunduğu vurgulanmakta. Bu bir utanç kaynağı olarak yeni İngilizce İncil'de görülür. Burada Si-

mun üstü kapalı bir uyarı ile "Yurtsever Simon" olarak nitelendirilir.

Ancak, her ne kadar Simun üzerine gereğinden fazla kelime sarf edilmişse de bu kişi bazı çevirmenlerin istemeyeceği ölçüde göze batan bir kişiliktir. Böylece, örneğin Matta ve Markos'un Yakup Kral uyarlamalarında, 'Kenanlı Simun'a gönderme yapılır. Ancak 'Kenanlı' lakabı, iki bin yıl önceki Eski Ahit zamanlarında bir anlam ifade etse de Yeni Ahit bağlamına oturmuyor. Burada yine, çeviriden kaynaklı bir bozulma söz konusu. Aslında Zelot kelimesinin Aramcadaki tam karşılığı qannai idi ve bu Grekçeye kananaios biçiminde çevrilmişti. Bu yüzden, Kenanlı Simun, Matta ve Markos'taki 'Simun Zelotes'; Luka ve Elçilerin İşlerindeki 'Zelot Simun'la özdeş tutuldu.

Yuhanna'nın Müjdesi'nde, başka bir Simun, Simun Bar Jonas olarak geçmekte. Genellikle Simun 'Jonas oğlu Simun' diye nitelendirilse de başka bir yerde Jonas'ın babasının Zebedi olduğu kaydedilir. Yine Aramca aslı barjonna kelimesinin yanlış bir çevirisi olan bu kelime, kananaios gibi 'yasa dışı', 'anarşist' ya da Zelot anlamına gelir. Bir kez daha, askeri milliyetçiliği gizli tutulan aynı kişiyle yüzleştiğimiz ortaya çıkıyor.

Yeni Ahit'i dolduran tüm Simunlar içerisinde kuşkusuz en önemlisi, İsa'nın en ünlü havarilerinden ve İsa'nın kilisesini üzerine kurduğu öne sürülen Simun Petrus'tur. Müjdeler'in kendisi onun adının "Simun Petrus" değil, "Petrus diye çağrılan Simun" olduğunu açıkça belirtir. Aslında "Petrus" bir isim değil; bir takma isim, bir lakaptır. Basitçe, "kaya gibi", "dayanıklı" anlamına gelir. Eğer Petrus, 'dayanıklı' demekse, o zaman bu kişiyi, Simun Zelotes ya da Kenanlı Simun adlarıyla bilinen kızgın adam Zelot Simunla aynı kefeye koymak mümkün olamaz mı? Eğer İsa'nın kendi kilisesini üzerine dayandırdığı iddia edilen en önemli havari, bir Zelot idiyse; buradan çıkarılacak sonuçlar oldukça ilginç hale gelir.

Yapboza eklenmesi gereken bir parça daha var. Yuhanna'nın Müjdesi'nde, Yahuda, Simun'un oğlu olarak tanıtılır. Sinoptik Müjdeler'deki adı, Yahuda İskariyot'tur. Yüzyıllar

boyunca, Grekçe isimlendirmeler yüzünden, kutsal kitap tefsircileri, "Yahuda İskariyot"'un "Keriyot'un Yahuda'sı" olduğuna inandılar. Ancak, Manchester Üniversitesi'nden Profesör S.G.F. Brandon'ın da ikna edici bir biçimde de anlattığı üzere, "Yahuda İskariyot" muhtemelen 'Sicarius Yahuda' ya da Zelot'tur[2].

Militan Bir İsa

Eğer İsa, Zelot Simun ve Sicarus Yahuda gibi kişileri kendi takipçileri arasına kattıysa, bu kişileri, sonraki geleneğin iddiasında olduğu gibi sakin ve barışçıllarmış gibi nitelemek zorlaşıyor. Aksine, yine sonraki geleneğin iddiasına göre İsa'nın dahil olmadığı askeri ve siyasi etkinliklerde yer almış görünüyorlar. Ancak Müjdeler'in kendileri, İsa'nın ve yandaşlarının, Mesih'ten beklenilenlerle de paralel biçimde, şiddetten kaçınmayan militan milliyetçiler olduklarını doğrular.

Burada çarmıha germe olayından bahsetmeye gerek yok; İsa'nın Zelotlarla bağlantısı ne olursa olsun, kesinlikle siyasal bir devrimci oluşundan ötürü Romalılar tarafından çarmıha gerilmiş olduğunu belirtmek yeterli[3]. Bu, kutsal kitap dışı ve çağdaş bir kaynağın yazarı olan Romalı bir vakanüvisin, Tacitus, ifadesiyle doğrulanır[4]. Romalıların İsa'yı askeri ve politik bir şahsiyet olarak gördükleri ve onunla katı bir biçimde, bu algılarına göre başa çıktıkları aşikar. Çarmıha germek, Roma kanunlarını çiğneyenleri bekleyen bir cezaydı ve Roma, sırf tinsel bir ileti ya da barış iletisi veren bir adamı çarmıha germekte tereddüt etmezdi. İsa, Yahudi Sanhedrin tarafından değil[5] -ki bu, ancak izin verildiği durumda, Musevi Yasası'nı ihlal eden bir adamı taşlayarak öldürebilirdi- Romalı yönetim tarafından infaz edildi. Onunla birlikte çarmıha gerildiği öne sürülen iki adam, "Lestai" yani Zelot olarak betimlenir. Geleneğin söylediğinin aksine, onlar adi suçlular değil; politik devrimcilerdi ya da "özgürlük savaşçıları"ydılar.

Müjdeler'de, İsa'nın kendisi, geleneksel imajların tersine, saldırgan bir militan rolünde gösterilir. Hepimiz, İsa'nın

barış değil savaş için geldiğini bildirdiği o ünlü pasaja aşinayız. Luka 22:36'da, İsa, kılıcı olmayan takipçilerine, kendi giysilerini satmak pahasına kılıç edinmelerini buyurur. İsa, Getsemani'de tutuklandığı zaman, takipçilerinden biri taşıdığı kılıçla, baş kahinin hizmetkarının kulağını keser; Dördüncü Müjde'de kılıçlı adam, Simun Petrus diye betimlenir. Böylesi ifadeleri; uysal, barışçı bir kurtarıcı geleneğiyle bağdaştırmak zor.

İsa'nın, yol kenarlarında duran, palmiye dallarını sallayarak ve pelerinlerini onun yolu önünde yere sererek adil kral Davut'un oğlunu kutsayan kalabalıklar arasından, Kudüs kentine eşeksırtında muzaffer girişinden söz etmiştik. Bu sahne, Zekeriya Peygamber'in Mesih'le ilgili peygamberliğinden biliniyordu. İsa açısından, çok önceden bildirilen ve asıl Mesih'ten beklenen böylesi bir hareket, fark yaratmıyordu. İsa, kamusal bir gösteriyle karşı karşıyaydı. Bu gösteri, onun da bildiği gibi, ya sonradan ortaya çıkmış bir kişi ve bir küfürbaz ya da kendisinin iddia ettiği kişi olarak kabul edileceği anı temsil ediyordu. Ancak İsa, bu hareketinin sembolizminin farkında olan bir kalabalık tarafından kabul edildi ve hatta modern, kutsal kitap araştırmacılarının en şüphelileri bile Müjdeler'deki bu olayı tarihsel açıdan özgün görürler. Peki, böylesi bir hareket, siyasi sonuçlarından nasıl ayrı tutulabilirdi? Bu, açıkça Roma karşıtı bir harekettir; provokatif bir hareket, askeri bir provokasyon. Mesih, bir kurtarıcı olarak düşünülürdü. İsa da Mesih olarak kabul edilmiş olduğundan, kurtarıcının kılıcını taşımaya hazırlanıyor olmalıydı.

İsa'nın Kudüs'e girişinin siyasi sonuçlar doğuracağı birkaç gün içinde ortaya çıkacaktır. Eski Ahit'te Mesih'in eşeksırtında Kudüs'e girişi öngörüldüğü gibi, onun Tapınağı temizlemesi ve arındırması da teamül edilir[6]. Bu, tabii ki tam da İsa'nın, sarrafların masasını devirmesi olayına denktir. Bu ne görmezden gelinecek bir olaydı ne de şiddete mahal vermeyecek bir olay. İnsan doğası üzerine düşünürsek, İsa'nın bu hareketinin yaratacağı sonuçları tahmin etmek pek de zor olmaz. Ne sarraflar, ne orada duranlar ne de İsa'nın takipçileri, paralar etrafa saçılırken dini bir tartışma-

ya girecek kadar saf değildi. Tapınağın boyutu ve önemi, sarrafların etkin rolü göz önünde bulundurulacak olursa, İsa'nın masayı devirişi, büyük çaplı bir isyana yol açmış olmalıydı. İsa'nın kendisi bile başka bir şey bekleyemezdi. İsa, burada tekrar, kurulu otoriteye karşı gelir.

Bu iki önemli olayda -bunlar belki de İsa'nın kamuya en açık hareketleridir- İsa, şiddeti provoke edecek biçimde davranır. Bu iki örnekte, Müjdeler, İsa'nın önceden haber verilmiş ve asıl Mesih olduğu yönündeki iddiasını, bariz hatta şaşalı biçimde kanıtlayan bu kamu gösterisini sahneleyen bir adamın, tarihi İsa'nın portresini oluşturmaya yakınlaşır. Bu gösteriler, açık bir militanlığı, karşıt güçle mücadeleye hazırlığı ifade eden hesaplanmış provokasyon hareketleridir. Dahası bu olaylar, İsa'nın azımsanamayacak derecede takipçileri bulunduğunu gösterir. Burada söz konusu olan, on iki havariden daha fazlasıdır.

Çeviri sırasında oluşan bozulma, isimlerden daha fazlasını anlaşılmaz hale getirdi. Kazayla ya da planlı biçimde yapılmış da olsa, bu, önemli tarihi bilgilerin gizlenmesine hizmet etti. Bir tek kelime tarihsel art alanın hazinelerini ortaya çıkarabilir ve bir kelimenin anlamı değiştirilirse, bir şeyleri açıklayabilme şansı kaybedilir. Bu duruma örnek teşkil eden en ünlü hikaye, İsa'nın Getsemani'de tutuklanışıdır. Her şey, bir tek soru çevresinde döner: Bahçede İsa'yı tutuklamaya kaç adam gelmişti? Bu soruyu, sıklıkla konuşmalarda ve derslerde ortaya attık ve dinleyicilerimizden aldığımız cevap tekti. Birçoğunun hafızasına kazınmış olan Getsemani Olayı'nın zihinsel imajı, Müjde hikayesinin ve geleneğinin ürünüdür. Bu imaja göre, sayıları on ile otuz arasında değişen bir grup adam İsa'yı tutuklamaya gelmişti. Bir ya da iki Yahudi görevli, (Simun Petrus'un kılıcıyla kulağını yaraladığı hizmetli de dahil olmak üzere) baş kahinin bazı temsilcileri, muhtemelen Tapınak Şövalyeleri'nden bir grup, belki bir ya da daha fazla Romalı memur ve hatta Pilatus'un birliğinden bir bölük. Bütün bu bulanıklık, Yetkili Uyarlama'da geçen pasajdan -'bir grup adam'- kaynaklanıyor. Öyle ki Kutsal Kitabın daha güncel çevirilerinde dahi bu ibare, 'bir dizi adam', 'bir grup adam'dır ki bu miktar, otuzu geçemez.

Ancak, Katolikler, Yeni Ahit'in sonraki çevirilerini okumazlar. Yakın zamana kadar, cezalandırılmayı öngören katı Katolik dogması nedeniyle, Vugate'yi (Latince Tercümeyi) okumak durumundaydılar. Vulgate'de, bazı daha modern çevirilerdeki gibi, İsa'yı tutuklamaya gelmiş olanlar için kullanılan terim doğru biçimde ve daha açık biçimde çevrilmiştir. Buna göre İsa, Getsameni'de sayısı belirsiz bir grup adam tarafından değil, bir 'kohort' tarafından tutuklanmıştır[7]. Peki bu, titiz bir tutarsızlık mı; yoksa buradan bazı çıkarımlarda bulunmak mümkün mü?

Kohort kelimesinin Grekçe'deki tam karşılığı *speiran*dır. Terimin modern İngilizcedeki anlamı ise belirsizdir; işaret edilen sayı büyük olmakla birlikte belirsizdir. Modern ordular nasıl bölük, tabur, alay, tugay ve tümenlere bölünüyorsa; Roma Ordusu da yüz kişilik bölük (century), kohort ve lejyona bölünürdü. Bir Roma lejyonu, barış zamanındaki bir Britanya Ordusu Tugayı'ndan biraz daha büyüktü -6000 asker bir kohort; bir lejyonun onda biri ise altı yüz asker-. Bu, düzenli bir Roma ordusu için geçerli sayıydı. Yedek güçlerden oluşan bir kohort, Kutsal Toprakta olduğu gibi, en azında beş yüz askere[8] ve hatta iki bin askere denk gelebilirdi, yedi yüz altmış piyade ve bin iki yüz kırk süvari.

Bu noktada, bazı basit ve genel soruların yönetilmesi gerekir. Pilatus'un ya da böyle bir durumdaki herhangi başka bir askeri yöneticinin sırf on iki havarinin hizmet ettiği ve sevgiyi öven münzevi bir peygamberi tutuklamak gibi tek bir amaç uğruna, Getsemani'ye beş ya da altı yüz askerden fazlasını göndermesi akla yatkın mıdır? Öneri, açık bir biçimde mantıksızdır. Bu, "Gereğinden fazla ölüm" gibi güdünç bir timsal oluşturmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal karışıklık yaratmak için açık bir davetiye de çıkartır. Tabi, eğer böyle bir karışıklık zaten mevcutsa, o zaman tabur onu bastırmak için toplanmış olmalıydı.

Getsemani Bahçesi'ne kümeler halinde ilerlemiş beş ya da altı yüz asker hayal edilmeli. Bununla birlikte, İsa'nın bu olaydan çok kısa bir süre önce havarilerine kılıç kuşanmalarını buyurduğu ve Simun Petrus'un, baş kahinin hizmetkarının kulağını kılıçla uçurduğu akıllarda tutulmalı. Bu çok

sayıdaki ayrıntıdan, o gece Getsemani'de, sanılandan çok daha geniş ölçekli bir grubun katılımıyla gerçekleşmiş bir olayı resmeden bir tablo ortaya çıkıyor. Açıktır ki 'bahçede' kalabalıkların dahil olduğu önemli bir toplumsal kargaşa cereyan etmekteydi. Bunun, bir çatışma olması muhtemeldir. Ancak burada gerçek bir çatışma yaşanmış olsun ya da olmasın; bu durum, geniş ölçekli askeri bir yanıtla tepki vermiş Roma yönetimince tehdit biçiminde algılanmıştı.

İsa'nın Bahçe'de tutuklanışı, bir ya da iki düzinelik bir 'grup' tarafından gizlilikle gerçekleştirilmiş, sıradan bir olay değildi. Kimi teologlar, bu sayıdaki anormallikten söz eder; öyle ki bu durum onlarda utanca yol açar. Bir yazar, Getsemani'deki grubun kalabalığı üzerine yersiz bir şekilde şöyle yorum yapar: "İsa'nın gücüne ne büyük bir övgü!"

5

KUMRAN'DA SADOK HAREKETİ

İsa'nın takipçileri tam olarak kimlerden oluşuyordu? Onu Kudüs'e girişinde alkışlarla Davut'un oğlu, hak sahibi kral, mesh edilen, Mesih ilan eden kalabalıklar kimlerden meydana geliyordu? O zaman Kutsal Topraklar'da yaşayanlardan kimlerin, İsa'nın girişiminin başarıya ulaşmasından çıkarı vardı? İsa, kimlerden destek görüyordu?

İsa'nın adları bilinen ve teşhis edilen takipçilerinin bile geniş ve çeşitli bir yelpaze görüntüsü verdiği açık. Görünen o ki birbirinden oldukça farklı toplumsal sınıflardan ve yine ekonomik ve eğitim durumları birbirinden çok farklı olan insanlardan destek alıyordu: Önceden de belirttiğimiz gibi, İsa'nın döneminde birçok aşırı siyasi kişi vardı. Aynı zamanda Celile tepelerinden gelen fakir köylüler ve Celile sahillerinden gelen -fakir ya da hali vakti yerinde- balıkçılar vardı. Kocaları yüksek mevkilerde bulunan zengin kadınlar vardı. Nikodim ve Aramatyalı Yusuf gibi Kudüs'ün önde gelen ve etkili vatandaşları vardı. İsa'nın en azından yakın çevresini misafir edecek kadar büyük ve rahat evler sağlayan -Beytanya'daki gibi- insanlar vardı. Celile ve Yahuda'nın tümüne dağılmış önemli sayıda sıradan destekleyicileri de vardı. Ancak 1. yüzyıl Yahudiliğiyle ilişkileri içinde bu bireyler nerede duruyordu? Bu kişileri, hikayenin art ala-

nında bazen yakın bazen düşman rolünde konumlandırılan 'diğer Yahudilerden ayıran neydi? (Tabi böyle bir ayrım vardıysa). Gerekli olduğu durumda, İsrail'e hak sahibi Kral'ını iade etmek üzere askeri güç kullanmak için yapılan hazırlık ne kadar yayılmıştı?

Sadoklar ve Ferisiler

Kutsal Topraklar, İsa'nın zamanında, gerçekten birçoğu Roma işgaliyle ithal edilmiş farklı dinler, tarikatlar ve mezheplerle kaynıyordu. Mesela Jüpiter'e adanan Roma ayinlileri, Roma'nın devlet dinini belirleyen imparatorun resmi ibadeti biçiminde Filistin'e nakledilmişti. İmparatorluğun diğer bölgelerinden, özellikle Yunanistan, Suriye, Mısır, Mezopotamya ve Anadolu'dan dinler, tarikatlar, mezhepler ve mistik okullar da Kutsal Topraklar'a doğru yol aldılar, burada kök saldılar ve serpildiler. Bu sayede örneğin Mısırlı İsis, Fenikeli Astarte, Yunan ya da Kıbrıslı Afrodit, Mezopotamyalı Ishtar ya da Anadolulu Kibele gibi Ana Tanrıçalara tapınma geleneği, bu topraklarda birçok takipçi bulabildi. Ayrıca Yahudilik çerçevesi içinde, Miryam ve Rabath gibi eski Kenan ülkesi tanrıçalarına tapınan tarikatlar de bulunuyordu. Musevilik, ancak MÖ 120 yılı civarlarında Celile'de kurumsallaşabildi ve bu döneme kadar Musevilik öncesi inançlar bu bölgede yaygındı. Ayrıca Musevilerin kendilerinin reddettiği farklı Musevilik biçimleri de vardı: Örneğin, hizipçi bir din biçimini savunan Samiriyeliler, yalnızca kendi dinlerinin gerçek Museviliği ifade ettiğini savunuyordu. Sonuç olarak, kafa karışıklığını daha da arttıran bir şekilde, eğer böyle bir şeyin varlığından söz edilebilirse Yahudi Ortodoksluğunu meydana getiren farklı okullar ve tarikater; tarikatlara bölünmüş tarikatlar vardı[1]. Bunların içinden sadece, görünüşte de olsa, Ferisiler ve Sadoklar, Hıristiyanlık geleneğine yakın duruyorlardı.

Sadoklar ya da Sadokların ana gövdesi; resmi rahiplik, Tapınak ve Tapınakta gerçekleştirilen ayinlerle ilişkileri içinde görülmelidir. Sadoklar kutsal bir kastı temsil ediyordu. Tapınağı kendi mevkileriyle ve hizmetleriyle donattılar.

Tapınak ibadetleri zamanları ve etkinlikleri üzerinde etkili bir tekel uyguladılar. Bütün Sadduki düşüncesi Tapınağa odaklanmıştı ve MS 66'daki isyan sırasında Tapınak yıkılırken burada görevli Sadokların varlığı da son buldu. Yahudiliğin sonraki evriminde ve gelişiminde eğer bir rol oynadılarsa da bu çok küçüktü.

Geri kalan Sadoklar ülkedeki birçok önemli sivil ve yönetici mevkide bulunuyordu. Bu durum, zorunlu biçimde Roma'yla uzlaşmalarına neden oldu. Aslında rahiplik ve tapınaktaki imtiyazları dokunulmaz bırakıldığı sürece Sadoklar de bu türden bir uzlaşma yolu bulmaya hazırdılar. Kendilerini ülkedeki Roma varlığına tabii kıldılar ve Roma otoriteleriyle barış içinde oldular. Laik meselelerde dünyevi, açık görüşlü ve kozmopolittiler, kendilerini Yunan-Roma değerlerine, tutumlarına, tavırlarına ve İmparatorluğun diğer özelliklerine uyarladılar. Bu nedenle, o zamanki düşmanları onları iş birlikçi olarak gördüler. Dinde saflığı ve geleneksel adetleri vurgulamalarına rağmen, diğer alanlardaki pozisyonları 2. Dünya Savaşı işgal Fransa'sındaki Vichy Rejimi'yle karşılaştırılabilir.

Ferisiler açısından din çok daha esnekti; tapınağa daha az odaklanmıştı; büyümeye, değişime ve gelişmeye daha açıktı. Bu nedenle Ferisi düşüncesi Tapınağın yıkılışıyla yok olmadı ve daha sonraları Rabbinik Yahudiliği'nin gelişeceği zemini hazırladı. Sadokların Müjdeler'deki tasviri, bazı tarihsel uyarlamalara maruz kalmamışsa bile, Ferisiler'in tasviri çarpıtılmıştır. Bugün hiçbir aklıselim kutsal kitap araştırmacısı, Ferisiler'in Hıristiyan geleneği tarafından çok kötü bir şekilde karalandığını ve iftiraya uğradığını reddetmeyecektir. İsa zamanında, Musevi düşüncesinin en büyük isimleri, örneğin ünlü bir öğretmen olan Hillel, Ferisi'ydi. Modern uzmanların çoğuna göre İsa'nın kendisi Ferisi çevresinde yetişmiş ve eğitim almıştı. İsa'nın öğretilerinin ve ona addedilen sözlerin çoğu, Ferisi Düşüncesi'nin ilkelerine uymaktadır. Aslında İsa'nın en bilinen açıklamaları, Hillel'inkilerin uyarlaması niteliğindedir ya da bunların doğrudan aktarımıdır. Mesela Hillel şöyle der: "Senin nazarında kötü olanı, komşuna yapma."

İsa, Roma tarafından bir tehdit unsuru olarak algılanmıştı ve bu nedenle infaz edilmişti. Ayrıca rahipliği ilahlaştırmaktan ve Tapınak ibadeti kurumuna meydan okumaktan ötürü kayıtlara geçmiştir. Sonuç olarak, Sadoklar -Tapınaktaki imtiyazların tadını çıkarır ve çıkarları nedeniyle Roma'nın boyunduruğuna girmiş vaziyette olduklarından- İsa'ya Müjdeler'de tarif edildiği gibi davranmış olabilirler. Ancak Ferisiler, İsa'yı Mesih olarak gören ve İsa'ya en ateşli ve sadık takipçilerini sağlamış olabilirler.

Münzevi Esensiler

O dönemdeki Museviliğin, en büyük üçüncü alt kolu Essenilerdi; ancak bu grup hakkında bilinenler de diğerlerine oranla en az ve en muğlak olanlardır. 20. yüzyıl ortalarına kadar Esseniler hakkında bildiklerimizin yalnızca üç kaynağı vardı: Essenilerle aynı çağda yaşamış olan Yaşlı Pliny (Pliny the Elder) ve Philo Judaeus ve güvenilirliği daha düşük olan 1. yüzyıl Musevi tefsirci, Josephus. *Ölü Deniz Parşömenleri*'nin bulunuşuyla, ilk defa bir Esseni külliyatı da keşfedilmiş oldu ve Essenileri kendi sözlerine dayanarak değerlendirmek mümkün oldu.

Hem yaşam tarzlarında hem de dinsel öğretilerinde Esseniler, Sadoklardan ve Ferisilerden daha katı ve serttiler. Ayrıca Esseni görüşü, gizemciliğe daha yakındı ve zamanın Akdeniz dünyasında yaygın olan çeşitli gizemcilik okullarıyla birçok benzerlik arz ediyorlardı. Diğer Musevi okullarının tersine, bir çeşit reenkarnasyon inancına bağlı görünüyorlardı. Hem Mısır hem de Yunan etkisini yansıtıyorlardı ve Pisagor'un takipçileriyle bazı ortak noktaları vardı. İyileştirmeye karşı ilgili ilgiliydiler ve bitkilerle taşların iyileştirici özellikleri konulu yazılar yazdılar. Bugün 'ezoterik çalışmalar' diye adlandırabileceğimiz, nihayetinde Kabala'yı oluşturan astroloji, numeroloji ve çeşitli disiplinlerle uğraştılar. Ancak diğer kültürlerden ve geleneklerden devşirdikleri her şeyi, belirli bir Musevi bağlamı içinde erittiler. Josephus bir noktada onlar hakkında şöyle yazar: '[Bazıları] kutsal kitapları okuyarak, bazı arınma (purification) biçimlerini kullanarak ve sü-

rekli biçimde peygamberlerin sözlerini inceleyerek yaşanacak şeyleri önceden haber veriyorlar[2]...'

Bizim açımızdan, Essenilerin en önemli özelliklerinden biri onların kıyamet görüşüydü; Son Zamanların ve Mesih'in gelişinin yakın olduğundaki ısrarlarıydı. O zamanda Kutsal Topraklar'da, Mesih beklentisi yaygındı. Ancak Profesör Frank Cross'un da belirttiği gibi; 'Essenilerin, Musevilikteki kıyamet geleneğinin üreticilerinin yalnızca küçük bir parçası değil; ancak bu geleneğin öncüleri oldukları anlaşılmıştır[3].' Çağımızda ortaya çıkan malzemelerin ışığında, Essenilerin Sadoklara ve Ferisilere kıyasla örgütlenmelerinde daha gevşek ve dağınık, daha az merkezileşmiş ve daha az tek tip oldukları açıktır. Tüm Esseniler aynı şeylere bağlı değillerdi ya da aynı şeyleri uygulamazlardı. Onlarda ortak olan, esas olarak mistik bir yönelimdi; dogmaya ve kanuna titiz bir bağlılıktan ziyade, Tanrı'nın doğrudan, ilk elden ve deneysel bilgisinde gösterdikleri ısrarcılıktı. Böyle bir bilgi doğal olarak bir rahibin Tanrı'yla insan arasındaki aracı ve yorumcu rollerini yüzeysel kılardı. Sonuç olarak Esseniler, tarihteki birçok gizemci tarikat gibi, kurumsallaşmış rahipliğe karşı etken biçimde düşmanca davranmasalar da kayıtsız kalırlardı.

Parşömenlerin keşfine karşın, Essenilerle ilgili dört yanlış düşünüş hala sürdürülmektedir. Essenilerin tamamen yalıtılmış manastır tipi çöl komünlerinde yaşamış olduklarına, sayılarının çok az olduğuna, bekar olduklarına, başka bir dünyaya ait barışçıllığı gözeterek şiddet karşıtlığı ilkesini benimsediklerine inanılır.

Ölü Deniz Parşömenleri'nin bulunuşundan bu yana yürütülen araştırmalarla birlikte Essenilerle ilgili tüm bu inanışların yanlışlığı ortaya çıktı. Esseniler sadece çöl komünlerinde değil, aynı zamanda şehir merkezlerinde de yaşadılar ve buralarda kendileri, gezgin kardeşleri ve diğer gezginler için evler inşa ettiler. Aslında Esseni evleri arasındaki ağın sanılandan çok daha yaygın ve etkili olduğu görülür. Bu tür evler onları çevreleyen toplulukla iyi bir şekilde entegre olmuştu ve somut bir zanaat, ticaret temeline dayanıyordu. Bu ev ağlarının ortaya koyduğu üzere, Esseniler ge-

leneksel kayıtların tahmininden çok daha kalabalıktılar. Aslında, Esseni düşüncesinin zamanın Kutsal Topraklar'ındaki yaygınlığı, çölde dağılmış halde bulunan birkaç münzevi topluluktan çok bir cemaate şahitlik ediyor.

Tüm Essenilerin bekar olduğu görüşü aslen Josephus'a aittir. Ancak Josephus bile kendisiyle çatışmaktadır; Essenilerin bekar olduklarını belirttikten hemen sonra, sanki aklına yeni gelmiş gibi, bazı evli Essenilerin olduğunu da vurgular[4]. Ne *Ölü Deniz Parşömenleri*'nde ne de bilinen diğer Essene belgelerinde bekarlığa değinilir. Tam tersine, Kumran'da bulunan *Ölü Deniz Parşömenleri*'nde evli ve çocukları olan üyeler için geçerli özel kurallar bulunmaktadır. Kumran'ın doğu duvarlarının yakınında konumlanan bir mezarlığın yakınlarında kadın ve çocuk mezarları bulunmuştur.

Essenilerin varsayılan şiddet karşıtlığına gelince, bunun aksini kanıtlayan önemli deliller vardır. Kudüs M.S. 70'de Romalılar tarafından yerle bir edildikten sonra, Ölü denizdeki Masada Kalesi haricinde İsrail'in örgütlü direnişi sistematik bir şekilde kökünden kazınmıştı. Masada iki yıl direndi. Kıtlık ve Roma'nın geniş çaplı kuşatması nedeniyle bu direniş zayıflamaya başladığında, kalenin savunucuları toplu biçimde intihar etti.

Masada'nın savunucularının genelde Zelotlardan olduğu varsayılır. Kuşatmada bulunmuş olan Josephus onları Sicarii (Kamalılar) diye adlandırır. İki yıl boyunca tecrübeli kumandanları, iyi disipline olmuş taburları, geniş kuşatma malzemeleriyle bir Roma Ordusu'nu köşeye sıkıştırmış bir halde tutmayı başardılar. Bu olaylar sırasında saldırganlarına ağır cezalar uyguladılar; amatör değil, Romalı düşmanlarıyla boy ölçüşecek derecede yetenekli profesyoneller ve becerikli savaşçılar olduklarını gösterdiler. Josephus, kalenin düşüşünü anlatırken, savunmacılardan yalnız iki kadın ve beş çocuğun 'yeraltı mağaralarında' gizlenerek hayatta kalabildiklerini ifade eder. Öyle görünüyor ki kale savunucularının toplu şekilde intihar ettiklerini bildirenler de bu kişilerdi. Şaşırtıcı olmayan bir biçimde bu konuşma teması itibariyle kısmen milliyetçi ve genel olarak dinidir. Bu dini yönelim su götürmez bir şekilde Esseni'dir[5].

Arkeolojik kayıtlar bakış açımızı doğruluyor. Masada 1960'da kazıldığında burada, Kumran'daki Esseni topluluğuna ait belgelere benzer belli başlı belgeler bulundu. Kumran cemaati de pasifist değildi. Orada silah yapmak için kullanılan bir demir atölyesi bulunmuştu[6]. Harabeden çıkan ok uçları ve diğer parçalar, Esensilerin de bir orduyla Roma'ya karşı direndiklerini gösteriyor.

İsa'nın öğretileri, kurulu Ferisi düşüncesine çok şey borçludur. Ancak bu borcun, eğer varsa, çok daha fazlası Essenileredir. İsa'nın, Josephus'un ifadesiyle, 'sürekli biçimde peygamberlerin sözlerini gözeten' Essenilerin öğretilerine ve etkinliklerine aşina olduğu neredeyse kesindir. Belki de Esseni cemaatine katılmıştı. İsa, kutsal misyonunu üstlenmeden önce, Esseni eğitimi almış da olabilir. Bu bağlamda, Kumran'da bulunmuş olan 'Mesihçi Kural'dan' söz etmeye değer. Bu Kural'a göre, topluluğun tüm erkek üyelerinin evlenmek ve çocuk sahibi olmak için yirmi yaşlarına kadar beklemeleri zorunluydu; otuz yaşlarına geldiklerinde yetişkin olarak kabul edilirlerdi ve tarikatın daha yüksek mevkilerinde yer alabilirlerdi[7]. İsa'nın, kutsal görevi üstlendiğinde otuz yaşında olması yalnızca bir tesadüf müydü?

Sadok Oğulları

Sadoklar, Ferisiler ve Esseniler haricinde, aralarından ikisinin ancak son çeyrek asırdır Kutsal Kitap araştırmalarının konu kapsamı içine girebildiği daha birçok küçük hizip ve tarikat vardı. Bunlardan ilki 'Sadok Oğulları' ya da Sadoklar olarak bilinen tarikattır. Sadoklar, bazen Essenilerle karıştırılacak derecede ortak özelliklere sahiptir. En azından bir saygın yazar, İsa'nın Sadoklardan geldiğini öne sürerken[8], diğerleri böylesi bir ilişkinin bulunmadığını savunur[9].

Diğeri, son zaman kutsal kitap araştırmalarının başka bir isimle tanıdığı ve uzun süredir aşina olduğu bir alt tarikattır. Bu geleneksel biçimde 'Erken Kilise' ya da 'Kudüs Kilisesi' olarak anılmıştır ve üyeleri kendilerini Nasraniler diye adlandırırdı. Dr. Hugh Schonfield, bunlara 'Nasrani Grubu' adını daha uygun bulur. Bu grup özellikle İsa'nın yakın takipçilerinden oluşuyordu.

Sadoklar ve Nasraniler gibi alt tarikatların varlığı kutsal kitap araştırmaları alanında karmaşaya ve belirsizliğe yol açmıştır. İsa, kesinlikle bir Nasrani'ydi. Ancak bir Sadoklu da olabilirdi. Bu durumda bu, Nasranilerin ve Sadokların bir ve aynı oldukları anlamına mı geliyor? Eğer öyleyse, İsa'nın öğretisindeki Ferisi etkileri neye yorulmalı? Ya Esseni eğitiminin şüphe götürmez izi? Nasraniler ve Sadoklar, Essenilerden mi türemişti ya da onların alt kolları mıydı? Esseniler, daha geniş tek bir hareketin bir tezahürü müydü? Bu tür sorular şaşırtıcı bir karışıklığa yol açtı. Bu karışıklık ve açık çelişkiler, İsa'nın politik ve askeri etkinliğini, anlaşılması güç hale getirdi. Skolastik çabaların tamamen, çeşitli dini mezhepleri birbirinden ayırt etmeye yönelmesinden dolayı, politik yönelimli Zelotların önemi üzerinde durulmamıştır.

1983'te California Üniversitesi Din Çalışmaları Bölüm Başkanı Dr. Robert Eisenman'dan bu konu üzerine yeni bir çalışma yayımladı. Eisenman'ın çalışmasının kaba bir başlığı vardı *Makabiler, Sadoklar, Hıristiyanlar ve Kumran.* Ama öncesinde sürüp giden karışıklığı dağıtmakta çok işe yaradı ve bizim görüşümüze göre konunun bugüne kadar olan ele alınış tarzlarının en önemlilerinden birini oluşturdu. Bulgu karmaşık olmasına rağmen sonuçlar, sadece etkileyici bir biçimde ikna edici değil, aynı zamanda basitti. Gerçekten Eisenman şimdiye kadar karmaşık gibi görünen durumun altında yatan basitliğe bir projektör tutuyordu.

Josephus'unki gibi ikincil kaynakların güvenilirliğini sorgulayan Eisenman, ilk elden belgeleri inceleyerek *Ölü Deniz Parşömenleri*'nin yazarlarının kendilerini adlandırma biçimlerinin izini sürer. Eisenman'ın vardığı sonuç şudur: Işığın Oğulları, Doğruluğun Oğulları, Sadok Oğulları ya da Zaddikim (Sadoklar), Melkisedek'in adamları (buradaki s-d-k harfleri, Sadok'un bir uyarlamasına işaret eder), Ebionim (Yoksul), Hassidim (Esseniler) ve Nozrim (Nasraniler) tek ve aynı gruptur, bunlar farklı gruplar değildir; ancak aynı grup ya da hareket için kullanılan farklı metaforlardır[10]. Bu hareketin esas gayesinin, başrahipliğin hanedanlık meşruluğuna yöneldiği görülüyor. Eski Ahit'te hem Davut'un hem Süley-

man'ın Baş Rahibi, kişisel ya da resmi anlamda Sadok diye anılır. O, geleneksel olarak, Mesih'le, mesh edilmiş olanla, hak sahibi kralla yakından ilişkilendirilir; özellikle de Davudi (Davidic) Mesih'le.

Eisenman'ın gösterdiği gibi -Sadok'un ya da Sadokların- başrahipliğinin meşruluğu, Yahudi Kralları'nın son hanedanlığı, MÖ 2. yüzyıldan Herod dönemine ve Roma işgaline kadar İsrail'i yönetmiş olan Makabiler tarafından diriltilmiştir. (Daha önce de belirttiğimiz gibi Herod, Makabili bir prensesle evlenerek kendini meşrulaştırmaya çalışmış, daha sonra onu ve oğullarını öldürerek Makabi soyunu yok etmeye girişmiştir.) Eisenman, İsa'nın zamanında ve sonraki yıllarda ivme kazanan hareketi Makabiler Hanedanlığı'nın çizgisinde izler. Aynı zamanda Sadokları da aynı kökene kadar takip eder ve 'Sadduki' teriminin aslında 'Sadok' ya da 'Zaddikim'in bir uyarlaması ya da bozulmuş biçimi olduğunu iddia eder. Diğer bir deyişle, Sadoklar beklenen bir Davudi Mesih ilkesiyle ilişkili dindar bir rahiplik hanedanlığını temsil ederdi.

Ancak Eisenman, Herod'un tahta çıkmasıyla çoğu Sadduki'nin -kutsal kitapla ilgili kaynaklardan ve Josephus'tan bildiğimiz Sadokların- kendi halklarına ihanet ettiklerini ve gaspçılarının himayesini kabullendiklerini savunur. Görünüşe göre bu ihanet, geniş çaplı bir muhalefeti tetiklemişti. Öyleyse bir tarafta Herod'un egemenliğinde Tapınak imtiyazlarından yararlanan ve Herod'un ölümünden sonra Roma yönetimine bağlılığını bildiren 'Herodyan Sadoklar'da vardı. Diğer tarafta bu türden bir iş birliğine alet olmak istemeyen, Davudi Mesih ilkesine sadık kalan Sadoklardan oluşan 'gerçek' ve 'saf' bir Sadduki hareketi vardı. Önceleri araştırmacıların kafalarını karıştıran Esseniler, Sadoklar, Zaddikim ve daha birçok adla betimlenecek olan grup, işte bu ikincisiydi.

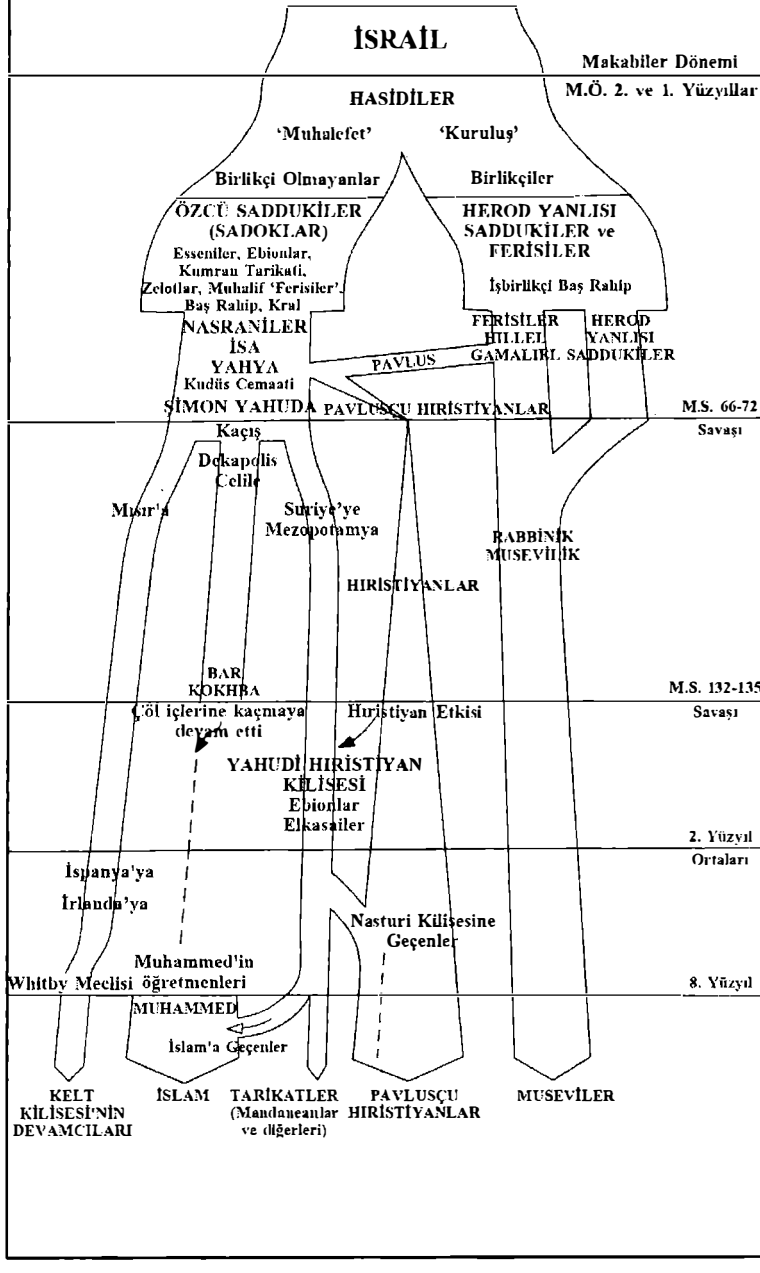
Ama Eisenman'ın iddiaları burada bitmiyor. Tersine Zelotları da kapsayacak biçimde gittikçe genişliyor. Bu grubun 'Zelotlar' (Zealots) diye adlandırılmasının nedeni 'yasa için gayretli' (zealous for the law) olmalarıydı..Bu ibare, aynı hareketin yandaşlarının tanınmasına yarayan bir ipucudur.

Bu, Makabi Rejimi'nden MS 1. yüzyıla kadar görünen oldukça önemli bağlamlar içinde vuku bulur. Bu nedenle Yahuda Makabi (ölümü MÖ160) zamanındaki Baş Rahip, Zaddik, yani 'yasa için gayretli' diye tarif edilir. Yahuda Makabi'nin babası Mattathias, 'yasa için gayreti olan herkesin' kendisini takip etmesini ve antlaşmada yer almasını buyurur.

Hıristiyan Çağının şafağında Zelotları kuran kişi diye bilinen Celileli Yahuda da 'yasa için gayretli'dir ve Sadok diye tanınan bir başrahibin maiyetindedir. Elçilerin İşleri'nde (21:20) 'Erken Hıristiyanlar' diye adlandırılan Kudüs'teki Nasraniler, yine oldukça kesin olarak 'yasa için gayretli' diye nitelenirler. Yunanca metinse daha açıktır. Burada 'yasanın zelotai'sı; yani Zelotlar diye anılırlar[11].

Ortaya çıkan, Davudi Mesih ilkesiyle ilişkilenen ve M.Ö. 2. yüzyıldan Müjdeler ve Elçilerin İşleri dönemince devam eden bir çeşit köktenci Rahiplik Hanedanlığı'dır. Bu Rahiplik, Romalılarla savaş halindedir. 'Herodyan' Sadoklarla da savaş halindedir. Verili bir zamandaki eylemlerine bağlı olarak bu rahiplik Zelot, Esseni, Sadok ve daha birçok farklı adlarla anıldı. Düşmanlarının bu gruba uygun bulduğu isimlerse 'kanun dışı' ve 'haydut'tu. Esseniler, edilgen gizemciler değildiler. Tam tersine, bakış açıları, Eisenman'ın belirttiği gibi 'şiddetli biçimde yıkıcıydı (apocalyptic)' ve Zelotların sorumlu tutulduğu şiddetli eylemler, teolojik bakış açılarının doğal sonucunu oluşturuyordu. Buna benzer bir şiddet, Vaftizci Yahya'nın ve İsa'nın -hem politik hem teolojik- kariyerlerinde de ayırt edilebilir. Yine Eisenman, İsa'nın ve Vaftizci Yahya'nın ailelerinin, İsa'nın doğduğu dönemde Zelotların lideri olan Celileli Yahuda'nınkiyle ilişkili olduğunu iddia edecek kadar ileri gider[12].

HASİDİLER'DEN HIRİSTİYANLIK ve RABBİNİK MUSEVİLİĞE

Hassidilerden Hıristiyanlığa ve Rabbinik Museviliğe

Eğer Eisenman haklıysa ki kanıtlar büyük oranda onun lehinedir, şimdiye kadarki karışıklık etkin bir şekilde giderilmiş olur. Esseniler, Sadoklar, Nasraniler, Zelotlar ve daha birçok tahmin edilen grup adları, MÖ 2. yüzyıldan itibaren Kutsal Topraklar'da ve Suriye'ye kadar yayılmış tek bir hareketin değişik unvanları ya da farklı tezahürleri olarak ortaya çıkar. Daha önceleri araştırmacıların kafasını karıştırmış olan bu isimler, aslında çağdaş bir politik parti ya da -Alman İşgalindeki Fransız Direnişi gibi- tek bir hareketin içinde birleşen gruplar ve bireyler için kullanılan farklı isimler gibi düşünülmeli. Eisenman açısından Zelotlar, Nasraniler, Esseniler ve Sadoklar arasında hiçbir fark yoktur. Ama eğer bir fark vardıysa bile bu gruplar, tek bir hırslı teşebbüse, tek bir önceliği olan çıkara dahil olmalarıyla -topraklarını Roma işgalinden kurtarmak ve rahiplik düzeniyle birlikte eski Musevi monarşisini tekrar kurmak için- birleşeceklerdi. Eğer İsa bu monarşinin meşru sahibiydiyse; onu, ailesini ve evini desteklemek için birleşeceklerdi.

Yanlış biçimde 'İlk Hıristiyanlar' ya da 'Erken Kilise' diye adlandırılan Nasraniler ya da Nasrani Partisi, öğretisel açıdan genelde Esseniler ya da Sadoklar diye adlandırılan gruptan pek de farklı görünmez. Eğer böyle bir durum söz konusuysa, bu farklar sadece grup üyeliğinden, belirli bireylerden ya da şahsiyetlerden kaynaklanır. Sadoklardaki ya da Essenilerdeki kişi isimlerini bilmiyoruz. Nasrani Partisi'ni oluşturanların isimlerini biliyoruz. Onlar İsa'yı kişisel olarak tanımış ya da onu tanımış olanlara çırak olmuş kişilerdi. Bundan ayrı olarak, Nasraniler, parçası oldukları daha geniş hareketten ayrı tutulamazlar. Bu nedenle Nasrani Partisi ayrı bir grup olarak görülmemelidir, daha çok bir kabineye ya da özel bir konseye denk düşen bir çekirdek gibi görülmelidir[13].

Bu kabineye -onun etkinliklerine, önemli şahsiyetlerine, nihai kaderine, tarihine- ve Aziz Paul'un bu kabineyi kayıtsızlığa terk etme uğraşısına daha yakından bakmamız gerekiyor.

6

HRİSTİYANLIĞIN OLUŞUMU

Müjdeler'in kendisi dışında, Yeni Ahit'in en önemli kitabı Elçilerin İşleri'dir. Gerçekten de Elçilerin İşleri içerisinde özellikle bir tarihçi açısından çok daha fazla önem arz eden bazı noktalar vardır.

Daha önce söylediğimiz gibi Müjdeler, tarihsel belgeler olarak güvenilmezdi. Bunlardan ilki, Markos, MS 66 yılındaki isyandan daha önce yazılmamıştır; muhtemelen daha da geç bir tarihe aittir[1]. Dört Müjde de yazıldıkları dönemin çok öncesinden, belki de altmış yetmiş yıl kadar öncesinden söz eder. Özellikle, İsa figürüne ve O'nun öğretilerine yoğunlaştıklarından tarihsel zemine çok az dikkat gösterirler. Bunlar, tarih dizini olmaktan ziyade, şiirsel ve dini eserlerdir. Buna karşılık Elçilerin İşleri, kendi bakış açısının ön yargılarına rağmen yine de tarihi bir kayıt sunma, tarihsel bağlam içerisinde "gerçekte olanların" hesabını tutma çabasını yansımaktadır. Az ya da çok tutarlı bir biçimde karmaşık bir hikaye anlatır. Müjdeler'e kıyasla daha az değişikliğe maruz kalmış gibi görünmektedir. Burada anlatılan olaylar, doğrudan deneyimleri yansıtır. Olayların içinde rol almış ya da daha yüksek bir ihtimalle, şahitlerin ifadelerine ulaşma olanağı bulmuş birisi tarafından, olaylardan kısa bir süre sonra yazılmıştır[2].

Elçilerin İşleri'nde anlatılan dönem, çarmıha germe olayından kısa bir süre sonra başlar ve MS 64 ile 67 yılları arasında bir yerde sona erer. Bilim insanlarının çoğuna göre, bu anlatının kendisi MS 70 ile 90 yılları arasında yazılmıştır. Kabaca konuşursak bu, Müjdeler'den daha önce yazılmadıysa da bunların en eskisiyle aynı zamanlarda kaleme alınmıştır.

Elçilerin İşleri'nin yazarı, kendisini Luka isminde bir adam olarak tanıtır ve modern bilimciler onun Luka Müjdesi'nin yazarıyla özdeş olduğunda hemfikirdirler. Bu Luka'nın, Pavlus hapisteyken onunla Roma'da birlikte olan 'Doktor Luka' (Koloseliler 4:14) olup olmadığı daha muğlaktır; ancak birçok yorumcunun fikri budur.

Luka'nın hikayesi temelde Pavlus'un hikayesidir. Luka'nın Pavlus'u tanıdığı açıktır. Ancak aynı şey, ne onun ne de diğer Müjde yazarlarının İsa'yla ilişkileri için söylenemez. Pavlus'un din değiştirmesi ve misyonu Luka'dan öğrenilir. Aynı zamanda, Nasrani cemiyeti hakkındaki birçok şey de Luka'dan öğrenilir. Son olarak, Elçilerin İşleri, Pavlus'un Nasrani Cemiyetiyle olan tartışmalarının az çok güvenilir bir tarihi anlatımını sunar; öyle ki bu tartışmalar, yeni bir dinin yaratılmasıyla sonuçlanacaktır. Bu yüzden, Elçilerin İşleri'ndeki hikayede geçen tarihi art alana kısaca değinmek gerekiyor.

Vaftizci Yahya, Herod Antipas tarafından M.S. 28 – 35 arasındaki bir zamanda infaz edilmiş görünmektedir. İsa'nın çarmıha gerilmesi, M.S. 30 ve M.S. 36 arasındaki bir zamana tarihlenir ve muhtemelen Yuhanna'nın ölümünden sonra gerçekleşmiştir. Bu olay M.S. 36'dan daha sonra vuku bulmuş olamaz; çünkü Pilatus bu yıl içinde Roma'ya geri çağrılmıştı[3].

M.S. 35 yılında ya da 36 yılının başlarında Samiriye'de, bir Samiriyeli Mesih tarafından yönlendirilen bir isyan meydana geldi. Bu isyan acımasızca bastırıldı ve birçok Samiriyeli, liderleriyle birlikte öldürüldü.

Aynı zamanda, İsa'nın öldürülmesi, bu isyanı tetiklemiş olabilir. M.S. 36 yılında, örneğin, genellikle Hıristiyanlığın ilk şehidi olarak anılan Stefanos, Kudüs'te taşlanarak öldü-

rülmüş ve birçok Nasrani şehri terk etmişti. Nasraniler, bu zaman zarfında -muhtemelen İsa'nın ölümünden bir buçuk yıl gibi kısa bir zaman sonra- zaten yayılmış ve kalabalık olmalıydılar; çünkü kurumsallaşmış Sadduki rahipliği adına davranan ve Baş Rahip'in desteğiyle bir ordunun desteğini alan Pavlus, bu kişileri Şam topraklarına kadar takip etmişti. Yani, Suriye'de zaten Nasrani yerleşkeleri vardı ve bunlar, öldür, emri için yeterli bir neden olarak görülüyorlardı. Suriye, tabii ki İsrail'in bir parçası değildi. Musevi otoriteleri, Roma yönetiminin onayıyla ancak Suriye'nin kuzeyini kapsayan bir alana kadar yetkilerini kullanabilirdi. Roma'nın bu türlü cadı avlarına katılması, kendisini tehdit altında hissettiğine işaret ediyordu. Eğer, ayrıca, bu erken tarihte, Suriye kadar uzak bir yerde oldukça büyük Nasrani yerleşkeleri var olmuşsa, onların İsa'nın ölümünden önce oluşmaya başladıkları ve İsa'nın çarmıha gerildiği zamanda çoktan kurulmuş oldukları ihtimali göz ardı edilemez.

M.S. 38 yılında, İsa, Nasrani mültecileri ve belki de Antakya kadar uzak bir alana yayılmış komüniteler tarafından açıkça Mesih -Tanrı'nın oğlu değil de hak sahibi ve mesh edilmiş kral- olarak kabul edilmişti. Onlara ilk kez olarak "Hıristiyan" adının yakıştırıldığı, Şam'dan kuzey topraklarına kadar uzanan yer burasıydı. O zamana kadar, sadece Nasraniler diye anılıyorlardı. Uzun yıllar boyunca, başka coğrafyalarda ve özellikle Kudüs'te böyle anılmaya devam ettiler.

M.S. 38 yılında, merkezi bir Nasrani otoritesi Kudüs'te kurulmuş durumdaydı. Sonraki Hıristiyan vakanüvisleri tarafından, bu idari hiyerarşi, 'Erken Kilise' diye anılacaktı. Onun en meşhur üyesi, tabii ki Petrus'tu. Ancak, bunun resmi başkanı, daha sonraki gelenek tarafından göz ardı edilecek ve yanlış biçimde Aziz Yahya ya da Vaftizci Yahya diye anılacak olan, İsa'nın kardeşi Yakup'tu. Bu zaman zarfında, Magdalena, Bakire ve İsa'ya en yakın olanlar ortadan kayboldular ve kutsal yazılarda onlara dair daha fazla ifade yoktur. Daha sonraki iddiaların doğru olduğunu ve onların sürgünde sığınak aradıklarını varsaymak tabi ki mantıklıdır. Aslında kayda değer görünen şey, Kudüs'teki 'Kilise'ye baş-

kanlık edenin Petrus değil İsa'nın kardeşi Yakup olduğu tezidir. Oldukça açık olarak, hanedanlık döneminin bazı ilkeleri yürürlüktedir ve Yakup'tan 'Sadok' diye bahsedilmesi tesadüfi olamaz[4].

Nasrani Cemiyeti

İsa'nın kendisinin, tabi ki yeni bir din yaratmak gibi bir niyeti yoktu. Yakup'un ve Kudüs'teki Nasrani Cemiyeti'nin de böyle bir niyeti yoktu. İsa gibi onlar da bu fikirden ürkerlerdi; çünkü bu, küfürle eş değerdi. İsa gibi onlar da kurumsal Musevi geleneği bağlamı içinde hareket eden dindar Musevilerdi. Yenilenmiş belirli gözlemleri, reformları ve siyasi dönüşümleri hedeflediklerini reddedemeyiz. Ayrıca, kendi dinlerini yabancı unsurlardan arındırarak asıl saflığına geri kazandırmaya uğraşıyorlardı. Fakat onlar Museviliğin bir rakibi, daha da kötüsü zalimi, olabilecek yeni bir inanç sistemi yaratmayı hayal edemezlerdi.

Bununla birlikte, Kudüs'teki Nasrani Cemiyeti'nin hem Romalılar hem de resmi Sadduki kuruluşu nazarında yıkıcı görüldükleri açıktır; öyle ki bu grubun otoriteyle ilişkisi oldukça kötüydü. Daha önce de sözünü ettiğimiz gibi, Stefanos Çarmıh Olayı'ndan kısa bir süre sonra taşlanarak öldürülmüştü ve bu sırada Tarsuslu Saul, Şam'da Nasranilerin izini sürüyordu. MS 44 yılı civarlarında Petrus, daha sonra Yuhanna ve diğerleri tutuklanmış, kırbaçlanmış ve bu kişilere İsa'nın adını anmamaları emredilmişti. Aynı yıl içinde, Yuhanna'nın kardeşi olan ve Yakup adıyla bilinen havari tutuklandı ve boynu uçuruldu, yalnız Romalıların uygulamaya izinli oldukları bir idam şekliyle. Ertesi yıl, Zelotların denetimindeki gerilla faaliyetleri o derece şiddetlenmişti ki Roma karşı tedbirler almaya mecbur kalmıştı. M.S. 48–9 yılları itibariyle, Yahuda'nın Romalı valisi ayırım yapmaksızın hem Zelotları hem de Nasranileri yakalıyor ve çarmıha geriyordu. Yine de kargaşa arttı. MS 52 yılında, Yahuda valisinin bir üstünde bulunan Romalı Suriye elçisi, büyük ölçekli bir ayaklanmayı engellemek için kişisel olarak müdahale etmek zorunda kaldı.

Gerçekte, ayaklanma sadece ertelenmişti, engellenmemişti. M.S. 54–5 yılı itibariyle, militan faaliyet yeniden yaygınlaştı. Romalılar tarafından atanan Sadduki başrahibi, Zelotlar tarafından suikasta uğramış ve Roma'nın safına geçen diğer Sadoklara karşı saldırılar başlatılmıştı. M.S. 57–8 yılları esnasında, Mısır'daki Musevi cemaatinden geldiği söylenen yeni bir Mesih ortaya çıktı. Bu Mesih, Yahuda'da büyük bir destek alarak, silah gücüyle Kudüs'ü işgal etmeyi ve Romalıları, Kutsal Topraklar'dan sürmeyi vazife edindi. Şaşırtıcı olmayan biçimde, bu girişim şiddetli bir şekilde engellendi; ancak kargaşa devam etti. Nihayet, MS 62–5 yıllarında, Kudüs'teki Nasrani Cemiyeti'nin başı olan Yakup yakalandı ve infaz edildi.

Bir kez daha, bir hanedanlık prensibi olan halefliğin, Nasraniler arasında da geçerli olduğu açık bir şekilde görülmektedir. Yakup'un ölümü üzerine, İsa'nın kuzeni olarak tanınan Simun isimli bir şahıs, bu kişinin yerine geçti[5]. Kısa bir süre için, Simun, Nasrani idari hiyerarşisini Kudüs'te tuttu. Fakat onun için, başkentteki diğer herkes için olduğu gibi, olayların gidişatının kaçınılmaz sonu belliydi. Bundan dolayı, yaklaşık MS 65 yılında Simun, Nasranileri Kutsal Şehrin dışına çıkardı. Nasranilerin, kendi karargahlarını İsrail'in kuzeyindeki ve Ürdün'ün doğu yakasındaki Pella Kasabası'na kurmuş oldukları söylenir[6]. Modern bilim insanları, onların buradan kuzeydoğuya doğru çekilmeye devam ettiklerini ve aralarından bazılarının, şu an Suriye ve Irak arasındaki sınırı oluşturan Fırat ve Dicle Nehirleri arasındaki bölgeye kadar ilerlediklerini kanıtlayan bulgular sunarlar. Şimdilerde ana akım Hıristiyanlık olarak kabul edilen inanç biçiminden kopan Nasraniler, bu bölgede kendi yaşamlarını ve geleneklerini uzun yıllar boyunca sürdürmeye devam ettiler. Muhammed'in babasının bir Nasrani tarikatı üyesi olduğu ve Muhammed'in kendisinin bu gelenek içinde yetiştirildiği yönünde bazı spekülasyonlar bulunmaktaydı. Muhammed'in eşlerinden birinin Yahudi ve Nasrani olduğu iddia edilir. Öyle ki İsa'nın Kuran'daki ele alınış biçimi, Nasrani inancındakiyle paraleldir.

Simun'un Kudüs'ten ayrılma öngörüsü tamamen haklı çıkmıştı. M.S. 66 ilkbaharında, Sezariye'de ciddi çatışmalar patlak verdi. Kısa bir süre sonra, Roma birlikleri Kudüs'te, kadınlar ve çocuklar da dahil olmak üzere bulabildikleri bütün Yahudileri öldürerek sağa sola saldırdılar. İzleyen süreç içinde, tapınaktaki rahipler, resmi hizmetlerini İmparatorun ve Roma'nın baskısı sonucu feshetmek durumunda kaldılar; öyle ki bu gelişme, açık savaşı kaçınılmaz hale getirdi. Bir haftalık iç savaştan sonra, Kudüs'ün kendisi isyankarlar tarafından ele geçirildi. Bu arada, Celileli Yahuda'nın soyundan gelen bir kimse tarafından komuta edilen Zelotlar, Ölü Deniz'deki Masada Kalesi'ni ele geçirdi, Roma garnizonunu imha etti ve M.S. 73 yılına kadar düşmanlarının kuşatmasına karşı durabilecek savunma amaçlı donanımlar hazırladılar.

Romalıların tepkisi ilk başta oldukça yavaştı. Suriye'den gönderilen ve yedekler güçlerle takviye edilen bir lejyon, Kudüs'te geri püskürtüldü. Bu geri çekilme bir bozguna dönüştü. İsyankarlar bu başarıdan cesaret alarak, Kutsal Topraklar'da bir savunma ağı kurmaya başladılar. Kudüs'ten kıyıya kadar uzanan bir bölgenin komutanının Essenili Yuhanna[7] diye isimlendirilmesi dikkate değerdir; öyle ki bu, Essenilerin hiç de pasifist olmadıklarını gösteren bir diğer işarettir.

Ancak MS 70 yılında durum zaten umutsuzdu. Muazzam bir Roma ordusu tapınağı tümüyle yok ederek ve şehri yerle bir ederek Kudüs'ü kuşatma altına aldı. Altmış bir yıl boyunca daha şehir harap halde kalacaktı. Kent sakinlerinin çoğu öldürüldü ya da açlıktan öldü. Sağ kalanların çoğunluğu köle olarak satıldı. Masada üç sene daha dayandı, fakat bu kalenin düşüşü kaçınılmaz bir sonuçtu.

İlk Sapkın Olarak Pavlus

Elçilerin İşleri'nde hikaye edilen Pavlus'un görevi, bu karmaşık art alan içinde ele alınmalıdır. Pavlus, Çarmıh Olayı'yla aynı yılda ya da bir sene sonra sahneye çıkar. Fanatik bir Sadduki olarak ve Tarsuslu Saul ismi altında, Ku-

düs'teki Nasrani Cemiyeti'ne yapılan saldırılarda etken biçimde yer alır. Gerçekten, o kadar etkindir ki ilk Hıristiyan şehidi olarak kabul edilen Stefanos'u taşlayanlar arasındadır (Ancak, Stefanos kendisini dindar bir Musevi olarak tanımlayacaktır). Pavlus oldukça açık sözlüdür. Kurbanlarına 'öldürene kadar' eziyet ettiğini çekinmeden kabul eder.

Stefanos'un ölümünden kısa bir süre sonra, Pavlus (bu noktada hala Tarsuslu Saul adıyla) sadist fanatik bir şevkle, Şam'daki Nasranilerin izini sürmek için yola çıkar. Silahlı oldukları tahmin edilen bir grup, Pavlus'un emri altındadır ve Baş Rahip'ten tutuklama izni taşımaktadır. Daha önce de belirttiğimiz gibi, Baş Rahip'in otoritesi Suriye'de hükümsüzdü. Pavlus'un bu topraklarda sözünü geçirebilmesi için, Roma yönetiminin iznini alması gerekirdi. Bu durumda, Nasranilerin Suriye'den kökünün kazınmasında Roma'nın çıkarı olmalıydı. Başka durumda Roma, kendi nüfuz alanlarının bu kadar uzağında cereyan eden bu türden operasyonlara tolerans göstermezdi.

Gündüz güneşi, sonradan azgın köpeklerle ve İngilizlerle yaptıklarından çok daha dramatik şeyler yapmış görünüyor. Bütün bu etkinlikleri sırasında Pavlus, travmatik ve mistik bir ruh haline kapılır; öyle ki yorumcular bu ruh halini, güneş çarpmasına ya da sara nöbetine yoracaklardır. 'Semadan gelen bir ışık' onu atından düşürür ve algılanamayan bir kaynaktan çıkan 'bir ses' ona seslenir: 'Saul, Saul, neden bana zulmediyorsun?' Saul, bu sesten kendisini tanıtmasını ister. Ses cevap verir: 'Ben Nasranili İsa ve sen bana zulmediyorsun.' Ses, Pavlus'a, Şam'a kadar gitmesini ve bundan sonra yapması gerekenlerin kendisine orada açıklanacağını söyler. Bu deneyimden sonra Pavlus eski bilincini geri kazandığında, Pavlus bir süre için göremez. Şam'a geldiğinde, bir Nasrani, Pavlus'un görmesini sağlar[8].

Modern bir psikolog böylesi bir deneyimin sıra dışı olmadığını düşünebilir. Bu, güneş çarpması ya da bir sara nöbetinden kaynaklanmış olabilir. Ayrıca buna, kolaylıkla bir sanrının, histerik ya da psikotik bir tepkinin, belki de vicdan azabının neden olduğunu savunabilir. Bununla birlikte Pavlus, bu olayı kişisel olarak asla karşılaşmadığı İsa'nın kendi-

sini ziyaret etmesi diye yorumlar ve inancını sorgulamaya başlar. Saul adını terk eder ve Pavlus olur. Bu andan itibaren, Nasrani düşüncesinin duyurulmasında, onu bastırmaya uğraşırken olduğu kadar ateşli biçimde mücadele edecektir.

MS 39 yılı civarlarında Pavlus, Kudüs'e döner. Elçilerin İşleri'ne göre, burada resmen Nasrani Cemiyeti'ne kabul edilir. Ancak, Pavlus'un Galatyalılara yazdığı mektubunda aktardığı gibi, kendisinin Nasrani Cemiyeti'ne kabulü samimiyetten uzaktır. Onların kendisine güvenmediklerini ve kendisinden kaçındıklarını kabul eder. Fakat onu Tarsus'a vaaz vermesi için gönderen 'Rab'bin kardeşi Yakup', ona gönülsüzce izin verir.

Pavlus'un Tarsus'ta başlayan misyonerlik yolculuğu on dört sene sürer. Pavlus, bu yolculuğu boyunca neredeyse bütün doğu Akdeniz dünyasını gezer: Kutsal Topraklar'ı, Küçük Asya'yı ve deniz ötesinde kalan Yunan ülkesini. Pavlus'un bu enerjisinin, Kudüs'teki Nasrani hiyerarşisinin takdirini kazandığı düşünülebilir. Ancak tam aksine, onların hoşnutsuzluklarından başka hiçbir şey kazanmadı. Yakup ve Nasrani hiyerarşisi, Pavlus'un vaazlarını çürütmek için kendi misyonerlerini görevlendirdi, bu halde, Pavlus açısından vaaz, İsa'nın kardeşinin yönetimi altındaki Nasrani Cemaati'nin anladığından daha farklıydı. Yakup'un misyonerlerinin tacizleri sonucu Pavlus, sonunda büyük çapta tartışmaların yaşandığı Kudüs'e döner. Neticede, büyük bir sürtüşmeden sonra, Yakup'la Pavlus arasında zorla da olsa bir antlaşma yapılır; fakat Pavlus kısa bir süre sonra tutuklanır ya da koruyucu gözetim altına alınır. Pavlus, Roma vatandaşı oluşundan faydalanarak, ifadesinin bizzat İmparator tarafından alınmasını talep eder ve bir mahkum olarak Roma'ya gönderilir. Pavlus'un orada MS 64 ile 67 yılları arasında bir zamanda ölmüş olduğuna inanılmaktadır.

Misyonerlik seyahatleri esnasında harcadığı çaba ve kat ettiği mesafe açısından, Pavlus'un başarısı hayrete düşürücüdür. 'Mecnun bir adam'ın dinamizmiyle hareket ettiği şüphe götürmez. Yine de olayların sonraki Hıristiyan geleneğinin iddia ettiği kadar apaçık olmadığı barizdir. Bu geleneğe göre, Pavlus "İsa'nın mesajını kendi zamanının Roma-

lılaştırılmış dünyasının bir ucundan öteki ucuna kadar vefakar bir şekilde yaymıştır." Öyleyse neden, Pavlus'un, İsa'nın kardeşiyle ilişkisi bu kadar gergindi? Neden, aralarında kişisel olarak İsa'yla tanışmış ve O'nunla yakın ilişki kurmuş kişilerin bulunduğu Kudüs'teki Nasranilerle bunca sürtüşme yaşamıştı? Neden, Pavlus'un vaazları Nasrani hiyerarşisini bu kadar tahrik etmişti de Pavlus'un yolculuğu sırasında onu gözden düşürmek için kendi misyonerlerini göndermişlerdi? Pavlus'un, İsa'nın onaylamayacağı bir şeyi yapıyor olduğu açıktır.

Söylediğimiz gibi, ne İsa'nın ne de Nasrani hiyerarşisinin yeni bir din yaratmaya niyeti yoktu. Musevi taraftarları için yine bir Musevi mesajını yayıyorlardı. İsa'nın söylediği gibi (Matta 5:17): 'Yasayı ya da Peygamberleri yıkmaya geldiğimi zannetmeyin. Onları yıkmaya değil tamamlamaya geldim.' Yakup ve Kudüs'teki Nasrani Cemiyeti için önemli olan, o zamanın bağlamı içinde İsa'nın öğretisi ve -hak sahibi kral ve kurtarıcı olarak- Mesihliği talep etmesidir. O, kendi söylediklerinden ve temsil ettiklerinden daha az değerlidir. Kendi şahsında, bir tapınma nesnesine dönüştürülmesi amaçlanmamıştır. Ona, kesinlikle tanrısallık atfedilmemiştir[9].

Yakup, Pavlus'u ve diğerlerini misyonerlik seferlerine gönderirken, onlardan insanları İsa'nın savunduğu Musevilik inancına kazanmalarını ister. İsa'nın, Yakup'un ve bu kisilerin çağdaşlarının 'İsrail Ulusu' kavramından anladıkları, coğrafi bir mevcudiyetten fazlasıydı. Nerede ikamet ederlerse etsinler bütün Yahudileri kapsayan bir cemaatti bu. Dönüşüm sürecinin, İsrail ulusunun konumunu yükseltmesi amaçlanmıştı. Yakup'un, bu planı, Yahuda Makabi'nin zamanındaki gibi, bir ordu oluşturmayı sağlayacak insan gücü birikimini sağlamanın vasıtası olarak görmüş olması bile muhtemeldir. Eğer Kutsal Toprak'ta patlak veren isyanın Roma İmparatorluğu'nun her köşesindeki Yahudi topluluklarının başkaldırılarıyla eş zamanlılığı sağlanabilseydi, bu hareketin başarı şansı daha çok artabilirdi.

Pavlus ya Yakup'un amaçlarını göremez ya da onunla iş birliği yapmayı reddeder. 2. Korintliler 11:3-4'te Ya-

kup'un Nasrani misyonerlerinin kendisinin savunduğundan 'farklı bir İsa'yı' savunduklarını açıkça ifade eder. Pavlus, aslında kendisine Yakup ve Nasrani hiyerarşisi tarafından emanet edilen göreve ihanet eder. Pavlus için, İsa'nın öğretileri ve politik konumu İsa'nın kendisinden daha az önemlidir. Pavlus, Museviliğe değil de kendisinin ve İsa'nın 'pagan' tarikatına yeni inanalar kazandırır ve Musevilik böylece geçersiz olmasa bile ikincil kılınır. Burada önemli olan, İsa'nın Tanrı'nın bir tezahürü olduğuna inanmaktır ve böyle bir inanç, kendi başına kurtuluşu garantilemeye yeterlidir. Musevilik dinine geçmenin temel şartları; örneğin sünnet olmak, Şabat'a uymak ve yasak olan şeyleri yememek, bu süreç içinde yadsınır. İsa, Yakup ve Kudüs'teki Nasraniler Tanrı'ya ibadeti, katı Museviler gibi savundular. Pavlus'sa bu ibadetin merkezine Tanrı'yı değil, İsa'yı koyar. İsa'nın kendişinin, kardeşinin ve Kudüs'teki diğer Nasranilerin küfür olarak kabul edeceği biçimde İsa, Pavlus'un ellerinde kutsal sayılan dini bir nesne halini alır.

İsa'nın ve Pavlus'un uzlaşmazlığı, hatırı sayılır derecede güncel geçerliliğe sahip sorulara sebebiyet verir. Örneğin, bugün kaç tane 'Hıristiyan' bu iki adam arasındaki ayrılığın farkındadır? 'Hıristiyanlık', hangi tarafta durmaktadır? İsa'nın öğretilerinin yanında mı? Yoksa Pavlus'un öğretilerinin yanında mı? Mantıki hilelere ve tarihi gerçeklerin çarpıtılmasına başvurulmadığı durumda, bu iki taraf uyumlu hale getirilemez.

Pavlus'un Kültü

Pavlus'un bizatihi kendisinden kaynaklanan yeni din, Museviliğin bir biçimi değil, rakibi ve düşmanıdır. Pavlus kendi kişisel mesajını yayarken, bu mesajın içerdiği türdeki bir Musevilik başkalaşıma maruz kalır. Bu Musevilik, Yunan-Roma düşüncesiyle, pagan geleneklerle ve çeşitli mistik okullara ait unsurlarla kaynaşır.

Pavlus'un kültü Museviliğin bir biçiminden çok, kendisine özgü bir din olarak billurlaşmaya başladığında, İsa'nın zamanında ortaya konulmamış ve İsa'nın kendisinin şüphe-

siz olarak acı duyacağı bazı öncelikleri zorla kabul ettirdi[10]. İlk olarak, ayak basacak yer kazanmaya çalıştığı bölgelerde evvelce kurulmuş olan dinlerle, Suriye'nin, Fenike'nin, Anadolu'nun, Yunanistan'ın, Mısır'ın, Akdeniz dünyasının tümünün ve ötesinin, Roma İmparatorluğu'nun dinleriyle rekabet etmek zorundaydı. Bunu yapabilmek için, İsa'nın zamanında bilinen ilahların yerlerinden edilmesi için, İsa'nın ölümünden sonra bu kişiye diğer ilahlarla boy ölçüşebileceği bir statü atfedilmeliydi. Birçok diğer tanrı gibi, eski Sümer ve Fenike mistik öğretileri tanrısı Tammuz, bir bakireden doğmuştu ve yan tarafındaki bir yaradan ötürü ölmüştü, üç gün sonra mezarının başındaki kayayı bir kenara yuvarlamış, mezarı boş bırakarak oradan kalkmıştı. Pavlus'un Tammuz'un taraftarını alt edebilmesi için, İsa bu mucizeden daha büyük bir mucize gerçekleştirip daha yaşlı olan tanrının yerine geçebilmeliydi. Sonuç olarak, Tammuz hikayesinin bazı yönleri İsa'nın biyografisine eklendi. Beytlehem'in sadece Davut'un şehri değil, ayrıca bir Tammuz kültünün kutsal kitap dönemine kadar etkinliğini sürdürebilmiş bir türbesine ev sahipliği yapmış olması anlamlıdır.

Müjdeler'deki birçok özgül unsurun kökenleri yalnızca tarihte değil; ancak Tammuz, Osiris, Attis, Adonis, Dionysos ve Zerdüşt'ü çevreleyen geleneklerde de görülebilir. Onların çoğunun, örneğin, bir tanrı ya da bir bakireden doğduğu farz edilirdi. Mithracılık, Hıristiyan geleneğinin oluşumunda önemli bir etki yaratmıştı. Bir kıyameti, bir mahşer gününü, vücudun yeniden dirilişini ve sonunda kötülüğü bozguna uğratacak olan Mithras'ın ikinci kez gelişini öngörürdü. Mithras'ın, çobanların ona baktığı ve onu hediyelerle eğlendirdiği bir mağarada ya da bir yeraltı mağarasında doğduğu söylenirdi. Vaftiz ve komünal sofra, Mithras ayinlerinde önemli bir rol oynardı. Mithracı komünyonda geçen bir pasaj oldukça ilginçtir: 'Benimle bir olmak için ve onunla olmam için bedenimi yemeyen ve kanımı içmeyen kurtarılmayacaktır[11].'

İlk Kilise Babaları'ndan Tertullian bu pasajla karşılaştığında, bunun İblis'e ait olduğunda ısrar etmişti; ona göre, İblis, İsa'nın sözlerinin önemini azaltmak için Hıristiyan

Komünyonunu taklit ediyordu. Eğer gerçekten durum buyduysa, İblis, Pavlus'un beynini yıkamakla da meşgul olmalıydı. Modern bir tefsircinin ileri sürdüğü gibi:

Mithracılık ve onun liturjisi hakkında sahip olduğumuz izafi açıdan kıt bilgiye rağmen, Pavlus'un [mektuplarındaki] ibarelerin çoğunun, Müjdeler'inkinden ziyade Acem kültünün terminolojisinin tadını verdiği açıktır[12].

Fakat Hıristiyanlık, kendi rakiplerinin Tanrı'larının gerçekleştirdiği mucizelerle ve doğaüstü olaylarla baş edebilecek bir tanrının aracılığıyla mücadele etmenin ötesinde, Roma imparatorluğunun da parçası olduğu bir dünyada saygınlık kazanmak ve yer edinmek durumundaydı.

Özünde, hepsi bu kadarla kalmıyordu. İsa, Roma'ya karşı işlediği suçlar yüzünden katı Roma yasaları uyarınca bir suçlu olarak idam edilmişti. Onun asıl taraftarları, açıkça devrimci olmasalar bile Roma'nın Filistin'deki egemenliğini kaldırmayı hedefleyen yıkıcılardı. Kutsal Topraklar, uzun süredir Roma açısından bir kızgınlık kaynağıydı ve MS 66 yılındaki ayaklanmadan sonra, Roma'nın Museviliğe karşı olan düşmanlığı şiddetlenmişti. Mesihçi Musevi milliyetçiliğinden izler taşıyan hiçbir din, Roma'nın gücü karşısında hayatta kalmayı umut edemezdi. Sonuç olarak, bu Mesihçi milliyetçiliğinin bütün izleri yok edilmeli ya da dönüştürülmeliydi.

Hıristiyanlık, Romalaştırılmış bu dünyada yayılmak adına kendisini dönüştürdü ve bu süreç içinde kaynağını aldığı tarihi olayları yeniden yazdı. Bir asi, Roma'ya karşı tanrılaştırılamazdı. İmparatorluğa karşı işlediği suçlardan dolayı Romalılar tarafından idam edilmiş bir sima yüceltilemezdi. Sonuç olarak, İsa'nın ölümünün sorumluluğu Musevilere yüklendi; sadece onun ölümünde şüphesiz payı olan Sadduki kurumuna değil, aynı zamanda İsa'nın en hararetli taraftarlarını da kapsayan tüm Kutsal Topraklar halkına. İsa'nın kendisi, politik olmayan bir figüre, her ne olursa olsun Sezar'a meydan okuyamayacak ruhani bir Mesih'e dönüştürülerek, kendi tarihi bağlamından koparılmalıydı. Böylece, İsa'nın bütün siyasi etkinliklerinin önemi azaltıldı, sulandırıldı ya da kesilip atıldı. Şimdiye kadar, İsa'nın Muse-

viliğini kanıtlayan bütün izler mümkün mertebede kasten gizlendi, görmezlikten gelindi ya da geçersiz kılındı.

Simun Petrus

Pavlus'un Yakup ve Nasrani hiyerarşisinin üzerindeki ideolojik zaferinin gidişatı ve nihai büyüklüğü, Simun Petrus'un yavaşça yön değiştiren tavrıyla ölçülebilir. Gerçekten, Simun Petrus durumun bir çeşit barometresini sunar. Onun kişisel konumu, Yakup'tan Pavlus'a kadar, Museviliğin bir şeklinden gittikçe özerkleşen ve sonradan Hıristiyanlık diye isimlendirilen yeni bir dine yönelen diğerlerininkini yansıtır.

Daha önceki kitabımızda, İsa'nın yakın çevresinin, aşağı yukarı 'kan bağının taraftarları' ve 'mesajın taraftarları' diye adlandırılacak iki ayrı gruptan oluştuğunu anlatmıştık. 'Kan bağının taraftarları' muhtemelen aristokrat ya da asilzade sınıfından olup, İsa'nın ailesine ve bu aileyle ilişkili diğer ailelere mensup, nispeten küçük bir çevreden ibaretti. Onların asıl derdi, hanedanlığın meşruluğu olmalıydı; yani İsrail tahtına hak sahibi kralının geçmesi ve o başarısız olduğunda, kraliyet kan bağının saflığının korunması. Hareketin 'kitlesini' oluşturan 'Mesajın taraftarları' nispeten sayıca daha çoktu. Onların öncelikleriyse daha dünyevi, kapsamsal açıdan daha sınırlı ve daha pragmatik olmalıydı. Büyük olasılıkla, eş zamanlı olarak korkuyu ve umudu tetikleyen İsa'nın mesajına yanıt vermişlerdi. Diğer yandan İsa'nın betimlediği yakın bir kıyamet, yargı günü, cezaların ve ödüllerin dağıtılması ihtimallerinden ve bu durumun aciliyetinden korkmuş olabilirlerdi. Diğer bir taraftan, Mesih'in sadık taraftarları olarak onlara, sadakatleri ve maruz kaldıkları her acı için eşsiz bir ödül verileceği sözünden de ilham almış olabilirlerdi. Korkunun ve umudun yan yanalığı, göz alıcı bir potansiyel doğurmuş olabilirdi.

Hakkında bildiklerimiz kadarıyla Simun Petrus muhtemelen tipik bir 'Mesajın taraftarı'ydı. Bu kişi, iyi eğitim almış bir adam izlenimi vermez. Politika ve İlahiyat da dahil olmak üzere, daha geniş meselelerde çok az fikri varmış gi-

bi görünmektedir. İsa'nın dahili konseyinin sırdaşı değildi ve birçok karar onun arkasından ya da üstlerince alınırdı. Daha önce de belirttiğimiz gibi, pekala şiddetten çekinmeyen militan bir milliyetçi de olabilirdi. Belki de bir Zelot ya da eski bir Zelot'tu ya da aslında Simun Zelot'la aynı kişiydi[13]. İsa'nın kamusal görevi süresince Simun, Petrus Efendisi'nin muhafızı gibi hareket eder, bu nedenle 'Kaya' ya da 'sert' unvanlarını alır. Şaşalı biçimde cesur olmamasına karşın, adanmışlığı sarsılmazdı. Pavlus etkin hale geldiğinde belki de Yakup, Nasrani Cemiyeti'nin Kudüs'teki resmi başkanıydı; fakat ya İsa tarafından kendisine verilen misyondan ya da kendi karizmasından ötürü, en büyük etkiyi yaratan ve en azimli taraftara sahip olan kişi Pavlus'un kendisiydi.

Elçilerin İşleri'nin başında, Simun Petrus, Yakup'la ve Kudüs'teki Nasrani hiyerarşiyle aynı kefeye konulur. Ancak, Simun Petrus yavaş yavaş, Pavlus'a doğru yaklaşır. Elçilerin İşleri'nin sonundaysa Petrus, Pavluscu olup çıkar. Yakup gibi, Simun Petrus da ilk başta İsa'nın öğretilerini yalnızca Musevi bir bağlamda gören dindar bir Musevi'dir. Yaşantısının sonuna doğru, Pavlus gibi, Musevi olmayan dünyaya Museviliği dönüştüren bir mesaj yayıyordur. Gelenek, tarih dizininde bir hata yaparak, onun ilk papa; Pavlus'un zaferini yüceltecek ve Pavluscu düşüncenin kurumsallaşmasını sağlayacak Kilisenin ilk hükümdarı olduğunu iddia eder.

İllüzyonist adlı romanında, Anita Mason, Simun Petrus ve onun gibi olan birçok diğerinin içinden geçmiş olabileceği kişisel çetin sınavların etkileyici, dokunaklı bir yeniden yaratımını sunar. Eğitimsiz, sıradan bir Celileli balıkçı ve kabadayı olarak resmedilen Simun Petrus, ilk başta İsa'nın beyanlarını harfi harfine kabul etmiş olmalıdır. Böylece, O Müjdeler'de sadık; fakat kesinlikle gelişmiş dini ve politik bakış açısına sahip olmayan, kaba saba bir köylü olarak görülür. İsa ona bağlanmıştır; fakat ona güvendiğini söylemek çok zordur. Anita Mason'un gösterdiği gibi, Simun Petrus ilk başta İsa'nın ölümüyle birlikte dünyanın gerçekten sona ereceğine, kıyamet benzeri bir soy kırımın evrenin tümünü yok edebileceğine, Eski Ahit peygamberleri tarafından anlatılan kargaşaların dünyayı istila edebileceğine, Tanrı'nın ka-

ti hükmünü bildirmek için yeryüzüne inebileceğine tamamen ikna edilmiş olmalıdır.

Çarmıha gerilme hadisesini takip eden günlerde, Anita Mason'un betimlediği gibi, hala ayakta olan dünyanın karşısında, hala nispeten tetikte beklemesine rağmen, Simun Petrus'un kafası gittikçe karışmış olmalıdır. Elçilerin İşleri'nde tarihçesi verilen dönemin başında, Simun Petrus'un durumu çok az değişmiştir. Diğer birçok Nasrani gibi, hala evrenin sona ermesini beklemektedir. Kıyamet, muhtemelen ölümlüler tarafından anlaşılması güç teknik nedenlerden dolayı ertelenmiştir, fakat geçici olarak ertelenmiştir. Simun Petrus'un her ne olursa olsun, kıyametin hala yakın olduğundan ve kendi yaşam süresi esnasında meydana geleceğinden hiç kuşkusu yoktur. İşte onun *raison d'etre*sini meydana getiren bu inançtır, bu ateşli umuttur.

Fakat yıllar geçer ve hiçbir şey olmaz. Sadece kıyamet değil, herhangi bir evrensel afet de yaşanmamıştır. Yerel durumda bile önemli bir değişim yoktur. Romalı memurlar göreve getirilmekte, sonra görevden geri alınmaktadır. Kukla krallar tahta çıkarılıp, indirilmektedir. Şehirde gerginlik yaşanmakta; fakat bu, diğer şeylerde olduğu gibi sabırsızlıktan kaynaklanmaktadır. Her şey neredeyse önceden olduğu gibi devam etmekte ve İsa'nın ölümünün hiçbir şeyi başaramadığı anlaşılmaktadır. Simun Petrus gibi bir adam için, bu, tabi ki dehşet verici bir bekleyiş sürecine yol açar. Simun Petrus, bütünüyle bir amaca adanmıştır. Büyük bir dönüşümden sonra kendi yaşamını ve geleceğini, bu inanca adamıştır; oysa şimdi bu inancının geçerliliği sorgulanabilir duruma gelmiştir. Simun Petrus için, şüphenin artan ağırlığı, vaade karşı artan kuşkusu, Anita Mason'un betimlediği gibi korkunç bir psikolojik işkenceye yol açmıştır. Bu durum, onu sadece bir hayal kırıklığına değil; fakat intiharın eşiğine dayanan bir ümitsizliğe sürüklemiş olmalıdır. Eğer hala mesajı yaymakta ısrarcıysa da; bunu, kendi belirsizliklerinden kurtulmak için uyurgezer bir vaziyette yapmaktadır.

Pavlus, tabi ki Simun Petrus'a, kendi vaadini kurtarmak ve kendisini adadığı her şeyi haklı çıkarmak için, karşı ko-

nulmaz bir fırsat sunar. Simun Petrus için, Pavlus'un konumu, ümitsizliğe karşı uygun bir alternatiftir. Öncelikle tabi ki Pavlus'un eserini sapkın bulmasa da oldukça şüpheli bularak Yakup'un yanında yer alır. Ancak, Pavlus'un konumu, durumun anlamlandırılabileceği tek yer haline gelir. Pavlus'un konumu, kısaca, neden dünyanın sonunun gelmediğini, neden diğer bin yıl ya da iki bin yıl boyunca da gelemeyeceğini, aynı zamanda kişinin sadakatinin boşa çıkmayacağını açıklar. İsa, Tanrı'yla özdeşleştirilir. Eğer İsa Tanrıyla özdeşse, Semavi Krallığın, yakın bir gelecekte dünya üzerinde kurulacak bir şey olması gerekmez; fakat bu krallık başka bir şey olmalıdır; başka bir alem, kişinin ölümüyle karşılama ve kendisine tahsis edilmiş bir yer umabileceği başka bir boyut. Kıyamet süresiz olarak ertelenebilir; fakat zamanın sonunda kıyametin er geç geleceğine dair bir güvence durmaktadır; bu esnada, Cennette semeresi alınacak ödüller vardır.

Simun Petrus bu karmaşık rasyonelleştirmeden yeni bir güç elde eder ve bu, onun vaaz vermeye devam etmesini ve -geleneksel hikayelere göre- cesurca şehitlik kademesine ulaşmasını sağlar. Bu varsayılan şehitlik sayesinde, sonraki bir kilisenin -Pavluscu Kilise'nin- üzerine inşa edileceği kaya haline gelir. Sonraki gelenek, Simun Petrus'u, Roma'nın ilk Piskoposu ve papalığın kurucusu ilan edecektir.

Söylemiş olduğumuz gibi, Simun Petrus'un geçirdiği değişimler, Anita Mason'un belirttiği üzere, emsalsiz olamazdı. Bilakis, İsa'nın, benzer bir şablona bağlanan yıkılmakta olan bir hayal kırıklığının kenarında sendeleyen ve Pavlus'ta yeni bir gerekçe bulan birçok azimli taraftarı olmalıydı. Bu yüzden, Pavlus'un aslında 'pagan' olan kültünün neden bu kadar çok ikna edici olduğunu ya da Nasrani hanedanlığının -yani Yakup'un ve nihayetinde İsa'nın kendisinin- daha az rahatlatıcı açıklamaları karşısında kazandığı zaferi anlamak zor değildir. Kudüs'ün M.S. 70 yılında düşmesiyle, Nasranilerin Akdeniz dünyasının büyük bir bölümü üzerindeki etkisi kaybolmuştur. Pavluscu düşüncenin tabi ki o dönemde hala rakipleri vardı. Fakat bunlardan hiçbiri, Yakup'un hanedanlık ailesinde toplanan otoriteyi kendisine mal edemeyecektir.

Yahuda İskariyot

Pavluscu düşünce, yayılması esnasında Müjdeler'in dayandığı asıl hikayenin büyük bir bölümünü değiştirmiştir. Buna eklemelerde bulunmuştur. Kendisini, içinde yayıldığı dünyaya uyarlamıştır. Bu süreç içinde, belirli kişilere bedel ödetilmiştir; en azından gelecek nesillerin nazarında.

Simun Petrus, tabi ki İsa'nın çevresindekiler arasından en bilinen ve muhtemelen en popüler olanı kişidir; öyle ki gelenek, bu kişiyi Hıristiyanlıkla özdeş tutar. Birçok yönden, en kapsamlı biçimde karakterize edilen havari, Simun Petrus'tur. Bütün zaaflarına rağmen, kendini sevdirmeyi başarabilmiş biridir. Fakat İsa'nın diğer ilk havarilerine kıyasla, Efendisi'nin yaptıklarını en iyi biçimde gözleyendir. Onun önemi, Pavluscu düşünce tarafından bulanıklaştırılmıştır.

Yaklaşık yirmi asırdır, Yahuda İskariyot -Kamalı Yahuda- diye bilinen bu şahıs, en tiksindiricisi hain rolüne yerleştirilerek, lanetlenmiş ve hor görülmüştür. İsa'yla ilişkisi açısından, popüler gelenek ona en eski ve en arketip görevlerden bazılarını yüklemiştir; ebedi düşman, karanlık karşıt, kahramanın sahip olmadığı bütün kötü alışkanlıkların ve kötülüklerin ta kendisi. Sembolik açıdan, Yahuda 'kötü kardeş'tir, İsa'nın ışığının karanlık tarafıdır. Musevi-Hıristiyan geleneğinde, onların arasındaki antitez, Habil ile Kabil arasındaki çatışmanın diğer bir tezahürüdür. Benzer bir çatışma diğer kültürlerde, diğer mitolojilerde, diğer kozmolojilerde de bulunur. Mısır mitolojisinde, örneğin, aynı ikilik Set ile Osiris arasındaki ebedi karşıtlıkta yansımasını bulur. Mithracı izleriyle Hıristiyanlığı şiddetle etkilemiş olan Zerdüştlük öğretisinde, bu çatışma Ahura Mazda ya da Ormus/Ormuzd ve Ahriman tarafından dramatize edilirdi. Meksika'daki Aztek ve Toltek inançlarından Hint, Çin ve Japon mitlerine kadar, yerküre boyunca benzer rakipler bulunabilir. Bütün hepsinin arkasında iyi ve kötü, aydınlık ve karanlık, yaratma ve yıkım, Tanrı ve İblis arasındaki kadim zıtlık yatar. Sonraki Hıristiyan kültüründe İsa, Tanrı'yla özdeş kılınıyorsa, 'Yahudileri' kendi yanında sürükleyen Yahuda da Tanrı'nın düşmanı olarak vücut bulur.

Yahuda, kendi çıkarı uğruna Efendisi'ne ihanet eden ve Efendisi'nin ölümüne sebep olan sahte bir arkadaş olarak görünür. Bu resim tamamen karanlıktır ve hafifletici koşullar yoktur. Fakat Müjdeler'in daha dikkatli bir okuması, daha karmaşık bir drama oyununu gözler önüne serer.

Görmüş olduğumuz gibi, İsa Eski Ahit peygamberliklerine ve özellikle de Zekeriya'nın Mesih'le ilgili peygamberliklerine aşinaydı ve bunlara göre hareket etmişti. Bu tür peygamberlikler, her defasında onun kararlarını, tavırlarını, hareketlerinin gidişatını belirler. Gerçekten, onun genel yaşamının ve bilinen tarihinin büyük bir kısmı, bu peygamberliklerden biraz daha fazlasını kapsar. Tabii ki bu peygamberliklerin ne kadarını güçlendirirse, kendi Mesihlik iddiası da o kadar güçlenir. 'Bu, peygamberliği yerine getirmek için meydana geldi' cümlesi, Yeni Ahit'te sürekli tekrarlanan ve kendi kanıtını muzaffer bir şekilde sunan polemikçi bir nakarattır.

Asırlardır, Müjdeler'in kendilerindeki aksi kanıtlara rağmen Hıristiyanlık geleneği, İsa'nın hayatı ve Eski Ahit peygamberlikleri arasındaki yakınlaşmanın 'tesadüfi', İsa tarafından hesaplanmamış; fakat ilahi bir plan uyarınca kendiliğinden meydana gelmiş olduğunu iddia etti. Ancak, bugün böyle bir iddia savunulamaz. Modern bilim insanları için, İsa'nın Eski Ahit öğretilerine ve özellikle de peygamberlikle ilgili bölümlerine hakim olduğu tezi doğrudur. İsa, bu kitapların şablonuna 'mucizevi rastlantı' eseri uymaz. Aksine, peygamberliklere göre kendi kariyerini ve etkinliklerini dikkatlice, bilinçli biçimde ve özenle biçimlendirir. Kendisi bile öyle olduğunu söyler. İsa, kendi yaşamını peygamberlik sözlerine uydurmak için bilinçli bir karar almıştı.

Görmüş olduğumuz gibi, Zekeriya'nın Mesih'le alakalı peygamberlikleri, İsa'nın özel ilgi ve alakası dahilindedir. Onun Kudüs'e muzaffer girişi, örneğin, peygamberliklerden birine uyma çabasını gösterir. Fakat Zekeriya ayrıca; Mesih'in Davut'un soyundan geleceğini, vücudunun delineceğini ve öldürüleceğini, taraftarlarının dağıtılacağını da duyurmuştu. Biraz anlaşılamayan bir pasajda, Mesih, alegorik biçimde otuz gümüş şekel değerindeki 'iyi bir çobanla öz-

deşleştirilir[14]. Müjdeler'den, İsa'nın bu peygamberliklerin de yerine getirilmesi gerektiğine karar verdiği açıktır; yani peygamberlikler kendiliğinden değil, zoraki bir tasarım sonucu gerçekleşmiştir. Bu tasarımın uygulanması için bir hain gereklidir.

Müjdeler'in hepsinde de 'Son Fısıh Yemeği' belirgin bir yer tutar. Müjdeler'in hepsinde de İsa toplanan arkadaşlarına, onların arasından biri tarafından ihanete uğrayacağını alenen bildirir; çünkü 'zamanı gelmiştir', çünkü 'saati gelmiştir' ve daha da önemlisi 'peygamberlik yerine getirilmelidir'. Markos ve Luka'da, Son Fısıh'ta haininin ismi verilmez. Ancak Matta ve Yuhanna'da verilir. Matta'da, örneğin, Yahuda bütün yoldaşlarının önünde açıkça sorar: 'Rabbi, yoksa beni mi demek istedin?' ve İsa olumlu olarak cevap verir. Yuhanna'nın Müjdesi'nde, kendisine ihanet edecek adamı tanımlaması istendiğinde İsa cevaplar: 'Yemeğe banacağım ekmek parçasını vereceğim kimsedir.' Yemeğe bandığı ekmeği Yahuda'ya uzatırken arsızca şöyle der: 'Ne yapacaksan, çabucak yap.' Yuhanna'nın Müjdesi, tutarsız biçimde, orada bulunan kimsenin neden İsa'nın Yahuda'ya böyle söylediğini tam olarak anlayamadığını ekler.

Sonuç, betimlendiği biçimiyle, kaçınılmaz olarak yeni sorular doğurur. Örneğin, eğer Yahuda, Efendisi'nin haini olarak belirlenmişse, neden onun ihanet görevini yerine getirmesi için ayrılmasına izin verildi? Neden örneğin, yalnızca silahlı olmayıp, aynı zamanda Baş Rahip'in hizmetkarına vahşi biçimde saldıracak olan Simun Petrus tarafından alıkonulmadı? Neden başka önlemler alınmadı?

Bu soruların cevabı, Yahuda'nın görevinin gerekli olduğudur. Matta'nın beyan ettiği gibi 'Bütün bunlar Kitab-ı Mukaddes'teki peygamberliklerin yerine getirilmesi için meydana geldi.' Yine, bir bölüm sonra: 'Peygamberin sözleri... o zaman yerine getirildi. İsrail'in çocuklarının değerli Olan'a biçtikleri değerin karşılığı olan otuz gümüşü aldılar[15]...'

Aslında İsa'ya ihanet eden Yahuda değildir. Aksine, Eski Ahit peygamberliği uyarınca İhtiras dramasının gerçekleşmesi için bu zorlu görevi İsa, kasten Yahuda'ya vermişti.

İsa banılmış olan lokmayı önerdiğinde, aslında Yahuda'ya bir görevi zorla vermektedir. İsa, Yahuda'ya yapılması gerekeni çabucak yapmasını emrettiğinde, gaipten haber vermiyordu; açık talimatlar veriyordu.

'Son Fısıh Yemeği'nin derin bir incelemesi, bir şeyi açıkça ortaya koyar. İsa ve Yahuda arasında şüphesiz, bir çeşit gizli anlaşma vardı. İsa'nın rızası olmasaydı ve ihanete uğramak için sadece isteklilik değil; ayrıca kararlılık da sergilemeseydi, böylesi bir 'ihanet' gerçekleşmezdi. Kısacası, bütün işler dikkatlice planlanmıştır, diğer havarilerin bu tertipten haberleri yokmuş gibi görünmelerine rağmen. Yalnızca Yahuda, İsa'nın bu konudaki güveninden hoşlanmış gözükmektedir.

Gelecekteki kuşaklar tarafından damgalanmaya ve lanetlenmeye mahkum edilen Yahuda, aslında kendi tarzında İsa gibi bir şehit olduğunu ispatlar. Yunan yazar Nikos Kazancakis için, Yahuda'nın rolü, eğer varsa, çok daha zordur. Son Yemek'ten kısa bir süre önce Son Ayartme'da İsa'yla Yahuda arasında gizli bir konuşma geçer:

"Üzgünüm, Yahuda, kardeşim," dedi İsa, "fakat bu gerekli."

"Daha önce sana sordum Rabbi, başka bir çıkarı yok mu?"

"Hayır, Yahuda, kardeşim. Ben de başka bir yol olmasını dilerdim. Ben de şimdiye kadar, boşuna olsa da başka bir yol olmasını ümit ettim ve bekledim. Hayır, başka bir yol yok. Dünyanın sonu buradadır. Bu dünya, şeytanın bu krallığı yok edilecek ve cennetin krallığı gelecek. Onu getireceğim. Nasıl? Ölerek. Başka bir yol yok. Titreme Yahuda, kardeşim. Üç gün içinde tekrar meydana çıkacağım."

"Bunu bana, rahatlamam ve kalbimi parçalamadan sana ihanet etmem için anlatıyorsun. Dayanma gücüm olduğunu söylüyorsun, bunu bana güç vermek için söylüyorsun. Hayır, şu korkunç ana ne kadar yaklaşırsak... Hayır, Rabbi, dayanamayacağım!"

"Dayanacaksın, Yahuda, kardeşim. Tanrı sana gereksindiğin kadar çok kuvvet verecek, çünkü bu gerekli; benim için öldürülmek ve senin için bana ihanet etmen gerekli. İkimiz dünyayı kurtarmalıyız. Bana yardım et."

Yahuda kafasını eğdi. Bir süre sonra sordu;

"Eğer Efendi'ne ihanet etmek zorunda kalsaydın, bunu yapar mıydın?"

İsa uzun bir süre düşündü. En sonunda dedi ki;

"Hayır, korkarım yapamazdım. Bundan dolayı Tanrı bana acıdı ve bana daha kolay olan görevi verdi: çarmıha gerilmeyi[16]."

Bu diyalog, tabii ki kurgusal bir yeniden yaratımdır. Yine de Kazancakis'in betimlediği şekle yakın bir şeyin yaşanmış olması gerektiği açıktır. Yeni Ahit üzerinde çalışan yorumcular, Yahuda'nın İsa'nın misyonu için ne kadar hayati, ne kadar vazgeçilmez olduğunun uzun zamandır farkındaydılar. Yahuda olmadan, 'İhtiras Draması' oynanamaz. Sonuç olarak, Yahuda popüler geleneğin küfürbaz hainlerinden çok daha farklı bir şey olarak görülmelidir. Yahuda tamamen farklı bir rolle ortaya çıkar: daha önceden dikkatlice ayarlanmış bir senaryoda hoşa gitmeyen, acıklı ve zorunlu olan bir rolü oynamaya gönülsüz bir şekilde rıza gösteren asil ve trajik bir şahsiyet. İsa'nın onun hakkında söylediği gibi: 'Onlara gözcülük yaptım ve kaybolmayı seçen hariç hiç kimse kaybolmadı ve bu, Kutsal Yazıyı gerçekleştirmek içindi[17].'

Belirsiz kalan şey, İsa'nın gerçekten kendisinin ölmesinin gerektiğine inanıp inanmadığıdır. Belki de yalnızca ölmüş gibi görünmesi yeterliydi? Daha önceki kitabımızda ele aldığımız gibi, ikinci olasılığı destekleyen bazı kanıtlar bulunmaktadır. Gerçeğin, tabi ki bilinmesi olası değildir. Fakat en azından, İsa'nın çarmıhtan kurtulmuş olması kesinlikle olasıdır; eğer öyleyse, Kuran ve birçok eski sapkın görüşün iddiasının tersine, çarmıha gerilen, İsa'nın yerine geçmiş biri değil, bizzat İsa'nın kendisiydi.

Fakat eğer İsa'nın çarmıhtan kurtulması amaçlanmışsa ve belki de asla hiç çarmıha gerilmemişse, insan Yahuda'nın bu planı bilip bilmediğini merak etmeden duramaz. Hala efendisiyle birlikte gizli bir anlaşma içinde miydi? Ya da Efendisi'nin ölümünden sorumlu olduğu için keder içinde kendi ölümüne mi gitmişti?

Yahuda (Jude)

Daha önce de belirttiğimiz gibi, Pavluscu düşünce Simun Petrus'un tavırlarını ve yönelimini dramatik bir şekilde değiştirmiş görünür. Pavluscu düşünceden dallanan gelenekler, Yahuda'nın ismini gölgede bırakmış ve Kudüs'teki Nasrani hiyerarşisinin başkanlığı rolünü belirsizleştirmiştir. Yine de gelecek kuşakların nazarında önemi çarpıtılacak ve azaltılacak olan başka bir şahsiyet daha vardır.

Yeni Ahit kanonunda, kendisini 'Tanrı'nın kardeşi' diye tanıtan Yakup'tan bir tek mektup vardır. Ayrıca kendisini 'Hazreti İsa'nın hizmetkarı ve Yakup'un kardeşi' diye tanıtan Yahuda isimli birinin mektubu da bu kanon içindedir. Başta Yahuda'nın, Yakup gibi İsa'nın kardeşi olduğu sanılabilir.

Aslında modern kutsal kitap araştırmacıları, Yahuda'ya atfedilen mektubun İsa'nın herhangi bir çağdaşı tarafından yazılmış olamayacak kadar geç bir zamana tarihlendiği konusunda hemfikirdirler. Bu mektubun, 2. yüzyılın başlarında, muhtemelen zamanın Nasrani cemiyetini kardeşi Yakup'la beraber yöneten, Yahuda adlı biri tarafından yazılmış olduğuna inanılmaktadır. Fakat en eski Kilise tarihçilerine göre, 2. yüzyılın Yakup ve Yahuda'sı, İsa'nın kardeşi Yahuda'nın torunlarıydı.

Müjdeler'de İsa'nın Jude veya Judah ya da Judas isimli bir kardeşi olduğu belirtilir. Luka'nın Müjdesi'nde ve Elçilerin İşleri'nde "Yakup'un Yahudası'ndan söz edilir ve bu, genelde "Yakup'un oğlu Yahuda" biçiminde çevrilir. Ancak, daha akla yatkın bir çeviri, "Yakup'un kardeşi Yahuda" olabilir. Luka bu konuda belirsiz olsa bile, hem Matta hem Markos oldukça açıktır. Her ikisi de İsa'nın en az iki kız kardeşi ve bununla beraber dört erkek kardeşi -Yusuf, Simun, Yakup ve Yahuda- olduğundan bahseder[18]. Bahsedildikleri bağlam karmaşıktır. Onların İsa'yı Celile'de ilk vaaz verdiği günler de azarladıkları söylenir. Ancak bu azarlama için hiç bir sebep ileri sürülmez. Her ne olmuş olursa olsun, Yakup göz önüne alındığında, bu kısa ömürlüydü. İsa'nın ölümünden kısa bir zaman sonra, kardeşinin yerini

almıştı, Kudüs'teki Nasrani hiyerarşisinin başkanlık rolünü üstlenmişti ve kutsal bir adam olarak statü elde etmişti. Yahuda'nın bu davayı takip ettiğini gösteren çok kanıt vardır.

Elçilerin İşleri'nde ve diğer Yeni Ahit belgelerinde Yahuda, en azından bu isim altında anılmaz. Bu kişi, başka bir isim altında aranmalıdır. Bu isim bulunduğunda, bu kişinin oynadığı rolün önemi kanıtlanır.

7

İSA'NIN ERKEK KARDEŞLERİ

Yeni ufuklar açan bir takım Esseni ve/veya Sadok Metinleri, beklenen bir değil, iki Mesih'ten bahseder. Bu kaynaklara göre, ulusun kimliği ve bütünlüğü, aralarında sayısız bağlantılar bulunan iki paralel hanedanlığa dayanır. Bu iki Mesih, Harun'un Mesih'i ve Davut'un Mesih'i olarak isimlendirilirler[1]. Davut'un Mesih'i, askeri becerisiyle kuracağı yeni krallığın dünyevi idaresine başkanlık edecek, kraliyet ailesinden gelen bir şahıs olacaktır. Eski Ahit'te geçen ilk başrahibin soyundan gelecek olan Harun'un Mesih'i, ruhani bir şahıs, insanların tinsel yaşamlarına başkanlık edecek bir 'Yasanın Yorumcusu' olacaktır.

Çelişkili bir biçimde, bu ikili dünyevi ve ruhani otorite; Papa'nın Tanrı'nın kanununun yorumcusu olarak ruhsal otoritesini kullandığı, imparatorun dünyevi hakimiyete sahip olduğu ve Davut'un soyundan geldiğini iddia ettiği Kutsal Roma İmparatorluğu vasıtasıyla sonradan Batı Avrupa'da ifade bulacaktır. Tekrar tekrar bahsettiğimiz gibi, bununla birlikte, o zamanda İsrail'de din ve siyaset, içinden çıkılamayacak biçimde ortaklaşmıştı; aynı şeyin aslında farklı göstergeleriydi. Sonuç olarak, örneğin her ikisinin de aynı ailenin üyesi oldukları Makabiler zamanlarında olduğu gibi, Kral Mesih ile Rahip Mesih mümkün mertebede yakın-

dan bağlantılı olmalıydı. Daha sonra Kutsal Roma İmparatorluğu'nu karakterize eden ruhani ve dünyevi güç arasındaki hizipleşme çeşitlerine izin vermek düşünülemezdi.

Ciddi biçimde değiştirilmiş ve muhtemelen yanlış bir şekilde nakledilmiş olsa da Yeni Ahit'te İkiz-Mesihler teması işlenmektedir. Modern kutsal kitap araştırmacılarına göre, sonraki yazarlar ve editörler tarafından uydurulmuş olma ihtimalleri düşük ve tarihsel açıdan gerçekleşmiş olmaları en muhtemel olaylardan biri, İsa'nın Ürdün'de Yahya tarafından vaftiz edilmesidir. Tabii ki bu İsa'nın Kudüs'e muzaffer girişinden önceki kamusal yaşamına dair bildiğimiz en önemli tek olaydır ve Hıristiyan gelenek, Yahya'nın bu hikayede üstlendiği rolün önemini vurgular. O yol açandır, habercidir, 'çölde inleyen sestir', 'yolu hazırlayandır'. Gerçekten, Yahya'nın çağdaşlarının birçoğu onu Mesih olarak kabul etmeye hazırlardı. Luka şunu anlatır '... Yahya'nın, İsa (Christ) olabileceğini düşünmeye başlayan insanlar arasında bir beklenti duygusu gelişiyordu.' M.S. ilk üç asır boyunca, özellikle Fırat-Dicle bölgesinde, peygamberleri olarak İsa'yı değil Yahya'yı şereflendiren bazı Mandaean ya da Johannite tarikatları vardı. Aslında, bu tarikatlardan birisi hala mevcuttur. Bu tarikata göre, İsa 'bir asi, gizli öğretilere ihanet etmiş, insanları yoldan çıkarmış bir sapkın'ken, Yahya 'gerçek peygamber'di.

Kutsal kitap uzmanları, Luka'nın Yahya'yla İsa'nın kuzen oldukları iddiasından şüphe etmek için bir sebep görmemiştirler. İsa'nın annesinin, Yahya'nın annesi Elizabet'in kız kardeşi olduğu fikri genel kabul görür. Fakat Luka ayrıca Vaftizci Yahya'nın, annesi vasıtasıyla, Harun'un rahiplik hanedanlığı soyundan geldiğini açıklar; tabii ki bu, İsa'nın da bu soydan geldiği anlamına gelir. Aynı zamanda Luka, İsa'nın baba soyunun Davut'tan geldiğini vurgular. Böylece, Harun'un soyundan gelen Yahya, Rahip Mesih unvanını talep edebilir. Harun'un ve Davut'un soylarından gelen İsa'ysa Rahip Mesih ve Kral Mesih unvanları talep edebilir. Bu, Luka'nın, Elçilerin İşleri 2:36'daki, Tanrı'nın İsa'yı 'hem Rab hem de Mesih' yaptığı şeklindeki iddiasını açıklar.

Yahya ve İsa arasındaki akrabalık ilişkisi, onların kendi rollerine itibar, mantık ve güvenirlik kazandırmıştır. Eğer, dindar Museviler, kıyamet beklentisinin hakim olduğu bir ortamda endişeyle -biri Davut soyundan, diğeri Harun soyundan- iki Mesih'in gelişini bekliyor olsaydılar; gözlerini sayılı aile üyelerine dikerlerdi. Eğer beklenen şahsiyetler arasında kuzenlik ilişkisi bulunsaydı, bu ne kadar çarpıcı ve ikna edici olurdu. Hemen hemen kesin olarak, bu bir işaret, bir mucize, Tanrı'dan kaynaklanan hissedilir bir gösterge olurdu.

Eğer İsa Kral Mesih ve Yahya Rahip Mesih olsaydı, Ürdün'deki vaftiz olayı çok daha önemli hale gelirdi; çünkü kutsal tasarının takdiri sonucu aralarında kan bağı bulunan iki şahsiyetten biri -Rahip Mesih- kendi dünyevi yarısını -Kral Mesih'i- vaftiz etmişti. İkili Mesihlik ve ailevi bağ, birbirini desteklemiş olurdu. Ruhsal ve dünyevi görevler, kan bağıyla aynı çatı altında birleştiğinde; birlik iki katı takdis edilmiş, iki katı kutsallaştırılmış ve ulusun bütünlüğü çok daha fazla kutsanmış olacaktı. Bu, bahsettiğimiz gibi, İsrail'in son monarşisi olan Makabi Hanedanlığı'nda yaşanmış olan bir durumdu. İsa'nın ve onun taraftarlarının dahil oldukları görünen hareket, Makabi rejimini kendi büyük amacının ilk örneği olarak kabul etmişti.

Eğer Yahya Harun'un Rahip Mesih'i ve İsa da Davut'un Kral Mesih'iydiyseler; Yahya Herod Antipas tarafından idam edildiğinde, İsa ölü peygamberin statüsünü ve görevlerini kendinde toplayarak, her iki rolü de üstlenmiş olabilirdi. Dahası, belki de Yahya yakın olan korkunç sonunu önceden tahmin ederek, Ürdün'deki törende böylesi bir anlaşmayı onaylamıştı. Yahya'nın ölümü üzerine İsa'nın kendi görevini ciddi biçimde yüklenmesi önemlidir. Her şartta, İsa'nın taraftarlarının Yakup'un eski dindar taraftarlarını da kapsadığına şüphe yoktur. İsa, kendi içinde Kral ve Rahip Mesih rollerini birleştirdiğinde, gerçekten böylesine bağlılığı hak eden bir figür olurdu.

İkiz Tomas

Bununla birlikte, çifte Mesih prensibine eşlik eden daha kışkırtıcı imalar vardır. Burada kastedilen Vaftizci Yahya değil, sonraki Hıristiyan geleneğinin kararlı biçimde görmezden gelmeye çalıştığı bir şahsiyettir. Aksi bir durum, büyük oranda utanca yol açardı.

Dört Müjdede ve Elçilerin İşleri'nde, Tomas diye bilinen havariden bahsedilir. Ancak bu kişi üzerinde fazla durulmaz. İsa'nın havarilerinden herhangi bir şekilde ayrı tutulmaz. Bu grubun çevresinde hareket eden biri izlenimine sahiptir. Sadece Yuhanna'nın Müjdesi'nde, garip ve oldukça önemli bir beyanatta bulunur. İsa, Lazar'ın hasta olduğuna dair haberi aldığında, Tomas herkesi hasta adamın Beytanya'daki evine gitmeye çağırır: 'Onunla birlikte ölelim'. Bunun dışında, Tomas İsa'nın çarmıha gerilmesine kadar dikkate değer ne bir şey söyler ne de bir şey yapar. Daha sonra, muhtemelen Yuhanna'nın müjdesine sonradan eklenmiş bir pasajda, İsa'nın dirilip dirilmediğini sorgular.

Eğer kanonik kitaplar dışında kalan kaynaklara bakıldığında, Tomas daha önemli boyutlar kazanır. 4. yüzyılda yazan Kilise tarihçisi Eusebius'a göre, Thomas Müjdesi[2], Dicle-Fırat havzasından başlayıp bugünkü İran'a kadar olan bölgede bulunan 'barbar' insanlar, Hıristiyanlık dinine çağırarak kuzeydoğuya göç etti. 3. asra tarihlenen apokrifal bir esere göre, Tomas'ın misyonu onu daha öteye bile götürür. Mızraklarla deşilerek Hindistan'da öldürüldüğü söylenir; ancak Tomas'ın mezarı sonradan açıldığında burada kalıntılara rastlanmamıştır[3]. Kendilerini 'Aziz Thomas'ın Hıristiyanları' diye adlandıran bir Suriye tarikatı de benzer bir hikayeyi savunur. Onlara göre, Madras'ın yakınındaki Mylapore'de ölen Tomas bu kişileri Hıristiyanlık dinine kazandırmıştır.

Eğer bu gibi olaylar bir doğruluk payı içeriyorsa, Tomas en etken ve etkili havarilerden biri olarak ortaya çıkar. Eğer Pavlus, Hıristiyanlığın Batı Avrupa'daki baş önderiyse, Tomas, neredeyse tek başına Hıristiyanlığın doğuda yayılmasını sağlayan kişi olabilir. Tomas'ın yaydığı, Pavluscu bir Hı-

ristiyanlık değildi. Bu, Yakup'tan ve Kudüs'teki Nasrani hiyerarşisinden doğduğu düşünülebilecek bir Nasrani öğretisi biçimiydi.

Fakat Tomas tam olarak kimdi? Simun Petrus'un ve kardeşi Andreya'nın ve ayrıca Zebedi'nin iki oğlunun, Celileli balıkçılar olduklarını biliyoruz. Diğer takipçilerin tarihleriyle ilgili bazı şeyler öğreniyoruz. Bununla birlikte Tomas hakkında bize hiçbir şey anlatılmaz. Bu nedenle sorumuz büsbütün geçerli hale gelir; çünkü 'Tomas' bir isim bile değildir. 'Petrus'un, Simun adında bir balıkçı için kullanılan 'kaya gibi' ya da 'sert' anlamına gelen bir takma isim olması gibi; 'Tomas' da İbranicede 'ikiz' anlamına gelen bir lakaptır.

Yuhanna Müjdesi'nin Yakup Kral uyarlamasında, ilk başta bazı açıklamaların getirildiği görülebilir. Burada Tomas'tan 'Tomas Didymus' ya da 'Didymus diye çağırılan Tomas' diye bahsedilir. Aslında bu açıklama, meseleyi daha da çapraşık hale getirir; çünkü 'Didymus' kelimesi de 'ikiz' anlamına gelmektedir. Şu halde, 'Tomas Didymus', 'İkiz İkiz' diye tercüme edilecektir. 'Didymus diye çağırılan Tomas'ın çevirisi daha da gülünçtür: 'İkiz diye çağırılan İkiz'. 'İkiz diye çağırılan Thomas' ibaresinin kullanıldığı daha güncel çeviriler bile, bu sorunu açıklamakta yetersiz kalır. Bir kez daha, bir absürtlükle baş başa kalakalırız: 'İkiz diye çağırılan İkiz'.

Burada, beceriksizce saklanılan nedir? Thomas'ın gerçek ismi neydi? Tomas kimin ikiziydi?

Bu sorular, muhtemelen ilk asrın sonlarına tarihlendirilen çok eski bir eserde, Tomas'ın apokrifal Müjdesi, açıkça; ancak kısmen yanıtlanır. Burada, Tomas'ın tam adı 'Yahuda Tomas'tır ve 'İkiz Yahuda' diye çevirilir. Daha geç bir tarihe ait apokrifal bir eserde, Tomas'ın İşleri, mesele biraz daha aydınlatılır. Burada da Tomas, Yahuda Tomas diye anılır. İsa genç bir adama göründüğünde, "... o, Rab İsa'yı, Havari Yahuda Tomas'ın suretinde gördü... Rab, ona şöyle dedi: 'Ben, Tomas olan Yahuda değilim; onun kardeşiyim[4].'

Apokrifal Tanıklık

Modern kutsal kitap uzmanları Suriye'de, Anadolu'da ve Mısır'da gelişmiş olan kiliselerin, Roma'dakinden farklı olsa da bundan daha az geçerli olmadıkları konusunda hemfikirdirler. Gerçekten, bu yerlerdeki kiliseler, Pavluscu düşünce tarafından sulandırılmış ve çarpıtılmış olmadıklarından dolayı, Roma'nınkinden 'daha saftır'lar; bunlar, Yakup ve ilk Nasrani hiyerarşinin ve İsa'nın savunabilecekleri inanç biçimine daha yakın durur. Özellikle Mısır'daki Kiliseyi bir örnek olarak alırsak, bu, en azından kanonik Yeni Ahit kitapları kadar eski ve güvenilir metinlere sahiptir; kanonik Yeni Ahit'i derleyenlerin kasten dışladıkları metinlere. Bu konu, Harvard Üniversitesi İlahiyat Okulu Profesörü Helmut Koester tarafından vurgulanır: '...kanon-dışı müjdeler yazını hazinesi içinde, bu edebiyat türü tarihinde hak ettiği yeri bulamamış bazı yazılar bulunmaktadır[5]'. Bu yazılar arasında, Profesör Koester özellikle Tomas'ın Müjdesi üzerinde durur. *İsa: Kanıt* isimli televizyon dizisi için yapılan bir röportajda, Profesör Koester, kendi savlarını açık şekilde savunmuştu. En yeni kanıtlar ışığında, Tomas'ın, Müjdeler'de Yahuda (Jude) diye anılan kişi ve İsa'nın kardeşi olduğu konusu neredeyse kesinlik kazanır.

Eğer Yahuda (Judas) Thomas veya İkiz Yahuda (Jude), gerçekten İsa'nın ikiz kardeşiydiyse, kendi çağdaşları arasındaki statüsü neydi? Tomas'ın İşleri'nde şu alıntı geçer: 'Mesih'in ikiz kardeşi, En Yücenin havarisi ve İsa'nın gizli sözlerini duyan ve onun saklı sözlerine sırdaş olan[6]...' Yine (dişi olduğu belli) Kutsal Ruh'a edilen duada: 'Gel Kutsal Ruh... ikiz yavruyu doğuran Kutsal Güvercin. Gel, Gizli Anne[7]...'

Başka bir apokrifal eserde geçen bir parçada, Simun Petrus ve Yahuda Thomas'a yaklaşan İsa, onlara 'İbrani dilinde' hitap eder. Asıl Kıpti metninin çevirisinde, belki de kasıtlı olarak, bazı şaşırtmacalar olduğu görülmektedir; fakat İsa'nın söylüyor gözüktüğü şey: 'Selamlar, benim saygıdeğer koruyucum Petrus. Selamlar, [İkiz] Tomas, benim ikinci Mesih'imdir[8].

Böylesi göndermelerde, Yahuda Tomas figürü sadece İsa'nın ikiz kardeşi Yahuda olarak belirmez. O ayrıca kabul görmüş bir Mesih olarak ortaya çıkar.

İkizler Kültü

İsa'nın bir ikiz kardeşi olduğu iddiası, en güçlü ve köklü, kadim 'sapkınlıklar'dan biriydi. Bunun kökünü kazıma teşebbüslerine rağmen, tamamen ortadan da kaybolmadı. Rönesans boyunca, örneğin, değişime maruz kalsa da tekrar su yüzüne çıktı. Bu, Leonardo Da Vinci'nin eserlerinin bazılarında, özellikle 'Fısıh Yemeği'nde göze çarpar[9]. Bu tema, Poussin de dahil olmak üzere sonraki ressamlarca da işlenir. Bu tema, bugün ayrıca göze çarpan bir şekilde, çağdaş Fransız kültüründeki en saygı duyulan seslerden biri olan ve muhtemelen Fransa'nın Proust'tan beri yarattığı en önemli romancı olan Michael Tournier'nin eserinde önemli bir rol oynar. Bérenger Saunière tarafından dekore ettirilmiş Rennes-le-Chateau'daki kilisede, sunağın iki tarafında duran Meryem ve Yusuf, bir Mesih çocuğu tutarken resmedilirler.

Çağdaş Hıristiyanların çoğuna ve hatta en çağdaş bilinemezcilere göre bile, İsa'nın bir ikiz kardeşi olduğu fikri, yabancı ve belki de küfür gibi gelecektir. Fakat kati bir gerçeğin akılda tutulması önemli ve hayatidir. İçinde Yahuda Tomas'ın İsa'nın ikizi olarak gözüktüğü metinler bir zamanlar, Hıristiyan cemaatlerinde, sadece Mısır ve Suriye'de değil; ayrıca, sonradan göreceğimiz gibi, İspanya ve İrlanda kadar uzak coğrafyalarda yaygın olarak kullanılmıştı. Bunlar, kanonik Yeni Ahit Müjdeler'i ya da Elçilerin İşleri kadar meşru kabul edilen kutsal yazı eserleriydi. Bu, şu anlama gelir: *bir ikiz düşüncesi, dindar Hıristiyanlar için kabul edilebilir nitelikteydi.* Sözün kısası, bu fikri küfür olarak kabul etmeyen; fakat inançlarının ayrılmaz bir parçası olarak gören dindar erkek ve kadınlar vardı. Petrus, Roma Kilisesi için ne kadar önemliyse, bu fikir de aynı derecede önemliydi.

Bu noktada, tamamen spekülatif -bir şekilde hiç kanıt sunmayan; fakat en azından göz önüne alarak geçmeyi mazur gösteren- bir bölgeye girmeye değer. Antik dünyada

döllenme süreci, bizim anladığımız biçimde anlaşılmıyordu. Birçok yönden eski kavrayış, bizimkinden daha zayıftı. Örneğin, ikizlerin doğumunda yer alan biyolojik etmenlerin tamamıyla ya da yeterince farkında oldukları şüphelidir. Bu basit ve aşikar sebepten dolayı, ikizlerin özellikle tek yumurta ikizlerinin doğumu, eski insanlar için bir mucizeden, İlahi kaynaklı bir müdahaleden başka bir şey değildi. İkiz erkek kardeşler teması, bütün kültürel/dini motiflerde en çok yankı bulan, en eski olanlar arasındadır. Özellikle de Akdeniz dünyası, kayıtlı tarihin şafağından, bir Dioscuri, İlahi ikizler kültü yaratmıştır. Castor ve Pollux isimleri altında bu ikizler, Yunan mitos düşüncesinin tertibi ve evriminde oldukça önemli bir rol oynamışlardır. Romulus ve Remus'a, Roma'nın türediği çift olarak saygı duyulurdu. İkizlerin doğumu, mitsellikle bütünleştirilen bir olaydı; bu doğum sayesinde kişi, kendi en eski ve en güçlü mistik imajlarıyla ve en nihayetinde tanrılarıyla kendisi arasında bir bağ oluştuğunu düşünürdü. Böylesi ikizler arasındaki ilişki bazen düşmancıl olsa da genelde tek bir vücut oluşturmak adına birbirlerini tamamlarlardı.

Böylece, örneğin, şu an Türkiye'deki Urfa olan Edessa, uzun zaman Momim ve Aziz'e tapınan, bir ikiz kültünün merkezi olmuştur. Bu çift, İsa ve Yahuda Tomas'la yer değiştirdi ve Edessa, İkiz Mesihler'in yeni kültünün merkezi oldu. Tomas'ın İşleri'nin yazıldığına inanılan yer Edessa'dır. İnşa edilmiş olup daha sonra MS 201 yılında yok edildiği bilinen en eski kilise de Edessa'daydı. Yahuda Tomas'ın kasabayı şahsen ziyaret ettiğini ve öğretilerini doğrudan doğruya Kral Abgar'a ilettiğini gösteren ikna edici kanıtlar mevcuttur.

İsa'nın zamanındaki Museviler, endişe içinde Mesih'in gelişini bekliyorlardı. Aralarından birçoğu iki Mesih'in geleceğine inanıyordu. Mesihlik hanedana ait ve kan bağıyla ilişkili göründüğünden, insanların dikkati, daha önce de gözlemlediğimiz gibi, Davut ve Harun'un soyundan geldiklerini iddia edebilecek, birbiriyle bağlantılı nispeten küçük bir aileler ağının üzerine odaklanmıştı. Eğer bu ailelerin birinde bir çift ikiz doğmuş olsaydı, bu gerçekten önemli bir

şey gibi görünmez miydi? İlahi bir işaret, bir mucize, beklentilerin bir teyidi? Aynı zamanda aynı aileye doğacak Kral ve Rahip Mesihler, Tanrı'nın lütfunun etkileyici bir delili olarak görünmez miydi?

İsa'nın Ailesinden Gelenler

Kutsal Kan Kutsal Kase'de İsa'dan gelmesi olası bir soy hakkında uzun uzadıya konuştuk. Peki, İsa'nın ailesinden gelen bir soyun olasılığı nedir? Bu ihtimali destekleyen sağlam kaynaklar bulunmaktadır. Örneğin, MS 160 ile 240 yılları arasında yaşamış ve Edessa'nın kraliyet eviyle yakın ilişki kurmuş bir tarihçi, Julius Africanus, şöyle yazar:

> Damarlarında bir damla İsrail kanı olmayan Herod, kendi kökeninin nereye dayandığını bilmenin sıkıntısıyla, onların ailelerine ait bütün kayıtlarını yaktı... İsimleri anımsayan ya da bunları suretlerden öğrenen çok az kişinin, kendilerine ait kayıtları bulunuyordu ve bunlar, kendi aristokrat kökenlerinin hafızasını korumaktan onur duyuyorlardı. Bu kişilerden bazıları... kurtarıcının ailesiyle ilişkilerinden dolayı *Desposyni* [Başkan'ın Halkı] diye anılırdı[10].

Yetmiş yıl kadar sonra meydana gelmiş ve birbirinden farklı iki olay, bu pasajda yanlış bir şekilde nakledilmiş ya da iç içe geçirilmiş görünmektedir. Bir taraftan, İsa'nın aristokrat ve kraliyet şeceresi, gaspçı Herod'un meşruluğunu tehdit ediyordu. Bu tehdit, birçok diğer şeyin yanı sıra, Herod'un Masumları Katli geleneğini doğurdu. Diğer taraftan, Julius Africanus'un bahsettiği soy kayıtlarını yakma eyleminin, Herod tarafından değil, MS 66 ayaklanmasından sonra, Romalılar tarafından gerçekleştirildiği iddia edilmektedir. Onlar, en az Herod kadar, isyancı Yahudileri etrafında toplayacak meşru bir kraliyet neslinin varlığından endişe duyabilirlerdi.

Pavlus'un kendi demeçlerine göre, kendisi evlenmişti ve din değiştirdiği sırada bir duldu[11]. Tabi ki hem İsa'nın ilk maiyetinde hem de 'Erken Kilise'de, evlilik ve babalık yasağı yoktu. İskenderiyeli Klement'e göre, Elçi Filip, Simun Petrus gibi, evlenmişti ve kendi ailesinin babası olmuştu[12]. Korintliler'de, Pavlus açıkça İsa'nın kendi erkek kardeşlerinin evli olduklarını bildirmektedir: 'Yemek ve içmek için her hakka sahip değil miyiz? Diğer havariler ve Rab'bin erkek kardeşleri gibi bir Hıristiyan kadını alma hakkına sahip değil miyiz?...'

Yakup'un bir nesli olduğu açıkça ifade edilmez; fakat Yakup sürekli olarak yasanın ateşli bir savunucusu diye tasvir edilir ve bu yasanın olmazsa olmaz kurallarından biri evlenip çoğalmaktı. Artakalan belgeler arasında onlara bir gönderme olmamasına rağmen, Yakup'un kendi çocuklarına babalık yaptığını varsaymak tabi ki mantıklıdır. Yahuda ya da Yahuda Thomas'ın soyunun olduğu teyit edilir. Daha önce de dikkat çektiğimiz gibi, ikinci asrın başlarında Nasrani hiyerarşisi, açıkça İsa'nın erkek kardeşinin torunları diye anılan Yakup ve Yahuda adlı iki erkek kardeş tarafından yönetiliyordu. Daha önceki bir otoriteden aktaran Eusebius'a göre:

... orada Rab'bin ailesinden gelen ve O'nun kardeşi olan Yahuda'nın torunları yaşamaktaydı. Domitian Caesar'a, onların Davut'un soyundan geldikleri söylendi ve onlar Domitian'ın huzuruna çıkarıldılar. Domitian onlara, Davut'un soyundan gelip gelmediklerini sordu ve onlar olumlu yanıt verdiler[13]...

Eusbeius, Depsyni'nin (İsa'nın ailesinin ve muhtemelen İsa'nın kendisinin soyundan gelen kimselerin), katı bir hanedanlık sırasına göre, çeşitli kiliselere liderlik yaptıklarını söyler. Eusebius, onları İmparator Trajan'ın zamanına kadar izler (MS 98–117). Modern bir Roma Katolik yetkilisi, onları 4. yüzyıla, Konstantin'in zamanına kadar getiren bir hikaye anlatır. M.S. 318 yılında, günümüzde Papa Sylvester diye bilinen Roma Piskoposu, bizzat her birinin kilisenin bir koluna başkanlık ettiği sekiz Desposyni lideriyle Lateran Sarayı'nda buluşmuştur. Bu kişilerin Piskopos'tan talepleri şöyle

sıralanır: [1] Kudüs, Antakya, Efes ve İskenderiye'deki mevcut piskoposlukların feshedileceğinin teyit edilmesi. [2] Bu piskoposlukların, Desposyni üyelerine devredilmesi. [3] Ana Kilise diye kabul edilen Kudüs'teki Desposyni Kilisesi'ne, Hıristiyan kiliselerinin para göndermesi[14].

Şaşırtıcı olmayan biçimde, Roma Piskoposu, Ana kilisenin artık Roma olduğunu ve Roma'nın kendi piskoposlarını atamak için yetkili olduğunu belirterek, bu istekleri reddetti. Bunun, Yahudi-Hıristiyan Nasraniler ile Pavluscu düşünceye dayanan birleştirici Ortodoksi arasındaki en son temas olduğu söylenir. O zamandan itibaren, Nasrani geleneğin kaybolduğuna olduğuna inanılır. Aslında böylesi bir olay söz konusu değildir.

8

NASRANİ ÖĞRETİSİNİN HAYATTA KALMASI

M.S. 66 yılındaki ayaklanmadan ve sekiz yıl sonra Masada'nın düşmesinden sonra, İsa, erkek kardeşleri ve ilk taraftarları tarafından temsil edilen politik yönelimli Mesihlik hareketi, ciddi olarak aksadı. Fakat itme gücünün etkili bir şekilde köreltilmiş olmasına rağmen, bu hareket hala Kutsal Topraklar'da geniş çaplı bir ayaklanma oluşturacak kadar taraftar toplayabiliyordu. Bu sayede, MS 132–135 yılları arasında Filistin tekrar ayaklandı. Bu başkaldırının lideri Simon bar Kokhba'ydı. Onun, bir çeyrek asır önceki Zelotların lideri Celileli Yahuda'nın ve Masada savunmasında yer almış olan Zelot kumandanlarının soyundan geldiğini kanıtlayacak bir ipucu vardır. Daha önce alıntı yaptığımız Doktor Robert Eisenman, Simon'un ailesiyle İsa'nınki arasında yakın ilişki olduğunu savunur, tabi bu aileler aslında tek bir aile değildiyse. Burada, bir kez daha hanedanlık halefliği konusu gündeme geliyor.

Simon, ayaklanma başladığında, artık iyice güç kazanmış olan Pavluscu 'Hıristiyanlar'dan yardım istedi. Bu, hiç de şaşırtıcı değil. Önceden de belirttiğimiz gibi, İsa'nın kardeşi Yakup ve Kudüs'teki diğer Nasrani üyeleri, kendi inançlarını yayma politikalarının, yeni üye kazanmanın ve İsrail ulusunun yaratılması için gerekli orduyu kurmanın bir aracı

olarak görüyorlardı. Simon Kokhba açısından, önceki bir Mesih'in taraftarlarının kendisine böylesi bir teşebbüste yardım edeceklerini ummak oldukça doğal bir beklentiydi; öyle ki hak sahibi kralın gayesi de kendi ülkesini Roma boyunduruğundan kurtarmaktı. Fakat Pavluscu Hıristiyanlar, tümüyle ruhani ve apolitik Mesih öğretilerini çoktan geliştirmişlerdi. Bu durumu, korkunç derecede büyük bir ihanet ya da rezil bir korkaklığın göstergesi olarak gören Simon onlara öfkeyle yaklaştı ve onlara hain oldukları için zulmetti.

Altmış altı yıl öncesindeki isyan gibi Simon'un isyanı da acımasızca bastırıldı; ancak Kudüs'ü bir kez daha harabeye çevirmeden önce değil. Kudüs tekrar inşa edildiğinde, Yahudilerin oraya dönmeleri ya da çevresinde yerleşim kurmaları yasaklandı. Simon'un ordusundan hayatta kalanlar kaçtı, bazısı kuzeyde Suriye'ye ve Mezopotamya'ya, bazılarıysa güneyde Mısır'a. Nasrani geleneğin devam edeceği yerler artık buralardı.

Simon'un isyanın başlangıcında, eski Nasrani hiyerarşisinin taraftarları kendilerini üç koldan güçlenerek gelen baskının ortasında buldular. Roma'ya göre, onlar tabi ki avlanması, yağma edilmesi ve acımasızca kökü kazınması gereken isyankar haydutlardı. Bu sefer, Yahudiler arasında da antipati toplamaya başlamışlardı. Herod'un ve İsa'nın zamanındaki eski iş birlikçi Sadduki rahiplik kuruluşunun ortadan kaybolmuş olmasına rağmen, yeni bir Musevilik biçimi rabbinik öğretiye doğru yönelerek tek vücut olmaya başladı. Modern Museviliğin atası olan bu rabbinik inanç sistemi, hayal kırıklığı içinde Mesihlik hareketini, siyasi teşebbüsleri reddetti ve hayatta kalışını garantilemek için kendisini öğrenim, ilim ve ayinsel gözlemin arkasına çekti. Rabbinik Musevilik için, askeri etkinlikler, mahcubiyet duygusundan daha fazlasını ifade ediyordu. Bu, 'kayığı sarsabilecek', Roma'nın gazabını ve şiddetli saldırısını tahrik edebilecek bir tehditti. Pavluscu 'Hıristiyanlar' da benzer bir tavrı benimsediler. Onlar da hayatta kalmaya kararlıydılar ve bunu sağlamak için, Roma'nın gönlünü alıyorlardı. Onlara göre de askeri ve siyasi etkinliklerden dikkatlice kaçınılmalıydı. Ayrıca, artık İsa'nın kim olduğuna ve 'Mesih' teriminin

ne anlama geldiğine dair kendi öğretileri vardı. Bu öğretilerin, İsa'nın torunları ya da onun ailesi tarafından bile sarsılmasına izin veremezlerdi.

Sonuçta, eski Nasrani hiyerarşisinin, İsa'nın ve erkek kardeşlerinin taraftarları çeşitli gruplar arasında sıkışmışlardı ve özellikle, kayıtlı batı tarihinin dışına çıkarılmışlardı. Bu aslında bir çeşit 'tarihten sürgün'le eş değerdi. Eskiden Museviliğin gerçek kökenini temsil etmiş ve Hıristiyanlığa tam bir ibadet odağı sağlamış olmalarına rağmen, şimdi hem Museviler hem de Hıristiyanlar tarafından evlatlıktan reddedilmişlerdi. Mesih'lerinin tanımı bile değiştirilmiş ve çarpıtılmıştı. Bu, muhtemelen herhangi bir büyük dünya dininin evriminde ve gelişiminde karşılaşılacak en acımasız ironilerinden biridir.

2. yüzyıl itibariyle, Nasrani düşüncesi bir 'sapkınlık' şekli olarak damgalanmıştı. Bu yüzden, birçok 'Hıristiyan' onu günümüzde böyle kabul eder. Fakat 'sapkınlık' kelimesi sürekli yanlış biçimde kullanılmakta; bu yüzden bu terimi, asıl konumuna yerleştirmek gerekiyor. Çağdaş inançlıların çoğu, bir zamanlar Pavlus tarafından vaaz edilmiş 'saf' bir inancın bulunduğu ve sonradan 'sapmaların'; yani 'sapkınlıkların' ortaya çıktığı masalına inanırlar. Gerçekte, hiçbir şey hakikatten bu denli uzak olamazdı. Eğer öyle bir şey vardıysa, ilk 'sapkınlık' Pavlus'unkiydi. Pavlus'un meydan okuduğu ve Pavluscu düşüncenin ayağını kaydırıp yerine geçtiği Nasrani gelenek şimdiye kadar var olan en 'saf' Hıristiyanlıkken, Pavlus'un vaazı ve Pavluscu düşünce 'sapmayı' oluşturmuştu. Fakat bir kez Pavluscu düşünce kendi mevkisini pekiştirince, kendiliğinden 'Resmi Ortodoksluk' haline geldi ve bu noktadan onunla çarpışan herhangi bir şey 'sapkınlık' oldu. Bu etiketin Nasrani düşünceye yapıştırılmasının absürtlüğü -Marks'ı bir 'Sapkın Marksist' ya da Freud'u bir 'sapkın Freudyan' diye anmaya benzeyen bu saçmalık- mümkün mertebe göz ardı edildi.

Reddedilmiş, kınanmış ve zulmedilmiş olmasına rağmen, Nasrani öğretiler genel olarak tahmin edilenden çok daha uzun bir süre için hayatta kalmaya devam etti. Sonraki yüzyıllar boyunca, bu öğretiler, çeşitli şaşırtıcı isimler al-

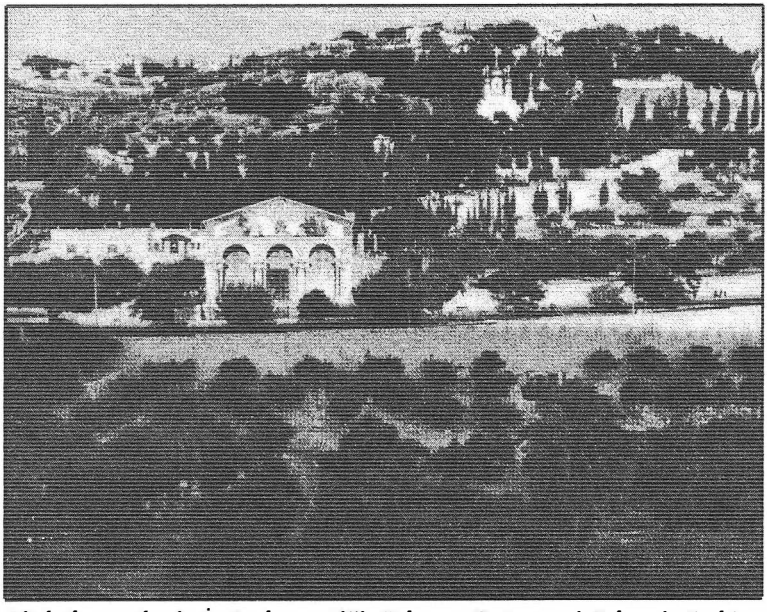
tında ortaya çıkacaktı. Daha önceki yazarlar, Nasraniler için Ebionite (Yoksul) terimini kullandılar. Birçok bilimci, bugün onlara Sadok unvanını uygun bulur; oysa bu kelime Nasranilerin öğretileri içinde sıkça kullanılır. Diğer araştırmacılarsa kafa karıştırıcı, yanıltıcı ve kendiyle çelişen Yahudi-Hıristiyan (Judaeo-Christian) unvanını kullanırlar. Yahuda Tomas'ın kendi inancını yayma rolünü temel alarak, Dr. Herman Koester bugün bizim Hıristiyanlık diye adlandırdığımız Pavluscu geleneğin tersine bir Tomascı gelenekten bahseder. Ayrıca daha sonraki ilaveler, gelişmeler, değişiklikler ve diğer öğretiler de bulunmakta ve bunlar, ek isimler dolgunluğuna yol açtılar; Gnostik, Manichaean, Sebalı (Sabean), Mandaean, Nasturi ve Elkasaite. Amaçlarımız ve basitlik adına, 'Nasrani' terimine yoğunlaşmak en kolayı olacaktır. Ancak bu terim artık yalnızca belirli bir grup için değil; genel bir düşünce tarzı, bir yönelim için kullanılacak, İsa'nın kendisi tarafından eklenmiş ve sonrasında Yakup, Yahuda ya da Yahuda Tomas ve yakın çevreleri tarafından yayılmış, tamamen asıl Nasrani duruşundan evrilen ve İsa'nın ve onun öğretilerine meyleden bir yönelim. Bu yönelimi belirleyen temel tutumlardan bazıları şunlardır: (1) Musevi yasalarının ilkelerini yaşatmak ve bu ilkelere katı bir bağlılık sergilemek. (2) Kelimenin asıl Musevi anlamıyla, İsa'yı Mesih olarak tanımak. (3) Bakire Doğumu'nu reddetmek ve İsa'nın herhangi ilahi bir müdahale olmadan, doğal süreç uyarınca doğduğu fikrinde ısrar etmek. (4) Pavlus'a ve Pavluscu düşünce yapısına karşı militan bir düşmanlık sergilemek. Bu tutumlar bir arada ele alındığında, asıl Nasrani konumunun -İsa'nın kendisinin, Yakup'un, Yahuda'nın ve Kudüs'teki hiyerarşinin konumunun- izleri ayırt edilebilir.

MS 150 yıllarında yazan Justin Martry, İsa'yı Mesih ve aynı zamanda bir insan olarak kabul edenlerden bahseder. Onlar sünnet, Şabat kuralları ve yasak yemeklerin yenmemesi gibi meselelerde Musevi yasasına bağlı kalırlar. Yahudi olmayan Hıristiyanlar -yani Pavluscular- bu kuralları uygulamazlar[1].

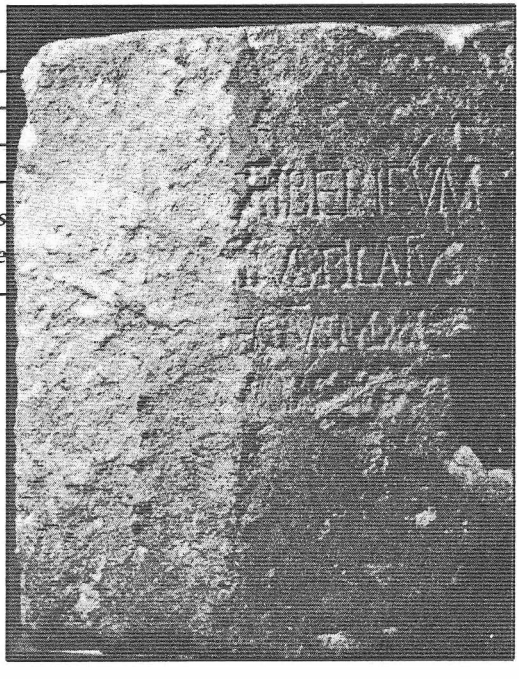
Yaklaşık yarım asır sonra, İrenaeus, Lyons Piskoposu, zamanının sapkınlılarına karşı kendi şiddetli ve dogmatik

saldırısını yayımladı (*Adversus haereses).* Irenaeus birleştirici Ortodoksluğun sesiydi ve onun sapkınlıları etiketlemesi kadar kanonik eserleri seçmesi de Roma Kilisesinin üzerinde silinmez bir etki bırakacaktı. Yapıtında, Irenaeus 'Ebionites' diye adlandırdığı bir gruba karşı ateş püskürür. Ebionites, *Kumran Metinleri*'nin yazarlarının kendilerini tarif etmek için kullandıkları, basitçe 'Yoksul' olarak tercüme edilebilecek bir terimdi. Irenaeus'a göre, Ebionites İsa'nın bir insan olduğu, Tanrı olmadığı ve bir bakireden doğmadığı fikrinde ısrar ederler. Onlar, İsa'nın sadece vaftiz edildiği; yani, onun kutsandığı ya da taç giydiği anda Mesih olduğunu savunurlar. Onlar, sadece Matta Müjdesi'ni kabul ederler ve İsa'nın kendisi gibi, iki asır önce Essenilerin ya da Sadokların da yaptıkları gibi, Eski Ahit'in peygamberlikle ilgili kitaplarını tefsir ederler. Titiz bir şekilde Musevi yasasına bağlı kalırlar. Pavluscu mektupları reddederler ve 'Havari Pavlus'u reddederler, onun Yasa'dan döndüğünü söylerler[2].'

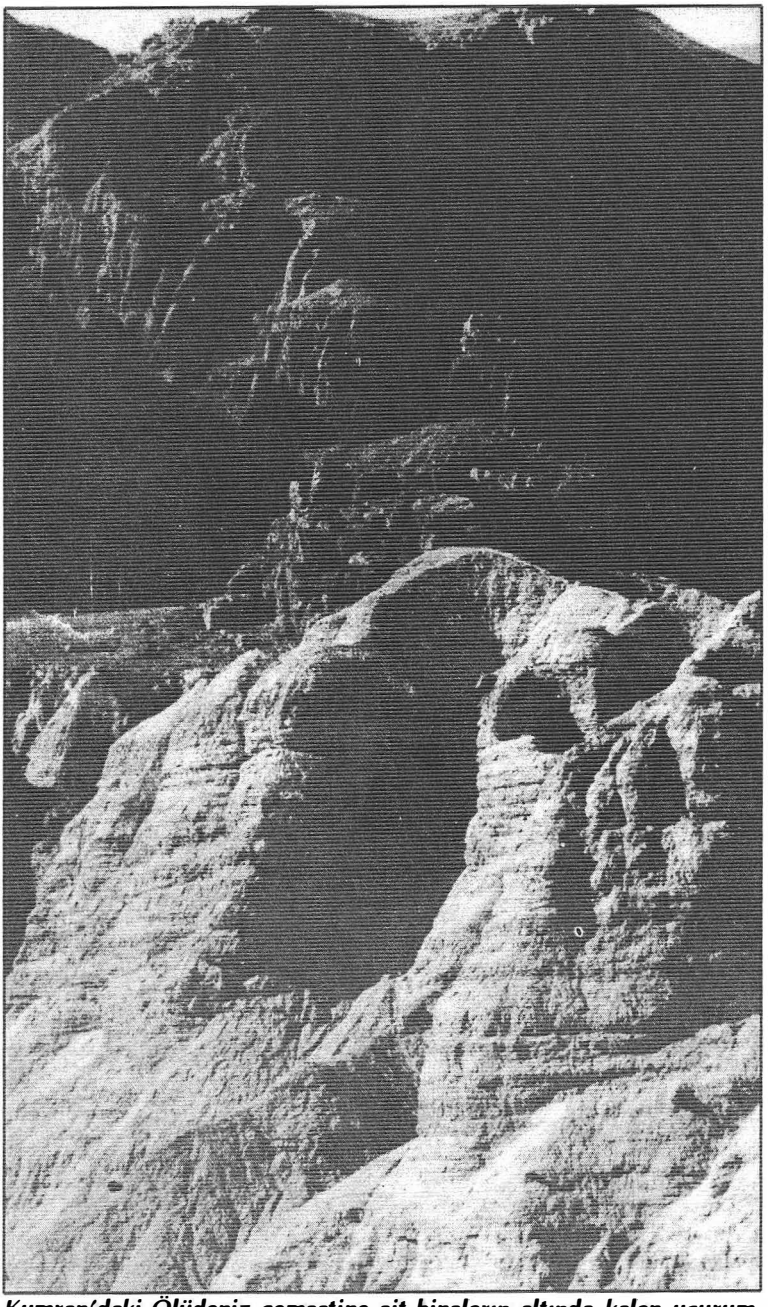
Bir asır sonra, Konstantin'in zamanında, Nasrani öğretisi hala büyüyor ve yayılıyordu. Daha önceden de dikkat çektiğimiz gibi, Roma Piskoposu'nun MS 318 yılında, doğrudan İsa'nın soyundan gelen Nasrani veya Desposyni liderleriyle bir toplantı yaptığı rivayet olunmuştur. Aynı zamanda, Kilise tarihçisi Eusebius Nasranilere (Iranaeus gibi o da Ebionites adını kullanıyordu) sapkın oldukları için saldırıyordu: '...Pavlus'un elçileri, topyekun reddedilmeli; o, Yasa'dan sapan diye anılmalı ve yalnızca 'İbranilerin Müjdesi' kullanılmalı ve diğerlerine daha az önem verilmeli...' derler[3].

Bir kohort askerin İsa'yı hapsettiği söylenen Getsemani Bahçesi, Kudüs

Pontius Pilatus'un yaşadığını kanıtlayan arkeolojik bulgu: 1961 yılında Sezariye'de bulunan bir yazıt. Pontius Pilate 'vekil'den ziyade 'vali' olarak isimlendiriyor.

Kumran'daki Ölüdeniz cemaatine ait binaların altında kalan uçurum. Merkezde Ölü Deniz Parşömenlerinin bulunduğu dördüncü mağara görünüyor.

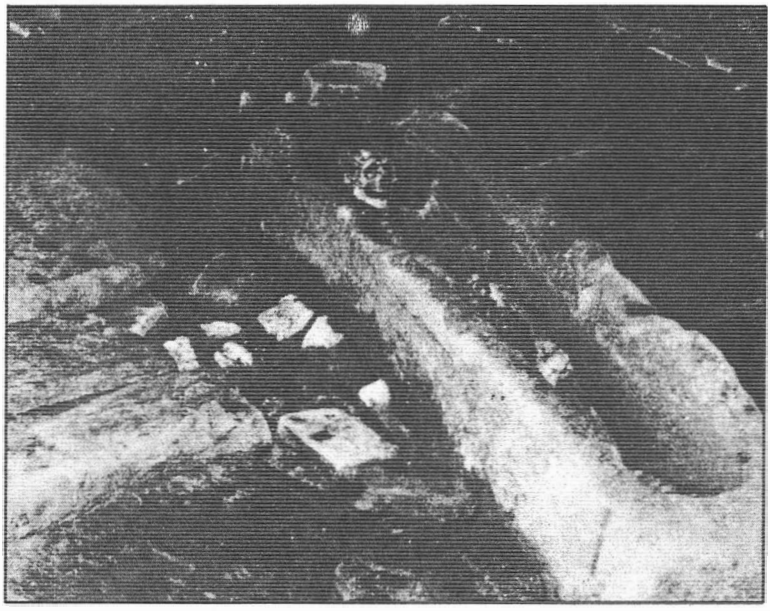
Yukarıda, Kumran binalarının kalıntıları. Arka planda Ölü Deniz görünüyor.

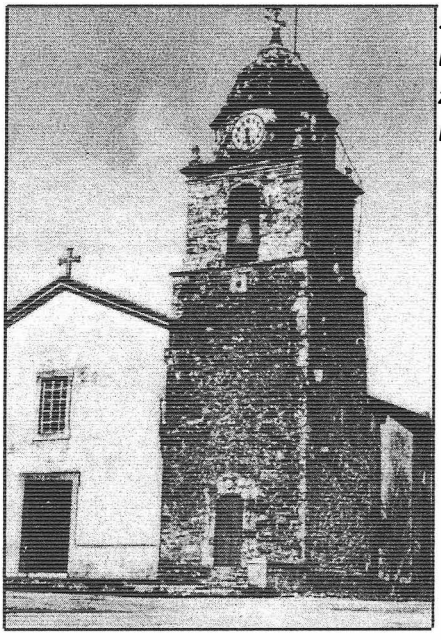
Altta, Yahuda tepelerine ve Kudüs'e doğru bakan Kumran. Sağda, kale yıkıntıları...

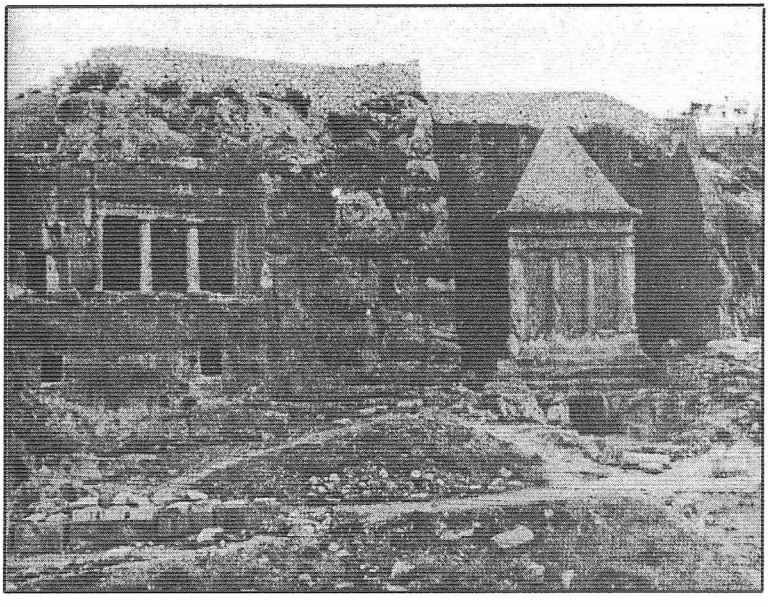
Katedral ve eski Hıristiyan mezarları, Santiago de Compostela, Kuzey Batı İspanya. Katedralin zemini altındaki 4. ve 5. yüzyıl mezarlarının, MS 386'da din karşıtı öğretilerinden dolayı işkence gören Àvila'nın Priscillia'sının türbesinin yakınına inşa edildiği iddia edilir.

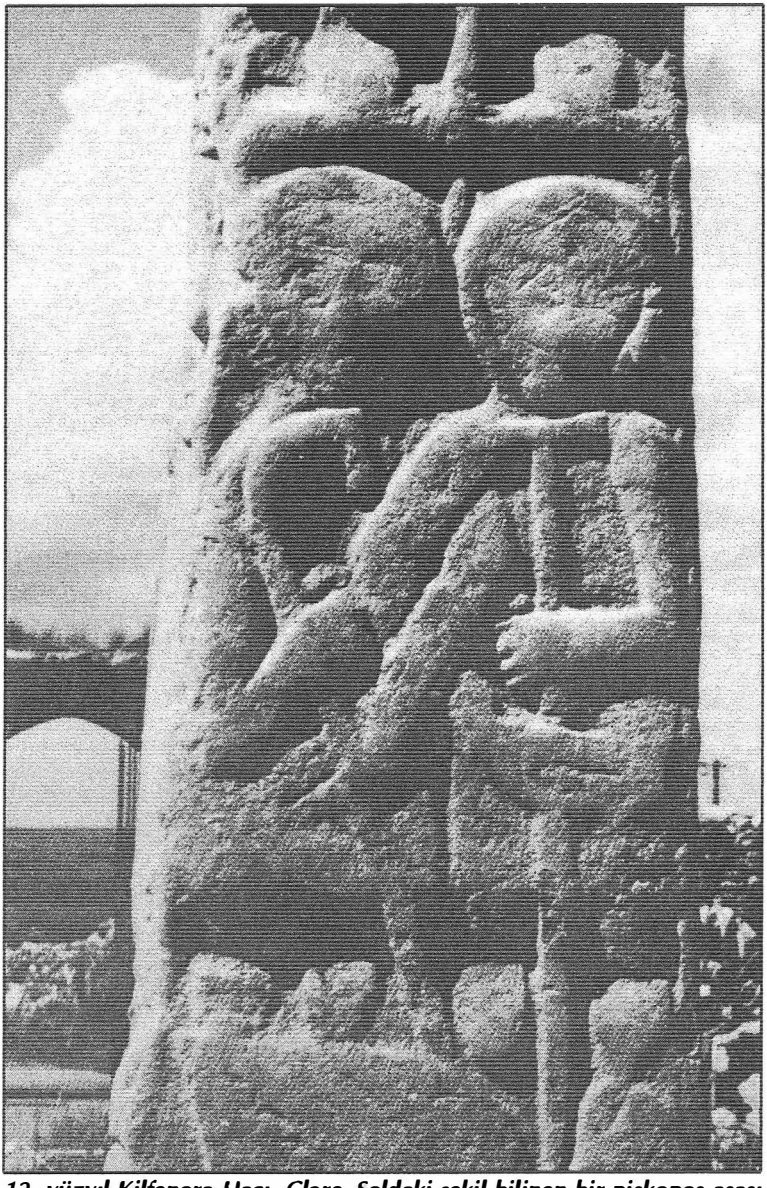

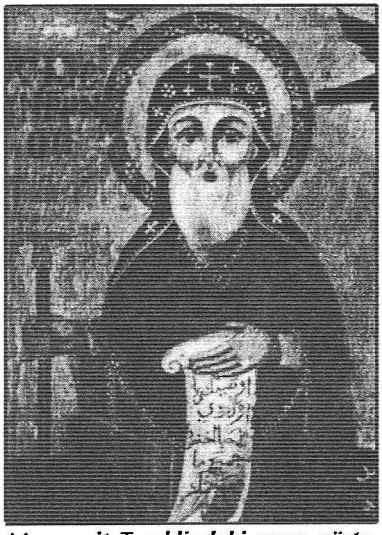
569'dan 10. yüzyıla kadar Kelt Kilisesi'nin piskoposluk merkezi, Santa Maria de Bretoña, Kuzeybatı İspanya.

Kidron Vadisi, Kudüs. Soldaki iki sütunlu yapı, büyük olasılıkla İsa'nın kardeşi ve varisi Yakup'un türbesi.

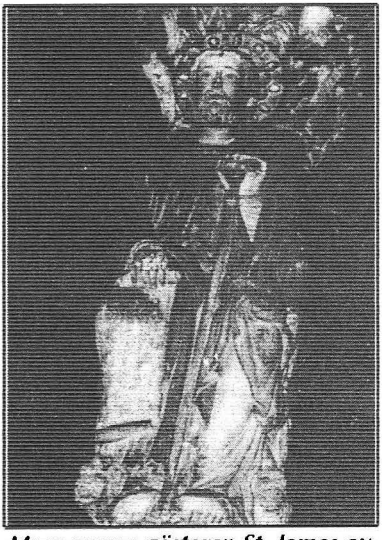

12. yüzyıl Kilfenora Hacı, Clare. Soldaki şekil bilinen bir piskopos asası taşıyor ve sağdaki T biçimli asa, Mısır kilisesindeki piskoposlar tarafından kullanılırdı.

Mısıra ait T şeklindeki asayı gösteren, Anthony ve Paul'un resminden birer ayrıntı... Anthony Manastırı, Mısır.

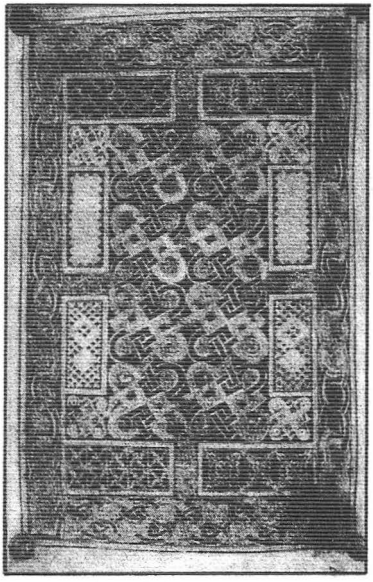
Mısır asasını gösteren St. James oyması, Portigo of Glory, Santiago de Compostela.

Tighlagheany'deki haç gövdesi, Inishmore, Aran Adaları. En üstteki rozet tipik bir Orta doğu örneğidir.

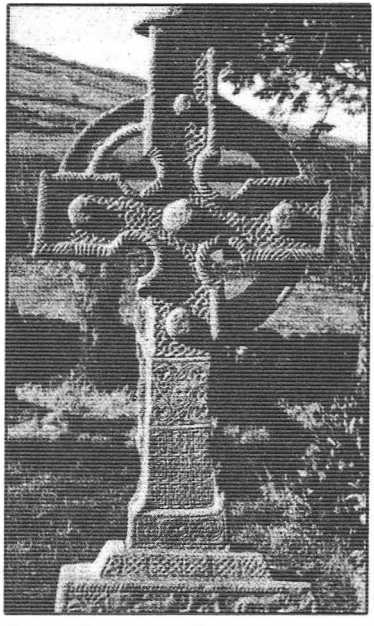
M.S. 7. veya 8. yüzyıla ait rozet şeklini gösteren Mısır Kilisesi mezar taşı.

7. yüzyıl Keltik 'Durrow'un Kitabı'ndan bir sayfa.

İç içe geçen süslemeleri gösteren bir 12. yüzyıl Mısır Kilisesi 'Bohairic' Müjdenin resmi.

17. yüzyıla ait Kuzey Haç, Ahenny, Tipperary. İki örnek de Mısır tarzı birbirine geçen süslemeler gösteriliyor.

Bir yüz yıl sonra, 4. yüzyılın sonu ve 5. yüzyılın başlarında, bir diğer kilise yazarı Epiphanius, 'sapkınlar'a karşı yeni bir saldırıya başladı. O, Ebionite* ve Nasranili kelimelerini eş anlamlı kullanır. Irenaes gibi Epiphanius da Ebionitleri veya Nasranileri 'Kutsal Doğum'u reddetmekle, İsa'nın adamdan olma bir kişi olduğunu öğretmekle, İsa'nın vaftiz edilmesi üzerine Mesih olduğunu iddia etmekle ve 'Elçilerin İşlerinin' farklı uyarlamalarını kullanmakla suçlar. "Utanmıyorlar" diye yazar Epiphanius, bir sahte elçi (pseudapostolorum) olduğuna inanarak Paulus'u kınar[4].

Nasrani metinlerinin birinde Paulus 'düşman' diye anılır. Metin ısrarlı bir biçimde İsa'nın gerçek varisinin kardeşi Yakup olduğunu iddia eder ve Simun Petrus'un aslında hiçbir zaman Paul'un düşüncesini terk etmediğini savunur. Simun Petrus'un, Nasrani hiyerarşisinden ziyade diğer güç odaklarına ihtarda bulunduğu söylenir: 'Bu yüzden yüce ihtara kulak verin; Kudüs'te bulunan, Rab'in kardeşi Yakup'tan bir tasdikname getirmediği sürece hiçbir öğretmene inanmayın[5]...'

1960'larda bir orta çağ bilgini olan Profesör Schlomo Pines, İstanbul'da bir kütüphanede tutulan 10. yüzyıla ait bir Arap el yazması külliyatı içinde, 5. veya 6. yüzyıl tarihli bir metinden harfi harfine aktarılmış, ayrıntılı bir bölüm bulmuştu; bu metnin Arap yazarı 'el-nasara'ya yani, Nasranilere sesleniyordu. Daha erken tarihe ait metnin asıl olarak Süryanice yazıldığı ve Irak sınırına yakın güneybatı İran'da, Kuzistan'da yer alan bir Hıristiyan manastırında bulunduğu sanılıyor. Metnin, MS 66 yılındaki ayaklanmadan hemen önce Kudüs'ü terk eden gerçek Nasrani hiyerarşisine dayanan bir inancı yansıttığı görülür. Burada, İsa'nın bir tanrı değil, insan olduğu belirtilir ve onun tanrılık vasfıyla ilgili her türlü düşünce reddedilir. Yahudi Yasası'nın önemi yine vurgulanır. Paulus kınanır ve onun destekçilerinin Hıristiyanlık dinini terk ettikleri ve Romalıların dini öğretilerine doğru yöneldikleri söylenir. Müjdeler'in güvenilmez olduğu, İsa'nın sözlerinin ve ilkelerinin ve onunla ilgili bilgilerin ancak bir kısmını içeren ikinci el bilgiler olduğu iddia edi-

*yoksullar

lir. Fakat hepsi bu kadar değildir. Bu 10. yüzyıl Arap belgesinde, Nasrani metninin sahibi olan tarikatın hala var olduğu ve bunların Hıristiyanlar arasında seçkin sayıldıkları iddia edilir[6].

Nasrani geleneğinin önemli mahzenlerinden biri, bugün Nasturi Hıristiyanlığı olarak bilinen 'sapkınlık'tı. Bu, ismini 428 yılında Konstantinapol Patrikliğine atanan Nestorius'tan aldı. Kendisinden sonraki Durham Piskoposu gibi, Nestorius da konumunu kesinleştirmekte hiç zaman kaybetmedi. Aynı yıl içerisinde vazifesini üstlendi ve açık bir şekilde şunu belirtti: "Kimse, Meryem Tanrı'nın anasıdır, demesin; çünkü Meryem sadece bir insandı[7]'. Tabii ki bu açıklama, bir skandala neden oldu. Üç yıl sonra Nestorius mahkum edildi ve dinden çıkarıldı. Ona ceza hükmünü bildiren ilanın başlığı alaycıydı: "Kutsal Kilise Meclisi'nden yeni Yahudi Nestorius'a."

435 yılında Nestorius, Mısır çölüne sürgün edildi; fakat onun etkisi hiç azalmadan devam etti. Acem Kilisesi, Nasturileşti[8]. 451'de Nestorius resmen kafir ilan edildiğinde, onunla aynı fikirde olmayan Mısır Kilisesi bile bu kararı reddetti. O da Roma Ortodoksluğu'ndan ayrıldı ve sonunda Kıpti Kilisesi içinde tek vücut oldu. Bu sürede Nasturi inancı sadece başka yerlerde varlığını sürdürmekle kalmayıp, aynı zamanda şaşırtıcı bir dayanıklılık gösterdi. Öyle ki bu inancın öğretildiği Kuzey Mezopotamya-Nisibis'teki ilahiyat okulu, 20. yüzyılda hala etkindi. Daha yakın bir zamanda ise, resmi Patrik ve onun birçok takipçisi, Nasturi Kilisesi'nin günümüzde var olduğu San Francisco'ya göç etti.

Fakat Nasturi Kilisesi, Nasrani düşüncesini bir sonraki çağa kadar yaşatacak bir araç işlevi gördüyse, başka araçlarda vardı. Sion Tarikatı kaynaklarında, bunun ilk üyelerinden ve köklerinden bazılarının, Tapınak Şövalyeleri'nin, İsa döneminden yaklaşık on asır sonra ortaya çıkan Haçlı Savaşları döneminde hala ayakta oldukları savunulan Esseni/Sadok/Nasrani tarikatlarından bazılarıyla ilişki kurdukları yönündeki ifadelerle karşılaştık. İnanılması güç olmamasına rağmen, bu kaynaklar sağlam delillerle teyit edilemez. Bu nedenle bu iddianın güvenilirliği üzerinde durmadık. Bu mesele, kati bir teyitten yoksundu.

*'Kutsal Kan ve Kutsal Kase'*nin yayımlanmasından kısa bir süre sonra, Passover Plot'un ve Hıristiyanlığın kökeniyle ilgili birçok önemli eserin yazarı olan Dr. Hugh Schonfield'tan bir mektup aldık. Yaptığımız görüşmeler sırasında, Dr. Schonfield bize şaşırtıcı açıklamalarda bulundu. Bir süre önce, kendisinin 'Atbash Şifresi' diye adlandırdığı bir kriptografi sistemi bulmuştu. Bu sistem, Esseni/Sadok/Nasrani metinleri içinde, bazı isimleri gizlemek için kullanılıyordu. Bu kodlama sistemine, Kumran'da bulunan birtakım *Parşömenler*'de de rastlanmıştır.

*'Ölü Deniz Parşömenlerinin Gizleri'*nde Dr. Schonfield, Atbash Şifresi'nin kullanılış biçimini ayrıntılı biçimde anlatır[9]. En son kitabı 'Essene Odyssey'de, 1982 yılında bizim kitabımızı okuduktan sonra, Tapınak Şövalyeleri'nin 'Baphomet' adı altında sözde ibadet ettikleri gizemli ilkenin kendi ilgisini nasıl cezp ettiğini betimliyordu. Dr. Schonfield, Atbash Şifresi kriptografi ilkelerini Baphomet'e uyguladı. Esrarengiz kelime tam olarak Yunancada 'bilge' anlamına gelen 'sophia' olarak çözüldü[10].

Bu bir tesadüf olamazdı. Aksine hiç şüphesiz Tapınakçılar, Atbash Şifresi'ni biliyorlardı ve bunu kendi karmaşık, heterodoks ayinlerinde kullanırlardı. Fakat nasıl olur da 12. yüzyılın ilk dönemlerinde etkili olan Tapınakçılar, binyıllar öncesine ait olan ve uygulayıcıları uzun süre önce tarih sayfalarında kaybolmuş bir kodlama sistemine aşina olabilirlerdi? Bunun aslında akla yatkın sadece bir açıklaması var: Açık bir biçimde görülür ki bu uygulayıcıların en azından bir kısmı gerçekte tamamen yok olmamış, Haçlı Seferleri zamanında da hala hayatta kalmışlardı. Tapınakçılar bunlarla iletişim kurmuşlardı. Tapınakçılar'ın Atbash Şifresi'nden haberdarlıklarına bakacak olursak, bir çeşit Nasrani ya da yeni-Nasrani tarikatı, 12. yüzyıla kadar Orta doğu'daki varlığını sürdürmüş ve kendi öğretilerini Batıya öğretebilmiş olabilirdi.

ANTİK ATBASH
ALFABETİK ŞİFRE ANAHTARI

א = ת
ב = ש
ג = ר
ד = ק
ה = צ
ו = פ
ז = ע
ח = ס
ט = נ
י = מ
כ = ל

Mısırlı Nasraniler

Şimdiye kadar, Nasrani düşüncesinin göç hareketini ve yaşamını sürdürüşünü; Kutsal Topraklar'dan Suriye'ye, Küçük Asya'ya, Türkiye'ye, Acem ülkesine, Güney Rusya'nın ve Hindistan yarımadasının bazı bölgelerine kadar -ki bu bölgeler halkın ve Dr. Koester'in İsa'nın ikiz kardeşi Yahuda Tomas tarafından Hıristiyanlaştırılmış olduğuna inandığı yerler- kuzeydoğu yönünde izini sürdük. Fakat büyük bir kısmı gelişen Batılı düşünce hareketlerinden etkilenmeyen bu bölgeler Nasrani düşüncesinin korunduğu tek yerler değildi. Bu düşünce aynı zamanda güneybatıda, birleşen Roma Ortodoksluğu ile daha doğrudan bir ilişkiye gireceği Mısır içlerine ve Kuzey Afrika kıyılarına kadar ulaşmıştı. Roma'nın sindirmeye yönelik girişimlerine rağmen Nasrani inancı, Hıristiyanlığın evrimi üzerine Batı Avrupa'da daha fark edilir bir etki yarattı.

Eski Ahit zamanlarından bu yana ticari mallar için olduğu gibi fikirler için de Filistin ve Mısır arasında sürekli bir trafik olmuştur. İsa'nın döneminde İskenderiye, tüm Roma İmparatorluğu içinde en evrensel, en farklı ve en hoşgörülü şehirdi. Aynı zamanda Akdeniz'in önemli ticaret yollarının kesiştiği, sadece malların değil düşüncelerin de takas edildiği tek yerdi. Eski Mısır'dan gelen dini okullar, Yunan dini okulları, Helenistik felsefesi, Suriye ve Filistin dini öğretileri, Zerdüştlük ve Mitracı geleneğinin çileciliği, Akdeniz'in her çeyreğinden gelen mezhep ve inançlar, Hindistan'a kadar uzanan Hinduizm ve Budizm'in dalları arasında, bütün hepsiyle yan yana yaşamını sürdürmüştür. İskenderiye'nin büyük kütüphanesi, dünyanın bilinen en meşhur ve en geniş kütüphanesiydi ve şehri doğal bir araştırma merkezine dönüştürüyordu.

İskenderiye'nin, Kutsal Topraklar'dan gelen Yahudilere, hem durgunluk dönemlerinde ticaret olanakları açısından hem de karışıklık dönemlerinde ve savaş zamanlarında sığınak olarak doğal bir cennet sağlaması şaşırtıcı değildir. Gerçekten de I. yüzyılda İskenderiye'nin nüfusunun üçte birine yakınının Yahudi olduğu tahmin edilir. Müjdeler'e

göre, Herod'un zulmünden kaçan İsa ve ailesi, güvenliği kendilerine katılan ve aynı fikirde olan taraftarların sayısının hiç de az olmadığı Mısır'da aradı. Aslında Philo'nun, 'Therapeutae' diye adlandırdığı tarikatın davranışları ve etkinlikleri, Kutsal Topraklar'daki Essenilerin ve Sadokların-kiyle yani başka bir deyişle, İsa'nın sonraki takipçilerinin-kiyle aynıdır. Filistin'deki iki büyük ayaklanmada (MS 66–74, 132–135) yenik düşen önemli sayıdaki Yahudi militanın İskenderiye'ye kaçtığı söylenir[11].

Yahuda Tomas'ın kendisi Mısır'a gitmediyse bile, Suriye'de yaydığı Nasrani düşüncesi hiç şüphesiz buraya kadar ulaşmıştı. Tomas'ın Müjdesi'yle birlikte diğer Gnostik servetlerin ve Nag Hammadi *Parşömenler*'i içindeki Tomas ve Nasrani belgelerinin ilk bulunduğu yer Mısır'dı. Nasrani düşüncesi, Mısır Hıristiyanlığının gelişiminde inanılmaz bir etki bıraktı. Aslında İskenderiyeli Klement gibi bir kilise babasının, birçok yönden Pavlos'cu Roma Ortodoksluğu öğretisinden ziyade asıl Nasrani öğretisine daha yakın olduğu düşünülür. Suriye ve kuzeydoğuda bulunan sözde 'sapkınlar', Nasrani düşüncesine sırdaş olarak hizmet etmişlerdir ve Mısır'da da bulunmuşlardır. İsa'yı tanrı olarak değil bir insan olarak gören Arius gibi diğer 'sapkınlar', orada ortaya çıkmış ve onlar da Nasrani etkisini yansıtmışlardır.

5. yüzyılda Pavlos'cu Roma Ortodoksluğu, egemenliğini hala Mısır üzerinde kabul ettirmeye çalışıyordu. MS 411'de İskenderiye Kütüphanesi Hıristiyanlar tarafından yakıldı. Yine MS 415'te son büyük yeni Platoncu kadın filozof Hypatia, kütüphanedeki bir dersten dönerken, taşlanarak öldürüldü. Yine de Mısır Hıristiyanlığı'nın heterodoks özelliği yaşamaya devam etti. Daha önce de belirttiğimiz gibi Nestorius, 435 yılında Konstantinapol'deki konumundan alınmış ve Mısır çölüne sürülmüştü. 451'de Mısır Kilisesi, Roma'nın büyüyen otoritesini kabul etmeyi reddetti.

Sonuçta, Mısır Hıristiyanlığı'nın bu uzun süreli başarısı, Nasrani inancının basitçe korunmuş olmasında değil, bu inancın yayılması için idari bir sistemin gelişmiş olmasından kaynaklanır. Bu sistem 'Manastırcılık'tı[12]. Roma, Konstantin döneminde eski Herodyan Sadduki rahipliğinin özel-

liklerini almaya başlarken; şehir merkezlerinin ötesindeki Mısır Hıristiyanlığı, İsa'nın zamanındaki Sadoklara ya da Essenilere hizmet eden çerçeveye yönelmekteydi Açıktır ki çöl cemaatlerinden oluşan manastırcı Mısır sistemi, Kumran gibi prototipleri örnek almıştı.

İlk Kumran tipi çöl topluluğu 320'lerde, tam olarak Pavlos'cu Roma Ortodoksluğu'nun Konstantin'den resmi onay aldığı zamanda, Pachomius tarafından kuruldu. Pachomius Manastırı, hızlı bir biçimde bir dizi dal oluşturdu. Pachomius 346 yılında öldüğünde Mısır çölüne yayılmış binlerce keşiş vardı ve manastır sisteminin temelini oluşturan ilkeler başka yerlere yayılıyordu. Belki de Manastır Sistemi'nin en ünlü örneği Aziz Antony'dir. Hem Antony'nin hem de Pachomius'un kutsama töreninden uzak durması çok anlamlıdır. Manastır Sistemi kendiliğinden oluşmuş bir sistem değildi. Bu sistem, Roma'nın katı hiyerarşik yapısına karşıt bir örgütlenme biçimini ifade ediyordu.

İskenderiye'de Pavlos'cu piskoposların var olduğu tabi ki doğrudur. Fakat sözde Roma üst yapısına rağmen, Mısır Kilisesi Pavlos'cu Kilise hiyerarşisine ve Roma yönetimine karşıydı ve en doğru ifadesini manastır sisteminde buldu. Aslında Roma'ya hiçbir borcu olmayan ve sık sık Roma'yla çatışan manastırlar bir çeşit alternatif idari yapıyı temsil etmeye başladı. Paralel bir geleneğin, özellikle de Nasrani düşüncesinin sırdaşı haline geldiler.

Roma, çok daha hırslı bir şekilde yeni bir emperyal ideal oluşturmayı hayal ederken, Mısır Manastırlar'ı İsa'nın daha saf, daha inançlı ve dürüst şöhretiyle, soyu ve öğretileriyle iftihar ediyordu. Roma Kilisesi, kendini gelişmiş bir piskoposluk bölgesi içinde örgütleyip, piskopos ve başpiskopos tarafından yönetilirken; Mısır'daki manastır sistemi çok daha özgür, çok daha esnek bir gelişme sağlamış ve aynı zamanda öğrenmeye daha çok önem vermiştir. Manastır baş keşişi kendi cemaati üzerinde belirli bir idari otorite uygulamasına rağmen, sonuçta manevi olarak onlardan daha yüksekte değildi. Manastır baş keşişinin piskopos ve başpiskopostan farklı olarak Tanrı tarafından verilen hiçbir özel ayrıcalığı yoktu ve sivil güce sahip değildi. Din kardeşleri

tarafından tamamen saf, faydacıl bir amaç için seçilir; fakat Tanrı'nın nazarında sadece sıradan bir arayışçı olarak kalırdı. Manastır Sistemi gerçekte hiyerarşik değildi. Roma Kilise hiyerarşisi, kanonik Yeni Ahit'i oluşturan metinleri dikte ederken; Mısır'daki manastırlar Tomas'ın Müjdesi'yle ve Nag Hammadi'de bulunan diğer metinlerle örneklenen çok daha çeşitli bir okuma külliyatına sahipti[13].

Priscillian'ın İspanyol Sapkını

Nasrani inancı, Suriye ve Mısır'dan daha da uzaklara yayılmaya başladı. Galya ve İspanya'yla yapılan Akdeniz ticaretinin çoğu Suriye'nin denetimindeydi. Gemiler her gün İskenderiye'den Avrupa'nın Atlantik kıyılarına doğru yol alıyordu. Bu durumda, Nasrani inancının bu kıyılarda iz bırakması çok şaşırtıcı değildir. Roma'da köklenen Pavlos'cu Hıristiyanlık buraya ulaştığında, Nasraniler kendilerini çoktan güçlendirmişlerdi.

İspanyol Hıristiyanlığı'nın gelişmesinde emeği geçen belki de en önemli kişi, 4. yüzyıl sonlarında yaşamış bir öğretmendi; Avila'nın Priscillian'ı. Üst sınıf bir aileden gelen Priscillian, hiçbir zaman Roma tarafından atanmadı ve sıradan bir cemaat üyesi olarak kaldı. Priscillian hareketi, Güney İspanya'da başlamasına rağmen hızla batıya ve kuzeye doğru yayıldı. Sonuçta önemli merkezi haline gelecek Galicia'da en güçlü temellerini kurdu. Öyle görünmektedir ki Kuzey-Batı İspanya'nın Atlantik kıyılarındaki konumu sayesinde bu hareket, Mısır ve Doğu Akdeniz'den gelen deniz ticaret yolları aracılığıyla sürekli yenilenen besin ve güç kaynaklarına ulaşabilmiştir. Yavaş yavaş Pireneler üzerinden Galya içlerine kadar yayıldı ve Aquitaine'de Hıristiyanlığın egemen bir biçimi haline geldi. Aynı zamanda Priscillian, Roma Kilisesi'nin sınırları dışında kalan malzemelere ulaşabilmek için etken bir faaliyette bulundu. Priscillian'ın önde gelen taraftarlarından Egeria isimli bir kadın 381 ve 384 yılları arasında Orta doğu'ya özel bir ziyarette bulundu. Egeria, seri dışı (non-canonical) metinler arıyordu. Tomasçı öğretinin merkezi olan Edessa'yı ziyaret etti. Yolculu-

ğunu uzatarak Nasrani ve Nasturi düşüncelerinin etkisini taşıyan Mezopotamya Kiliseleri'ni de ziyaret etti[14]. Bu durum, Pavlos'cu Roma Ortodoksluğu'nu kuşatan bir Hıristiyanlık biçiminin, Batı Avrupa'da kök salmaya başladığını işaret eder.

Priscillian'ın öğretisi, Nasturi düşüncesinden ve Gnostik Manichaeanism'den etkilenmişti. Aynı zamanda Priscillian, numerolojiyi ve erken Kabalizmin diğer biçimlerini içeren, Yahudilere özgü malzemelere ilgi duymuştu; öyle ki bunlar, önceden de bahsedildiği üzere, Esseni/Sadok/Nasrani kaynaklarında kök bulmuştu. Öyle görünmekte ki Priscillian da Yahudi yasasının en azından belli ilkelerini özümsemişti. Pavlos'cu Hıristiyanlığa karşın, cumartesi gününü Şabat kabul etti ve Kutsal Üçlüyü reddetti. Aralarında Tomas'ın İşlerinin de bulunduğu, özellikle Nasrani düşüncesini yansıtan birçok kitabı benimsedi. Mısır, Suriye ve Küçük Asya'daki selefleri gibi Priscillian da Yahuda Tomas'ın, İsa'nın ikiz kardeşi olduğunu savundu[15].

386 yılında Priscillian ve onun en az beş müridi infaz edilen ilk kafirler olmuştu. İdam Trier'de gerçekleşti; fakat Priscillian'ın naaş'ı İspanya'ya geri götürüldü ve Galya'da gömüldü. Priscillian burada şehit ilan edildi ve mezarı bir türbe, kutsal bir alan, dini ziyaret merkezi haline geldi. Bu konuda yetkin biri olan Oxford'dan Prof. Henry Chadwick, Santiago de Compostela türbesinin aslında Priscillian'ın mezarı olduğunu iddia eder[16].

Santiago de Compostela, Nasrani geleneğinin İspanya'da ne denli güçlü bir yer edindiğine tanıklık eder. Gördüğümüz gibi Pavlos'cu Roma Kilisesi İsa'nın kardeşi Yakup'u bir utanç olarak görmüş, mümkün olan her fırsatta ondan ve onun rolünü irdelemekten kaçınmıştır. Yakup'a ait bir mektubunun yalnızca bir kısmı, kanonik Yeni Ahit'te geçer. Bunun dışında Yahuda, Müjdeler'de ve Elçilerin İşleri'nde yalnızca bir figürandır. Fakat Santiago de Compostela -Compostela'daki Aziz James (Yakup) Kilisesi- Orta çağ Hıristiyanlığında Roma dışındaki en önemli dini merkez ve kutsal mekan olarak kabul gördü. İspanya'yı Emevilerden geri almak için yapılan Reconquista (Yeniden Fethetme) se-

feri Santiago'da başlamıştı. Aslında Santiago, kendisine Tapınak Şövalyeleri'ni ve Hospitalleri* örnek alarak, şövalye düzenini -Santioago'nun Düzeni- oluşturdu.

7. yüzyıl İspanyasında, Aziz Yakup'un bu topraklara gelip burada vaaz verdiğine inanılırdı. Ayrıca ölümünden sonra naaş'ının Kudüs'ten Santiago'ya getirildiği ve burada gömüldüğü iddia edilirdi. Bu iki iddia -her ne kadar gerçeklikleri tartışılabilir olsa da- tamamen Pavlos'cu etkinin altında olduğu öne sürülen topraklarda, Yakup'un nasıl bir iz bıraktığını gösterir. Santiago de Compostela, Roma'ya meydan okuyan Nasrani düşüncesinin üssü olarak kabul edilebilir.

9. yüzyılın ilk yıllarında, Santiago'da insan kemikleri çıkarıldı. Bunların, o dönemde Yakup'a ait olduğu iddia edildi. 1946 ve 1959 yılları arasında yapılan kazılar 4. ve 5. yüzyıla ait birçok mezarı ortaya çıkardı. Mezarlar, Nasranilerin dua ederken yaptıkları gibi Kudüs'e, doğuya bakıyordu. Şu anda, bu mezarların ilk Hıristiyan İspanyollara ait olduğuna ve bunların, kutsal bir adamın mozolesinin yakınlarına inşa edildiğine inanılıyor. Daha önce değindiğimiz gibi en azından bir çağdaş uzman, söz konusu mozolenin Priscillian'a ait olduğunu savunmaktadır ve bu sav, yerel halk tarafından da kabul edilmektedir. Gerçekte, Santiago'ya giden hac yolunun, Priscillian'ın naaş'ını gömmek için Trier'den geri getirildiği yoldan geçtiği söylenir[17].

İrlanda Kelt Kilisesi

Sonuçta yine de İspanya, Nasrani geleneğinin göç yolunda uğradığı bir duraktı. Bu gelenek daha sonra kuzey yönüne doğru ilerledi ve Roma Kilisesi'nin hakimiyeti altındaki Atlantik kıyılarından geçti ve 5. yüzyıl ortalarıyla 7. yüzyıl ortaları arasında, İrlanda Kelt Kilisesi'nde Avrupalı ifadesini buldu.

**Ç.N. 11. yüzyılda Kutsal Topraklar'da kurulan St. John Hastanesi Şövalyeleri Düzeni... Ancak bu birlik kısa bir süre içinde, hacıları kollamakla ve korumakla yükümlü bir askeri birliğe dönüştü. Kutsal Topraklar'daki Hıristiyan bölgesinin kaybedilmesinden sonra, Rodos ve Malta adalarında faaliyet gösterdi. Bu birlik, daha sonra Napolyon tarafından Malta Adasından sürüldü ve kayboldu.*

Hıristiyanlık çağının ilk birkaç yüzyılında İrlanda, Avrupa'nın geri kalanından büyük çapta soyutlanmıştı. Coğrafya ve topografya, İrlanda'nın Cermen istilasına; örneğin, İngiltere'yi kuşatacak, Waton'u tuzağa düşürecek Saksonlara ve Almanların tanrılarına karşı dayanıklı kıldı. İrlanda Denizi'yle ayrılan İrlanda, bir sığınak ve liman olarak kaldı. 'Karanlık Çağ' olarak adlandırılan dönemin doruklara ulaştığı ya da Avrupa'nın üzerine çöktüğü zamanda İrlanda, tüm Avrupa'da bilginin gerçek merkezi haline geldi. Ana kara ve İngiltere bile kargaşa ve çatışmalarla harap olmuşken İrlanda öğrenimin, kültürün ve medeniyetin kalesi olarak kaldı. Başka yerlerdeki çalkantılardan kaçan bilginler burada toplandı. Çok miktardaki metin güvenli tutulmaları ve çoğaltılmaları için buraya getirildi. İrlanda manastırları büyük kütüphaneleriyle dünyanın her yerinden birçok öğrenciyi buraya çekiyordu. Misyonerlik görevleri kesinlikle yerine getirilse de ilim yine de daha yüksek bir önceliğe sahipti. Hıristiyanlar İrlanda'ya kendi inançlarını diğerlerine kabul ettirmeye değil; kendilerini geçmişin öğretilerine adamak ve adanın huzurunda ve sessizliğinde, rahiplik hiyerarşisinden bağımsız biçimde, kendi iç düşüncelerini Tanrı ile paylaşmak için gitmişlerdi. Hıristiyan dünyasının her yanından gelen azizlerle birlikte birçok soylu ve kraliyet ailesi üyeleri de İrlanda'da eğitim gördü. 7. yüzyılın ortalarında gizemli Rennes-le-Chateau'nun önemli şahsiyetlerinden biri olan II. Dagobert, bugünkü Dublin'in kuzeyinde yer alan Slane Manastırı'nda yetişti ve eğitim gördü.

Bu zaman zarfında İrlanda'nın Roma ile ilişkisi genellikle güç ve seyrekti. 19. yüzyıl dindar tarihçilerinin Kelt Kilisesi'nin heterodoks karakterini açıklamaya çalışırken kimi zaman iddia ettikleri gibi, İrlanda hiçbir zaman Roma'dan bütünüyle bağlantısını koparmamıştı. Tersine Kelt Kilisesi'nin yönelimi istençli ve temkinliydi, zorunlu bir ayrılığın ve bilgisizliğin sonucu değildi. Fakat İrlanda'dan kargaşa içinde bir kıtayla ayrılmış olan Roma'nın, kurallarını dikte ettirecek çok az yolu vardı. İrlanda, bilinen dünyanın hemen her yerinden gelen fikirleri kabul etmekte ve bu yerlerle ticaret ilişkilerini sürdürmekte serbestti. İrlanda ile ticaret

tamamen denizden yapılıyordu ve bu deniz trafiği sadece İngiltere ve Galya'dan değil aynı zamanda İspanya, Kuzey Afrika ve Doğu Akdeniz'den de geliyordu.

Hıristiyanlığın İrlanda'da veya Britanya adalarında ilk kez ne zaman kabul edildiği bilinmiyor. 6. yüzyıl vakanüvisti Gildas'a göre; MS 37'de ölen İmparator Tiberius zamanında İngiltere'de Hıristiyanlar vardı. Önerilen bu tarih doğrulanamaz olsa da ve erken bir döneme işaret etse de düzenli bir deniz trafiği mevzu bahis olduğunda, o kadar da gerçek dışı görünmüyor. Her halükarda Hıristiyanlığın bir biçimi Gildas tarafında belirtilen tarihe yakın birkaç yıl zarfında Britanya'ya ulaşmış olmalıdır.

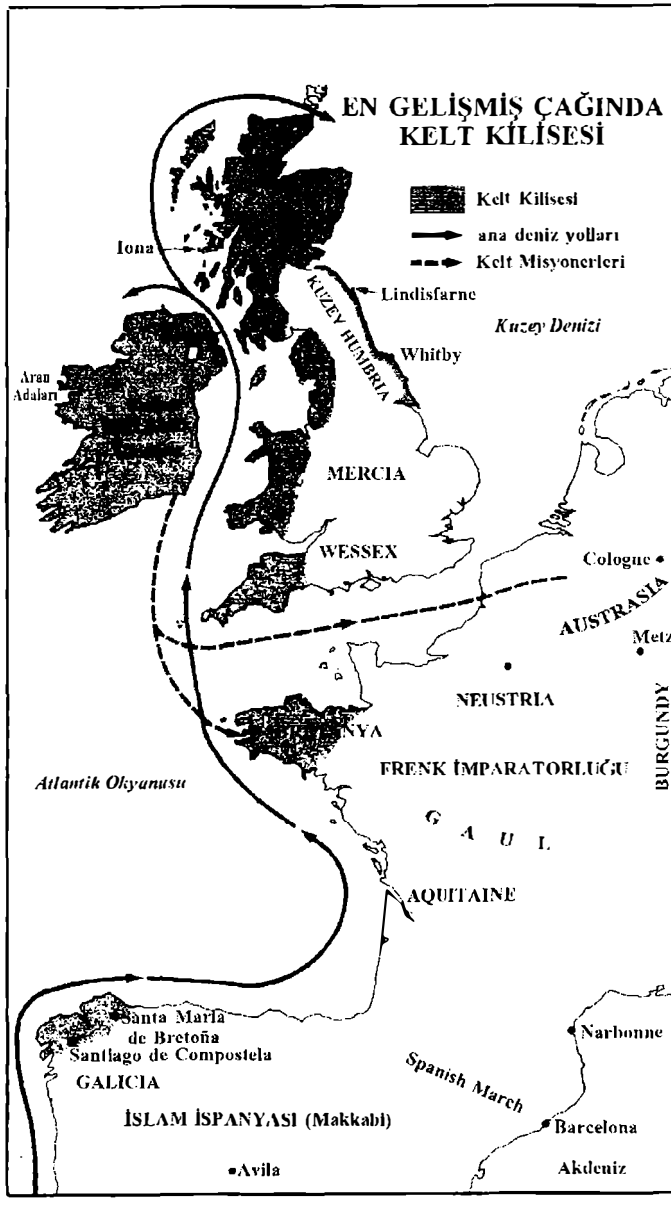
MS 200'e gelindiğinde kilise tarihçisi Tertullian sadece Romalaşmış İngiltere'de değil aynı zamanda 'Romalıların ulaşamayacakları bölgelerde de bir çeşit Hıristiyan birliğinin kurulmuş olduğunu belirtiyordu. Bu bölgelerin İskoçya olması pek mümkün değildir. Kastedilen bölgeler, büyük olasılıkla Galler Ülkesi ve İrlanda'dır. Her durumda, bir asır kadar sonra, 314 yılında, Arles Konseyi'nde, üç Britanya piskopos bulunmaktaydı ve bunlar örgütlenmiş birliklerdi. 45 yıl sonraki Arminium Konseyi'nde dört piskoposluk temsil ediliyordu ve bunlardan biri kendisini mali açıdan destekleyebilecek durumdaydı; bu da piskoposluğun bir miktar mal varlığına sahip olduğunu gösterir. Ayrıca bu dönemde, bazı havarilerin Britanya'ya geldiklerine de değinilir.

5. yüzyılın başlarında Hıristiyanlık kesin olarak İrlanda'da yerleşmişti. Aynı zamanda günah öğretisini sorgulayan, insanı Roma Ortodoksluğu'nun izin vereceğinden çok daha üst düzeyde hür irade ile şereflendiren Pelagiusçuluk da bu coğrafyada kök bulmuştu. 431'de Palladius, İrlanda'nın ilk piskoposu oldu. Bir sene sonra Palladius'u, bugün Aziz Patrick olarak bilinen Kuzeyli keşiş izledi. Palladius, muhtemelen İrlanda'nın güneydoğu kıyılarında örgütlenmiş olan cemaate başkanlık etmişti. Patrick, o dönemde büyük ölçüde pagan olan kuzey bölgesinde görevliydi. İlginçtir ki Patrick'in faaliyetlerinin dini coşkuyla olduğu kadar kişisel hayal kırıklığı ve hüsranla da belirlenmişti. Patrick'in üst mevkisinde olan kimseler onun rahipliğe uygun

olmadığını düşünüyordu[18]. Bu, Patrick'in yeterliliğine olan güvensizliği mi yansıtıyordu yoksa onun düşüncelerine olan güvensizliği mi?

Patrick, İsa'nın ölümlü olduğunu savunan Ariusçu düşünce tarafından 'lekelenmişti[19]'. Ne yazık ki Patrick'in Ariusçu düşünceyi ne dereceye kadar benimsediğini gösteren kesin bir kanıt yoktur. Yine de Patrick'ten bugüne kalan öğretileri ve yazıları içerisinde, Bakire Doğumundan söz edilmemesi ilginçtir. Patrick'in, Kilise Babaları'nın beyanlarını ve konseylerin kanonlarını kabul etmediği de görülür. Aslında Patrick meleklerin, azizlerin ve kutsal hiyerarşinin aracılığına karşı çıkmış da olabilir. Kendisi, sadece kendi otoritesi için Kutsal Kitaba başvururdu.

Son yapılan arkeolojik kazılar ışığında, Patrick'in dönemiyle 7. yüzyıldaki Whitby'ın kilise meclisi arasında gelişen Kelt Hıristiyanlığı'nın Roma'ya çok az şey borçlu olduğu anlaşıldı. Büyük ölçüde asıl gücünü ve yönelimini Mısır, Suriye ve Akdeniz dünyasından alarak etkili bir şekilde Roma'yı kuşattı. Bazı durumlarda bu güç İspanya'dan alınıyordu. Nitekim örneğin Priscilliancı metinler, Roma'nın nazarında kafirliğin delaleti olarak görülse de İrlanda'da yaygın biçimde kullanılıyordu[20]. En azından 569'dan itibaren Kelt Kilisesi, kendi piskoposluğuna, Galicia'daki[21] (sonraki dönemlerde başkenti Santiago Del Compostela'ya taşınacak olan ve Kuzey-Batı İspanyada yer alan bu yer, Priscilliancı öğretilere en bağlı kalan bölgedir) Mondoñedo'ya yakın Santa Maria de Bretoña'da konuşlanan Bretoña Piskoposluğu'na, sahipti. Fakat Kelt Kilisesi, İspanya'dan çok, daha eski kaynaklardan güç kazanmıştı. İsveçli yazar Nils Aberg'in ifade ettiği gibi: "Akdeniz dünyası ve İrlanda arasında uzun süreli bir etkileşimin var olduğunu kabul etmek... durumundayız[22]".

EN GELİŞMİŞ ÇAĞINDA
KELT KİLİSESİ
Kelt Kilisesi
ana deniz yolları
Kelt Misyonerleri
Iona
KUZEY HUMBRIA
Lindisfarne
Kuzey Denizi
Whitby
Aran
Adaları
MERCIA
WESSEX
Cologne
AUSTRASIA
Metz
NEUSTRIA
BURGUNDY
FRENK İMPARATORLUĞU
Atlantik Okyanusu
G A U L
AQUITAINE
Santa María
de Bretoña
Santiago de Compostela
GALICIA
Narbonne
Spanish March
İSLAM İSPANYASI (Makkabi)
Barcelona
Avila
Akdeniz

İrlandalı keşişlerin Mısır'ı ziyaret ettikleri bilinmektedir. Örneğin, piramitlerin tanımlarını ve Kutsal Topraklar'a nasıl gidilebileceği üzerine yapılan kesin tarifleri içeren seyahat günlükleri bile bulunmaktadır. Aynı zamanda bir İrlanda şehitler listesinde yedi Mısırlı Keşiş'in Ulster'daki Disert Ulidh'e gömüldüğü yazar. İrlanda'daki kasabalar ve mahallelere verilen yer isimleri üzerinde de bir Mısır etkisi olduğu görülür. Örneğin Londonderry yakınlarındaki Desertmartin veya Limerick'teki Oenghus Çölü gibi. İrlanda'da böylesi çöller yoktur. Günümüzde bu isimlerin Mısır'daki çöl prototiplerini model almış olan manastır cemaatleri için kullanıldığına inanılır[23].

İrlanda'nın Mısır'la ilişkisini kanıtlayan bulgu, burada ayrıntılı biçimde sunamayacağımız kadar geniştir. Konuyu açıklamak için birkaç örnek yeterli olacaktır. 'Salthair na Rann' olarak bilinen İrlanda metninin bir kısmı, 5. yüzyılda Mısır'da kaleme alınmış ve başka bir Avrupa ülkesine ulaşıp ulaşmadığı bilinmeyen 'Havva ile Adem'in Kitabı"nın 11. veya 12. yüzyıl nüshasıdır[24]. İrlanda kitaplarında ve el yazmalarında Mısır motifleri ve süsleri bulunmuştur. Kelt Kilisesi ayinleri, fark edilir bir şekilde Mısır ve Suriye öğeleri içeriyordu. İrlanda dilindeki 'Azizlerin Yaşamı' hikayeleri doğrudan doğruya İskenderiye kaynaklarından türemiştir. Mısır'da kullanılan Apokrifal eserlerde geçen dualar İrlanda'da da kullanılıyordu. Kelt Kilisesi, Bakire Meryem Bayram Günleri'ni Roma'nın emrettiği günlerde değil, daha çok Mısır Kilisesi'yle aynı zamanda kutlardı. Mısır'da kullanılanlara benzer cam kadehler, Waterford bölgesinde de bulunmuştur. 5. yüzyıla ait Aziz Patrick çanı, Mısır'da kullanılan çanların açık bir taklididir. 13. yüzyılın Romalılaşmış Pavlos'cu Ortodoksluğu'nun yok edemediği daha birçok örnek bulmak mümkündür[25].

Eğer Kelt Hıristiyanlığı Mısır'dan etkilendiği kadar, yine Suriye, Anadolu ve Mezopotamya'nın daha belirgin kafir inançlarından da etkilenmiştir. Daha önce Nasturi inancının, bazı Nasrani geleneklere nasıl hizmet ettiğini tartışmıştık. Daha 430'lu yıllarda (Aziz Patrick zamanında) Nestorius'un öğretilerini açıklayan bir kitap batıda elden ele dola-

şıyordu. Nestorius, Antakya'da bir ilahiyat okulunda öğrenim görmüştü ve buradaki akıl hocası, Mopsuestialı Theodore adıyla bilinirdi. 553 yılındaki 5. Hıristiyanlar Birliği (Ecumenical) Konseyinde, Theodore ve onun tüm çalışmaları resmen lanetlendi ve kafir ilan edildi. Sonuç olarak onun tüm öğretileri uzun zaman önce yok oldu. Bugün onunla ilgili bildiklerimizin birçoğu İrlanda'dan gelmektedir. Onun önemli yazılı açıklamalarından biri, sadece eski bir İrlanda metininde bulunmaktadır[26]. Theodore'a ait diğer malzemeler diğer İrlanda metinlerinde bulunur; bunlar 8. ve 9. yüzyıla ve bir 10. yüzyılın sonlarına, yani Theodore'un mahkum edilmesinden 400 yıl sonrasına aittir. Theodore'un çalışmalarının Aziz Columban tarafından tercüme edildiği ve İrlanda'ya getirildiği ileri sürülmüştür[27].

Kelt Kilisesi üzerindeki Romalı olmayan Doğu etkisi, kendisini en belirgin biçimde İrlanda Manastır sistemi içinde göstermiştir. Mısır Kilisesi gibi Kelt Kilisesi de piskoposluk bölgesi çevresinden daha çok, manastır çevresinde örgütlenmişti. Bu kuruluşların itibarı o kadar büyüktü ki İrlanda'nın 'taçlandırılmış rahibi' Hıristiyan Kilisesi hiyerarşisindeki başpiskoposla eş tutulurdu. İrlandalı başrahipler açısından, kendi mevkilerinin altında piskoposların bulunması, sıra dışı bir durum değildi.

İrlanda Manastırlar'ı, Roma etkisi dışında kalan Mısır, Suriye ve Akdeniz dünyasındaki manastırlara çok yakın bir bağlılıkla örgütlenmişti. Birçok durumda manastır birliklerinin fiziksel planı ve düzenlemesi neredeyse aynıydı. İrlanda 'Münzevi Yaşayanlar İlkesi' Mısır, Suriye ve Kutsal Topraklar'da münzevi yaşam uygulamalarını düzenleyen ilkelerle aslında aynıydı. Orta Doğu'daki keşişler gibi İrlandalı keşişlerin de Kelt Kilisesi'nin desteği altında birleştikleri görülür.

Daha önce belirttiğimiz gibi İrlanda 5. yüzyıl ve 7. yüzyıllar arasında ilmin ve bilginin merkeziydi. Roma dışında, Avrupa'da İrlanda'yla karşılaştırılabilecek başka bir yer yoktu. Aslında İrlanda birçok yönden sadece Bizans'la benzeşirdi. Orta Doğu'da olduğu gibi İrlanda'da da ilim ve bilgi manastır sisteminin ayrılmaz birer parçasıydı ve İrlanda kütüphaneleri dünyanın her bir yanından gelen malzemeler

için bir depo işlevi görüyordu. 7. yüzyılın başlarında İrlanda kütüphaneleri, Yunan öğretileri açısından tekeldi. Birçok pagan yazar da öğretiliyordu. Kelt Kilisesi, İrlanda'nın kendi Hıristiyanlık öncesi kültürel mirasını reddetmedi. Bardik gelenek, Kelt kilisesinde kendine bir sığınak buldu ve böylece korundu. Aziz Columban, keşiş olduktan sonra, bir ozanla birlikte Leinster'de yaşadı ve eğitim gördü. Daha sonra ozanların okulları ve öğretileri saldırıya uğradığında, onların davalarını savundu.

Kelt Kilisesi; örgütlenmesi, bazı metinleri kullanımı ve birçok yönüyle ile Roma Kilisesi'ni kuşatmıştı ve Mısır, Suriye ve Küçük Asya'dan yayılan Nasrani inancını benimsemişti. Fakat Kelt Kilisesi'nin öğretisel duruşu neydi? Roma'nın neresinde konumlanıyordu? Gerçekten bu, Roma'nın kendince nedenlerinden ötürü lekelemeye cesaret edemediği bir tür sapkınlık mıydı? 7. yüzyılda söylenen 'Roma Kilisesi hukuk, Kelt Kilisesi ise aşk getirir' öz deyişinin dayandığı temel neydi?

664 yılında Whitby Kilise Meclisi, etkili bir biçimde Kelt Kilisesi'ni dağıttı ve İrlanda Roma'ya tabi kılındı. Whitby'de, Kelt Kilisesi, son talebi olan özerklik hakkından ve bağımsızlığından vazgeçti. O zamandan itibaren İrlanda'daki Hıristiyanlık, Roma tarafından yönlendirildi ve tanımlandı. Üzerinde uzlaşılan her türlü belgeye el koyulacak veya bunlar yok edilecekti. Whitby'den sonra, bu iki kilise arasında önceden mevcut olan farklılıklar üzerine söz söyleme hakkı yalnızca Roma'ya aitti.

Bu resmi düşünceye göre, farklılıklar yeterince azdı ve kolaylıkla uzlaştırılabilirdi. Bir piskopos atama töreninde Roma, en az başka üç piskoposa gerek duyarken, Kelt Kilisesi'nin sadece bir tane piskopos istemesi üzerine anlaşmazlık yaşandığı söylenir. O zaman İrlanda'ya seyahat etmenin zorluklarına ve ülkedeki piskopos sayısına bakılırsa; bu akla yatkın bir durumdu. Her yıl paskalya yortusu tarihi belirlenirken, takvim döngüleri konusunda uzlaşamadıkları söylenir. Rahip saç tıraşının şekli hakkında da görüş ayrılıkları olduğu söylenir. Roma günümüzdekine benzer bir şekilde saç tıraşı üstünde ısrar ederken, Kelt Kilisesi'ndeki

yüksek rütbeliler kafalarının ön bölümünün tamamını, kafatasının ortasına kadar tıraş edip geriye kalan saçı arkadan sarkacak şekilde bırakırlardı, Kelt rahibinin bilindik modern imajı. Son olarak, her iki Kilise'nin vaftiz hizmetinin ayrıntıları üzerinde mutabakata varamadıkları söylenir. Kelt Kilisesi anlaşılan bir defa kutsal suya sokmayı yeterli görürken, Roma bunun üç defa yapılmasını istiyordu. Roma ayinin kutsanmış bir kilisede yapılmasında ısrar ediyordu. O zaman ülkede nispeten az kilise olmasına ve bunların belirli bölgelerde toplandığından; bu, İrlanda açısından yerine getirilmesi zor bir talepti.

Önemsiz görünse bile bunlar Kelt ve Roma Kiliseler'i arasındaki çekişmenin öne sürülen hatlarıdır. Bu iki kiliseyi birbirinden ayıran o kadar çok önemli mesele vardı ki insan bu dört anlaşmazlığın yalnızca olayın gerçek yüzünü gizlemek için ortaya atıldığını düşünmeden edemiyor.

Gerçekten, sonraki eleştirmenler anlaşılır şekilde kuşkudaydılar. Örneğin John McNeill, 'Romalılar ve Keltler arasındaki mesele, kaydedilen tartışmaların belirttiğinden çok daha derindir[28].' der ve şöyle bir yargıya varır: '...en nihai sorun, özerk Kelt Hıristiyan Kilisesi'nin Roma Hıristiyan Kilisesi'yle birleşmeye karşı olmasıydı[29].' Aslında nihai mesele çok daha derindir.

Daha yakından bir inceleme, Kelt Kilisesi'yle Roma arasındaki ayrılığın çok daha derin boyutlarda olduğunu gösterir. Örneğin Kelt Kilisesi'nin kendisine has bir rahip atama töreni vardı ve bu, Roma'nınkinden oldukça farklıydı. Kelt Kilisesi'nin, her ikisi de açıkça doğuya özgü, Roma'ya ait olmayan öğeleri içeren bir ibadet şekli ve ekmek ve şarap ayini vardı. Hatta Roma'nın kabul edilemez gördüğü, kendisine ait bir Kutsal Kitap çevirisi bile vardı. İznik Konseyi'nin kararlarına karşı Kelt Kilisesi, Kutsal Üçlü inancını ısrarla görmezden gelmeye ve mümkün olduğunda bunu tartışmaya meyilliydi. Kelt Kilisesi'nin sonraki rahipleri Bakire Doğumu düşüncesine karşı gelen Aziz Patrick'i izlemişlerdi. 754 gibi geç bir tarihte, neredeyse Whitby Kilise Meclisi'nden bir asır sonra, İrlandalı misyonerler, Papaya şu nedenlerden ötürü ispiyonlanıyordu: 'Kilise kanonunu tak-

mamak, babaların yazılarını reddetmek ve kilise meclisinin otoritesini küçümsemek[30].'

Fakat bundan daha fazlası da vardı. Roma için, Eski Ahit giderek daha önemsiz ve Musa kanunları gereksiz hale gelmişti; İsa, Musa Yasası'nı geçersiz kılmıştı. Kelt Kilisesi'nde Eski ve Yeni Ahitler eşit konumlara sahipti. Patrick, ne zaman bir kiliseyi kutsasa, buraya Müjdeler'i ve Musacı Yasanın bir nüshasını bıraktığı söylenirdi. Musa Yasası, Kelt Hıristiyanlığı'nın önemli bir unsuru olarak savunulurdu. Roma'da yasak olmayan tefecilik yasaklanmıştı. Kadınların adet dönemleri boyuna cinsel ilişkide bulunması yasaklanmıştı. Kadınlar hamilelikleri boyunca ve doğum sonrası dönemde kirli sayılıyordu. Evlilik kanunları sıkı bir şekilde Eski Ahit'in ilkelerine bağlıydı.

Kelt Kilisesi, Yahudi Şabat'ını kutsal gün sayardı. Yahudilerin Fısıh Bayramı resmi olarak kutlanırdı. Yemek için hayvanların öldürülmesi, Yahudi şartlarına göre yapılırdı. Kelt Kilisesi'ne ait olan ve bugüne kadar ulaşmış yazıtların ve diğer belgelerin, Roma tarafından yasaklanan Musevi aposifal kitaplardan ve ek metinlerden alıntılar içerdiği kanıtlanmıştır. Gerçekten de Kelt Kilisesi'nin Musevilikle ilişkisi o kadar belirgindi ki bu kilise Musevi olmakla ve bunun takipçileri Yahudi olmakla suçlanırdı[31].

Kelt Kilisesi'nin İsa'ya karşı tutumunun Roma'dan önemli derecede farklı olduğunu kanıtlayan hiçbir belgenin bugüne kadar ulaşamamış olması şaşırtıcı değildir. Whitby Kilise Meclisi'nden sonra, bu türlü kanıtların hepsi besbelli örtbas edilmiş veya yok edilmişti. Ancak Kelt Kilisesi'nin Yahudi özelliğine bakılırsa, İsa'ya yönelik tutumların Roma tarafından en azından kuşkuyla karşılandığı aşikardır. Kelt Kilisesi'nin örneğin Nesturi Hıristiyanlığı gibi, Nasrani inancı için basit bir sırdaş olmaktan çok daha fazlasını yapmış olduğu görülür. Kelt Kilisesi, kendi çağdaş kuruluşlarından daha saf ve açık bir biçimde Nasrani'ydi.

Roma'nın Sessiz İstilası

Roma standartlarına göre, Kelt Kilisesi kesin kez sapkındı. Elbette, Hıristiyanlığın diğer biçimleri başka yerlerde de Pavlos'cu Ortodoksluktan küçük farklılıkları nedeniyle aynı şekilde damgalanmıştı. Peki, Kelt Kilisesi bu suçlamayla itham edilmekten nasıl kurtuldu? Büyük olasılıkla Roma, İrlanda üzerinde hakimiyet kurmayı umduysa böyle bir seçeneği yoktu. Kelt Kilisesi'ni sapkın diye nitelemek, bir savaş ilan etmekle eş değerdi. Böyle bir savaş durumunda Roma'nın zafer adına hiçbir ümidi olmayacaktı. Kendine ait bir ordusu yoktu. Roma'nın hakimiyetini kıta üzerinde kuran laik ordular İrlanda karşı askeri bir mücadeleye girişecek konumda değildi. Dolayısıyla, Roma'nın İrlanda'ya kendisini zorla kabul ettirebileceği politik ya da askeri bir aygıtı yoktu. Sözle veya kılıçla yürütülecek her türlü fethetme girişimi, kolaylıkla geri püskürtülüp etkisiz duruma getirilebilirdi. İrlanda'da merkezleşmiş politik bir hakimiyet yoktu. Roma'nın işini onun için yapabilecek "güçlü bir adam" mesela. Bu nedenle Fransa'da Clovis ile yapılmış pakt türündeki bir antlaşmayı İrlanda'yla da yapmak mümkün değildi.

Bu etkenlere bakılırsa, Kelt Kilisesi'ni sapkın olarak damgalamak için yapılan her türlü girişim, İrlanda'nın tamamen gözden çıkarılmasına neden olurdu. Sonuç olarak, Roma diplomasinin ve müzakerelerin yardımına başvurdu. Teslim olmak için zorlamak yerine Kelt Kilisesi basitçe asimile edildi. Bu süreç günümüzde büyük bir şirketin, onun daha küçük rakiplerini yutmasına benziyor. Sonuç olarak İrlanda, Roma'nın başka yerlerde egemenliğini kurarken uyguladığı şiddete maruz kalmamıştı.

Bu sayede, İrlanda'da kafirlere toplu eziyet edildiği görülmemiştir. Kitaplar ve el yazmaları toplu halde yakılmamıştır. Kelt Kiliseleri'nin kutsal metinleri bir süre daha dolaşımda kaldı; ancak sonra bunlar, sessizce ve yavaş yavaş İrlanda Ortodoks Manastırları'nın kütüphanelerine sevk edildi. Bunun doğurduğu sonuçlar, potansiyel açıdan önemlidir.

Daha önce belirttiğimiz gibi Kelt Kilisesi; Nasrani, Nasturi, Priscilliancı, Gnostik ve Manichaean metinleri, Musevi ve Hıristiyan apokrifa kitapları gibi geniş bir metinler yelpazesinden etkilenmişti. Örneğin Cerne'nin kitabında geçen dua, Nag Hammadi *Parşömenleri*'nde geçen bir eserin türeviydi[32]. Diğer eserler İrlanda'ya özgüdür. Adı ve bir zamanlar tedavülde oldukları bilinen bazı yazıtlarsa hiçbir zaman görülmemişlerdir. Bunlar gibi yüzlerce eserin, İrlanda kıyılarına saldıran Vikingler tarafından yok edildiği bilinmektedir. Fakat diğerlerinin korunmuş olduğu da bilinir. Bir kısmının Vikinglerin yağmalamaları esnasında İrlanda dışına kaçırıldığı ve güvenli Galler Manastırları'na getirildiği söylenir. Nag Hammadi'de bulunan metinlere veya *Ölü Deniz Parşömenleri*'ne eş değerde bir malzeme külliyatının bugün bazı arşivlerde, İrlanda veya Galler'deki kütüphane ve manastırlarda bulunmaları bu şekilde mümkün olmuştur[33].

9

SON GÜNLER

İnsan çocukluğu boyunca, çoğu kez Hıristiyanlığın tutarlı, çok yönlü, tamamen gelişmiş, doğrudan doğruya İsa'dan kaynaklanan ve onun etrafında örgütlenmiş, inancın değişmez bir yapısı olarak birden ortaya çıktığına inanmaya teşvik edilir. İnsan, Hıristiyanlık öğretisinin Newton Kanunları kadar düzgün, kesin ve yanlışlanamaz biçimde formüle edildiğini düşünmeye sevk edilir. Aslında insan, dünyanın -en azından Orta Doğu dünyasının- bir anda yeni bir din keşfettiğine inandırılır; tıpkı Newton'un başına elma düştüğünde yer çekimi kanununu keşfetmesi gibi. İnsan, Coca Cola ve Pepsi'nin Üçüncü Dünya Ülkeleri'ne pazarlanması gibi, Paul'un bu yeni dini yaydığını düşünmeye teşvik edilir -tek bir yudum ve halk tutkun hale gelir-. Bütün bu meselelere kafa yoran insanlar, bu fikirleri yetişkin hayatlarına taşımaya devam eder.

Elbette, bu tarzda ortaya çıkan inanç okulları ve inanç sistemleri -en azından belli bir düzeye kadar- olmuştur. Örneğin bazı İslam okulları ilk kuruldukları dönemkinden pek de farklı durumda değildir. Bazı Budizm okulları, Buda'nın ilk elden öğretilerine dayanarak varlıklarını devam ettirmekte. Çağımızda Marx'a ve Lenin'e, sanki bu kişilerin öğretileri yenilmezmiş, sanki onların zamanından beri dünya

hiç değişmemiş ve sanki bu kişiler kendi yaşadıkları dönemi doğru biçimde yansıtabilmişler gibi saygı duyan ve bunları yücelten insanlar var.

Fakat tarihsel gerçeklere sahip hiçbir bilgili insan Hıristiyanlık adına böyle bir şeyi iddia etmeyi hayal bile etmez. Bugün bütün türleriyle ve birbiriyle uzlaşmayan biçimleriyle Hıristiyanlık diye adlandırdığımız şeyin -deneme yanılma, belirsizlik, muğlaklık, uzlaşma, doğaçlama, *a posteriori* eklemeler içeren- uzun, evrimci ve genelde gelişi güzel bir sürecin sonucu olduğunu reddedemez. Hıristiyanlığın bütünleşmesindeki her aşamada rastlantısal faktörler, ihtiyari öğeler, tesadüfen veya basit sosyal ve politik çıkarlar ile belirlenmiş çarpıklıklar ve değişiklikler bulunabilir.

Şüphesiz bazı dindar Hıristiyanlar yine de bu sürecin ilahi bir tasarıyı işaret ettiğini ve bunun insanoğlununkinden daha yüce bir kudretçe tasarlandığını ve şekillendirildiğini öne süreceklerdir. Gerçekten de kaprisler, değişimler, yanlış başlangıçlar, çıkmaz sokaklar, düzensiz ilerlemeler böylesi bir tasarıya yorulabilirler. Sadece insanüstü bir gücün, mantığa yakın her şeyi, insan şaşkınlığının karmaşasından çekip çıkarmış olabileceği bile tartışılabilir.

Bu iddiaları onaylamaya veya reddetmeye kalkışmıyoruz. İnsanlık tarihinin şekillendirilmesinden sorumlu tutulan bir İlahi takdiri, kozmosu ya da diğer etkenleri tartışmıyoruz. Fakat Hıristiyanlığın gerçekte ne kadar tarihi bir rastlantı olduğunun, tesadüflerin veya şartların onun gelişimini nasıl değiştirmiş olabileceğinin veya tamamen önüne geçmiş olabileceğinin farkındayız. Gidişat sadece çok az bir sapmaya maruz kalsaydı, Hıristiyanlık olarak adlandırılan büyük yapı, belirli bir Musevilik okulundan ötesine geçmezdi. Şeyler, yakın bir yönde ilerlemeye devam etseydi, Pythagoras'ınn, Plato'nun, Hillel'in veya Tyanalı Apollonius'un veya diğer bilge adamların, peygamberlerin, antik çağ bilginlerinin ve öğretmenlerinin öğretileri üzerine dayanan sadece iki veya daha fazla milenyumluk inançlar var olurdu. Denge her zaman istikrarsızdı; kuş tüyü gibi birçok farklı yolda kolayca savrulabilirdi ve şimdiki bildiğimiz Hıristiyanlık Arian, Manichaean ve Nasturi çizgilerini izleyerek uzun bir süre evrim geçirmiş olabilirdi ya da tam tersi.

Hıristiyanlığın birleşmesini, gelişmesini ve hayatta kalmasını sağlayan etkenlerden biri, en azından bizce, çok önemlidir. Bu etken, İsa'nın ortaya çıktığı ve kendi döneminde yarattığı etkiyi besleyen psikolojik iklim, çevre veya ortamdır. İsa, kendi halkının tarihindeki belirli bir dönemin ürünüydü. Bu dönemden daha önce kısaca bahsetmiştik. İsa ve çağdaşları, bu devri 'Son Günler' veya 'Son Zamanlar' diye anarlardı.

İsa'dan evvel de Mesihler önceden bildirilmiş ve görülmüşlerdi. Önceden de ifade ettiğimiz gibi Davut da Süleyman da birer Mesih'tiler. Aynı zamanda onların soyundan gelen ve Makabiler Dönemi'ne kadar İsrail tahtını işgal edenler de. Harun soyundan geldiklerini iddia eden Sadok sınıfı üyeleri de Mesih'ti. İsa'nın döneminde beklenen Mesih'i benzersiz kılan şey, bunun içinden çıkılmaz biçimde, vahiysel bir histeriyle bağdaştırılmasıydı.

İsa'nın zamanında Kutsal Topraklar, anlam krizi içinden geçiyordu. İnancın var olan sırdaşlarına meydan okunuyor; bunlar boş, yetersiz ve güvenilmez bulunuyordu. Vaftizci Yahya insanları tövbe etmeye teşvik ediyordu; çünkü yargı günü yakındı ve Musevi alemindeki insanlar da gerçekten öyle olduğuna inanıyordu. Hem dünya için ve hem de kişinin kendisi için aynı zamanda oluşan bir korku hali ve dünyayı olmasa bile, en azından kişinin kendisini kurtarması için eşzamanlı bir istek vardı. Aynı zamanda bir suçluluk acısı, geçmişte yapılan hatalar için duyulan bir korku vardı. Yunanistan ve Roma'dan ithal edilen maddi değerlerden ötürü hayal kırıklığı yaşanıyordu. Bu çöküşün, ahlaksızlığın, doğru yoldan sapmanın, ahlaki bitkinliğin ve günahkarlığın suçlamaları; ilahi öfke ve ilahi cezanın tehditleriyle birlikte topyekun bildiriliyordu. Sonraki günlerde, daha önceki peygamberlerin beyanlarını tekrar ederek yüzyıllar öncesine tarihlendirilen sözleri çağdaş bir özelliğe sahipmiş gibi yorumlayan peygamberler ortaya çıktı. Bu dehşetli konuşmaların ortasında genel bir çöküş hissi uyandı. Egemen olan kanunların, kuralların ve değer hiyerarşilerinin dağılmakta oldukları görünüyordu. Sosyal ve siyasi kuruluşlar karışıklık içerisindeydi. Terör giderek çok daha ür-

kütücü bir hız kazanıyordu. Şiddetlenen fırtınanın ortasında, ruhani olana duyulan özlemi körükleyen bir anlam arayışı yükseliyordu. Tanrı'nın kendi sözünü tutması ve kendi halkını kurtarmak üzere bir Mesih göndermesi için ne yapılabilirdi?

Ruhani olana duyulan özlemden beslenen dini köktencilik, kendi uzlaşmaz iddialarını yeniden ortaya koydu ve siyasi ve toplumsal güçlerle ittifak kurdu. Böylece eski Musa Yasası'na yeni bir önem atfedildi, yalnızca dini bir ilke olarak değil, aynı zamanda toplumsal dokuyu tutarlı bir düzene bağlayan bir yapıştırıcı olarak da. Böylesi bir köktenciliğin yanı sıra, gizemcilik de gelişiyordu. Tanrıyla iletişim kurmanın yeni yolları aranıyordu. Şaşırtıcı bir yelpazenin ve çeşitliliğin tarikatları ve kültleri, sanki bir gecede ortaya çıktı ve hızla yayıldı. Ezoterika -büyü, astroloji, seziş ve diğer 'kehanet' türleri- en sathi yüzeylerde büyük rağbet görüyordu. Alışkan nedeniyle müneccimlerden, peygamberlerden ve din öğretmenlerinden mucizeler bekleniyordu. İnsanlık heyecanın doruğa ulaştığı, bin yıllık bir olayın durmadan kararan gölgesinde yaşıyordu. İnsanlık ilahi bir yetkiyi veya kanunu temsil edecek, kendisine rehberlik edecek ve kurtuluşu sağlayacak gerçek kutsal bir lidere özlem duyuyordu.

Durumun temelindeki mekanizma basitti. İsa ve çağdaşları için Tanrı'nın, Eski Ahitte belirtildiği gibi sadece erdemlilik, her şeye gücü yetme, her şeyi bilme ve kıskançlık vasıflarına hükmettiği düşünülmüyordu. Aynı zamanda onun özellikle İsrail halkına yönelerek onlara çok özel bir lütufta bulunduğuna inanılıyordu. Nihayetinde onlar Tanrı'nın seçilmiş halkıydı. Tanrı, onlarla benzersiz bir antlaşma yapmıştı. Tanrı'nın nazarında onların yüce konumları sorgulanamazdı. Yine de İsrail halkının sefil bir duruma düştüklerini, hakkaniyetli yönetimlerinden yoksun olduklarını ve tiran bir işgalcinin boyunduruğu altına girdiklerini görmezden gelmek giderek zorlaşıyordu. Yabancı, işgalci bir ordunun ve vatanlarında, değerlerinde, kültürlerinde, dinlerinde, miraslarında hüküm süren hak gaspçısı bir yönetimin zorluklarına ve küçük düşürmelerine maruz kalıyorlardı.

Eğer gerçekten Tanrı bu kadar güçlüydüyse, İsrail'in kötü kaderi neye yorulmalıydı? Eğer gerçekten Tanrı bu kadar güçlüydüyse, O'nun kendi Tapınağı'nın lekelenmesine izin vermesi nasıl açıklanabilirdi? Tanrılık vasfını üzerine almaya cüret eden Roma'daki dinsiz bir hükümdarın, O'nun hükümdarlığına meydan okumasına nasıl izah edilebilirdi? Bunun sonuçta iki olası açıklaması vardı. Ya Tanrı o kadar da güçlü değildi ki bu sadece kabul edilemez değil aynı zamanda düşünülemez bir iddia olurdu ya da Tanrı'nın arzusuyla olmasa bile en azından O'nun zımni rızasıyla İsrail'in başına bu felaketler gelmişti. O zaman açıkça görülüyordu ki Tanrı'nın halkına yönelik lütfu ne ise bu lütuf saklanıyor veya geri çekiliyordu. Kısaca İsrail, Tanrı'sı tarafından terk ediliyordu.

Peki neden? Tanrı'nın kendi antlaşmasını bozması imkansızdı. Eğer bozulan bir antlaşma varsa bundan yalnızca insanlık mesuldü. Mantıksal sonuçlar kaçınılmazdı. İnsanlık sapmıştı. İnsanlık Tanrı'nın memnuniyetsizliğine maruz kalmıştı. Tanrı, gazabından ötürü, insanlığı cezalandırıyordu.

Bu o zamanın bağlamında, karmaşık bir ilahiyat meselesi değildi. Kişinin içinde yaşadığı dünyanın durumunu görmesi için çevresine bakması yeterliydi. Dindar öğretmenlerin işi, yalnızca eski peygamberliklerle güncel durumu açıklamaktı. Genel durum, peygamberin kıyametten önce yaşanacaklarla ilgili anlatılarıyla uyuşuyordu. Bu nedenle Tanrı'nın dünyanın sonunu hazırladığına inanılıyordu. Dünya ya bu başarısız tecrübeden ötürü yıkılacaktı ya da Tanrı'ya sadık kalanların yüzü soyu hürmetine daha iyi bir dünya kurulacaktı.

Bu sonuçlar çok büyük, duyarlı güçleri yüzeye çıkardı. Elbette hem dünyanın geleceği hem de kişinin kendisi için duyduğu bir korku vardı. Elbette hayal ürünü ve gerçek hatalardan ötürü suçluluk da duyuluyordu. Bu suçluluk duygusu, büyük tufanı önlemek ve ya bu mümkün değilse bile en azından kişinin kendisini kurtarmak, kendi kurtuluşunu sağlamak için bir af dileme, tövbe etme isteğine neden oluyordu.

İsa'nın zamanında, Mesihçi hareketin etkili olmasının nedeni, duyguların karmakarışık olduğu bu ortamdan kaynaklanıyordu. Bu etki, kendini gerçekleştiren bir peygamberlik unsuruyla bu hareketi besliyordu. Dünyanın yakında sona ereceğine duyulan inanç M.S. 66'daki ayaklanmanın başlamasına yardımcı oldu. Bu ayaklanmayla, Tapınağın yok edilmesiyle, Kudüs'ün yağmalanmasıyla, şehirdeki halkın ve Kutsal Topraklar'daki Yahudiliğin neredeyse dağıtılmasıyla dünya, en azından Yahudiler için, gerçekten sona ermişti.

Diğer taraftan, küçük ve sadık, seçilmiş bir kişinin gönderileceği önceden bildirilmişti. Asıl konumlarını yeniden belirleyen ve saf bir ruhani Mesih fikrini benimseyen Paul ve yandaşları, kendilerini bu seçkin kişi olarak niteleyebiliyorlardı. Hayatta kalması Tanrı tarafından söz verilen bir seçkin rolünü üstlenen bu kişiler, sonraki asırlar boyunca, kendilerini hayal ettikleri kimliğe büründürmek için çabaladılar.

İKİ

ANLAM ARAYIŞI

10

SEMBOLÜN HAREKETE GEÇİRİLMESİ

Şu anki modern dünyamız iki bin yıl öncesinin dünyasından farklı olsa bile, çağımızla İsa'nın ve onun yandaşlarının 'Son Zamanlar' olarak gördüğü zaman arasındaki benzerlikler hayret vericidir. Bugün teknolojik açıdan çok daha becerikliyiz ve çok daha fazla bilgiye sahibiz diyebiliriz. Fakat ne yazık ki artık daha bilge, daha zeki ve Tanrılarımıza daha yakın olmadığımız görülüyor; öyle ki onların adlarını bile artık bilmiyoruz.

Bir kez daha vahim bir anlam krizinin, yönümüz ve amaçlarımızın belirsizliği içinde yaşıyoruz. Bir asır öncesine ait çeşitli sistemlerin, programların ve ideolojilerin vaatleri boşa çıktı. Tıpkı İsa'nın zamanında olduğu gibi, bir şeylerin feci şekilde yanlış olduğunun açıkça farkındayız. Her yeni terörist saldırı, her yeni uçak kazası, her yeni doğal afet büyük bir panik yaratıyor. Uygarlığımızdaki çok derin ve hızlı değişimler, hükümet sistemlerinden duyduğumuz memnuniyetsizlik, siyasi bir protesto amacı taşıyan cinayetler ve terör etkinlikleri -bunların hepsi- genel bir yıkım ve değerlerin tamamen bozulması hissine yol açtı. Sayısı çoğalan bombacılar ve korsanlardan ötürü, toplum 'işinin rastlantıya kaldığını' düşünüyor. 'Tüm bunların anlamı nedir?' diye soruyoruz. Materyalizmin bu soruyu cevaplamadaki

yetersizliği nedeniyle hayal kırıklığına uğramış olan bizler, İsa'nın zamanında olduğu gibi, yanıtı başka bir boyutta, ruhani boyutta arıyoruz.

İslamiyet'te, Musevilikte, diğer dinlerde olduğu gibi Hıristiyanlık'ta da yeni bir köktencilik yayılıyor. Peygamberler ve vaizler çürümeyi, ahlaksızlığı, bozulmayı ve ahlaki değerlerin ihmalini şiddetle eleştirirler. Bir yandan yenilenmiş bir yönetime ve geçmişin daha katı kodlarına dönüşe çağrı yapılır. Diğer yandan gizemcilik yine yükselen bir meslektir. Tarikatlar, kültler, disiplinler ve terapilerin sayısı artıyor ve bunlar, kendi üyeleri üzerinde denetim oluştururken, büyük meblağda paraya sahip oluyor ve güçlü siyasi grupların desteğini kazanıyor.

İsa'nın devrinde olduğu gibi, oldukça hissedilir, gerçekleşmesi yakın kıyamet benzeri bir olayın gölgesinde yaşıyoruz. Militan köktenciler, dünyanın sonunun çok yakın olduğunu savunabiliyor. İlahi gazabın müdahalesini beklemek için hiçbir kişisel nedeni olmayan insanlar için bile, yarı bunak bir parmağın nükleer düğme üzerinde gezinmesi açık bir tehlikedir. Artık tamamen denetimimiz dışında gelişen gerçeklik karşısında hepimiz çaresiz birer tutsağız. Bir yıkım hayaletini önlemek için birey olarak çok güçsüzüz. Bu genel korkunun, delirtici güçsüzlük hissinin, beceriksiz veya sorumsuz politikacılara duyulan hayal kırıklığının altında, tamamen akıllı ve şefkatli, demokratik özgürlükleri ihlal etmeden sorumluluk alacak ve anlayacak, tamamen verimsiz hayatlara yeniden anlam vererek rehberlik rolünü üstlenecek gerçek, ruhani bir lidere çok derinden özlem duyuluyor.

Elbette son iki milenyum boyunca batı dünyasının tarihinde, dünya tarihini anmıyoruz bile, böylesi durumlar yaşandı. Son Zamanların özellikleri, Haçlı Seferleri'nin arifesinde Batı Avrupa'nın köpürmesine veya 16. yüzyılın başlarında gökyüzündeki takımyıldızlarının birleşmesinin yakın bir felaketin habercisi olduğuna inanıldığı döneme ve dünyanın bozulmamış kalmasına rağmen Katolik Egemenliğin, Protestan Devrimi'ne boyun eğdiği devre de atfedilebilir. Bir asır sonra 1666 yılına gelindiğinde diğer bir histeri fırtı-

nası kopuyordu. Hıristiyanlar, Gregoryan takvimi uyarınca zamanı tahmin edebileceğine inandıkları Hıristiyan-karşıtının (Antichrist) yeryüzüne geleceğine inanıyorlardı. Bu nedenle Rusya, Ukrayna, Acem Ülkesi ve Osmanlı'dan Hollanda ve Atlantik kıyılarına kadar geniş bir bölgeye dağılmış olan Museviler, peygamberliğini ilan eden Sabatay Sevi'de peygamberlik edilmiş Mesih'in vücut bulduğuna inanmışlardı öyle ki bu, günümüzde Yahudi tarihinin en utanç verici yönlerinden biri olarak kabul edilir. Bunlar Batı tarihindeki Mesih'le ilgili histerinin tek örnekleri değildir. Çoğu kez bin yıl düşüncesi devrimle el ele ilerlemiştir. Fransız ve Rus Devrimleri'nde, iki taraftan da birçok insan sosyal ve kozmik bir kıyametin yaşanacağını düşündü. Toplumsal düzendeki çalkalanma, kişinin siyasetine ve kastına bağlı olarak, Tanrı'nın imzasını taşıyan bir lanet ya da kutsama diye yorumlanırdı.

Öyleyse bazı açılardan, çağımızın 1. yüzyılın 'Son Zamanları'yla gösterdiği paralellikler eşsiz değildir. Fakat diğer açılardan da bu paralellikler eşsizdir... Gördüğümüz gibi İsa'nın çağdaşları, dünyanın sonunun yakın olduğu kanısındaydılar. Bu kanı üzerinden hareket ederek, gayri ihtiyari biçimde, bütün dünyanın olmasa bile en azından kendi dünyalarının sonunu hazırlıyorlardı. Aynı şekilde 16. yüzyılın başlarındaki kıyamet histerisi, bir dünyanın sonunu hızlandırıyordu. Aynı zamanda Fransız ve Rus Devrimleri'nde doruğa yükselen eylemler de. Bizim kültürümüzü öncekilerden ayıran şey, bizim tam anlamıyla dünyanın sonunu getirecek güce sahip olmamızdır. Bu sadece mecazi, belli bir bölge veya insan gurubuyla sınırlandırılmış bir dünya değil, fiziksel bir bütün olan dünyadır. Bir Amerikan başkanı Armageddon'u düşünmeye başladığında, kişi bu meseleyi ciddiye almak durumundadır. Elbette söz konusu başkanın, yoksun olduğumuz bir kavrayış gücüne sahip olduğundan ya da Tanrı'nın tasarılarını tahmin etmekte daha yetenekli olduğundan değil. Fakat sadece küçük düşürücü bir şekilde onun insafına kalmamızdan ötürü bu sorunu ciddiye alırız; çünkü bu başkan sorumluluğu tamamen Tanrı'ya atarak, teknolojik açıdan bir Armageddon yaratma gücüne sahiptir.

Son Zamanlar veya kıyamet günü, geniş çapta yankı uyandırabilecek ve insan psişiğinde derin etkiler bırakabilecek güçlü bir sembol olarak işlev görebilir. Fakat bu semboller, tamamen içlerinde barındırdıkları güçten dolayı, küçük bir grup tarafından sahiplenebilir ve kasten değiştirilerek diğer grupları sömürmek için kullanılabilir. Dahası bu semboller, Fransız yazar Michel Tournier'nin tabiriyle 'şeytanlıklar' haline gelerek tüm tarih boyunca, kendilerine hükmetmek isteyen ve saldıran kişilerden özgür kalmaya meyletmiştir. Tournier'ye göre bir 'şeytanlık'; kendi içinde bir kanun veya bir ilke haline gelmiş ve hizmet etmeyi amaçladığı insanları yok etmese de esir eden serbest kalmış bir Frankenstein canavarı halini almıştır. Semboller tehlikeli olabilir ve Tournier'nin dediği gibi sembollerle kazanan, yine genelde semboller tarafından cezalandırılır.

'Yeni Son Zamanlar' öğretisiyle zamanımızın Mesihçi dini, bu dengeli bağlam içinde konumlandırılmalıdır. Yirmi asırlık Mesihçi beklentinin, istikrarsız ve/veya tökezleyerek de olsa, ulaştığı yer bu bağlamdır. Çünkü Mesihçi din, temelde sembollerin harekete geçirilmesiyle ve yararcı hale getirilmesiyle işlerlik kazanır. Tıpkı birçok diğer birey, grup ve kurum gibi. Tıpkı, eğer doğru anladıysak, bir önceki kitabımızda önemli yer tutan, anlaşılması zor yarı gizli toplulukta da -Sion Tarikatı- olduğu gibi.

Elbette en önemli soru, belirli sembollerin kullanılmasıyla *ne çeşit bir anlamın üretildiğidir*. Kazanılacak ve kaybedilecek olan nedir ve kimin tarafından? Örneğin İsa'nın soyunun günümüzde hala devam ettiğini kanıtlamak ne tür yankılara yol açacaktır ve bu yankılar nasıl hikaye edilecektir? Etkili sembolik bir önem yüklenmiş diğer ilkeler nasıl yararlı hale getirilmiş ve asrımızın ilk zamanlarında nasıl yürürlüğe sokulmuştur? Bu meseleye adil davranabilmek için, son yüzyıl veya daha fazla zaman zarfında anlam arayışı, dini etki, değerlerin şekillenmesi ve politik güç arasındaki ilişkileri incelemeye değer.

11

İNANÇ KAYBI

İsa, Yasa'nın tekrarından alıntı yaparak, bir insanın sadece ekmekle yaşayamayacağını belirtmişti. Şimdilerde, C. G. Jung gibi psikologlar da yemek, barınmak, üreme ihtiyaçları kadar temel, derin, içsel, maddi olmayan ihtiyaçlar olduğunu iddia ediyorlar. Böyle içsel ihtiyaçlar, hayvanlar alemini insan dünyasından ayırmak için 'akıl'dan daha geçerli bir savunu oluşturur. Bu ihtiyaçlar içerisinde en temel olanı, anlama duyulan ihtiyaç, yaşamlarımız için bir amaç bulma ihtiyacıdır. İnsanlık değeri, insan hayatının bir şekilde anlamlı olduğunu söyleyen farza dayanır. Bizler, acıya, yoksunluğa, kedere ve diğer tüm acımasız tavırlara dayanmaya daha hazırlıklıyızdır; eğer bir amaca hizmet ediyorsa, o zaman önemsizliğe tahammül etmek zorundayızdır. Önemsiz biri olmaktansa, acı çekmeyi tercih ederiz.

Geleneksel olarak ve haklı çıkarabilir olsa da olmasa da anlamı ve amacı tarit etme görevi din tarafından bazen daha çok, bazen daha az etkili bir biçimde yerine getirilmiştir. Devlet kavramı bile (milliyetçi biçimiyle kendi dini boyutlarını üstlenmiştir.) hala belirli bir dini yapı içerisinde varlığını sürdürür. Laik olsa da devlet, kutsal hakimiyeti yansıtan ya da belirli Tanrı vergisi hakların garantörlüğünü yapan ya da nihayetinde dini mecradan kaynaklanan bazı

yasaları gerçekleştiren bir siyasi birim olarak rasyonelleştirilebilir. Başta örgütlü dini tamamen ortadan kaldırmayı amaçlamış olan Fransız Devrimi bile aşırılıklarını 'insanın hakları' adına uygulamış, bu haklarıysa sonuçta bir dini kuruma dayandırmıştır. Neticede, Kilise'yi ve herhangi bir geleneksel antropomorfik inancı tanımamakta ısrar eden Robespierre, kendi 'Mutlak Olan Kültü'nü yaratmaktan kaçınamamıştır.

19. yüzyılın sonu, 20. yüzyılın başından bu yana beşeri bilgi alanlarında şaşırtıcı bir ilerleme yaşanmıştır. Bu alanlar giderek daha uzmanlaşmış ve durmaksızın çeşitlenmiştir. Bu da bize gerçekliğe dair, atalarımızınkinden tümüyle farklı bir yönelimi dayatmıştır. Yeni yönelimle birlikte isimleri en sık zikredilenler elbette Marks, Darvin ve Freud'dur; sosyoloji, psikoloji ve diğer bilimsel alanlarda birçok başka düşünürün adını saymak da mümkündür. Darvin'den bu yana bilim, insanların zihninde daha önce hiç olmadığı kadar güçlü bir otorite edinmiştir. 19. yüzyılın ilk yarısında sosyoloji gibi bir disiplinin esamisi bile okunmazdı, psikoloji rüştünü daha da geç ispatlamıştır. Günümüzdeyse bu disiplinlerin veya bilgi alanlarının her biri, yeni alt -disiplinler ve alt - alanlar üretmeye devam etmektedir. Bu süreçte bir zamanlar din tarafından sağlanan her şeyi kapsayan çerçeve eriyip gitmiştir.

Darvin'den 150 yıl önce, Isaac Newton için, bilim dinden ayrı değildi, hatta tersine, dinin bir veçhesi ve nihayetinde onun bir yan ürünüydü. Newton'a göre bilim, Yaratıcı'nın kusursuz tasarımını keşfetmenin ve ortaya çıkarmanın bir aracıydı. Yani, bilim felsefeyle iç içeydi ve felsefeden ayrılamazdı. Bilim, insanın kozmostaki yerini belirleyen, bunun yanı sıra insanın ve kozmosun işleyiş yasalarını aydınlatmak için birbiriyle uyum içinde çalışan çeşitli faaliyet dallarından birisiydi. Newton, özerk ve kendi kurallarına sahip bir bilim faaliyetini asla tahayyül edemezdi. Fakat Darvin döneminin bilimi, kendisini daha önce var olduğu bağlamdan koparıp rakip bir soyutluk biçiminde tesis ederek, tam da alternatif bir anlam kaynağına dönüştü. Bunun sonucunda, din ve bilim artık uyum içinde iş görmüyor, tersine zıt kutuplarda yerlerini alıyorlardı ve insanlık da git gide bu iki-

si arasında bir tercih yapmaya zorlanıyordu. Bu yüzden Darvinci bilim, sadece dinin teolojik iddialarına değil, dinin işlevsel faydalarına ('şeyleri bir arada tutma' kapasitesi, amaç ve anlam sağlama) yönelik bir tehdit haline geldi.

Bugün sosyoloji ve psikoloji diye adlandırılan alanlarda da benzer bir süreç yaşandı. Onlar da eninde sonunda bağlı sayıldıkları dinsel bağlamdan giderek uzaklaştılar. Onlar da kendilerini rakip soyutluklar, alternatif birer anlam kaynağı biçiminde tesis ettiler. İlerleyişleri dahilinde dinin statüsüne meydan okudular ve farklı, çoğunlukla da dinle çelişen bir değerler hiyerarşisi önerdiler. Sanat dalları da bağımsızlıklarını ilan etti. Antik dönemlerden beri sanat dallarının, insanın dinsel içgüdüleri ve ritüelleriyle ayrılmaz bir bütünlük içinde olduğu varsayılırdı. Tanrı'lar tarafından oluşturulduğuna inanılan Babil resimlerinden Rönesans tablolarına, oradan Bach ve Handel'in müziğine, sanat adeta dinin çırağı konumundaydı. Zaten 'kültür' kavramının kökeni de 'kült', yani ibadet anlamına gelen *colere* kelimesine dayanmaktaydı. Ne var ki 19. yüzyılda kültür, kendi 'kültünü' oluşturmak yönünde ilerledi. Artık o kurumsal dinin yerine geçmeye ve yeni bir mutlak haline gelmeye çalışan bir külttü. Bu tavrın örneklerinden biri *l'art pour l'art* (sanat sanat içindir) öğretisiydi. Söz konusu öğretinin yansımaları Flaubert, Joyce ve Thomas Mann gibi figürlerin estetik anlayışlarında bulunabilir; onlar sanatçıyı Tanrı ile kıyaslıyorlar ve yaratımın bir aracı olarak 'kelime' (küçük harfle başlayan) ile 'Kelime' (yani Logos - Kelam) arasında koşutluk kuruyorlardı. Bu koşutluk Beyrut'taki Wagneryan prodüksiyonlarla kusursuz bir düzeye ulaştı; sanat, kendisini dinin yerine koyan dinsel bir ritüel veya kutlama haline geldi. *Çan*'ı Beyrut'ta çalmak, mistik bir deneyimden başka bir şey değildi; üstelik bu, sadece eğitimli seçkinlere değil, Adolf Hitler'e de hitap eden bir deneyimdi:

Wagner'i dinlediğimde, sanki çok eskide kalmış bir dünyanın ritimlerini duyuyorum. Günün birinde, bilimin dünyanın düzenindeki gizli ilişkileri keşfedeceğini hayal ediyorum. Somut bilimin, yanı sıra felsefenin sağladığı bilgiyi aşan duyularca idrak edilecek gizli bir dünya[1].

İnancın İhaneti

Birinci Dünya Savaşi'nın arifesinde batı toplumu kendisini beklenmedik bir durumda buldu. Geçmişte her tarafı kaplayan tek bir soyutluk, tek bir anlam kaynağı vardı ve bu, geriye kalan her şeyi içeriyordu. Şimdiyse çelişen ve uzlaştırılamaz mutlaklıklardan menkul bir kalabalık söz konusuydu; her biri anlamın gerçek kaynağı, en önemli sorulara cevap, geleceği belirleyecek umut oldukları iddiasındaydı. Her biri, diğerleri üzerinde hakimiyet kurma çabasındaydı. Her biri din haline gelmeye ve insanın içindeki dinsel dürtüyü harekete geçirmeye çalışıyordu. Bu çelişen iddialar arasında seçim yapmaya zorlanan insan aklının büyük bir karmaşaya sürüklenmesi hiç de şaşırtıcı değildi. Bunlar arasında nasıl seçim yapılabilirdi? Hangisine inanmalıydı, bu tercihi bilinçle yapmak mümkün müydü? İşte bu karmaşanın kaçınılmaz sonucu ki içinde bulunduğumuz asra karakterini veren budur, kendi çıkarından başka bir şeye inanmanın gereksizliği düşüncesi oldu.

Bu krizin boyutları henüz tam olarak ortaya çıkmamıştı. Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki döneme şevkli bir iyimserlik hakimdi; belki de bu Batı kültürünün tarih boyunca yaşadığı en coşkulu, en iyimser, en kaygısız dönemiydi. Geleceğe pembe gözlüklerle bakılıyordu. Yeni açılan bilgi alanları, yeni keşifler için verimli bir toprak gibiydi ve insanlığa sadece yarar getirecekti. Sanat, bilim, psikoloji ve sosyoloji, insanlığın yaşadığı koşulların gelişmesine hizmet edecek değerli imkanlar olarak kabul ediliyordu; onlar sayesinde sağlanan ilerleme, kültür, uygarlık ve dizginsiz sermaye artışının, gerçek bir Ütopya'yı üretmesi bekleniyordu. Bu, dönemin H. G. Wells ve Jules Verne gibi en popüler kalemlerinin yazdıklarına da yansıyan bir beklentiydi. Gerek Wells gerekse Verne için insanlığın mükemmelliğe ulaşması sadece bir zaman ve ince ayar meselesiydi.

Yani bizzat ilerleme, kültür ve uygarlığın kendisi, 1914'ten hemen önceki dönemde bir çeşit din haline geldi. Bunlar, çatışan mutlaklıkların uzlaştırılması ve çözümü yönünde kendi (akla uygun gibi görünen) bağlamlarını ve ara-

cılıklarını sundular. Onlar için her şey bağdaştırılabilir ve doğrulanabilirdi. Bir dereceye kadar 'şeyleri bir arada tuttular' ve insanlığa bir anlam duygusu, bir amaç ve bir gerekçe sundular; bu bakımdan dinin geleneksel işlevlerini yerine getirdikleri söylenebilir.

Elbette savaş bu yeni 'dini' darmadağın etmekle kalmadı, onun geçmişe kıyasla acımasız ve acı bir aldanış olarak algılanmasına yol açtı. Görünen o ki ilerleme, kültür ve uygarlık, kendilerine atfedilen inanca ihanet etmişti. İnsan hayatının iyileşmesi yönünde yeni imkanlar sunduğu düşünülen bilim, bizzat o hayatı ortadan kaldıran yeni ve daha korkutucu araçlar üretmişti. Savaşı yaşayan ve cephede çarpışan kuşak için bilimin geliştirdiği şeyler, denizaltı, hava bombardımanları ve en sinsi olanı, zehirli gazlardı. İlerleme esasen yıkım konusunda yaşanmıştı. Kültür ve uygarlık, toplumu insanileştirmek ve herkesin faydalanacağı barışçı bir ortama dönüştürmek yerine, tarihin tanık olduğu en kanlı ve yıkıcı savaşa yol açmıştı. Kültür ve uygarlık liderlerinin aklından zoru olup olmadığı ciddi biçimde sorgulanıyordu. İlerleme, kültür ve uygarlık dini, o dönemde yaşayanlar için, Avrupa'nın uzun zamandır beklediği kıyametin müsebbibiydi.

Bir din ancak taraftarlarının olgunluğu oranında ayakta kalabilir. Kültür ve uygarlık dinini taraftarlarının psikolojik olgunluğu, Birinci Dünya Savaşı'nın ürettiği teknolojik gelişmenin gerisinde kaldı. Teknolojik açıdan yeni bir çağa girmiştik. Zihinsel açıdansa hala 18. yüzyılda, hatta daha da öncesinde yaşıyorduk. Yani teknoloji, bir çocuğun elindeki bombadan farksızdı. Bu uyumsuzluk bugüne dek devam etti, hatta daha da derinleşti. Toplumun olgunluğu yerinde sayarken, çocuğun elindeki bomba giderek daha tehlikeli hale geldi.

Birinci Dünya Savaşı'nı izleyen dönem, derin ve acı bir düş kırıklığı dönemiydi. Mutlaklıların çözülemeyen çatışması bir kez daha patlak verdi ve bütün o kafa karıştıran gerçekliği içinde, kaçınılmaz olarak daha da korkutucu bir hal kazandı. Bilginin iyiden iyiye uzmanlaşan alanlarının çok çeşitli ve karşılıklı çelişen iddiaları karşısında tercih ya-

pamayan toplum giderek felç oldu. Henüz dumanı tüten bir travmanın hemen sonrasında hiçbiri, güvenilir veya saygıdeğer görünmüyordu. İhanet edilmiş olmanın sarsıntısıyla güvenme yeteneğimizi yitirdik. Söz gelimi atom teorisini güvenle benimseyebiliyorduk; fakat o teori hayatın sorunlarına veya değerlerin berraklaşmasına pek fazla rehberlik etmiyordu. 1920'lerin sonuna doğru patlayan enflasyon ve borsa çöküşleri parayı bile istikrarsız ve güvenilmez kılmıştı. Sonuç nihilizme doğru bir sapmaydı; yani hiçbir şeye inanmamak, geleceği temsil eden belirsizlikten mümkün olduğunda kaçmak. Bu yüzden Birinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrası, bugün "Kayıp Kuşağın" dünyası olarak anılmaktadır.

Durum, ilk başta dikkati çekmeyen ve uzmanlaşmış bilginin gelişmesinden hemen önce ortaya çıkan bir başka faktörle daha da kötüleşti. Bilim, sosyoloji ve psikoloji kendi konumlarını sağlamlaştırırken, Batı toplumunu belirleyen en önemli dört öncüle de meydan okumaya başlamıştı: zaman, mekan, nedensellik ve benlik. Gerek zamanın gerekse mekanın geleneksel tasavvurları giderek sorgulanır hale geliyordu. Söz gelimi psikoloji içsel zaman ve içsel mekanın önemi konusundaki ısrarıyla dışsal ölçütleri yerle bir etmişti. Zaman artık sadece takvim ve saatle sınırlı değildi, mekansa sadece cetvelle ve haritayla ölçülemezdi. Bunların her birinin kendi iç bütünlükleri de vardı. Bunun sonucunda dışsal ölçütler belirleyici birer gerçeklik olarak değil, en nihayetinde tesadüflere bağlı ve insan aklının icadı olan birer durum olarak görülmeye başlandı. Hatta Einstein'ın İzafiyet Teorisi, bu durumların geçerliliklerine de meydan okuyordu. Zaman ve mekan artık akışkan, değişken, belirsiz ve nihayetinde izafiydi.

Böylece nedensellik ilkesi de buhar olup uçtu. Psikoloji, insan motivasyonunun ölçülmesinin veya basitleştirilmesinin imkansızlığından dem vuruyordu; insan davranışının, neden ve sonuca bağlı mantık denklemini reddeden bir çelişiklik barındırdığında ısrarlıydı. Belirlenemezlik, tahmin edilemezlik, tesadüfi unsurlar, öngörülemez mutasyonlar ve 'ileri sıçramalar' olarak nitelenen bir yığın kavram, bilimsel

düşünceyi giderek istila etti. Elbette, eğer zaman ve mekan tümüyle izafiyse, nedenselliğin dayandığı maddi ve uzamsal temel fiilen etkisizleşiyordu. Nedenselliğe dair bu yeni istikrarsızlık, başka, daha pratik alanlara sirayet etti. Söz gelimi erdem, büyük ölçüde ceza ve ödül kavramlarına bağlı kılındı. Bunun karşılığında ceza ve ödül de neden ve sonuca bağlandı. Neden ve sonucun ödün verilebilir hale gelmesiyle beraber, ceza ve ödülü belirleyen yasalar da daha eğilip bükülebilir hale geldi. Artık ne suç zorunlu olarak cezalandırılabilir ne de erdem kesin olarak ödüllendirilebilir bir şeydi. Tam tersine kişi artık, hak ettiği cezadan kaçabilmeyi, hak etmediği ödülleri de alabilmeyi umut edebilirdi.

Zaman, mekan ve nedensellikten sonra batı düşüncesini var eden en önemli dördüncü unsur benlikti. Aristo'dan beri karakterin öyle veya böyle değişmez bir nitelik olduğu, bireyin emsalsiz bir varlık olduğu düşünülmüştü. Ama şimdi bireysel karakter veya benlik, karşısında birdenbire, kendi istikrarlığının (aslında var bile olmadığının) travmatik farkındalığını buluveriyordu. Sosyoloji benliği değişmez ve emsalsiz olmayan bir şey olarak sunuyordu; ona göre benlik bir eklenti, çevre ve kalıtımın neredeyse bire bir belirlediği şartlı reflekslerden menkul bir katmandı. Bilim de bu iddialara destek sunuyordu. Psikoloji, bilinçaltının varlığını öne sürerek, alışılageldik benlik tanımına adeta öldürücü darbeyi vuruyordu. Yakın zamana dek dışsal kaynaklardan geldiği düşünülen ve kişiliğin dışında bir şey olarak kabul edilen düşler, şimdi benliğin en az uyanık bilinç kadar somut bir ifadesi olarak görülüyordu. Delilik artık tesadüfi bir durum, hatta geleneksel anlamda bir hastalık değildi; her insan, kendi benliğinde potansiyel bir deli barındırıyordu. Böylece giderek, içimizde birçok kimlik, birçok dürtü, birçok boyut taşıdığımızı, üstelik bunların hiçbirinin diğeriyle uzlaştırılamayacağını kabule zorlandık. Varlığımız, bizim olduğumuzu düşündüğümüzden tamamen farklı ve başka bir 'ben'e dayanıyordu. Bir yandan bilgi artarak çoğalıyordu; fakat öte yanda biz kendimiz için daha da büyük bir muamma haline geldik.

Zaman, mekan, nedensellik ve benlik, değişmez ve dokunulamaz ilkeler olmaktan uzaklaştıkça, içinde yaşadığımız dünya da benzer şekilde evrildi. Bir şeylere inanmak (hatta insanın kendisine inanması bile) giderek imkansızlaştı. Hayat anlamdan yoksun, önemsiz bir şey halini aldı; hayat artık, belli bir amaç için yaşanmayan, tamamen tesadüfi bir olguydu. Artık klişeye dönüşen, 'Her şey izafidir' sözü, her yerde yankılanıyordu.

Ünlü Avusturyalı romancı Robert Musil söz konusu dönemin karakterini, "epistemolojik paniğe dönüşen bir perspektif izafiyeti" sözleriyle niteliyordu. Bu, son derece yerinde bir nitelemedir. Gerçekten de batı, felsefenin epistemoloji denen dalının dayandığı bilgi ve anlam gibi iki önemli konuda tam bir panik hali içindeydi. Çarliston çağının çığırından çıkmış hazlarının altında bir umutsuzluk duygusu; anlam yokluğundan, bütün bilgilerin belirsizliğinden, insanın bildiği bir şeye bile kesin olarak 'şu veya bu' diyememesinden kaynaklanan dehşetli bir korku gizliydi. Velhasıl anlam ve bilgi, bütün her şey kadar izafi, değişken ve geçici bir hale gelmişti.

12

BOŞLUĞU DOLDURAN İNANÇLAR: SOVYET RUSYA VE NAZİ ALMANYASI

Dinsel dürtüler, belirsizlik ve umutsuzluk durumlarında oldukça hızlı uyanır. Yeni bir anlam ve tutarlılık hissiyatı sunan din, iddialarını, tam da böyle bir boşluk dahilinde en etkili şekilde öne sürebilir. Birinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasındaki dönemde bir yorumcunun yolu hasretle gözlenir olmuştu. İnsanlar umutsuzca 'neler olup bittiğini', 'olan bitenlerin ne anlama geldiğini' bilmek istiyordu. Fakat örgütlü din bu sorunla yüzleşmek için ne ciddi bir girişimde bulundu ne de dönemin sorularına cevap üretebildi. Basitçe hiçbir şey olmadığını varsaymaya ve asırlardır yaptığı şeyi aynen sürdürmeye çalıştı: Yeni anlamı müjdeleyen bir yorumcudan ziyade, sosyal, siyasi ve kültürel bir kurum olarak varlığını sürdürdü. Bu yüzden 1920'lere gelindiğinde örgütlü din iyice gözden düşmüş, Batı toplumunda açılan boşluğu doldurmayı beceremeyen bir yapı olarak görülür olmuştu.

Örgütlü dinin bu anlam krizine çözüm sunamadığı yerde toplum, gayet anlaşılabilir şekilde, yüzünü başka taraflara çevirdi. Bunun sonucunda iki prensip arzı endam etti ve dinin bütün işlevlerini üstelenen bir nitelik kazandı. 1930'ların yapay dinleri de işte bu prensipler olacaktı.

Lenin ve Stalin'in Dini

Bu dinlerden ilki, bilhassa Marksist-Leninist biçimiyle o dönemin Sovyetler Birliği ve Komünist Partisinde yansımasını bulan sosyalizmdi. Marksist düşüncenin yetmiş-seksen yıllık, sosyalizminse daha da geriye giden bir mazisi vardı. Fakat Rusya Devriminden sonra söz konusu öğreti bir iman statüsü kazandı ve Batıdaki entelektüeller ve idealistlere de ihtiyaç duydukları davayı sundu. İspanya'da birçoğu bu öğreti uğrunda can verdi. İngiltere'dekilerin birçoğu casusluk yaptı.

Marksist-Leninist öğreti, resmi söylemi itibarıyla bütün dinleri reddeder. Fakat Marksizm-Leninizm'le örgütlü din arasında, çoğu zaman gözden kaçırılan, oysa son derece bariz biçimsel ve işlevsel paralellikler vardır. Aynı zamanda Sovyet öğretisinin, hesaplı kitaplı bir politika sonucunda nasıl bir dinin biçimini ve işlevlerini üstlenmekle kalmayıp, bizzat bir din haline getirildiği de genellikle bilinmez. Neticede Lenin, insan psikolojisinin neye ihtiyaç duyduğunu derinlemesine kavramış, kurnaz bir manipülatördü. Dine ne kadar yüklenirse yüklensin, sistemini insanın dinsel güdülerine uyarlaması gerektiğinin farkındaydı.

Bu bakımdan Lenin'in kendi düşüncesini kurarken Marks'tan daha çok Bakunin'e dayandığı söylenebilir. Örgütlenme biçimine, taraftar kazanma yöntemlerine, yandaşlarının sadakatini sağlamlaştırma yollarına, Mesihçi söylemine bakıldığında, Lenin'in devrimci partisinin Bakunin'den doğrudan doğruya yararlandığı görülebilir; Lenin kitaplarında da bu durumu kabul etmektedir. Fakat Bakunin için devrim, toplumsal ve siyasi bir olgudan öte bir şeydi. En nihayetinde kozmik, teolojik, dinsel bir karakter taşıyordu. Bağımsız Masonların saflarında yirmi yıl boyunca faaliyet gösteren Bakunin, toplumsal ve siyasi fikirleri için metafizik bir felsefi çerçeve benimsemişti. Bakunin, Satanist olduğunu açıkça ilan etmişti. Bir yoruma göre Bakunin, Şeytan'ı 'devrimcilerin ruhani lideri, insan özgürlüğünün gerçek müsebbibi' olarak görüyordu[1]. Şeytan sadece yüce lider değil, aynı zamanda Museviliğin ve Hıristiyanlığın tiran

Tanrısına karşı mücadele eden, yüce özgürlük savaşçısıydı. Kilise ve devletin resmi kurumları, baskıcı Musevi-Hıristiyan Tanrı'nın aygıtlarıydı ve Bakunin'e göre onlara karşı çıkmak ahlaki ve teolojik bir yükümlülüktü. Lenin bu tür kozmolojik yargıları açıkça dile getirmese de bu yargıların geçerliliğini kabul ettiğine şüphe yoktur. Lenin ve Bakunin'in her ikisi de 'kıyamet gününde olacakları bildiren partizanlardı, onların Marksist hasımları ise... (bir benzetme yapılırsa) Ferisilerdi[2]'. Buna uygun olarak Lenin, Bolşevizm'i bir siyasi parti veya hareketten öte bir şey; anlam ihtiyacını karşılayacak laik bir din haline getirmeye çalıştı. Bu hedefe ulaşabilmek için de Bolşevizm'i dinsel bir inancın bütün nitelikleriyle donatmakta tereddüt etmedi.

Stalin ise bu konuda Lenin'i sollayacak niyetlere ve yeteneklere sahipti. Stalin Tiflis'teki bir din okulunda rahiplik eğitimi görmüştü. Bir dönem (1899–1900 yıllarında), 20. yüzyılın en etkili ilahiyatçılarından biri olan G.I. Gurdiyev'in ailesiyle beraber yaşamıştı[3]. Stalin bu tür kaynaklardan sadece dinsel güdünün önemini değil, o güdünün nasıl faaliyete geçirilip manipüle edilebileceğini de öğrendi. Bunun sonucunda, Stalin'in dinsel ritüllerden hiçbir farkı olmayan muazzam gösteriler düzenlemesi şaşırtıcı değildir. Stalin'in gösterileri, taşıdıkları nitelikler (dinsel metinlerden farklı olmayan sloganlar, ilahi korolarından farklı olmayan kitleler) itibarıyla dinsel ritüelin bir parodisi olmaktan öte bir anlam taşımaktadır. Söz konusu gösterilerin, bizzat birer dinsel ritüel olması murat edilmiştir. Lenin'in cenaze töreninde Stalin'in yaptığı konuşmaya ve kitlenin tepkisine bir göz atalım:

> Aramızdan ayrılırken Yoldaş Lenin bize, Partimizin büyük çağrısını yüceltme ve saflığını korumayı emretti.
>
> —YOLDAŞ LENİN, ANT OLSUN Kİ SANA, EMİRLERİNİ ŞEREFLE YERİNE GETİRECEĞİZ.
> Aramızdan ayrılırken Yoldaş Lenin bize, Partimizin birliğini korumayı emretti.

—YOLDAŞ LENİN, ANT OLSUN Kİ SANA, EMİRLERİNİ ŞEREFLE YERİNE GETİRECEĞİZ.
Aramızdan ayrılırken Yoldaş Lenin bize Proletarya diktatörlüğünü korumayı ve güçlendirmeyi emretti.
—YOLDAŞ LENİN, ANT OLSUN Kİ SANA, EMİRLERİNİ ŞEREFLE YERİNE GETİRECEĞİZ[4].

Stalin, Lenin'in ölümünü suiistimal etmek yönünde sistemli bir politika uyguladı ve adeta bir ibadete dönüştürdü. Buna uygun şekilde Lenin'in cesedi Sendikalar Birliği'nin binasına kondu ve dört gün boyunca sergilendi. On binlerce insan buz gibi soğukta, tabutun önünden bir kez geçebilmek için kuyruğa girdi. Diğer Bolşevik liderler, dinsel duyguların bu dizginsiz patlayışı karşısında hayrete düştü.

Sovyetler Birliği İkinci Sendikalar Kongresinde, Lenin'in ancak tanrıyla kıyaslanabilecek bir statüye yükseltilmesi kararı alındı. Ölüm yıl dönümü ulusal yas günü ilan edildi. Sovyetler Birliği'nin bütün önemli kentlerinde heykelleri dikildi. Cesedi mumyalandı ve bilhassa dinsel bir tasarıma sahip olan ve Antik Asur-Babil piramitlerindekinden hiçbir farkı olmayan taştan bir lahde kondu. Bugün bile Lenin'in cesedi (veya onun inandırıcı bir bal mumu kopyası) Kızıl Meydan'da sergilenmektedir; orta çağdaki hac merkezlerinin modern muadili gibidir. Cesede gösterilen saygı, Hıristiyanlığın kutsal emanetlerinden aşağı kalmamaktadır ve Lenin'in kabri Santiago de Compostela'nınkinin adeta bir eşi gibidir. Bütün bu sayılanlar, akılcı, tamamen laik olduğunu öne süren, kendisini ateist ve bütün dinsel biçimlere düşman ilan eden, üstelik 'kişi kültüne' karşı çıktığını söyleyen bir sistemle çarpıcı bir karşıtlığı gözler önüne sermektedir.

Komünist Parti üyeliğine bilhassa 1930'larda atfedilen gizem, özünde dinsel bir nitelik taşımaktaydı. Parti'ye giriş, en az eski gizemci ekollere veya Bağımsız Masonluğa kabul ediliş kadar tantanalı, ayinsel ve gergin bir süreçti. Çocuklardaki dinsel güdüler özellikle uyandırılmakta ve sistematik biçimde Parti'nin çıkarlarına kanalize edilmekteydi. Dokuz yaşında Öncüler Örgütü'ne kabul edilmek, bir çocuğun hayatındaki en önemli olaydı; Hıristiyanlıktaki ergin-

liğe geçiş, yani İlk Komünyon ayininden hiçbir farkı olmadığı gibi, çoğunlukla Komünyon ayinin ne zamandır içermediği kadar canlı ve önemli bir yan taşıyordu. Yeni Öncü'ye, ilahi benzeri sloganlar eşliğinde kırmızı bir mendil, yani kutsal bir emanet veriliyordu. Bu kumaş parçası, onun en değerli varlığı ilan ediliyordu. Çocuğa o mendili koruması, saklaması ve başkasının dokunmasına asla izin vermemesi emrediliyor, mendilin devrim şehitlerinin kanını temsil ettiği söyleniyordu. Bir kumaş parçasına simgesel olarak kan anlamı yüklemenin, Hıristiyanlıktaki şarap ve kan imgesinden pek farkı yoktur. Her ikisi de esasen dinsel bir nitelik taşımaktadır; genç Öncü'nün kırmızı mendiline, tam da bir haç, bir tespih veya bildik başka bir dinsel nesnenin işlevi yüklenmektedir.

Konumunu Sovyetler Birliği içinde ve dışında sağlamlaştırmaya çalışan 1930'ların Komünist Partisi, Marksist-Leninist doktrini din statüsüne yükseltti. Dini ortadan kaldırdığını iddia etse de aslında bir dinin yerine başka bir dini koymaya çalıştı. Ancak bütün dinler, tek başına akıldan fazlasına hitap etmek, başka bir şeyleri canlandırmak zorundaydı. Klişe cümlelerle ifade etmek gerekirse, hem kalpleri hem akılları kazanmak, kökleri derine uzanan duygusal ihtiyaçları gidermek, aynı zamanda bunları belli bir mantığa uydurmak zorundaydı. Bir yandan insandaki irrasyonel boyuta göğüs gererken, diğer yandan o boyuttan kaynaklanan sorulara yanıt vermeliydi ve aşk hasreti, ölüm korkusu, yalnızlık acısı gibi temaları en azından kabul etmek ve mümkünse kendine uyarlamak durumundaydı.

Fakat bir din ile bir felsefe veya ideoloji arasında ciddi bir fark vardır. Hedefledikleri ve istekleri ne olursa olsun, Marksist-Leninist öğreti bir felsefe veya ideoloji olmanın ötesine hiçbir zaman geçememiştir. Maddiliğinde, duygu noksanlığında hep, insanın ruhsal ihtiyaçlarına denk düşmeyen bir yan olmuştur; söz konusu ihtiyaçları asla samimiyetle benimsememiş ve onlara cevap da üretememiştir. Psikolojik açıdan Marksist-Leninist öğreti bir ölçüde naif sayılabilir. Basit bir biçimde, ruhsal ihtiyaçların tok bir karın ve zihinsel tutarlılığa iman etmekle giderilebileceğini san-

mıştır. Bunun sonucunda sunduğu şey ekmek ve ekmeğin üretimine, ekonomik değerine ve dağıtımına dair bir teori oldu. Yanı sıra, kendi içinde yüce bir gerçek olarak putlaştırılan bir Tarih ve Halk kavramı sundu.

Ne var ki bir kez daha söylemek gerekirse, insan sadece ekmekle veya ekmek üzerine teorilerle yaşamaz. Yabancılaşma, emek ile sermaye arasındaki ilişki, diyalektik, hatta sınıf mücadelesi ve zenginliğin eşitsiz dağılımı gibi prensipler, derin bir karşılık bulmaz; insanın daha soyut ve tarifsiz olan, fakat geçici ve etkisiz de sayılmayacak açlığını doyurmaz; bu, 'huzura', duygusal ve ruhsal tatmine, kozmostaki yerini anlamaya, sosyoloji ve ekonominin, genel olarak materyalizmin donuk yüzeyi altındaki soruları yanıtlamaya yönelik bir açlıktır. Aynı zamanda bir mutlaklık olarak Tarih kavramı, kutsal veya tanrısal olana dair insani hasreti veya sezgiyi ihtiva edemez.

Marksist-Leninist öğreti anlam sorununa sadece geçici çözümler sağlayabildi. Amaç ve yönelim, ancak olasılıklara ve değişime tabi olan belli bir yerde ve belli bir zamanda inşa edilebildi. Fakat dinsel dürtü daha kalıcı ve istikrarlı olanın peşindedir. Sosyal veya ekonomik meselelerle değil; zaman, ölüm, yalnızlık, aşk ve bilinç gibi acilen anlam katılması gereken gizemlerle iştigal eder. Yapay Marksist-Leninist öğreti tam da bu gizemlerle ki dinin dayandığı asıl zemin budur, başa çıkmakta, hatta kavramakta başarısız olmuştur. Yani insanlığın ruhsal ihtiyaçlarına karşılık vermekte yetersiz olduğunu göstermiştir.

Bu yüzden, resmen yürütülen bütün zayıflatma, cezalandırma ve hararetli 'beyin yıkama' politikalarına rağmen, örgütlü dinin Sovyet imparatorluğunda varlığını inatla sürdürmesi şaşırtıcı değildir. Polonya ve Çekoslovakya gibi ülkelerde kilise, giderek rejimin en büyük rakibi haline gelmiştir, zira rejimden çok daha derin ihtiyaçlara yanıt vermiştir. Bizzat Sovyetler Birliği'nde Politbüro'nun başı, sadece inatla ayakta duran Hıristiyanlıkla değil, İslam'ın büyük isyanıyla da derttedir. Dinin 'halkın afyonu' olup olmadığı meselesi bir yana, müptelalığın basitçe tedarik yollarının kurutulması ve toplumun yoksunluğun ıstıraplarıyla başa çıkmakta desteksiz bırakılmasıyla tedavi edilemeyeceği ortadadır.

Baş Rahip Olarak Adolf Hitler

1930'ların ikinci büyük dini veya yapay dini, totaliter hareketler; yani bugün yaygın kullanılan kavramla Faşizmdi. İtalya'da Mussolini'nin başını çektiği Faşizm asla bir din statüsüne yükselemedi; siyasi bir felsefe, bir ideoloji olmanın ötesine geçmek konusunda Marksizm-Leninizm'den bile daha başarısız kaldı. Dinin geleneksel rolü büyük ölçüde Kilise'ye bırakıldı. Bunun kısmi sonucu, İtalyan faşizminin, özellikle başka yerlerdeki gelişmelerle kıyaslandığında, görece zayıf bir hareket olarak kalması oldu.

Franco'nun İspanya'daki Faşizm uyarlamasıysa kendisini Kilise'ye sıkı sıkıya bağlamak için çok çaba gösterdi ve böylece kendisine bir tür ilahi aracılık rolü biçti. Bunun sonucunda İtalyan muadilinden çok daha büyük bir enerjiyi ve dinamizmi seferber edebildi; yanı sıra ancak dinsel fanatizme mahsus olabilecek bir vahşet sergiledi. Birçok bakımdan, en azından yarım asır sonrasından geriye bakıldığında, Mussolini'nin neredeyse gülünç bir durumu vardır. Franco'ysa, İspanya ve İspanyol halkı üzerinde kurduğu baskı açısından kesinlikle daha vahim bir şahsiyettir.

Sağcı totaliterliğin din mertebesine ulaştığı en uç örnek Nazi Almanya'sıdır. İtalya'daki faşizmden farklı olarak Nazizm sadece bir felsefe veya ideoloji değildi. İspanya'daki faşizm uyarlamasından da farklı olarak, dinsel meselelere büyük yatırım yapmadı. Tam tersine, mevcut din kurumunu saf dışı bırakarak, kendisini yepyeni bir din olarak inşa etmek yönünde sistemli bir çaba yürüttü.

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin üzerinden kırk yıl geçti. Bu yıllarda Adolf Hitler, Nazi Partisi ve Üçüncü Reich fenomenine dair sonu gelmez tarihsel yorumlara ve izah çabalarına tanık olduk. Hala bu meselenin üzerindeki esrar perdesi kaldırılabilmiş, sorulara tam anlamıyla yanıt bulunabilmiş değil. Dünyaya Goethe ve Beethoven, Kant ve Hegel, Bach ve Heine gibi değerleri kazandırmış uygar ve kültürlü bir halk, nasıl olup da bu kadar pervasız bir şarlatanın izinden gidebilmiş ve kitlesel olarak bu denli vahşi ve şeytani bir yıkım orjisine kapılabilmiştir? Yazarlar bu so-

ruya çok çeşitli yollardan yanıt üretmeye çalışmıştır. Nazizme yakıştırılan fenomen sıfatlarının haddi hesabı yoktur; o, sosyal, kültürel, siyasi veya ekonomik bir fenomen olarak açıklanmıştır. Kimileri suçu Versay Anlaşması'na yüklemiştir; mali bunalım, dizginsiz enflasyon, ulusal öz saygının kaybı, Komünizmin yükselişi, orta sınıfın çöküşü gibi birçok gerekçe öne sürülmüştür.

Bu ve başka nedenlerin tümünün Nazizmin yükselişinde payı olduğu açıktır. Ayrıca hepsi birbiriyle ilişkilidir. Fakat Nazizmi anlama çabasında en önemli unsur sık sık gözden kaçırılmaktadır: Alman halkının dinsel güdülerini bilinçli bir şekilde harekete geçirmesi. Nazizm, halkın kalbini ve aklını, kendi hedefleri doğrultusunda birleştirme çabasına ateşli bir karşılık buldu. Neredeyse dört başı mamur bir din haline geldi ve böylece Birinci Dünya Savaşı sonrasındaki Almanya'yı anlamsızlığın cehenneminden kurtardı. Nazizmi, İspanya ve İtalya'daki paralel totaliter hareketlerden farklı kılan şey, onun dinamizmi, histerik fanatizmi, şeytani enerjiyi ve gaddarlığı harekete geçiren dinsel boyutuydu. Üçüncü Reich'ın Batı tarihinde, antik Roma'dan beri, sadece sosyal, ekonomik veya siyasi değil, dinsel ve mucizevi ilkeler üzerine kurulu ilk devlet olduğu söylenebilir. Lideri, bir politikacı, hatta demagogdan ziyade, bir şaman olarak nitelendirebilir.

Üçüncü Reich'ın yükselişi basitçe tek bir adamın zehirleyici karizmasının sonucu olarak, tesadüfen gerçekleşmedi. Tam tersine dikkatli bir biçimde tasarlanıp titizlikle uygulandı. Korkutucu bir kendini bilme ve psikolojik incelik düzeyine sahip olan Nazi Partisi, Alman halkı içindeki dinsel dürtüyü harekete geçirmeyi ve manipüle etmeyi amaçladı; kendisini, anlam meselesine dinsel temelde cevap üretmeye vakfetti. Nazi Almanya'sı, bir felsefe ve ideolojinin yanı sıra, bir kozmoloji de sundu. Aklın yanı sıra, kalbe, sinir sistemine, bilinçaltına hitap etti. Bu amaçla birçok dinin en eski yöntemlerini uyguladı: Gösterişli törensel, gürültülü, ritmik tekrarlamalar, etkileyici korolar, renk ve ışık. Ünlü Nürnberg gösterileri, bugün batıda yapılan gösterilere hiç benzemiyordu; büyük ölçüde antik Yunan'daki dinsel festi-

valleri andıran, kusursuzca sahneye konmuş birer tiyatro oyunuydu.

Her şey; üniformaların ve bayrakların renkleri, izleyicilerin yeri, heyecanın doruk noktaya çıkacağı an, spot ışıklarının kullanımı ve zamanlama milimetrik biçimde hesaplanmıştı. Hazırlanan propaganda filmlerinde, kendilerinden geçmiş insanlar, bir vecd ve büyülenme halinde 'Sieg Heil!' mantrasını tekrarlayarak, kutsal bir varlık görünümündeki Führer'i işaret ediyorlardı. Kalabalığın yüz ifadesine bilinçsiz bir uhrevilik, köleleştirilmiş insanlara özgü manasız bir alıklık yerleşmişti; halleri, ilahi uyanışa çağıran bir vaizi dinleyen kilise cemaatinden farksızdı. Ortada ikna edici bir söylem falan da yoktu. Aslında Hitler'in söylemi inandırıcılıktan gayet uzaktır. Hatta sanal, çocukça, saçma ve özden yoksundur. Fakat o söylemi sunuş biçimi zehirleyici bir enerji, hipnotize edici davul seslerine benzeyen bir ritim barındırmaktadır ve bu, kitle hissiyatıyla, sınırlı bir alana paketlenmiş binlerce insanın etkileyici manzarasıyla, Wagner'in parçalarının eşlik ettiği tantanalı ve görkemli bir ayin formuyla birleştiğinde, ortaya bir kitle histerisi, özünde dinsel olan bir şevk çıkmaktadır. Hitler'in gösterilerinde tanık olunan şey, psikologların genellikle mistik deneyimlerle ilişkilendirdiği 'bilinç başkalaşması'dır. Hitler'in kendisi de uyandırdığı dinsel enerjiyi kendinde toplamak üzere hareket eden bir 'Kara Mesih' haline gelmiştir. Nazi gösterilerine tanık olan bir yazar şu yorumu yapmaktadır: "Alman halkı artık Hitler'i Almanya'nın Mesih'i olarak görmeye başladı. Mitingler, özellikle de Nürnberg gösterisi, dinsel bir atmosferde taşıyor. Bütün gösteriler, doğaüstü ve dinsel bir atmosfer yaratmak yönünde tasarlanıyor[5]."

Kaldı ki o dönemde Almanlar, Hitler'in yaptıklarının dinsel boyutundan bihaber de değildi. Tam tersine farkında olmakla kalmayıp, çoğu durumda bunu memnuniyetle de karşıladılar. Söz gelimi Hamburg Belediye Başkanı şunları söylüyordu: "Rahiplere ihtiyacımız yok. Adolf Hitler sayesinde Tanrı'yla doğrudan iletişim kurabiliyoruz[6]." Nisan 1937'de Alman Hıristiyanların düzenlediği gizli bir toplantıda, "Hitler'in sözlerinin Tanrı Emri, çıkardığı yasaların da ilahi yasalar" olduğu ilan edildi[7].

Hitler'in şahsen ne düşündüğüne dair en değerli bilgi kaynaklarından biri Herman Rauschning adlı biridir. Rauschning Nazi Partisi'nin ilk üyeleri arasındaydı; partiye 1926'da katılmıştı. Kısa süre içinde Hitler'in en güvendiği kişilerden biri haline geldi ve 1933'te Danzig Senatosu başkanlığına getirildi. Fakat 1935'e gelindiğinde Almanya'da olan bitenlerin gerçek yüzünü fark etti ve önce İsviçre'ye, oradan da ABD'ye kaçtı. Dünyayı Üçüncü Reich'a karşı uyarmayı görev bilen Rauschning, savaştan hemen önceki yıllarda, büyük kısmı Hitler'le konuşmalarından oluşan iki kitap yayımladı. Rauschning'in aktardıklarından, Hitler'in ne yaptığının farkında olduğu ve Alman halkındaki dinsel güdülerin harekete geçirilmesinin inceden inceye hesaplanmış bir tasarının parçasını oluşturduğu açıkça anlaşılmaktadır. Rauschning bu durumu şöyle anlatır: "Kitleleri fanatikleştirdiğini ve böylece politikasının bir aracı haline getirdiğini söylüyordu. O kitleleri uyandırmıştı. *Onlara anlam ve bir işlev kazandırarak*, kendilerini aşmalarını sağlamıştı[8]." Rauschning bunun ardından doğrudan doğruya Hitler'in sözlerini alıntılar:

> Bir kitle gösterisinde... düşünce ortadan kalkar. Benim ihtiyacım olan şey, bu zihinsel durumdur, konuşmalarımı en iyi böyle bir atmosferde yapabilirim, bu yüzden herkesin gösterilere katılmasını emrediyorum; isteseler de istemeseler de katılacaklar, 'entelektüel', burjuva veya işçi olmaları hiç fark etmez. Ben halkı kaynaştırıyorum. Onlara yekpare bir kitle olarak konuşuyorum[9].

Hitler, Mein Kampf'ta şöyle yazar:

> Bütün bu durumlarda, insan iradesinin özgürlüğü üzerinde etkili olmak bir sorun olarak karşımıza çıkar. Bu sorun özellikle, iradesi konuşmacıyla çatışan insanların bulunduğu gösteriler için geçerlidir; oysa dinleyicilerin yeni bir düşünce biçimine

> taşınması gerekir. Sabah ve gün boyunca insan iradesi, bir başkasının iradesi veya fikirlerinin dayatılmasına karşı en güçlü tepkiyi veren bir enerji taşır. Akşamlarıysa daha güçlü bir iradeye boyun eğmeye daha hazır bir ruh haline girer... Katolik kiliselerinin gizemli yapay loşluğu da işte bu amaca hizmet eder; yani yakılan mumlar, tütsüler[10]...

Hitler dinsel yöntemleri kullandığını kabul ediyordu. Bu yöntemleri nereden öğrendiğini de en azından kısmen itiraf etmişti: "En fazla Cizvitlerden etkilendim. Bu konuda Lenin'in de katkısı oldu[11]." Bağımsız Masonluğa bildik saldırılarından birini yaptıktan sonra şunları söylemektedir:

> Onların hiyerarşik örgütlenmeleri ve sembolik ritüellerle üye kabul etmeleri; yani beyinlere hiç dokunmadan, bir inancın sihri ve sembolleriyle hayal gücü üzerinde çalışmaları... İşte bütün bunlar tehlikeli unsurlardır ve ben bu unsuru kendime mal ettim. Partimizin de böyle bir nitelikte olması gerektiğini görmüyor musunuz?... Bir Tarikat olmalı bu parti... bir Tarikat, laik bir rahipler topluluğunun hiyerarşik Tarikatı[12].

Nazizm kendisini sadece dinsel silahlarla donatmakla kalmadı. Özü itibarıyla tam tamına bir din *haline geldi*. Bu dinsel özün bir kısmı, 19. yüzyılda Alman kanının eşsiz bir kutsallığı olduğunu savunan Richard Wagner'den alınmıştır. Bir yazara göre Wagner 'tiyatroya tutkuyla inanıyordu ve onun Alman halkını ve Alman ruhunu yüceltebilecek bir sanat tapınağı olduğunu söylüyordu'.

Fakat Wagner, Nasyonal Sosyalizm'in vizyonunu oluşturan bileşenlerden sadece bir tanesiydi. Hitler filozof Friedrich Nietzsche'den de onun düşüncelerini çarpıtarak, gerçek bağlamından kopartarak ve kendi hedeflerine uydurarak yararlandı. Nietzsche'nin buna karşı çıkma şansı yoktu; çünkü yaşamıyordu. Ama şair Stefan George hayattaydı.

Nazi hiyerarşisi onun şiirlerini aynı şekilde kullanmaya kalktığında George buna sert bir tavırla itiraz etti. Rahatsızlığını ve itirazını ifade ederek, derhal İsviçre'ye sürgüne gitti; fakat gitmeden önce Hitler'e karşı Alman direnişinin tohumlarını ekmekten de geri durmadı. George'un en yakın arkadaşlarından biri, genç Kont Claus von Stauffenberg'di. Führer'e karşı 1944'te düzenlenen bombalı suikast girişimini o yönetti.

Hitler ve şürekası, bir dizi küçük gizemci grup ve gizli cemaatten de etkilenmişti; bunlar arasında Yeni Tapınakçılar Tarikatı, Cermen Tarikatı ve Thule Cemaati sayılabilir. Bunlar 1870'lerin sonundan Birinci Dünya Savaşı sonrasındaki döneme dek epey faal gruplardı[13]. Öğretilerinde, Hıristiyanlığa karşı militan bir düşmanlık ve eski Alman paganizminde ısrar göze çarpmaktadır.

Hitler'in bu türden bir gizemci gruba üye olup olmadığına dair hiçbir kanıt bulunamamıştır ve muhtemelen de böyle bir ilişkisi yoktur. Fakat yakın çevresinde söz konusu gruplarla bağlantılı veya bu gruplara üye insanlar olduğu ve Nazi Partisi'nin ilk dönemlerinde bu kişilerin yoğun katılımı olduğu kesindir. Söz gelimi Rudolph Hess ve Alfred Rosenberg'in, Thule üyesi oldukları bilinmektedir. Mein Kampf, sadece Thule'nin önde gelen bir üyesi olmakla kalmayıp, bu tür gruplarla sıkı bağlantılar kurmuş bir şair olan Dietrich Eckhart'a ithaf edilmiştir.

Öyleyse Hitler'in yeni dininin tabiatı neydi? Geleneksel Kilise'nin kaybettiği kalpleri ve akılları kazanmayı nasıl becermişti? 1930'ların sonunda bir yorumcu şöyle yazmaktaydı: "Totaliter Nasyonal Sosyalist dünya görüşü, pagan bir inanç sistemidir; Hıristiyanlığı tamamen karşısına almamakla birlikte, onu yabancı ve kendisiyle çatışma halinde görür[14]."

1938'de İsviçre Evanjelik Basın Ajansı'nın başkanı Dr. Arthur Frey, Nasyonal Sosyalizmi bir din olarak ele alan en önemli incelemelerden biri olma özelliğini bugün de sürdüren bir kitap yayımladı. Elbette bir Hıristiyan olarak Frey, meseleye kendi bulunduğu noktadan ve kendi çıkarları

doğrultusunda bakıyordu; fakat gözlemleri hiç de yabana atılır gibi değildi. Frey'e göre Üçüncü Reich 'sadece bir devlet değil, dinsel bir topluluk, yani bir kilise olmayı da' hedefliyordu[15]. 'Führer sadece devlet görevlerini yürüten laik bir Kaiser değil, aynı zamanda bin yılın krallığını ilan etmeye muktedir bir Mesih'ti[16].'

Bu değerlendirmeler abartılı değildir. Tersine, Hitler Gençliği'nin yöneticilerinden ve yeni nesil genç Almanların eğitimiyle görevli kişi olan Baldur von Schirach'ın şu sözleriyle tam bir uyum içindedir: "...bizim için Almanya'ya hizmet, Tanrı'ya içtenlikle ve bağlılıkla hizmet etmek gibidir; Üçüncü Reich'ın bayrağı Tanrı'nın bayrağı ve halkın Führer'i de Tanrı'nın bize gönderdiği kurtarıcıdır[17]." Bizzat Hitler, Almanya'daki Hıristiyanlıkla ilgili şunları söylüyordu:

> Ne yapabiliriz? Tam da Katolik Kilisesi, kendi inançlarını insanların kalplerine sokarken ne yapıyorsa onu yapabiliriz: O inançların koruyabileceğimiz kadarını korur ve anlamını değiştiririz. Aynı yoldan yürümeliyiz: Paskalya artık yeniden doğuş günü değil, halkımızın sonsuz yenilenmesinin günüdür... Yılbaşı *kurtarıcımızın* doğum günüdür... Artık bir müminden ziyade birer memura benzeyen şu liberal rahiplerin, kiliselerinde *bizim* Tanrımıza ibadet etmeyi reddedeceklerini mi sanıyorsunuz[18]?

Frey Nasyonal Sosyalizm'in amentüsünü şöyle özetler: "Alman inancı'na göre 'kan' kutsaldır... Asırlar ötesinden bugüne taşınan kanın yaratıcı sırrı, Alman ırkına üstünlüğünü verir[19]."

Kanın önemi Nazi törenlerinde, Fransız romancı Michel Tournier'e göre, 'bayrakların döllenmesine' kadar varan bir yoğunlukta yansıtılır. Bu törende saklanan ilk Nazi bayrağı; bu, Hitler 1923'teki ilk iktidarı ele geçirme denemesinde, taraftarlarının altında toplandığı ve onların kanına bulanan bayraktır; ayinsel bir biçimde açılır. Yeni bayraklar, adeta cinsel büyünün grotesk bir formu gibi ona dokundurulur; böylece ilk bayraktaki kanın ve kutsal tılsımın yeni

bayraklara geçeceği varsayılır. Aşağıdaki paragrafta, Tournier'nin kahramanlarından biri bu töreni tarif etmektedir:

> Ne olduğunu biliyorsunuz: yaylım ateşi Hitler'e refakat edenlerden on altısını öldürdü; Göring ağır yaralandı; Hitler, ölen Scheubner-Richter'le birlikte yere yuvarlandı ve önünü kapatan bir omuz sayesinde kurtuldu. Sonra Führer'in Landsberg Kalesi'ndeki hapishane günleri, Mein Kampf'ı da burada yazdı. Fakat bütün bunların pek önemi yok. Münih'te yaşanan o günle, yani 9 Kasım 1923'le ilgili hatırlanan tek şey, komplocuların, on altı cesedin arasına düşen ve kanlanan gamalı haçlı bayrağıydı. O günden sonra kanlı bayrak (die Blutfahne) Nazi Partisi'nin en kutsal emaneti oldu. 1933'ten beri de yılda iki kere sergilenir: Biri 9 Kasım'da, Münih'te o günün anısına, orta çağı hatırlatan temsili yürüyüş yapılırken. Fakat daha önemlisi, her Eylül'de Nürberg'te düzenlenen Nazi Partisi'nin kuruluş kutlamalarıdır; bu, Nazi ayinlerinin doruk noktasıdır. Blutfahne, sonsuz sayıda dişiyi dölleyecek bir damızlık misali, yeni bayraklara dokundurulur. Oradaydım... ve size şunu söyleyebilirim ki Führer bayrakları birbirine sürterken, adeta boğanın penisini ineğin vajinasına kendi elleriyle sokan bir besiciye benziyordu. Ardından bütün silahlı kuvvetlerin geçit töreni başladı; her askerin elinde bir bayrak vardı: rüzgarda salınan sancaklardan, pankartlardan, amblemlerden ve flamalardan menkul uçsuz bucaksız bir deniz gibiydi. Akşam olduğunda meşaleler sahneyi tamamladı; meşalelerin ışıkları, bayrak direklerini, bronz heykelleri aydınlatıyor, yeryüzünün gölgelerinden çıkıp gelerek karanlığa meydan okuyan devasa bir insan kitlesini vurguluyordu. Nihayet Führer anıtsal sunağa çıktığında, yüz elli ışıldak aniden yandı ve kutlanan gizemin yıldızlarla boy ölçüşen önemini vurgulamak için, sütunlar üzerinde kurulu bir katedral görüntüsü veren, üç yüz metre yukarıda uçan Zeplin'i aydınlattı[20].

Bu 'bayrakların döllenmesi' töreni, Nazilerin Hıristiyan takvimini revize edip özellikle kendi pagan tarzlarına uyarladığı sayısız şölen, festival ve kutlamadan sadece biriydi. Bir Nazi yetkilisinin deyişiyle: "...biz güneş festivali kutlarız, yıl, büyüme, ekin festivalleri kutlarız; dünyaya yabancı, yeryüzüne düşman olan bir dinin yok etmediklerini kutlarız[21]." Bu ritüellerin en önemlilerinden biri de genç güneş tanrıya dair eski bir Hint-Cermen festivaliydi. SS'lerin yönettiği genç erkeklerin eğitimiyle görevli özel akademilerde, Noel festivali kutlanırdı; fakat bu festival İsa'nın doğumunu değil, 'Güneş Çocuğun' kış gün dönümünde küllerinden doğuşunu temsil ederdi. Bu tür ritüellerin dinsel veya pagan karakterinden uzun uzadıya söz etmeye gerek yok. Bunlar özünde, 1600 yıl önce Konstantin'in mensubu olduğu eski Sol Invictus inancının 20. yüzyıldaki çeşitlemelerinden başka bir şey değildir. Aralarındaki tek gerçek fark, Nasyonal Sosyalizm'in, güneşi bile Alman ilan etmesidir.

Eğer Hitler yeni bir dinin Mesih'iyse, o zaman rahipleri de siyah üniformalı elit subaylardan oluşan SS'tir (Schutzstaffel). Hitler SS başkomutanı Heinrich Himmler'den 'benim Ignatius Loyolam' diye söz ederek, SS ile Cizvitler arasında doğrudan bir paralellik kurmuştu. Birçok bakımdan SS, Cizvitlerin modeline göre oluşturuldu ve psikolojik şartlandırma ve eğitim gibi birçok alanda Cizvitlerin yöntemlerini açıkça kullandı. Cizvitler yapılarını ve örgütlenmelerini büyük oranda kendilerinden daha eski askeri-dinsel-şövalyeci tarikatlardan (Tapınak Şövalyeleri ve Töton Şövalyeleri - *Deutschritter*) almıştı. Bizzat Himmler SS'i tam da böyle bir tarikat olarak niteliyor, daha özel bir anlamda, *Deutschritter*'in yeniden kuruluşu olarak tanımlıyordu. Beyaz giysilerinin üzerinde siyah haçlar taşıyan bu şövalyeler, yedi yüz asır önce ilk Alman *Drang nach Osten*'ini ('Doğu akını') gerçekleştirerek Rusya'ya girmişti.

Savaş öncesindeki ilk SS teşkilatı da en az orta çağdaki *Deutschritter* kadar katı kurallarla üye alan, örgütlenen ve törenler düzenleyen bir yapıya sahipti. Şaşaalı ve gizemli katılım töreni, şövalyelerinkini andırıyordu. Üye adayları, saf 'Aryan' kanı taşıdıklarını kanıtlamak için en az iki buçuk

asırlık (üst rütbelere aday olanlar üç asırlık) soy ağacını göstermek zorundaydı. Her aday, Tarikat'a kabul edilmeden önce dinsel bir tarzda oluşturulmuş bir acemilik dönemi geçirmek durumundaydı. SS, Bağımsız Masonluktan dini simgelerin önemini öğrenmişti; rütbe hiyerarşisini gösteren yüzükler ve bıçaklar kullanılıyordu. Eski Cermen simgelerine de özel bir önem atfediliyordu. Bütün SS üniformalarının kollarında da gümüş çerçeve içine işlenmiş eski simgeler vardı. Bizzat Tarikat'ın amblemi de çakan şimşek görünümündeki yan yana iki 'S' harfinden oluşuyordu. Bu harf karakteri 'Sig' olarak bilinen ve antik Cermen kabilelerinin fırtına tanrısının (bazı kaynaklara göre Thor veya Donar, başkalarına göreyse Odin veya Wotar) aydınlatıcı şimşeği olarak kabul ettiği söylenen 'güç simgesi'ydi.

Himmler, Tarikat'a acayiplikte sınır tanımayan pek çok adet soktu. SS evlilikleri, Hıristiyanlıktan çok pagan evlilik törenlerine benziyordu. Himmler'e göre mezarlıkta gebe kalınan bir çocuk, orada yatan ölülerin ruhlarının gücüyle donanırdı. Bundan dolayı SS personeli zifaf gecelerini mezarlıklarda geçirmeye teşvik ediliyordu (söylemenin gereği bile yok, elbette saf 'Aryanların' mezarlıklarında.). Araştırmalar sonucu Kuzey Avrupalıların kemik yapısına uygun cesetlerin bulunduğu tespit edilen mezarlıklar özellikle tavsiye ediliyordu ve bu mezarlıkların listeleri SS'in resmi yayınında düzenli olarak yayımlanıyordu[22].

Himmler kendi etrafında başrahiplerden oluşan bir çekirdek kadro oluşturmayı tasarlamıştı; 12 *Obergruppenführer*'den (SS'lerde tümgeneralliğe denk gelen rütbe) oluşan bu kadro Himmler'e mahsus bir 'Yuvarlak Masa Şövalyeleri' olacaktı. Bu yarı gizemli 13 kişilik grup (13 rakamı da açıkça gizli tarikatın idari kadrolarını ve elbette İsa'yı ve havarilerini hatırlatmaktadır) karargahını Paderborn yakınlarındaki Wewelsburg adlı küçük bir kasabada kuracaktı. (Bu karargahın inşası tamamlanamadan Almanya savaştan yenilgiyle ayrıldı.) Wewelsburg'un SS'in resmi başkenti, bir nevi tarikat merkezi olması amaçlanıyordu. Buraya '*Mittelpunkt der Welt*', yani dünyanın orta noktası deniyordu[23].

Wewelsburg'un ortasındaki bir kalede on üç üst düzey SS'in her biri için bir oda hazırlanacak ve her oda belli bir tarihsel dönemi simgeleyecek şekilde dekore edilecekti. Bunlar da o odada kalan SS'in vücudunda yeniden dirilen daha eski bir kahramanın yaşadığı dönemlerdi. On üç 'şövalye' toplantılarını Kuzey Kulesi'nde, ayinsel bir tarzda yapacaktı. Kulenin aşağısındaki bir yeraltı türbesinin ortasında kutsal bir ateş yanacak, ateşe üç basamak çıkılarak ulaşılacaktı; duvarın yakınında ise on iki taş sütun kaidesi dikilecekti (bu kaideleri ne amaçla kullanmayı planladıkları bilinmiyor). Bu inşaat projesinde 3 ve 12 rakamları sürekli olarak yinelenmektedir. Simgelediği şey ise açıktır: ortasındaki kale ve yanan ateşle bu kasabanın, gizli tarikatlar için titizlikle gizlenmiş bir çekim merkezi olması tasarlanıyordu.

Bizzat Himmler sık sık, fala bakmaktan ve 'mucizelerden' söz ediyordu ve Wewelsburg'un Stonehenge benzeri gizli bir 'güç merkezi' olacağı günlerin hayalini kuruyordu. *Ahnenerbe*'nin, SS'in araştırma bürosu, resmi gazetesinde sık sık bu konuya değinen makaleler yayımlanıyordu.

Nazi Almanya'sının bu 'gizli' yönlerinin, Nürnberg Mahkemeleri'nde sunulan kanıtlar ve belgelerde hiç yer bulmaması ilginçtir. Neden? O dönemdeki Müttefik savcıları bunlardan habersiz miydi? Bunları önemsiz veya tesadüfi meseleler olarak mı görüyorlardı? Aslında hiçbiri. Savcılar bu konunun fazlasıyla farkındaydılar ve önemini hiç de küçümsemiyorlardı. Aslında bu meselenin içerdiği potansiyelden korkuyorlardı; bir 20. yüzyıl devletinin kendisini bu tür ilkeler üzerinde kurarak iktidara geldiğinin açığa çıkması halinde, bunun Batı toplumları üzerinde yaratacağı psikolojik ve ruhani etkilerden korkuyorlardı. Nürnberg savcılarından biri olan Airey Neave'nin sonradan yaptığı açıklamaya göre, Üçüncü Reich'ın ritüel ve gizli yönleri bu yüzden muteber olmayan kanıt olarak reddedilmişti[24]. Bunun arkasındaki düşünceyse şuydu: Bu bilgileri kullanan zeki bir savunma avukatı, vekili olduğu savaş suçlularının akıl hastalığı gerekçesiyle işledikleri suçlardan sorumlu sayılamayacaklarını iddia edebilirdi.

Hitler Almanya'sının dinsel veçheleri üzerinde bu kadar uzun durduk, zira günümüzdeki anlam arayışıyla en alakalı veçheler tam da bunlardır. Savaş sonrası Batı kültürü Nasyonal Sosyalizm'in aşırılıkçı bir siyasi partiden, Üçüncü Reich'ın da bir avuç çılgın tarafından yönetilen bir devlet olduğu düşüncesiyle kendisini avutmuştur. Onlar çılgın olabilirler; fakat asıl mesele bu değildir. Mesele, onların çılgınlıklarını başkalarına geçirmeyi ve bir tür Mesihçi enerjiye dönüştürmeyi başarmalarıdır. Daha önce de söylediğimiz gibi, Nazizm sadece Alman halkını 'enayi yerine koyan' bir siyasi felsefe veya ideoloji değildi. Anlamını ve tutarlılığını kaybeden ve dinin bu kayba cevap veremediği bir dünyada, geleneksel dinsel işlevleri icra eden bir inanç sistemiydi.

Günümüzde, Üçüncü Reich'ın ifade ettiği belki de en hakiki ders ve en vahim uyarı, kurabildiği sistemdir. Bugün materyalizmden hayal kırıklığına uğrayan birçok insan, tümüyle ruhsal ilkelere dayalı bir devleti savunmaktadır. Görünen o ki Sion Tarikatı'nın hedeflerinden biri de budur. Teoride fazlasıyla geçerli ve birçok sorumluluk sahibi bireyin de ikna edilmesi mümkün bir hedeftir. Fakat Üçüncü Reich örneği, böyle ruhani ilkelere dayalı bir devletin, sırf bu sebeple alkışlanabilir veya arzu edilir olmadığını da göstermiştir. Eğer 'ruhani' ilkeler çarpıtılırsa, yıkım potansiyeli materyalizmden çok daha büyük olabilir. Dizginlerinden boşanmış 'ruh', tek başına maddeden çok daha tehlikelidir. 'Kutsal savaş', ister Orta doğu'daki İslami köktendinciler isterse Amerika'daki köktendinci Hıristiyanlar tarafından verilsin, bütün savaşların en lanetlisi haline gelebilir.

13

TOPLUMSAL ÜMİTSİZLİK: SAVAŞ SONRASI KRİZ VE TOPLUMSAL ÜMİTSİZLİK

Hitler, kendi sapkın yoluyla, Alman halkına yeni bir anlam duygusu verdi ve bunu onlara yeni bir din sunarak ve bu suretle onları belirsizlikten, daha önce alıntıladığımız gibi 'epistemolojik paniğe dönüşen bir perspektif izafiyeti'nden kurtararak yaptı. Bu süreçte, ironik ve çelişkili bir biçimde, dünyanın geri kalanına da yeni bir anlam duygusu verdi. Hitler ve Üçüncü Reich sayesinde, sadece belli bir süre için olsa da dünyanın bir anlamı oldu.

Birinci Dünya Savaşı akıl dışı bir savaştı. Onu özellikle ürkütücü kılan şey deliliğin hem yaygın hem de bir zehir gazı bulutu gibi nüfuz edici olmasıydı. Gerçek kahramanlar ya da kötü adamlar yoktu. Herkes suçluydu ya da kimse suçlu değildi; herkes istiyordu ya da kimse istemiyordu; bir kez başladığında, bütün bu şey, kimsenin denetleyemediği, geçtiği yerde her şeyi yıkan, kendine ait dayanılmaz bir devingenliğe sahip oldu. Birinci Dünya Savaşı'ndaki delilik aslında bedensizdi ve bedeni olmayan şeye karşı konulamaz. Mümkün olan tek çözüm bunu yıpratmak ve tüketmekti.

Buna karşın, İkinci Dünya Savaşı'nın bir anlamı vardı. Sadece makul bir savaş değildi; bu savaş belki de modern tarihte gerçekleştirilmiş en makul savaştı. Müttefik güçleri göz önüne alındığında kesinlikle makuldü; çünkü Almanya insanlığın kolektif deliliğinin yükünü kendi içinde etkili bir şekilde ete kemiğe büründürmüştü. Almanya, insanlığın korku, zulüm, gaddarlık, vahşilik kapasitesini kendi omuzlarına alarak, paradoksal bir biçimde batı dünyasının geri kalanını günahlarından kurtarıp, onlara bir aklı başında olma hali sunmuştu. Bize kötülüğün anlamını öğretmek Auschwitz ve Belsen'in üzerine düştü, soyut teolojik bir önerme olarak değil, somut bir gerçeklik olarak. 1914–18 savaşından farklı olarak, Üçüncü Reich'a karşı yürütülen savaş, incelik, insanlık ve medeniyet adına yürütülen meşru bir haçlı seferi haline geldi.

Bu noktaya dek, Almanya yenilenmiş bir anlam duygusunu sadece kendi kandırılmış halkına vermekle kalmadı, bunu daha sağlam bir şeklide batı dünyasının geri kalanına da sundu. Kötülüğün nerede yattığına dair bir soru yoktu. Bu kötülüktü; sadece aptallık ya da Kaiser veya Napolyon ve hatta Stalin'le özdeşleştirilen alelade bir zorbalık değildi. Kısaca, dünyanın kolektif deliliği, belirli bir halkta cisimleştirilerek bir bedene kavuştu; bir kez bedende somutlaştırıldığında, karşı konulabilir hale geldi. Ona karşı koyma hareketi, hükmü kalmamış değerler hiyerarşisini eski yerine koydu.

Ne yazık ki batı bu deneyimden gerekli dersi çıkartmadı. Üçüncü Reich'i toplumsal, siyasi ve ekonomik bir fenomen olarak bırakan tarihçiler, Hitler tarafından sömürülmüş psikolojik ihtiyaçları fark etmediler ya da kabul etmediler. Batı, gerçekliği ve bu ihtiyaçların önemini göz ardı etmeye devam etti. Bu meseleyle hiçbir zaman gerçek anlamda yüzleşilmedi. Sonuç olarak bu, arka planda, bilincin kıyısında, heybetli bir şekilde gizlenmeyi sürdürüyor. Nazi Almanya'sı, öyle görünüyordu ki irrasyonelliğin örneği olmuştu. Sonuç olarak, Batı toplumu irrasyonel olana güvenmez oldu, pazar günleri kiliseye ayrılan, sınırlanmış birkaç saat dışında. Hatta dua kitaplarının ve İncil'in basitleştirilip ye-

nilenmesi yoluyla kilise hizmetini mistik yönünden soyutlamak gibi bir girişim dahi olmuştu. Hitler'in sahte bir peygamber olduğunun ortaya çıkmasıyla, Batı toplumu tüm peygamberlere karşı güvensizlik içine girdi. Üçüncü Reich kendi çarpık mutlaklığını ilan ettiği için, batı toplumu tüm mutlaklıklara karşı güvensiz hale geldi. Er geç, mutlaklıklara duyulan güvensizlik her şeye nüfuz etmiş bir bakış açısı göreliliğine dönüşecekti.

Bu hemen görünür hale gelmedi. 1945'i izleyen yıllarda, haçlı seferi sırasında edinilen değerlere -incelik, insanlık ve medeniyet- sarılmak halen mümkündü. Bunlar şimdi maddesel ilerlemeye duyulan yeni bir inançla birleştirilmişti. Sonuçta Hitler'i yenenler maddesel kaynaklardı ve dolayısıyla bu tip kaynaklar 'iyilik'in güçleri olarak algılanabilirdi. İncelik, insanlık ve medeniyetle birleşmeleriyle, bunlar insanların gerçekten inanabileceği bir şeyi ifade etmeye başladılar. Bu yüzden, 1940'ların sonlarında, atom bombası potansiyel bir tehdit değil de bir çeşit barış aleti olarak algılanıyordu.

İlerlemeye duyulan bu inanç batıyı, belki de en iyi şekilde Eisenhower yönetiminin 'gri takım elbise' anlayışıyla ya da Macmillan'ın 'Hiç bundan daha iyisi olmamıştı'sıyla örneklendirilebilecek, kısa dönemli materyalist bir kendine yeterlik çağına taşıdı. Bu yeniçağın en göze çarpan özelliği bugün 'tüketici toplum' şeklinde adlandırılan şeyin ortaya çıkmasıydı. Fakat 'tüketici toplum'u destekleyen değerler nihayetinde geçici değerlerdi, Detroit'in 'planlanmış eskimesi'nin tam karşılığı. Bu değerler mutlaklık şeklinde sunulmamıştı. Anlamın temel sorularını cevaplandırmaya kalkışmadılar. Çağın büyük ideali, 'normallik' ibaresi içinde, ifade edilmeden anlaşılıyordu; bu, pratikte katkısız aynılığa varmaktaydı. 'Anormal' olan her şey, derin içsel ihtiyaçların -dinsel arzular ya da deneyimler, sinir krizleri, nevrozlar, hatta kabul edilen düzenden küçük bir sapma- kıpırdanması, hastalığa ait bir durum olarak görülüp damgalanıyordu.

Dönem tarafından sunulan, anlama ve amaca yönelik gizli yaklaşım 'Soğuk Savaş' denilen şeydi. Senatör Joseph McCarthy gibi adamlara göre, batının anlamı ve amacı 'ko-

münizme karşı bir siper oluşturmak'tı. Başka bir deyişle, batı, karşıtının ne olduğunu tam olarak kavramaksızın, kendisini karşıtına bağlı olarak tanımlamaktaydı. Sonuç olarak, Komünizm hemen hemen çağın en acıklı yanılgısıyla, yani 'anormallik'le eş anlamlı hale geldi. Şimdi geçmişe baktığımızda, bütün bunlar tuhaf ve safça geliyor. Ama aynı zamanda bunların içi tehlikeli bir biçimde boştu. Birinin neye karşı olduğunu bilmek yeterli değildir. O şeyin ne anlama geldiğini de bilmek gerekir. Birinin kendisini sadece, doğası belirsiz bir şeye karşı siper diye tanımlaması, üzerinde bir toplum oluşturmak ve ona bir anlam vermek için fazla yüzeysel ve değişken bir temeldir. Fakat bu, tüketiciye yönelik yeni materyalizm inancı için eldeki tek temelmiş gibi sunuldu. Savaş sonrası batı toplumunda pozitif ve yaratıcı bir enerji, her şeyi içine alan bir düzen ve kenetlenme sunacak hiçbir şey yoktu.

1960'ların ortalarına geldiğimizde, batı bir düzensizlik içindeydi ve değerler, artan bir şekilde itibar kaybetmekteydi. Dünya çapındaki milliyetçi hareketler gözle görülür şekilde popüler anlayışa saldırmaya ve batı toplumunun 'var olanın en iyisi' olduğu varsayımına meydan okumaya başlamıştı. John ve Robert Kennedy ve Martin Luther King suikastları var olan yapıların güvenilmez doğalarını açığa çıkararak, sadece Amerika'yı değil, bütün batı dünyasını bir çeşit travmaya sokmuştu. Ebeveynlerinin görüşlerine meydan okuyan ve hayal kırıklıklarını açığa vuran ve 'anormallik'i bir gurur kaynağı olarak gören genç bir nesil isyan etmişti. 'Anormallik', anormallik olmaktan uzaklaşmış; 'özgünlük', 'yaratıcılık' ve 'kendini ifade etme'ye dönüşmüştü. Birleşik Devletlerdeki Sivil Haklar ve Vietnam karşıtı hareketlerden Paris'teki 1968 Öğrenci Ayaklanması'na kadar bütün toplumsal isyanlar, açık bir şekilde materyalist tüketiciliğin kırılganlığını ve derinlikten yoksunluğunu gözler önüne seriyordu. Savaş sonrası dünyanın inancı, imparatorun yeni giysilerinden pek de farklı olmadığını kanıtlamıştı.

Şimdi, iki dünya savaşı arasında olduğu gibi, batı toplumu yeniden belirsizliğin zindanı etrafında dönüyor. Bir kez daha, 'her şey izafi'. Bir kez daha, gerçek bir yön yok; sade-

ce bir şekilde nasıl olduğunu bilmeden sonuca ulaşılması ve ayakta kalınması gerektiğine dair bulanık bir fikir var. Bir kez daha bir anlam krizi yaşanıyor. Bu krizin temelini oluşturan panik duygusu, daha önceki gelecek hesaplarında kendini göstermemiş üç etken tarafından kamçılanıyor. Bunlardan biri, her geçen on yılda daha da büyüyen ve bir karartı gibi belli belirsiz görünen aşırı nüfus tehdidi. İkincisiyse aşırı endüstriyelleşmenin ve kirliliğin neden olduğu, yaşanabilir bir çevrenin yıkılması tehdidi. Üçüncüyse nükleer katliam hayaleti... Bu üç sorun, hayatlarımızın üzerine karabasan gibi çöküyor, kasvetli havası geleceğe olan inancımızı karartmıyorsa en azından bulanıklaştırıyor. Geleceğe dair bir inanç olmayınca, ıstırap içinde, yakıcılığı gittikçe artan bir şimdiki zamana zorlanıyoruz. Şimdiki zamana dönmeye zorlandığımızdan, bunu gittikçe daha çok sorgulamaya başlıyoruz. Fakat şimdiki zaman böyle bir sorgulama karşısında kendisini tatmin edici bir şekilde temize çıkaramıyor.

Bu süreç yeni bir anlam arayışına yol açtı; bir amaç ve yön göstererek, dinin işlevini yerine getirebilecek bir şeye yönelik arayış. Örgütlü din, durumdan faydalanmak ve boşluğu doldurmak için çok az çaba harcamıştır. Toplumsal bir düzeyde, aşırıya kaçmayacak şekilde etkinlik göstermiştir ve alkışlanabilecek tek şey de onun insani ve hayır işleri etkinlikleridir. Fakat bu etkinlikler bizim içsel ihtiyaçlarımızı karşılamıyor. Bunlar göz önünde alındığında, örgütlü din, büyük ölçüde teslim olmuş ve alanı terk etmiş görünüyor.

Bazı durumlarda din; gelişmeyi, kendisini çağa uyarlayıp sunmayı, çağın sorunları için yön gösterici ilkeler sunma sorumluluğunu reddederek hareketsiz, statik bir şekilde kalmıştır. Örneğin, zaten acınacak bir durumda olan Anglikan Kilisesi, zamanını ve enerjisini masonları taciz ederek harcamakta, kendisini kadınların atanması konusunda dolambaçlı, baştan savma cevaplara hapsetmektedir; kesinlikle, yapabileceği daha makul birçok şey varken ve masonlar ve atanmış kadınlar ona sadece bunları yapmaktan kaçmak için yardım etmiştir. Anglikan Kilisesi olduğu yerde sayarken, Papa II. John Paul'un önderliğindeki Roma Katolik Kili-

sesi de giderek gerilemiştir. Son birkaç yıl boyunca, Roma, yalnızca modern dünyaya uyum sağlamamanın da ötesinde, kendi güvenilirliğine ve dolayısıyla otoritesine sekte vuran modası geçmiş değerlerin ardına sığınarak, at gözlüğü takılı bir ilgisizlik sergilemiştir. Kadınların rolüyle, doğum kontrolü ve kürtajla, aşırı nüfus ihtimaliyle ilgili soruları inatla göz ardı ederken, eskimeye yüz tutmuş dogmayı yürürlüğe koymak, sorumluluktan vazgeçmektir. Gerçekten de kilise artık cemaatine hizmet etmemekte, artık kendi topluluğuna karşı olan zorunluluklarını yerine getirmemekte, onların ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Aksine onların ihtiyaçlarını kendi ihtiyaçlarından -kendini muhafaza etme ve hayatta kalma gündeminden- daha az önemli saymaktadır. Bu kapsamda, yalnızca cemaatini daha da savunmasız kılmakla kalmayıp, aynı zamanda gemisini, kurumsal intihar rotasına döndürmektedir.

Bu durumla yüzleşen batı toplumu, normal olarak, yüzünü başka yönlere dönmeye başlamıştır, modern toplumdaki anlam ihtiyacını karşılamada örgütlü dinden daha etkili olacak alternatiflere. Bu alternatiflerin bazılarının nitelikleri, arayışın ümitsizliğini ispat etmektedir.

14

GÜVEN VE GÜÇ

Her işlevsel dinin temel bileşenlerinden biri güvendir. Her geçerli din, güven için uygun bir hazne işlevi görmelidir. Bu güveni yaratıcı bir şekilde yetki gücünün temeline dönüştürebilmelidir. Bir din sadece güven unsuru yoluyla anlam sunma sorumluluğunu yerine getirebilir.

Bireysel olarak da kolektif olarak da içgüdüsel bir güvenme -biriyle ya da bir şeyle doğamızın en içselleştirilmiş birtakım yönlerini paylaşma- ihtiyacımız var. En derin kişisel alanda aileye, arkadaşlara, eş ya da cinsel partnere, psikanaliste, vaize, günah çıkaran pedere ya da falcıya olan güvenimize dayanmaya çalışıyoruz. Fakat güvene duyulan ihtiyaç kişisel olmayan alanlara da yayılıyor; sorumlu olduğumuz ya da hayatlarımız üzerinde herhangi bir şekilde egemenlik sahibi olan kurumlara. Şirketler, ordular, hükümetler, eğitim ve din yapılarının tümü güven haznelerıdir Şirket yöneticisi, ordu komutanı, devlet başkanı, eğitimci ve dini lider, sadece bir ya da birkaç bireyin değil; birçoğunun güvenine sahip olabilmelidir.

Bu kişilere verilmiş olan yetkinin doğası, elbette, değişkenlik gösterecektir. Örneğin, bir siyasetçiye bir insanın kaderini şekillendirme yetkisi, kişiyi savaşa gönderme hakkı biçiminde verilmiş olabilir ve bu yüzden siyasetçi, ille de

vicdan azabı duyacak değildir. Din, ciddiye alındığı zaman, her kurumdan daha geniş bir güven tayfının sahibi olacaktır; yetkisi sadece toplumsal ve kültürel alanlara yayılmakla kalmayacak, ruhani hayatımızı da -suçluluk duygumuzu, örneğin, en gizli arzularımızı ve dürtülerimizi, belirsizliklerimizi, en derin korkularımızı ve nihayette anlam ihtiyacımızı- etkileyecektir. Bir siyasi liderden farklı olarak, rahip veya yönetici, Roma Katolik Kilisesi'ndeki ya da diğer mezheplerin daha gevşek yapılarındaki gibi, ritüeileştirilmiş kutsama biçiminde bir günahtan arınma sunabilir.

Unutmaya meyilli olduğumuz şey, güvenin bağışlanmasının edilgen bir süreç olmadığıdır. Konu hakkında düşünmeksizin, 'bir güven hareketi'nden bahsetme eğilimi gösteriyoruz ve bu güvenin bağışlanmasının kesin olarak gerektirdiği şey bir harekettir. Güvenin bağışlanması etken süreçtir, edilgen değil. Bir şey etken biçimde bir tarafça verilmektedir ve diğer tarafça alınmaktadır.

Güven ve güç arasında kaçınılmaz bir korelasyon bulunmaktadır. Güven, tam da verilme aşamasında kimyasal benzeri bir değişim geçirmektedir. Sonuç olarak, güven, bağışlayıcısından çıktıktan sonra, alıcısının elinde güce dönüştürülmektedir. Eğer birisi bir bireye etken biçimde güven duyuyorsa, kişi o bireye kendisi üzerinde bir güç vermektedir. Eğer yirmi kişi aynı bireye güvenlerini bağışlarsa, o bireyin gücü orantılı biçimde artacaktır. 80 milyon Alman, Adolf Hitler'e güvenlerini bağışlarken, onu muazzam bir güçle donatmaktaydı. Gerçekten de Hitler'in gücü, -ya da Ayetullah Humeyni'nin ya da başka herhangi bir laf ebesini gücü- basitçe çok sayıda insanın ona etken biçimde güvenmesi diye tanımlanabilir. Güven ve güç arasındaki bu işlemden kaçmak imkansızdır.

Doğal olarak, ortaya üç önemli soru çıkıyor. Birincisi, güvenin, verili bir durumda, nasıl elde edildiği. Bu, samimi bir şekilde mi kazanılıyor? Yoksa başka yollarla mı -örneğin hileyle ya da zorbalıkla- elde ediliyor? Tarihteki bazı 'büyük adamlar', örneğin Abraham Lincoln, bir çeşit saygı ve sevgi uyandırmakta ve kendilerine duyulan güveni (doğru ya da yanlış) kazandıkları farz edilmekte. Diğerleri, örneğin

Bismarck, tartışmasız bir şekilde, daha belirsiz yollarla güven elde etmekte.

İkinci soruysa verili bir durumdaki güvenin doğasıyla ilgili. Bu güvenin sınırları nedir? Çok sayıda insanın güvenini kazanmış şahsiyetlerin arasında ordu komutanları, siyasetçiler ve dini liderler bulunmaktadır. Genellikle, bunlardan her birine duyulan güvenin doğası oldukça farklı olacaktır. Dindar bir Katolik, ne kadar vatansever olursa olsun, kendi devlet başkanına, Papa'ya ettiği kadar hürmet etmeyecektir. Öte yandan, nadiren de olsa, birçok güven çeşidinin kaynaşıp bir kişiye yöneldiği, Hitler ya da Humeyni gibi örnekler de var. Sonuçta -Hitler'in durumunda, Ayetullah'ın ya da bir asır önce Mehdi'ninkinde- çoğunlukla Mesihsel boyutları olan bir görüntü ortaya çıkacaktır.

Üçüncü soru, elbette ki güvenin alıcısının kendisini sahibi olarak bulduğu güçle tam olarak ne yapacağıdır. Bu gücü, kendisine bağışlayanlara faydalı olmak için mi kullanacak; yoksa bu kişileri kendi hırslı oyununda piyon olarak mı sömürecektir? Gandi'nin durumunda, ya da Martin Luther King'inkinde, güven, güce dönüştürüldüğünde, Stalin'in yaptığından çok farklı bir şekilde kullanılmıştı.

Çağdaş anlam arayışı en geniş güven tayfını kazanmayı hak eden birinin ya da bir şeyin aranmasını; diğer bir deyişle, bir dini ilke arayışını gerektiriyor. Örgütlü ya da kurumsallaşmış din, anlam sunmada başarısız olduğu ölçüde güven uyandırmada da yenilgiye uğrar ve güven uyandırmada başarısız olduğu ölçüde giderek güçsüzleşir. Bu, elbette, bugün örgütlü din için geçerli olan durumdur. Sonuç olarak, örgütlü dine duyulan güven azalmaktadır; öte yandan doktorlar, psikiyatristler, siyasetçiler ve diğer birçok güven haznesi, pastadan daha büyük pay talep etmektedir.

Orta çağ papalığı ya da 17. yüzyıldaki Anglikan Kilisesi ya da Amerika'nın Püriten kurucu babaları; kişisel vicdan meselelerinden devletin geniş çaplı meselelerine kadar insan yaşamının tüm yönlerini kapsayan gerçek gücün ta kendisini kullanmışlardır. Bir parça geçmişteki suiistimaller nedeniyle, onların modern zamandaki denklerinin sahip olduğu güç -eğer herhangi bir güçleri varsa- tamamıyla sembo-

likleşmiştir. Nihayetinde Tanrı'ya ait görünen 'her yerdelik' yetisinin ne anlama geldiği bilinemez hale gelmektedir. Polis, mahkemeler ve hükümetler kulak, kol ya da bacakları kesip atabilmekte, kişileri hapse atıp işkence yapabilmekte, mallara el koyabilmekte, ölüm cezası verebilmektedir, bunu Tanrı'ya değil; ceza hukukuna, partiye, devlete ve hatta 'milli güvenlik' gibi belirsiz bir formüle dayanarak yapmaktadırlar. Bu arada Tanrı'nın gücü ara sıra, talihsiz bir katedrale kızgın bir yıldırım fırlatmaya indirgenmiştir.

Güvenin Yağmalanması

Bireyler ve/veya kurumlar, kendilerine tabi olanların güvenini ne gibi yollarla elde etmektedirler? Bu kitabın kapsamı içinde genişi bırakın, üstünkörü bir araştırma sunmak bile mümkün değil. Ama belirli yöntemler, dini dürtüleri harekete geçirecek şekilde kullanılabilmeleri nedeniyle dikkate almaya değer görünüyor.

Bu yöntemlerden biri, korku ve gözdağının planlı bir şekilde kullanılmasıdır. Mekanizma oldukça tanıdık ve bunun özenle incelenmesine gerek yok. Genelleştirilmiş bir düşman öne sürülür -örneğin, şeytan, deccal, komünizm, faşizm. Daha sonra, bu düşman çok daha yaygın, çok daha gelişmiş ve birey için önemli olan şeyleri -aile, yaşam kalitesi, ana yurt- çok daha tehdit ediciymiş gibi gösterilir. Yeterli paniği doğurduktan sonra, kişinin yapması gerek tek şey kendisini ya da kurumunu bir siper, bir kale duvarı, bir sığınak, bir emniyet limanı olarak sunmasıdır. 'Tarih dersleri' denilen şey bize bu hileleri görebilmeyi öğretmiş olmalıydı. Yine de günümüz dünyasına gelişigüzel bir bakış, bunların devam eden etkilerini gözler önüne seriyor. Etiketler ve sloganlar dünyasında yaşıyoruz; bunların birçoğu ya olduğu varsayılan korkunç düşmanı ya da ondan kurtuluşu sağlayacağı farz edilen kaleyi ifade ediyor.

Bunun yanında, daha ince oyunlar da var. Siyasetçiler, örneğin, çoğunlukla mantığa ve sağduyuya hitap edeceklerdir ya da çoğunlukla mantık ve sağduyu olduğunu iddia edene. Aynı zamanda, herkesin bildiği gibi, söz verme ko-

nusunda müsrif davranacaklardır. Bu sözler özellikle insanların beklentilerine ve ihtiyaçlarına dayanarak verilir ve gerçekleştirilme ihtimalleri çok düşüktür ya da hiç yoktur. Ama böyle bir söz veren kişi, bu beklentileri ve ihtiyaçları tamamıyla tasdik etmektedir. Bu tasdik etme, yeteri kadar tekrarlandığında, kendi içinde tatmin edicidir. Sözün muhakkak tutulması şart değildir. Doğrusu, tutulmama ihtimali olması genellikle kabul edilen bir şeydir ve çoğunlukla bunu tutmayan kişinin hesap vermesi beklenmez. İhtiyaç ve beklentilerin dolaylı tasdiki iyi niyet için yeterli bir işaret sayılır. O kadar hayal kırıklığına uğramış durumdayızdır ki iyi niyetin önemsiz bir işareti bizi yatıştırmakla kalmayacak, aynı zamanda bize bir güven hazinesi verecektir. Bugün modern siyasetin medyaya bel bağladığı herkesçe bilinen bir gerçektir. Bunun pratikteki anlamı modern siyasetin, medyanın reklam potansiyelini kullanma kabiliyetine bağımlı olduğudur. Geçen yüzyılın son çeyreğinde, güvenin kazanılmasının; promosyon, tanıtım ve halkla ilişkilerle bağlantılı olduğu daha da anlaşılır hale gelmiştir. Siyaset, politikalar ve siyasetçiler artık eşyalarla aynı şekilde sunulmaktalar. Başka bir deyişle, 'satılmak' zorundalar. Bu maksatla, reklamcılığın, birçok psikolojik hile yöntemi de dahil olmak üzere, tüm yöntemleri planlı bir şekilde ve ustalıkla kullanıldı.

Siyaseti reklam düzeyine indirgemek elbette ki bir risk içeriyor. Yakın zamanlı çalışmalar, uzaktan kumanda setleriyle donatılmış televizyon izleyicilerinin, reklam aralarında kanal değiştirdiklerini ya da televizyonun sesini kapattıklarını göstermektedir. Bu reklamcılık endüstrisinde korku uyandırmıştır ve bu nedenle çeşitli karşı-önlemler üzerinde tartışılmaktadır. Yine de elbette ki bu çalışmaların kaçınılmaz sonucu, izleyicilerin televizyon reklamlarının çoğunu sönük, aptalca ve hatta açıkça hakaret edici bulduğudur. Birçok eğitimli tüketici -ve bugün tüketicilerin çoğu eğitimlidir- reklam endüstrisinin düşündüğünden daha görmüş geçirmiş ve bilgilidir. Aynı zamanda bu endüstrinin düşündüğü gibi kolayca ayartılmaz, aldatılmaz ya da ikna edilmezlerdir. Aksine, oldukça alaycıdırlar; eğer belirli bir ürünü alıyorlarsa, bunun nedeni gerçekten reklamın iddialarına

inanmaları değildir. Siyaseti reklam düzeyinde yürütmek, benzer bir alaycılığı beslemektir. İnsanlar tembellikten, meraktan ya da yenilik isteğinden dolayı oy kullanabilirler. Fakat bu şekilde elde edilen güç ve vekillik, güvene dayalı olan güç ve vekillikten çok farklı olacaktır.

Öte yandan, reklamcılık yöntemlerinin dikkate değer başarılar ürettiği kabul edilmelidir. Bu başarıların tümü siyasi olmamıştır. Birleşik Devletlerde, görüldüğü gibi, bugün din de bir saç spreyi, deodorant ya da sakız gibi satışa çıkarılmaktadır. Kurtuluş, ahlaki çürümeyi önlediği garanti edilen bir çeşit ruhsal flüoritmiş gibi televizyonlarda satılmaktadır. Kişi, posta siparişiyle ya da otomobille girilen bir kiliseyi ziyaret ederek kurtulabilmektedir. Bu gelişmeler belli boyutta bir güven temin etmekle kalmıyor, aynı zamanda büyük çapta bir para da temin ediyor. İleriki sayfalarda, bunların anlam verme işlevini yerine getirmede ne kadar etkili olduklarını -geçerli anlamda bir din niteliğine sahipler mi, yoksa başka bir şeyler mi- belirlemeye çalışacağız.

Ritüel ve Bilinç

İnsanda doğuştan gelen bir güvenme isteği olduğu gibi doğuştan gelen bir şüphe etme; aklını, çözümsel yetilerini şüpheciliğin hizmeti için harekete geçirme eğilimi de vardır. Bu yüzden kişiliğinin ve benlik duygusunun eşsiz olduğu fikrini ileri sürer. Yüzyıllardır din, insanın şüphelicik eğilimini, sözüm ona aklı uyutarak, uyuşturarak ve hatta onu şaşkına çevirip itaat ettirerek etkisiz hale getirmeye çalışmaktadır. Din, bunu gerçekleştirmek için sık sık duyulara saldırılacaktır. Işık, renk, ses, koku başka herhangi bir gerçekliği etkili bir şekilde gasp edebilecek bir yoğunlukta planlanıp yayılacaktır. Örneğin titreşen mumlar, göz kamaştıran bir renk dizisi, dinsel ezgiler, ezberden okumalar, ahenkli gösteriler ve tütsü duman; genel bir 'başkalık' atmosferi, maddi dünyadan ayrılmış bir boyut, bir cins 'sihir' yaratmak amacıyla bilinçli bir şekilde kullanılacaktır. Bu yöntemlerin bazıları gerçekten çok kurnaz bir şekilde iş görmektedir. Araştırmalar, kalp atışına uygun şekilde çalı-

nan bir davul hızlandırıldığında, kalp atışının da onu izlediğini tespit etmiştir. Bu sayede -bazı pop yıldızlarının en azından 1960'lardan beri fark etmiş olduğu gibi- heyecan yaratılabilir.

Bütün bunlar, elbette, ritüeldir. Ritüelin işlevi, esasında kendinden geçmeye ya da ışık hipnozuna benzeyen bir ruh durumu yaratmaktır. Böyle bir durumda, bireyin öz farkındalığı durağanlığa dönüştürülmektedir. Birey, neticede daha büyük bir şeyin -tarikatın ya da çetenin, düşüncenin, atmosferin, yayılmakta olan değerlerin- içine çekilebilmektedir. Birçok kez, bu kendinden kurtuluş ya da başka bir var oluşun içine alınma hissi, öyle yoğun bir heyecana sebep olmaktadır ki bu heyecan kendinden geçmeye varmaktadır. Bu kendinden geçme halindeki psikolojik dinamiğinin 'dinsel deneyim' ya da 'mistik deneyim' denilen şeyle pek çok ortak noktası vardır. Bu, elbette ki muhafazakar Protestan toplantılarında, örneğin, insanlar bir kendinden geçme haline girdiklerinde ve 'yabancı dillerde konuşma'ya başladıklarında ya da gözyaşlarına boğulduklarında ya da sara benzeri bir nöbet geçirdiklerinde görülebilen bir durumdur. Bu, tüm dinlerdeki mezheplerin ya da tarikatların uyguladıkları yöntemdir. Daha bütüncül biçimde düşünülmüş, düzenlenmiş ve sahnelenmiş şekliyle bu, Üçüncü Reich'ın Nuremburg mitinglerini tanımlayan şeydir. Daha gevşek biçimde tasarlanmış ve çok daha tahmin edilemez şekliyle bu, birçok rock konserinde meydana gelen şeydir. Elvis Presley, Beatles ya da Rolling Stones'un başlangıçta yarattığı etkiyi -çığlıklar, kendinden geçmeler, taşkınlık, baygınlıklar- düşünmek yeterlidir.

Bu tür ruh durumları bilincin yok oluşunu değilse de geçici bir dönüşümünü içermektedir. Rock yıldızı, Adolf Hitler gibi, izleyicilerinde, bir çeşit dini deneyime neden olan bir şaman işlevi görmektedir. O, aslında geleneksel fareli köyün kavalcısının bir tezahürüdür. Fareli köyün kavalcısı gibi, gücünü iyi için de kötü için de kullanabilir. Fareli köyün kavalcısı, hikayenin başında Hamelin Köyü'nü, ardı sıra fareleri dereye sürükleyerek kurtaran iyi kişidir. Ama hikayenin sonunda sadece fareleri değil çocukları da ölüme

götüren şeytani biridir. Hitler, hikayenin sondaki bölümünü örneklendirmektedir. Birçok rock yıldızı hikayenin başını örneklendirmeye can atmaktadır -buna rağmen, Rolling Stones'un 1969'daki Altamont, California konserinde olduğu gibi bu can atış, geri tepebilmekte ve sözde büyücü 'büyü kuvvetiyle ortaya koyduğu' şeyin denetimini kaybedebilmektedir.

Akla ve duyuya saldırı, dinsel bir kendinden geçme haline sebep olabilir. Bazı İslami tarikatlarda Tanrı'nın isimleri; herhangi bir önemden yoksun, bilinci örten sıradan seslere dönüşünceye kadar ritmik bir şekilde tekrar edilmektedir. Böyle bir etki, herhangi bir ritmik söz tarafından yaratılabilir. Bu sözün 'İsa kurtarır' ya da 'barış şimdi' ya da 'Tek ihtiyacınız aşk' ya da 'Geliyoruz, geliyoruz, geliyoruz' ya da 'Sieg Heil' olması bir şeyi değiştirmez. Ardından gelen ruh durumu, bilginin asimile edildiği ve duygusal tepkilerin, aklın eleştirel aygıtı tarafından süzülmeksizin uyandırıldığı bir *'geçirgenlikle'* tanımlanabilir. Bu eleştirel aygıtın teslim olması -onu bırakmanın beraberinde getirdiği geçici kendini terk etme ya da kendinden vazgeçme- güvenin etkisinin çarpıcı bir örneğidir. Tarif edilen ruh durumunda, güven etkin bir şekilde verilmekte ve alınmaktadır ve aralarındaki işlem sadece ona katılanlar tarafından değil; dışarıdan bir izleyici tarafından da fark edilebilmektedir. Bu, tamamıyla, 'ilkel toplum'daki şamanın gerçekleştirmeye çalıştığı bilinç başkalaşımının bir benzeridir; şaman bunu ne kadar etkili bir şekilde gerçekleştirirse, o derecede saygı görmektedir. Sonraki kültürlerde, tüm dinlerin rahipleri aynı bilinç başkalaşımını gerçekleştirmeye çalıştılar ve bugün de aynısını yapmaya devam etmektedirler. Bazı ideoloji ve laf ebeleri ve hatta ordu da aynı şeyi yapmaktadır.

Böyle bir durumun değeri, aklı geçici olarak bir *tabula rasa*'ya, boş bir yaz-boz tahtasına dönüştürmesidir. O an için, önceki tüm programlamalar silinmektedir. Bunun rock yıldızı için özel bir önemi olmayabilir; ama dini, siyasi ya da askeri lider için oldukça önemlidir. Onlar için, kişiyi belli bir düzeyde geliştirecek 'yeni program'ın yüklenmesi bir fırsattır. Bu yeni program çoğunlukla din değiştirmeyi ya da bir çeşit beyin yıkamayı da teşkil edebilir.

Sonraki soru, elbette ki yüklenen 'yeni program'ın doğasıyla ilgilidir. Yeni program, askeriye için, davranış kurallarını, bir dönüşlü tepki dizisini, tamamı tamamına sınırlandırılmış bir alanda sınırlı sayıdaki davranışı içermektedir. Siyasi ya da dini lider için, yeni programın çok daha etraflı olması tasarlanmıştır. Bazı durumlarda anlam ihtiyacına yönelik bir cevap-daha çok ya da daha az geçerli, daha çok ya da daha az uygulanabilir- içerecektir. Başka durumlarda, ilgiyi bu ihtiyaçtan başka bir yöne çekmeyi teklif edecektir.

Arketip ve Mit

Yüzyıllar boyunca güven sağlamak ve anlam ihtiyacıyla yüzleşmek- ya da yüzleşir gibi yapmak- amacıyla kullanılmış dikkate değer bir yöntem daha bulunmaktadır. Bu yöntem ritüel kadar eskidir; ama bundan çok daha incedir. Bu nedenden ötürü, sadece dini ve siyasi kurumlar için değil; Bağımsız Masonlar, 'Rosicrucian' yapılar ve Sion Tarikatı gibi kuruluşlar için de özel bir önem taşımaktadır. Bu, Jung terminolojisinden yararlanacak olursak 'arketiplerin faal hale getirilmesi ve manipülasyonu' şeklinde tanımlanabilecek tarzda bir sembol kullanımını icap ettirmektedir.

Özetlenmiş biçimde dahi, bu çalışmada Jung'un düşüncesini sunmak mümkün değildir. Amaçlarımız doğrultusunda, Jung'un 'arketip' dediği şeyin doğasını ve işlevini tespit etmek yeterli olacaktır. Jung'a göre, 'arketip' tüm insanlık için temel olan bir deneyim ya da deneyim modelidir, insanların çok eski zamandan beri paylaştığı bir deneyim ya da deneyim modeli. Böyle tanımlandığında, arketipler ve arketipsel modeller oldukça tanıdık gelmektedir. Gerçekten de bu günlerde bunların birçoğunu doğru kabul etme eğilimi göstermekteyiz. Bunlar; doğum, ergenlik, cinsel hayatın başlangıcı, ölüm, savaş travmaları, mevsimlerin döngüsü gibi olayları içerdiği gibi, daha soyut kavramları da -korku ve arzu, 'ruhani bir yuva'ya duyulan aşırı istek ve elbette ki tartışmakta olduğumuz anlam arayışının ta kendisi- içermektedir.

Bu tip arketipler, insan doğasının en basit ve ilkel temellerini oluşturduklarından, anlamları çoğu kez dilin kaynaklarına meydan okumaktadır. Dil, zihnin ve akılcılığın bir ürünüdür; arketipler ve arketipsel düzenlerse, zihnin ve akılcılığın ötesine geçmektedirler. Sonuç olarak, bunlar genellikle doğrudan semboller yoluyla ifade bulurlar; çünkü bir sembol sadece zihne hitap etmekle kalmaz, insan ruhunun daha derin düzeylerindeki -psikologların 'bilinçaltı' dedikleri yerdeki- tınlamaları da uyandırır. Bundan ötürü, semboller sadece rahip ve dini liderler için değil; sanatçı, şair ve ressamlar için de -özellikle kutsal bir sıfatla çalıştıklarında- büyük önem taşımaktadır.

Sembolizmin, elbette, birçok aşaması vardır. Her bireyin kendi kişisel sembolleri vardır; örneğin kendi tek ve bireysel deneyimiyle alakalı görüntüler. Dolayısıyla, birisi belli bir çiçeği ya da belli bir taşı, bir çeşit tılsım diye görebilir; birisi sevdiği kişinin bir hatırasını saklayabilir; birisi bir spor kupasını bir zafer ya da başarı simgesi olarak elinde tutabilir. Bunun yanında daha genelleştirilmiş kültürel ve milli semboller de bulunmaktadır; Fransa'nın eski *fleur-delis*i (zambak çiçeği), Charles de Gaulle'ün İkinci Dünya Savaşı esnasında Özgür Fransız birlikleri için benimsediği 'Lorraine Haç'ı, Nazilerin 'Gamalı Haç'ı, Birleşik Devletlerin 'Kartal'ı. Dahası belirli bireyler, kolektif semboller olarak işlev görebilir. Dolayısıyla, örneğin, Jean d'Arc Fransa'nın, Kral Arthur İngiltere'nin, El Cid de İspanya'nın temel bir özelliğini ifade eder.

Arketipsel sembollerin bundan da geniş bir referans çerçevesi bulunur. Bunlar, belirli bir bireye değil, insanlığın bütününe aittir. Anka, örneğin, ölüm ve yeniden doğuşu çağrıştıran bilindik bir arketipsel semboldür. Bekaret saflığıyla ve mistik başlangıçla özdeşleştirilen tek 'boynuzlu at' da buna bir örnektir. Hıristiyan geleneğindeki 'cennet', eski Töton kabilelerinin 'Valhalla'sı, Kelt efsanelerinin 'Kutsal Adalar'ı, Yunanların 'Cennet Bahçeleri' aynı arketipin ya da arketipsel özlemin örnekleridir. Arketipsel düzenler sıklıkla insan biçimci şahsiyetlerle de simgelenmiştir; kahraman, avare, zulmedilen genç kız. *femme fatale*, ölünce birleşen

sevgililer, düşman kardeşler ya da ikizler, ölen ve yeniden canlanan tanrı, bilge yaşlı kadın, ormandaki ya da çöldeki keşiş, tanrının dokunduğu kutsal budala, kaybolmuş ya da mal ve mülküne el konulmuş kral. Bu şahsiyetler, tüm kültürlere ve çağlara uygun evrensel ilkeleri temsil etmektedirler. Bazen kılık değiştirmiş bir şekilde, verili dönemin yüzeysel özelliklerini alarak; ama esas itibarıyla aynı kalarak meydana çıkacaklardır. Dolayısıyla, örneğin, Arthur Penn'in *Bonnie ve Clyde* filminde resmedilen asil kanun kaçağı, çok daha eski bir karakterin -Robin Hood- 20. yüzyıldaki dengidir. Dolayısıyla Manhattan'ı 'temizleyen' Kojack, Dodge City'i 'temizleyen' Wyatt Earp'ün modern bir uyarlamasıdır; Wyatt Earp, aynı şekilde, orta çağın şövalye-kralının bir uzantısıdır. Günümüzün gezici şövalyeleri arttık ata binmemektedirler. Araba kullanmaktadırlar. Ama etkinliklerinin temel biçimi esas itibarıyla yüzyıllar öncesindekiyle aynıdır. Modern şehir artık balta girmemiş orman; tehlike yüklü boş alanlar, canavarların -insan ya da başkası- karanlık ve sapa yollarda pusu kurup beklediği ve sezdirmeden tehdit ettiği korku dolu büyülü ormanlardır. Boş alanları ve ormanları yok etmiş olduğumuzdan, medeniyetimizin tam kalbinde yenilerini yaratma yoluna başvurduk. Fakat verili dönemin giysileri içinde daimi bir şeyler gizlidir -yüzyıllar boyunca kendini yeniden doğurmakta olan arketipsel bir sembol veya imge.

Semboller, tek başlarına da diğer sembollerle birleşerek de işlev görmektedir. Örneğin, dini bir tören, birlikte işleyen semboller çokluğunu içermektedir. Semboller, bir hikaye oluşturacak şekilde düzenlendiğinde, 'mit' dediğimiz şeye dönüşmektedirler. 'Mit' bir zamanlar moda olduğu gibi 'kurgu' ya da 'fantezi' anlamında kullanılmamalıdır. Öte yandan, bir araya geldiğinde daha karmaşık ve derin bir şeyi ifade etmektedir. Mitler yalnızca eğlendirmek ve vakit geçirmek için icat edilmemiştir; aynı zamanda bir şeyleri açıklamak -gerçekliği açıklamak- amacını da taşımaktadır. Eski dünya insanları için -Babiller ve Mısırlılar, Keltler ve eski Cermenler, Yunanlar ve Romalılar- mit, dinle eş anlamlıydı ve orta Çağ Katolik Kilisesi'nin yaptığı gibi bilim;

bugün psikoloji, felsefe, tarih şeklinde sınıflandırdığımız insan bilgisinin bütün tayfını kuşatmaktaydı. Bu temele dayanarak, mit; geçmiş ve şimdiki zaman gerçeğini sistematik bir şekilde açıklama teşebbüsü olarak tanımlanabilir. Bu tür bir tanımla, tüm inanç sistemleri -Hıristiyanlık, Darwinizm, Marksizm, Psikoloji, Atom Teorisi- mit altında tasnif edilebilir ve bu kelime, hiçbir şekilde kötüleme ya da küçümseme ifade etmemektedir. Bütün inanç sistemleri, aynı amaç için doğmakta ve gelişmektedir; nesnelerin düzeni'ni izah etmek ve dünyaya bir anlam verebilmek.

Klasik mitoloji; çağının bilimi, psikolojisi ve felsefesiydi ve kendi zamanımızın bilimi, psikolojisi ve felsefesinin de benzer şekilde mit olmadıklarını ve gelecekte, belli bir zaman sonra onlar gibi değerlendirilmeyeceğini söylemek saflık olur.

Onu meydana getiren semboller gibi, mitte hangi yönlerinin vurgulandığına bağlı olarak; kişisel, arketipsel ya da bu ikisi arasında duran herhangi bir şey -milli ya da kabilesel, örneğin- olabilir. Kişisel mit kendi kendini açıklayıcıdır. Her bireyin, kendine özgü bir gerçeklik tanımı vardır. Her bireyin, özellikle hafızasında, mitsel boyutlar taşıyan deneyimleri ve maceraları bulunmaktadır; çocuklukta meydana gelmiş olaylar, örneğin, eski aşk ilişkileri, okuldan kaçışlar. Nostaljinin ham maddesi birçok kez mitin de ham maddesidir. Mit yaratma işleminde uzaklık, hem zamansal hem de uzaklık açısından, önemli bir etkendir. Dolayısıyla hepimiz kendi geçmişimizi -çocukluğumuzu, ana-babalarımızı, uzun zaman önce yaşamlarımızı şekillendirmiş insanları- mitolojikleştirmekteyiz. Aynı zamanda coğrafi uzaklık, zorunlu uzaklaştırma ya da ölüm nedeniyle ayrı düştüğümüz nesneleri, mekanları ve bireyleri de mitolojikleştirme eğilimi göstermekteyiz. Herkes, yanımızda olmayan arkadaşlarımızın veya sevdiklerimizin zihinlerimizde sahip oldukları mevkie aşinadır. Bu kişiler sıklıkla sade bir basitliğe indirgenir ve karmaşıklıklar uzaklaştırılır ve bu sayede kişi yalnızca duygusal tepkiyi hatırlar. Kolektif bir düzeyde, John F. Kennedy ve Marilyn Monroe gibi şahsiyetler, yaşarlarken dahi mitsel bir statüye sahiptiler. Ölümleriyle kökten değişime uğradılar ve mitsel mevkileri daha da yüceldi.

Birçok kolektif mitin hem arketipsel hem de kabilesel yönleri bulunmaktadır. Bunlardan herhangi biri diğerinden daha fazla vurgulanabilmekte ve böylece mitin kendisi arketipsel ya da kabilesel olan arasında seçim yapmaktadır. Arketipsel bir mit, somutlaştırdığı arketipsel semboller gibi, insan deneyiminin belirli evrensel değişmezlerini yansıtmaktadır. Arketipsel bir mit belirli bir zamanda ya da mekanda, kökeni ne olursa olsun, bu tip etkenleri aşacak ve insanlığın bütün olarak paylaştığı bir şeyi ifade edecektir. Arketipsel mitin eşsiz olan özelliği ve fazileti; sahip oldukları ortak şeyleri vurgulayarak insanları bir araya getirebilmesidir. Hıristiyanlığın arketipsel yönleri -örneğin, ilahi olsun ya da olmasın, kendi halkına ruhani bir hediye sunmak için kendini feda eden bir kurtarıcının ilkesi- Hıristiyan olanlardan ve olmayanlardan benzer bir tepki alacaktır. Gerçekten de kesinlikle bu yönlerine yapılan vurgu sayesinde Hıristiyanlık, misyonerlerinin aracılığıyla, 16. yüzyıl Meksika'sı ve Japonya gibi farklı toplumlarda kurumsallaşabilmiştir.

Öte yandan kabilesel mitler, insanların ortak sahip oldukları şeylere değil de onları birbirinden ayıranlara vurgu yapmaktadır. Kabilesel mitlerin, insan deneyiminin evrensel ve paylaşılan yönleriyle ilgisi yoktur. Tam tersine, diğer kabilelerin, kültürlerin, halkların, milletlerin ve ideolojilerin pahasına; belirli bir kabileyi, kültürü, halkı, milleti ya da ideolojiyi övme ve yükseltme hizmeti görmektedirler. Bunlar, kendi kendisiyle yüzleşme ve kendi kendisini tanıma doğrultusunda içe yönelmek yerine, kendi kendisini yüceltme ve büyütme doğrultusunda dışa yönelmektedir. Bu tip mitler güçlerini ve enerjilerini emniyetsizlikten, körlükten ve ön yargıdan almaktadırlar ve bilinçli olarak yaratılmış olan günah keçisinden. İçsel bir öze sahip olmadıklarından, çarpışabilecekleri dışsal bir düşman -başka bir yere yansıtılmak istenen her şeyin ağırlığını ve yükünü taşıyabilecek şekilde şişirilmiş bir düşman-üretmek mecburiyetindedirler. Kabilesel mitler, içsel kimlikle ilgili kökleri derin olan bir belirsizliği yansıtmaktadırlar. Karşılaştırma ve inkar etme yollarıyla bir dış kimliği tanımlamaktadırlar. Dolayısıyla be-

yaz, siyah olmayan her şey diye tanımlanmaktadır, siyah da beyazı aynı biçimde tanımlayacaktır. Kişi, kendi düşmanında var olan hiçbir özelliğe sahip değildir. Düşmanın sahip olmadığı tüm özellikler bu kişinindir.

Tarih boyunca, dinler hem kabilesel hem de arketipsel mitlerden yararlanmıştır. Başka bir deyişle, aslında aynı miti kullanırken bunun kabilesel ya da arketipsel özelliklerini vurgulamışlardır -güven sağlamak ve karşılığında, anlam ya da en azından bir anlam sureti sunmak. Arketipsel mit tarafından sunulan anlam, sıklıkla geçerli ve tutarlı olmaktadır-örneğin, Kilise annenin arketipsel statüsünü kendi üzerine alıp; anneliğe ait iyileştirme, uzlaştırma, sığınak, teselli ve merhamet sunma rollerini üstlenmektedir. Buna karşın, kabilesel mit tarafından sağlanan anlam sureti, çoğunlukla sahtedir. Örneğin Katolik Kilisesi, Haçlı Seferleri esnasında ya da Protestanlıkla savaşında, kendi öğretilerine karşı olan 'sapkın'ı günah keçisi ilan ederek, düşmanı olduğunu söylediği kişi üzerinden kendini tanımlamış ve öğretisinin kabilesel yönlerini vurgulamıştır. Kilisenin bu örneklerde sunduğu, anlam değildi; fakat en iyi ihtimalle, anlam yoksunluğunun etkisini hafifleten bir şeydi. En kötü ihtimalle de gaddarlık, zapt ve yağmacılık için katıksız bir izindi. Bir din, kabilesel mitin bu aşamasında faaliyet gösterdiğinde, din olma özelliğini kaybetmekte, suni bir din haline gelmektedir.

Arketip Olarak Son Günler

Tüm sembolik ve mitsel motifler arasında en güçlü yankılananı kıyametinkidir. Bu, birçok büyük dünya dini tarihinde sıklıkla görülmüş ve farklı şekillerde kullanılmıştır. Bu, bazen bir bireyin ya da kültürün öz değerlendirmesinde, öz yargılamasında, arketipsel biçimiyle kullanılır. Bazen gerçek olan, hayal edilen ya da sezinlenen çeşitli kötülüklere bir açıklama olarak üretilir. Bazen insanların gözünü korkutmak, suçları üzerine oynamak, direnişi kırmak ve zorla güven kazanmak amacıyla planlı şekilde kullanılmıştır. Bazen kaba bir kabilesel yöntemle, lanetli bir kalabalığın kar-

şısında 'kurtarılmış' bir elit yaratan bir alet görevi görmüştür. Hatta bazen sözüm ona, 'lanetli' insanlara yapılan zulmün mazereti olarak sunulmuştur.

Birinci bölümde, kıyamet arketipinin, birinci asrın son günlerinde -İsa ve kardeşlerinin yaşadığı dönemde- nasıl sömürüldüğünü ve bu arketipin harekete geçirildiğinde ve ustalıkla kullanıldığında ne kadar kuvvetli olduğunu tartışmıştık. Göreceğimiz gibi yetki, modern dünyayla belirgin bir şekilde alakalıdır. Eğer bireyin anlam ihtiyacı yalnızca yakın zamanda kopacak olan kıyamet arketipiyle cevaplanıyorsa ve bu arketip, harfi harfine kabul ediliyorsa; insanlar gerçekten tehlikeli durumda demektir.

Arketip Olarak Gizli Topluluk

Dikkate almaya değer ikinci bir arketip de entrika, 'görünmez cunta' ya da en popüler tabiriyle gizli toplum diye adlandırılan şeydir. Bunlar tüm dünyada bulunabilir, her kültürde ve her çağda. Genellikle, gizli toplum; kukla-efendilerin özel toplantısı, 'perde arkası'nda iyi veya kötü için çalışan, diğerlerini ustalıkla idare eden, olayları düzenleyen, baskı uygulayan, başkalarının faaliyetini gizlice idare eden, 'işlerin olmasını sağlayan' bir gizli birey çemberi şeklinde karakterize edilebilir. Örneğin Yahudi ezoterik geleneğinde, çoğunluğun tanımadığı, dünyanın değişik yerlerine yayılmış ve doğrulukları, Tanrı'yı evreni bozulmamış tutmak konusunda ikna eden tek şey olan, on iki civarında (sayı değişmektedir) bilge adam ya da 'erdemli adam' bulunmaktadır. Başka bir deyişle, bu kişiler kendi güçleriyle gerçekliği bir arada tutmaktadırlar. Benzer bir işlev, Budizm'in belirli biçimlerinde ve aynı şekilde Teosofi ve Antroposofi'de, 'Gizli Efendiler' diye adlandırılan, doğaüstü bir bilgelik ve güç bahşedilmiş, dönem dönem tekrar dünyaya yeniden gelen ve Himalayalar'da mistik bir şehirde gizlendiği söylenen kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir.

Bunlar, elbette ki temanın aşırıya kaçan uyarlamalarıdır. Daha törpülenmiş uyarlamalar, dini kurumlar içinde bulunabilir. Örneğin her rahiplik, az ya da çok örgütlü birer

gizli topluluktur. Her rahipliğin bünyesinde daha da gizli bir rahiplik bulunmaktadır. Dolayısıyla, örneğin, Cizvitlerin, bir bütün olarak kendilerini yönlendiren, rivayete göre güçlü bir sırra ortak olan gizli bir düzenleri vardır. Yakın zamana kadar, Katoliklik içinde gizlice çalışan gizli topluluk 'Kutsal Ofis'ti, yani Engizisyon Mahkemesi. Bugün, Cizvitlerin ve Kutsal Ofisin iç örgütlenmelerine ilişkin esrar; Vatikan Radyosu'nu denetleyen, batı dünyasında iş ve toprak yatırımları bulunan, katı eğitim kuralları bir BBC programına konu edilmiş bir okullar ağını kendi elinde tutan, güçlü fakat gölgede duran bir örgüte, Opus Dei'ye yönelmiştir. Öte yandan, Papalık divanının, gizlice çalışan karanlık grup rolünü üstlendiği durumlar da -örneğin, yeni bir papanın seçimi- vardır.

12. asırda Tapınak Şövalyeleri'yle ilişkilendirilmiş gizlilik ve entrika unsuru, belki de dağılmalarının üzerinden yaklaşık sekiz asır geçmiş olmasına rağmen, bu birliğin birçok insan için hala etkileyici olmasının nedenidir. Gizlice çalışan karanlık grup arketipinin psikolojik gücü, 17. yüzyıl başlarındaki asıl Rosicrucianlarla örneklendirilmektedir. Onlar -her kimseler- tahrik edici sistemleri ve kitapçıklarıyla 'görünmez' var oluşlarını ilan etmişlerdir. Bir örgüt olarak tarihi mevcudiyetleri hiçbir zaman tatmin edici şekilde tespit edilememiştir. Yine de var olduklarına duyulan inanç, tüm Avrupa'da bir histeri dalgası yaratmak için -ve France Yates'in iddia ettiği gibi, 17. yüzyıl düşüncesinin, kültürünün ve siyasi kurumlarının gelişiminde hayati bir rol oynamaları için- yeterli olmuştur. Ayrıca, elbette ki on sekizinci ve 19. yüzyıllarda arketipsel karanlık topluluğun belki de en önemli örneği olmuş olan Bağımsız Masonluk vardır. Bağımsız Masonluk, sadece dışarıdakilerce gizli ve karanlık grup olarak algılanmakla kalmamış; topluluğun kendi saflarında da hiyerarşi özellikle 'tanınmayan üstünler'le doruğuna ulaştığında, gizli topluluk içinde bir gizli topluluk, tepesi gölgelerle çevrelenmiş şaşırtıcı bir piramit oluşturmuştur.

Gizli topluluk arketipi, modern batı toplumunda özellikle önemli bir rol oynamıştır. Bu, modern insanın iyi ya da kötü için gizli bir komplo aradığı her yerde -mafyada, ma-

sonlukta, hükümetlerde ve siyasi partilerde, uluslararası terörizm faaliyetlerinde, yüksek finans kurumlarında, Üç Yanlı Komisyon (Trilateral Commision) ve Bilderburg'da- gözükmektedir. Modern istihbarat birimlerinde özellikle belirgindir. M15 ve M16, CIA ve KGB, sadece baş harfleriyle anımsanmaktadır. Bunlar, kelimenin tam anlamıyla gizli topluluklardır. Fakat üzerlerini örten karanlık topluluk gizemi, hem gizliliklerini hem de etkilerini arttırmaktadır. Günümüzün istihbarat birimi, sadece bahsedildiğinde bile tüm insan gruplarını çocuklarmışçasına korkutan bir çeşit 'gulyabani'ye dönüşmüştür.

Bu örneklerden, bir arketip olarak gizli topluluğun belirli özellikleri ortaya çıkmaktadır. Her şeyden önce, bir entrika örgütlenmiştir, gizlidir ve en azından güçlü olduğuna inanılmaktadır. Gerçekten güçlü olup olmadığı nihayette konu dışı bir sorudur. Bu, sırf insanların gücüne duyduğu inançtan ötürü güç kazanabilir. Bazı gizli topluluklar -örneğin istihbarat birimleri- tartışılmaz şekilde, insanların kendilerine duydukları inanç sayesinde büyüyen oldukça gerçek bir güç kullanmaktadırlar. Bazı gizli topluluklar kendilerine yüklenen gücün dışında başka hiçbir güce sahip olmayabilir -ama bu, kendi içinde, onlara belirgin bir güç kazandırabilmektedir. 19. yüzyılın başlarında, belirli şahsiyetler - örneğin Sion Tarikatı'nın Büyük Üstadı olduğunu iddia eden Charles Nodier ve Bakunin gibi adamlar tarafından oldukça takdir görmüş büyük bir komplocu olan Filippa Buonarrotitamamıyla hayali olan bir dizi gizli topluluk hakkında bilgiler yaratmakta ve bunları yaymaktaydılar. Bu bilgiler o denli inandırıcıydılar ki masum insanlar, aslında var olmayan gizli topluluklara üye oldukları iddiası nedeniyle zulüm ve tacize maruz kaldılar. Böyle bir zulümle karşılaştırıldıklarından, kurbanlar, öz savunu adına hayali olanın yapısına uyan gizli topluluklar oluşturmuşlardı. Bu sayede mit, bir gerçekliği doğurmuştu. Bu, hareket halindeki arketipin pratik gücüdür.

Açıkça görüldüğü gibi, gizli topluluk, amaçlarının kişinin kendi amaçlarıyla ortaklaştığı ölçüde, uğursuz ya da övgüye değer bir şey olarak ya da her iki şekilde birden algıla-

nabilmektedir. Her iki durumda da bariz bir cazibeye sahip olacaktır ve sıklıkla bir çeşit duygusal tepkiye neden olacaktır. Eğer kişi gizli toplulukla 'aynı tarafta' bulunuyorsa, topluluğun varlığı muazzam şekilde içini rahatlatacaktır. Kişi 'karşı tarafta' bulunduğundaysa, topluluğun yaratacağı tek şey daha da güçlü bir tepki olacaktır; çünkü bu durumda kişinin paranoyasına hizmet etmektedir Gizli topluluklar ve komplolarla ilgili paranoya, çağımızın psikolojik ve kültürel geleneklerinden biri haline gelmiştir. (Bu paranoya her zaman temelsiz değildir. Aksine, küçük, iyi örgütlenmiş bir topluluğun perde arkasında ne kadar çok şey gerçekleştirebileceğini bu yüzyılda çok iyi şekilde öğrenmiş bulunmaktayız ve bu tür toplulukların güç toplanması konusunda haklı olarak kuşkuluyuz özellikle de bu güçle ne yaptıklarını bilmediğimizde.)

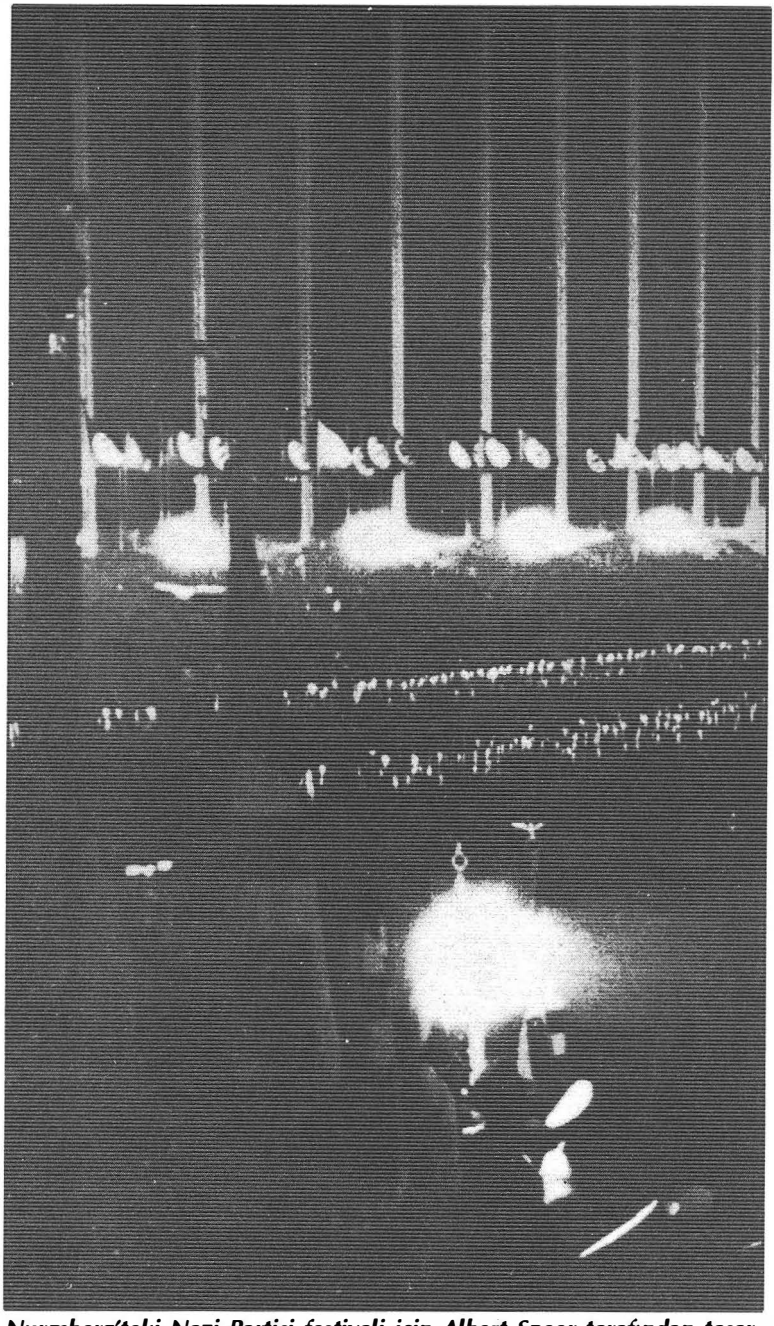
Yine de gizli topluluk düşman olarak görüldüğünde bile, çoğunlukla iç rahatlatıcı bir unsura sahiptir. Bunun nedeni, kısmen, dünya işlerindeki zorlukların ve karışıklıkların, denetim dışı etmenler tarafından değil de insanlarca yaratıldığı düşüncesinin daha avutucu olmasıdır. Gizli topluluğa duyulan inanç, belirli olayların rast gele gelişmediğini, düzenli olduğunu -ve insan zekası tarafından düzenlendiğini- göstererek kişinin içini rahatlatmaktadır. Bu, bu olayları anlaşılabilir ve potansiyel açıdan denetlenebilir kılmaktadır. Gizli bir topluluk, bir olay dizisinin içine oturtulabildiğinde, her zaman, topluluğun gücünü kırabilme ya da buna katılma ve bu gücün bir kısmını kullanma umudu filizlenmektedir. Sonuçta, gizli topluluğa duyulan inanç, insan değerinin açık bir teyidir. Bu, insanın tamamıyla çaresiz olmadığına, kendi kaderi üzerinde belli bir derecede sorumluluğa sahip olduğuna dair genellikle bilinçsiz ama gerekli bir iddiayı savunur.

Bu kitap kısmen gizli bir toplulukla ilgilidir- Sion Tarikatı. Tarikat'ı önemli kılan ve birçok modern topluluktan ayıran şey, açıklamakta olduğumuz mekanizmalardan büyük ölçüde faydalanmasıdır. Araştırmalarımızda, Tarikat'ı tanıdığımız ölçüde, -gerçekten planlanmış bir siyasetin sonucu olarak- ne yaptığının tamamen bilincinde olan ve ar-

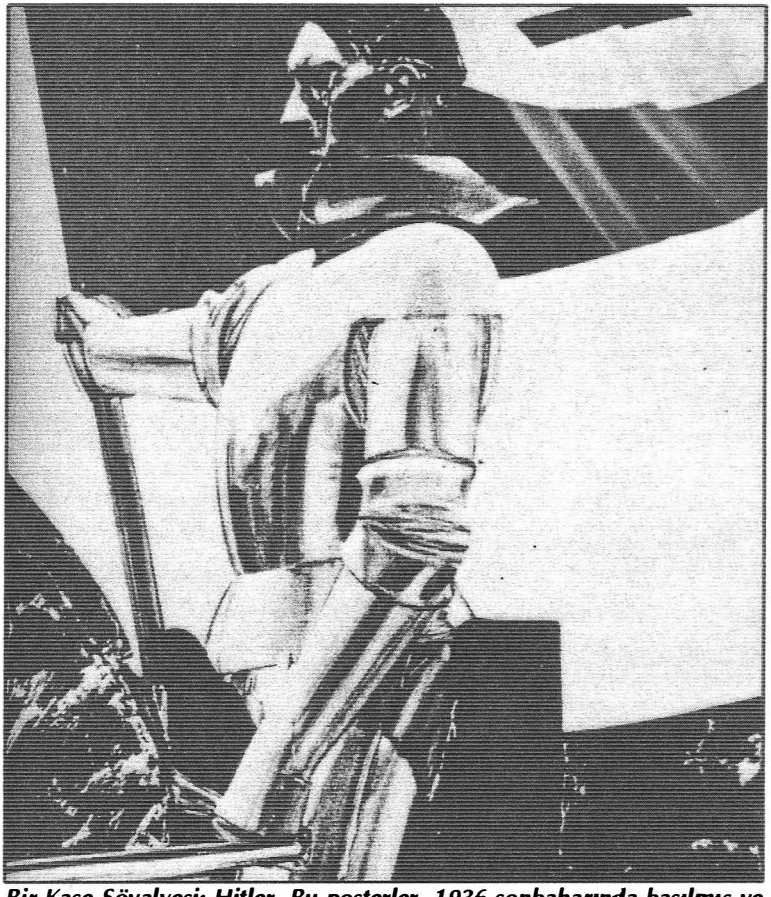
ketipleri canlandıran, ustalıkla idare eden ve sömüren bir örgütle karşı karşıya kaldık. Bu Tarikat, tanıdık ve geleneksel arketiplere -gömülü hazine, kayıp kral, kan bağının kutsallığı, yüzyıllar boyunca iletilen hayret verici bir sır- bulaşmakla kalmamakta; aynı zamanda, oldukça planlı bir şekilde, kendisini de bir arketip olarak kullanmaktadır. Dışarıdakilerin, kendisi hakkındaki arketipsel gizli topluluk algısını -gerçekten, arketipsel gizli topluluk olmasa da- düzenlemeyi ve yönetmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla, toplumsal, siyasi ve ekonomik gücünün doğası ve sınırları özenle gizlenmiş olsa da psikolojik etkisi hem görünür hem de hakiki olabilmektedir. Bu Tarikat, insanların inanmasını istediği türden bir varoluş izlenimini sunabilmektedir; çünkü bu tür izlenimleri sunan dinamikleri tanımaktadır. İleriki sayfalarda anlaşılacağı gibi, bu Tarikat, olağan dışı bir kurnazlığa ve gelişmişliğe sahip.

Hayfa, İsrail'in hemen hemen 15 mil güney doğusunda bulunan antik Megiddo kalesinin kalıntıları. Tutucu Hıristiyanlara göre, Deccalle yapılacak son savaş -Armageddon- burada gerçekleşecektir.

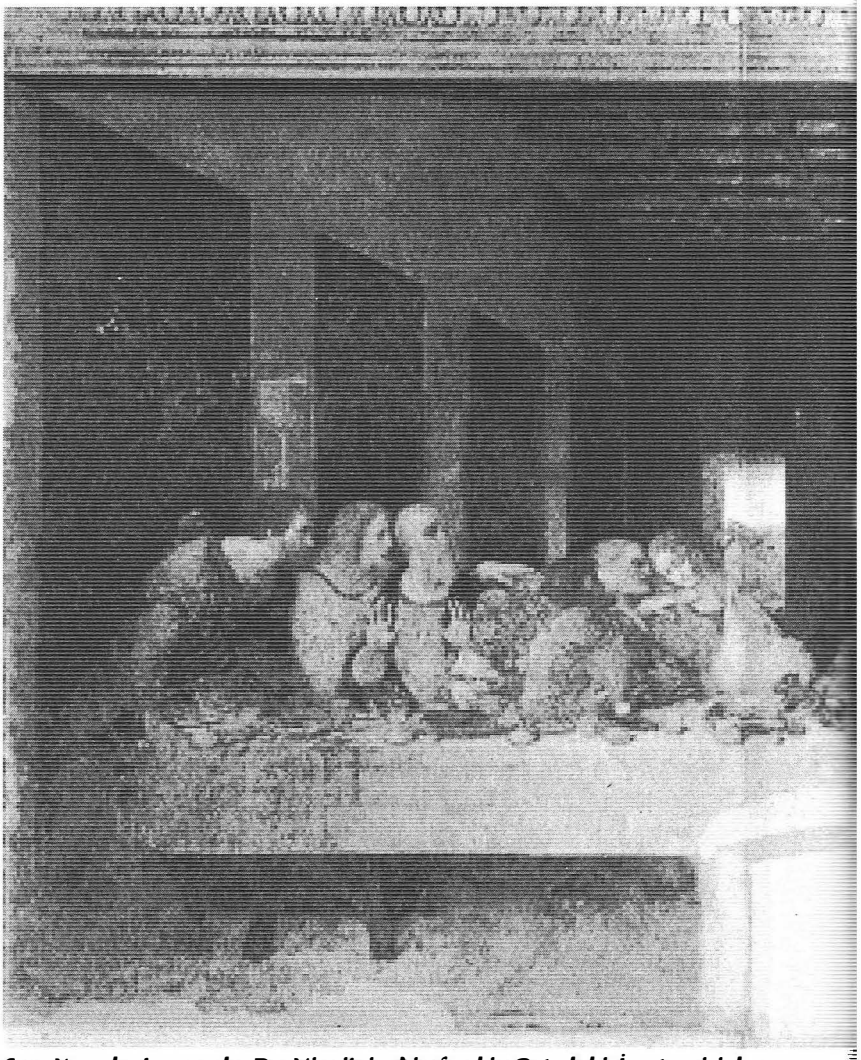
Nurmberg'teki Nazi Partisi festivali için Albert Speer tarafından tasarlanmış 'Işık Katedrali'.

Bir Kase Şövalyesi: Hitler. Bu posterler, 1936 sonbaharında basılmış ve kısa bir süre sonra toplatılmıştır.

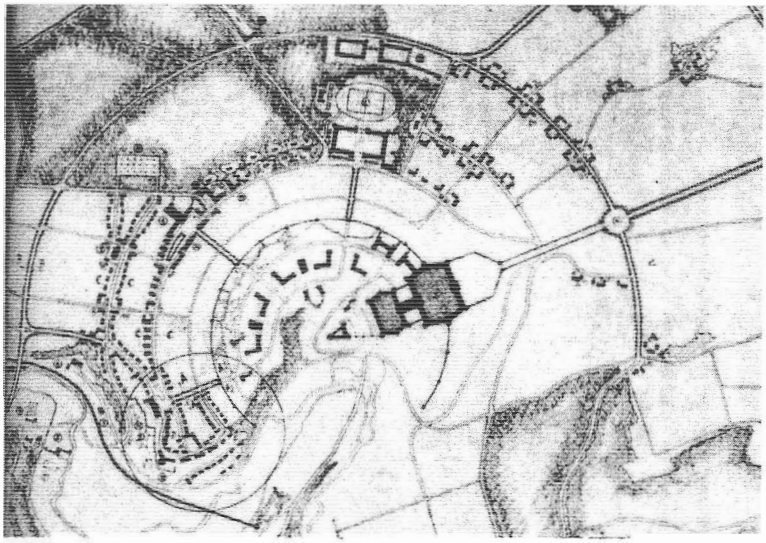

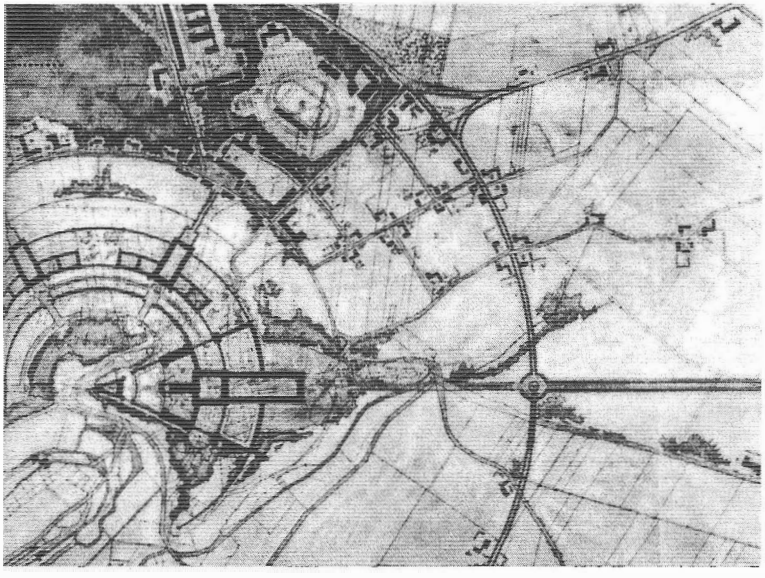
SS'in 'tapınma merkezi' olarak tasarlanmış Himmler'in kalesindeki kuzey kulesinin altındaki yeraltı kemerleri, Wewelsburg. Üç basamak, aşağıya, tüm planlanmış kompleksin tam merkezini gösteren kutsal bir alevin yandığı zeminin merkezine götürmektedir. Kale, 'dünyanın ortası'nı temsil edecekti.

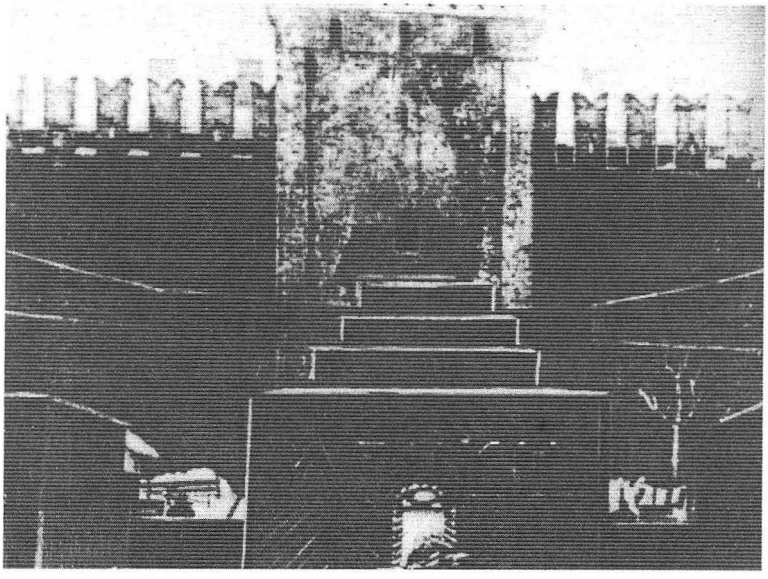
Son Yemek, Leonardo Da Vinci'nin bir freski. Ortadaki İsa tasviriyle, soldan ikinci figür arasındaki merak uyandıran benzerliğe dikkat ediniz. Bu, Leonardo'nun, İsa'nın Tomas adında bir ikiz kardeşi olduğu fikrinin bir Rönesans uyarlamasına inandığı iddiasıyla açıklanabilir mi?

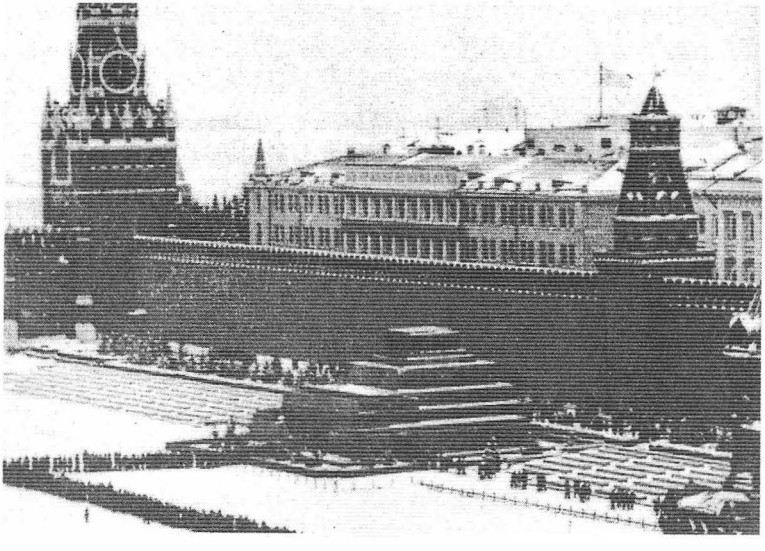

Wewelsburg'de tasarlanmış yapılar: üstte, 1941; altta 1944. Her iki planda da kasaba kuzey kulesinin merkezinden dışarıya doğru yayılmaktadır. Yol, en uçtaki üçgen kaleyle birlikte, mızrak ucuna bir kabza oluşturmaktadır.

Lenin'in mezarı, Moskova; üstte, Ocak-Temmuz 1924 tarihleri arasında kullanılan ilk, geçici yapı; altta, 1930 tarihli üçüncü ve son yapı. Piramit biçiminde tasarlanmış yapı, eski dünyanın dini mimarisini anımsatması açısından önemli bir özellik teşkil ediyor.

15

RAHİP OLARAK SANATÇI, SEMBOL OLARAK KRAL

Geçen yüzyılda ve daha sonrasında, örgütlü dinin güvenilirliğine ağır darbeler indirildi. Ama dinsel algı -'kutsal olan'ın, 'mantıkla anlaşılmaz olan'ın, bireyin kişisel deneyiminin üstüne çıkan yapışık düzenin algısı- birçok insan için tamamıyla bozulmamış olmaya devam etmektedir. 'Ruhani'nin geleneksel muhafızları uzlaştırılmış ya da kendileri uzlaşmışlardır. Hatta bu kelimeyi tırnak işareti dışında kullanma konusunda çekingen davranabilmekteyiz. Örgütlü din 'ruhani olan' adına konuşmasa bile, birçok insan için, 'ruhani olan' hala bir gerçekliktir.

20. yüzyıl düşüncesinin ve kültürünün, kurumsallaşmış dinin kapsamı ve çerçevesi dışında kalan anlama ve 'ruhani olan'a duyulan isteği yansıtan bir yönü bulunmaktadır. Dolayısıyla, örneğin, Einstein, Newton'un ayak izlerini takip ederek, kendi anıtsal ve zihin karıştırıcı buluşlarını, yüce bir ilahlık duyusuyla uzlaştırmaya teşebbüs etmişti. Dolayısıyla, artan sayıda kişi, var olan sistemlerin iflasını fark ederek, parçalanmış bir gerçekliği yeniden bir araya getirmek için, geçerli sentez yolları aramaktaydı.

Bu sürecin örneklerinden biri de belirli bir görüş açısıyla bakıldığında, sadece bir psikolog değil, bir filozof ve hat-

ta bir peygamber olarak görülebilecek olan C G. Jung'dur. Jung'un ezici kaygıları, doğası bakımından tamamen dinseldi. Evrensel deneyime odaklanması ve analiz yerine can alıcı sentez yöntemini kullanması, dünyayı tekrar bir araya getirme ve onu anlamla doldurma tutkusundan kaynaklanmaktadır. Dahası, bunu sadece teorik (ya da teolojik) manada değil, katıksızca kabul edilen din şartlarının aksine, direkt olarak deneyimlenebilinle yapmıştır ve psikolojik dinamiklere çevrildiğinde, sadece pazarları değil, bireyin tüm hayatı boyunca geçerli olabilen.

Freud'un aksine, Jung psikoloji ve dini birbirine zıt olarak görmemiştir. Aksine, birbirini tamamlayan, her biri diğerine yenilenmiş bir tutarlık ve anlam yaratma konusunda yardımcı olan şeyler olarak görmektedir. Jung dini en geniş, en derin ve en geçerli anlamıyla anlamıştır. Sadece kavramsal bir dogma yapısı olarak değil, belirli herhangi bir mezhep ya da inanç gibi değil, hepsini içine alan bir şey olarak, insan ruhunun oluşturulmasında temel bir unsur olarak. Sonuç olarak, Jung ortak kaynakları, ortak paydaları, ortak psikolojik dinamikleri, paylaşılan düzenleri -sadece dünyanın büyük dinlerindeki değil, insanın diğer aktivitelerinin çoğundakini de- sentezleme, karşılaştırma ve tespit etme yolunu tutmuştur. Sonuç modern çağ için gerçekten de geçerli bir dini prensip olarak kullanılabilecek bir şey olmuştur; tolerans, esneklik ve insanlığı beslerken gerçekten de bir anlam sunabilen bir düşünce ve anlayış şekli.

Dolayısıyla tarihin İsa'sı Jung tarafından doğal olarak takip edilen bir şey olmuşken, inancın İsa'sı -inananı için psikolojik bir gerçeklik olarak var olan İsa- bir arketip haline gelmiştir; boşluktaki günaha teşvik, "cehennemin yürek parçalayıcılığı" ya da diriliş gibi hadiseler tüm insanlık tarafından paylaşılan arketipik bir düzenin parçalarına dönüşmüştür. Ölüler diyarıyla soydaş olan günaha teşvik ve ondan galip çıkış her kültürde, her dinde ve her mitolojide var olan temalardır. Bu temalar nedeniyle, İsa dünya çapındaki diğer arketipik şahsiyetlerle uyumlu hale getirilmiştir. Onlar ona benzemiş, o da onlara benzemiştir ve hepsi birden belirli dayanıklı, evrensel gerçekleri somutlaştırmışlardır. Aynı

zamanda, arketip olarak İsa gerçekten de Hıristiyanlığın iddia ettiği gibi her bir bireyin içinde bulunmaktadır. Onun kişisel hayatındaki herkes günahı deneyimleyebilir. Herkes, hem gerçekten hem de mecazi anlamda kendi ruhunun derinliklerinde -herkesin kendi içinde bir yerlerde taşıdığı cehennemde- ölümü deneyimleyebilir. Herkes bir çeşit yeniden doğuşu ya da yenilenmeyi deneyimleyebilir. Onun deneyimini paylaştığımız ölçüde, gerçekten biz İsa'yla bir ve İsa'da bizimle bir olmaktadır. Tarihi gerçeklerde bir çatışma bulunmamaktadır.

Ömrünün büyük bölümünde ve 1961'deki ölümünü hemen takip eden yıllarda, onu 'mistik' olarak görüp bu yüzden dışlayan Ortodoks ve çoğunlukla Freud'cu psikolojik kurumlar ona şüpheyle bakmaktaydı. Bugün, 20. yüzyıl düşüncesine en özgün ve değerli katkılarda bulunmuş isimlerden biri olduğu geniş çapta görülmektedir. Aynı zamanda, onun ayak izlerini takip ederek psikoloji ve din, kişisel deneyim ve derinlere kök salmış bulunan kutsallık anlayışı arasında bir uzlaşma arayan diğerlerine de antropoloji, psikoloji ve karşılaştırmalı din gibi birbirinden farklı alanlarda yol göstermiştir. 20. yüzyılın son döneminde dinin yüz yüze kaldığı krizi işaret ederek, Jung için 'belki de hepimiz onu takip etmeliyiz' diyen Don Cuppit'in sözlerinde gayet açıktır.

Kutsal Olanın Hazinesi

Fakat Jung'cu düşünce ve onun yan dalları modern dünyada anlam oluşturma teşebbüsleri arasında kesinlikle tek geçerli olanı değildir. Benzer bir süreç, sanatçının geleneksel anlam sorununa yönelme sorumlüluğunu muhafaza etmiş, sentezlemeye çalışan, birbirine benzemeyen parçaların tümünü tutarlı bir gerçeklik oluşturmak için birleştiren, yüzyılın birçok önde gelen şahsiyeti arasında, sanatta da görülmektedir. Sanatçı bazı durumlarda kendiliğinden, bazılarındaysa, dikkatle hesaplanmış bir programın parçası olarak çalışmaktadır. Dolayısıyla, örneğin, 19. yüzyılın ortalarında Flaubert organize dini sorumluluğunu terk etmesi,

bir anlam ve "kutsal olan"ın hazinesi olma işlevini artık yerine getirememesi nedeniyle kınamıştı. Bu beceremeyişi düzeltmek için, metotlu bir biçimde sanatçıyı yeni bir rahip türü olarak kabul ettirmeyi, sanatçıya anlam sunma sorumluluğunu verme misyonunu üstlenmişti. Sanat, Flaubert için kişisel olarak, her zaman bir anlam ve "tanrısallık" hazinesi olmuştu. Oysa şimdi, sanatçının bilinçli olarak üzerine aldığı bilinçli bir siyasetin parçası haline gelmişti. Flaubert'in bu prensipleri mektuplarında telaffuz ettiği dönemde, Almanya'da Richard Wagner aynı prensipleri halka aktarmaktaydı. Rusya'da, Dostoyevski ve Tolstoy gibi şahsiyetler onların yolunu takip etmekteydiler.

Flaubert, bugün, tarihe aykırı bir estetizmin sesi olarak dışarıda tutulabilir. Yine de 20. yüzyıl edebiyatının birçok önemli ismi -dört isim zikretmek gerekirse Joyce, Proust, Kafka, Thomass Mann- onun ayak izlerini izlemiş ve ona olan borçlarını açıkça ifade etmişlerdir. Sanatın gerçekten dini bir fonksiyona sahip olmaya, 'tanrısal olan' için bir hazine görevi görmeye, anlam sunmaya, sentez yapmaya, parçalanmış gerçekliği bir araya getirip anlamlı hale sokmaya çabaladığı tartışılmazdır. Bazı durumlarda -Paul Claudel'in mistik Katolik şiirinde, örneğin- belirgin bir mezhepsel duruş açıkça görülmektedir. Bazı diğerlerinde, Tolstoy'unkinde olduğu gibi, mezhepsel kategorilere meydan okuyan, bununla beraber derin anlamda dindar olan geniş bir 'Hıristiyan' yönelişi görülmektedir. Özellikle Hıristiyan olmayan, ama çok derin bir dinsel düşünüşü ve hakikaten dini bir bakış açısını açıkça gösteren bazı başka eserler de -D.H. Lawrance, Patrick White, bazı modern Latin Amerikalı yazarlar tarafından yazılmış- bulunmaktadır. Joyce, Proust ve Thomas Mann çoğunlukla hiç de 'dindar yazarlar' olarak görülmeseler de kendilerini organize dinin kişisel ayrıcalığı olarak algılanan sorulara yöneltmektedirler. Zikredilen tüm örnekler anlam problemiyle yüzleşmeyi ve onu çözümlemeyi amaçlamışlardır. Bunu da sadece dini olarak tanımlanabilecek 'ruhani' bir yönelim yoluyla yapmışlardır.

1880'lerden beri 'Doğunun Bilge Geleneğini' içeren birçok kitaba -Bhagavadgita, Ramayana, Mahabharata, Tao

te ching gibi kitaplar- anlam verilmiştir. Geleceğin Avrupalı ve Amerikalı mistikleri batıda neden karşılaştırılabilecek bir gelenek olmadığını sorup durmuşlardır. Gerçekte, bu gelenek vardır ve kültürel mirasımızın içinde bulunmaktadır. Ramayana da Mahabharata da epik şiirlerdir. Bhagavadgita ise epik şiir ve dramatik şiir arasında bir geçiştir. Bunların hiçbirinin *İlahi Komedya, Kayıp Cennet* ya da Goethe'nin *Faust*'undan belirgin bir farklılığı bulunmamaktadır. Ve eğer, örneğin, Shakespeare'in ya da Putin'in oyunlarından, Tolstoy'un ya da Hermann Brock'un romanlarından bir farklılıkları varsa bu edebi üslup ya da türle alakalıdır, içerik ya da bakış açısıyla alakalı değildir. Benzer şekilde Tao te ching de kısa mistik mısralardan meydana gelmektedir. Bunların batılı denkleri Yeats'ın, Eliot'ın, Stefan George'un ya da özellikle Rilke'nin *Orpheus'a Soneler*'inin mistik mısraları olacaktır.

Batının gerçekten de kendi 'bilgelik geleneği' bulunmaktadır, sürekli genişleyen, evrim geçiren ve gelişen bir geleneği. Eğer bu malzeme topluluğu organize dinden ayrılmış ise, bu öncelikle organize dinin darlığı ve yetersizliğinden kaynaklanmıştır. Kazantzakis'in *Günaha Son Çağrı* kitabındaki İsa tasviri, kiliseler tarafından genel olarak sunulan ıslah edilmiş portreden çok daha derin bir dindarlık, çok daha derin bir 'Hıristiyanlık' taşımaktadır. Bu bakımdan, Flaubert'in amacının gerçekleştirildiği görülebilmektedir. Sanat gerçekten de tanrısallık ve anlam için bir hazineye dönüşmüştür.

Batı toplumu bunun kendi kusuru ve kaybı olduğunu çoğunlukla görememektedir. Bu en başta tembelliğin sonucudur. Endüstriyelleşmiş batıda, büyük bir ciddi edebi eserin satış rekoru kıran bir kitap olması herkesin bildiği gibi mümkün değildir. Ara sıra, prestijli bir ödül kazanırsa, skandal yaratırsa ya da reklamı çok iyi yapılmış bir film ya da televizyon yapımıyla alakalıysa, ticari açıdan iyi bir başarı yakalayacaktır. Yine de o zaman bile, öncelik olarak eğlence ya da vakti geçirme biçimi olarak görülecek; eğer 'çok zor' bulunursa -yani, eğer okuyucunun konsantrasyonunu talep ediyorsa- mahkum edilecektir. Batı toplumu

edebiyatına her zaman bu şekilde önemsemeyerek yaklaşmamıştı. 19. yüzyılın sonlarında, Goethe, Byron, Puskin ve Victor Hugo zamanlarının satış rekoru kıran, milyonlar tarafından bir nefeste okunan, toplumunun değerlerini ve davranışlarını şekillendiren yazarlarıydı. Bugün, dünyanın güya bizden 'daha az gelişmiş' başka yerlerinde sanat ciddiye alınmaktadır ve anlam sunma dinsel fonksiyonunu yerine getirmesine izin verilmektedir.

1968'de Gabriel Garcia Marquez *Yüzyıllık Yalnızlık*'ı yayınladı. Kitabın İngilizce tercümesinde, hemen 'modern bir klasik', 20. yüzyılın 'gerçekten büyük' romanlarından biri olarak anılmıştı ve yarattığı 'sanayi tezi' akademik kurumlar tarafından derhal kendine mal edilmişti. Yine de yazarı 1982'de Nobel Ödülü'nü kazanana dek, kendisi de kitabı da 'genel okuyucu' tarafından büyük ölçüde tanınmamaktaydı. Anlam ya da 'kişisel gelişim' arayışıyla binlerce Gurdjieff ya da Rudolf Steiner sayfası ya da doğu düşüncesi çalışmaları arasında didinen birçok batılı okuyucu Gabriel Marquez'i 'çok zor' olduğu gerekçesiyle bir kenara itmişti. Ve nihayet Latin Amerika'nın kendisinde, *Yüzyıllık Yalnızlık,* dönemin Caracas'ında, ya da Santiago'sunda, ya da Mexico City'sinde toplumun tüm okur-yazar düzeylerince oburca ve bir nefeste okunmuştu. Sadece İncil'in yakalayabildiği bir satış düzeyi yakalamıştı. Barlarda, bilardo salonlarında ve sokakta telaffuz ediliyor ve anılıyordu. İçindeki olaylar genel bilgi olarak algılanıyordu. İnsanlar ona, Britanya ya da Birleşik Devletler Hanedanlığında ya da Dallas'taki son gelişmelere aşina olunduğu gibi aşinaydı.

Kabul edilmeli ki bu tip bir kitap, belli bir dereceye kadar, direk dünyasını yansıttığı insanların ilgisini daha çabuk çekmektedir. Ama bu, tek başına, neden Amerikalı ve Britanyalı okuyucuların onu 'zor' bulduğunu açıklayamamaktadır. Ya da neden referans ve karşılaştırma noktası olarak Dallas ve Hanedanlığı zikretmemiz gerektiğini diğer bir deyişle, neden İngiliz ya da Amerikan edebiyatından kendi muhitinde karşılaştırılabilir bir aşinalığa sahip, klasik ya da modern bir eser değil. Bir konferans esnasında, Latin Amerikalı bir misafire bu soruları sorma fırsatını bulduk. Cevabı

açıklayıcıydı. 'Çünkü biz edebiyatımızı çalışıyoruz' dedi esas olarak. 'Birkaç yüzyıl önce, Avrupa'da insanların Luther'in ilk İncil çevirisini çalıştığı gibi çalışıyoruz. Akademik olarak çalışmıyoruz. Ama yaşamak ve anlamak için bir rehber olarak. Bu tip kitaplar modern dünyaya ve kendi hayatımıza bir anlam vermemize yardımcı oluyor. Bir zamanlar insanların anlam için İncil'e döndükleri gibi, biz de onlara dönüyoruz.'

Latin Amerika'da belirli bir edebiyata duyulan saygı onu yaratana verilen statü tarafından yansıtılmaktadır. Latin Amerikalı yazarlar devamlı olarak önemli siyasi sorumluluklarla vazifelendirilmektedir. Nobel Ödülü'nü kazanmış olan şair Pablo Neruda, Şile Başkanı Salvador Allende'in yakın arkadaşı ve danışmanıydı. Meksikalı romancı Carlos Fuentes, ülkesinin Fransa büyükelçisi olarak hizmet vermişti. Nikaragua'nın bu günlerde başkan yardımcısı olan Sergio Ramirez aynı zamanda sivrilen bir romancıdır. Peru'da, romancı Mario Vargas Llosa'ya ülkesinin başkanı olması teklif edilmişti.

Britanya Hükümeti'nin bu konuda yapmayı başardığı en iyi kişi Jeffrey Archer'dır. Ronald Reagan için en yakın örneğin Rambo'nun arkasındaki fikir ya da fikirsizlik olduğu görülecektir.

Monarşinin Arketipik Yönü

Hem Jungcu düşünce hem de sanat dinin geleneksel anlam arama, bulma ve belki de yaratma fonksiyonunun halen kullanıldığı alanlardır. Yine de aynı zamanda hem sanat hem de Jungcu düşünce sınırlandırılmış ilgi ve faaliyet alanları olarak kalmaktadır. Burada incelenemeyecek kadar karmaşık olan bir takım nedenlerden ötürü ikisi de halka geniş çapta nüfuz edememektedir ve bundan ötürü, ikisi de organize dinin bir kez yapmış olduğu gibi, toplum için, bir bütün olarak herkesi kapsayan bir şemsiye vazifesi görememiştir.

Fakat modern kültürde daha geniş bir geçerliği olan başka pozitif prensipler bulunmakta mıdır? Örneğin hakika-

ten arketipik olan, sadece bilinçaltıyla algılanacak olsa da kolektif bilince tesir eden ve o suretle, bir anlam hazinesi olma işlevini en azından belli ölçüde gören, kurumsallaşmış -yani 'hazır'- kurumlar bulunmakta mıdır? Belli yönlerden bakıldığında, en azından monarşi bu tip bir kurum olarak görülebilir.

En kötü şekliyle, geçmişin birçok müstebit rejiminin örnek teşkil ettiği gibi, monarşi tiranlıkla eş anlamlı olabilir. Öte yandan, en iyi şekliyle, monarşi gerçekten bir anlam hazinesi olarak görülebilir; her ne kadar sınırlandırılmış bir şekilde olsa da yarı-dini bir fonksiyonu yerine getirmekte olan bir anlam hazinesi. Monarşi, kesinlikle arketipik bir temel üzerinde durmaktadır. Krallık kendi içinde bir arketiptir. Saltanat, kendi doğasıyla, masalın bir parçasıdır ve masal da mitin bir tezahürüdür; yukarıda açıklandığı anlamıyla, yaratıcı bir gerçekliği izah etme girişimi olan mitin. Akıl, ne tür bir hükümetin yönetimi altında yaşanıyor olursa olsun, çocukluktan itibaren hala krallar, kraliçeler, prensler ve prenseslerle dolu olacaktır. Kişi ne kadar 'cumhuriyetçi' olursa olsun bu şahsiyetler, kendi ruhi geçerlilikleriyle, ortak kültürel mirasın birer parçasıdırlar. Hanedanlığa ait gerçek bir saltanatın yokluğunda, film yıldızları ve pop şarkıcılarının onların yerlerine geçtiği bir saltanat yaratmaya çalışacağız ya da Birleşik Devler'de Kennedy gibi ailelerden. Yine de bu tip yerine geçmeler, kasten ya da başka şekilde dayandıkları orijinalinin her zaman sönük birere kopyası olmaktadırlar. Kişi, hayallerine rağmen, gördüğü sinemasal görüntünün nihayetinde selüloit olduğunu içgüdüsel olarak fark etmektedir. Kennedy gibi ailelerin krala yakışır statüleri siyasetin bayağılığı tarafından kaçınılmaz olarak kirletilmektedir.

Birinci Dünya Savaşı'nın arifesinde, Üçüncü Fransız Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı, halkın, Paris'i ziyaret eden, altından süs ve deve kuşu tüyüyle kuşanmış birçok genç Balkan prensinin geçiş törenini izlemek için sıraya giriyor olmasına rağmen, kendisinin Cumhurbaşkanı olarak şapkası ve redingotuyla, halkından hiçbir saygı görmemesinden yakınmaktaydı. Başka bir deyişle, Fransa Cumhur-

başkanı monarşinin ve gösterinin gerçek çekiciliğini ve Fransız halkının ikisine de ne derece aç olduğunu dirayetle fark etmişti. Diğer devlet başlarının heybeti ve parlaklığının yanında kendi monoton sivil kılığının neden olduğu cazibeli olmayan görünüşünü fark etmesi önemsiz bir kişisel kibirlilik değildi. Asında, milli bir kendine güven problemiydi. Eğer Fransızlar, devlet başkanlarının değersiz ve acıklı görünüşünden dolayı Fransız olmaktan utanıyorduysalar, endişe duymak için hakiki temeller bulunmaktaydı.

Altmış beş yıl önce, bir Fransız Cumhurbaşkanı benzer bir ikilemle yüz yüze kalmıştı. 1848 Aralık ayında, Louis Napolyon -1.Napolyon'un yeğeni- İkinci Cumhuriyet'in Cumhurbaşkanı olarak seçilmişti. Bu, açıkça, sınırlı bir güce sahip olan bir konumdu. O da kendisini diğer Avrupalı liderlerin ihtişamı ve büyüklüğü altında ezilmiş olarak bulmuştu. Bu nedenle, 2 Aralık 1851'de, Louis Napolyon hükümeti fiilen devraldığı ve cumhurbaşkanlığının gücünü kendi lehine yeniden tanımladığı bir hükümet darbesi gerçekleştirdi. Daha sonra da yeni bir adım attı. Yaptığı şeyi bir plesibit şeklinde Fransız halkının onayına sundu. Karşı konulamaz bir çoğunlukla, onu onayladılar. Bir yıl sonra, 2 Aralık 1852'de, Louis Napolyon amcasının ünlü isminden faydalanarak kendisini Fransa'nın imparatoru olarak ilan etti ve bunu da halkın oyuna sundu. Aslında, Louis Napolyon Fransız halkına tercih ettikleri şeyi sormuştu; cumhuriyetin siyasal ve sosyal eşitliği savunan gerçekleri görüş şekli ya da imparatorluğun hiyerarşik ihtişamı ve büyüklüğü. Fransız halkı kesin olarak ikincisini seçti ve Louis Napolyon III. Napolyon adı altında, Fransa'yı dünyanın kültürel başkenti yapacak olan yeni bir imparatorluğun tacını taktı.

Louis Napolyon'un imparator olduğu dönemde, başarılı bir devrimci cumhuriyet modeli, Amerika Birleşik Devletleri'ydi. Birleşik Devletler, bununla beraber, Fransa'dan on yıl kadar önce etkili bir devrim gerçekleştirmişti; Fransa'dakinden farklı olarak, Amerika'daki devrim 'terör hükümeti' ya da yeni bir 'diktatörün doğuşu' gibi aşırılıklarla son bulmamıştı. Ama Birleşik Devletler kelimenin bugün akla gelen anlamıyla bir cumhuriyet olarak kurulmamıştı. Onun

yaratılışından sorumlu olan kişilerin büyük çoğunluğu güçlü Masonlardı ve yeni millet aslında Masonluğun bazı ayinlerince talep edilen din adamı sınıfına ait ideal siyasi yapı gibi tasarlanmıştı. Bütün olarak devlet locanın genişlemiş hali ya da evren olarak görülmekteydi. Dahası, bunlar başlangıçta monarşiden farklı bir şey hayal edemeyen Bağımsızlık Bildirge'sini tasarlayan adamların ta kendileriydi. Amerikalılar ilk on üç koloniyi bağımsızlığa taşımış olan George Washington'a, gayet doğal olarak ve herkesçe kabul görerek, kral statüsünün sunulduğunu unutma eğilimi göstermektedirler.

Kabul edilmeli ki dünya Birinci Dünya Savaşı'nın arifesinden ve daha radikal şekilde III. Napolyon ve George Washington'un döneminden beri çok değişmiştir. Ama kraliyetin sahip olduğu çekicilik kendi kendisini kanıtlar konumdadır. Galler Prensi ve Prensesi'nin yurt dışında nasıl görüldüklerine göz atmak yeterlidir. Medya tarafından taciz edilebilmekte, haklarında dedikodu ve korkunç spekülasyonlar yapılabilmekte, onlara şov dünyası ünlülerine davranıldığı gibi davranılabilmektedir. Ama bununla beraber, gözle görülmez bir şekilde emretmekte ve en çok takdir edilen film ilahı ya da pop yıldızının bile görmediği, nerdeyse korkuya varan bir saygı görmektedirler. Bu etki, cumhuriyetçi prensiplerin anayasada kesinlikle kutsal kabul edildiği ve kraliyet fikrinin özünde, üstü kapalı şekilde duran "eşitsizlik"in güya düşman görüldüğü Amerika'ya kadar uzanmıştır. 8 Kasım 1985, Cuma'nın *The Times*'ında, Michael Binyon Galler Prensi ve Prensesi'nin yakın zamandaki Washington gezisinin neden olduğu histeri hakkında yazmıştı:

> ...Amerikalılar monarşiye karşı muğlak bir bakışa sahip bulunmakta. Ataları Avrupalı tiranlıklardan kaçmış olan, bir eşitlik ve özgür cumhuriyetçi ruh üzerine inşa edilmiş olan Birleşik Devletler ..ala merkezde bir sembol, gelenekleri ve değerleri için bir odak yokluğu hissetmekte. Bir bayrağı ve elbette ki bir başkanlığı var. Fakat bayrak vatansever

> düşüncenin tümünü tatmin etmemekte. Siyasi olarak partizan olan başkanlık, milleti monarşinin yaptığı gibi taraf tutmayarak birleştirememekte ve temsil edememektedir.

İlaveten:

> Birçok Amerikalı eski Avrupalı sembollerin özlemini çektikleri fikrini reddedecektir. Bayan Jacqueline Kennedy bunun bir kısmını Beyaz Saray'a taşımıştı ve Nixon, Beyaz Saray görevlilerine püsküllü resmi üniformaları giydirmeye çalışmıştı. Gülünecek kadar aptal görünüyorlardı ve dolayısıyla plandan vazgeçilmişti. Ama törensellik Başkan'ın şahsında aranmaktadır...

Bu başkan, Bay Binyon'un ekleyebileceği gibi, son otuz beş yıl boyunca artan şekilde krala yakışır davranışlar ve krala yakışır süsler peşinde koşmuş ve kraliyetle sıkı fıkı olarak, göz alıcı bir ihtişam göstererek göz alıcı olmaya çalışmıştır. Ama Amerikan başkanlığının doğasının ta kendisi krala ait bir statüye engel olmaktadır. Sadece, Bay Ninyon'un iddia ettiği gibi, siyasi açıdan partizan olmasından ötürü değil. Yakın zamanda o vazifeyi üstlenen kişilerin onun itibarının düşürmesinden ötürü de değil; saltanatlarına yeterince itibar kazandıramamış çok sayıda hükümdar da olmuştur. Nihayette, Amerikan başkanlığı saltanatın elde ettiği yankıyı elde edemez, çünkü saltanat devamlılık ve süreklilik demektir ve ne devamlılık ne de süreklilik dört ya da en fazla sekiz sene görevde kalarak elde edilememektedir. Saltanat teriminin üzerinde durmak sembolik olarak zamanı fetheden hanedanlığın bir prensibidir. Hanedanlık zamana üstün gelme ve sözün gelişi zamanın tesirini yok etme kapasitesiyle kilise ile aynı işlevi görmektedir. Bir sonraki seçimde tekrar gözden geçirip düzeltme ya da devirmenin imkan dahilinde olmadığı bir amaç ve kimlik duyusuna, devam eden belirli değerlere tanıklık etmektedir.

1981'de, Galler Prensi ve Prensesi'nin düğünü halkın sıra dışı bir sadakat ve coşkunluğuna neden olmuştu; yanında olduğu farz edilen Marksizm'in ve Amerikan-tarzı cumhuriyetçiliğin kraliyeti kınadığı 'halk'ın coşkunluğu. Burada önemli olan nokta bu coşkunluğun özellikle kraliyet evliliği töreni ve bu tip bir evliliğin barındırdığı her şey adına gerçekleşmesidir. Evlat, soyun devamı, bir hanedanlığın ve hanedanlık tarafından somutlaştırılmış değerlerin, Britanya'nın kendisiyle bütünleştirilmiş değerlerin devam ettirilmesi. Arketipik olarak zamansız olan bir şey kutlanmaktaydı; uzak bir geçmişten gelen belirli bir düzen veya iltisakın şu anda billurlaştırılması ve gelecekte devam edeceği vaadi. Törenle ilgili olan her şey -yüz yıllık dekor, koltuklar, üniformalar, hatta konuşulan sözler- anın 'zamansızlığını' arttırma işlevi görmekteydi. Bu 'zamansızlık' nedeniyle, zamanın kendisi ve şu anı ve geleceği doğal olarak tehdit eden her şey geçici olarak ortadan kaldırılmıştı.

1981'de törene üşüşenlerin büyük çoğunluğu için, kraliyet düğünü, bilinçli olarak ya da bilinçsiz olarak, aksi halde korkutucu derecede geçici olan dünyada bir çeşit durağanlık kalesini temsil etmekteydi. Ağır darbe, siyasi anlaşmazlık, toplumsal huzursuzluk, ırksal bölünme, artan işsizlik, mikroçip teknolojisinin yeni saldırıları, grevler, parlamentodaki karşılıklı şikayetler ve çalkantılı değişiminin diğer göstergeleri arasında, monarşi -evlilik yoluyla kendisini yenileyeceği ve sürdüreceği sözüyle- bir siper meydana getirdi. Bir süreklilik ve devamlılık prensibi olma işlevini gördü. Hem süreklilik hem de devamlılık anlamın önemli yönlerindendirler. Sürekliliği ve devamlılığı yansıttığı müddetçe, monarşi bir anlam hazinesi işlevini görmeye devam edebilecektir.

Modern dünyadaki statüsünü koruyabilmek için, monarşi zamana ayak uydurmalıdır. Elbette ki kıtadaki bazı kralcı grupların yücelttiği bir kurum tipi olamaz. İster açıkça ister üstü kapalı, hiçbir 'kutsal hak' prensibini bünyesinde barındıramaz. Geçmişte sıklıkla görülen cinsten katı bir sosyal hiyerarşiye yol açamaz. Eski rejim cinsi despotluk ve mutlakıyete dönüşü savunamaz. Hatta küçük görülen siyasi işler ve hükümet işleriyle kendisini lekeleyemez. Ama Bri-

tanya ya da İspanya, Hollanda ya da Belçika, Danimarka ya da İsveç'te gördüğümüz anayasal monarşi oldukça gerçek bir yaratıcı işleve sahip olabilir.

Bu tip bir monarşinin özü Sion Tarikatı tarafından benimsenmiş olan ve Fransa'nın eski Merovenj Hanedanlığı'na atfedilen bir temelin üzerinde duruyor olmasıdır. Merovenjler için, kral hükmetmiştir, ama idare etmemiştir. Başka bir deyişle, tamamıyla sembolik bir şahsiyettir. Bayağı siyaset ve hükümet işleriyle kirlenmediği müddetçe, sembolik statüsü bozulmamıştır. Sion Tarikatı'nın yazarlarından birinin makalesinde belirttiği gibi, 'Kral olur'. Başka bir deyişle, geçerliği yaptığı herhangi bir şeyde ya da kullandığı ya da kullanmadığı herhangi bir gerçek güçte değil, sembol olarak somutlaştırdığı şeyde yatmaktadır. En kuvvetli semboller her zaman elle tutulamayan, sadece daha somut güç çeşitleriyle uzlaşabilen bir otoriteyi kullanırlar. Dolayısıyla papalık, geçici bir egemenlik yaşadığı asırlarda, artan şekilde itibar kaybetmişti; bazı noktalarda iki ya da daha fazla papanın utanmaksızın St. Peter tahtı için birbirlerini itip kaktığı yakışıksız bir dereceye kadar. Sadece dünyevi egemenlik iddialarından feragat ettiğinde tekrardan belli ölçüde bir saygıyı kazanmıştır.

Bununla beraber Britanya'nınki gibi anayasal bir monarşi, resmi güçsüzlüğü sayesinde, elle dokunulabilir olmamasına rağmen, tamamıyla gerçek bir etki yaratmaktadır. Tek bir demeciyle, Galler Prensi gazetelerin manşetlerine girebilmekte, halkın gönüllü desteğini alabilmekte, Milli Galeri için düşünülen bir genişleme planını alt üst edebilmektedir. Sadece bir fikrini ifade ederek, tamamlayıcı tıbba ve Jungcu psikolojiye yeni ve bizce haklı bir meşruluk kazandırabilir. Çarpıtılmış ya da sorumsuzca bildirilmiş de olsa, şehrin merkezinde fakirlerin oturduğu mahalledeki yozlaşma konusundaki endişesi ve genç neslin durumu düzelteceği fikri bu tip davranışları yeniden düzenlemek için yepyeni bir devinim oluşturabilir.

Monarşinin elle tutulamayan otoritesi bu tip konuların ötesine de uzayabilmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın Danimarka'yı işgali esnasında, kimlik belirleme

ve toplama kamplarına gönderme işlemini başlatmak amacıyla, tüm Danimarkalı Yahudilere ceketlerinin üzerine sarı yıldızlar takmaları söylenmişti. Kral Christian ülkesini işgal eden gücü hor görüp meydan okuyarak, Yahudi tebaasına karşı bir sempati ve kardeşlik jesti olarak kendi üzerine sarı yıldız takmıştı. Kralları desteklemek amacıyla, binlerce Yahudi olmayan Danimarkalı aynı şeyi yapmıştı. Bu jestin etkisi sembolik olmaktan öteydi. Anti-semitizm ve Yahudilerin ihbarları azaldı ve binlerce hayat kurtarıldı.

Daha yakın zamanlı bir monarşik otorite örneği 1981'de gerçekleşmişti. O yılın 23 Kasım'ında belirli Sivil Savunma Grupları, ülke çapındaki garnizonları yöneten birkaç üst düzey subayla birlikte Cortes'e, İspanyol Meclisi'ne girmiş, bir askeri darbe gerçekleştirmeye teşebbüs etmişti. Kral Juan Carlos televizyona çıkıp son vermeleri ve çekilmeleri için kral olarak çağrıda bulunmasaydı sonuçlar gerçekten çirkin olabilirdi. Kral olarak, siyasetin, sol'un ve sağ'ın ideolojik zıtlaşmasının üstündeki konumuyla, isteğini belirtebilmişti. Devamlılık prensibinin ete kemiğe bürünmüş hali olarak İspanya'dan belirli bir kesim olarak değil de bir bütün olarak bahsedebilmekteydi. Monarşisi olmasaydı, İspanya 1930'da yaşamış olduğu savaş kadar -ağır sonuçları olan korkunç bir iç savaşın içine daha sürüklenebilirdi- ya da aynı derecede rahatsız edici olan Franco'nunki, Şili'deki General Pinochet'inki ya da Falkland Adaları Savaşı'na dek Arjantin'de bulunan askeri cuntanınki kadar tehlikeli olan bir sağcı bir diktatörlüğe.

Monarşinin günümüzde büyük oranda göz ardı edilen ve şu an için diriltilmesi pek mümkün olmayan önemli bir yönü daha bulunmaktadır. Ama ilerde tekrar öne çıkması ihtimali ve Sion Tarikatı düşüncesinde en azından belli çapta bir rol oynayacağının görünmesi nedeniyle bu yönü üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu, hanedanların evliliğidir.

Bugün, elbette ki hanedansal evlilik kavramı -siyasi nedenlerle yapılan evlilik- nahoş, feodal düşünceden kalmış tatsız bir şey olarak görülmektedir. Batıda, yüzyıllar boyunca, evliliğin tamamıyla duygusal nedenler nedeniyle yapıl-

ması fikri hüküm sürmüştür. Biz kendimiz, duygusal evliliğin karşısında olmayı hayal bile edemeyiz. Ama şu da yeterine açıktır ki bugün insanlar konu hakkında ne kadar ulvi hisleri olursa olsun, birçok başka neden için de evlenmektedir. Yalnızlıktan kurtulmak için evleniyorlar. Güvenlik için evleniyorlar. Belli bir yarar veya amaca erişmek uğruna evleniyorlar, örneğin, eşi sayesinde vatandaşlık ya da oturma izni kazanabilmek amacıyla. Para için, statü için, prestij için evleniyorlar. Bu nedenlerin hiçbiri ulvi nedenler değil, ama yine de tümü üstü kapalı olarak affediliyor, hatta kabul ediliyor. Bu yüzden -geçmişte kraliyet aileleri ve aristokrat ailelerinin sık sık yapmış olduğu gibi- iki milleti birbirine daha da yaklaştırmak ya da bir savaşı engellemek amacıyla evlenen iki insana dudak bükmek doğru mudur? Eğer üst düzey bir evlilik örneğin, Lübnan'a barış getirecek olsaydı takdire layık olur muydu?

Kaydedilmiş tarihin başlarından 12. yüzyıla dek, hanedan evlilikleri sadece norm değil, aynı zamanda uluslararası siyasetin köşe taşlarından da biri olmuştu. Batı daha önceki otuz ya da kırk yüz yıl boyunca geçerli olan bir siyasi prensibi sadece hemen hemen son yetmiş beş yıldır nefretle reddetmektedir. Eski Mısır ve Kitab-ı Mukkades zamanlarından Birinci Dünya Savaşı'nın kenarındaki Avrupa'ya dek, evlilik, farklı insanlar, farklı milletler ve kültürler arasında, bugün diplomasinin daha kabul görmüş biçimlerinin kurduğu gibi, köprü kurmuştur. Şu da bir gerçek ki bu köprüler çoğu kez kolay kırılan ve yaratmaları amaçlanan birliği sürdürmede başarısız olan köprüler olmuşlardır. Hanedanlar arasındaki en sıkı köprüler dahi 1914'teki felaketi önlemeyi başaramamıştır. Bu tip başarısızlıklara rağmen, bu prensip varlığını en az diğer diplomasi biçimlerinin sürdürdüğü kadar sürdürmüştür. Bugün bile tamamıyla bir kenara atılamayacak şekilde varlığını sürdürmektedir.

Tamamıyla kuramsal olan bir örneği ele alalım. Yirminci yüz yılın ortalarında bir dönemde Britanya tahtının varisiyle İspanya tahtının varisinin evlendiklerini var sayalım. Aslında böyle bir anlaşmanın sonucu bir Birleşik Büyük Britanya ve İspanya Krallığı olacaktır. Bu elbette ki otokrasiye

bir dönüş olduğu anlamına gelmemektedir, çünkü kral anayasal monarşinin prensiplerine uygun olarak, hükmedecek fakat idare etmeyecektir. Bu Britanya ve İspanya'nın yapay bir birlikteliğe girmeye zorlanacakları anlamına da gelmemektedir. Öte yandan, iki ülke de bugün bağımsız oldukları gibi bağımsız olacaklardır ve güç Britanya Parlamentosu ve İspanya Cortes'i tarafından kullanılacaktır. Yine de iki millet arasında çok özel bir ilişki oluşturulacaktır. Belli açılardan Kraliçe'nin siyasi olarak kullanmadığı müddetçe ismen mevcut olan otoritesinin resmi olarak kabul edildiği Avustralya ile Britanya arasındaki ilişkiye benzer bir ilişki.

İspanya ya da Büyük Britanya böyle bir düzenlemeye itiraz edecek midir? Öyle yapmayacakları görünüyor. Galler Prensi ve Prensesi'ne yapılan aşırı övgü temel alındığında, Avrupa'nın birçok milletinin çiftin atalarının kendi ataları olduğunu -elbette ki kendi değerlerinden, kültürlerinden, anayasal bağımsızlıklarından, miraslarından ve geleneklerinden fedakarlık edecekleri anlamına gelmediği müddetçe- iddia etmekten mutluluk duyacağını söylemek çok da yanlış olmayacaktır. 1981 ve 1986'nın kraliyet düğünleri uluslararası medya olaylarıydı, tüm Avrupa'nın ve hatta dünyanın bir parçası olduğu masallardı. Bir yerine iki kraliyet hanedanlığının katıldığı benzer bir olay ne gibi bir etki doğururdu?

16

MAHŞERİ KUCAKLAMAYA DOĞRU

C.G. Jung ve onun varislerinin düşüncesi, kendini tanımaya hazır olanlara, psikoloji ve dini bütünleyerek; ikisinin de sınırlarını yeniden tanımlayarak, ikisinin de parametrelerini genişleterek ve böylece ikisine de hayat vererek, kısmi bir anlam haznesi sunabilir. Onları kendi içlerinde bir eğlenceden ya da ezoterik bir kültten daha fazlasını ifade eden bir var oluş biçimi olarak görenler yani 16. yüzyıl insanlarının Luther'in Kutsal Kitap çevirisini inceledikleri gibi, onlara 'vizyon araçları' biçiminde yaklaşanlar açısından, sanat da bir anlam haznesi sağlar. Belirli vaatlere dayanan monarşi de daha kapsamlı ve erişilebilir ölçekte bir anlam haznesi sağlayabilir. Ama sonuçta herhangi bir anlam haznesi, bireylerin seçimi ölçüsünde geçerli veya geçersiz olacaktır. Örneğin Hıristiyanlık ancak kendi cemaatinin izin verdiği kadarıyla canlı, etkili, geçerli, kapsamlı ve işlevsel açıdan bir arketiptir. Eğer anlamın gerçek bir idraki umulur ve talep edilirse, bu çoğu zaman elde edilebilir. Ama eğer başka bir şey umulur ve talep edilirse, başka bir şey bulunur.

Tarikatların, kültlerin, disiplinlerin, terapilerin ve şu veya bu tip programların hızla çoğalması, anlamın modern tetkikinin aciliyetine tanıklık eder. Daha önce kilisede veya

örgütlü dinde aranan, şimdi Time Out veya The Village Voice'un arka sayfa sütunlarında aranıyor. Genellikle anlam ihtiyacı kendisini yalnızlık, suç, kendine yabancılaşma, yetersizlik hissi, yön veya motivasyon eksikliği, depresyon, kayıtsızlık, cinsel belirsizlikler ve kimlik krizleri gibi bir takım yüzeysel belirtilerle bildiriyor. Fakat bu belirtiler yüzeysel olmalarına rağmen öyle rahatsız edici olabiliyor ki birçok insan, bunların altında yatan nedeni görmezden gelerek kendi acil tesellisini arıyor. Çaresizlik içinde yöneldikleri birçok mezhep, inanç, disiplin, terapi ve program, bu belirtiler karşısında öncelikle kendilerini gösteriyorlar; bir anlam haznesi değil, basitçe yatıştırıcı bir görev görseler dahi.

Gayelerinde derin bir samimiyet taşıyan ve kendi yasaları çerçevesinde psikolojik geçerliliği olan mezhepler, inanışlar ve din okulları her zaman var oldu, bu iki özellikten birinde veya ikisinde birden düzmece olan diğerlerinin de var olduğu gibi. İnsanın kendi tanrılarıyla ilişkisinde ve anlam arayışında bir kestirme yol bulma eğilimi -icap eden işten, enerjiden, fiziksel yatırımdan ve fedakarlıktan sakınmak için bir vesile bulma eğilimi- her zaman olmuştur. Geçmişte bu tür kestirme yol bulma çabalarına istisnasız şüpheyle bakılırdı. Fakat şimdi, tüketici toplumun himayesi altında, benzeri görülmemiş bir meşruluk kazandı. Tüketicilik, kestirme yola neredeyse her sahada saygı gösterir. Her kestirme yol pazarlanabilen bir üründür.

Gündelik düzeyde bu, kendini zamandan, işten ve enerjiden tasarruf edilmesi için tasarlanmış ürünler yelpazesi içinde gösteriyor. Fast-food zincirlerinde, dondurulmuş akşam yemeklerinde, anında hazır olan kahve ve benzer şekilde anında hazır olabilecek her şeyde bu açıkça ortada. 1960'lar, bu tür ürünleri 'plastik' diyerek etiketleyip, hakaretle reddetmişti. 'Plastik', kalitesizlikle eş anlamlı hale geldi. Yaşayan ve değişen evrenle uyumsuz bir şeyi ima ediyordu. Aslının yerine geçen taklidi ifade ediyordu. Ama şair Stefan George'un bu yüzyılın başında teşhis ettiği, 'plastik'in psikolojik veya ruhsal bir eşi vardı: das Leichte; the facile; kolay elde edilmiş olan, yüzeysel. Bugün batı toplu-

munda başarı bulan mezhep ve inançlar arasında, dergilerin kendi 'terapi ve gelişim' sütunlarını doldurmaları oldukça yaygın bir durumdur. Örgütler, önceden paketlenmiş 'kendini gerçekleştirme' programları, çantada kaynayan beyaz ışık, dondurulmuş ve hızlı veya dondurulup kurutulmuş 'aydınlanma' gibi vaatlerde bulunarak; bunun karşılığında, hayranlarından milyonlarca dolar para koparıyorlar. Bağırma, gözyaşı dökme, şaşı gözlerle burnun ucunu gözetleme, Vekil yastıklarla aşk yapma veya aşağılanmaya göz yummadan oluşan bir hafta sonu kursu vasıtasıyla büyük hamleler atılır ve ömürlük sorunlar aceleyle defedilir. Normalde edinmesi yıllar alacak bilgelik ve tecrübe, bazı reklamlarla hap gibi dağıtıldığında, bir bardak kola ve bir jambonlu sandviç gibi yutuverilecektir. Vaatler, açık veya dolaylı, her zaman için aşırıdır; Öz güven, başarı (her ne anlama geliyorsa), sağlık, refah, rüyalardaki romantik eş, zihin okumadan isteyince görünmez olmaya varan çeşitli güçler ve nihayet kainatla bütünleşme. Tabi ki bütün bunlar aracılığıyla, anlam bulma ümidi de.

Bunları yücelten etkinliklerin ve örgütlerin birçoğu, oldukça zararsızdır; sinemaya, futbol maçına gitmek ve diğer para harcama yolları kadar zararsız. Ne öğretmeleri gerektiği görüş alanı dahilinde tutulduğunda, bunlardan bazıları belli konularda faydalı olabilir. Ama bazıları vardır ki çok daha uğursuzdur. Yıllardır, gazeteler ve televizyon beyin yıkama, zihni manipülasyonlar, zorbalık, adam kaçırma, zorla evlilikler, çeşitli 'voodoo' türevleri, karşı tarafa kaçan kimselere yönelik misillemeler, hatta gerekirse törensel cinayet haberleri veriyor. En çarpıcı örneklerden biri Güney Amerika, Jonestown'da kendi kendini muhterem olarak nitelendiren Jim Jones ve onun "People's Temple" (Halkların Tapınağı)'nın cemaati tarafından kurulan yerleşkede, Guyana'da meydana gelmiştir. 18 Kasım 1978'de Jones ve müritleri kongre soruşturması tehdidi altındayken, Guyana'da 3 Amerikalı gazeteci ve bir ABD Parlamento üyesi vurularak öldürüldü, 900 kişi de siyanür karıştırılmış meyve suyunu içip topluca intihar ettiler[1]. Jonestown Katliamı diye bilinen bu olay, bir tarikat veya inancın dayandıkları güvenin tabii

bir sonucuna ve onlara anlam veya anlam görüntüsü verebilme yeteneğine ilave olarak, üyeleri üzerinde nasıl bir güce sahip olabileceklerini göstermektedir.

Anlama çıkan bir başka kestirme yol, bir başka taklit din veya das Leichte'nin bir diğer tezahürü; 1960'ların uyuşturucu kültürü ve onun yakın zaman sürgünleridir. Halusinojenik maddelerin, birçok dini gelenekte meşru bir yere sahip olduğu ve batıdaki birçok sanatçı ve düşünür tarafından değerli ve aydınlatıcı bulunduğu inkar edilemez. Fakat bu tür maddelerin 1960'larda kullanıldığı biçimiyle, Nirvana'ya hızlı bir bilet gibi kullanmak gerçekte 'the facile'in bir başka tezahürüdür. En kötü şekliyle ve özellikle bir tarikat veya inanç adı altında kullanıldıklarında gerçekten korkutucu olabilirler. Belki de uyuşturucuyu esas alan tarikat ve inanışlardan, kötülüğüyle en çok ün salmış olanı Charles Manson ve onun ailesini oluşturan aldanmışların 'halusinojenik satanizm'idir. Manson'ın grubunun gösterdiği gibi; bir mürşitle bir Führer arasında ve bir müritle bir köle arasında çok ince bir sınır vardır[2].

Ezoterika (farklı yöntemleri olan sihir; astroloji, simya bilimi, Tarot ve I Ching gibi kehanet için sembolik sistemler, Yoga ve Kabala gibi fiziksel ve zihinsel disiplinler) olarak bilinen sihrin tayfı, daha eski olmasa da örgütlü din var olduğundan beri vardır. Elbette en azından üç asırdır Ezoterika'yla dalga geçmek modadır. Günümüzde, 'Ezoterik'i kabullenme arzusunun kilise mensupları ve bilim insanları tarafından onaylanmaması modadır. Belirli aralıklarla, kendini ahlak reformcusu ilan edenlerin büyücülük ve putperestlik hakkında karanlık bir şekilde homurdanmalarını duymak mümkündür. Fakat 'Ezoterika'nın günümüzde yeniden dirilmesi yalnızca bir heves ve geçici bir ilgiden ibaret değil; derin bir huzursuzluğun ve gerçek bir ihtiyacın belirtisi niteliğindedir. Bu, örgütlü dinin, bilimin ve ahlak reformcularının programlarının bu ihtiyacı cevaplamakta ne kadar feci biçimde başarısızlığa uğradıklarını açıkça gösterir. Bir kez daha, modern toplumdaki anlam arayışının aciliyetine tanıklık eder. Fakat 'Ezoterika' da çoğu kez yüzeysele indirgenir. Burç köşeleri, 'kendin yap' büyücülük el kitapları ve

'yığınlar için doğaüstü güçlere inanma'nın diğer şekilleri de aynı şekilde das Leichte'nin tezahürüdür.

Geçen yüzyılın son çeyreğinde birçok insan doğu düşüncesine; Hinduizm, Budizm ve Taoizm'e yöneldi. Batılıların yüzleri en azından iki yüzyıldır doğuya dönük ve birçoğu orada Musevi-Hıristiyanlık geleneğinin doğrularından çok daha derin ve uygulanabilir doğrular buldu. Fakat geçen yüzyılın son çeyreği boyunca kayıp bireyler, Ezoterika'ya dönükleri gibi doğu düşüncesine yöneldiler. Kolay olanı, yozlaşmış ve paketlenmiş hallerinde kabul ettiler. Kendini mürşit veya dini lider olarak nitelendiren biri tarafından çekici bir halde sunulan çeşidi benimseyip, kendilerini bir ashrama veya diğer bir zorunlu hayat tarzına, uysal ve eleştirel olmayan bir boyun eğişle ve komiğe kaçan aşırılıkta beklentilerle gözleri kör bir şekilde adadılar. Hindistanlı yazar Gita Mehta, Aydınlanma arayışıyla Hindistan'a akın eden Batı gençliğinden bahsederken şunları aktarıyor: 'Daha önce, boşluk hiç bu kadar iyimserlikle ve bu kadar hercümerç halde kovalanmamıştı. Herkes Amerika'nın her istediğini elde ettiği fikrinden şüpheye düştü. Neden Nirvana da düşmesin ki[3]?' '...Baştan çıkarma kaosun içinde yatar. Onlar basit olduklarını düşündüler. Biz onların neon olduklarını düşündük. Onlar bizim derin olduğumuzu düşündüler. Biz taşralı olduğumuzu düşünüyorduk. Herkes diğerinin komik bir şekilde egzotik olduğunu düşündü ve herkes yanıldı[4].'

Köktendinciler

Modern toplum tarafından benimsenen dinin sorgulanabilir alternatifleri arasına, diğer bir deyişle çeşitli taklit dinler arasına, İngiltere, Güney Afrika ve ABD'de bazı tarikatlar ve kiliseler tarafından resmen ilan edilen köktendinci öğretiler de katılmalıdır. Bütün taklit dinler gibi, bu öğretiler de gerçek bir dinin icap ettireceği her şeyin sorumluluğundan kaçınarak tehlikeli bir potansiyeli olan hafifletici, özür kabilinden başka bir şey sunarlar.

Diğer birçok dinin olduğu gibi, Hıristiyanlığın da geçmişinde, çok basite indirgenmiş bir hükmü kabullenen ve anlamla ilgili kendi muhakemelerini billurlaştırmak yerine, komşularını uyuma mecbur etmeye niyetli fanatikleri vardı. Doğrusu, dinin sosyal, kültürel ve politik geçmişinin, en azından batıda, bir dereceye kadar haksız talep ve zorlama tarihi olduğu gayet iddia edilebilir. Geçmişin bazı dönemlerindeki Musevilikle geçmişteki ve günümüzdeki İslam, aynı derecede suçlular. Fakat aynı fenomenin bugün batıda geniş çapta yaygınlaştığını görmek kaygılandırıcı bir durum. Bir müsamaha sınırını öğrenmemiz uzun yüzyıllarımızı aldı ve çok kan dökülmesine neden oldu. Orta çağ, Rönesans ve Katolik Reform Hareketi dönemlerindeki Engizisyon Mahkemesi ve büyücülük davaları gibi sapkınlıklardan utanabilmemiz; öğrenmede ve 'değerler ve tutumlar' gibi eğitimin hakikaten önemli olduğu bir alanda yürütülen eğitimde, gerçek bir ilerleme kaydettiğimize açıkça işaret etmektedir. Bu kazançların, kökten dinci basitliklere; diğer bir deyişle dinin sadece kabilesel bir mit olarak kullanımına dönüşüyle tehdit edilmesi, bir hastalığı işaret eder.

Kökten dinci basitlik, geçmişte genellikle baskı altındaki azınlıklara veya hatta işgal altındaki bir ülkeye bir sığınak olarak hizmet ediyordu. Bazen bu, Polonya'nın Lutherci Almanya'nın ve Ortodoks Rusya'nın boyunduruğuna direndiği 19. yüzyıldaki Leh Katolikliği gibi, şiddet içeren ve saldırgan bir şekle büründü. Bazen ve belki çoğu zaman, bir taraftan tevekkül ve boyun eğmeyi öğütleyip diğer yandan umut vererek, çaresiz durumdaki insanlara teselli sağlıyordu. Bu kapasitedeki kökten dinci öğreti, 19. yüzyılda Doğu Avrupa'daki Yahudi gettoları ve Güney Amerika'daki siyah halk için gerçekten şifa verici bir rol oynadı.

Bugün yaşanansa, kökten dinci basitliğin zulüm ve baskı altındaki azınlıklar tarafından değil; en varlıklı, en rahat, en güçlü ve teoride en iyi eğitimi almış bazı insanlar tarafından benimsenmesidir. Bu, Batı kültürünün sadece kutsal kitap araştırmaları ve evrimsel teori gibi akademik değil; daha geçerli, insanlık ve hoşgörü için daha önemli çevrelerde öğrendiklerini de geçersiz kılmaktadır. Bu geçersizlik

halinin tarihi, 17. yüzyıl Püritanizminin aşırılıklarının –Cromwell'in Britanya'daki hamiliği, İngiltere'deki ve Batı Avrupa'daki cadı avları- dini fanatizmi ve bağnazlığı, zenginlikle ve iktidarla buluşturduğu zamanın öncesine kadar gider. Tabi ki bu durum 3. Reich için geçerli değil.

Tanrıyla arasında özel bir ahit olan 'seçkin kişi' kavramını içeren Amerika'daki modern kökten dincilik, 17. asır Püritenliğinden türer. Bu seçkin kişiler, tabi ki ABD'nin kurucuları olarak itibar gören adamlardır. Fakat modern kökten dinciliğin daha yakın kökleri, 19 asır ilahiyat propagandacıları tarafından yayılmış yamalı ve serbest birleşimli tarihe dayanır. Örneğin 1840'ta, Londralı bir Frenolog John Wilson *Bizim İsrailli Kökenimiz* başlıklı bir kitap yayımladı. Wilson'a göre, Tanrı, İbrahim'in soyunu devam ettireceğine dair verdiği sözü sadakatle yerine getirmişti. Wilson, İsrailli-lerin Asurlular tarafından sürgüne gönderildiğinde İskitli olduklarını ve İskitlilerin de Saksonların ataları olduklarını söyler. Bu deli mantığıyla, sonunda Wilson, İngilizlerin aslında İbrahim'in kabilesinden geldikleri sonucuna varır. İbranilerin ve İskitlerin aslında İngilizce konuştukları yönündeki savını desteklemek için, Sakson kelimesinin "İshak'ın oğlu"ndan (son of Isaac) türediği ifade eder[5]. Wilson'ın iddiaları bugün hala köktendinci kitaplarında okutuluyor olmasaydı, yarım akıllı sayılabilirlerdi.

1842 yılında Wilson Milenyum adlı ikinci kitabını yayımladı. Belki pek de şaşırtıcı olmayan bir şekilde, kendi düşünüş biçimi onu, İkinci Geliş'in yakın olduğu sonucuna vardırmıştı. İsa'nın dönüş vaadi yakında gerçekleşecekti ve bu olayı, şimdi bizim bin yıllık Reich diye adlandıracağımız bir türün ortaya çıkışı izleyecekti. Öncellikle, tabi ki Deccal gelecekti ve bir kaos dönemi yaşanacaktı. Ancak Deccal nihayetinde yenilecekti. Wilson'un iddiasına göre Avrupa uygarlığı o kadar büyüktü ki bu ancak, Tanrı'nın kendi 'Antlaşması' uyarınca asla terk etmediği, yeni bir 'seçilmiş halk'ın ürünü olabilirdi[6]. Takip eden yüz kırk yıl boyunca, bu üstünlük iddiası Güney Afrika'daki Avrupalı yerleşimciler tarafından öylesine benimsendi ki bu kişiler bugün bile Güney Afrika'daki ırkçılığın mihenk taşıdırlar.

Wilson'ı, aynı cinsten başka yazarlar izledi. 1861'de, örneğin, bir muhterem; Glover, İngiliz aslanıyla Yahuda Kabilesi'nin aslanını birleştirmek için çaba sarf etti. İç çelişkiden kaynaklandığı açık bir azimle, Wilson'ı izleyerek İngiltere halkını İbrahim'in kabilesiyle; Galler halkını ve İskoçlarıysa Manaşşe'ninkiyle özdeş tuttu[7]. 1870 yılında Edward Hine, Manchester'da, *Yirmi Yedi Özelliğine Göre İsrail'in Kayıp Eviyle Bir Tutulan İngiliz Ulusunu* yayımladı. Dört yıl sonra Hine, toplamda 47 özelliğe tamamlayacak şekilde, 20 özellik daha ekleyerek kitabın gözden geçirilmiş bir baskısını çıkardı. Hine için artık İngiltere, İsrail'in kayıp on kabilesinden yalnız bir iki tanesiyle değil, hepsiyle birden ilişkiliydi. Görünüşte İrlanda geleneğinin 'Tuatha de Danann'ı, Tanrıça Danu'nun halkı anlamına gelmekteydi ve bu isim Dan'ın kabilesi için kullanılan farklı bir isimdi[8]. Öyle ki bu iddia, günümüzde kökten dinciler tarafından aykırı görülür. Bu münakaşa için sıklıkla öne sürülen başka bir ispat, Hine'a göre 'Dan'ın bir türevi olan 'Dun'a, İrlandalı yer isimlerinde rastlanmasıydı. Gerçekte, 'Dun'un güçlendirilmiş ikametgah yerinden başka bir anlamı yoktur ve İrlanda'da bunlardan çok vardır.

Wilson gibi Hine da yakında gerçekleşecek olan İkinci Geliş'i sezinledi: 'Mahşer uzakta belirdi. Bu, neredeyse bütün dünyanın bize karşı savaşmak için birlik olacağı ve bizim hazırlıklı olmamızı gerektiren zamandır[9].'

Elbette Wilson, Glover ve Hine gibi adamların fikirlerinin daha çok Viktorya döneminin ürünleri olduğunu hatırlatmak gerekir. O zaman bağlamında bile birçok insan onları komik bulurdu; ama bugün bulduklarından biraz daha az. Ne de olsa hakim olan kendini beğenmişlik ve kendini yüceltme havasına uyum sağlamışlardı. İngiliz imparatorluğu barış Britanyası'nın kış ortası dönemine, ihtişamının zirvesine ulaşıyordu. Bütün dünya, İngilizlerin başarısının büyüklüğünü kabul etmişti. İngiltere'nin merhametli himayesi altındaki medeniyetin, mükemmelliğin yalnızca bir miktar uzağında bir nokta yakaladığı kanaatine meydan okuyan bir şey gerçekten yoktu ve bu Tanrı'nın onay mührü ve hatta onun ilahi planının çalışmaları gibi yorumlara katkıda bulundu.

Bekleneceği üzere, İngiltere'nin deniz aşırı yetkilerinde ortaya çıkan erozyon, Wilson, Glover ve Hine'ın varisleri için rahatsız edici bir utanmaya neden oldu. 1969'da konuşan varislerden biri, tamamen açık bir şekilde olmasa da keskin bir acıyla şunları beyan etti: 'Şimdi biz, kimlik göstergesinden, düşmanlarımızın kapılarına hükmettiğimizden, kayıtsızca bahsedemeyiz. İsrail'in özelliklerinden biri olarak borç veren ama asla borç almayan en varlıklı ulus olduğumuzdan gururla bahsedemeyiz. Doğrusu artık Büyük Britanya hakkında rahatça konuşamayız[10].' Fakat tabi ki bunun için bir açıklama var: '...Bu rezaletin içine düşmemizin ve sefil koşullarımızın nedeni, her şeye gücü yeten Tanrı'dan uzaklaşmamızdır[11].'

İngiltere, şerefini kaybetmişti; ancak aynı şey Amerika için geçerli değildi. Hine, Amerika'nın beyaz İngiliz -Anglo-Sakson Protestan- kökenlerini vurgulayarak onun Manaşşe'nin kabilesinden olduğunu iddia edebiliyordu. I. Dünya Savaşında, Hine benzeri düşünürler, salgın grip hastalığı gibi kendilerini Atlantik'in karşı yakasında buldular. İngiliz ithalatının kalite kaybı kesinlikle modern bir fenomen değildir.

Modern Amerikan kökten dinciliği, çoğu zaman tarih dışılığında, safdilliliğinde ve toyluğunda ürkütücü boyutlara varabilen önermelere dayanır. İznik Konseyi sanki hiç meydana gelmemiş ve alternatif Müjdeler yokmuş gibi, Kutsal Kitabın, var olduğu sürece kesin, tartışılmaz ve Tanrı'nın değiştirilemez sözü olduğu kabul edilir. Ona hiçbir şey eklenemez ve eklenmedi, ondan hiçbir şey çıkarılamaz ve çıkarılmadı. Var olan şekliyle bireysel kurtuluş için gerekli olan bütün bilgiye sahipti. Tabi, bu bağlamda, kökten dinciliğin diğer Hristiyan tarikatları, özellikle Protestanlığa ait nitelikleri olanlarla ortak yanı çoktur. Fakat bazı önermeleri özellikle köktencidir.

Bunlardan birincisi, bugünkü Birleşik devletlerin ve Birleşik Krallığın bazen sembolik ama çoğu zaman açıkça İsrail'in dağılmış 'hayatta kalanları' olarak tanımlanmasıdır. Modern Museviliğin, kutsal kitaptaki Yahuda Kabilesi'nden doğacağına inanılır; fakat İngiltere ve Amerika'daki Anglo-

Sakson Protestanlar ve onların yurt dışındaki, Güney Afrika gibi yerlerdeki akrabaları, geri kalan kabilelerin torunları sayılır. Bunlar yeni 'seçkin', yeni 'seçilmiş kişiler'dir.

Modern kökten dinciliğin ikinci temel teşkil eden önermesi, kutsal kitaptaki peygamberliklerin çok büyük bir öneme sahip olduğudur. Belli eserlerden bölümler, özellikle (MS. 1. asrın sonları veya 2. asrın başlarına tarihlenen) Vahiy kitabı ve Eski Ahit'in (MÖ. 8. ve 5. yüzyıllar arasına tarihlenen) klasik peygamberlikleri sürekli tekrarlanır. Bu çalışmaların büyük bir kısmının, modern dünyadaki olayları; yani bizim zamanımızda meydana gelmek üzere 'planlanmış' olayları önceden bildirmek için yazıldığına inanılır. Eski Ahit peygamberlerinin kendi çağları hakkındaki belgelenmiş sayısız hatasına rağmen, onların bizim hakkımızda yanılmaz haberciler olduklarına inanılır. Hatta onların birbirlerine karşı dehşetli hiddet gösterileri, orijinal tarihsel içerikten çıkarılmış ve bugüne uygulanabilir olduğu sayılmıştır. Kökten dincilerin rahatlıkla görmezden geldikleri tarihsel şartları en azından bir parça olsun hatırlamaya değer. Eski İsrail, gevşek bir düğümdü, sınırları kötü tanımlanmış, idare edilemeyen ve Yorkshire'dan veya New Jersey eyaletinden daha küçük ve ancak ikisinden birinin nüfusunun bir kesri kadar nüfusa sahip politik bir yapıydı. Daha sonrasında bile bilinen dünyanın önemsiz bir parçasını işgal etti. Onun iç kavgalarının rivayetleri, hala 20. yüzyılın sonları için, kişisel davranışlardan yabancı ilişkilere kadar her alanda şaşmaz bir rehber olarak görülüyor. Bu; Yorkshire Danışma Kurulu'nun veya New Jersey yasama meclisinin bir üyesi tarafından ileri sürülen bir gelecek vizyonunun, diyelim Kanada ve Çin arasında, hatta uzaydaki dünya kolonileri arasında 50. veya 60. asırlarda ortaya çıkacak anlaşmazlığı 1980'li yıllarda açıklayan bir araç olarak kullanılması gibi bir şeydir.

Modern kökten dinciliğin temelini oluşturan üçüncü önerme bazı peygamberliklerin içerdiği özel mesajla ilgilidir. Elbette bu mesaj, kıyametin yaklaştığıdır. Bir kökten dinci için dünya son günlerini yaşamaktadır; aynı İsa'nın zamanındaki gibi. Deccal yakında ortaya çıkacak (eğer bu-

nu henüz yapmadıysa) ve kargaşa yaşanacaktır. Bunu büyük bir musibet dönemi takip edecek, bu dönem destansı mahşer savaşıyla sona erecek ve dünya bir çeşit 'soy kırım'la tamamen yok edilecektir. Bu kötü yenilgiden sonra Yeniden Diriliş gerçekleşecek, İsa cennetten ihtişamla inecek, ölüler mezarlardan kalkacak ve yeni krallık kurulacaktır. Söylemeye gerek yok, ikamet izni, sadece 'seçkin' veya 'kurtarılmış' olana bahşedilecektir.

Bu, genellikle, kökten dinci hatiplerin imgelediği manzaradır. Ara sıra, bazı bölümleri daha kesin bir hal alır. Nitekim Deccal, bazen Ronald Reagan tarafından 'şeytan imparatorluk' olarak kınanan Sovyetler Birliği ile bir tutularak tanımlanır. Bununla birlikte, en varlıklı ve en güçlü kökten dinci örgütlerden biri, vahiy kitabının gözdağı veren on başlı 'hayvanını' –yani Deccal'ı- çok kesin biçimde, on üye ulustan oluşan EEC (Avrupa Topluluğu) ile tanımlar[12]. (Ancak bu kuruluşun artık on iki üyesi bulunuyor). EEC üyesi ulusların, ABD'ye ve Birleşik Krallığa karşı savaş açacakları, bu savaştan galip çıkarak düşmanlarını esir edecekleri ön görülüyor. Britanya ve ABD, merkezi Avrupa olan yeni bir dünya gücünün uyduları durumuna geliyor ve bu güç, Üçüncü Dünya Savaşına giriyor[13]. (Tabi bu savaşın diğer tarafı, muhtemelen Sovyet Rusya'dır). Kutsal kitap peygamberlikleri, insanları Tanrı'nın yoluna getirmek için yürütülecek bu savaşın iki buçuk yıl süreceği, Britanya ve Amerika nüfusunun üçte ikisinin yok olacağı iddialarına temel oluşturuyor. "Bu ürkütücü atom çağında, 3. Dünya savaşı, bir uyarı dahi yapılmadan Londra, Birmingham, Manchester, Liverpool, New York, Washington, Philadelphia, Detroit, Chicago ve Pitsburg'a nükleer saldırılarda bulunulmasıyla başlayacak[14]!"

Ancak şüphe uyandırıcı biçimde, Sodom ve Gomorra'ya denk düşebilecek Batı Amerika kıyı bölgesindeki bazı şehirler, bu ceza listesinden çıkarılmış. Yine Eski Ahit peygamberleri söz konusu şehirlerin tekinden bile bahsetmemiş olduklarından çağdaş yorumcunun ifadesinde büyük bir hata payı bulunuyor. Belli ki, Hollywood hakkında tek bir kelime bile söylemeyip burada yaşayan kent sakinlerini kendi kaderlerine terk eden kişi Yeremya'ydı.

Üçüncü Dünya Savaşı'nın sonunda, Mahşer Savaşı Orta doğuda bir yerlerde gerçekleşecek. Deccal yeniden belirecek –belki de bu, farklı bir Deccal'dir- ve Tanrı'nın ordularına karşı mücadele edecek. Oyun bütün ayrıntılarıyla önceden bilindiğinden, öncü rolündeki İsa'nın komutası altında bulunan Tanrı'nın orduları doğal olarak bu savaştan galip çıkacak –ancak işler azami derecede karmaşık olacak. Ancak *şimdi* pişmanlık duyan, kendisinin 'kurtarılmasına' izin veren ve özellikle kiliseye finansal destek sağlayan kişi bu katliamdan korunacak ve işler yoluna girene kadar güvenli bir yerde tutulacak. Bu temanın farklı bir uyarlamasını vaaz eden bazı köktendinciler, adil kişinin 'sevinçle coşacağı' bir şimdiki zamandan bahsederler[15]. Bir uyarı bile olmadan göz açıp kapatana dek, bütün inançlı kişiler evlerinden, ofislerinden, golf kurslarından, arabalarından buharlaşıp kaybolacak ve İsa'yla görüşmek üzere yukarı roketlenecek. Bu kişiler, semavi arkadaşlarının arasında güven içinde, aşağıda patlak veren felaketi taraf tutmadan izleyebilecekler; tıpkı bir futbol maçı izlermiş gibi.

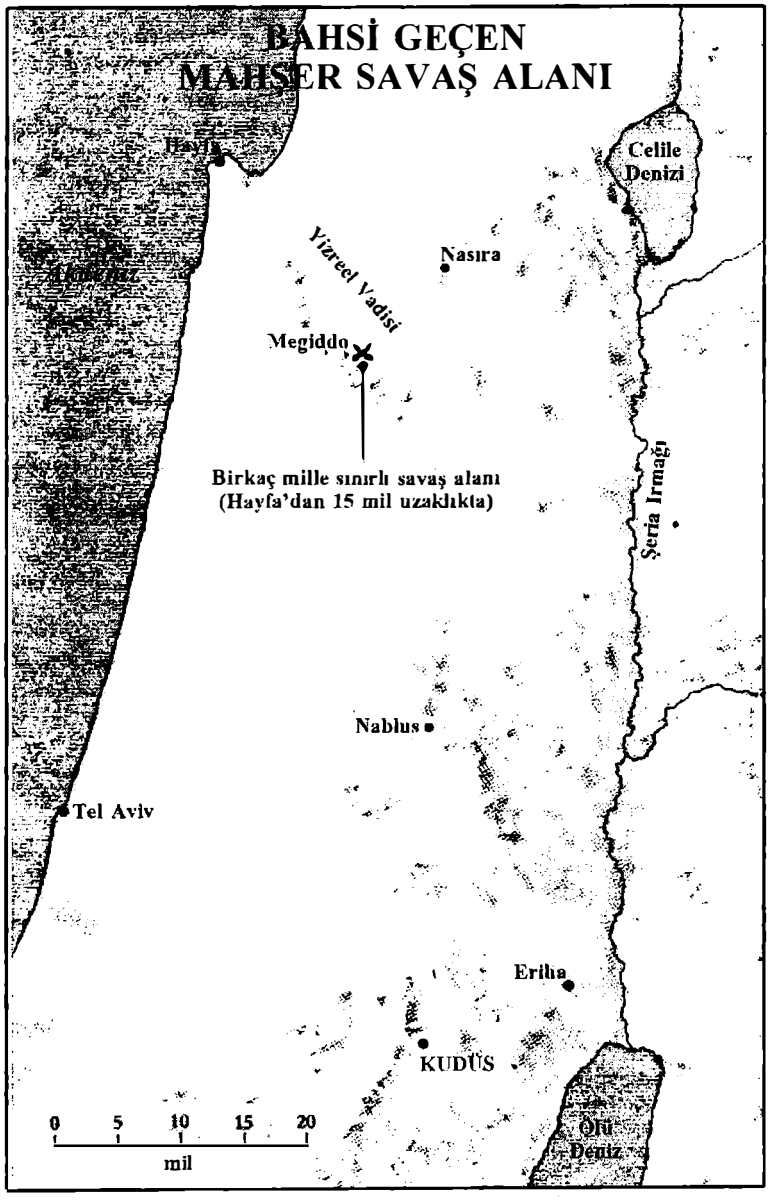
'İlkel toplumlar' diye anılanların inançlarına kıyasla bu tür iddialar daha gülünç görünüyor: Yine de bugün Amerika'da sıra dışı ve hızla artan sayıda birçok insan bu tür hikayeleri oldukça ciddiye alıyor ve yalnızca yakında gerçekleşeceği düşünülen kıyameti beklemekle kalmayıp, İkinci Gelişin daimi krallığında kutsal ebediyete kavuşacaklarını umuyor. Örneğin *Washington Post* ve *Guardian* gazetelerinden yayımlanmış olan bir makalede Ronnie Dugger şöyle diyor: '...Amerikalılar haklı olarak, kendi başkanlarının köktendinci bir teolojiyle, Orta Doğu'da nükleer bir savaşla başlayacak bir tür Mahşer'e hazırlanıp hazırlanmadığını merak edebilir[16].' Yine: "Orta Doğu'da ortaya çıkması muhtemel bir kriz nükleer tehdide dönüşecek olursa, Başkan Reagan bir Mahşerin yaklaşmakta olduğuna ve bunun Tanrı'nın isteği olduğuna mı inanacak[17]?"

Başkanın kendisine göre, kimliği belirsiz bazı 'teologlar' kendisine dünya tarihinde hiçbir zaman 'bu kadar peygamberliğin bir araya gelmediğini' söylemişlerdi[18]. Başkan, 1980'de partisinin seçimlere katıldığı dönemde verdiği bir

demeçte şöyle diyordu: 'Mahşeri görecek kuşak bizler olabiliriz[19].' Aynı kampanya sürecinde, meşhur New York Yahudilerine seslenirken "İsrail, mahşerin yakın olduğu bu günlerde dayanabileceğimiz tek sağlam demokrasidir." dediği ifade ediliyor[20].

1983'te, Başkan Eski Ahit peygamberlerini ve 'Mahşer alametlerini' okurken, kendi kuşağının içinde bulunduğu savaşla bu alametler arasındaki benzerlikleri düşünmeden edemediğini ifade ediyordu. Kesinlikle, diye devam ediyordu Başkan, çağdaş dünya tarafından deneyimlenen anlar, eski peygamberler tarafından açık biçimde betimlenmişti[21]. Washington Times'a göre, Kaliforniyalı bir politikacı olan James Mills, Başkanla bir söyleşisinde başkanın Mahşer hakkında uzun uzadıya konuştuğunu ifade ediyordu. Başkan Hezekiel'in peygamberliklerini aktardıktan sonra konuşmasına şöyle devam etmişti: 'Her şey yerli yerine oturuyor. Mahşer çok uzakta değil[22].'

Ronnie Dugger, 1986 Mart ayında bize gönderdiği bir mektubunda şöyle diyordu: '...şu an anlıyorum ki onun Mahşer ideolojisi, Sovyetler Birliğine yönelik dış, militer-nükleer politikasının temelini oluşturuyor.' Dugger'in vardığı sonuç, Amerika'nın en ünlü köktenci vaizlerinden biri ve kendine özgü 'Moral Çoğunluk' (şimdilerde 'Özgürlük Federasyonu'na bağlı) grubunun başkanı olan Jerry Falwell tarafından daha önceleri sezinlenmişti[23] (Falwell, ironik biçimde Reagan'ın seçim kampanyasında önemli bir rol oynamıştı): "Evet, öyle. Kampanya sırasında bana şöyle demişti: '...Jerry, bazen Mahşer gününe hızla yaklaşmakta olduğumuzu düşünüyorum[24].'"

BAHSİ GEÇEN
MAHŞER SAVAŞ ALANI
Hayfa
Celile
Denizi
Yizreel Vadisi
Nasıra
Megiddo
Birkaç mille sınırlı savaş alanı
(Hayfa'dan 15 mil uzaklıkta)
Şeria Irmağı
Nablus
Tel Aviv
Eriha
KUDÜS
Ölü
Deniz
0 5 10 15 20
mil

Başkan, Mahşer gününün yaklaştığını düşünen tek kişi değil. Harvard Üniversitesi'nde, Casper Weinberger'e dünyanın sonunu bekleyip beklemediği ve eğer bekliyorsa, bunun insan eliyle mi yoksa Tanrı'nınkiyle mi gerçekleştirileceği sorulmuştu. Weinberger, mahşerle ilgili kutsal kitap peygamberliklerine aşina olduğunu ifade ettikten sonra şunu eklemişti: '...ve evet, dünyanın sona yaklaşmakta olduğuna inanıyorum -bunu gerçekleştirecek öznenin Tanrı olmasını umuyorum- ancak her geçen gün zamanın tükendiğini düşünüyorum[25].' Amerikalı yazar Christopher Reed, Weinberger'in Mahşer'in tam olarak nerede yaşanacağını ifade ettiğini belirtiyor. Burası, Hayfe'nin on beş mil güney doğusundaki Megiddo'ydu[26]. Ancak Weinberger yine de kozmik güçler arasındaki çarpışmaların sınırları bu denli belirgin olan bir alana nasıl sığışabileceğini izah etmemişti. Belki de Ronald Reagon ve Mihail Gorbaçov, ellerinde *Yıldız Savaşları*'ndan gelme ışın kılıçlarıyla düelloya tutuşacaklardı.

Kıyamet düşüncesine tamah eden başka bir zat, Reagan kabinesinde İç İşleri Sekreterliği görevinde bulunmuş olan James Watt'tı. Bir Beyaz saray komitesine hitaben şöyle diyordu: '...Rab yeryüzüne dönmeden önce kaç kuşak sayabileceğimizi bilmiyorum[27].' Sunday Times'tan Simon Winchester, bir Amerikalı senatörün danışmanlarından biriyle yaptığı söyleşiden şu sözleri aktarıyor: "Pentagon-Capitol Hill'de düzinelerce genç kadın ve erkek, kendilerinin İsa'yı görecek şanslı kuşak olduklarını düşünüyor[28]." Birleşik Devletler Bahriye Donanmaları Komutanı, Amiral James Watkins, kamuya açık konuşmalarında Lübnanlı intihar-bombacılarını "Deccal'ın güçleri' olmakla suçluyordu. Birleşik Personel Şefleri Başkanı, General John Vessey, genç erkekleri "Tanrı'nın Ordusuna katılmaya" çağırıyordu. Dahası, Vessey bir kahvaltı toplantısında öyle bir Mesihçi coşkuyla haykırmıştı ki toplantı salonunda 'Yaşa, Tanrı' nidaları yükselmişti[29].

Bütün bunlar kötülüğün habercisi olmasaydı, gülüp geçebilirdik. Ancak kökten dinciliğin altında yatan vaatler, kitlesel kendini kurban edişleri, teolojik ve ahlaki açılardan

kabul edilebilir, hatta arzulanabilir kılıyor. Amiral Watkins'in "Deccal'ın gücü" diye yaftaladığı Müslüman köktendinci, kendisiyle birlikte düşmanlarını da yok ettiğinde 'İblis'e darbe indirdiğini -ve bu sayede, cennete bilet kazandığını- düşünür. Karşıt bakış açısına sahip olsa bile, Hristiyan köktendinci de aynı yolun yolcusudur. Her iki kişi de diğerinin aynadaki aksidir ve köşeye sıkıştıklarında aynı tepkiyi verir. Tanrı adına kendini kurban etmeyi göze almış biri, nükleer düğme üzerinde duran parmağını, kendisiyle birlikte bütün dünyayı da yok etmek pahasına, hiç çekinmeden bastıracaktır.

Köktendincinin aklındaki savaş imajı, Mahşer'inkiyle olmasa bile, akılcılaştırılmış ve makul kılınmış bir Haçlı Seferi'ninkiyle aynıdır. Bu savaşa maruz kalmış kazazedeler arasında kitaplar da bulunuyor. Basılı bir kelime Tanrı'nın isteğini ifade edebileceği gibi O'nun düşmanlarının düşüncelerini de cisimleştirebilir. Sonuçta, son birkaç yıldır Birleşik Devletler, yeni bir sansür dalgasına tanıklık ediyor. Otuzdan fazla Amerikan eyaletinde, bir dizi önemli kurgu ve kurgu-olmayan kitap, cemaatlerce sansürlendi; yalnızca okullarda, okula müfredatında ve kütüphanelerinde değil; aynı zamanda halk kütüphanelerinde de. Bu nedenle yetişkin kişiler bile bu kaynaklara erişim olanağı bulamıyor. Bütün bunlar, önceden 'Moral Çoğunluk' diye bilinen 'Özgürlük Federasyonu'nun, 'laik hümanizma dinine' karşı ilan ettiği Haçlı Savaşı'nın doğurduğu sonuçlardır. Kuramda, bir kitaba sansür uygulanmasının makul gerekçeleri, müstehcenlik, pornografi ya da 'küçüklere uygunsuzluk' diye sıralanır. Pratikteyse, kitaplar (hatta biyoloji kitapları) cinsel açıklıklar, 'yaygın olmayan aile ilişkilerini' desteklemek, Amerikan otoritesini temsil eden kişilerin küçük düşürmek, iş dünyası ve şirket etiklerinin eleştirmek, sorgulanabilir siyasi görüşler ve 'İsa hakkında spekülasyon yapmak' gibi nedenlerden ötürü yargılanıyor. Bu tür eleştirilere maruz kalan eserlerden bazıları şunlardır: *Mezbaha-Beş*, Kurt Vonnegut; *Buzda Ruh*, Eldridge Cleaver; *Çıplak Maymun*, Desmond Morris; *The Bel Jar*, Sylvia Plath; *Elveda Columbus* ve *Portnoy'un Şikayeti*, Philip Roth; *Çakallar*, Peter Benchley;

Kürtaj ve Richard Brautigan'ın diğer romanları; *Vaat Edilen Topraklarda Çocukluk*, Claude Brown; *Kramer Kramer'e Karşı,* Avery Corman; *Baba*, Mario Puzo; *Tuzak–22*, Joseph Heller; *1984*, George Orwell; *Cesur Yeni Dünya,* Aldous Huxley; *Gazap Üzümleri*, John Steinbeck; *Sevme Sanatı*, Erich Fromm; *Elektrik Şoku Asit Testi*, Tom Wolfe; *Sinekler Lordu*, William Golding; *Silahlara Veda*, Ernest Hemingway; Mark Twain, Robert Louis Stevenson, Nathaniel Hawthorne ve Edgar Allan Poe gibi ünlü 19. yüzyıl edebiyatçıların bazı eserleri ve tabii ki *Amerikan Mirası Sözlüğü* ve *Amerikan Argo Sözlüğü.*

Önceden söylediğimiz gibi, kökten dinciler, genelde Komünizmle ve Sovyet Rusya'yla bağdaştırdıkları Deccal'a karşı mücadele ettiklerini düşünürler. Ancak paradoksal biçimde, köktendinci politikalar, karşı çıktıkları 'Deccal'ın gayelerini daha da güçlendirmeye meyillidir. Oysaki köktendincilik, Amerikan Yalıtımcılığını savunurken, AET'ye karşı meşum kelimeler sarf ederken; aslında NATO'ya darbe indirerek Birleşik Devletleri en önemli yandaşlarına yabancılaştırmaya çalışıyor. Köktendincilik, yukarıda zikredilen kitaplara saldırırken; aslında Amerika'yı kendi kültürel mirasından ve hepsi olmasa da en zeki vatandaşlarına yabancılaştırıyor. Başka hiçbir planlı program, KGB'nin amaçlarına bu denli uygun düşmeyecektir. Öyle ki köktendinciliğin, KGB'nin işini onun adına yaptığı bile söylenebilir.

Kıyametin Absürtlüğü

Geçen iki bin yıla karşın, dünya İsa'nın zamanınkinden daha güvenli, insaflı ya da insancıl değil. Kişiler de daha olgun ve sorumluluk sahibi tavırlar sergilemiyor. Tabii ki bunları söylemek, Hıristiyanlığı kötülemek ya da bu inancın kişisel inanç düzeyindeki geçerliliğini zedelemek anlamına gelmiyor. Ancak tarihsel bağlamda 'kurtarıcı' İsa'nın önemli bir hata yaptığını kabul etmek gerekiyor. Bu tabii ki onun hatası değildi; çünkü İsa sonradan kendisine yakıştırılan biçimiyle bir 'kurtarıcı' rolüne soyunmamıştı. Ancak iki bin yıl boyunca insanlar, gerçekleşmesi mümkün olmayan bir

beklentiyle yaşadı ve İsa'nın bu beklentiyi karşılamaktaki yetersizliğini açıklayabilmek için ussallaştırmalara başvurdular. Biri ya da bir şey, bu hayal kırıklığının şamar oğlanı oldu.

Bu anlamda çok az şey değişti, tarihten çok az ders çıkarıldı ve ilk asrın son Günlerinde kazanılan zihniyet, gücünü muhafaza etmeye devam ediyor. Şimdi, önceden olduğu gibi, bir şeylerin feci biçimde yanlış olduğu fikrini reddetmek mümkün değil. Şimdi, önceden olduğu gibi, Tanrı suçlanamayacağından insanlığın suçlanması gerektiği yönünde içgüdüsel bir kanı var. Sonuçta şimdi, önceden olduğu gibi, suçluluk duygusu yaygın. Ancak bu uç, farklı değerlere ve tutumlara sahip ve bu nedenle 'günahkar' diye yaftalanabilecek diğerlerine nakledildi. Suçlanması gereken kişinin kendisi değil, diğerleri. Kişinin 'kurtarmaya' çalıştığı şey ne dünya ne de diğerlerinin ruhları; ancak bizzat kişinin kendisi. İnsanlığın geri kalanı, suçlu bilincin gizliden gizliye ürktüğü kadere terk ediliyor. 'Kötüler cehenneme,' dillerde dolaşan bir slogandır; ama 'ben değil.'

Daha önce kabilesel ve arketipsel mitler arasındaki ayrım üzerinde durduk. Arketipsel mitlerin, kişiyi kendiyle yüzleşmeye nasıl yönlendirdiğini ve 'düşman' işlevi görecek bir şamar oğlanı uyduran kabilesel mitlerinse kişiyi kendini yüceltmeye, çatışmaya ve farklılıklar üzerinde durmaya yönlendirme biçimlerini tartıştık. Her mitin, üzerinde durulan yönlerine ve kullanım biçimlerine bağlı olarak, kendi içinde arketipsel ya da kabilesel türe dönüşebildiğini vurguladık.

Hıristiyanlık mitolojisi, özünde arketipseldir. Hıristiyanlığın geçerliliği, bu arketipsel boyuta dayanır. Kişi, İsa'nın ilahlığını kabul etsin ya da etmesin; onun öğretilerinden, Müjdeler'den ve Elçilerin İşleri'nden anlaşılan hikayesi, arketipsel sonuçlarla doludur. Bu bakımdan Hıristiyanlığın fedakarlığın doğası ve anlamı, insanlığın kendi tanrılarıyla ilişkisi, içsel bütünlük, düşsel olanın yalnızlığı, ruhani isteklerin sıradan dünyayla uyuşmazlığı, incelik, bağışlayıcılık, insanlık ve insanın iyiliği adına onu ifade eden ya da yansıtan diğer değerleri hakkında öğreteceği çok şey var. Hıristi-

yanlığın bu yönleri dikkate alındığında, Hıristiyanlık bütün insanlığı birleştiren ve buna hitap eden arketipsel biçime dönüşür. Kelimenin tam anlamıyla, deneyimler çamuruna bulanmış, kavrayış gücü sunan, yalnızca bilgiye değil; aynı zamanda bilgeliğe -kişi, diğerleri ve dünya hakkındaki bilgeliğe- olanak sağlayan samimi bir dine evrilir.

Diğer yandan, aynı biçimde Hıristiyanlığın kabilesel yönleri -kişisel haklılığı, kutsallığı ve mükemmelliği cesaretlendiren, kişinin kendi değerlerini diğerlerine dayatma fikrini cesaretlendiren unsurları- üzerinde durmak da mümkün. Bu, Amerikan köktendinciliğinin ve dış ülkelerdeki kardeş inançlarının yönelimidir. Köktendincilik; Hıristiyanlığın merhamet, bağışlayıcılık ve anlayış erdemlerine değil; savaşa -kendine özgü 'Tanrının güçleri' ve Onun düşmanları arasındaki hayali epik savaşa- dayanır. Gerçeklik, 'biz' ve 'onlar' meselesine indirgenir. İman, kendisini karşıtı üzerinden kimliklendirir; düşmanlarını kendinden olmayanlara göre tanımlar. Belirli ilkelere -tabi İsa'nın değil, cemaatin ve bu cemaatin kutsal kitap yorumunun ilkelerine- zıt düşen her şey, ipso facto, lanetlenir.

Bu süreç vasıtasıyla, Hıristiyanlık kendi evrensel uygulanabilirliğinden mahrum kalır. Dar görüşlülüğün altına imza atar. Hıristiyanlık aslında Orta Amerika'nın değerleriyle özdeş kılındı; Tanrı, örneğin, Peoria'nın, Illinois'in ve Cennetin tasarısı olarak düşünülen diğer yerlerin efendisi olarak düşünüldü. Dostoyevski'nin Engizisyon Mahkemesi reisiyle ilgili meseli, bir asırdan daha fazla zaman önce yazılmış olan *Karamazov Kardeşler*'inden daha uygun düşüyor. İsa, gerçekten dünyaya geri dönüp Peoria Sokakları'nda belirip vaaz vermeye başlasaydı; (diğer nedenlerin yanı sıra) sırf Amerikalı olmadığı ve sapkın görüldüğü için hemen oracıkta tutuklanırdı. Tanınsa ve gerçek kimliği anlaşılsa bile, bir yere tıkılıp susturulması gerekirdi. En azından bu durum, onun adına iman edenlerin yüzünü kızartırdı. Toplumsal, kültürel ve siyasi bir kurum olarak bu iman, İsa tarafından uzlaştırılma ya da daha olası biçimde, kamusal alanda onun tarafından azarlanma riskini göze alamazdı.

Ancak İsa -tarihin İsa'sı ya da inancın İsa'sı- modern köktendinciliğin, kendi ilkeleriyle uyuşmayan birçok yönünü fark etse de kesinlikle bunlar arasında ona tanıdık gelecek bir şeyi görürdü. Bu, içinde yaşadığı 'Son Günler'den arta kalan Mesih beklentisi, kıyamet histerisidir. Birçok modern Amerikalı, bu tarihsel olayların çok gerisinde kalan iki bin yıllık mantığı izleyerek, içinde yaşadıkları dönemi anlamlandırmaya çalışıyor. Bu tür bir çaba, kontrolden çıkan bir gerçekliğe tutarlılık kazandırabilecek farklı alternatiflerin, diğer ilkelerin kıtlığını kanıtlıyor.

Önceden de belirttiğimiz gibi, kıyamet histerisi; bir döneme, hakim mit ve tersi durumda parçalanacak bir gerçekliğe, bir çeşit anlam katabilecek işlevsel bir rol oynayabilir. Kesinlikle bu histeri, -duruma bağlı olarak- geçmişte böyle bir görev üstlenmişti; sonuç ne kadar etkili olmuşsa olsun. Ancak bunun, çağımızın hakim mitine dönüşmesine hiç de gereksinim duymuyoruz; çünkü yine önceden de belirttiğimiz gibi, artık insanlık yıkım sorumluluğunu Tanrı'dan devralarak kendi kıyametini, kendi Mahşerini hazırlama yetisine sahip. Eğer Amerikan köktendinciliğinin histerisinin kendini gerçekleştiren bir peygamberliğe dönüşmesine, Beyaz Saray'a kadar ulaşmasına izin verilmişse; sonuç, tabii ki dünyanın sonu olabilir. Ancak bu Cennet Bahçeleri'nde el ele koşturacak, çoktan tarih sayfalarından silinmiş Sadokların marifeti değil, nükleer bir kışın soluksuz can çekişmelerinin sonucu olurdu. Ancak bizler yazarlar olarak, böylesi bir bakış açısından yazarken durumu fazla dramatize ettiğimizi sanmıyoruz. Öyle düşünüyoruz ki bizim sınırımızı belirleyen, bütün insanlığın kitlesel bir intihar olasılığını kabul etmesi ve hatta tahmin etmesidir. Eğer modern dünyada bulunacak tek anlam buysa, gerçekten de insanlık iflas etmiş ve -farklı biçimlerde de anlaşılsa- Tanrı, zamanını boşa harcıyor demektir.

Ancak yine de daha açık olmak gerekiyor. Mesele tamamen, 'kendini yok eden insanlık' değil. 'İnsanlığın', böyle bir isteği yok. Eğer 'insanlık' yok edilecekse; bunun mesulü 'insan' değil, kendilerine sunulan güven sayesinde elde ettikleri gücü kötü yönde kullanan bir avuç zındık ola-

caktır. Bütün Araplar, İsrail'i yıkmak istemiyor; bütün İsrailliler de Lübnan'ı işgal etmek istemiyor. Arjantinliler, kolektif olarak Falkland Adaları'nın kuşatılmasına karar vermedi; aynı şey Afganistan'ı işgal eden Ruslar ve Vietnam'a savaş açan Birleşik Devletler vatandaşları için de geçerli. Aynı şekilde, bütün Amerikalılar Ronald Reagan'ın, bütün Ruslar Mihail Gorbaçov'un, bütün İngilizler Margaret Thatcher'in ve bütün Fransızlar François Mitterrand'ın bütün işlerinin arkasında durmuyor. Bütün gezegende yaşam ve ölüme hükmeden özne, bütün 'insanlık' değil; -bazıları az ya da çok 'demokratik seçim'le başa gelmiş- ürkütücü derecede küçük bir gruptur. Bunlardan bazıları zeki ve makul insanlar; ancak bazılarıysa hayal gücünden yoksun, duygusuz ve aptal. Bazıları bir nebze merhametli. Ancak yine de bunlar, bir belgenin altına imzalarını karalayarak ya da tek bir kelime sarf ederek insanları savaşa gönderebiliyor, kişilerin hangi milletten olacaklarına karar verebiliyor, kişilerin yaşam alanlarını belirleyebiliyor, nereye gidilip gidilemeyeceğine, ne yapılıp yapılmayacağına karar verebiliyor. Bunlar, örneğin bir haritanın üzerine çizgi çekerek, fiziksel bir duvar kadar kısıtlayıcı ve yenilmez bir bariyer, bir 'cephe' yaratabiliyor. Hatta, 'hayallerindeki' cephenin, fiziksel bir duvara dönüştürülmesini emredebiliyorlar. Bir kıyameti, tabi böyle bir şey varsa, gerçekleştirecek olan 'insanlık değil, bu kişilerdir.

Bu durumda muazzam bir absürtlük var. Kelimenin en moral anlamıyla, bu tür insanlarda oldukça yanlış bir şey var; bütün yeteneksizliklerine rağmen çok az sayıda insan 'insanlığın' geleceğini temsil etmenin de ötesinde belirlemeye ehliyetli. Aynı zamanda, işlerin bugünkü durumunda bir değişimin yaşanması da olası görünmüyor. Eski ya da yeni pek çok rejim, seçim lüksünü sunmuyor: sunulduğu durumda da bu, bayağılığın farklı biçimleri arasındaki kısa paslaşmalarla sınırlandırılıyor. Batı 'demokrasilerinde', iklim değişimlerini kabul etmek yerine kendi çaresizliğimize gömülmeye razı olduk. Hükümet uzak ve erişilmez hale geldikçe, tabiat gücünün merhametsiz karakterine bürünüyor. İklim yüzünden yaşanan kuraklığa boyun eğilmesi gibi, kişiler yakınarak anlam kuraklığına razı oluyorlar.

Ancak eğer kişi, bu konuda bir düzeyde söz söyleyebilecek kadar talihliyse, sessizliği tercih ederek beceriksizliği ödüllendirmemelidir. İklim şartlarından kaynaklanan kuraklıklar (ya da kıtlıklar) bile hafifletilebilir, Bob Geldof'un 'Yaşam destek' seferberliğinde görüldüğü gibi. Kabilesel farklılıklar ya da şamar oğlanı düşmanları yerine ortak çıkarları bulunan insanlıktan yana ilan edilecek benzeri bir seferberlik de durumu iyileştirebilir. 'Yaşam destek' seferberliğindeki gibi, doğal afetle mücadele etmek için böylesi bir enerji sarf edebildiysek, benzeri bir çabayı, kendi umursamazlığımızdan kaynaklanan felaketin önüne geçmek için de harcayamaz mıyız?

Bugün en politik ve dini liderlerin kendileri endişe içinde, kararsız ve anlam duygusundan yoksun. Birçoğu, kendi takipçilerine anlam yerine basit vekiller sunabilir. Eğer bu vekilleri eleştirmeden kabul edersek, kendi çaresizliğimizdeki tutsaklığımızdan kurtulamayız. Eğer güven üstünkörü ve umarsızca sunulursa, buna ihanet edilebilir ve güç, kendi güvenlerini buna ihsan edenlerin pahasına saçaklandırılabilir. Artık, insanlar vekillerin aracılığı karşısında edilgen bir konumda kalmayı reddederek, kendileri için bir anlam yaratma sorumluluklarını üstleniyor. Kararlarımızı kendimiz aldığımız ölçüde, diğerleri için ve diğerleri adına bu işi yapacak aracıların sayısı azalacak.

Aynı zamanda, yazar olarak bizler, bu tür öğütlerin 'çok eski zamanlardan beri' verildiğini ve aslında hiçbir şeyi değiştiremediklerini fark ettik. Kendi öğütlerimizin de böylesi bir görevi başarıyla yerine getirebileceğini savunacak kadar naif değiliz. Toplum, kendi gerçekliklerini ve bu gerçekliklerin anlamını ve bunların hazır lop gelmesini talep etmeye devam edecek. Toplum, kestirme yollar aramaya devam edecek. Toplum, 'koltuk değneği'nden medet ummaya devam edecek. Bu durumda yapılması en mantıklı şey, kişinin bilinçli bir şekilde kendi 'koltuk değneğini' seçmesidir. Burada, Sion Tarikatı'nın sunmak durumunda olduğu 'koltuk değneği' türünü -tabi varsa- tespit etmek gerekiyor.

ÜÇ

ENTRİKA

17

POSTADAN MEKTUPLAR

Kutsal Kan Kutsal Kase baskıya girerken bile, kitaba son dakika notları diye eklenebilecek veya hiç eklenmeyecek olan yeni bilgiler geliyordu. Bu bilginin bir kısmı, Sion Tarikatı'nın kaynaklarından, özellikle Marquis Philippe de Chérisey'nin risale serisinden, çıkarıldı. Bazısıysa, kendi araştırmalarımızın sonucuydu. Bir kısmıysa bu projede sır ortağımız olan ve kendi araştırmalarını üstlenmiş ve kendi çıkarımlarını bize öneren başka bireyler tarafından sunuldu.

Kitabın yayınlanmasından sonra, bilgi seline yeni parçalar eklendi. Sion Tarikatı'nın sunduğu malzemeler belirgin olarak daha odaklı ve daha az dağınık olmaya başladı. Bizim kendi araştırmamız tabi ki devam etti. Bazı okurlarımız, kitap ellerine geçer geçmez, ellerindeki verileri bizlerle paylaştılar. Hatta mektupların saf niteliği bizi şaşırttı ve bu genel eğilim bizi memnun etti. Büyük kısmı zekice, akıllıca ve düşünceliydi; çeşitli kaynaklar yığınından toplanmış özgün, yeni ve değerli kanıt parçaları içeren mektuplar vardı.

Söylemesi gereksiz ama yayın, planlanmamış aptalca bir sürece girdi ve elimize geçen daha tuhaf mektuplar gayet kendi başlarına bir kitap olmaya layıklardı. Mesihliğini ilan eden en az bir düzine insan, belirsiz sebepler yüzün-

den bizimle iletişime geçtiler. Bir tanesi yayıncımızın ofisinde küskün biçimde oturmakla yetindi. Başka biri, 'sürüklenmemek için' kale direğine tutunarak, havada kaldığı bir fotoğrafını bize gönderdi. Bir üçüncüsü soyunun sadece İsa'ya değil, ayrıca Robin Hood'a da dayandığını ortaya koyan bir soy şeceresini de gönderdi. Birçoğu 'ben aradığınız insanım' diye haber saldı; aslında birisini aradığımızın farkında değildik. Diğerleri "Deccal'i bulmak" ebedi oyununa dahil oldular. Bazı ateş püsküren lanetlemeler, bizi sadece Tanrı ve kutsal şeylere küfretmekle değil; ayrıca işsizlikten, çıplak kamplarına kadar sosyal ve ahlaki hastalıkların sorumlusu olarak suçladılar. Bazıları nazikçe veya küstahça bir çeşit ödeme, hayali bir 'hazineden' bir pay, telif ücretimizden bir yüzde veya mesela basitçe belirtilmemiş 'bir parça hareket', talebinde bulundu. Bazısı bizden resmi tasdik veya tanıma veya sertifika veya onay pulu istedi. Bütün bu Mesih birliğinin tacizleri arasında, bir İngiliz kıyı kasabasından yazan tanrının kendisinden bir mektup almak bizi temiz havaya çıkardı. Dünyevi ismi, Ian'dı. Hecelemesinde biraz kusur olsa da övgüye değer bir şekilde kendini tutuyordu ve bir çeşit başkalarını düşünen gibi görünen aldatıcı bir görünüş altında tanrılığı şiddetle isteyen belli halk figüründen çok daha doğaldı.

Mesihliğini ilan edenler dışında, çoğunlukla Fransızca bir şeyden türetilen veya türetilebilecek bir soyadına veya bir seferinde, 15. Louis'in ordusunda görevli birine ait olduğu anlaşılan okunaksız bir 18. yüzyıl parşömenine, dayanarak Merovenj Soyu'ndan geldiklerini iddia eden insanlardan sayısız mektup geldi. Bu yeni Merovenjlerden bazıları, kendi hakkı olduğunu iddia ettikleri 'hazine'den pay talep ettiler ve bir tanesi Fransız tahtının aslında kendi hakkı olduğunu ilan etmesi için kendisine yardım etmemizi istedi. Diğerleri Sion Tarikatı ve onun Büyük Üstadı, Pierre Plantard de Saint-Clair'e dair bir giriş talep ettiler.

Ayrıca hazine avcıları ve doğaüstücüler tarafından da taciz edildik. İlki, Rennes-le-Chateau çevresini metal detektörlerden küreklere kadar her türlü araç gereçle istila ediyordu. Bildiğimiz kadarıyla yerdeki deliklerden başka bir

şey bulamadılar; kuşkusuz yeni delikler de açıldı. Birçok insan, bir mağara bulduklarını söylemek için bize yazdı veya aracılar vasıtasıyla bizimle bağlantı kurdu. Bölgenin abartısız mağara peteklerinden, terk edilmiş madenlerden ve yeraltı geçitlerinden oluştuğu gerçeği düşünülürse, bu buluşlar zafer için zayıf temeller sağlıyordu.

Bir seferinde kendimiz bazı antik yapıların, muhtemelen Roma veya hatta erken Roma tapınak parçalarıydı, özellikle alanın ulaşılmaz bir yerine yayılmış olan sarmaşık kaplı yıkıntılarını araştırıyorduk. Küçük bir katı yakıt ocağında, bir kahve için ara vermiştik. Birden, dik vadinin yokuşundan gelen, gittikçe yaklaşan bir gürültü duyduk. Bunların, iki yapılı beyefendi olduğu ortaya çıktı, bir tanesi elinde bir pala ve Maginot Line için yapılmış takımın bir parçası olması muhtemel antik tunç bir pusula tutuyordu önünde. Bize bir bakış atıp, önümüzden geçip, ormanın içine doğru devam ettiler, sade yıkıntıları değil başka bir şeyi bulmayı amaçlayarak: onları bir çeşit 'hazineye' götüreceklerini umdukları ilişkileri. Daha sonra akşamüstü, onlarla tekrar karşılaştık. Bu sefer konuşmak için durdular. Aslında, onlar 'hazinenin' arayışında dağların etrafını ve ormanları durmadan arayarak yıllarını harcamışlardı. Metal detektörler ve el telsizleri dahil her çeşit araç gereci kullanmışlardı. Yüksek olmayan yapılar sürekli tavanın çökmesi tehdidiyle eski Roma maden tünellerinde yüzlerce metre sürünmüşlerdi. Sarp kayalıklara, yarıklara ve dimdik uçurumlara karşı durmuşlardı. Sayısız mağarada yollarını kaybetmişlerdi. Aslında bütün bu uğraşları sonucunda eski bir madenin döküntüsü içindeki keçi kemiklerinden başka bir şey bulamamışlardı. Neşeyle bunu kabul etseler de maceralarından vazgeçmediler ve kısa sürede azimli araştırmalarına tekrardan koyuldular.

Doğaüstücülerse, 'yeni başlayanlar için' oraya buraya ipuçlarını serptiğimiz ve aslında okuyucularımızdan sakındığımız mistik bir sırrı gizlediğimize inanıyorlardı. Dahası, zanaatını bir akıl hocasından öğrenmiş (bu akıl hocasının adı bize pek bir şey ifade etmedi) kendine özgü bir 'büyücü', bize çıraklık teklif ediyordu. Bir hafta sonra, bu adamın

akıl hocasından, bizim çırağımız olup olamayacağını sorduğu bir mektup aldık. Eğer kendi kültümüzü ya da gizli topluluğumuzu kurmayı amaçlasaydık, üye konusunda sıkıntı çekmezdik.

Açıklanamaz bir şekilde bizi Turin'in Kefeniyle (Shroud of Turin) karşılaştırmakta ısrarlı sayısız insan vardı. Tekrar tekrar 'Ne olmuş Turin'in Kefenine?' diye sorduk. 'Turin'in kefeni tezinizi nasıl etkiliyor?' Bu *non sequitur* un sıklık derecesi olağan dışıydı. Aramızdan birisinin David Rolfe'nin kefen üstüne çektiği ödüllü filmi The Silent Witness'la (Sessiz Tanık) bağlantısının olduğu hatta bu filmin senaryosunu yazdığı tabi ki doğruydu. Bu Kefenin bir zamanlar Tapınak Şövalyeleri'nin hazinesinde bulunduğunu gösteren bir kanıt da vardı. Ancak bunun dışında, Kefenin bizim malzemelerimizle bir ilgisi yoktu.

Bunun neyi kanıtlayıp kanıtlamadığı şu an bile belli değil. Bu durum bir belirginlik kazandığında bile, bunun İsa'nın politik etkinlikleriyle veya onun soyundan gelen bir kan bağı olasılığıyla ilgisi olmayacaktır.

Ayrıca, sınıflandırmaya karşı çıkan mektuplar da vardı. Bir örnek, televizyon ekranında 'Et in Arcadia Ego' cümlesinin yanıp söndüğünü gördüğünü söyleyen Birleşik Devletlerdeki bir kadından geliyor. Mektubu yazan, dalgalar yoluyla iletilen bilinçaltı mesajlar sayesinde Sion Tarikatı'nın batı medeniyetinin beynini yıkamaya çalıştığına ikna olmuştu.

Nihayetinde bu tür mektuplar ve olaylar, aslında istisnaydı. Bize eleştirel yaklaşan mektuplar da dahil olmak üzere bu tepkilerin çoğu mantıklıydı. Özgün bilgiler sunan mektupların sayısı hiç de az değildi.

Kutsal Kan Kutsal Kase, yayıncılar için Rennes-de-Chateau üzerine mütevazı bir endüstri oluşturmuş gözüküyordu. Kitabımızın yayımlanmasından bir kaç hafta sonra, uzun ve kuşe kağıda basılmış ve fazladan resimli bir nüshası Fransa'da hızlıca matbaaya yollandı. *Rennes-de-Chateau: capitale secrète de l'histoire de France* başlığıyla 200,000 baskı yaptı ve gazete bayilerinde bir magazin dergisi gibi satıldı. Sion Tarikatı'yla ilişkilendirilen bazı kimselerin bu

baskıda parmakları vardı. Bazı iddialara göre, eserdeki fotoğrafların yerleştirilme biçimleri bir takım gizli mesajlar teşkil ediyordu. Öyleyse bile, kimse bunları henüz deşifre edebilmiş değil.

Kitabımızın anti tezini oluşturduğu iddia edilen *The Holy Grail Revealed* (Açığa Çıkan Kutsal Kase) başlığıyla bir kitap yayımlandı. Aslında bu kitap, tezimizin tersini kanıtlayamadı. Aksine, Kutsal Kase'nin bir çeşit somut nesne, muhtemelen unutulmuş dünyaya uzaydan gelmiş bir teknolojiyle yaratılmış garip bir güç kaynağı olabileceğini iddia etmekle kaldı.

Buna benzer bir yaklaşım, kendini bir yeni-Zerdüştçü olarak tanıtan ve kitabımızın aydınlık ve karanlık güçler arasındaki bir savaşın tarihçesini sunduğunu söyleyen Elizabeth van Buren'in *The Sign Of Dove*'unda da (Güvercinin İşareti) vardı. İsa, Merovenj Hanedanlığı ve onun soyundan gelenler bu aydınlık gücün bilinçli failleriydiler. Bu güçlerin komuta merkezleri galaksi ötesi bir yerde bulunmaktaydı. Merovenjlerle ilgili efsanelerde gözüken 'quinotaurus' diye adlandırılan mistik deniz yaratığı, Elizabeth van Buren'e göre, 'neredeyse bu evrenin okyanuslarından birine inmiş yerküre dışı bir astronottu'.

Bir başka kitapta -'*Rebirth of the Planet*' (Gezegenin Yeniden Doğuşu), Ruth Leedy daha farklı bir anlatım sergiledi. Leedy'nin kitabı bir mektupla birlikte bize gönderildi. Bu mektupta, alıcının (bu alıcı bizdik), 'zamanımızın en büyük ve en tehlikeli uydurmacasına' bir son vermesi için 'dikkatle seçildiği' yazıyordu. Bu uydurmaca, kurumsallaşmış otoriteler adına 'Hollow Earth Theory' (İçi Boş Dünya Kuramı) diye adlandırılan gerçeği gizleyen bir komployduk. Eğer birisi satır aralarını okursa, bu kuramın yanında durduğumuzu anlayabilirmiş. Bu mantık, *Kutsal Kan Kutsal Kase*'nin ithaf kısmında kullandığımız Jehan l'Ascuiz'in şiirinin eleştirel bir çözümlemesinden türemişti.

Son olarak, David Wood, *Genesis* (Tekvin) başlıklı eserinde, bazı geometrik hesaplamaları numeroloji, Mısır mitolojisi, ezoterik gelenekler ve Platon'un Atlantis'e dair göndermeleriyle birleştirmişti. Bunları bir Roschach metniymiş

gibi kullanarak, Rennes-le-Chateau'nin; Atlantis'in ve insanlığın ataları olan -yerküre dışı- bir 'süper-ırk'ın tarihsel var oluşuna tanıklık ettiğini öne sürdü.

İnsanları bilim kurguya iten bir etkiyle kuşatılmıştık. İlgilendiğimiz gizemler, insanlık tarihinin alanında kalıyordu. Bunların bazılarını açıklayabilecek bir belgenin bulunmadığı gerçeği, inancın başka bir boyuta sıçramasına yol açmıyordu. Açıkça, araştırmalarımızda insan dışında herhangi bir şeyin veya birinin katkısını önermemize sebep olacak bir kanıtla hiç karşılaşmadık. Bu kadar insanın, insanüstü bir şeyin katkısına; galaksi ziyaretçileri veya Himalayalar'daki gizli efendilere inanması, bizim fikrimize göre çağdaş anlam krizinin bir yansımasıdır. Örgütlü din ve onun dogmatik tanrı kavramları, inandırıcılıklarını yitirmeye devam ediyor; bireyler 'daha gelişkin bir istihbaratı' başka yerlerde –gerekiyorsa galaksi ötesinde- aramayı sürdürüyor. Geçmişten gelen terkedilmişlik duygusu, onları 'biz yalnız değiliz'in yeni bir sigorta formunu yaratmaya yöneltiyor. Bu, dinsel etkinin, mistik ve Taocu benzeri bir 'güç'e sahip *Star Wars* ve *Close Encounters of the Third Kind* gibi popüler filimlerde yansımasını bulan bilim kurguya evrilmesini örneklendiren bir formdur. Bir kez daha çözüm arayışındaki insanlar kendi içlerine dönecekken yüzlerini dışarıya çeviriyor.

Görünmez Bir Editör

Söylediğimiz gibi elimize geçen mektuplardan bir kısmı özgün çıkarımlar içeriyordu. Bunlardan bazılarını araştırmamız, bizi oldukça özelleşmiş doğasına karşın ilgi çekici bölgeye itti. Şaşırtıcı olmayan bir şekilde, yine de yeni malzemenin en provokatif parçası Sion Tarikatı'nın kendisinden veya bu Tarikat'la doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili kaynaklardan geldi.

1981'in sonlarına doğru, mesela, Sion Tarikatı'nın Büyük Üstadı'nın arkadaşı ve yakını olan Marquis de Chérisey tarafından gönderilmiş birçok belge paketi aldık. Chérisey'in malzemelerinin bazısı safi tarihsel alanla ilgiliydi ve

yeni bitirdiğimiz kitapta aktarılmamış belli olaylara ve insanlara atıfta bulunuyordu. Ancak daha çağdaş bir karakterle ilgili ve daha geçerli bazı bilgi parçaları da bulunuyordu. Bu parçalardan bir tanesi, 1891'de Rennes-le-Chateau Kilisesi'nde Bérenger Sauniére tarafından bulunan parşömenlere atıfta bulunuyordu. Bu belgelerin ne olduğu konusunda çelişkili hikayeler duyduk; ama bunlar gözden geçirilmek için fazla muğlaktı. Chérisey'in bunları görmediyse de inanılır ipuçlarının ne olabileceği konusunda en azından bir şey önerdi. Chérisey'e göre, söz konusu ipuçları ona yaşlı bir aristokrat olan Henri, Comte de Lenoncout'tan geçmişti. Saunière'in buluşundan bahsederken Chérisey, Lenoncout'un şu sözlerini aktardı:

> Bunu bulan kişi Sauniére'di ve bunun üzerindeki hakkından hiçbir zaman vazgeçmedi. Bu, Sauniére'in yeğeni Madame James of Montazels'e 1917 Şubat'ında miras kaldı. 1965'te bunu Uluslararası Antika Kitap Satıcıları Derneği'ne sattı. İki saygı değer avukattan birinin İngiliz İstihbarat Servisi'nden Captain Ronald Stansmore ve diğerinin Buckingham'ın 'gizli ajanı' Sir Thomas Frazer olduğunu bilmiyordu. Blanche de Castille'in parşömenleri, bugün Lloyds Bank of Europe Limited'ta bir kiralık kasada bulunmaktadır. Satış tirajı 3.000.000 olan Daily Express Gazetesi'ndeki makaleye kadar, İngiltere'de kimsenin, Sir Alexander Aikman, Sir John Montague Brocklebank, Hugh Murchison Clowes ve P. F. J. Freeman'ın ofisindeki on dokuz adam tarafından 1955 ve 1956'da alınan Merovenj haklarının tanınması talebinden haberi yoktu[1].

Araştırmamız ilerledikçe, bütün bu isimler büyük bir önem kazanmaya başladı. Daha sonra ortaya çıktı ki Chérisey (ya da Lenoncourt) verilerin bazılarını, en azından bir ismi karıştırmıştı. Yine de Chérisey, bize geçerliliği henüz

belli olmasa da araştırılmaya değer bazı ipuçları sundu. Ayrıca bize daha ilginç ve karmaşık bir şey sundu.

1979'da Pierre Plantard de Saint-Clair ile ilk randevumuz, Paris'te yaşayan bir gazeteci, BBC'den bir araştırmacı olan Jania Macgillivray tarafından ayarlanmıştı. Sion Tarikatı'nın temsilcileriyle ilk karşılaşmamızda Jania oradaydı. Ayrıca '*BBC Tarih dizini*'nde, *Tapınakçılar'ın Gölgesi* adı altında 1979 yılında yayımlanan program çekimlerine de katılmıştı.

1979 yaz sonunda, *Tapınakçılar'ın Gölgesi* hala montajdayken, Jania kendi bakış açısından bir makale yazdı. Kuşkucu ama ilgili gazeteci saptamalarıyla, kendinin bir aracı rolü oynadığını ve Sion Tarikatı'nın temsilcileriyle bağımsız röportajlar yaptığını yazdı. Makalelerinden birini bir basın ajansına verdi ve bu ajans, makaleyi Fransızcaya tercüme edilmesi ve belki de yayımlanması için bir Fransız magazin dergisine, *Bonne Soirée*'ye gönderdi. Bu makalenin İngilizce aslı, bizim projemizle ilgilenen BBC yönetmenine gönderildi; ancak bu yönetmen, kendine haz nedenlerden dolayı bu mektubu hiçbir zaman bize göstermedi. Sonuç olarak, 1981'de Marquis de Chérisey bize bu makalenin Fransızca çevirisini yollayana kadar Jania'nın ne dediğini, hatta makale yazdığını bile bilmiyorduk. Fransızca metin olağanüstüydü. Jania ile temasa geçtik ve bu sayede zaten şüphelenmekte olduğumuz bir şeyin doğru olduğunu anlayabildik: Bu işte Jania'ninkinden başka birinin daha parmağı vardı.

Bu makalenin on iki sayfalık Fransızca çevirisinin neredeyse büyük bir kısmı, Jania'nin asıl metniyle uyumluydu. Ama son sayfa Jania'nin bile değildi. Bu İngilizce metin Robert Suffert -ki kendisini bütün çabalarımıza rağmen bulamadık- tarafından Fransızcaya çevrilmişti. *Bonnie Soirée*, basın ajansı ve Jania, bu çevirmenle ilgili bir bilgiye veya kayda sahip olduklarını reddettiler. Suffert diye birinin olup olmadığı veya bunun takma bir ad mı -belki Marquis de Chérisey'dir- olduğu hala bilinmiyor. Jania'nin metnindeki değişikliklerin Suffert veya başkası tarafından yapıldığı da açık değil. Her durumda, Jania'nin makalesinin son sayfası tamamen yabancı birinin işidir. Bir Fransız dergisine gönde-

rilen bu makalenin ne zaman tahrif edildiğini ne biz biliyoruz ne de Jania.

Çarpıtılmış metindeki bir önemli nokta, bizi bir süre meşgul etmiş bir soruyla; daha doğrusu 1963 ve 1981 arasında görev yapmış Sion Tarikatı'nın Büyük Üstadının kimliğiyle ilgilidir. Tarikat'ın kendi açıklamalarına ve belgelerine göre, Jean Cocteau 1918'den 1963'teki ölümüne kadar Büyük Üstad'dı. 1981'de Pierre Plantard de Saint-Clair Büyük Üstadlığa seçilmişti ve seçim, o zaman Fransız basınına bildirilmişti. Ancak kargaşa döneminde -Prieure'nin var olduğu söylentisinin ve bu Tarikat'a ait belgelerin parça parça, kamuoyuna 'sızdırıldığı' dönemde- başta olan kimdi? Bize, 1979'da Büyük Üstad'ın, itibarlı bir din adamı, Abbé François Ducaud-Bourget, olduğu söylendi. Bu öneri, Ducaud-Bourget, böylesi bir üyeliğinin bulunmadığını hem bize hem de Bonne Soirée'den bir muhabire açıkladığında şaşırtıcı sorulara ve karmaşaya yol açtı. Marquis de Chérisey bize bir mektubunda Ducaud-Bourget'nin tam bir oy birliğiyle seçilmediğini ve sonunda ayrıldığını ifade ediyordu.

Jania'nin makalesinin değiştirilmiş son sayfası, 1963 ve 1981 arası Sion Tarikatı'nın Büyük Üstadlığı sorusuna kısmen cevap veriyor:

> Şu an ki Büyük Üstadın kim olduğu bilinmiyor; ancak Cocteau'nun ölümünden beri, gücün Gaylord Freeman, Pierre Plantard ve Antonio Merzagora üçlü iktidarının elinde olduğuna inanılıyor.

Jania'nın makalesinin çevirmeni ve editörüne göre, sonrasında bizi ilgilendiren 18 yıl boyunca, tek bir Büyük Üstad yönetimde değildi. Tersine, Büyük Üstadın görevleri üç kişi arasında paylaşılmıştı. O zaman, Gaylord Freeman ve Antonio Merzagora isimleri bize bir şey ifade etmiyordu. Merzagora, hala bir şey ifade etmiyor: Gaylord Freeman'sa, sonraki dönemde tekrar önümüze çıkacaktı.

Jania'nin makalesindeki en önemli ekleme, 'Lord Blackford' diye anılan bireyden bir alıntıydı. Jania onunla

hiçbir zaman röportaj yapmamıştı, hiç karşılaşmamıştı ve onun hakkında daha önce hiçbir şey duymamıştı. Ancak bu makalede, Jania'nın bu üç şeyi de yaptığı yazıyordu:

> Birkaç yıl önce, Sion Tarikatı'nın 121 yüksek rütbeli üyesinden biriyle, onurlu Lord Blackford'la röportaj yapabildim.

Yine Blackford'a ilişkin, takip eden paragrafta, Blackford'un, Sion Tarikatı hakkında oldukça bilgili olduğu öne sürülüyor. Ayrıca bu kişi, 1955 ve 1966 yıllarında Tarikat içindeki bir hizipleşmeye işaret ediyor:

> Belirli amaçları olan Sion Tarikatı adlı birlik 1956 yıllarında Fransa'da kuruldu. Yasal bir varlığı vardı, *Journal Officiel*'e kayıtlıydı ve Plantard de Saint-Clair, Kamu Güvenliği Komiteleri Genel Sekreteriyken, 1958 Fransa'sındaki olaylardan sonra dağıldı. 1956'dakurulan bu yeni organizasyon, 1099 yıllarında Kudüs'te kurulan Sionis Prioratus'ta iç kriz yaşanmasına yol açtı. Jean Cocteau'nun 1955'teki reformları, Tarikat üyelerinin reddedilmesiyle [yeni organizasyonun] oluşumuna neden oldu. Bu zamanda bütün üyeler doğum belgesi ve noterli imza vermek zorundaydılar. Bu belki de bir gereklilikti... ama özgürlüğün kısıtlıyordu.

Bu paragrafı 1981'de ilk kez okuduğumuzda, Blackford'un ismi, Gaylord Freeman ve Antonio Merzagora'nınki gibi bize tamamen yabancıydı. Ayrıca bu bilginin önemi pek de açık değildi. Sonrasındaysa hem Blackford'un kendisi hem de ona atfedilen sözler, geçerli hale gelecekti.

Bay Plantard'la Söyleşi

Kitabımız üzerinde çalışırken, Sion Tarikatı'nın temasa geçtiğimiz temsilcilerine içerik hakkında hiçbir şey söylemedik. Onların tepkisini tahmin edemezdik; ama bunun

hiç de sempatik olmayacağına inanmak için her türlü sebebimiz vardı. Tarikat'ın ifşa etmek istemediklerini açıklayabilirdik.

Kitap bittikten sonra, yine de Tarikat'ın tepkisinin ne olacağı konusunda doğal olarak yeterince meraklıydık. Muhtemelen İsa'nın soyundan geldikleri var sayılan Bay Plantard'ın, Bay Chérisey'in veya diğerlerinin, bir çeşit yasal işlem başlatıp başlatmayacaklarını şakayla karışık merak ediyorduk. Ancak hangi temele dayanarak bunu yapabilirlerdi? Onurları zedelendiği için mi? Bir insanın İsa'nın soyundan geldiğini iddia etmek, kişinin onurunu zedeleyebilir miydi? Bu durumda, garip bir yasal işleme emsal oluşturabilirdik. Bu süreçte, Merovenj tanıdık bir kelime olurdu.

Tarikat'tan gelen ilk tepkiler sadece muğlak değil, şaşırtıcı bir şekilde düzensizdi. 1979'da Bay Plantard'la bizi buluşturan kişi, yazar Jean-Luc Chaumeil'di ve bu kişi, kendisinin de belirttiği gibi, tarikat üyesi değildi. Kitabımız çıktığında, Bay Chaumeil artık sahnede değildi ve artık, Tarikat'ın elçiliği rolü başka bir yazar, Louise Vazart, tarafından alınmıştı. Vazart, Paris'te bir arkadaşımızı ziyaret etti. Bay Plantard'ın fikirlerini ilettiğini söyleyerek, O'nun 'memnun olduğunu' belirtti. Ama Bay Vazart kitabı desteklerken, Bay Chérisey'den oldukça kaba ve Bay Plantard'dan da oldukça kızgın birer mektup aldık. İkincisi, özellikle onun sembolünü yanlış anlamamız yüzünden kızgındı. Onun sembolünün sloganını 'Et in Arcadia Ego' (Ve Arkadya'da Ben) biçiminde yazmıştık. Gerçekte, Bay Plantard'ın ortaya koyduğu gibi, bu kelimeler üç noktayla takip edilmeliydi: 'Et in Arcadia Ego...'. Bir bakımdan, tabi ki bu itiraz önemsiz diye yorumlanabilir. Başka bir bakımdansa, bu bize ilgi çekici bir ipucu sağladı. Şifreli sözün devamına üç nokta eklendiğinde bu, Bay Plantard'ın belirttiği gibi, cümlenin başını ifade edecekti.

Bizler tabi ki kitabımızı sansüre, Sion Tarikatı'nın dayatmalarına göre değiştirmeyecektik. Buna rağmen, Tarikat'la ilgili yapabileceğimiz yanlışlar konusunda Bay Plantard'ın uyarıda bulunmasına bir itirazımız yoktu; bu sayede yanlışları, kitabın sonraki ve/veya başka dillerdeki baskıları

için düzeltebilecektik. Dahası, önceki buluşmalarımızda Bay Plantard'ı insan olarak sevmeye başlamıştık; onu kızdırmak istemezdik. Son olarak, ileriki araştırmalarda onunla iletişim kurmak için açık bir kapı bulunsun istiyorduk. Böylelikle, bazı diplomatik onarımlar yapmaya karar verdik.

1982 Şubatında bir gece, Bay Plantard'ı Londra'dan aradık. Aşağı yukarı mektubunda olduğu gibi kızgın bir tepki bekliyorduk. Oysa Bay Plantard oldukça arkadaş canlısıydı ve bizden haber aldığına memnun gibiydi. Mektubundaki aynı noktalar üzerine bizi eleştirdi; ama arkadaşça neredeyse cana yakın bir şekilde. Mektubu, suretleri bütün Tarikat üyeleri arasında dolaşarak resmi bir belgeye dönüşmüştü. Sonra, şaşkınlığımızı daha da arttırarak kitaptaki fotoğrafının ve oğlununkinin pek güzel olmadığından şikayet etti. Bu fikre katılarak, fotoğrafların BBC yapımcımız tarafından 1979'daki görüşmelerimiz sırasında çekildiğini anlattık. Bay Plantard daha sonraki baskılar için daha iyisini yollamayı teklif etti. Sion Tarikatı'nın Büyük Üstadları bile gösterişe önem verebiliyor.

Bunu takip eden iki ayda, Louise Vazart bağlantımızla Paris'te buluşmaya devam ederken, Bay Plantard'la birçok başka telefon görüşmemiz oldu. Sonunda, Mart'ın sonuna doğru, artık kitabımıza yönelik ilginin ve röportajların azalmaya başlamasıyla kişisel bir toplantı için bir Paris gezisi ayarlayabildik. Bu sırada, Jean-Luc Chaumeil'den alıntılarla beraber kitabımız üzerine yazılmış bir makale Newsweek'te yayımlandı. Bay Chaumeil etrafta görünmezken böyle bir makalenin yayımlanması kafamızı karıştırdı. Chaumeil'in bu işten ne çıkarı vardı? Hangi yetkiye dayanarak konuşuyordu? Louise Vazart'ın belirttiği üzere Bay Chaumeil'in söyledikleri ciddiye alınmamalıydı; o artık Sion Tarikatı adına konuşmuyordu.

Nisan ortasında, Bay Plantard'la Paris'te buluştuk. Her zamanki gibi, bu sefer Louise Vazart ve *Rennes-le-Chateau: capitale secrete de l'historie de France*'yi yazan iki gazeteci, Jean-Pierre Deloux ve Jacques Bretigny, Bay Plantard'a eşlik ediyordu. Tabi ki Jean-Luc Chaumeil görüşmede yoktu. Onu sorduğumuzda Bay Plantard ve Vazart muğlak,

umursamaz, baştan savma ve kaba yanıtlarla konuyu geçiştirdiler. Bay Chaumeil'de, muhtemelen yüksek bir fiyata satmaya çalıştığı Sion Tarikatı hakkında belgeler olduğunu belirten -kimsenin bu belgelerin ne olabileceğini veya Bay Chaumeil'in bunlara nasıl eriştiğini açıklamadığı haldekarmaşık bir imada bulunuldu. Bay Plantard, toplantımızı ayarlamak için telefonla kendisini aradığımız gece, bizden biri olduğunu söyleyen ve iyi ses taklidi yapabilen birinden telefon aldığını söyledi. Arayan, Paris'e yeni geldiğini ve aynı akşam Bay Plantard'la bir otelde buluşmak istediğini söylemiş. Henüz Bay Plantard'ı Londra'dan yeni aradığımız için, Plantard bu kişiye inanmamış. Ancak yine de bu kişiyi merak ettiği için, randevuya iki kişi göndermiş. Bu kişiler randevuya geldikten kısa bir süre sonra, polisler de bir ihbar üzerine otele gelmişler. Bu, bir bomba ihbarıydı.

Bu olay üzerine hayrete düştük. Bay Plantard'a gelen telefonla bomba ihbarı arasında bir bağlantı var mıydı? Eğer öyleyse, neden? Bay Plantard'a göre, birisinin bu dehşet verici anda kendisinin fotoğrafını çekmek istediğini düşünüyordu. Fakat bununla ne elde etmiş olacaklardı ki? Eğer bu olayın fark edemediğimiz başka bir boyutu yoktuysa, bu tamamen nedensiz bir şaka gibi görülebilir –sadece rahatsızlığa neden olan, zararsız, çocukça bir oyun.

1982 Nisan'ındaki toplantımızda, Bay Plantard'ın kitabımıza karşı muallak bir tutum sergilemişti. Bu kitabı onaylıyordu ve Fransızca basımı için, açık olmayan bazı göndermeleri düzeltmeyi önerdi. Aynı zamanda, Merovenjlerin kan bağının İsa'nın soyundan geldiği yönündeki tezimizi ne doğruladı ne de inkar etti. İki savında kanıtlanamayacağını söyledi. Bu, geçmişte, çok gerilerde kalmıştı ve çok zaman önceydi. Yine de Merovenjlerin Davut'un kraliyet soyundan gelen bir Yahudi soyu olduğunu ifade etti.

Bay Plantard, Sion Tarikatı'nın çağdaş politikaya bulaşmış olduğu yönündeki savlarımıza karşı çıktı. Sion Tarikatı'nın politik amaçları yoktu. Şimdi değilse bile önceden de mi yoktu, diye sorduk?

"Geçmişte vardı," dedi Bay Plantard, 'ama bugün yok. Bugün Sion Tarikatı'nın amaçları felsefi' diye belirtti.

"Bu ne demek?" diye sorduk. "Politika felsefeyle mi belirleniyor; yoksa felsefe mi politikayla?"

Bay Plantard ironik bir gülüşle "Politika felsefeyle tabi ki" dedi.

Bu toplantı esnasında, ilgi çekici iki konu daha ortaya çıktı. Bir noktada, Heinrich Himmler'in temsilcilerinin, savaş sırasında Üçüncü Reich'a bağlılığını sunduğu durumda kendisine Britanya Dükü unvanını vereceklerini söylediklerini, neredeyse sıradan bir şeymiş gibi belirtti. Bay Plantard öneriyi reddetmişti. Bunun yerine, göreceğimiz gibi, 'Direniş Yayını' diye anılacak *Vaincre* isimli önemli bir yayının editörlüğünü yapmıştı ve Gestapo tarafından hapsedilip işkence görmüştü. Söyledikleri doğruysa ona neden Britanya Düklüğü önerilmişti? Bu, ilk başta saçma gözüküyordu. Yine de tamamen olasılık dışı değil. Kesinlikle SS, Burgundy'nin orta çağ ilkelerini esas alan, sözde feodal ya da şövalyeciliğe özgü bir temele dayanan ve eski siyasi sınırlara ve geleneksel bölgecilik temelinde daha küçük birimlere bölünmüş bir egemenlik kurmak istiyordu. Fransa, 'Galya' diye biliniyordu ve bir Britanya Dükü, SS planlarında önemli bir tutabilirdi. Bu unvanın neden Bay Plantard'a önerildiğiyse başka bir soru.

1982 Nisan'ındaki Bay Plantard'la toplantımızda ortaya çıkan ikinci mesele daha da muğlaktı. Tartışmamız sırasında birçok kez Bay Plantard kitabımızın 'zamanlaması' konusunda yorumda bulundu. Açıkça, bu talihsiz bir zamanlamaydı; kitap çok erken yayımlanmıştı. Bay Plantard en az üç kere 'Henüz zamanı gelmemişti' dedi. Bu sözlerde tezlerimizi onaylayan bir tını vardı; sanki Sion Tarikatı'nın çalıştığı zaman çizelgesinde bir şeyleri bozmuştuk. Yine de sanki durumu kurtarmak için, kitabın zamanlaması doğru olsaydı, bunun değerinin anlaşılabileceğini ifade etti.

Doğru zamanlama, ne zaman olurdu? diye sorduk. Somut değil sadece sisli ve genel yanıtlar alabildik. Sonraki birçok durumda, Bay Plantard'la ve diğerleriyle olan toplantılar ve telefon görüşmelerinde, 1984'ün Sion tarikatı'nın planları için önemli bir yıl olacağı belirtiliyordu. Bu nedenle 1984 yılında Fransa'daki olayları yakından takip ettik. Si-

on Tarikatı'yla bağlantılı görünen hiçbir olay yaşanmadı. En azından kamusal ilişkiler ele alındığında, 1984 önemli bir sene değildi, Ama Sion Tarikatı'nın kendi iç ilişkileri düşünüldüğünde, bu yıl, bir çalkalanmaya tanıklık edecekti.

18

BRİTANYA BAĞLANTISI

Kutsal Kan Kutsal Kase ile son bulan araştırma Fransa'nın güneyinde, Pireneler'in yamacında Rennes-le-Chateau adlı bir köydeki esrarlı bir olayla başladı. 1891 yılında, köyün rahibi Bérenger Saunière burada bir takım antik parşömenler bulmuştu. Bu keşfin sonucunda inanılmaz derecede zengin olmuş, büyük miktarda paraya kavuşmuştu. İnsan ilk başta -bizler ve konuyla ilgilenen diğer yazarlar gibi- bu el yazmalarının onu bir hazineye götürdüğünden şüphelenebilirdi. Üstelik Saunière'in M.S. 70'te Roma'ya kaçırılan, oradan da M.S. 410 yılında Vizigotlar tarafından kaçırılıp Rennes-le-Chateau civarına getirilen Kudüs Tapınağı hazinesini bulduğuna inanmak için bir takım sebepler vardı. Fakat tüm olayı daha yakından gözden geçirdiğimiz vakit şu ortaya çıktı ki gerçekten işin içinde bir hazine varsa bile, Saunière'in gerçek buluşu bir sırdı; öyle bir sır ki daha önce de söylediğimiz gibi küçük, mütevazı bir köyden yayılıp ve tüm Batı Uygarlığını kapsayıp iki bin yıl öncesine uzanıyordu.

Aynı zamanda hala cevapsız kalmış bir takım heveslendirici sorular da vardı. Bunlardan belli başlı bazıları Saunière'in bulduğu iddia edilen el yazmalarına yönelikti. Hikayenin hem Sion Tarikatı belgesinde hem de dışsal kaynak-

larda okuduğumuz muhtelif yorumlarına göre Saunieré dört parça el yazması keşfetmişti. Bunlardan üçü oldukça kesin bir dille betimlenmişti. Sırasıyla şu şekilde bahsediliyorlardı: (1) Kral Louis IX' un annesi Kraliçe Blanche de Castille'in mührünü taşıyan, Merovenj kan bağının devam ettiğini teyit eden 1244 tarihli bir soy kütük[2]; Rennes-le-Chateau zamanındaki senyör François-Pierre d'Hautpoul tarafından 1644 olarak tarihlenmiş, 1244'ten 1644'e kadarki dönemi kapsayan yenilenmiş bir soy kütük; (3) içeriğinin resmi bir 'devlet sırrı' olduğu söylenegelen fakat böyle olduğu hiç de resmi olarak bildirilmemiş olan, 1695 tarihli, Henri d'Hautpoul'un sözde 'Ahit'i. Bu maddelerin her birinin nasıl bir özel önem taşıyor olduğu bir muamma olarak duruyor. Orijinal el yazmalarının arkasına kaydedilmiş sonuçlara dair bir şey olabilir mi? Bunlar, iki soy kütüğü ve bir 'ahit'e ek olarak başka bir şeyler de mi içeriyorlardı?

Bu soruların yanıtı ne olursa olsun, üç belgeden sürekli olarak bahsediliyordu. Aynı zamanda 1967 yılı başında Sion Tarikatı, Saunière'in keşfettiği varsayılan el yazmalarından ikisi olduğu iddia edilen bir şeyleri dışarı 'sızdırıyordu.' Bunlar, konuyla ilgili kitaplarımız, dergi makaleleri ve televizyon filmleri yoluyla çoğaltılmış olan, kodlanmış mesajlar içeren enigmatik kutsal metinlerdi. Metinlerden birisi Yuhanna'nın Müjdesi'nden alıntıydı, 12. bölümün 1–12. satırlarını içeriyordu. Bir diğeri Luka 6:1–5, Matta 12:1–8 ve Markos 2:23-8'in karmasıydı. Her ikisinde de metin düzenli biçimde akıyordu; ancak satır sonlarında metnin akışı, belli ki bir müdahale sonucu, bozuluyordu. Bazı harflerin altına gizemli bir takım noktalar konmuştu. Diğer harfler kendilerini çevreleyen diğerlerinden biraz yukarıya doğru kaydırılmış veya bilerek daha küçük yazılmıştı. Gereksiz bazı harfler eklenmişti. Deşifre edildiğinde, Yuhanna'nın Müjdesi şu mesajı veriyordu:

> A DAGOBERT II ROI ET A SION EST CE TRESOR ET IL EST LA MORT. (BU HAZİNE KRAL 2. DAGOBERT'E VE SİYON'A AİT VE O ORADA ÖLÜ.)

Luka, Matta ve Markos'tan karma metin çok daha karmaşık olarak kodlanmıştı. Tabi sonuçta ortaya da daha uzun bir mesaj çıkıyordu:

BERGERE PAS DE TENTATION QUE POUSSIN TENIERS GARDENT LA CLEF PAX DCLXXXI PAR LA CROIX ET CE CHEVAL DE DIEU J'ACHEVE CE DAEMON DE GARDIEN A MIDI POMMES BLEUES. (KADIN ÇOBAN, BAŞTAN ÇIKARMAK YOK. O POUSSIN, TENIERS, ANAHTARI TUTUN. BARIŞ 681. HAÇLA VE GODI'NİN BU ATI TAMAM - ya da YIK- ÖĞLE VAKTİ BU ŞEYTAN. MAVİ ELMALAR[1].)

1979 yılında Bay Plantard'la ilk buluşmamızda, bize şifreli metinlerin her ikisinin de birer taklit olduğu ve 1956'da Marquis de Chérisey tarafından kısa bir televizyon programı için hazırlandığı söylendi. Bu iddiayı inandırıcı bulmadık. Böyle bir amaç için bir takım şifreler icat etmeyi, böylesi bir çaba harcamayı gereksiz ve de gülünç bulduk. Bay Plantard bunların asıllara oldukça yakın taklitler olduğunu söyledi. Diğer bir deyişle tamamen Bay Chérisey tarafından 'uydurulmuş' değillerdi. Bunlar birer kopyaydı ve M. Chérisey sadece bir kaç ekleme yapmıştı. Bu eklemeler çıkarıldığında geriye kalanlar Saunière'in bulduğu orijinal metinlerdi.

Peki, eğer bu ikisi özgün birer kutsal metinseler ve üç tane de el yazmasından söz ediliyorsa -iki soy kütüğü ve Hautpoul 'ahit'i- bu toplamda beş eder. Yani beş ayrı belge... Halbuki Saunière'in dört tane bulmuş olduğu iddia ediliyordu.

İkinci ve de daha acil bir soru, el yazmalarına ne olmuş olduğuydu. Bir iddiaya göre, 'tacir eline düştüğü' ve buradan doğruca Antika Kitap Satıcıları Derneği'nin tezgahına gittiği söyleniyordu ya da 'Roland Stansmore' veya 'Sir Thomas Frazer' olarak tanınan ve kendilerini Birleşik Antika Kitap Satıcıları'nın birer temsilcisi olarak sunan bir takım kişilerin eline düştüğü. Diğer bir iddiaya göre Paris'te, Abbé

Emile Hoffet adlı bir din adamının kütüphanesinden, 1946'daki ölümünden hemen sonra çalınmıştı. Daha sonrasında Malta Şövalyeleri'nin arşivlerinin yolunu tuttuğu söyleniyordu. Bay Plantard, kendisiyle yaptığımız ilk buluşmalarda bir kaç Sion Tarikatı belgesinde geçen bir iddiayı teyit etti; buna göre, o zamanın (1979) belgeleri Londra'daki Lloyds Intenational'ın güvenli bir kasasında duruyordu. Fakat Bay Plantard, belgelerin oraya nasıl gitmiş olduğu konusunu açmadı. Son olarak bir başka gizemli katkı da Jania Macgillivray'ın çarpıtılmış makalesinde yer almaktadır. Buna göre el yazmaları Londra'daki kasadan alınmış ve de 4 Place de Mexico adresindeki bir Paris bankasının kasasına konmuştu. Eğer bu doğruysa, el yazmaları tekrardan Fransa'daydı. Fakat ne onları kimlerin neden transfer ettiği ve onlara nasıl ulaşabildiği ne de bu gölgede kalan transferlerden kimlerin sorumlu olduğu konusunda herhangi bir işaret vardı.

Noter Tasdikli Belgeler

17 Mayıs 1983'teki buluşmamız esnasında, Bay Plantard Saunière'in el yazmalarıyla ilgili iki önemli soruyu açtı -ve sonuç olarak çok karakteristik bir şekilde, konuyla ilgili daha da fazla gizem yaratmış oldu. Dediğine göre Saunière'in bulduğu belgelerin sayısı dörttü. Bunlardan üçü, muhtelif kaynakların bahsedip durduğu belgelerdi- 1244'ten başlayan, Blanche de Castille imzasını taşıyan bir soy kütüğü, 1644'ten başlayan bir Hautpoul Soy kütüğü ve 1695 tarihli bir Hautpoul 'Ahit'i. Dördüncü el yazması ise Marquis de Chérisey'in uyarlamasının aslıydı. Bay Plantard'a göre her sayfanın kenarında kodlanmış bir mesaj vardı. Bu şekilde, iki metin birbiriyle ilişki halindeydi mesela ışığa tutulup da bakıldığında üst üste gelip birbirlerini tamamlıyorlardı. İddia edildiğine göre, Bay Chérisey'in temel 'düzenleme'si ise, aynı sayfanın iki kenarının ayrı sayfalar olarak çoğaltılmasıydı.

Bu, tabi ki önceden sormuş olduğumuz bir soruyu tekrar gündeme getirdi. Saunière'in bulduğu diğer üç belge,

görünürde içlerinde yazılanlardan değil de başka bir şeyden dolayı önemli olabilir miydi, mesela üzerlerine yazıldığı kağıtlardan dolayı? Mesela ters tarafta ne olabilirdi? Hautpoul Ailesi'nin Soy kütüğü, Rennes-le-Chateau'nun varisleri gibi ona aşina olan insanlarda bile pek bir heyecan yaratmazdı. Fakat eğer el yazmalarının öbür tarafında bir şeyler varsa?

Yine de Hautpoul Soy kütüğü'nün önemli olduğunu iddia eden belge tarzında kanıtlar vardı. Captier adında bir adam tarafından 23 Ekim 1644'te Rennes-le Chateau'ya fazla uzak olmayan Esperaza Kasabası'nın noterinde kayıtlandıkları biliniyor. Bir süre kayıp kaldıktan sonra, Esperaza noteri Jean-Baptiste Siau tarafından 1780 yılında bulunmuşlar. Belirtilmeyen bir takım sebeplerden dolayı onun o kadar önemli bir şey olduğunu düşünmüş ki onu Hautpoul Ailesi'ne vermeyi reddetmiş. Bunların, onların eline bırakılamayacak derecede 'büyük sonuçlar' doğurabilecek belgeler olduğunu söylemiş. Onlarla beraber seyahat edip, onları resmi otoritelere göstermeyi teklif etmiş; fakat bu iş bittiğinde kasasına geri koymak konusunda da hayli diretmiş[2]. Bundan sonra bir ara belgelerle ilgili olarak 'devlet sırrı' sıfatı ortaya çıktı ve 1780'den biraz sonra belgeler tekrar kayboldu. Veya daha yüksek bir ihtimalle Fransız Devrimi'nin patlak vermesi, onların saklanmasını gerektirdi. Hautpoul Ailesi'nin sonraki bazı mensuplarının bunların varlığının farkında olduğu ve de bunları bulmaya çalıştığına dair kanıtlar var; fakat görünüşe göre bunu başaramamışlar. Bay Plantard, Hautpoul Yazmaları herhangi birisi veya 1244 tarihli Blanche de Castille mührünü taşıyan soy kütüğü hakkında yorumda bulunmayı reddetti. Basitçe Saunière'in bulduğu dördüncü el yazmasının her biri sayfanın birer kenarında olan iki tane şifreli kutsal metin içerdiğini söyledi. Bu sırada, neredeyse girizgahsız bir şekilde, hiçbir şey söylemeden bir anda çantasından mühürlü bir takım belgeler çıkarıp önümüzdeki masaya koyuverdi. Metin, bir anda el yazmalarıyla ilgili soruyu hipotezler ve spekülasyonlar alanından söküp alıyor ve onu çok somut ve belirgin bir şekilde Britanya topraklarına getiriyordu.

Bay Plantard'ın dolaysız olarak veya fotoğraflar yoluyla bize gösterdikleri, resmi olarak noterce tasdik edilmiş iki tane belgeydi. 5 Ocak 1955 tarihli ilki, Londra'daki Fransız Konsolosluğu'na yapılan bir başvuruydu ve üç el yazmasının ihracı için yetki istiyordu; bunlar 1244 tarihli Blanche de Castille mührünü taşıyan soy kütüğü, 1644 tarihli Francoi-Pierre d'Hautpoul soy kütüğü ve 1695 tarihli Henri d'Hautpoul'un 'ahit'iydi. Metin şöyle başlıyordu:

> Ben, Patrick Francis Jourdan Freeman, Kamu Noteri olarak... beyan ederim ki... ekteki talebin altında duran R. S. Nutting imzası, Kaptan Ronald Stansmore Nutting'e aittir...

Bay Freeman ayrıca Nutting'in doğum belgesinin de onayını yapmış olduğunu belirtmiş ve bunu da eke ilave etmişti; her ne kadar eke ilave edilen fotoğraf Kaptan Nutting'in değil de Viscount Frederick Leathers'in doğum belgesi olsa da.

O sıralar Leather'ın ismi bize yabancıydı. Kaptan Nutting'inse, önceden karşılaştığımız birçok kaynakta ismi 'Roland' veya 'Roland Stansmore' olarak geçen kişi olduğu açıktı. Örneğin 1981'de Marquis de Cherisey bir pasajında 'Britanya İstihbarat Servisi2ne bağlı Kaptan Ronald Stansmore'dan bahsetmişti. Buna göre, 'saygın bir avukat' olarak lanse edilen bu kişi Saunière'in el yazmalarını Uluslararası Antika Kitap Satıcıları Derneği adına satın almıştı. Aynı pasajda şundan da bahsedilmektedir:

> ...P.F.J. Freeman ofisinde bulunan Sir Alexander Aikman, Sir John Montague Brocklebank, Hugh Murchison Clowes ve diğer ondokuz kişinin 1955 ve 1956'da hazırladığı Merovenj haklarının tanınması talebi, Kraliyet Atamalı Noter.

Bay Plantard'ın gösterdiği belgelerin ilk sayfası 'Fransız Başkonsolosluğu'ndan Yetki Talebi' başlığını taşıyordu. Metnin devamında üç İngilizin ismi geçiyordu: Asil Viscount Le-

athers, CH, 21 Ekim 1883 Londra doğumlu Subay Hugh Murchison Clowes; DSO, 27 Nisan 1885 Londra doğumlu ve Kaptan Ronald Stansmore Nutting; OBE, MC, Mart 1888 *Londra doğumlu. Bu üç bey Fransız Başkonsolosluğundan,* bu ülkeden ihracat yapmak için izin istiyorlardı:

> ...paha biçilmez bu üç el yazması, tarihsel araştırma amacıyla bizlere Montazels (Aude), Fransa'da ikamet eden Madam James tarafından bahşedildi. Bu belgelere Rennes de Chateau olan amcası Abbé Saunière'in mirası yoluyla sahip oldu.

Bundan sonra, söz konusu üç belgenin detaylı bir betimlemesi geliyordu—1244 tarihli soy kütüğünün, 1644 tarihli soy kütüğünün ve 1695 tarihli 'ahit'in. Bundan sonra, metin şunları söylüyordu:

> Bu soy kütükleri, Avusturya Kralı 2. Dagobert'in oğlu 4. Sigibert'in erkek soyundan ve Plantard'ın evinden, Rhédae Kontları'ndan gelen bir kan bağını gösteren kanıtlar içeriyor ve bunlar hiçbir nedenle çoğaltılamaz.

Metin Viscount Leathers, Major Clowes ve Captain Nutting'in imzasını taşıyordu. Sayfanın yukarısında 25 Kasım 1955 tarihli, Fransız Başkonsolosu Olivier de Saint-Germain'ın mührü ve pulu vardı. Fakat Saint-Germain'ın onayladığı tek şey, noter P.F.J. Freeman'ın imza ve mührünün doğru olduğuydu.

Bay Plantard ilkine benzeyen fakat bir yıl sonrasına tarihli başka belgeler de hazırlamıştı. Bunlar, doğum belgesi ekte yer alan yeni ve ona göre oldukça etkileyici birisini tanıtıyordu. Doğum belgesi Selborne Kontu Roundell Cecil Palmer'a aitti. Önde, noter Patrick Freeman'ın eklediği John Newman and Sons, 27 Clements Lane, Lombard Caddesi, Londra ibaresi noterin orada hazır bulunduğunu ve talebin aşağısında duran imzanın Lord Selbone'a ait olduğunu kanıtlıyordu. Bay Freeman ayrıca Lord Selbourne'un doğum

belgesinin geçerliliğini ve doğruluğunu da onaylıyordu. İfade 23 Temmuz 1956 tarihliydi. Bay Freeman'ın imzasının altında Londra'daki Fransız Başkonsolosunun mührü ve de pulu vardı. O sene başkonsolos artık Olivier de Saint Germain değildi, Jean Guirard adında birisiydi. İmzası ve mührü 29 Ağustos 1956 tarihliydi.

Bu ifadenin arkası 'Üçüncü Orijinal Örnek' başlığını taşıyordu; bu, iki örnek daha olduğunu ima ediyordu. 'Londra'daki Fransız Başkonsolosluğuna, Fransız El Yazmalarının Alıkonulması Konusunda Talep' alt başlığını taşıyordu. Metnin içerisinde, '15 Nisan 1887 Londra doğumlu' Lord Selborne, kamu noteri Patrick Freeman'ın ofisinden, Fransız Başkonsolosluğundan bazı Fransız belgelerine sahip olmak için bir talepte bulunuyordu. Söz konusu belgelerin önemini vurgulamak için de 'benim için bir şereftir' gibisinden bir sözle devam ediyordu. Belgeleri onlara 'bahşeden' Madam James'in isteğine uygun olarak, bu belgeler yirmi beş sene sonra yasal olarak Rhédea ve Saint-Clair Kontu 18 Mart 1920 doğumlu Bay Pierre Plantard'a geçecekti. Eğer Bay Plantard onları kendi üzerine alamazsa, o zaman Fransız Nasyonal Arşivleri'ne gideceklerdi.

Bir sonraki paragrafta 39 Great Russell Caddesi'ndeki Uluslararası Antika Kitap Satıcıları Derneği'nde Lord Selbourne, Kaptan Nutting, Subay Clowes ve Viscount Leathers tarafından ödenmiş olan söz konusu belgelerin 'o gün içerisinde' Lloyds Bank Europe Limited'deki bir kasaya koyulacaktı. Bundan da kimseye bahsedilmeyecekti. Sayfanın aşağısında Lord Selborne'un imzası vardı.

Bu iki noter tasdikli belgeye dayanılarak hikayenin bazı parçaları bir araya getirilebilir. 1955'te, Viscount Leathers, Subay Clowes ve Kaptan Nutting Saunière'in bulduğu dört el yazmasından üçünü ele geçirdiler. El yazmaları, Rennes-le-Chateau civarında bulunan Saunière'in kendi köyü olan Montazels'te kalan Saunière'in yeğeni Madam Jones tarafından onlara verildi. Bunları İngiltere'ye götürmek için izin almaya çalıştılar ve en sonunda bunu başardılar. 5 Kasım 1955'te bu İngilizler noter Patrick Freeman'ın odasındaydılar ve talepleri burada tasdik edildi ya da eğer talepleri de-

ğilse de en azından doğum belgeleri ve imzalar gibi talepleriyle alakası olan bir şeyler.

1956'da Lord Selborne el yazmalarını İngiltere'de muhafaza edebilmek için izin istedi. Bu talebi yine noter Patrick Freeman tarafından 23 Temmuz'da tasdik edildi ve Fransız Başkonsolosu tarafından 29 Ağustos'ta imzalandı. Aslen Uluslararası Antika Kitap Satıcıları Derneği'nce elde tutulan el yazmaları, daha sonra Lloyds Bank Europe tarafından korundu. Yirmi beş yıl sonra -yani 1980 veya 1981'de- ya Pierre Plantard de Saint Clair'e verilecekler ya da eğer kendisi bunları üstlenemezse Fransız hükümetine gidecekler.

Londra'nın Beyefendileri

Rennes-le-Chateau gizemiyle ilgili araştırmamızın en başında, Saunière'in parşömenlerini elde ettiği ön sürülen iki İngiliz adama dair göndermelere rastladık. Yukarıda da belirtildiği gibi, bu kişiler Sir Thomas Frazer ve Kaptan Ronald ya da Ronald Stansmore'du; şu an, bu ikinci kişinin asıl adının Kaptan Ronald Stansmore Nutting olduğunu biliyoruz. Nutting'in adının tahrif edilmiş olması, seneler önce bunu 'çarpıtmaktan' sorumlu kaynakların da emin olmadıklarını ve kesin olmayan bir bilgiye dayandıklarını gösteriyordu.

1981 yılında, Jania Macgilliavray'ın değiştirilmiş makalesinde, başka bir İngilizce isme, Lord Blackford'a rastlamıştık. Aynı yıl, tabi Marquis de Chérisey de konuyla ilgili isimleri toplamıştı. Bay Chérisey'in sağladığı malzemelerde, Sir Alexander Aikman'ın, Sir John Montague Brocklebank'ın ve Subay Hugh Murchison Clowes'un ve on dokuz kişinin adlarına daha rastlamıştık. Bu kişilerin 'Merovenj haklarının tanınması talebinde bulundukları' ve bunu 'Kamu Noteri P. F. J. Freeman'in ofisinde' yaptıkları söyleniyordu.

Şimdi, 1983 yılında, Bay Plantard'ın bize gösterdiği noter tasdikli belgeler sayesinde, bu adamlardan en azından bazılarının rolü daha somut ve daha bilinebilir hale geldi.

Dahası, Nutting'in adıyla ilgili belirsizlik çözüldü ve listeye iki yeni isim daha eklendi: Viscount Frederick Leathers ve Selborne Kontu. Böylece Saunière tarafından keşfedilmiş parşömenlerle ilişkisi bulunan İngiliz adamların sayısı sekize ulaşmıştı: Frazer, Nutting, Aikman, Brocklebank, Clowes, Blackford, Leathers ve Selborne. Ayrıca bir de Noter P. F. J. Freeman vardı ve 'diğer on dokuz kişiye' dair bir gönderme.

Bu kişiler kimdi? 1891'de Rennes-le-Chateau'da bulunmuş parşömenlerle neden ilgilenmişlerdi? Bu parşömenler, bu İngiliz adamlar için neden bu kadar önemliydi? İstihbarat topluluğuyla casusluk arasındaki ilişki ne anlam ifade ediyordu? Şu hatırlanmalı ki Nutting bir İngiliz İstihbarat servisi üyesi olarak betimlenmişken, Frazer "Buckingham'ın güvenilir ajanı' diye anılmıştı (bu, muhtemelen Buckingham Sarayıyla ilişkiliydi). Frazer, OBE unvanını almıştı ve 1947 yılında 'Sir' olmuştu. Bildiğimiz kadarıyla, Frazer'in etkinlikleri, iş dünyasıyla sınırlıydı. Ayrıca Kuzey Britanya ve Ticaret Sigortacılık yöneticisiydi.

Önceden İrlanda Muhafızları'nda kaptan olan Nutting de iş dünyasında; özellikle denizcilik ve bankacılıkta tanınan bir isimdi. En az on dört şirketin yönetim kurulunda görev almıştı; bu şirketlerden bazıları Arthur Guinness ve Guardian Sigortacılıktı. Ayrıca Britanya ve İrlanda İstifleme Şirketi'nin yönetim kurulu başkanlığı görevinde bulunmuştu. 1929 yılına kadar, İrlanda Bankası'nın yöneticisiydi. Kişisel olarak görüştüğümüz bir iş arkadaşına göre, M15'te de faaldi[3].

Sir Alexander Aikman, 1946–1954 yılları arasında EMI'nin yönetim kurulu başkanlığını yapmıştı ve Bağımsız Yayın Otoritesi'nin (ITV) kurulmasında emeği geçmişti. Yönetim kurulu başkanlığı koltuğuna oturduğu şirketler arasında Dunlop ve yine Guardian Sigortacılık vardı.

Nutting gibi Sir John Brocklebank da denizcilik ve bankacılık sektörlerinde çalışmıştı. Aslında Brocklebank Ailesi iki asırdır denizcilikle uğraşıyordu ve kendisi, Cunard yönetim kurulu başkanıydı. Ayrıca Liverpool Vapur Sahipleri Birliği'nin başkanıydı ve iki sigorta şirketinin yönetici koltu-

ğunda daha oturmuştu, bunlardan biri Guardian Sigortacılığa bağlıydı.

Subay Hugh Murchison Clowes, ailesinin yayın evinde faaldi. William Clowes and Son adlı bu yayın evi, Kutsal Kitaplar alanında özelleşmişti. Subay Clowes'un yönéticiliğini yaptığı diğer şirketler arasında Guardian Sigortacılık da bulunuyordu.

İkinci Dünya Savaşından önce, Viscount Frederick Leathers, denizcilik sektöründe uluslararası çapta tanınmış bir uzman olarak biliniyordu. Savaş süresince, Winston Churchill'in yakın arkadaşı olmuştu ve Savaş Ulaştırma Bakanlığı görevini yürütmüştü; önceki işi göz önüne alındığında bu mevki için biçilmiş kaftandı. Normandi işgalinin lojistik planlamasında etkin bir rol oynamıştı. Yönetiminde bulunduğu bazı diğer şirketler P&O, Ulusal Westminster Bankası ve Guardian Sigortacılık'tı.

Birinci Dünya Savaşında, Glyn Mason, Baron Blackford, Filistin'de görevli General Allenby'ın emri altındaydı. 1922–40 yılları arasında Parlamento'nun Muhafazakar Üyesiydi. İkinci Dünya Savaşı boyunca, Gözetim Evi'nin (Home Guard) mıntıka kumandanlığı görevinde bulundu. Sonrasında, Lordlar Evi'nin (House of Lords) Konsolosluk Sözcülüğünü yaptı. Baron Blackford, Guardian Sigortacılık başkanıydı.

Viscount Leathers gibi Selborne Kontu da Churchill'in yakın arkadaşlarındandı ve mutlaka Leathers'la birlikte çalışmıştı. 1942–45 yılları arasında Savaş Ekonomi Bakanı'ydı ve 'Gözüpek diye anılan adam' Sir William Stephenson'la birlikte çalışmıştı[4]. Selborne'un Bakanlığı'nın temel görevi, düşmanın savaşta işine yarayabileceği her şeye ama her şeye ulaşmasını engellemekti. Savaş Ekonomisi bakanı olarak Selborne, aynı zamanda SOE'ye de (Özel Operasyonlar İdaresi) başkanlık ediyordu. Bu departmanın görevi, işgal altındaki topraklara casus yerleştirmek, yerel direniş gruplarıyla çarpışmak, hava saldırısı noktalarını belirlemek ve düşman hudutlarının arkasında saldırı ve sabotaj gerçekleştirmekti. SOE, CIA'nın muştucusu olan Amerikan OSS'yle yakından çalışmıştı. 64. Baker Sokağı'ndaki SOE Merkez

Bürosu'nun hemen yakınlarında, serbest Fransız gizli ajanlarının gizli Londra merkez büroları bulunuyordu; bunlar da Selborne'un emri altına gireceklerdi.

SOE personellerinin büyük bir bölümü bankacılık, denizcilik, gazetecilik ve sigortacıktan devşirilmişti. Lord Selborne, savaş zamanı mevkisinde zorunlu olarak sigorta şirketleriyle yakın ilişkilerini sürdürmek durumundaydı. Sir William Stephenson'a göre:

> Eğer sigorta şirketi dosyalarına ulaşabilirseniz, bir imalat ya da madencilik sürecinde karşılaşılan zayıf noktaların ayrıntılı bir incelemesini bulabilirsiniz. Sigorta şirketleri, olası bir kaza durumunda kaybedecektir; bu nedenle işlerin yolunda gitmeme olasılıklarını in ince ayrıntısına kadar hesaplayacak uzmanları işe alırlar. Bu kişilerin hazırladıkları rapor, sabotaja karşı bir rehber niteliğindedir[5].

SOE'nin son yöneticisi Sir Colin Gubbins, çevresinde sigorta danışmanları toplaması hakkında şöyle bir açıklama yapıyordu: 'Onlar barış zamanında, fabrikalarda oluşacak hasarları gözetirler. Bu sayede hızla, bir makineyi kullanışsız hale getiren etkenleri öğrenirler[6].'

Savaştan sonra, Lord Selborne'un din işleri, kilise ve devlet arasındaki ilişki, İngiltere Kiliseleri'nin başpapaz ve piskopos atama prosedürüne karşı olan ilgisi arttı. Lordlar Evi'nde kendisi, Kilise Halk Komitesi başıydı. 50'li yıllar boyunca, gittikçe muhafazakarlaştı –bazı durumlarda huysuz ve kötü davranacak kadar. Örneğin 1956 yılında önerdiği bir Basın Denetimi Yasa Tasarısı, İngiltere'deki bütün gazetelerin, aynı senenin Mayıs ayında *The Times* tarafından sunulan standartlara uyması yönündeydi. Kendisiyle görüştüğümüz kızına göre, Selborne 'imparatorluk için mücadele' verdiğini düşünüyordu. Bu, kraliyet yanlısı hareketlerin kıtada yayıldığını gösteriyordu. Onun kızı da babasının soy kütüğüne oldukça meraklı olduğunu ve tatilde Pireneler'e gittiğini ifade etti. İş dünyası etkinlikleri arasında, Kuzey Britanya ve Ticaret Sigortacılık Şirketi yöneticiliği de vardı; Thomas Frazer de burada yöneticiydi.

Lord Selborne, kendi örgütünün savaş döneminde Fransa'da yürüttüğü etkinlikler sırasında Saunière'in parşömenlerine ilişkin bir şeyler öğrenmiş olabilir miydi? Bay Plantard'ın ve Sion Tarikatı'nın Direniş Hareketi'nde faal olduğu ya da bir şekilde de Gaulle'e yardım ettiği söyleniyordu. Eğer bu doğruysa, Selborne mutlaka bunlardan haberdardı ve SOE bunlarla bağlantı kurmuştu. Böylesi bir bağlantı Direniş operasyonlarında etkin bir rol oynamış, İngiliz İstihbaratıyla ve sabotaj ağlarıyla savaş süresince ilişki kurmuş, abisi SOE üyesi olan ve Sion Tarikatı'nın önde gelen üyelerinden biri olduğunu defalarca ifade eden André Malraux tarafından sağlanmış olabilirdi. Ancak Lord Selborne neden bu olaylardan on sene sonra Sion Tarikatı'nın işlerine müdahil olmuştu?

Belli ki adına rastladığımız bu İngiliz adamların bu işe katılımını sağlayan bir örüntü vardı. Bunların çoğu arasındaki ilişki ve diğerleri arasındaki muhtemel bağlantılar belgelerce kanıtlanıyordu. Bu kişilerden bazıları yalnızca önemli askeri planlara değil, bu ya da şu türden gizli operasyonlara da karışmıştı. Sekiz kişi de denizcilik ve/ya da sigortacılık sektörlerin de etkindi. İkisi -Selborne ve Frazer-Kuzey İngiliz ve Ticaret Sigortacılık Şirketi'nin yöneticiliğini yapmıştı. Diğer altısı, Guardian Sigortacılığa üyeydi- dördü yönetici, biri yönetim kurulu başkanı ve diğeri bir alt şirketin yöneticisiydi.

Ancak bu ilişkiler yumağı, önceden olduğu gibi daha fazla soruyu gündeme getirmekten fazlasını sağlamıyordu. Örneğin Guardian Sigortacılığın 1955–56 yıllarındaki etkinlikleri nelerdi? Bu gizli bir şeyi saklamak için paravan olarak mı kullanılıyordu? Yoksa yalnızca bu şirketin yönetim kurulunda bulunan bazı yöneticilerin mi niyeti böyleydi? Peki, Guardian Sigortacılığa üye olmayan Frazer ve Selborne için ne söylenebilirdi? Her halükarda, hepsi de sigortacılık şirketinde yöneticilik yapmış bu sekiz İngiliz adam, Fransız tahtına talip olan bir Merovenj kan bağını gösteren soy kütüklerini elde etmekte neden bu kadar istekliydi? Belki de yanıt, zamanın Fransız ya da Anglo-Fransız işlerinde gizliydi.

Bu kesinlikle karmaşık bir dönemdi. Bir sene öncesinde, Mayıs 1954'te Hindu-Çin'deki Fransız ordusu Dien Bien Phu'da yenilgiye uğramıştı. Fransa'nın iç işleri karışmıştı; hükümetin dağılması, askeri darbe ve hatta bir iç savaş ufukta görünüyordu. 1955 yılının başlarında, 20.000 Fransız askeri Cezayir'e gönderilmişti ve durum tamamen denetimden çıkıyordu. Kuzey Afrika'da yükselen hareketlenme, Fransa'da büyük yankı uyandırıyordu. O dönemde Britanya, tamamen Kıbrıs meselesine gömülmüştü; öyle ki bu, 1955 yılında acil mesele ilan edilmişti. Aynı sene Churchill görevinden ayrıldı ve Anthony Eden, başkanlık koltuğuna geçti. Temmuz 1956'da Nasır (Nasser), Süveyş Kanalını aldı. Ekim ayında Macaristan'da ayaklanma çıktı ve bu ayaklanma Sovyet Rusya tarafından bastırıldı. Bir aydan daha kısa bir süre içinde Süveyş krizi patlak verdi; İngiliz ve Fransız orduları, İsraillilerle birlikte Mısır'ı işgal etti.

Aynı dönemlerde, hemen kamuya mal olmayacak, ancak 1955–56 yıllarında hız kazanmakta olan bazı gelişmeler de yaşanıyordu. Örneğin, Ocak 1957'de Cezayir'in bir bölümünü geri almayı hedefleyen bir Fransız planı keşfedildi. AET için taslaklar hazırlanıyordu ve bunun sonucunda 1957 yılında Roma Antlaşması imzalanacaktı.

Son olarak, Sion Tarikatı'nın iç işleri için önemli bir sene olan 1956'da yaşanan gelişmelerden bahsetmek gerekiyor. 1956 yılında bu, ilk kez 'kamu'ya duyuruldu ve Fransız *Journal Officiel*'e kayıt oldu[7]. Aynı sene Tarikat'a ait malzeme Bibliothèque Nationale'ye emanet edildi.

Saunière'in Parşömenleri'ni İngiltere'ye getiren aktarımın, zamanın olaylarıyla -özellikle de Fransa'da ve/veya Sion Tarikatı'nda yaşananlarla- bir ilişkisi olabilir miydi? Eğer böyleyse, bu ilişkinin temelleri neydi? Saunière'in Parşömenleri'nin İngiltere'ye getirilmesinin nedeni, bunları birinin elinden çıkarmak mıydı? Öyleyse kimin? Bu, bir şey için mi kullanılacaktı? Öyleyse ne için? Belki de bir şey için kullanılmaması isteniyordu. Yine aynı soru, ne için? Selborne, Nutting, Leathers ve onların arkadaşları kimin adına çalışıyordu? Çıkarları tamamen kişisel miydi, sırf akademik nedenlerden ötürü bu parşömenlere sahip olmayı isteyecek

bir bilim insanının güdüsüyle mi hareket ediyorlardı? Yoksa üst düzey uluslararası politikaların da dahil olduğu resmi bir müdahale mi vardı?

Savaş zamanındaki etkinlileri göz önünde bulundurulduğunda, Selborne, Nutting, Leathers ve arkadaşlarının, aradan on yıl geçmiş olmasına rağmen istihbarat cemaatleriyle ve hükümet işleriyle ilişkilerini sürdürdüklerini görmek pek de şaşırtıcı değil. Onların işlerini yürütmek için kurulu istihbarat cemaati dışında başka bir yapının mevcut olduğu bile öne sürülebilir. Savaş bittiğinde SOE'den Gubbins, eski SOE üyeleri için bir dernek kurdu. Bu geleneksel bir emektarlar örgütünden daha fazlasıydı. Bu derneğin amacı, acil bir durumla karşılaşıldığı anda yetenekli ve tecrübeli kişilerin hızla iletişime geçerek bir araya gelmelerini sağlamaktı. Abisi Roland eski bir SOE ajanı olan André Malraux, benzeri bir birimi Fransa'da kurmuştu. Aslında bu, 1947 yılına gelindiğinde De Gaulle'ün pozisyonunu korumak ve Komünistlerin Fransa'da iktidara gelmelerini engellemek için neredeyse sayısı özel bir orduya denk düşen bir örgüt -RPF, Fransız Halkının Birliği- haline gelmişti. RPF, temelde eski Direnişçiler'den meydana geliyordu. 1958 yılında bu Tarikat, General de Gaulle'ün Desteklenmesi için Birliğe dönüştü ve o yıl de Gaulle iktidara geri döndüğünde ortaya çıkacak olası karışıklıkları önlemek için bazı önlemler almışlardı. Ayrıca de Gaulle'ün tekrar iktidara taşınmasında önemli bir rol oynamış ve Pierre Plantard'ın genel sekreteri olduğunu iddia ettiği Kamu Güvenliği Komiteleri, Malraux'nun Birliğiyle yakından çalışmış olabilirdi. 1962 yılında Malraux'un eski direnişçiler birliği yeniden vaftiz edilerek, Beşinci Cumhuriyet için Birlik adını aldı. Eğer Malraux iddia edildiği gibi Sion Tarikatı üyesi olmuş olsaydı; o ve onun Birliği, Tarikat'ın İngiltere'deki çıkarları için bir köprü vazifesi görebilirlerdi. Tabii ki Malraux ve Gubbins'in eski SOE üyeleri örgütü arasında da bağlantılar olabilirdi. Bu durumda Gubbins'le Selborne arasındaki mesafe bir merdiven yüksekliği kadar olurdu.

Her halükarda bizler araştırmamız sırasında, perde arkasında gizli güçlerin bulunduğunu kanıtlayan ikna edici

bulgularla karşılaştık. Bu güçler tamamen Sion Tarikatı'na ait değildi. Bu işte bir ya da iki gizli servisin -Britanya'nın, Fransa'nın ve belki de Birleşik Devletlerin gizli servislerinin- parmağı olduğunu düşünmemek gittikçe zorlaşıyordu.

Ön İncelemeler

Araştırma sonuçlarımızı belirlemeden önce elbette ki öncelikle noter tasdikli belgelerin özgünlüğünü teyit etmemiz ve Saunieré'in Parşömenleri'ni 1955 yılında Fransa'dan İngiltere'ye ulaştıran aktarım hakkında daha fazla bilgi toplamamız gerekiyordu. Elimizdeki mevcut veriler bize bazı kapıları aralıyordu. Yapılması gereken sistematik bir incelemeydi.

İpuçlarından ilki, 1956 tarihli noter tasdikli belgeye göre Saunière Parşömenleri'nin muhafaza edildiği ve 1981 yılında Marquis de Chérisey'den edinilen bilgiye göre, bu parşömenlerin Paris'teki daha güvenli bir banka kasasına gönderildiği yer olan Uluslararası Lloyds Bankası'ydı. Bankacılık dünyasındaki iki bağlantımızla birçok kez konuştuk. Bunlar bize önemli iki veri sundu.

Bunlardan ilki, noter Patrick J. Freeman'ın firmasının, Lloyds International Bank tarafından kullanıldığıydı. Eğer söz konusu parşömenler gerçekten güvenli bir banka kasasına aktarıldıysa ve eğer bir noter firması bu olaya karıştıysa, bu noter, büyük olasılıkla Bay Freeman'ınkiydi.

Bağlantılarımızdan edindiğimiz ikinci önemli veri, Lloyds'un 1979 yılından beri güvenlik kasası hizmeti vermediğiydi; yine Bay Chérisey'e göre aynı sene içinde parşömenler, Fransa'ya geri gönderilmişti. 1979'dan itibaren, tomarlar korunaklı bir odada tutuldu. Belli ki birçok insan bu banka politikası değişikliği nedeniyle, kişisel eşyalarını buradan almıştı. Aynı biçimde parşömenlerin de Lloyds'tan alınıp -eğer gerçekten buradaydıysalar- Paris'e geri gönderilmeleri makul görünüyordu. Tabi ki Lloyds'ta bir güvenlik kasasının bulunup bulunmadığını bilmeyi isterdik. Ancak bunu hiçbir zaman öğrenemedik; çünkü bunların -gerçek ya da uydurma- kimin adına kayıtlı olduğunu öğrenmenin hiçbir yolu yoktu[8].

Lord Selborne'un imzasını taşıyan 1956 tarihli belgede, parşömenlerin ilk olarak Uluslararası Antik Kitap Satıcıları Derneği tarafından alındığı belirtiliyordu. Bu derneği önceki araştırmamızda zaten incelemiştik ve yeni incelememizde çok az bilgi elde edebilmiştik. 1956 tarihli, noter tasdikli belgede bu derneğin adresinin 39 Great Russell Sokağı olduğu yazıyordu –İngiliz Müzesinin hemen karşısı. 1956 yılında bu adrese bir kitapçı geldi: Henry Stevens, Son&Stiles. O zamanlar bu dükkan, Uluslararası Antik Kitap Satıcıları Derneği'nin İngiltere Şubesi işlevini görüyordu. Bu ipucu çoktan geçerliliğini kaybetmişti.

Fransız Konsolosluğu personeli, bize oldukça yardım etti. Noter tasdikli belgelerin fotoğraflarını, bir danışmana gösterdik. Bu kişi, 1956 tarihli belgenin üzerindeki Jean Guiraud imzasının ve resmi mührün özgün olduğunu teyit etti. 1955 tarihli belge üzerindeki imzaysa ona yabancı gelmişti. Ancak kısa bir inceleme, belge üzerinde geçen adın, Olivier de Saint-Germain, o dönemde Konsoloslukta çalışmakta olan birine ait olduğunu ortaya çıkardı; danışmanın, bu kişinin imzasının özgünlüğü konusunda hiçbir tereddüdü yoktu. Öte yandan, konsolosluğun böyle bir işe karışmış olması danışmanın merakını cezp etmişti. Normalde, diye devam etti, eski parşömenlerin ülke dışına çıkarılması için Konsolosluk'tan değil Kültür Bakanlığı'ndan izin alınması gerekir.

Ricamız üzerine danışman, belgede adı geçen kişilerden birinin 1955–56 yıllarında Konsoloslukta bir görüşme yapıp yapmadıklarını öğrenmemiz için kayıtları incelemeyi kabul etti. Maalesef, uzun zaman öncesine tarihlenen belgeler imha edilmişti; benzeri durumlarda hep aynı sonla karşılaşmıştık. Neredeyse çeyrek asır önce gerçekleşmiş bir aktarımla ilgili bir şey bulmak mümkün değildi.

Fransız Konsolosluğu, Lloyds ve Antika Kitap Satıcıları Derneğinde her şey makuldü; teferruata dair bütün kanıtlar, noter tasdikli belgenin özgünlüğünü doğruluyordu. Ancak zamanın kendisi, bizi daha kapsamlı araştırmaya ve kesin kanıtlar bulmaya sevk etti. Elimize geçen malzemeler erişilebilir olduğu ölçüde doğrulanamaz hale geliyordu. İzler si-

liniyor muydu; yoksa bu durum, geçen senelerin kaçınılmaz sonucu muydu?

Bir İngiliz Noter

Bu belgeleri onaylamış olan Patrick J. Freeman hala çalışıyordu ve onula görüştük. Renkli fotoğrafımızı incelediktен sonra aklı karışmıştı. Kağıt onunkine benziyordu, dedi. İmza gibi mühür de ona aitti; hatta daktilo bile. Belgeler onun ofisinde düzenlenmişe benziyordu. Ancak elinde, İngiltere'den Fransa'ya getirilmiş bir parşömenle ilgili kayıt yoktu.

Kısa bir süre sonra, Bay Freeman'la ikinci kez görüştük. Bu sefer Bay Freeman, dosyaları karıştırdığında bulduğu 5 Ekim 1955 tarihli bir belgede adı geçen isimlerle -Nutting, Clowes ve Leathers- bir işlem yapıldığını bildirdi. Kayıtlara göre Bay Freeman, adı geçen kişilerin isimlerinin ve damgalarının özgünlüğünü tasdik etmişti. Bu, o zamanlar sıradan bir prosedürdü, dedi. 1955 yılında Fransız Hükümeti, bir sigorta şirketini yasal olarak temsil eden kişinin noter tasdikli imza sunması kararını yasalaştırmıştı. Bu sayede Bay Freeman, bizi ilgilendiren belgenin bir bölümünün –yani kendi onayının- özgün olduğunu doğrulayabildi. Ancak Bay Freeman'ın belgelerinde ne Saunière'in Parşömenleri'nden ne soy kütüklerinden ne de bu malzemelerin İngiltere'ye gönderilmesinden söz ediliyordu.

Bay Freeman ikinci belgeyi onayladığı tarihte, 23 Temmuz 1956, Lord Selborne'la bir işlem yapıldığını da doğruladı. Ancak yine kayıtlar, bir imzanın onaylanmış olduğundan fazlasını göstermiyordu. Yine başka bir mesele yoktu.

Bay Freeman Parşömenler'le ilgili diğer tüm konularda meraklı görünüyordu. Saunière Parşömenleri'nin 1955'te İngiltere'ye gönderilmesi talebi, 1956 yılında bunları yirmi beş sene için İngiltere'de tutma talebi. Bunlar Bay Freeman'a anlamsız geliyordu. İyi bir hafızası olduğunu belirtti Bay Freeman, özellikle de bu tür şeylerin aktarımı gibi sıra dışı konularda. Ayrıca kendi nezaretinde düzenlenen her şeyin bir karbon kopyasını sakladığını belirtti. Söz konusu

belgelerin, en azından, bu bölümünü yalnızca kendisi düzenleyebilirdi. Yine de ne Bay Freeman'ın hafızası ne de kayıtlar, konu hakkında daha fazla bilgi sağlamıyordu.

Bir çıkmaz yola vardık. Bir yandan Bay Freeman bu belgenin kendi kağıdı, daktilosu ve mührü kullanılarak, kendi ofisinde hazırlanmış olabileceğini kabul ediyordu. Öte yandan daha fazla açıklama yapmıyordu; o sadece belgede bulunan imzaların özgünlüğünü onaylamıştı. Onun bir biçimde aldatılmış olabileceğini düşündük mesela ondan zararsız bir metni imzalaması istenmiş ve daha sonra bu belgenin ardına daha önemli bir yazı eklenmiş olabilirdi. Bu tür açıklamalar gerçeği pek yansıtmıyordu. Parşömenlere ilişkin metin, Bay Freeman'ın üzerindeki imzaların özgünlüğünü doğruladığı metinle aynı daktilodan çıkmıştı. Noter'in mührünü kırmadan bu metni tekrar daktiloya yerleştirip üzerinde oynama yapmak da pek mümkün değildi. Peki, bu metne nasıl ekleme yapılabilmişti? Kışkırtıcı bir soru olarak ortaya çıkan şey, beklenmedik boyutlar kazanıyordu.

Sahtekarlık Şüphesi

Bunu Llyods Bankası'yla, Antika Kitap Satıcıları Derneği'yle, Fransız Konsolosluğu'yla ve Patrick J. Freeman'la beraber inceledik. Geriye bir tek Guardian Sigortacılık kalmıştı; belgeyle ilgili isimlerden birçoğu bu şirketin yönetim kurulundaydı. 1968 yılında eski Guardian Sigorta Şirketi, bugün Guardian Royal Exchange Sigortacılık diye anılan yapıyı oluşturmak üzere Royal Exchange'le birleşti. Ekim 1983'te şirket sekreteriyle buluştuk ve ona kendi şirketinin önceki yöneticilerinin imzalarıyla birlikte noter tasdikli belgenin fotoğraflarını gösterdik. Sekreter doğal olarak bocaladı ve bize 1955–56 yıllarında şirketin sekreterliğini yapmış olan eski bir kurul başkan yardımcısıyla, Bay Ernest Bigland'la, görüşmemizi önerdi.

Bay Bigland'le görüşmemiz için bize bir randevu ayarlandı. Aynı dönemde, şirketin yönetim direktörüyle temas kurmamız sağlanmıştı. Kendisi önceki kitabımızı okuduğu-

nu, hikayeye aşina olduğunu ve bize yardım etmekten mutluluk duyacağını ifade etti. Eski şirket raporlarını bizzat inceledi. Bu inceleme sonucunda çok çarpıcı bir şey çıkmıştı. İlk belgenin noterde tasdiklendiği gün -5 Ekim 1955- Guardian Şirketi'nde, takvimde olmayan özel bir kurul toplantısı yapılmıştı.

Birkaç gün sonra Guardian Royal Exchange Sigortacılık bize, 5 Ekim 1955 tarihindeki acil toplantıyla beraber Yöneticilerin 1955 Güz Ajandası'nın bir fotokopisini gönderdi. Bu fotokopilerde, toplantıya girmeden önce ajandayı imzalayan kişilerin imzaları bulunuyordu. Sayfanın başındaki imza başkan Lord Blackford'a aitti. Sonraki imzalar sırasıyla Viscount Leathers, Subay Clowes ve Kaptan Nutting'inkilerdi. Bunlar kaba imzalar değildi; imzaların sureti hiç değildi. Bunlar tamamen farklıydı.

Aklımız karışmıştı. Makul bir açıklaması olmayan bir nedenden ötürü araştırmalarımız başka yöne evrilmişti. Noter tasdikli belgeler sahte miydi yoksa özgün mü? Eğer bunlar sahteyse, neden böyle bir tezgah düzenlenmişti? Bunun anlamı neydi? Eğer kişi bir başkasının imzasını çalmak isterse, bunun bir benzerini karalamaya çalışır. Aslıyla ilgisi bulunmayan bir imza kullanmaz. Özgün imzaları bulmak basit bir işti; Guardian'ın yıllık raporlarına ve daha birçok rapora göz atmak yeterliydi. Dahası, eğer belge üzerindeki imzalar sahteyse Bay Freeman bunu nasıl fark edememişti? Freeman bunu fark etmemişti. Tersine onaylı belgede yazılı tarihte, imzaların özgünlüğünü tasdik ettiğini kabul etmişti.

Dahası, eğer noter tasdikli belgeler sahteydiyse, bunu kim yapmıştı ve neden? Bu kişilerin seçilmesinin nedeni ne olabilirdi? Bu kişilerden çoğunun Guardian Sigortacılık'la ilişkili olması tesadüf müydü ya da bu kişiler arasındaki bağlantının, sahtekar için özel bir anlamı mı vardı?

Bulmacanın Çözümü

Şubat 1984'te, Guardian Sigortacılığın eski sekreteri Bay Ernest Bigland'la buluştuk. Bay Bigland, hikayeden heyecan duymuştu. Dahası bu ona bir anlam ifade ediyordu –ya da en azından bunu izah edilemez bulmamıştı.

İlk başta bizim gibi bir sahtekarlık yaşandığı fikrine inanmamıştı. Yöneticilerin ajandasındaki imzayla, noter tasdikli belgede geçen imza arasındaki farklılıklara ilgi göstermemişti. Bu tür farklılıkların bir anlamı yok, dedi. Bu tür insanların birden fazla imzası olurmuş. Rutin işlerde ve tamamen iç yönetimle ilgili nedenlerden dolayı gündelik, baştan savma imzalar kullanılırmış. Önemli ve resmi durumlarda kullanılan imzaysa daha formal olurmuş, noter tasdikli belgenin üzerindekiler gibi. Hatta belirli aktarımlar için kullanılan farklı bir imza türü de varmış ve bunlar yine farklı biçimde tasdik edilirmiş. Sonuçta, mevzu bahis kişileri hayattayken de tanıyan ve onlarla yakın ilişki kurmuş olan Bay Bigland, noter tasdikli belge üzerindeki imzaların gerçek olduğu kanaatindeydi. Bizim daha önceden sorduğumuz bir doruyu tekrarladı. Eğer imzalar sahteydiyse, bunu noter, Patrick J. Freeman, neden fark edememiş olsundu ki?

Dahası Bay Bigland bulanık bir hafızası olduğunu söyledi. Tabi ki bulanıktı; sonuçta o zamanlar yönetim kurulu başkanı olan Lord Blackford, Fransa'dan gelen oldukça önemli parşömenlerden ya da belgelerden bahsedeli otuz yıl olmuştu. Bay Bigland, ayrıca Lord Blackford'un bu parşömenlerin güvenli bir kasada saklanması gerektiğini ifade ettiğini anımsadı. Bu bilgiler, tabi doğru anımsıyorduysa, bir yönetim kurulu toplantısından sonra, sohbet arasında sarf edilmişlerdi. Bu özel bir meseleydi. Ancak bütün bunların artık Bay Bigland için bir önemi yoktu. Ona göre, Blackford'un merakının, bir antikacınınkinden farkı yoktu. 1050'li yıllarda sigorta yöneticileri bu tür meseleler hakkında sıkça konuşurmuş. Bay Biglard, yönetim kurulunda antika eşyalara meraklı iki kişinin adını daha zikretti. Bunlardan biri antika eşya ve değerli el yazmalarını toplayan bir koleksiyoncuymuş ve Fransa'nın kuzeyinde bir şatosu varmış. Yine koleksiyoncu olan ikinci kişinin hazineleri arasında, yarım milyon pound değerinde bir Magna Carta Belgesi varmış.

Son olarak Bay Bigland, Kaptan Ronald Stansmore Nutting hakkında konuştu. Bay Bigland'a göre, Guardian Sigortacılık yöneticilerinden Nutting; Sir Alexander Aikman'a,

Subay Hugh Clowes'a ve Lord Blackford'a en yakın kişiymiş. Nutting, aynı zamanda Sir John Montague Brocklebank'la da dostmuş. Bay Bigland, Kaptan Nutting'in -en azından Guardian Sigortacılığın departman yöneticilerinden birinin- önceden M15 için çalıştığını ifade etti. O dönemde şirketin Fransa temsilcisi, bir SOE ajanıymış[9].

Bay Bigland'ın sunduğu bilgiler, her ne kadar muallak da olsalar, noter tasdikli belgelerin özgünlüğünü destekliyordu. Eğer eski şirket sekreteri imzaların 'gerçek' olduğunu kabul etseydi, biz tersini savunacak olurduk. Sarkaç, teyitten belirsizliğe, sonra tekrar teyide doğru salınıyordu. Ancak sarkacın başka bir ekseni daha olmalıydı.

Açmaz

Bir kez daha Patrick J. Freeman'la buluştuk. Bay Freeman bir kez daha noter tasdikli belgelerin değindi aktarım hakkındaki bütün bilgileri samimi bir şekilde reddetti. Bir kez daha konu hakkındaki şaşkınlığını dile getirdi. Bir kez daha o -ve biz- parşömenlere değinen metnin bir şekilde sonradan mı eklendiğini, yasal ve rutin bir metne yıllar sonra mı iliştirildiğini merak ettik. Şimdiye kadar bu olasılığı, Bay Freeman'ın mührü yüzünden hesaba katmadık. Böylesi bir mührü bozmadan belgeyi daktiloya sokmanın çıkar yolu yok gibi geliyordu. Bunun üzerine yazı yazılmış olması olası değildi. Ancak bu sefer, Bay Freeman'a özellikle bu mühür hakkında soru sorduk. Bay Freeman, bu mührün parafinden olmadığını söyledi; ancak metnin üzerinde oynanıp oynanamayacağı meselesinde kararsızdı. Neticede o yalnızca bir metin hazırlamıştı. Aslında bu metnin arkasında ince bir sayfa daha vardı ve metin bu haldeyken mühürlenmişti. Bay Freeman'ın daktilosunda bir deneme yaptık. Aslında özenli davranan biri, mühürlü sayfayı daktiloya yerleştirip üzerinde oynama yapabilirdi.

Bunu fark ettiğimizde, Bay Freeman bizim ve kendisinin defalarca okuduğu metni incelemeye başladı. Aniden bir şey dikkatini çekti. Bu biz de dahil olmak üzere çoğu insanın fark edemeyeceği önemsiz bir izdi. Ancak aynı za-

manda, en azından 1956 tarihli belge meselesinde, ipliği pazara çıkaran önemli bir delildi.

1956 tarihli belge, Lord Selborne'un imzasını taşıyordu. Metinde, Saunière'in parşömenlerinin Lloyds Bankta bir güvenlik kasasında muhafaza edildiği ifade ediliyordu. Ancak Bay Freeman'ın bir anda fark ettiği ve biz de Lloyds'la karşılaştırdığımız zaman onayladığımız gibi, 1956 yılında Lloyds Bank henüz kurulmamıştı. 1956 yılında Lloyds'un Avrupa temsilcilikleri, Yabancı Lloyds Bankası adını taşıyordu. Bu temsilciliklerin adı ancak 29 Ocak 1964 yılında değişecekti. Sonuçta, metnin bu bölümü 1956 yılına tarihlenemezdi. Ancak 1964'ten sonraki bir zamana aitti.

Bu sayede Bay Plantard'ın bize göstermiş olduğu belgelerden en az birinin özgün olmadığı açığa çıktı. Doğal olarak 1955 tarihli belgenin özgünlüğünü de sorgulamaya başladık; ancak bu şüphemizi haklı çıkaracak kesin bir kanıt yoktu[10]. Söyleyebileceğimiz tek şey, 1956 tarihli belgenin bir bölümünün değiştirilmiş olduğuydu. Mühür, Bay Freeman'ın metni, Bay Freeman'ın imzası, Lord Selborne'un imzası, Fransız Konsolosluğu pulu, bunlar yeterince gerçekçiydi. En az sekiz sene sonra, belgenin bu geçerli yönleri, sahte bir metinle çoğaltılmıştı. Ama neden? Sahtekar, nasıl olup da belgenin bu geçerli yönlerini ele geçirebilmişti? Eğer böyleyse, bu kişinin önünde Kaptan Nutting'in imzasının bir örneği de bulunuyordu. Oysaki kullanılan imza, aslından açıkça farklıydı.

Deneme Kabilinden Bir Çözüm

Kutsal Kan Kutsal Kase'de Sion Tarikatı'nın tüzüğünü içeren bir metni yayımlamıştık. Metnin başlığı 'Sionis Prioratus'tu. Bu 5 Haziran 1956 tarihini ve o dönemde Tarikat'ın Büyük Üstadı olan Jean Cocteau'nun imzasını taşıyordu. Bu tüzük yirmi beş maddeden oluşuyordu. Bu maddelerden çoğu kapsamlı, bazen bürokratik bazen ayinseldi. Ancak bunlardan biri, 10. Madde, oldukça basit biçimde ifade edilmişti: 'Kişi kabul edildiği durumda, bir doğum sertifikası ve imzasının bir kopyasını vermelidir.'

Bu, tabi ki Patrick J. Freeman tarafından tasdik edilmiş belgelerin içeriğiydi, resmi olarak onaylanmış bir doğum belgesi ve imza. 1956 tarihli belgenin bir bölümü sahteydi. 1955 belgesinin de benzer bölümü bu nedenle zan altında; ancak bu durumu kanıtlayabilecek veriye sahip değiliz. Ancak kesin olan tek şey, Patrick J. Freeman'in söz konusu doğum belgelerini ve imzaları onaylamış olduğudur.

Buna akılda tutarak kişinin yapması gereken şey, yukarıda da aktarılan Jania Macgillivray'ın tahrif edilmiş metninde Lord Blackford'a atfedilen pasajı anımsamaktır. Bu makaleye göre Lord Blackford şöyle diyor:

> Tarikat üyelerinin anonimlerini reddederek yeni bir organizasyonun yaratılmasına sebep olan şey, Jean Cocteau'nun 1955 yılında gerçekleştirdiği reformlardır. O dönemde bütün üyelerin doğum sertifikalarını ve imzalarını vermeleri şart koşulmuştu. Bu belki bir zorunluluktu... ancak özgürlüğü kısıtlıyordu.

Anımsanacağı gibi bu ifade ilk kez Jania'nın makalesinin muhtemelen 1979–81 yıllarında tahrif edilmiş kopyasında görünmüştü. Bunun bir sureti bize 1981 yılında Marquis de Chérisey tarafından gönderilmişti; Lord Blackford'un başkanlığını yaptığı Guardian Sigortacılık Şirketi'nden kişilerin imzasını taşıyan noter tasdikli belgenin Bay Plantard tarafından bize gösterilmesinden iki yıl önce.

Acaba bu işe karışmış İngiliz beyefendiler Sion Tarikatı'nın eski üyelerinden olabilirler miydi? Belki de İkinci Dünya Savaşı yılları boyunca Fransa'daki direniş hareketiyle ilişki kurdukları dönemde bu Tarikat'la karşılaşmışlardı. Belki de bu ilişki çok daha öncesine dayanıyordu. Jania'nın tahrif edilmiş makalesinde Lord Blackford, Cocteau'nun 10. maddesine isyan ediyor olmasına rağmen, belki de onun arkadaşları gönülsüzce bu karara boyun eğmek durumunda kalmıştılar. Bu, noter tasdikli doğum belgelerini ve imzaları açıklayabilirdi.

Sion Tarikatı'nın açıklamaları da dahil bazı kaynaklar, 1955–56 yıllarında Tarikat içinde bir huzursuzluğun ya da krizin yaşandığını işaret ediyordu. Büyük çaplı bir hizip, Tarikat'ı 'yeniden birleştiren' kişi diye anılan Pierre Plantard de Saint Clair'in diplomatik girişimleri sonucu engellenmişti. Acaba 1955 yılında yaşanmış bu gerilim, bazı Tarikat üyelerinin, parşömenler de dahil bazı önemli malzemeleri tecrit etmelerine mi yol açmıştı? Bu durumda üzerinde pazarlık yapılması gereken bir durum ortaya çıkardı.

Bu tür olasılıklarını tamamen göz ardı edilebileceklerinin düşünmüyoruz. Ancak bir olasılık daha var. Eğer Leathers, Nutting ve Clowes gibi şahsiyetler Cocteau'nun 10. maddesine rıza göstermiş olsalardı, kendi doğum belgelerinin ve imzalarının noter tarafından onaylanmış suretlerini bu Tarikat'a sunmaları gerekirdi. Pratikte bu, Sion Tarikatı hiyerarşisinin büyük miktarda doğum belgesi ve imza toplamış olduğu anlamına gelir. Muhtemelen bunlar dosyalanmıştı. Gelecekte, Tarikat üyeleri öldüğünde, bunlar rahatlıkla yeniden dönüştürülebilirdi. Örneğin Lord Selborne Eylül 1971 yılında ölmüştü. Bu ölümden sonra, dosya içindeki doğum belgesi ve imza kayıtları elde edilebilir, bunların üzerinde oynama yapılabilir ve yine bunların üzerine 1956 tarihi atılabilirdi. Böylesi bir hile de asla dikkat çekmezdi; Lloyds Bank Europe örneği dışında.

Burada kesinlikle karanlık izler vardı. Tüzüğün 10. maddesi; Lord Blackford'un bu maddeyi yerdiği pasaj; Nutting, Clowes, Leathers ve Selborne'un bu maddeye bağlılıkları tamamen tesadüf olamazdı. Ancak bizim yazdığımız senaryoya göre, noter tasdikli belgelerdeki bu sahtekarlık Sion Tarikatı ya da bunun belirli üyeleri tarafından yapılmıştı. Ancak yine aynı senaryoya göre, bu işte başka birinin parmağının bulunduğunu gösteren kanıtları reddedemezdik; öyle ki bu el Sion Tarikatı için değil onun aleyhine çalışıyordu.

Bu belgelere defalarca atıfta bulunulmuş olmasına rağmen, Bay Plantard bunları gördüğünü hiçbir zaman iddia etmemişti; bunları ancak 1983 yılında edinmişti; yani bize göstermeden kısa bir süre önce. Bu iddiaya inanma eğilimindeydi. 1983 yılından önce Kaptan Nutting'in adının

tahrif edilmiş olması ve ayrıntıların genel muğlaklığı; bu belgelerin Sion Tarikatı üyelerince önceden görülmediklerini ve bunlar hakkında kulaktan duyma bilgiye sahip olduklarını gösteriyordu. Dahası biz Lloyds Bank Europe'un tutarsızlığını işaret ettiğimizde, Bay Plantard dikkat çekici derecede şaşırmış ve endişelenmişti. Araştırmaya devam etmemizi ve herhangi bir gelişme olduğunda kendisini bilgilendirmemizi rica etmişti. 1956 tarihli belgenin sahteliğine ikna olmuş görünen Bay Plantard bizzat bu konuyu araştırmaya başlamıştı. Bu anlamda eğer birileri bizi şaşırtmaya çalışıyorsa da Bay Plantard bu kişiler arasında değildi. Tersine asıl yanıltılmaya çalışılan kişi Bay Plantard'ın kendisi olabilirdi. Biz Sion Tarikatı ve başkası arasında oynanan bir satranç oyununa ya da karanlık bir entrikaya tesadüfen dahil olmuştuk.

Noter tasdikli belgelerle ilgili bir sorun karşısında kişi, içgüdüsel olarak sorunu 'ya... ya da' önermesine indirgeyebilmek için mevcut olasılıkları uçlaştırmaya çalışır. Belgeler yasal mı değil mi? Değilse, bunlar ciddiye alınmamalı ve elden çıkarılmalı. Ancak bu meselede işler bu kadar basit yürütülemezdi. Belgelerden biri, en azından bir bölümü, sahteydi. Öte yandan, ileri düzeyde bir araştırmayı gerektirecek sağlam temellere dayanan daha birçok boyut vardı; örneğin Bay Bigland'ın ifadeleri. Meseleyi araştırdığımız ölçüde elimizdeki belgelerin 'safi' özgün ya da tamamen yasal olmadıklarını fark ettik. Tersine doğruyla yanlış arasında tasnif edilmesi gereken başka bir şeyle karşı karşıyaydık. Bu tasniflendirme biçimi, istihbarat teşkilatlarının uzmanlık alanlarından biridir. Asında bu, onların temel etkinliklerindendir. Adı da *yanlış bilgilendirme*dir. Benzer doğru ve yanlış bilgiler, bir şeyi gizlemek, kişilerin dikkatini gerçeğin dışına ya da gerçeğe teğet geçen başka bir alana çekmek için kasten ve bilinçli biçimde dağıtılır. Ancak en iyi yalanlar, gerçeğin süslemeleri ya da uyarlamalarıdır; tamamen başka bir şey değil. En etkili yanlış bilgilendirme daima, geçerli bir çekirdeğin çevresinde yapılandırılır ve çıkmaz sokaklar labirenti, bu çekirdekten saçaklanır.

Hem biz hem de Bay Plantard, yanlış bilgilendirmenin kurbanı olmuştuk. Bu yanlış bilgiyi yayan her kimse, Bay Plantard'ın noter tasdikli belgelerde ne bulmayı umduğunu ve istediği şeyi bulduğunu düşünmesini nasıl sağlayacağını çok iyi biliyordu. Sorumlu kişi yalnızca Bay Plantard'ı değil, Sion Tarikatı'nı ve meselenin art alanını da çok iyi tanıyordu ve kaynaklara erişim olanağına sahipti. Bu hile, bir amatörün işi olamazdı; oldukça iyi planlanmış ve profesyonelce bir işti.

Kaçınılmaz biçimde Britanya, Fransa ve belki de Birleşik Devletler gizli teşkilatlarından şüphelenmeye başlamıştık. Kaptan Nutting'in Britanya İstihbaratıyla bağlantısı vardı. Ayrıca Fransız İç Güvenlik Servisi'nin bu meseleye karıştığına inanmamış için bazı nedenlerimiz vardı. Bir Fransız Güvenlik görevlisi, tanıdığımız bir gazeteciye, bir Paris ziyareti sırasında, *Kutsal Kan Kutsal Kase*'yi okumasını söylemiş; çünkü bu güncel politik meselelerle ilgili, demiş gizlice. Dahası 1950'li yılların ortalarında Fransa'da görev yapan sigorta şirketi temsilcilerinin noter onaylı doğum belgelerini ve imzalarını sunmak durumunda oldukları da anımsanmalı. Yani Fransız hükümeti, isimleri noter onaylı belgelerde geçen kişilerin doğum belgelerine ve imzalarına kolayca ulaşabiliyordu[11].

Aynı ölçüde şüphelendiğimiz bir başka istihbarat servisi daha vardı. Bu, İkinci Dünya Savaşı boyunca Birtanya İstihbaratı ve Amerikan OSS ile beraber çalışmıştı. CIA ve Vatikan'la yakın ilişkilerini koruyarak günümüze kadar faal kalabildi. Doğası gereği bu, genel anlamda Hıristiyanlıkla ve özellikle İsa'yla ilgili her meseleye karşı ilgi duyuyordu. Bize sonradan söylendiğine göre bazı Sion Tarikatı üyeleri bu Tarikat'a de üyeydi; birçok açıdan bu iki Tarikat birbirine ters düşse de. Sauniére'in Parşömenleri'nin, bu Tarikat'ın arşivlerinin yolunu tuttuğu söyleniyordu. Söz konusu istihbarat servisi, Malta Şövalyeleri'ne aitti.

19

İSİMSİZ PUSULALAR

M. Plantard, 1983 baharında bize noter imzalı belgelerin asıllarını gösterirken bunlar hakkında kimseyle konuşmamamızı ve bunları çoğaltmamamızı talep etmişti. Eğer bunlar hakkında dışarıya tek bir kelime sızarsa bunun çetin sonuçlar doğurabileceğini söyledi. Belirli bazı çıkar grupları -bunlardan birisinin Fransız hükümeti olduğunu ima etti- Sauniére'nin bulduğu el yazmalarına el koymanın bir yolunu bulabilir, hatta bunları hile yoluyla ele geçirebilirlerdi ve bu durumda onları bir daha görmek pek mümkün olmazdı. Kolaylıkla birer devlet sırı olarak arşivin birisine gömülüp gidiverirlerdi. İngiliz ve Amerikan arşivlerinden farklı olarak, Fransız arşivleri genellikle kapalı tutulurdu.

M. Plantard'ın talebini onayladık. İlk olarak Sion Tarikatı veya ilgili insanlar bunu yapana kadar belgeler hakkında kamusal alanda konuşmamakta anlaştık. Kamusal alanda boy göstermedikleri sürece onları ve metinlerini çoğaltmamak konusunda da anlaştık.

1983 Kasımında Louis Vagart bize Dagobert II ve hikayenin diğer çeşitli tarihsel yönleri hakkında yeni tamamlamış olduğu bir metin gönderdi. Bu, kitap haline getirilmek üzere yazılıp ciltlenmiş bir fotokopiydi. Şaşırtıcı bir şekilde, noter tasdikli belgelerin bulanık fotoğraflarını içeriyordu ve bunlar üzerine pek bir şey de söylenmemişti.

Kafamız karışmıştı. Eğer Sion Tarikatı'nın çıkarları açısından bu tehlikeli bir şeyse, neden M. Vanard bu belgeleri yayımlamıştı? Bu belgelerin bizim kitabımızda yayımlanması kadar, onun kitabında yayımlanması da sorun yaratacaktıysa, Vanard neden bize gizlilik yemini ettirmişti? M. Vazard'ın M. Plantard'ın bilgisi ve onayı dışında böyle bir işe girişmiş olduğunu aklımızdan geçiremezdik. Tam tüm bu soruları M. Plantard'a yöneltmek üzereydik ki olaylar bir anda tamamen farklı bir tarafa doğru yeni ve dramatik bir yön kazandı.

1983 Aralık ayının ortalarında postadan isimsiz bir pusula aldık, Fransız ve İtalyan politikalarında yaygın olan türden bir "imalı tekzip." Sonradan öğrendiğimize göre bu yazı yalnızca bize gönderilmiş değildi, tüm Fransa'da yaygın olarak dolaşımdaydı. Çok sarsakça yazılıp, sonra fotokopi haline getirilmiş tek bir sayfadan oluşuyordu. Bu pusula, görünürde, Jean-Luc Chaumeil'in yakında çıkacak olan bir kitabının ön duyurusuydu; bu adam daha önce Tarikat ile 1979'da kurduğumuz bağlantı esnasında Sion Tarikatı'nın vekili olarak görev yapıyordu. Yukarıda belirtildiği gibi, M. Chaumeil sonradan Tarikat tarafından dışlanmıştı.

Yazıyı M. Chaumeil'in yazmış olduğuna dair görünür bir kanıt yoktu. Yine de buna dair kuvvetli bir ima vardı. Açıkça okuyucunun böyle bir izlenime kapılması amaçlanmıştı. Sayfanın sol üst köşesinde Fransız Sosyalist Partisinin yerleşik bir logosu vardı; bir gül sallayan sıkılmış bir el. Yukarıda, büyük harflerle şu bildiri yer alıyordu: *'GELECEK OCAKTA TÜM KİTAPÇILARDA: PRİEURE DE SİON DOKTRİNİ (BEŞ CİLT) JEAN-LUC CHAUMEİL'*. Altta da şu metin yer alıyordu:

> *'Altın Üçgen Hazinesi* adlı yapıtımı yazmakta Sion Tarikatı tarafından yönlendirildim' -diyor J-L. Chaumeil- 'Şimdi konuyla ilgili tüm gerçeği ortaya dökeceğim.'
> Çalışma, *L'Enigme sacrée*'in (*Kutsal Kan ve Kutsal Kase*'nin Fransızca çevirisi) temelsiz bir aldatmacadan başka bir şey olmadığını ortaya koyacaktır.

> Dahası, Pierre Plantard 1982'den beri bir Büyük Üstad değildir (ve) Tarikat Ann Evans isminde, aslında bu paranoid kurgunun gerçek yazarı olan bir İngiliz kadın tarafından yönetilmektedir.
> Pierre Planterd bir ...dan başka bir şey değildir... (burası M. Plantard, M. Vazart ve Stenay'daki müze müdürüyle ilgili pek alakasız ve asılsız bir suçlama ile devam ediyor)[1].
> Şunu hatırlatmakta fayda vardır ki 1952'de Pierre Plantard yüz milyon (frank) değerindeki altın külçelerinin Fransa'dan İsviçre'ye (Union des Banques Suisses) yasa dışı transferinde etkili olmuştur...

Bundan sonrası yine M. Plantard ile ilgili, kanunen burada tekrar edemeyeceğimiz ve de hikayemizle pek de ilgisi olmayan dolambaçlı bir ithamla devam ediyordu. Bundan sonra, metin başa döndü:

> Bu olay da diğerleri gibi halının altına süpürülmüştür; çünkü Pierre Plantard 1958 yılının başında Kamu Güvenliği Komitesi Sekreterliğine geçen De Gaulle'ün gizli ajanıydı. 1960'da Gérard de Séde ile bağlantı kurdu ve aynı zamanda Gisors olayının temsili için André Malraux'un desteğini aldı, bu olaya Phillippe de Chérisey adlı bir kişi de dahil oldu[2].
> 1980'de J.P. Deloux ve Brétigny *Inexplique*, *Atlas* ve *Nostra* adlı dergileri bir Sion Tarikatı üyesi olan Gregory Pons sponsorluğunda kurdular ve 220.000 kopya basılan bir kitapçık olan *Rennes-le-Chateau: capitrale secreté*'i yaratmaya koyuldular. Bu iş bitince de *Nostra* gelecekteki Grand Monarque için Plantard'ı öne sürdü. Şu anda *Hebdo-Magazine* Tarikat'ın rezonanslı çekimine karşı kendisini iyi bir noktaya yerleştirmiş olan Jacques Chirac'ı desteklemektedir...

Görüldüğü gibi, bu pusulanın sadece açılış paragrafı, M. Chaumeil'den dolaysız bir alıntıdan oluşturmaktadır. Bunu takip eden her şeyin, sanki bunlar M. Chamueil'in söylemesi gerekenleri yansıtıyormuş gibi gözükmesi amaçlanmış. Fakat M. Chaumeil'in bunları gerçekten söylediğine veya isimsiz yazarın bunları ona atfettiğine dair hiç bir veri yok. Metin içerisinde açıklanması gereken bir takım noktalar var ve okuyucu, bunları bu kitabın sonunda bulacaktır. Ayrıca düzeltilmesi gereken de bariz bazı noktalar var. En azından bir hususta şunu teyit edebiliriz ki pusulanın yazarı sadece sonuçlara değil, bir kutuptan diğerine atlıyor. *Kutsal Kan ve Kutsal Kase*'nin teşekkürler kısmında, basımcımız Ann Evans'ı özel olarak öne çıkarmıştık, orada 'o olmasaydı bu kitap yazılamazdı' deniliyor. Öyle görünüyor ki bu ifadenin temelinde, pusulanın yazarı, Ann Evans isminde gizemli bir İngiliz kadının bilgimizin birincil kaynağı olduğuna; hatta kitabımızın gerçek yazarı olduğuna kanaat getirmiş. Böylesi bir mantıksızlık, hemen diğer hususların ikna ediliciliğini ciddi olarak sorguya açıyor. Fakat yine de bahsetmeye değer bir kaç nokta var.

İlk olarak, bu pusula açıkça kanuni işleme tabidir. Bunu yapmak isteseydik bir şikayet dilekçesi doldurabilirdik. Tabi Ann Evans da. Messrs Vazart'a, Chérisey'e ve Plantard'a yapılan saldırılar ve ithamlar ise çok daha harekete geçirici. Bu metni her kim yazmışsa kesinlikle biliyordur ki kendisi dikkate değer bir risk almaktadır ve kim olduğunun anlaşılması çok ciddi sorunlar doğurabilir. Peki, o zaman, neden bu metin yazılıp dağıtılmıştı? M. Chaumeil'in görüşünü ortaya koymak için mi? Ya da ona iftira etmek için mi? Eğer böyleyse, neden?

İkinci nokta, bu pusuladaki M. Plantard ve Prieure de Sion'u karalama eğilimidir. Aslında, bu pusula bir şekilde naif uygunsuzluğuyla veya sarsakça düzeniyle tam tersini yapmaya meylediyor. M. Plantard'ın ahlaksızlıkları neler olursa olsun; Plantard, yazıda oldukça güçlü bir figür olarak ortaya çıkıyor, 'De Gaulle'ün gizli ajanı', Kamu Güvenliği Komiteleri Genel Sekreteri olarak hareket edebilen bir kişi, Andre Malraux'dan aşağı kalmayan bir takım insanların

yardımına başvurabilecek ve yüklü miktarda para akışlarını kontrol edebilecek birisi. M. Plantard, bu suçlamalar yüzünden daha kötü biçimde lanse edilebilir; ancak bunlar, onu asla küçültmez. Bu pusulada dolaylı biçimde tasvir edilen Plantard, bir adamı, kitap yazmaya 'kışkırtacak' güçtedir. Bir dizi derginin içeriğini yönetebilir, isteğe göre bir takım şeyleri basabilir veya basılmasını engelleyebilir. Açıkça medya ile sıkı fıkıdır ve tahmin edilebileceği gibi bundan somut bir pay alır. Jacques Chirac'tan sempatik tepkiler alır. Burada yaratılan Tarikat izlenimi, sanılandan daha ketumdur; ancak daha az etkili ve güçsüz değil. Eğer pusulanın amacı, M. Plantard'ı ve Prieré de Sion'u karalamak ve küçültmekse, isimsiz yazar bunu üzerinde uzlaşılmış kısır bir üslupla yapmaktaydı.

Çalınan Arşivler

Ricamız üzerine, Paris'teki dostlarımızdan birisi M. Chaumeil'i arayıp randevu ayarladı ve ona pusulayı sordu. Daha sonraki bir buluşmada biz de bunu yaptık. Her iki buluşmada da M. Chaumeil şiddetle masum olduğunu beyan etti. Bu pusulayla hiçbir ilgisi olmadığı konusunda ısrarlıydı. Pusuladaki iddialardan hiçbirine karşı gelmese de bunları yazdığını reddetti. Kendisine iftira edildiğini öne sürdü ki bu bir tarafa atılamayacak bir olasılıktı. M. Chaumeil, kaleminden kan damlar demek gibi olmasın, ama üslubu oldukça ağır biri olarak tanınır. Kibarlık edip de bize nüshasını hediye ettiği bir kitabında (*Du premier au dernier premier*), bir rahibin yüzünü kızartacak, gayet hesaplı bir dille bize saldırıyordu. Eminiz ki onun yazılarına kurban olan ve bizdeki espri anlayışından yoksun biri, onu 'alt etmekten' büyük bir haz duyardı.

Dostumuzda buluştuğunda, dikkat çekici derecede sinirliymiş. Görünürde M. Plantard kanuni işlem başlatmakla tehdit etmiş ve M. Chaumeil kolay etkilenmeyecek birisi olmasına rağmen, doğal olarak bunu endişe verici bulmuştu. Eğer iddia ettiği gibi masumsa, şimdi artık bunu gidip mahkeme salonunda kanıtlaması gerektiği olgusuyla karşı karşıyaydı.

Belirsiz bir adresten gönderilen bu pusulayı almamızdan kısa bir süre sonra, M. Plantard'dan bir paket dolusu kağıt geldi. Bizim o pusulayı aldığımızı tahmin etmediğinden olacak ki M. Plantard, bunun bir nüshasını da göndermişti. Ayrıca bir cevap yazısı da eklemişti. Bu, iyi basılmış büyük bir gazete formundaydı ve *La Camisole Bulletin 'Torchon-Réponse' No. 1* adını taşıyordu, Louis Vazart'a ait bir metinle beraberdi; bize gelen pusula kadar saldırgandı; fakat daha tutarlı bir metni vardı. Yine zarfın içinde M. Plantard'ın M. Chaumeil'e göndermiş olduğu bir mektubun kopyası bulunuyordu. Bu mektupta M. Plantard, M. Chaumeil'i o pusulayı yazmakla suçluyor ve kamuoyu önünde bu sözlerini resmi olarak geri almasını talep ediyordu. Bu talep yerine getirilmezse de şahsına hakaret davası açacağını söylüyordu. Aynı şeyi tabi Louis Vazart ve Marquis de Chérisey de yapacaklardı.

Yeni yıl tatilinin, tüm dünya genelinde değilse de Paris'te çatışan taraflar arasında geçici bir barış ortamı sağlaması bir durgunluğu beraberinde getirdi. Yeni yılla birlikte düşmanlıklar tekrardan alevlendi. Şubatın ilk haftasında M. Plantard'dan, yine bir önceki gibi bizi gelişmelerden haberdar etmeyi amaçlayan belgeler dolusu başka bir paket daha geldi.

Yeni gelen kağıtlardan en önemlisi, 17 Ocak 1984 tarihli iki sayfalık bir metindi. İlk sayfanın en yukarısında resmi bir Sion Tarikatı imzası vardı ve bunu ilk defa görüyorduk. Buna R+C harfli bir soyluluk sembolü eşlik ediyordu, büyük ihtimalle Rose Croix'i temsil eden bir şeydi. Ayrıca bir de Secretairt Général'e (Genel Sekreter) ait resmi bir yaş mühür; R+C sembolü Sion Tarikatı logosuyla beraber eşmerkezli iki çember içerisine kapatılmıştı ve altta M. Plantard'ın imzası vardı. Sol üst köşede bir çeşit referans numarası bulunuyordu; 3/3/6/84. Belge, 'Mise en Garde' (Dikkatinize Sunulur) şeklinde başlıklandırılmış ve 'CONFIDENTIELLE a nos F...'; 'kardeşlerimize, gizlidir' (Confidential, to our brethren) gibi karakteristik masonik kısaltmalarla muhatabı belirtilmişti. Merak etmiştik, neden bu bizim gibi dışarıdan kişilere de gönderilmişti? Neden bizler M. Plantard'ın

M. Chaumeil ile arasındaki gerginliğe çekiliyorduk?'Mise en Garde'nin metni, uyumsuzluk teşkil edecek şekilde yukarıdaki gayet ciddi formalitelerle çakışıyordu. Yine Jean-Luc·Chaumeil'e yönelik aşağılama ve karalama bombardımanı ile doluydu. Sion Tarikatı'nın tüm üyelerini temize çıkarmak için, suçlamaları ve ithamları iade eden bir metin olma amacındaydı. O yüzden, şöyle başlıyordu:

> Bu mevcut 'Mise en Garde'yi, G. M.'miz (Büyük Üstadımız) tarafından 16 Aralık 1983 tarihinde, Nanterre 92000'deki Yüksek Mahkemede şahsına ithamda bulunduğu 20 Ekim 1944 Lille doğumlu, Jean-Luc Chaumeil adıyla bilinen... kişiye göndermekle yükümlüyüz[3].

Bunu Cheumeil'in yaptığı bir iftiralardan seçmeler listesi ve masumiyet beyanlarına karşı da kendi el yazmasına ait olduğu iddia edilen alıntıların fotokopileri takip ediyordu. İkinci sayfada bir miktar alıntı daha vardı, bundan sonra yine bir cevap metni geliyordu. 1935'ten 1955'e kadarki Sion Tarikatı arşivlerine ait iki dosyadan bahsediliyordu:

> Bu iki dosya, 1967'de, o zamanlar Philippe de Chérisey Kardeşimize ait olan evden çalınmıştır. Kim tarafından?... Bu mütevazı paket son GM (Büyük Üstadımız) Jean Covteau, Brethren Alphonse Juin, Andre Malraux, vs. nin mektuplarını ihtiva ediyordu. O zaman, bu çalınan malların alıcısı inançsız J.L. Chaumeil midir? Diyelim ki öyle olsun, çünkü olabilir; ayrıca bunları arkadaşımız Henry Lincoln'e kabul ettirmeye çalışmıştır...

Söylemeye gerek yok ki bu açıkça asılsızdı. Bizimle olan buluşmasında Chaumeil Tarikat, belgelere sahip olduğunu ve bu belgelerden herhangi bir çıkarı olduğunu ve hatta Tarikat'a herhangi özel bir ilgisinin olduğunu reddetti. Dahası, ne bu buluşmada ne de herhangi bir zamanda bize herhangi bir belge satmaya, vermeye veya hile ile kabul ettirmeye kalktı. O zaman neden bizler tekrar olayın içine sü-

rüklenmeye çalışılıyorduk? Ne olursa olsun, Tarikat bir uyarı yayımlayacak kadar bu olayla ilgileniyordu:

> Sion Tarikatı'nın ve üyelerinin, J-L. Chaumeil'in suçlamalarından ve bu belge trafiğine suç ortaklığı yapan ve Yüksek Mahkeme'de görülen bu davada itham edilenlere yöneltilen karalamalardan bir çıkarı yoktur.

Buradan itibaren metin M. Chaumeil'e yöneltilen öfkeli ifadelerle devam ediyordu. Fakat ciddi bir tutarsızlık ortaya çıktı. Bir taraftan M. Chaumeil'in Sion Tarikatı üzerine bir kitap yazma amacı küçümsemeyle karşılanıyordu. M. Chaumeil'in, Tarikat hakkında geçerli bir şey söyleyemeyeceği iddia ediliyordu. Fakat diğer taraftan Tarikat'ın 1935–55 yıllarını kapsayan arşivlerine ait iki dosyanın çalındığı söyleniyor ve M. Chaumeil'in bu dosyalara ulaşabilmiş olduğu ima ediliyordu. O zaman nasıl onun söylediklerinin 'cahillik' ve 'tamamen uydurmaca' olduğundan bu kadar emin olunabilirdi? Bize göre, Tarikat'ın tepkisi biraz abartılıydı. Bir şeylerin onları gerçekten rahatsız ettiği açıktı. Kişisel saldırı ve karalamaca hususunun oldukça ötesinde, bir şeylerden oldukça kaygılıydılar.

'Mise en Grande'nin metni dikkate değer derecede malzeme sağladı. Fakat belgeyle ilgili bir husus daha kalmıştı ki bu metnin kendisinden daha önemli ve kışkırtıcıydı. İkinci sayfanın altında, biri Sion Tarikatı, diğeri Genel Sekreter için, iki mühür vardı. Bu iki mührün altına dört imza ve 'Sion Tarikatı adına' yazısı eklenmişti. Bu imzalar soldan sağa şöyle sıralanmıştı: John E. Drick, Gaylord Freeman, A. Robert Abboud ve Prierre Plantard.

1979–1981 yılları arasına tarihlenen, Jania Macgillivray'ın makalesinin bir uyarlamasında, Gaylord Freeman'a göndermede bulunuluyordu. Bu çarpıtılmış metne bakılırsa, Jean Cocteau'nun 1963'te ölmesinden sonra, Sion Tarikatı'nda güç Pierre Plantard, Gaylord Freeman ve Antonio Merzagora'nın oluşturduğu üçlüye geçmişti. Bu referans sayesinde, en azından Gaylord Freeman'ın adına aşinalık kazandık.

Fakat John E. Drick ver A. Robert Abboud hakkında bir şey bilmiyorduk. Onlarla daha önce hiç karşılaşmamıştık.

'La Tipia'da Buluşma

'Mise en Garde'nin içinde olduğu paket, 3 Şubat 1984 tarihinde, bir cuma günü elimize geçti. Bir sonraki pazartesi günü, 6 Şubat'ta M. Plantard'la ayarladığımız bir konferans için Paris'e uçacaktık. Yola çıkmadan önce Messrs Drick, Freeman ve Abboud'un kimliklerinin izini sürecek vaktimiz yoktu.

M. Plantard'ın isteği üzerine, Gare Saint Lazare'nin hemen yanında Rue de Rome'da konuşlandırılmış 'La Tipia' adlı bir lokantada kendisiyle buluştuk. M. Plantard bunun kendisi için gizlilik açısından uygun bir nokta olduğuna dikkat çekti. Şehre trenle geldi. Bizimle buluştuktan sonra tren istasyonunun yakın çevresinden fazla uzaklaşmadan bizden ayrılabilecekti. Rue de Rome'daki 'La Tipia'da sonraki aylarda da buluşacaktık. Ancak o zamana kadar bu yer kışkırtıcı bir önem kazanmayacaktı.

Önceki buluşmalarımızın aksine, M. Plantard bizimle buluşmaya yalnız başına geldi. Ayrıca, bir takım şeylerden gerçekten rahatsız olmuş gibiydi ve sadece bize güvenmek değil, yardımımızı almak konusunda da endişeliydi. Gerçekten rahatsız görünüyordu. Konuşmamız sırasında bir miktar muhtelif konu gündeme geldi. Tahmin edilebileceği gibi, aldığımız cevaplar yeni bir sorular yığınını ortaya çıkardı.

1) Tahmin edileceği üzere M. Plantard'a; Gaylord Freeman, John E. Drick ve A. Robert Abboud'un kim olduklarını sorduk. M. Plantard biraz ketumca; fakat sesinde hafif bir özür imasıyla, bu özel soruya cevap vermeye hazır olmadığını söyledi.

Bu Prieure de Sion'un iç meseleleriyle ilgili olacağından konu hakkında yabancılarla konuşamayacağını ifade etti. Söz konusu adamların Amerikalı mı İngiliz mi olduklarını sorarak, meseleyi daha ileriye götürmeye çalıştık. M. Plantard biraz önce dediğini aynen tekrarladı ve Tarikat'ın iç meselelerini tartışamayacağını söyledi.

2) Ancak, her nasılsa Prieure'nin iç meselelerinden biri, en azından onun bir yönü hakkında konuşmaya devam etti. Bir ara, arkadaşça bir samimiyetin hakim olduğu ve M. Plantard'ın gardını hafifçe düşürdüğü bir esnada, konu başka bir yere kaydı. Şakayla karışık biçimde, bir ebeveyn tonunda ironik biçimde ebeveynlikten şikayet ederken, Büyük Üstad olmanın bazen sıkıntı verici olduğunu ifade etti. Şaşkınlığımızı ifade ettiğimizde M. Plantard bu konuyu biraz açtı. Kabaca bunun çok büyük bir sorun olmadığını; fakat o sıralarda Tarikat içinde bazı sürtüşmelerin yaşandığını ve bunun bir iç çatışmaya dönüşmemesini sağlamaya çalıştığını anlattı. Dediğine göre, asıl sorun, Tarikat içerisinde Kıta Avrupa'sı kardeşliğinden farklı bir yol izlemek isteyen 'Anglo-Amerikan grup'tan kaynaklanıyordu. M. Plantard bu konuyu daha fazla açmak istemedi. Hatta gereğinden fazlasını söylemiş olduğuna kanaat getirmişçesine iyice ketumlaştı. Sonuçta, ne 'Anglo-Amerikan grup'un kimler olduğunu tam olarak öğrenebildik ne de sorunun temelinde duran şeyi. Tarikat içindeki muhalefete neyin sebep olduğunu açıklamaksa, Sion Tarikatı'nı anladığımızı varsayarak, tahminlere kalmıştı.

3) Konuşmanın bu bölümünden sonra M. Plantard duraksayıp düşünmeye başladı. Düşünceli bir şekilde Tarikat'ta iki pozisyon açığı olduğunu söyledi. Bu pozisyonların Fransız ve Kıta duruşuna sempatik bakan 'yabancılar' tarafından doldurulması büyük avantaj olabilirdi. Bu 'Anglo-Amerikan grup'unun etkisini dengelemeye yarayabilirdi. Uzun ve anlamlı bir sessizlik oldu. Biz bir şey demedik. Sonra konuşma başka bir mevzuya kaydı. Ancak bir an için M. Plantard neredeyse bize bu pozisyonları teklif edecek gibi oldu. Eğer bizim izlenimimiz doğruysa ve o gerçekten de bunu yapmayı düşündüyse neden devam etmemişti? Muhtemelen bir ihtimalle bunu kabul etmeyeceğimizi veya kabul edilmenin gerektirdiği gizlilik yeminini edemeyeceğimizi anladı. Bu, oldukça heves verici bir an olarak uzun bir süre sonra aklımızda yer etti; bir kapının en azından aralanma seviyesinde açılıp sonra da kapanıverdiği bir an.

4) M. Plantard Jean Luc Cheumeil'e atfedilen pusuladaki suçlamalardan birisinin doğruluğunu; daha doğrusu, yarı yarıya doğru olduğunu kabul etti. Pusulaya göre, M. Plantard 1952'de yasa dışı bir şekilde Fransa'dan İsviçre'ye bir miktar altın transfer etmişti. M. Plantard yüklü miktarda para transfer etmiş olduğunu kabul etti. Fakat böyle bir işlem 1984'te, Başkan Mitterand döneminde kanun dışı olduğu halde, 1950'lerde tamamen yasaldı. Dahası, dediğine göre bu transferi kendi adına yapmamıştı. Ne transferde yer alan maddiyatın herhangi bir kısmı kendisine aitti ne de bu işlemden herhangi bir kar elde etmişti. Tersine, Kamu Güvenliği Komiteleri tarafından kullanılmak üzere özel bir fon ayrılmasında anlaşmaya varılmış, kendisi Komiteler Genel Sekreteri olarak onlar adına transfer işlemine girişmiş ve bu Charles de Gaul'ün açık talebi doğrultusunda gerçekleştirilmişti.

Fakat konunun başka boyutları da vardı. M. Plantard olayın çok gizli gerçekleştirildiğini söyledi. Pusulanın yazarı, bulanık ve çarpıtılmış bir biçimde de olsa nasıl olup da bunları öğrenmişti? M. Plantard bunun sadece mevcut Fransız Hükümeti'ndeki bir resmi kaynak yoluyla olabileceğini öne sürdü. Dahası, son bir kaç ay içinde o İsviçre hesabına ek miktarlar yatırılmış olduğunu da söyledi. Neden? Bir ihtimalle onu kişisel olarak küçük düşürmek ve karalamak için. Bu tür transfer işlemleri 1984'ten beri yasa dışıydı ve insanın başını ciddi belalara sokabilirdi. Olayda 'içeriden sızan bilgiler', yani yeni transfer edilen paraların miktarı ve yatırıldıkları hesap numarasının bilinmesi, M. Plantard'ın iddiasına göre herhangi bir hükümet yetkilisi veya ajanının işin içinde olduğunu kanıtlıyordu.

5) M. Plantard bize bir dergiden alınmış bir kitap eleştirisi verdi. Bu değerlendirme, kendisini basitçe 'Bayard' olarak tanıtan birisi tarafından yazılmıştı. (Sonradan öğrendiğimize göre) Reverend Pére Martin adında Kanadalı bir Fransız rahibin yazdığı bir kitaptı bu. Martin'in kitabı *Le Livre des compagnons secrets du Général de Gaulle* ('General de Gaulle'un Gizli Dostlarının Kitabı') adını taşıyordu ve Editions du Rocher tarafından basılmıştı. Amacı, de Gaulle'ün gizli dostlarının ve danışmanlarının oluşturmuş olduğu id-

dia edilen bir grubu su yüzüne çıkarmaktı. Bunlar, Martin'in 'les Quarante-Cinq' (Kırkbeşler) diye adlandırdığı bir tür planlı ve bütünlüklü bir entrika veya Tarikat içerisinde örgütlenmişlerdi. Martin'in metnini okuduğumuzda, aslında 'les Quarante Cinq'in Sion Tarikatı ile hiç bir bağlantısı olmadığını keşfettik. Fakat nedense 'Bayard', açıkça Martin'i 'les Quarante Cinq' ile Tarikat konusunda, okuyucuda bilerek kafa karışıklığına yol açmakla suçluyordu. Bu çok uygun mekanizma yoluyla da Tarikat hakkında bilgi yayımlamayı başarıveriyordu ve bunu da sanki pek bilindik şeyleri ortaya dökermişçesine yapıyordu. Bayard'ın metninde en önemli kısmı oluşturan son sütunu alıntılıyoruz:

Bir taraftan insan şunu merak ediyor; acaba bu kitabın 'les Quarante-Cinq' ile Sion Tarikatı'nı birbirine karıştırmak gibi gizli bir amacı olabilir mi? Bu ikinci Tarikat'a pek çok gönderme yapılmış, ama adı her ne ise, kendisini R.P. Martin (ve herhangi bir üyeliği de olmayan) diye tanıtan kişi Tarikat ismini hiç kullanmamış. 'Les Quarante-Cinq'den bahsederken, sanki bizleri Sion Tarikatı'nda Jean Cocteau'nun Büyük Üstad'lık yaptığı ve Marshal Juin ile Andre Malraux'un 'Croisés' (Tarikat'ın asli üyeleri) olduğu dönemde yer alan kırk beş Fransız üyeyi hatırlatmak istemiş.

Cocteau'nun 1963'te ve Marshal Juin'in 1967'de ölümünden sonra sadece kırk üç Fransız üye kaldı. General de Gaulle'ün (kendisi o sırada Sion Tarikatı'nın bir üyesi değildi) ısrarıyla, Pierre Plantard'ın 'Croisé' rütbesine yükseltilişi de bu dönemde gerçekleşti.

1976'da André Malraux'un ölümüyle beraber Amerikalılar Tarikat içinde üstünlük elde etmeye çalışırlarken, hala kırk üç Fransız üye bulunmaktaydı.

Yani yalnızca Fransız üyelerin sayısı üzerine oynanan oyun üzerinden varılacak sonuç; R. P. Martin'in amaçlarından birinin, güncel gizliliğin farkında olanlara, kendisinin Sion Tarikatı'nın Fransız kolunu ima ettiğini ve buna özel bir politik duruş atfettiğini hissettirmek olduğu mudur?

Zekice bir oyun: Güvenilir ya da kabaca güvenilir olgulardan yola çıkarak (Mesela, Sion'un Fransız kumandanlıklarından bir tanesi de bir kadın tarafından yönetiliyordu),

yazar belirli bir '*de Gaullie*'cü dünya görüşü fikrini gerçekleştiriyordu.

Fakat bu, tam da Fransız kanadı, Amerikan ve İngiliz etkisine karşı bir denge kurmaya ve doğal bir dengeyi yeniden tesis etmeye çaba sarf ederken; bu kola, kendisine ait olmayan bir politika atfederek Sion Tarikatı'nın iç dengesini etkilemeye çalışmak değil midir[4]?

M. Plantard'a, Sion Tarikatı'yla ilgili iddiaların doğru olup olmadığını sorduk. Doğru olduğunu söyledi. Sonra 'Bayard'ın kim olduğunu sorduk. Yüzünde 'Bayard'ın pekala kendisi bile olabileceğini akla getiren bir gülümseme ile 'Belki R.P. Martin'in kendisidir' diye yanıtladı. 'Bayard'ın gerçek kimliği ne olursa olsun ona atfedilen açıklamalar son derece ilginçti. İlkin, M. Plantard'ın bize sözle aktardığı noktaları aynen vurgulamıştı; Sion Tarikatı'nda 'Anglo-Amerikan Grup'tan kaynaklanan bir sürtüşme olması gibi. Ayrıca Tarikat'ın politik olmadığına dair o garip vurguyu da tekrar etmişti. İlk defa duyduğumuz bir şey de Marshal Juin'in ve Andre Malraux'un, Tarikat üyesi olmasıydı ve bunların Tarikat içindeki sıralarını da belirtti. 'Croisé, Tarikat içinde ikincil konumdaydı; Büyük Üstad'ın hemen altında. 'Croisé'da üç kişi, onu takip eden 'Kumandan'da ise dokuz kişi vardı.

'Bayard'ın, de Gaulle'le ilgili yorumları özellikle ilginçti. Gaulle'ün, Pieuré de Sion üyesi olmadığını açık bir şekilde dile getiriyordu. Aynı zamanda şu da ortaya konmuştu ki de Gaulle, yalnızca Tarikat'ın iç işlerini bilebilmekle kalmıyor; fakat Marshal Juin'in ölümünün ardından M. Plantard'ın 'Croisé' rütbesine yükseltilmesi konusunda Tarikat'a baskı uygulayabiliyordu. Eğer bu doğruyduysa, o zaman bu, 1967 öncesinde M. Plantard'ın daha düşük bir rütbeye üye olduğu anlamına gelirdi. Marquis de Chérisey'e göre, M. Plantard 1956'da, sıkı bir diplomasi sayesinde Tarikat içinde büyük bir bölünmeyi engellemişti. Yine Jania Maçgillivray'ın makalesinin çarpıtılmış metnine göre; Cocteau'nun 1963'teki ölümünden sonra, Tarikat'ta güç M. Plantard, Gaylord Freeman ve Antonio Merzagora'nın oluştur-

duğu üçlüye geçmişti. Kabul ediyoruz ki özellikle bir kriz anında, bir düşük rütbelinin otorite rolünü ele alması pek de rastlanmadık bir durum değildir. Eğer bu durum M. Plantard için geçerliyse, 1956 ile 1967 arasında yaptığı her işte düşük rütbeli birisi olarak hareket ediyordu ve ikinci rütbenin bir altında değil de üçüncünün bir altında, hatta belki daha da aşağıda.

6) M. Plantard'a; Viscount Leathers, Captain Nutting, Major Clowes ve Lord Selborne imzalarını taşıyan belgeler konusunda bastırdık. M. Plantard'a, bu belgeler hakkında konuşmamamızı ve bunları kamuya açmamamızı talep etmiş olduğunu hatırlattık. Fakat Louis Vazard, bunların fotoğraflarını Dagobert II ile ilgili kitabında yayımlamıştı. Madem belgeler bir şekilde açıklanacaktı, o zaman neden M. Plantard bizden gizlilik yemini istemişti? M. Plantard, bu konuda gerçekten rahatsız gözüktü. M. Vazard'ın belgeleri çoğaltıp basacağını önceden bilmediğini söyledi. Önceden bilseymiş bunu engellermiş. Peki, M. Vazard hiç onun fikrini almamış mıydı? M. Plantard'ın cevabı hayırdı. M. Vazard'ın bu kitap üstünde çalıştığını bildiğini; fakat belgelerin referans alınacağı konusunda hiç bir bilgisinin olmadığını söyledi. Fakat şurası kesindi ki M. Plantard, bu belgeleri, M. Vazard'a vermiş ya da en azından göstermişti. M. Vazard'dan bize yaptığı gibi bir gizlilik talebinde bulunmamış mıydı? M. Plantard, ilk olarak belgeleri M. Vazard'a vermemiş olduğunu ifade etti. M. Vazard'ın onları nereden elde ettiği konusunda hiç bir fikri yoktu. M. Vazard'ın belgeler hakkında bir şeyler bildiğinin ilk işareti bir *fait accompli* olarak ancak onlar basıldıktan sonra anlaşılmıştı.

Bir açıklama getiremiyorduk. M. Plantard bize bu belgelerin asıllarını, önceki sene nisan ayında göstermişti. Eğer onları M. Vazard'a da göstermediyse, o zaman başka birinde bunların suretleri mevcuttu. M. Vazard onları nereden bulmuştu? M. Plantard omuz silkerek bilmediğini söyledi. Tüm bu olanları son derece rahatsız edici buluyordu. Bu olayı daha fazla araştırmamız için neredeyse bize yalvardı. Araştırmalarımızın ortaya çıkaracağı herhangi bir bilgi için şimdiden minnettar olduğunu söyledi.

Şubat 1984'te M. Plantard'la yaptığımız toplantının ana hatları bunlardı. Hiç bir şey çözümlenmemiş ve kafamızdaki hiç bir soru cevaplanmamıştı. John E. Drick, Gaylord Freeman ve A. Robert Abboud kimlerdi? 'Anglo-Amerikan Grup'un Sion Tarikatı'ndaki rolü neydi ve neden Tarikat içerisinde bir sürtüşmeye yol açmışlardı? M. Plantard bu grubun etkisini dengelemek için gerçekten bize üyelik teklif etme noktasına gelmiş miydi? Neden Fransız Hükümeti'nden bir kişi gizli bir İsviçre hesabına para transfer ederek M. Plantard'ı küçük düşürmek istesindi? 'Bayard'ın R.P. Martin'in yazdığı kitabın eleştirisinde ortaya döktüğü bilgilere nasıl bir önem atfetmeliydik? Eğer M. Vazard Viscount Leathers, Captain Nutting, Major Clowes ve Lord Selborne'un imzalarını taşıyan noter tasdikli belgeleri M. Plantard'dan değilse kimden elde etmişti?

Paris'teki kısa süreli ziyaretimizde Louis Vagart ile bir kaç kez görüştük. M. Vazard da M. Plantard'ın söylediklerini tekrar dile getirdi. Noter tasdikli belgeleri M. Plantard'dan almadığını söyledi. O zaman nereden almıştı? Onların 'kahverengi bir zarf' içerisinde, kendisine isimsiz olarak gönderildiğini söyledi. Üzerinde de Britanya pulları ve de Londra damgası varmış. Kafamız oldukça karışmıştı. Kim ne dolaplar çeviriyordu? Belki de birisi bizzat bizleri karalamak istiyor ve de M. Plantard ve Sion Tarikatı'yla olan ilişkilerimizi kısıtlamak istiyordu. Her koşulda, eğer M. Plantard doğruyu söylüyorsa bir şey açıktı; Londra'da birisi tüm olaylarla *au fait* idi (doğrudan bağlantılıydı), gelişmeleri yakından takip ediyor, her şeyi izleyip denetliyor ve belirli dönüm noktalarında gizemli bir şekilde müdahale ediyordu.

20

GİZLİ 'AMERİKAN BİRLİĞİ'

Gaylord Freeman, John Drick ve A. Robert Abboud'un kimliklerini belirlemenin kolay olduğu yeterince ortaya çıktı. Her üç adamın da isimleri, birçok telefon rehberinde ve diğer standart kaynaklarda geçiyordu. Bu bilgi doğrultusunda, Bay Plantard'ın ağız sıkılığı daha da kafa karıştırıcı bir hal almıştı. Yaşantıları ve eylemleri kamu kayıtlarına geçmiş adamlar hakkında neden suskun kalınır?

Her üç adamın da isimleri daha önce veya eskiden beri, Chicago İlk Ulusal Bankası (First National Bank of Chicago) ile anılmaktadır. John Drick, 1944'ten beri bankayla beraber çalışıyor. Görevine vezne asistanı olarak başlamış, üç sene içerisinde de başkan yardımcısı asistanı olmuştu. 1969'da, bankanın başkanı ve aynı zamanda, yöneticileri arasına katılmıştı. Bununla beraber, Stepan Kimyasal, MCA Anonim, OAK Endüstrileri ve Illinois Kamu Hizmetleri gibi birçok başka Amerikan şirketinin yönetim kurulundaydı.

Gaylord Freeman aslında Illinois Barosuna 1934'te katılmış bir avukattı. 1940 yılında Chicago İlk Ulusal Bankası'na avukat sıfatıyla girmişti. 1960'ta bankanın başkanı olmuştu. 1962'den 1969 yılına kadar banka genel kurulunun toplantı başkanı yardımcılığını; 1975'ten 1980'e kadar toplantı başkanlığını yapmıştı. Bununla beraber, İlk Chica-

go Şirketi (First Chicago Corporation)'nin yöneticisi ve toplantı başkanıydı ve Atlantic Richfield, Bankers Life and Casualty Şirketi, Baxter Travenol Laboratuarları ve Kuzeybatı Endüstrileri'nin yönetim kurulundaydı. 1979–80 yıllarında, American Bankers Association (Amerikan Bankacılar Birliği) için enflasyon üzerine bir 'görev gücü'ne başkanlık etmişti. MacArthur Vakfına üyeydi ve Aspen Institute of Humanistic Studies'in (Aspen Hümanizm Çalışmaları Enstitüsü) mütevellisiydi. Aspen Enstitüsü 1949 yılında, iş dünyasından üst düzey yöneticileri başta edebiyat olmak üzere beşeri bilimlerden haberdar etmek amacıyla kurulmuştu. Bugünse merkezi New York'ta bulunan, Chesapeake Körfezinde 2000 dönümlük bir mülke; Hawaii, Berlin ve Tokyo'da konferans merkezlerine sahip bir kurumdur.

Gaylord Freeman'ın ardından Robert Abboud, Chicago İlk Ulusal Bankasının yönetim kurulu başkanlığı görevine geldi; ancak birkaç yıl sonra görevinden alındı. Ardından Occidental Petroleum Şirketi'nin başkanlığına getirildi. 1980'de Abboud ve diğerleri, 1970'lerin ortalarında, yatırımcıları, bankanın finansal durumu hakkında yanlış yönlendirmekten, hissedarlar tarafından suçlandı. Herald Tribune Gazetesi'ne göre Abboudi savunmasında, bankanın kendi başkanlık döneminde mali bir dar boğaz içinde olduğunda ısrar ediyordu; hatta bankanın sorunlarının 1974 yılında 'bankacılık sisteminde bir güven krizinin çıkmasını önlemek için saklandığını' söylüyordu[1].

Bu kişiler, Plantard'ın sözünü ettiği 'Anglo-Amerikan birliğin' içinde miydi? Öyleyse bu, üst düzey finans dünyasının görkemli dünyasına yayılmıştı; üstelik sadece ABD'de değil başka yerlerde de. Aynı zamanda, Abboud'un bankayla yaşadığı sorunlara bakılırsa, bu grup da kendi içinde çekişmeler yaşıyordu.

Drick, Freeman ve Abboud'un kimliklerini keşfettikten kısa bir süre sonra, Plantard'a telefon açtık. Laf arasında bu kişilerin Chicago İlk Ulusal Bankası'yla bağlantılarını öğrenmiş olduğumuzu da söyledik. Plantard, "Vraiment?" (Gerçekten mi?) diye, dikkatimiz yüzünden aferin dermiş gibi hafif alaycı bir sesle tepki verdi. Doğal olarak bu üç ki-

şiyle temasa geçmemizin gerekeceğini söyledik. Plantard birden belirgin bir şekilde asabileşti. Çok önemli bazı meselelerin söz konusu olduğunu söyledi. Kendisiyle görüşmeden bu üç kişinin hiçbiriyle temasa geçmememizi rica etti. İstemeye istemeye bunu kabul ettik; ancak bunun üzerine başka sorular sorduk. Plantard telefonda kendisinden cevap beklememizi rica etti. Olayın tüm ayrıntılarının 'yüz yüze' konuşulması gerekiyormuş. Hiçbir şey söyleyemez misiniz, diye üsteledik. 'Yüz yüze' diye tekrarladı, Plantard.

Bay Plantard'a verdiğimiz söze bağlı kaldık ve Dick, Freeman ve Abboud'la doğrudan temasa geçmedik. Ancak derhal ABD'deki dostlarımızı arayarak bu üç adam ve ilişkili oldukları her türlü şirket, iş ve kurumlar hakkında mümkün olduğunca fazla bilgi toplamalarını istedik. Birkaç gün sonra New York'tan bir telefon geldi. Muhbirimiz tam emin değildi ve meseleyi kontrol etmesi gerekiyordu; ancak eğer hafızası onu yanıltmıyorsa, John Drick iki yıl kadar önce ölmüştü. O zaman, (eğer Sion Tarikatı'nın elinde olağanüstü güçler yoksa) Drick'in imzası 17 Ocak 1984 tarihli bir belgenin üzerinde nasıl olabilirdi?

John Drick ölmüşse, 'Mise en Garde' üzerindeki imzalar sahteydi. 'Mise en Garde' Belgesi'ni Plantard da imzalamış ve bize de bir nüshasını göndermiş olduğundan, kendisinin bu işe bir şekilde karışmış olduğundan şüpheleniyorduk. Ancak onun hakkında öğrenmiş olduklarımızdan, böylesine dikkatsiz ve beceriksizce bir hata yapmış olabileceğine inanamıyorduk. Ölü bir adamın imzasını neşredilmiş bir belgeye eklemek sadece şaşırtıcı derecede büyük bir dikkatsizlik olmakla kalmayıp, düpedüz tehlikeliydi de çünkü insan her türlü yasal sorunla karşılaşabilirdi. Biz daha önce adını duymamış olsak da John Drick finans dünyasında tanınmış bir isimdi. Kendisinin ne adı ne de ölümü bir sırdı, 'Mise en Garde'ı düzenleyen kimse, o da bunu biliyor olmalıydı.

İmzalar sahteyse bile neden özellikle bu imzalar seçilmişti? O anda uydurulmamış, rastgele de seçilmemişlerdi. Gaylord Freeman'ın adı birkaç yıl önce Jania Macgillivray'ın tahrif edilmiş makalesinde de ortaya çıkmıştı. Bir şekilde bütün oklar Chicago İlk Ulusal Bankası'nı gösteriyordu.

First National Bank'ın Londra şubesini aradık. Sorduğumuz soru tuhaf gelmiştir onlara ne de olsa John Drick'in ölüp ölmediğini soruyorduk, bizi bir ofisten diğerine aktardılar. Sonunda bankanın yöneticilerinden birine bağlandık, o da bize bunu neden öğrenmek istediğimizi sordu. John Drick'in iki yıl kadar önce ölmüş olduğunu duyduğumuzu; ancak elimizde kendisinin 17 Ocak 1984'te imzalamış göründüğü bir belge olduğunu söyledik. Bankadaki adam ihtiyatlı ve müphem bir tavır aldı. 'Evet' dedi, Bay Drick'in öldüğüne dair bir şeyler hatırlar gibiydi; ama bize karşı tavrı olumlu değildi. Gün içinde daha sonra bir ara bu meseleyi kesin olarak açıklığa kavuşturacak biriyle konuşacağını söyledi. Bir telefon numarası bırakırsak bu kişinin bizi aramasını sağlayabilirmiş.

O gün öğleden sonra Amerika'dan arandık. Arayan kişi (isteği üzerine adını 'Samuel Kemp' olarak değiştireceğiz), kendisini bize bankanın üst düzey yöneticilerinden biri olarak tanıttı. Aynı zamanda Interpol'le yakın ilişkideki banka güvenliğiyle de yakındı.

Durumu izah ettik ve bu tabii ki 'Bay Kemp'in merakının artmasına neden oldu. Oldukça uzun süren görüşme boyunca, o şartlar altında olabildiğince durumu izah etmeye çalıştık. Bay Kemp açık, dürüst, şaşkın ve ona verebileceğimiz ne bilgi varsa almak için fazlasıyla istekliydi. Ancak son derece net bir şekilde, John Drick'in 16 Şubat 1982'de öldüğünü doğruladı. Bay Kemp ile bu ilk sohbetimizde çok ilginç bir şey daha öğrendik. Chicago İlk Ulusal Bankası, Londra Şubesi'ni Guardian Royal Exchange Sigorta Şirketi'yle paylaşmıştı.

Bu kadarı da tesadüf olamazdı. Ama bunun anlamı neydi? Birileri bankadan çalınmış belgelerle, sigorta şirketinden imzaları mı bağdaştırmıştı? Yoksa bankadan imzaları çalan kişi sigorta şirketinden biri miydi? Açıklaması ne olursa olsun, zaman diziminde bir tutarsızlık olduğu kesindi. Söylendiğine göre Guardian Sigorta imzaları 1955 ve 1956'dan kalmaydı. Daha sonra eklenmiş olsalar bile bu 1971'den sonra olamazdı; çünkü o sene Lloyds Avrupa Banka'sı, Lloyds Uluslararası Banka'sı halini almıştı. Dahası Binbaşı

Hugh Murchison Clowes 1956'da ölmüştü. Öte yandan Gaylord Freeman, John Drick ve A. Robert Abboud'un Chicago İlk Ulusal Bankası ile bağlantısı 1970'lerin ortalarına uzanıyordu. Bu soruların cevabı ne olursa olsun, bu işten çıkarı olan birinin, Londra'da aktif halde olduğu kesindi.

Sonraki haftalarda 'Bay Kemp'le sürekli temas halindeydik. İlk görüşmemizden sonra ilk kitabımızdan satın alıp, olayın arka planını anlamaya çalışmıştı. Biz de kendisine hem bir önceki kitabımız, hem de şimdiki araştırmamızla ilgili belgelerden oluşan bir dosya gönderdik. Bu belgelerde tabii ki Guardian Sigorta bağlantısı ve Chicago İlk Ulusal Bankasıyla ilgili her şey bulunuyordu. Bunlara sadece John Drick, Gaylord Freeman ve A. Robert Abboud'un imzalarının bulunduğu Mise en Garde değil, Gaylord Freeman'ın adını ilk kez görmüş olduğumuz Jania Macgillivray'in makalesi de dahildi.

Bu kaynak karmaşasının içinden geçtikten sonra Bay Kemp, şaşırmış olmasına rağmen meraklı içindeydi. Dolandırıcılığı ortaya çıkarmada hatırı sayılır bir tecrübe sahibiydi. Böylece hikayemize dayanılmaz bir ilgi ve en az bizimki kadar büyük bir merak duydu. Kendisi de bazı araştırmalar yapmayı ve ilk fırsatta şahsen Gaylord Freeman'la konuşmayı kabul etti. Bu arada bize bir şeyi teyit etti: imzalar gerçek görünüyordu. İmzalar, üç adamın bulunabilmiş diğer tüm imza örneklerine uyuyordu.

Bay Kemp'e gün ışığına çıkan tüm yeni bilgi ve belgeleri vermeye devam ettik. Kendi araştırmasına devam ederek, kaydettiği ilerlemelerden bizi haberdar etti ve ayrıntılı bir rapor derledi. Rapor, M. Plantard ve Sion Tarikatı'nın itibarına tamiri mümkün olmayacak bir zarar verecek nitelikteydi.

Bay Kemp; Drick, Freeman ve Abboud'un bankada birlikte çalıştığı yıllardan kalan ve üçünün de imzasının olduğu tek bir belge bulabildi. Bu da Chicago İlk Ulusal Bankası ile ana şirketi olan İlk Chicago Şirketi'nin 1974 yılı Olağan Raporuydu. 10 Şubat 1975 tarihinde yayımlanmış olan rapor, bankanın tüm şubelerine ve hissedarlarına gönderilmişti. Raporda John Drick, Gaylord Freeman ve A. Robert Abboud'un imzaları birlikte çıkmıştı. Bu kadarla da kalmıyordu: imzaların sırası, 'Mise en Garde'daki sıranın aynısıydı.

'Bay Kemp' her iki belgedeki imzaların ölçüsünü aldı. 1974 Yılı Olağan Raporu'ndaki imzalarla 'Mise en Garde' üzerindeki imzaların boyutu tıpatıp aynıydı. Bu gerçekten de önemli bir kanıttı. Bir insanın iki farklı imzasının her harfi, her kıvrımı ve her köşesini tam olarak aynı şekilde atması imkansızdı. Üç adamın üçünün de böylesine muazzam bir başarıyı, iki belge üzerinde göstermesiyse akıl almazdı. 'Mise en Garde' üzerindeki imzaların çoğaltılmış olduğuna pek şüphe yoktu. Belli ki birisi 1974 Yılı Olağan Raporu'nun son sayfasının fotokopisini çekmiş, ardından imzaları 'Mise en Garde'ın üzerine kopyalamıştı.

Ancak yine 'neden' sorusuna dönmüştük. Neden özellikle bu adamlar? Neden bu adamların imzasını kullanmanın getirdiği yasal risk göze alınsın? Bildiğimiz kadarıyla 'Mise en Garde' oldukça geniş bir kesimin elinde dolaşmıştı; sadece Sion Tarikatı üyeleri değil, Fransa'da bu konuyu araştıranlara ve göründüğü kadarıyla Fransız yargısına kadar gitmişti. Bay Plantard'ın bu şekilde ortaya çıkmaya, sahtekarlığın sonuçlarına karşı bu derece savunmasız kalmaya cesaret edebilmesi, bize inanılır gelmiyordu. Bizim yaptığımız kontrolü aynı şekilde bir başkası da yapabilirdi. Biri ölü, üç adamın imzasını 'çalmak' ciddi bir işti ve bu, sadece gizemli olma amacı güden bir şaka olmaktan çıkıyordu. Üstelik pek becerikli bir yanlış bilgilendirme de sayılmazdı.

'Bay Kemp' bize Gaylord Freeman'la görüştüğünü söyledi. Bay Freeman'a üç imzalı 'Mise en Garde'ı göstermiş ve dosdoğru Sion Tarikatı'na üye olup olmadığını, geçmişte bir dönem üyesi olup olmadığını, Sion Tarikatı veya Saint-Clair Pierre Plantard adını hiç duyup duymadığını sormuş.

Bay Kemp'e göndermiş olduğumuz dosyaya Tarikat tüzüğünün bir kopyasını da eklemiştik. Bu tüzüğün 22. maddesi şöyleydi: 'Ortada bir neden veya şahsi tehlike olmadan, kamuya açık veya yazılı şekilde Sion Tarikatı üyeliğinin inkar edilmesi, üyenin ihracına neden olacak, bu ihraç Manastır (Convent) tarafından duyurulacaktır[2].' Bay Kemp de biz de eğer Freeman gerçekten Tarikat ile bağlantılıysa bu tüzük nedeniyle bunu kabul etmek zorunda olduğunu düşünmüştük.

Bay Kemp'in dediğine göre, Bay Freeman konuyla ilgili hiçbir bilgisinin olmadığını söylemiş. Sion Tarikatı üyesi değilmiş, hiçbir zaman olmamış ve Sion Tarikatı veya Saint-Clair Pierre Plantard adını da hiç duymamış.

Gelgelelim Bay Freeman'ın tavrı biraz şaşırtıcıymış. Bay Kemp'in dediğine göre hafif meraklı, hatta kendisine sorulan sorulardan biraz sersemlemiş gibiymiş; ama pek renk vermemiş. Genel olarak bakıldığında sıkılmış gibiymiş. Ne sorulardan ne de adının böyle tuhaf bir şekilde geçmesinden şaşırmış gibi değilmiş. Adının ve imzasının kullanılma şekline karşı hiçbir öfke belirtisi göstermemiş. Açıklama bile istememiş ve rutin işlerden bahsediliyormuş gibi bir tavır takınmış.

Böylesine bir kaygısızlık dikkat çekici olsa da 'Bay Kemp' bize Freeman'ın sözlerinden şüphe duymadığını söyledi. Ancak bu tutumun meseleyi kendisi için daha da şaşırtıcı bir hale soktuğunu belirtti. Tüm bu işlerin içinde başka önemli bir şey olduğundan şüpheleniyordu; ama ne olduğunu bulamıyordu. Interpol'le ilişkisi sayesinde, binlerce dolandırıcılık olayını soruşturmuş olduğunu söyledi. Bu tür durumlarda normalde uygulamış olduğu standartlar açısından ele alınacak olursa, elimizdeki dosyanın hiçbir anlamı yoktu. Dolandırıcılık genellikle iki nedenden biri, bazen her ikisi için yapılırdı: güç ve para. Ancak Sion Tarikatı, özellikle 'Mise en Garde' meselesinde bu iki nedenden hiçbiri söz konusu değildi. Bu işin içinde bir güç mücadelesi görmek zordu. Gerçekten de Sion Tarikatı, gerçek olmadıkları kolaylıkla anlaşılabilecek taklit imzaları kullanmakla, güçleneceği yerde tehlikeye atılmıştı. Ortada bir maddi kazanç da görünmüyordu. Sion Tarikatı'nın paraya karşı kayıtsızlığının, en inandırıcı özelliklerinden biri olduğunu uzun süre önce keşfetmiştik. Tarikat gelir toplamak şöyle dursun, paradan vazgeçmeye hatta bazı malzemelerin yayılması için para harcamaya oldukça eğilimliydi.

'Bay Kemp' zaman zaman tuhaf ve oldukça iyi planlanmış şakalarla karşılaştığını söyledi. Örneğin, emekli istihbaratçılar ara sıra eğlenmek ve genç meslektaşlarını test etmek için karmakarışık bazı stratejiler geliştirirmiş. Ancak elimiz-

deki durum farklı gibiydi. Modern Tarikat, gizemli işlerini Plantard'ın 36 yaşında olduğu 1956'dan, yani neredeyse 30 yıldan beri icra ediyordu. Üstelik Malraux, Juin ve de Gaulle gibi isimlerin geçmesi, saçma sapan bir şakadan fazlasına işaret etmekteydi.

Neticede sadece bizi değil, bu işlerde yıllarca tecrübe kazanmış profesyonel bir uzmanı bile şaşırtan işler dönüyordu. 'Bay Kemp' bizimle diyalogunu dikkatle ayarlanmış ve sonraları hatırlayacağımız bir belirsizlikle bitirdi: 'Hiç kimseye güvenmeyin,' dedi 'bana bile.'

Bu arada Bay Plantard'ı, gerekli olduğunu söylediği 'yüz yüze' görüşme için sıkıştırmaya devam ediyorduk. Daha sonraları anladığımız nedenlerden dolayı Bay Plantard'la görüşmek mümkün değildi. Genellikle telefondan ulaşamıyorduk. Zar zor ulaştığımızdaysa ya işleri başından aşkındı, oğlunun okuluyla ilgili bir şeyle uğraşıyordu, Paris dışında olacaktı ya da soğuk algınlığına yakalanmıştı. Geçmişte Plantard bizimle görüşmekten hep keyif almıştı. Şimdiyse özellikle isteksiz görünüyordu.

Bizim de yeterince meşgul edici başka işlerimiz vardı; Yeni Ahit tarihini, Kelt Hıristiyanlığını ve bu kitabın ilk bölümünü oluşturan malzemeleri araştırmaktaydık. Ancak vaktin ilerlemesinden ve Bay Plantard'la görüşmemizin hala erteleniyor olmasından rahatsızdık. Hem o hem Sion Tarikatı giderek daha fazla şüphe çekiyordu.

İki cephede de fazla bir şey olmuyordu. Bay Chaumeil aleyhine davayla ilgili araştırmamız sonucunda sadece davanın askıda olduğunu öğrenebildik. Bay Chaumeil'in bir kitabı yayımlandı; ama sonra eski bir kitabının yeniden basıldığı, kitaba yeni bir giriş ve ek bölüm yazıldığını gördük. Anonim kitapçıkta, vaat edilen skandal yaratacak açıklamalardan hiçbiri yoktu.

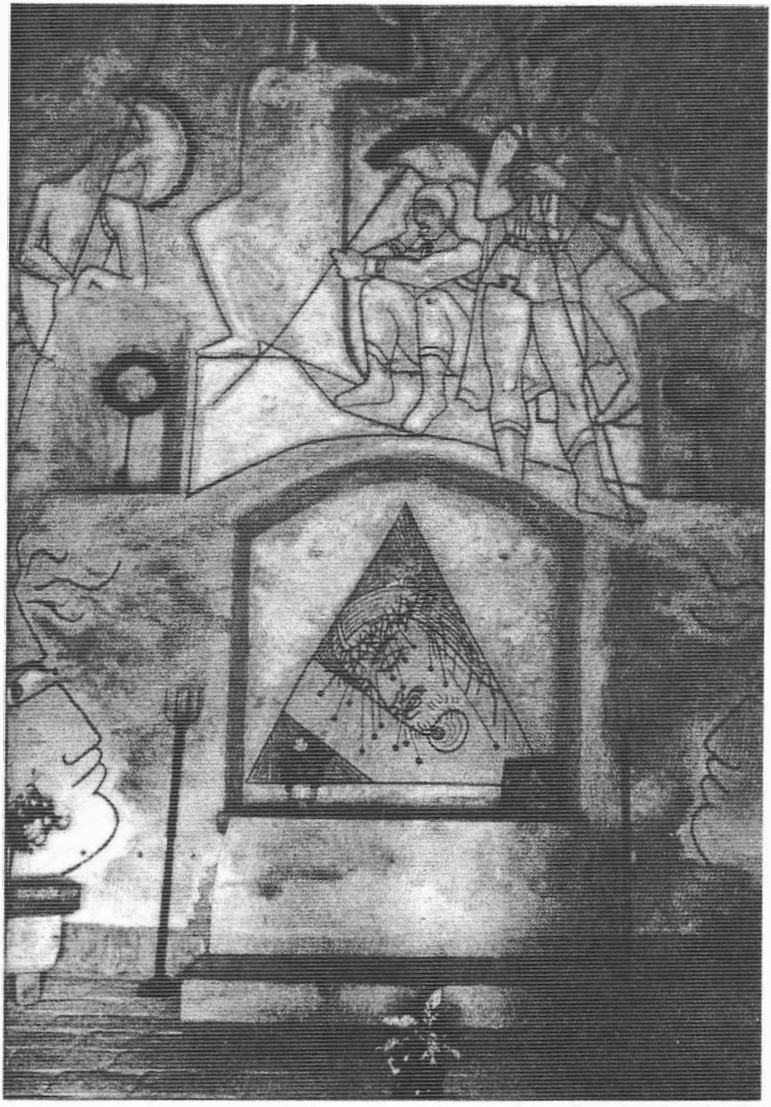
Sonunda Bay Plantard'dan bir mektup aldık. Soğuk bir resmiyetle uzun süredir ertelenen randevuya razı olmuştu; fakat çekinceleri vardı: 'Eylül sonunda sizinle arkadaş olarak görüşmek isterim; ancak ne yazık ki kitabınızla ilgili bir bilgi veremeyeceğim.'

Bay Plantard mektupta 1955'te tasdik edilen belgenin (Viscount Leathers, Major Clowes ve Captain Nutting'in im-

zaları olan) gerçek olduğunun kanıtlandığını yazmıştı. Dediğine göre belge 'uzmanlar' tarafından incelenmiş ve doğrulanmıştı. Ancak 1956 tarihli belge (Lord Selborne imzasını taşıyan ve Lloyds Avrupa Bankası'na atıfta bulunan) sahteymiş. Ardından büyük harflerle, tasdikli belgelerin 'gizli kalması gerektiğini ve yayımlanamayacağını' ısrarla bir kez daha yazmıştı. Kendisi bile bu belgelerin Louis Vazart tarafından yayımlandığını kabul ettiğinden ve artık gizlilik filan kalmamış olduğundan, bu ısrarı bize oldukça şaşırtıcı geldi. Dahası, "Mart 1984'ten sonra Fransa'da Sion Tarikatı ve benim hakkımda her türlü yayını yasaklamıştım..." sözleri ilginçti. Bay Plantard'ın böyle muazzam sansürleme yetkilerine sahip olduğuna tabii ki inanamıyorduk. Herhalde Sion Tarikatı'nın tüm üyelerine susma talimatı vermiş olduğunu ima ediyordu. Bu yasak genel anlamda medyayı kapsamasa da neredeyse otuz yıldır medyaya bilgi sızdıran iç kaynakları hiç şüphesiz kapsıyordu.

Bay Plantard'ın mektubunda ilginç bir ifade daha vardı, dipnot olarak eklenmişti: "General de Gaulle, Marshal Juin ve Paris Kontu Henri ile aramdaki yazışmaların yayımlanmasına da resmen karşıyım. Rue St. Lazare 37 Paris'ten çalınmış olan bu belgeler gizlidir ve satışa sunulmuş olsa dahi 'devlet sırrı'dır[3]..."

Bizim bu tür yazışmalara erişebileceğimize inanan Bay Plantard istemeden bunların var olduğunu ve bir şekilde tehlikeli olduğunu mu ağzından kaçırmıştı, yoksa sadece böyle düşünmemizi mi istemişti? O sıralar artık her şeyden şüphe duyuyorduk. Hiçbir şey güvenilir değildi, hiçbir şey göründüğü gibi değildi, her şeyin başka bir açıklaması vardı. Sion Tarikatı bize artık bir hologram gibi görünmeye başlamıştı, baktığınız açıya ve ışığa göre prizma gibi değişiyordu. Bir açıdan bakıldığında sanat, siyaset, finans dünyasının önde gelenlerinin üye olduğu nüfuzlu, güçlü ve zengin bir uluslararası gizli topluluktu. Diğer bir açıdan, sadece kendilerinin bildiği bazı karanlık sebepler yüzünden küçük bir grup tarafından düzenlenmiş inanılmaz dahice bir şakaydı. Veya bir şekilde ikisi birdendi.

Jean Cocteau'nun mezarı, Milly la Forêt, Saint-Blaise des Simples ibadet yeri. Cacteau, iç mekanı bizzat dekore etti ve renkli camlardan pencereleri tasarladı.

N° 1 - 1re Année — 21 Septembre 1942

VAINCRE

POUR UNE JEUNE CHEVALERIE

DIRECTION-RÉDACTION, 10, Rue Lebouteux, PARIS (XVIIe)

VAINCRE...

par

Pierre de FRANCE

Vaincre, c'est l'entr'aide nationale et l'entente des Peuples, unis dans un véritable socialisme, banissant à jamais les querelles créées par des intérêts capitalistes.

Je connais beaucoup de vaillants travailleurs qui doutent du lendemain, qui vont, chancelant, de déception en déception, d'erreur en erreur, reconduits par les échecs de ce monde aux existences confortables, ou bien douloureusement déçus par des meneurs (vous dirais-je) vendus ou sectaires.

Tous ils, une pensent-ils donc?

Ils songent avec anxiété au pain quotidien, à l'avenir proche à leur chef et à ceux qui les leurs.

C'est toute cette grande famille que je veux grouper sans distinction d'origine ou de parti.

L'âge lui-même n'est pas une limite, parce qu'il y a de faux vieillards et de faux jeunes gens. Il y a des hommes d'âge pour qui le nombre des années n'est jamais que de la sagesse accumulée, et des jeunes qui sont toujours en le sens de la direction.

Il faut d'abord être unis, être groupés; il faut être [illegible]

c'est-à-dire former un grand Ordre de Chevalerie, parce que, si nous sommes nombreux et disciplinés, nous serons forts, parce que, si nous sommes forts, nous serons connus et pourrons compter, c'est-à-dire imposer aux foules une doctrine et un idéal.

En outre, je veux ouvrir le cahier des revendications des travailleurs, centraliser leurs doléances, leurs revendications, en dégager leurs aspirations communes, les traduire en être devant les [illegible], le porte-parole [illegible] et particulier.

C'est pourquoi je veux d'abord créer un état d'esprit, puis organiser [illegible]

Pierre de FRANCE

Il s'agit de cristalliser les volontés.

Il s'agit de grouper tous les hommes qui n'ont pas d'idéal politique, dans une condition qui dominera le présent et sauvera l'avenir.

Qu'on le sache bien, pour poursuivre cette tâche, je n'ai pas besoin de l'aide d'un parti organisé [illegible] complaisances politiques [illegible]

SYNTHÈSES DE FORCES

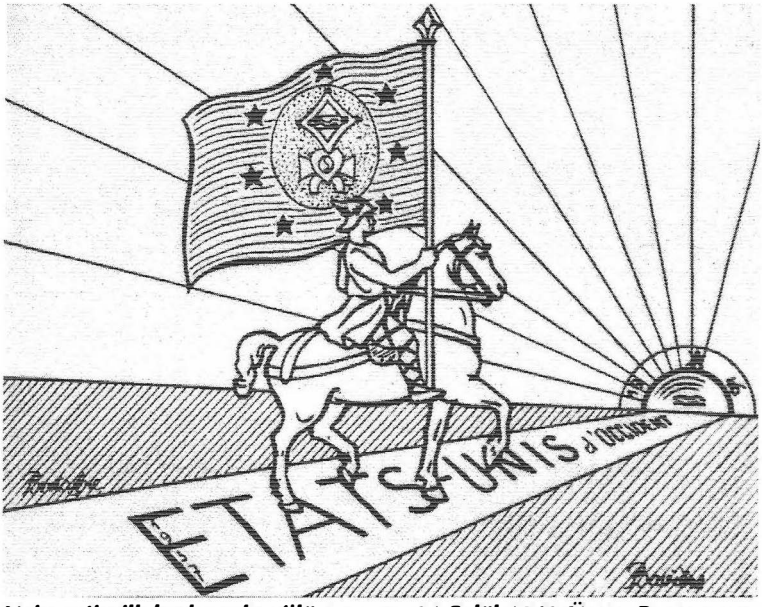
[illegible]

Notre ordre n'est pas en quête d'hommes avides de titres ou de rubans.

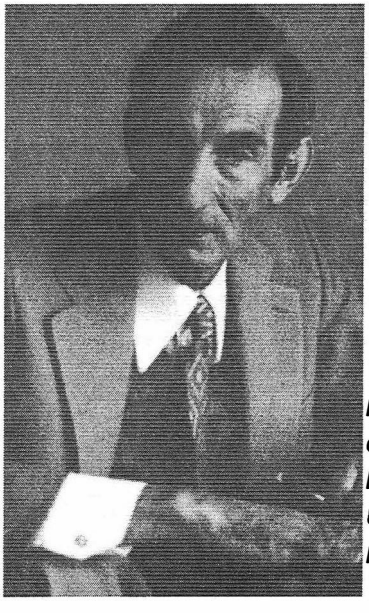
Ces lignes s'adressent uniquement aux forces saines de notre pays, à ceux qui sont capables de faire don de leur personne pour une cause désintéressée, à ceux qui ont juré, comme nous, de vaincre pour sauver la France.

ORGANE GRATUIT

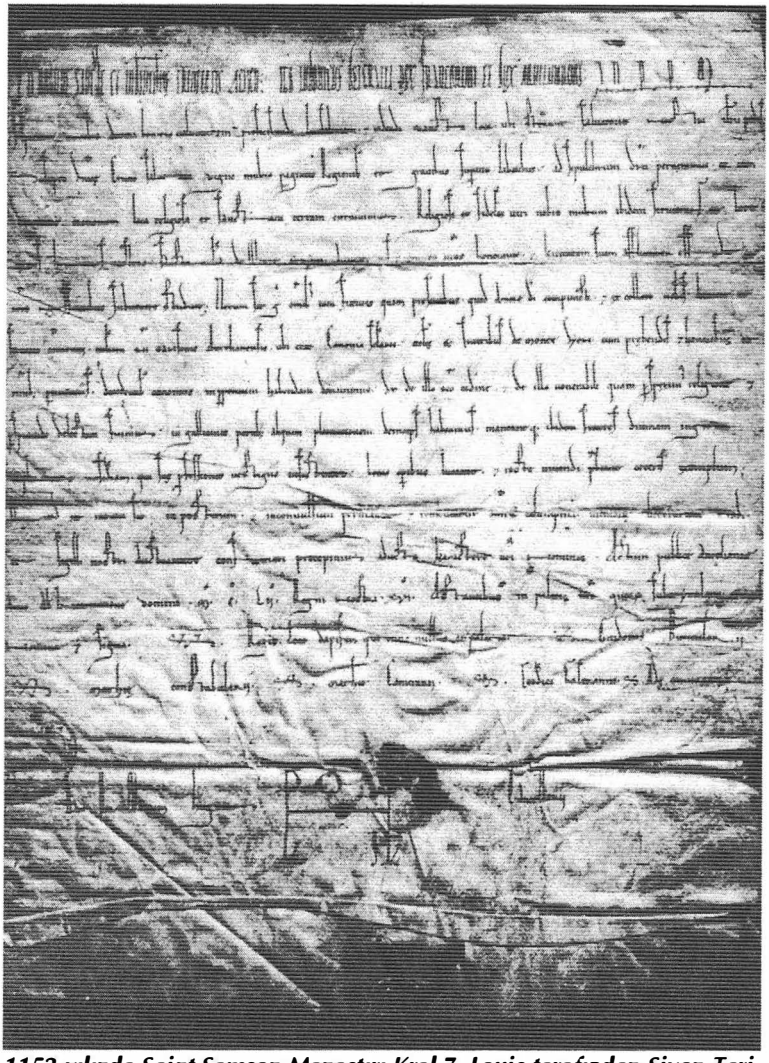
Vaincre'in ilk baskısından illüstrasyon, 21 Eylül 1942.Derginin yayıncılığını ve editörlüğünü yapan 'Pierre de France'ın fotoğrafının görüldüğü ilk sayfa görülüyor. Bu, Pierre Plantard de Saint-Clair'in takma adıdır.

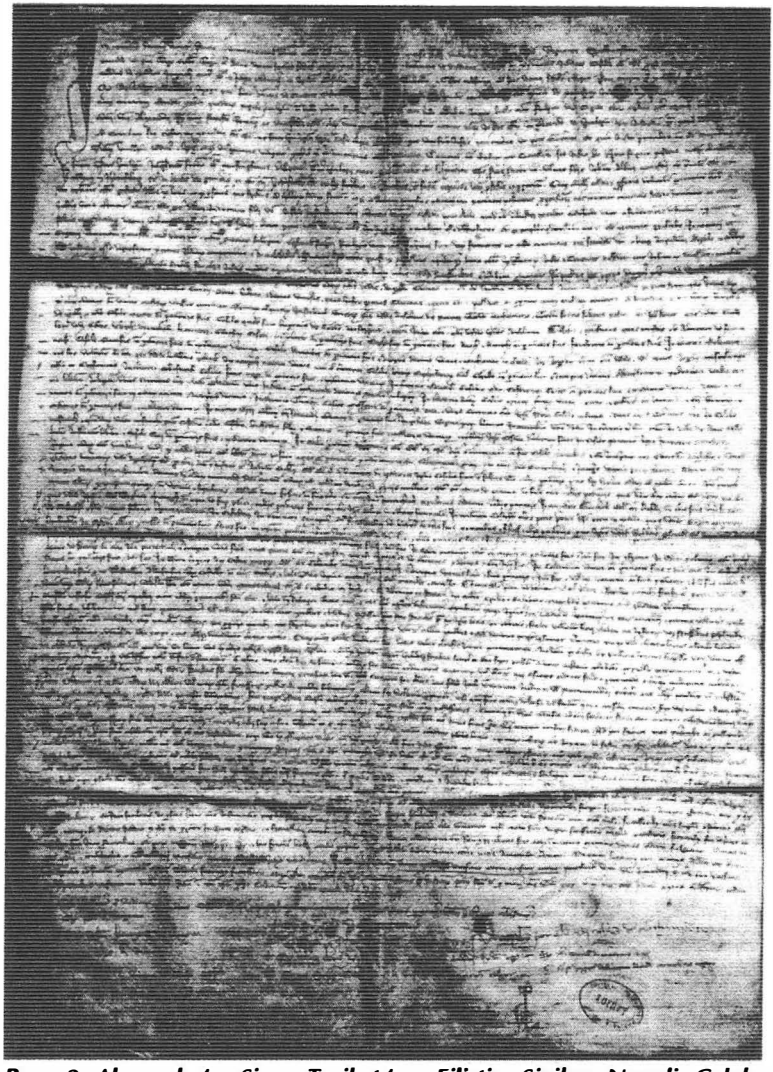
Vaincre'in ilk baskısından illüstrasyon, 21 Eylül 1942.Üstte, Bretanya ve Baravya arasından "Batı Birleşik Devletleri- 1937'den 1946'ya" doğru uzanan yol resmediliyor.

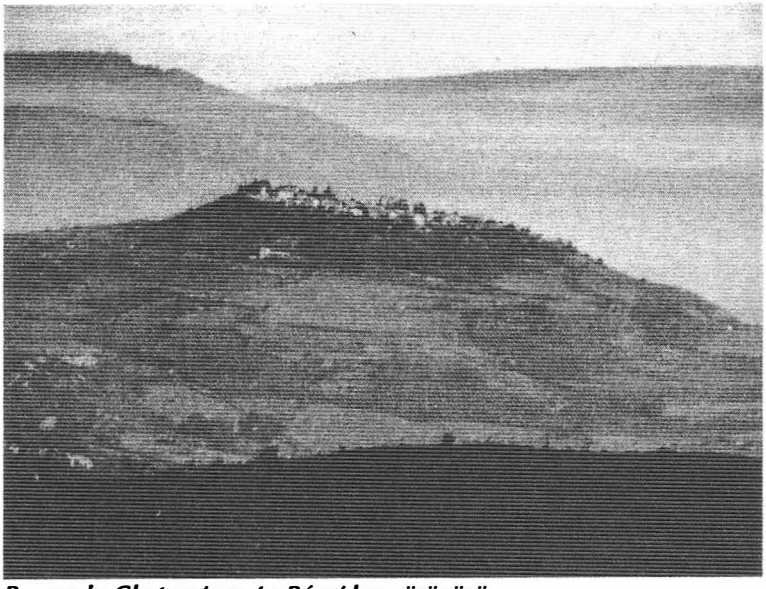
Pierre Plantard de Saint-Clair, 17 Ocak 1981- 10 Temmuz 1984 tarihleri arasında Sion Tarikatı'nın Büyük Üstadıydı. Bu fotoğraf 1982 yılında Paris'te çekildi.

1152 yılında Saint Samson Manastırı Kral 7. Louis tarafından Siyon Tarikatı'na gönderilmiş, bağışlarla ilgili bir ferman.

Papa 3. Alexander'ın Siyon Tarikatı'nın Filistin, Sicilya, Napoli, Calabria, Lombardy, İspanya ve Fransa'daki mal varlığını teyit ettiğini gösteren ferman; bu 1178 tarihli asıl belgenin 1337'de çoğaltılmış resmi suretidir.

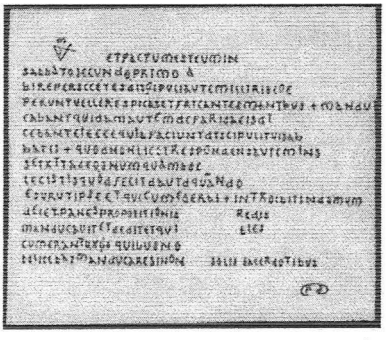
Rennes-le-Chateau'nun Le Bézu'dan görünüşü.

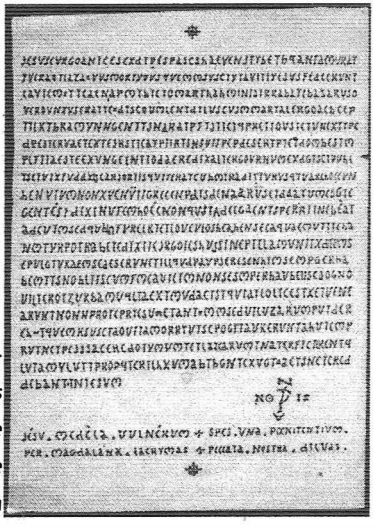
Roque Nègre'den Rennes-les-Bains'e bakan Sals vadisi.

Rennes-le-Chateau ve Rennes-les-Bains arasındaki Roma yolundan bir kesit. Bölgedeki gelişmiş ve karmaşık yol düzeni, erken zamanlardaki nüfus yoğunluğunun büyüklüğüne işaret ediyor.

1891 yılında Abbé Sauniere tarafından Rennes-le-Chateau'da bulunmuş olan ilk ve ikinci belgeler. İlk Latince belge Luka 6:1–5, Matta 12:1–8 ve Markos 2:23-8'i; ikincisiyse Yuhanna 12:1-11'i kapsıyor. İki belge de şifreli iletileri saklıyor.

Titus'un kemeri, Roma. Kudüs Mabedinden Roma'ya taşınmakta olan hazine gösteriliyor.

Bay Plantard ile yüzleşme

Bay Plantard ile görüşmemize giderken, toplamış olduğumuz kanıtları bir araya getirdik. En az üç tane gerçekten önemli malzeme vardı. Bay Plantard'ın bunların bırakın üçünü, birini bile nasıl açıklayabileceğini düşünemiyorduk. Araştırmamızda izlediğimiz istikametten ve neleri açığa çıkarmış olduğumuzdan tabii ki haberi yok sanıyorduk. Onu savunmasız yakalayacağımızdan emindik.

Elimizdeki ilk malzeme John Drick'in ölümüydü. Adam iki yıldır ölüyken 17 Ocak 1984'te bir belgeye imza atmış olmasını M. Plantard nasıl açıklayacaktı?

İkinci nokta yine 'Mise en Garde'daki imzalarla ilgiliydi. Bu imzaların Chicago İlk Ulusal Bankası'nın 1974 Yılı Olağan Raporu'ndakilerle tamamen aynı olmasını nasıl izah edecekti?

Üçüncüsü, tümüyle farklı bir meseleydi. 1979 senesinde, o zamana kadar sadece Pierre Plantard olarak bilinen Bay Plantard, çok daha etkileyici bir unvan kullanmaya başlamıştı: Pierre Plantard de Saint-Clair, Saint-Clair Kontu ve Rhédae (Rennes-le-Chateau'nun eski adı) Kontu. *Kutsal Kan Kutsal Kase* kitabında, bu asil unvanların birdenbire ortaya çıkması hakkında şüpheli yorumlarda bulunmuş, Bay Plantard hakkında kinayeli sözler etmiştik. Kendisi unvanlarını uydurmadığını kanıtlamak için bize pasaportunu göstermiş, doğum sertifikasının da bir fotokopisini vermişti. Her iki belgede de gerçekten adı Plantard de Saint-Clair, Saint-Clair Kontu ve Rhedaé Kontu olarak geçiyordu, babası da Rhedaé Kontuydu. Ancak bundan kısa bir süre sonra kendimiz gidip Paris 7. Bölge Belediyesi'nden Bay Plantard'ın doğum sertifikasının bir kopyasını istedik. Buradan aldığımız doğum sertifikasındaki ayrıntılı bilgiler, hemen hemen tümüyle Plantard'ın bize verdiğindekilerle aynıydı. Ancak belediyeden aldığımız sertifikaya göre Bay Plantard'ın hiçbir asalet unvanı olmadığı gibi, babası da Saint-Clair veya Rhedaé Kontu değildi. Sadece bir 'oda hizmetçisi' olarak geçiyordu.

Tabii ki bu tek başına hiçbir şeyi ispatlamazdı. 'Oda hizmetçisi' doğum sertifikası geçerli olsa bile, bazı sorular hala cevap bekliyordu. Örneğin Bay Plantard, aslının böylesine mükemmel bir 'resmi kopyası'nı nasıl çıkarabilmişti? Kağıt, resmi damgalar ve imzalar kopyalanmış mıydı; öyleyse bunlar nasıl kopyalanmıştı? Her halukarda bir oda hizmetçisi ile Saint-Clair ve Rhedaé Kontu arasındaki tutarsızlık, bir açıklamayı hak ediyordu. Bilhassa bunu Bay Plantard'a aniden, önceden uyarmadan ve bir cevap hazırlayabileceği, en azından durumu belli edecek bir tepkiyi örtbas edebileceği vakti tanımadan sunmamız gerektiğini hissediyorduk.

Bay Plantard ile görüşmemiz öncesinde bir gizemle daha karşı karşıyaydık. Elimizde Chicago İlk Ulusal Bankası'nın 1974 Yıllık Raporu'nun bir kopyası olsa daha iyi olurdu muhakkak, keşke elimizde Drick, Freeman ve Abboud'un imzalarının orijinal kaynağı olsa ve bunu Bay Plantard'ın gözlerinin önüne serebilseydik. Böylece Paris'e yapacağımız yolculuktan bir hafta önce 'Bay Kemp'i aradık ve bize belgenin bir fotokopisini gönderip gönderemeyeceğini sorduk; niçin istediğimizi de tam olarak açıkladık. Bay Kemp bunun sorun olmayacağını, hemen ertesi gün fotokopiyi postaya vereceğini söyledi.

Ertesi gün öğleden sonra 'Bay Kemp'in sekreteri biraz endişeli bir sesle bizi aradı. Bay Kemp kendisine 1974 Yıllık Raporu'nun son sayfasının (üç imzanın olduğu sayfa) bir fotokopisini almasını söylemiş. Sekreter defalarca buna uğraşmış; ama fotokopi bir türlü çıkmamış! Bankadaki tüm makineleri denemiş; ama imzalar bir türlü fotokopiden çıkmamış.

Ertesi gün tekrar 'Bay Kemp'le konuştuk. Kendisi de meseleyi araştırmıştı, açıklaması gayet basit görünüyordu. Yıllık Raporun üzerindeki imzalar (muhtemelen sahtekarlık amaçlı kopyalamayı önlemek için) grafit içermeyen açık mavi mürekkeple basılmıştı. Grafit olmadığında fotokopi de çekilemiyordu.

Bu tabii ki son derece basit bir nedendi. Ancak şimdi ortaya yepyeni bir soru çıkıyordu. Bay Kemp ile birlikte, Si-

on Tarikatı'nın 'Mise en Garde'ının üzerindeki imzaların 1974 Yılı Olağan Raporu'ndan fotokopiyle kopyalandığı sonucuna neredeyse kesin olarak varmıştık. Böyle bir fotokopi yapmak mümkün değilse, Bay Plantard nasıl olup da kopyayı ele geçirmişti?

Tabii ki başka açıklamalar da vardı. Örneğin Olağan Rapor'daki imzaların fotoğrafı çekilmiş, ardından fotoğrafın fotokopisi çekilmiş olabilirdi. Peki, ama neden tam da bu üç imzayı tam olarak kopyalamak için bu denli uğraşılsın? Neden fotokopisi sorun çıkarmayacak başka imzalar kullanılmasın? Eğer bir sahtekar iki yıl önce ölmüş birinin imzasını kullanabilecek kadar dikkatsiz veya beceriksizse, neden başka bir imzayla işini görebilecekken özellikle bu imzalar için bunca çabaya girsin?

Sonraki birkaç gün boyunca, bu bulmaca içimizi kemirmeye devam etti. Ne olursa olsun elimizde Bay Plantard'la yüzleşebileceğimiz üç son derece anlamlı kanıt vardı. John Drick'in imzası nasıl ölümünden iki yıl sonra bir belgenin üzerinde belirebilirdi? Bay Plantard, Mise en Garde üzerindeki imzaların bankanın 1974 Yılı Olağan Raporundaki imzalarla tamamen aynı olmasını nasıl açıklayacaktı? Doğru resmi makamdan alınmış, babasının bir kont değil de oda hizmetçisi olduğunu belirten doğum sertifikasına ne diyecekti? Bu sorularla silahlanmış bir halde, aramızda Öğle Vakti adını taktığımız buluşmaya doğru yola çıktık.

Öğle Vakti

30 Eylül Pazar günü Bay Plantard ile Paris'in gözde mekanlarından, rue de Rome (Roma Caddesi) üzerindeki La Tipia adlı restoranda buluştuk. Daha önceki buluşmalarımızda hep biz önceden gidip kendisini beklemiştik. Ancak bu sefer vaktinde gitmemize rağmen, o bizi beklemekteydi. Birkaç dakika sonra onun bizi başka alanlarda da beklemiş olduğu ortaya çıktı. Biz daha tehlikeli sorularımızı soramadan o bunları cevapladı.

Selamlaştıktan ve hal hatır sorduktan sonra kahvelerimizi söyledik. Küçük bir ses kayıt cihazını çıkarıp masanın

üzerine koyduk. Bay Plantard buna biraz şüpheyle baktı; ancak itiraz etmedi. Ardından bir çantadan, John Drick, Gaylord Freeman ve A. Robert Abboud'un imzaları bulunan Sion Tarikatı 'Mise en Garde'ını çıkardık. Daha bunun hakkında ağzımızı açıp bir şey diyemeden Bay Plantard üç imzayı gösterdi.

'Bunlar mühürle yapıldı, biliyor musunuz?' dedi, eliyle damga basar gibi bir hareket yaparak.

Birbirimize baktık. Daha önce bu olasılığı hiç düşünmemiştik, 'Bay Kemp'in de aklına gelmemişti. Ama tabii ki bir damga 'Mise en Garde' ile Yıllık Rapor üzerindeki imzaların tamamen aynı şekil ve boyutta olmasını açıklıyordu. Büyük iş yerleri, devlet daireleri, büyük miktarda belge basması gereken kurumlar gerçekten de bu tür damgalar kullanırdı. Firma yöneticileri genellikle yüzlerce çeki şahsen imzalamazdı. Ancak Bay Plantard açıkça, 1974 Yıllık Raporu'nda kullanılmış bu damganın elinde olduğunu veya bu damgaya ulaşabildiğini ima ediyordu.

Ama dedik hemen konu değiştirerek, burada imzası olan adamlardan biri...

Ölmüştü, diye lafı ağzımızdan aldı Bay Plantard sıradan bir şeyden bahsedermiş gibi. Evet, John Drick 1982 başlarında öldü. Ancak Tarikat, rutin olarak iç yazışmalarında kendisinin imzasını, ölümünün Tarikat'ta yarattığı boşluk doldurulana kadar kullanmaya devam etti.

Bu açıklama bize yeterince mantıklı veya tatminkar gelmemişti. Ölü bir adamın imzasının bu şekilde kullanılmaya devam edilmesi, hiçbir kurumda alışılagelmiş bir davranış değildi. Ancak Bay Plantard'ın iddiasına karşı çıkmamız da zordu. Bize ne kadar ters gelirse gelsin, kendisiyle Sion Tarikatı'nın iç politikasını veya prosedürlerini tartışacak bir pozisyonda değildik.

Bay Plantard'a 'Bay Kemp' veya Kemp'in Gaylord Freeman ile görüşmesi hakkında hiçbir şey söylemedik. Kendisi de bize bu iki gelişme hakkında bilgisi olduğunu açıkça söylemedi. Ancak laf arasında, konuyu biz açmadan kendisi noktalamak istercesine (ya da bize her şeyi bildiğini göstermek için) geçen Aralık itibarıyla Tarikat'ın tüzüğünün

22. maddesinin resmen kaldırılmış olduğunu söyledi. Dokuz aydır, Tarikat üyeleri, üyeliklerini kabul etmek zorunda değildi. Tam tersine artık Tarikat hakkındaki tüm bilgileri reddetmeleri ve hiçbir bilgi ifşa etmemeleri talimatı verilmişti.

Tümüyle silahsız kalmıştık. Tüm beklentilerimizin aksine Bay Plantard, onu köşeye sıkıştıracağımıza inandığımız tüm noktalara bir açıklama getirmeyi başarmıştı. Bu açıklamaları yaparken hiç bocalamamış, düşünmek için duraklamamış, biraz olsun şaşırmamıştı. Üstelik biz daha sorularımızı sormadan nelerin sorulacağını bildiği kesindi. Bunun sadece iki nedeni olabilirdi. Ya bu adam gerçekten duru görü yeteneğine sahipti ki bu da bize pek mümkün görünmüyordu ya da birileri tarafından uyarılmıştı. Ancak bu tür ikaz kaynakları çok kısıtlıydı ve biz 'Bay Kemp'ten laf çıkmayacağından emindik.

Geriye doğum sertifikalarındaki farklılık meselesi kalmıştı. Biz de bunu ortaya sürdük. Bay Plantard yine gayet sıkkın bir havadaydı. Bir an bile duraksamadı, tek bir kararsızlık veya utanç belirtisi yoktu. Kısa, hafif kederli, hafif de alaycı bir tebessüm belirdi yüzünde; sanki mahremiyetine ve özel hayatına girmiş olmamıza rağmen bizi azmimizden dolayı takdir eder gibiydi. 'Evet,' dedi babasının oda hizmetçisi olarak göründüğü doğum sertifikasını parmağıyla işaret ederek, 'bu belge belediyeye savaş sırasında verildi. O zamanlar herkes böyle yapıyordu,' dedi kayıtsızca. Gestapo, savaş sırasında bütün belgeleri taramış. Özellikle Direnişle bağlantısı olanlarda, Almanları kandırmak için asıl belgelerin yerine sahtelerini koymak, oldukça sık yapılan bir işmiş[4].

En azından bu bilgiyi kontrol edebilirdik. Ertesi gün belediyeye gittik ve elimizdeki çelişkili doğum sertifikalarını oradaki görevlilere gösterdik. Bize dediklerine göre savaş sırasında pek çok belge Almanları aldatmak amacıyla tahrif edilmiş[5]. Pek çok belgenin aslı yok edilmiş, dağıtılmış veya ortadan kaldırılmış. Daire, savaş sonrası tüm belgelerin doğruluğundan emindi. Ancak 1945 öncesi olanları bilmenin hiçbir yolu yoktu. Tek söyleyebildikleri, arşivlerindekilerle karşılaştırma yapabildikleriydi. Bay Plantard'ın babası

bir kontsa, aristokratları ortaya çıkarmaya çalışan Gestapo'dan bunu saklaması son derece doğaldı. Bay Plantard rahatlıkla doğum sertifikasını aldırmış, yerine başka bir sertifika koydurmuş olabilirdi. Savaş sonrasında gidip dairedeki dosya ve kayıtları yeniden düzeltmemişse, dairedeki bilgi de haliyle yanlış olacaktı.

Tarikat'ın Gelecek Planları

La Tipia'daki görüşmemiz sırasında birkaç nokta üzerinde daha konuşuldu. Daha önceki görüşmelerde olduğu gibi Bay Plantard iki anlama çekilebilecek sözler etti. Bir yerde 'Her şey yerli yerinde artık,' dedi. Satranç tahtasında tüm taşlar gereken yerlerinde hizalanmış. " 'Onu' artık hiçbir şey durduramaz" dedi, ama 'o'nun ne olduğunu açıklama veya ayrıntılarını verme zahmetine girmedi. Mitterand'ın gerekli bir basamak olduğunu söyledi. Ancak Mitterand artık amacına hizmet etmiş ve açıklanabilirmiş. Yola devam etme zamanı gelmiş ve artık 'onu' durdurabilecek hiçbir şey yokmuş.

Bay Plantard'a gayet açık bir şekilde Gaylord Freeman'ı şahsen tanıyıp tanımadığını sorduk. Son derece empatik bir tavırla 'Evet' dedi, ses kayıt cihazına konuştuğunun tamamen farkında olarak. Gaylord Freeman gibi önemli bir Amerikalı finansçının neden Fransa'daki bir Merovenj restorasyonla ilgilendiğini sorduk. Bay Plantard duraksadı. Freeman gibi adamlar için başlıca amaç Avrupa'nın birliğidir, dedi: kıtadaki ülkeleri Sovyetler Birliği ve ABD gibi başlı başına bir blok içinde eritecek bir Avrupa Birleşik Devletleri. Bay Plantard aynı zamanda genişletilmiş bir Ortak Pazar'dan da kısaca bahsetti; AET benzeri finansal veya ekonomik bir oluşumdu, tek farkı ABD'yi de kapsayacak olmasıydı. Kısa bir duraklamadan sonra Bay Plantard isteksizce, acı bir yorumda bulundu. Şu anda Sion Tarikatı'nın yakın gelecekteki amaçlarını Merovingian bir restorasyonla karıştırmamızın hata olacağını söyledi.

Bu son nokta yepyeni bir şeydi, bir önceki kitabımızın yayımlanmasından sonra ortaya çıkmış bir gelişme gibiydi.

Bunun nedeni Sion Tarikatı içindeki 'Anglo-Amerikan birlik'ten doğan bir sorun olabilir miydi, diye merak ettik. İngiliz ve Amerikalı üyeler önceliklerin değiştirilmesini, Bay Plantard'ın pek sevdiği asıl tekerkil görüşten uzaklaşıp daha dünyevi, daha yakın vadeli ekonomik ve siyasi ilkelere yaklaşılmasını istemiş, bu nedenle bir iç çatışma doğmuş olabilir miydi? Konuyu biraz açması için üstelememize rağmen Bay Plantard bunu reddetti.

Peki, ya Vatikan? diye sorduk, Bay Plantard'ı biraz daha açıklama yapmaya sevk edebilecek bir ipucu bulma çabasıyla. Görevdeki Papa potansiyel bir müttefik miydi, potansiyel bir hasım mı? Bay Plantard 'iyi Papa' veya 'kötü Papa' diye bir şeyden bahsedilemeyeceği cevabını verdi. 'Bu' (bu dediği her neyse) daha ziyade, Papaların da bağlı olduğu, süre giden bir Vatikan politikasıymış. Ancak her halükarda Vatikan ile bir yakınlaşma sağlanmış. Roma iş birliği yapacakmış. Buna karşılık bazı tavizler verilmesi gerekecekmiş; ancak bunlar ismen olacakmış.

Bu arada kitabınız Vatikan'da pek etki yaratmadı, diye ekledi Bay Plantard. Sanırız, amacı bu tür bilgilerden haberi olduğunu bize göstermekti[6].

21

GÖRÜŞ ALANI GENİŞLİYOR

Bay Plantard'ın yorumları muğlaktı, buna rağmen Sion Tarikatı'nın siyasi çıkarlarını tartışmaya gösterdiği isteklilik bizi şaşırtmıştı. Geçmişte bu tür çıkarları tartışmayı reddetmekle kalmamış, bunların olduğunu bile inkar etmişti. Şimdi niye bu kadar çenesi açılmıştı? Bize gerçekten güvenmeyi mi istiyordu, yoksa işin içinde başka bir iş mi vardı?

Daha da şaşırtıcı olanı, Bay Plantard kendisiyle yüzleşmeyi planladığımız tüm potansiyel kanıtları şu veya bu şekilde etkisiz kılmıştı. Bu kadarla da kalmıyordu. Kanıt karşısında hiçbir şekilde şaşırmamıştı. Her şey, önceden uyarılmış olduğuna işaret ediyordu. Ancak hiçbir şeyi ispatlamak mümkün değildi ve bunları 'Bay Kemp'e anlattığımızda onun da aklı aynı derecede karıştı.

Her halukarda, Bay Plantard'a yılbaşında vermiş olduğumuz sözden kurtulmuştuk artık. Telefon görüşmemizde Bay Plantard'a, kendisinin istediği yüz yüze görüşmeyi yapmadan Gaylord Freeman'la doğrudan temasa geçmeyeceğimize söz vermiştik. Bir sonuç getirmese de o görüşmeyi yapmıştık. Bu nedenle Chicago'da bulunan Gaylord Freeman'a 'Bay Kemp' ile görüşmesine istinaden bir yazı yazıp, o görüşmede söylediklerini yazılı olarak doğrulayabilir mi, diye sorduk.

Biraz kısa ve kaba bir cevap aldık. Bize yazdığı mektupta Bay Freeman, tıpkı 'Bay Kemp' ile görüşmesinde olduğu gibi Sion Tarikatı üyeliğini, Bay Plantard'ı tanıdığını ve bizim onunla temasa girmemize yol açan olayları inkar etti. İmzaların Chicago İlk Ulusal Bankası 1974 Yılı Olağan Raporundan 'alındığını' kabul etti. Hiçbir kitapta adının geçmesini istemediğini belirtti. Mektubunda, yine Bay Kemp ile görüşmesinde olduğu gibi, bu meselenin peşinden gitmeye isteksiz gibi görünüyordu. Adının ve imzasının kullanılma şekli hakkında daha fazla bilgi edinmeyi istemiyordu.

Bay Plantard ile Paris'teki görüşmemizden üç hafta sonra kendisinden bir paket aldık. Pakette bize yazılmış kısa bir not ve Sion Tarikatı üyelerine hitaben yazılmış iki mektubun kopyaları vardı. İlk mektubun başında, Mise en Garde'da da bulunan Sion Tarikatı anteti vardı. 10 Temmuz 1984 Cahors tarihliydi, yani La Tipia'daki görüşmemizden iki buçuk ay öncesi.

Mektupta Bay Plantard, Tarikat üyelerine Tarikat'taki üyelik ve Büyük Üstad'lıktan resmen istifa etmiş olduğunu duyuruyordu. Blois'da 17 Ocak 1981 tarihinde Büyük Üstad seçilmiş olan Plantard, 'sağlık' ve 'şahsi ve ailevi bağımsızlık' nedenleriyle kendisinin ve ailesinin Tarikat'taki haklarından feragat etmek zorunda kalmıştı. İstifa, Tarikat'ın iç yönetmeliği uyarınca altmış gün içinde yürürlüğe girecekti. Sayfanın altında ise '16 Eylül 1983 kararı' notunu düşerek muhtemelen tüzüğün 22. maddesine atıfta bulunmuştu. Tarikat'ın tüm üyeleri bundan böyle 'kimliklerini gizli tutmaya' ve Tarikat üyeliklerine ilişkin tüm sorulara 'olumsuz cevap vermeye mecburdu'. Ardından 'belgeler sadece kod ile tanınacaktır' şeklinde esrarlı bir ifade vardı; ama bunun bir şifre mi yoksa davranış şekli mi olduğu belli değildi.

İkinci mektup bir sonraki gün olan 11 Temmuz'da yine Cahors'da yazılmıştı. Bu sefer mektubun anteti Bay Plantard'ın şahsi antetiydi; bir çember içinde altın renkli bir zambak, altında 'Et in Arcadia Ego...' yazısıyla birlikte kırmızı arması görünüyordu. Ardından gelen metinse Tarikat'ın 'sevgili kardeşlerine' hitap ediyordu. Bay Plantard Büyük Üstadlıktan yeni istifa etmiş olduğunu tekrarlıyor,

Rahip François Ducaud-Bourget'nin tavsiyesiyle 10 Temmuz 1943 tarihinde alınmış olduğu Tarikat'ta 41 yılını geçirmiş olduğunu; ancak Büyük Üstad olarak geçirdiği üç buçuk yıl içinde üstlendiği muazzam iş yüküne ve sık sık çıkmak zorunda olduğu seyahatlere sağlık durumunun artık elvermediğini belirtiyordu.

Ardından başka unsurların da istifa etmesine neden olduğunu yazıyordu. 'İngiliz ve Amerikalı kardeşlerimizin bazı manevralarını' tasvip edemediğinden, ayrıca kendisinin ve ailesinin bağımsızlığını sağlamak istemesi yüzünden istifa ettiğini belirtmişti. Kararında etkili olan bir neden daha vardı; kendisiyle ilgili çeşitli "sahte ya da tahrif edilmiş belgelerle ilgili basında, kitaplarda ve kopyaları Fransız Ulusal Kütüphanesi'nde bulunan bazı kitapçıklarda" yazanlar. Örnek olarak doğum sertifikalarını, on yıldan eski imzaları taşıyan Sion Tarikatı belgelerinin reprodüksiyonlarını ve şahsına yönelik hakaretleri vermişti ki bunlara karşı 16 Aralık 1983'te Nanterre'de dava açmıştı. Sonunda mektubu, kardeşlerinin 'daha iyi bir toplum oluşturma amaçlarında zafer kazanmasını' dileyerek kapatıyordu.

Bu iki mektubu ne yapacaktık? Bunlar ilk bakışta son derece açık ve dürüst görünüyordu. Ancak bu mektuplarda dikkati çeken, tam da üç hafta önceki görüşmemizde sözünü ettiğimiz noktaların her birine ayrıntılarıyla değinilmesiydi. O görüşmemiz sırasında Bay Plantard demek ki artık Sion Tarikatı'nın Büyük Üstadı, hatta üyesi bile değildi. Gelgelelim istifa mektupları sanki bu görüşmeden *sonra* yazılmış gibiydi. Öte yandan son yedi buçuk aydır bir şeylerin döndüğünden şüphe yoktu. 'Anglo-Amerikan birlik'le yaşanan sorunlara önceden değinilmişti. Tüzüğün 22. maddesinin kaldırılmasına ilişkin gönderme yapılmıştı. Hatta Bay Plantard'la ilkbahar ve yaz ayları boyunca görüşmek şöyle dursun telefonda konuşmakta bile yaşadığımız zorluklar, Tarikat içindeki bazı rahatsızlıkların yansıması olabilirdi.

Bay Plantard'ın bu iki mektupla ilgili bize yazmış olduğu not, bu açıdan bakıldığında daha da ilginçti. Notta bize bunları, gizli istifa mektuplarının kopyalarını göndermek ve *Mart 1984'ten bu yana Sion Tarikatı ile herhangi bir şekilde*

ilgili tüm görüşme ve röportajları resmen reddettiğini doğrulamak amacıyla yazmış olduğunu belirtmişti. İtalik harfle yazılı bölüm, Bay Plantard'ın mektubunda ısrarla altı çizilerek vurgulanmıştı. Sanki bu mektup Tarikat'ın diğer üyelerinin görmesi ve onaylaması (veya onaylamaması) için yazılmış bir resmi açıklamaydı. Bay Plantard bize değil de bir başkasına, Mart ayından beri kimseye Tarikat ile ilgili bir şey söylememiş olduğunu gösterme çabasındaydı. Daha sonra bizimle Eylül ayında görüştüğünde, istifasının yürürlüğe girmesi için gereken altmış gün geçmişti. Bize konuştuğu sırada Tarikat'ın Büyük Üstadı, hatta üyesi bile değil, sıradan bir vatandaştı. Biz La Tipia'daki masada sohbet ederken muhtemelen yeni bir Büyük Üstad seçilmiş, en azından atanmış olmalıydı.

Bay Plantard'ın istifası hakkında fazla bilgi yoktu. Haberi alınca telefon açtığımız Louis Vazart, açıkça hayal kırıklığına uğradı. Bunun acı bir darbe olduğunu ve "tümü iyi olmayacak" diyerek, önemli değişikliklerin meydana gelebileceğini söyledi, başka da bir şey demedi. Chérisey Markisi ise mektuplarımızın hiçbirine yanıt vermedi, telefonlarımıza da çıkmadı. Bay Plantard da aynı şekilde, resmi bir yılbaşı tebrik kartı haricinde, ortadan kayboldu.

Çelişkili Açıklamalar

Bay Plantard'ın istifasının bizce en az dört açıklaması olabilir:

> Sion Tarikatı'nın tarihçesini 12. yüzyıldan 16. yüzyıla kadar çıkartmıştık. Ancak 1619'dan sonra Tarikat giderek yeraltına inerek, kimi zaman başka örgütlerin adı altında faaliyet gösterdi, kimi zaman tümüyle gözden kayboldu. Belki de bazı dönemlerde ortadan kalkmıştı. 1956 kayıtlı modern Sion Tarikatı ise asıl Tarikat'tan kalan belgeleri kullanan Bay Plantard ve birkaç yakın arkadaşının bilinmeyen sebeplerle yaptığı bir tür espri, uydurmaca olabilirdi. Oynadıkları oyun ve nedenleri ne olursa

olsun, bu iş en az otuz yıldır sürmekteydi; ancak bu şekilde sağlanan finansal imkanlardan çıkar sağlamaya yönelik açık bir girişimde bulunulmamıştı. Ama (eğer bu senaryo doğruysa) 1984 yılı içinde bir ara belki bizim araştırmalarımız üzerine veya belki de başka bir şey yüzünden, Bay Plantard artık çok ileri gittiğine karar vermişti. Guardian Sigorta, daha da ötesi İlk Chicago Ulusal Bankası'yla bağlantılı isimlerin, ciddi yasal sonuçların veya kamuoyunda bazı utanç verici açıklamaların da etkisi olmuş olabilir. Sonuç olarak, Bay Plantard bu işe tümüyle bir ara vermek için bir oyun hazırlamıştı. Tarikat'tan istifa ettiği iddiasıyla, Tarikat'ın faaliyetlerinden artık hiç haberi olmadığını söyleyebilecekti. Ancak Bay Plantard'ın 'istifası' ile aslında Sion Tarikatı da artık varolmamalıydı.

Sion Tarikatı meçhul kaynakları ve nüfuzuyla gerçek, bona fide bir örgüt olarak mevcuttu; ancak Bay Plantard şahsen zan altındaydı. Belki de bize Drick, Freeman ve Abboud'un imzalarının bulunduğu belgeyi göndermekle çizgiyi aşmış ve Tarikat'ın çalışmalarından, bize göndermeye yetkili olmadığı bir bilgiyi vermişti. Belki de Bay Chaumeil veya bir başkası, yayımlandığı takdirde siyasi veya başka anlamda ciddi utanç kaynağı olabilecek malzemelere sahipti. Belki de Fransız hükümeti veya İsviçre'deki banka hesabına para yatıran kimse, işleri zorlaştırmıştı. Her halükarda Bay Plantard Tarikat için bir mesuliyet olmuştu veya olmak üzereydi ve çıkarlarını korumasının en iyi yolu istifa etmekti. Belki istifa etmesi için baskı bile yapılmıştı, bu baskı ya istihbarat servislerinin birinden ya da 'Anglo-Amerikan birliği' gibi iç fraksiyonlardan gelmişti.

İstifa mektupları göründüğünden farklı bir anlam taşımıyordu, satır aralarında okunacak bir şey yoktu. İki mektubunda da belirttiği nedenlerden dolayı Bay Plantard istifa etmeyi kendi seçmişti. Tari-

kat'taki kardeşleri de Louis Vazart ve bizler kadar şaşırmıştı ve yeni bir Büyük Üstad ya seçilmişti ya da seçilmek üzereydi.

1956 yılına kaydolmuş Sion Tarikatı Bay Plantard'ın uydurması da nüfuzlu bir ulusararası gizli örgüt de bu iki uç nokta arasında herhangi bir şey de olabilirdi. Ne olursa olsun Bay Plantard bu noktada kendisini biz de dahil olmak üzere yersiz sorular soran her türlü meraklıdan kurtarmayı uygun görmüş, bu nedenle bir oyun oynamıştı. Onun sözde istifası sayesinde Tarikat eskisi gibi faaliyetlerine devam edecek, Bay Plantard ise hala aktif bir üye ve hatta belki de Büyük Üstad olmasına rağmen, Tarikat'ın faaliyetlerinden haberdar olmadığını rahatça iddia edebilecekti. Aralık 1983'te tüzüğün 22. maddesini kaldırtmıştı; ancak aslında 22. maddeyi olumlu bir şekilde tersine çevirmiş, Tarikat'ın tüm üyelerine Tarikat'la bağlantılarını inkar etmelerini emretmişti. Sözde istifa mektupları yazarak yaptığı, aslında kendi kurallarına uygun bir şekilde davranmaktı. Durum buysa istifası sahteydi.

Görebildiğimiz kadarıyla bu dört olasılık mevcuttu. Tabii bu dört olasılığın çeşitlemeleri ve kombinasyonları da mümkündü. Bay Plantard üzerinde Tarikat'tan, muhtemelen Anglo-Amerikan kesimden gelen bir baskı olduğu kesin gibiydi. Ayrıca dışardan da bilemediğimiz bir müdahale şeklinde gelen baskılar vardı. Ayrıca bir de kasti yanlış bilgilendirme meselesi vardı. Bunun bir kısmı şüphesiz şahsen Bay Plantard tarafından yayılmıştı; ancak bir kısmı başka kaynaklardandı. Başlarda yanlış bilgilendirmenin özellikle bize yönelik olduğunu düşünmüştük; ancak bunun bir kısmı da Bay Plantard'a yönelik olmuştu.

Durum değerlendirmesi yaparken birden Bay Plantard'ın istifası için bir açıklama daha aklımıza geldi. İçinde birazcık bile doğruluk payı varsa, en şaşırtıcı ve önemli neden bu olacaktı. Bay Plantard'ın paketini aldıktan bir hafta sona bir başka anonim kitapçık daha aldık; daha doğrusu

bunda takma ad kullanılmıştı. Sadece 'Cornelius' imzası vardı. Daha önceki bir kitapçıkta olduğu gibi, 'Cornelius' adlı bir yazarın *Sion Tarikatı'nın Skandalları* adlı kitabının çıkacağına dair bir nottu. Ne yazık ki söz konusu belgede yazanları burada veremiyoruz; çünkü şimdiki haliyle bu son derece kışkırtıcı bir belge. İçerdiği iddialardan hiçbiri kanıtlanmadığı gibi, tanınmış uluslararası isimler hakkında en az yarım düzine iftira yer alıyor. Ancak, ana noktalar hakkında bilgi verebiliriz.

> Eski bankacı Michel Sindona o zamanlar dolandırıcılıktan İtalya'da hapisteydi ve İtalyan soruşturmacı Giorgio Ambrosoli cinayetinde suç ortaklığından suçlanıyordu (Sindona Mart 1986'da zehirli kahve içerek öldü). 'Cornelius'a göre, Ambrosoli'nin öldürülmesi emri aslında, ülkesinde halen faaliyet gösteren saygın bir İtalyan politikacı tarafından verilmişti. Söz konusu adam da Sion Tarikatı'nın üst düzey üyelerinden biri olup, Pierre Plantard'ın 1981'de Büyük Üstad olarak seçilmesinde rol oynamıştı. Katilin Vatikan'ın eski bankası Banco Ambrosiano skandalıyla ve 1982'de Londra'daki Blackfriars Köprüsü altında asılı bulunan İtalyan bankacı Roberto Calvi'nin gizemli ölümüyle de bağlantılı olduğu ima ediliyordu.
>
> 'Cornelius'a göre bizzat Michel Sindona ve bazı başka Amerikalı bankacılar da Sion Tarikatı ile doğrudan veya dolaylı olarak ilgili bazı karanlık finansal işlemlere karışmıştı.
>
> Mayıs 1974'te, o zamanlar dini nedenlerden dolayı bekar olan Vatikan'ın baş sözcüsü Kardinal Jean Danielou, bol miktarda kötü niyetli dedikoduya ve söylentiye yol açacak bir şekilde ölü bulunmuştu. İşin içinde bir gece kulübünün striptizcisi ve ciddi miktarda para vardı[1]. Kardinal Danielou gençken Jean Cocteau ile yakın ilişkiye girmiş, Cocteau'nun *Oedipus rex*'inin Latince çevirisini yaparak, Fransız kültür çevrelerinde isim yapmıştı. Cocteau ile

ilişkisi üzerinden, Kardinal muhtemelen Saint-Clair Pierre Plantard ile de tanışmış olmalıydı. 'Cornelius'a göre, Kardinal Danielou, Sion Tarikatı ile gizli finansal işlere karışmıştı. Michele Sindona ve diğer bankacıların dalaverelerinde de rol oynadığı idda ediliyordu. Resmen kalp krizi nedeniyle gerçekleştiği belirtilen ölümü, 'Cornelius'un ima ettiğine göre kaza değildi.

'Cornelius' ayrıca Sion Tarikatı'nın hem İtalyan mafyasıyla hem de P2 olarak bilinen ve varlığı, faaliyetleri ve üyeleri 1981'de ilk kez açıklandığında büyük gürültü koparan İtalyan Masonlar Locası'yla yakın ilişkide olduğunu iddia ediyor. Özellikle İtalyan General Dalla Chiesa'nın mafya tarafından öldürülmesinden ve iki büyük İtalyan finans skandalından bahsetmiş.

19 Ocak 1981'de (yani Pierre Plantard de Saint-Clair, Sion Tarikatı'nın Büyük Üstadı seçildikten iki gün sonra), Cornelius'un iddiasına göre Tarikat'ın üst düzey üyelerinden biri P2'nin Büyük Üstadı Licio Gelli ile görüşmüş. Söylendiğine göre görüşme, Paris'te Roma Caddesi'ndeki La Tipia restoranında yapılmış.

Yoğun araştırmalara rağmen Cornelius'un iddialarından hiçbirinin kanıtlanamadığını belirtmeliyiz. Ortada kanıt olmadığından Cornelius'un yazıları ancak iftira olarak görülebilir ve dediğimiz gibi bunun yasal sonuçları olacaktır. Bildiğimiz kadarıyla bu yazılar geniş bir çevreye yayıldı. Buradaki iddialar şüphesiz gazeteciler tarafından araştırılıyordur veya araştırılmış ve kanıt olmadığından çöpe atılmıştır. Ancak şayet 'Cornelius'un iddialarından birinde biraz olsun gerçek payı bulunursa, pandoranın kutusu açılmış demektir. Ne de olsa 'Cornelius' Sion Tarikatı'nı mafya ve P2 ile aynı kefeye koymuş. Sadece insanların kafasında bile olsa, Sion Tarikatı'nın faaliyetlerini, mafyanın gizli dernekler ve istihbarat servisleriyle örtüştüğü, büyük şirketlerin Vatikan'la el sıkıştığı, gizli amaçlar için muazzam paraların döndüğü, siyaset, din, casusluk, finans ve organize suçun

arasındaki sınırı belirleyen çizgilerin giderek silinmeye başladığı, Avrupa'nın karanlık yeraltı dünyasına yerleştirdi.

Tek başına bu bile Bay Plantard'ı istifa etmeye veya kendisiyle birlikte Sion Tarikatı'nı karanlığa çekmeye itmiş olabilir.

Tarikat Kayboluyor

Bay Plantard'ın istifasıyla birlikte, Sion Tarikatı hakkında gelen bilgiler de tümüyle kurudu. Bay Plantard'a telefonla bile olsa ulaşmak, her zamankinden daha da zorlaştı. Louis Vazart eskiye göre çok daha ketum'laştı, diğerleriyse yer yarılıp içine girmiş gibiydi. Temmuz 1985'te ise, Philippe, Marquis de Chérisey'in ölüm haberine, onu tanımış olan herkes gibi biz de üzüldük. Sion Tarikatı'nın rolü ile M. Chérisey'in buradaki rolü ne olursa olsun, kendisinin araştırmamız boyunca karşılaşmış olduğumuz en keyifli, en yaratıcı, en özgün ve belki de en parlak insan olduğuna şüphe yoktu. Ayrıca edebi alanda bundan çok daha fazla tanınmayı hak etmiş, son derece yetenekli bir yazardı.

Bay Plantard'ın istifası sonrasında Sion Tarikatı gerçekten de kayıplara karıştı. 1956'dan beri kendisini yeterince azimle arayanların az çok erişebildiği bir mesafedeydi. 1979'dan beri Tarikat'a ve Büyük Üstadına doğrudan ulaşabiliyorduk ve bir önceki kitabımız yayımlandıktan sonra Tarikat, kamuoyunun önüne çıkmaya hazır görünüyordu. Ardından birdenbire gölgelerin arasına geri çekildi, faaliyetlerinin üzerine bir perde çekti ve takip edilebilecek hiçbir iz bırakmadı. Tarikat içindeki 'Anglo-Amerikan'ın amaç ve öncelikleri ve olaya müdahil dış çıkarlar ne şekildeyse, bunlar Bay Plantard'ın itibarını zedelemeyi, hatta işinden el çektirmeyi başarmış, böyle yapmakla bütün Tarikat'ı gözlerden uzaklaştırmış gibiydi.

Bu arada kendi araştırmamız da bizi, 'Cornelius'unkilere kabaca paralel olan belli yönlere çekmeye başlamıştı. Tarikat'ı P2 ve mafyayla ilişkisi olduğu iddialarına itibar edemezdik. Bu iddiaları destekleyecek hiçbir kanıt yoktu. Zaten bu tür örgütler işin içinde olsa bile, bunların Tarikat

ile aynı çizgide mi, karşıt çizgilerde mi olduğunu söyleyemezdik. Reklamını yaptığı kitabı hiç yayımlanmayan 'Cornelius'un yazdıkları, sırlarını ifşa etmektense uydurmaca yoluyla Tarikat'ı karalama teşebbüsü olabilirdi.

Yine de Sion Tarikatı'nın gerçekten de biraz karanlık bir dünyada bazı çıkarlarının olduğu ve bazı faaliyetler yürüttüğü giderek daha fazla açığa çıkmaya başladı. Avrupa'daki Hıristiyan Demokrat partiler, Avrupa birliği taraftarı çeşitli hareketler, kralcı çeteler, yeni-şövalye birlikleri, Özgürmason tarikatları, CIA, Malta Şövalyeleri ve Vatikan'ın birlikte sürüklendiği, şu veya bu nedenle geçici olarak zaman zaman bir araya geldiği, ardından yine birbirinden ayrıldığı bir dünyaydı. Burada sorulacak başlıca soru, Tarikat'ın birbiriyle gevşek bir şekilde bağlantılı tüm bu örgüt ve çıkarlar ağının tam olarak neresinde durduğuydu. Daha güçlü, daha karanlık güçler tarafından piyon olarak manipüle edilen sayısız küçük dernekten biri miydi? Gerçekten paylaşılan bir değerler hiyerarşisi veya durumun gerektirdiği bir geçici ittifak nedeniyle, bilerek kendini bu güçlerin hizmetine mi sunmuştu? Yoksa gerçekten ipleri elinde tutan güçlerden biri miydi?

22

ŞÖVALYE DİRENİŞİ VE AVRUPA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Önceki araştırmamızda, Sion Tarikatı'nın izini sürmeye ve böylece son asırlardaki varlığını teyit etmeye çalışmıştık. Diğer bir deyişle, bugünkü tarikatın kendi şeceresiyle ilgili olarak öne sürdüğü iddiaların doğruluğunu ya da en azından akla yakınlığını teyit etmeye çabaladık. Bu konuda, bizi şaşırtacak ve ilk baştaki kuşkularımızdan arındıracak derecede başarı da kazandık.

Tarikatın kendisine dair iddiası, 1090'da (veya başka açıklamalara bakılırsa 1099'da) Sion Tarikatı olarak kurulduğu yönündeydi. İlk elden belgelerin sağladığı kanıtlar ışığında, Kudüs dışındaki Sion Dağı'nda gerçekten de bir manastırın kurulmuş olduğunu ve anlaşılması güç ve özel bir dini düzenin emanetçisi kılındığını tespit edebildik[1]. 19 Temmuz 1116'ya gelindiğinde Sion Tarikatı'nın adı resmi ferman (berat) ve belgelerde çoktan zuhur etmişti[2]. 1152 tarihli bir başka ferman bulduk; Fransa Kralı VII. Louis'nin mührünü taşıyan bu ferman, tarikata Avrupa'daki ilk önemli yerleşim hakkını, Orleans'da veriyordu[3]. 1178 tarihli ve Papa III. Aleksander'ın mührü bulunan sonraki bir fermanda ise tarikata sadece Kutsal Topraklar'da değil, Fransa, İspanya ve İtalyan yarımadasının dört bir yanında (Sicilya, Napo-

li, Kalabriya, Lombardiya) belli toprakların verilmesi onaylanıyordu[4]. İkinci Dünya Savaşı'na dek Orleans Belediye Arşivleri'nde Sion Tarikatı'na mahsus 20 belge bulunduğunu biliyoruz; ne yazık ki bu belgelerden on yedisi hava bombardımanları sırasında yok olmuştur.

Böylece, bugünkü tarikatın, kökenleriyle ve varlığının ilk asrıyla ilgili açıklamalarını teyit edebilir durumdayız. Benzer şekilde, tarikatın sonraki gelişimine atıfta bulunan diğer açıklamaları da teyit edebiliyoruz. Toprak kazanımlarına dair yalın tarihler ve listelere ilave olarak, Prieure'nin kendi içine kapalı bir soylu aileler ağıyla (ki bunların tümü Fransa'yı 5 ve 8. asırlar arasında yöneten Merovenj Hanedanı'nın mirasçıları olduklarını iddia etmektedirler) ilişkisini teyit etmekte de zorlanmıyoruz. Bu yüzden söz gelimi hiç tanınmayan bir şövalyenin, Jean de Gisors'un soyundan gelen bir aile, tarikatın faaliyetlerinin ön saflarında yer alıyor ve aynı ailenin, Tapınak Şövalyeleri'nin ilk Büyük Üstadı olan Hugues de Payen'in ailesi ile ilişkili olduğu görülüyordu. Tarikat tarihinde aynı derecede önemli akrabalık ilişkisine sahip başka bir aile Saint-Clair Ailesi'ydi; bu aile, Prieure'ün bugünkü sözcüsü ve 1981–84 yılları arasındaki Büyük Üstadı Pierre Plantard de Saint-Clair'in de atasıdır. Gerçekten de araştırmamız, bugünkü tarikatın iddialarında ima edilen bir şeyi kesin olarak ortaya koymuştur: Tarihi boyunca Prieure de Sion büyük oranda bir aile kuruluşu, belli bazı kraliyet ve aristokrat evlerinde odaklanan bir örgüt olmuştur.

12. asırdan 17. asrın başlangıç yıllarına uzanan dönem hakkındaki atıflarda Prieure ismi kullanılmıştır. 1619 tarihinden sonraki belgelerde, Prieure'den rahatsızlık duymaya başlayan Fransa Kralı XIII. Louis'nin Orleans'daki mevkiyi Tarikat'ın elinden aldığı ve mülklerini de Cizvitlere verdiği ifade edilmektedir[5]. Bunun ardından Prieure de Sion tarih kayıtlarından, en azından bu isimle, 1956'ya kadar adeta silinmiş gibidir. Tekrar ortaya çıkışı, Fransız resmi gazetesinde kaydedilmesiyle olmuştur. Ancak bugünkü tarikat, 1619 ile 20. yüzyıl arasında faaliyet gösterdiği konusunda ısrarlıdır; belli tarihsel olaylarda rol oynadığı, belli tarihsel gelişmeler-

de de payı olduğu iddiasındadır. Kafalarda soru işareti uyandıran olayları ve gelişmeleri gözden geçirdiğimizde, perde arkasında birbiriyle uyumlu şekilde çalışan, bazen başka kurumları paravan olarak kullanan örgütlü ve etkili bir kadronun varlığına dair tartışmasız kanıtlar bulduk. Bu kadronun belli bir adı yoktu, fakat bütün göstergeler onun gerçekten de Sion Tarikatı olduğu yönündeydi. Dahası, Merovenj Soyu'ndan geldiğini iddia eden, birbiriyle bağlantılı aileleri içerdiği açıkça belliydi. Gerek 16. yüzyılın dini entrikaları ve savaşlarında, gerekse 17. yüzyılda Fronde olarak bilinen ayaklanma veya 18. yüzyılın Masonik komplolarında, kesinlikle aynı ailelerden gelen ve tek bir tutarlı amaç doğrultusunda iş gören nesiller rol oynamıştır.

Bu temelde, günümüz Prieure de Sion'u ile 1619'da Orleans'taki mülkleri elinden alınan aynı adlı Tarikat arasında doğrudan bir soy bağı olduğunu teyit edebiliyoruz. Aradaki 330 yıl zarfında Prieure'nin, birçok paravan Tarikat'ın çatısı altında veya imkanları aracılığıyla ayakta kaldığı ve faaliyetini sürdürdüğü açıkça görülmektedir. Söz gelimi Prieure ile 17. yüzyıl Fransa'sındaki Compagnie du Saint-Sacrament; Paris'teki Saint-Sulpice'i mesken edinen, bağnazlık bir yana aşırı heterodoks olan din adamları; 17. yüzyıl Almanya'sındaki gizemli 'Rosicrucian'lar; 18. yüzyıl Bağımsız Masonları'nın belli çevreleriyle ve 19. yüzyılın siyasi komploları ve belli bir kesime hitap eden ezoterik cemaatleri arasında bağ kurabiliyoruz. Bu tür örgütler aracılığıyla ve hep aynı ailelerin sürekli dayanışması sayesinde, 1619'dan günümüze kesintisiz bir devamlılık söz konusu olmuştur.

Peki, bugünkü durum nedir? 1979'daki ilk karşılaşmamızda Plantard konumunu gayet sarih bir biçimde açıklamıştı. Bize söylediği kadarıyla, tarikatın tarihinden bahsetmeye kesinlikle hazırdı. Fakat geleceğe dair sadece örtük ipuçları lütfedecek ve bugüne dair de bilinenden farklı bir şey söylemeyecekti. O gün bu kadarıyla yetindik, fakat 1983 ve 1984'te bu tavrını biraz olsun değiştirdi. Bize, Sauniere'in parşömenlerini İngiltere'ye getirdiği söylenen mühürlü belgeler ve Drick, Freeman ve Abboud'un imzalarını

taşıyan 'Mise en Garde'ı gösterdi. Bu belgeler bizi, Guardian Sigorta Şirketi ve First National Bank of Chicago'nun yönetim kurullarına kadar götürdü. Fakat bu çabalar sonuç vermedi ve hiçbir kesin kanıt sağlamadı. Tümüyle yanlış bilgilerden menkul bir çıkmaza sürüklendik. Bulduğumuz yanıtlardan fazla, cevap bekleyen bir yığın soruyla karşılaştık. Bugünkü Prieure'nin izini sürmek, adeta samanlıkta iğne aramak veya bir serabın peşinden koşmak gibiydi. Tam uzanıp tutacağımızı düşündüğümüz noktada buharlaşıyor, birkaç adım ötemizde olduğunu sandığımızda uzaklara savruluyordu. Elde ettiğimiz kanıtlar kısa süre sonra kendi kendini geçersiz kılıyor veya daha çok gizem üretmekten başka işe yaramıyor ya da kendi üzerine kapanan yanıltıcı bir aynalar prizmasına dönüşüyordu.

Kaldı ki bu intiba konusunda yalnız da değildik. Plantard'ın istifasını takip eden yıl, tam zamanlı, profesyonel bir araştırmacı çalıştırmaya başladık. Araştırmayı yürüten kadın, bir dizi tanınmış yazarın yürüttüğü projede 35 yıllık tecrübe edinmişti. Hem kendisi hem de eski bir asker ve Direniş mensubu olan kocası, çeşitli sağlam bağlantılara ve biz yabancıların ulaşamayacağı çevrelere girme imkanına sahipti. Kadın, Fransız bürokrasisiyle uğraşmak, kütüphanelere ve arşivlere, yanı sıra resmi dairelere girip çıkmak konusunda da kesinlikle daha uzmandı. Ve Fransa'da ikamet ettiği için de daha avantajlı konumdaydı; bizim haftalar boyu dolanacağımız labirentleri veya yumakları daha kısa sürede çözebilirdi. Belli bir resmi daire belli bir vakitte kapandığında veya belli bir şahıs görüşmek için uygun olmadığında, daima bir sonraki gün veya hafta geri dönüp bunları yoklama şansı vardı.

Kendisi bize son derece değerli bilgiler sağladı. Çoğunlukla imkansız gibi görünen yerlerden veriler topladı ve araştırmalarını etkileyici bir titizlikle yürüttü. Tehditlere kulak asmadı, yanıltıcı bilgilere kanmadı veya kaçamak yanıt verenlerin peşini bırakmadı. Ancak bütün çalışma hayatı boyunca bu kadar çok çıkmaz sokak, kilitli kapı, kaba tavır ve gizem dolu çelişkiyle karşılaşmadığını itiraf etmekten de kendini alamadı. Bizim adımıza yaptığı her görüşmede,

başlangıçta gayet sıcak ve yardıma hazır tutum takınanlar, malum konular gündeme gelince bir anda huysuzlanıyor, susuyor, hatta düşman kesiliyorlardı. Kadına ve kocasına bütün bu araştırma sürecinden ne sonuç çıkardıklarını sorduk. Kesinlikle bizimle aynı fikirdeydiler: Ortada gizlenen bir şeyler olduğuna kuşku yoktu.

'Vaincre' Gazetesi

Bununla birlikte, sadece Prieure de Sion'un kendisinden değil, bağımsız kaynaklardan da hiç değilse bir miktar bilgi elde edilebileceği de anlaşılmıştı. Plantard'ın kaçamak tavrı ile yanlış bilgilerden ve resmi mercilerin ketumluğundan oluşan manzaraya rağmen, tarikat ve onun eski Büyük Üstadı hakkında bazı şeyler öğrenmeyi başardık. Elde ettiğimiz veriler, İkinci Dünya Savaşı yıllarına dek geriye giden bir dönem için tarikatın bir kısım faaliyetlerini takip edebilmemizi sağladı.

İlk karşılaşmamızdan kısa bir süre sonra Plantard bize 11 Mayıs 1955 tarihini taşıyan ve Paris'te Poirier Murat tarafından verilmiş olan yeminli bir ifade gönderdi; bu şahıs kendisini bir Legion d'Honneur şövalyesi, bir ordu madalyası sahibi ve Fransız direnişine mensup eski bir subay olarak tanımlıyordu. Verdiği ifadeye göre Murat, Plantard'ı 1941'den beri tanıyordu. Yanı sıra, Plantard'ın 1941–43 yılları arasında Vaincre adlı bir 'Direniş gazetesinin' editörlüğünü yaptığını anlatıyordu. İfade ayrıca, Plantard'ın Gestapo tarafından Ekim 1943'ten Şubat 1944'e kadar Fresnes Hapishanesi'nde tutulduğu bilgisini veriyordu.

Murat'ın ifadesinin sahte olup olmadığını kontrol etmek için Fransız ordusuna yazılı başvuruda bulunduk. Aldığımız yanıtta ordunun elinde ilgili arşivlerin bulunmadığı ve Fransa Arşivleri'nin Genel Müdürü'yle temasa geçmemiz gerektiği belirtiliyordu. Yanı sıra yazdığımız mektubu Paris Emniyet Müdürlüğü'ne de iletmişlerdi; Emniyet'ten de Fresnes'teki hapishanenin müdürüyle ilişki kurmamız tavsiyesini aldık. Bunun üzerine ilkin Fransa Arşivleri genel müdürüne yazdık ve bize Paris Devlet Arşivleri'yle temasa geçmemiz söylen-

di. Paris Devlet Arşivleri'nin tavsiyesi de doğrudan Fresnes Hapishanesi'ne yazmamız gerektiği oldu. Fresnes ise başvurumuza yanıt olarak, niye böyle bir araştırma yaptığımızı sordu ve araştırmamızın ayrıntılarını öğrenmek istedi. İstenen ayrıntıları ve fotokopileri, Poirier Murat'ın ifadesini de ekleyerek gönderdik. Hiçbir yanıt alamadık.

Araştırma sürecinde defalarca karşılaştığımız muamele işte buydu. Fakat araştırmacımız bu tür oyalamalara prim vermeyecek biri olduğunu da defalarca gösterdi. İnatçılığı sayesinde nihayet Fresnes'ten bir yanıt koparmayı başardı. Ne var ki bu pek aydınlatıcı bir yanıt değildi: "...Fresnes'teki tutuklu kayıtlarının araştırılması sonucunda, Ekim 1943 ve Şubat 1944 tarihleri arasında burada Plantard adında birinin kaldığına dair herhangi bir iz bulamadık." Poirier Murat, o anlı şanlı Legion d'Honneur şövalyesi, ordu madalyası sahibi ve Fransız Direnişi'ne mensup eski subay yalan ifade mi vermişti? Eğer öyleyse buna niye gerek duymuştu? Öyle değilse, Fresnes'te M. Plantard'a dair niye bir kayıt yoktu? Kayıt ortadan kaldırılmış mıydı? Veya meçhul nedenlerden dolayı, öyle bir kayıt hiç olmamış mıydı?

Plantard'ın ilişkilendirildiği 'Direniş Gazetesi' Vaincre ile ilgili girişimlerimiz, çok daha başarılı sonuçlar verdi. Vaincre'in[6] altı nüshasını bulduk ve anladığımız kadarıyla, sadece altı sayı yayımlanmıştı. Beklentilerimizin aksine, bunlar şüphe uyandıran, gelişi güzel basılmış yüzeysel gazeteler değildi. Yasa dışı yayımlandıklarını gösteren hiçbir şey yoktu. O dönemde Fransa'da bulunması neredeyse olanaksız olan epey kaliteli bir kağıda basılmışlardı ve üstelik içlerinde çizim ve fotoğraflar da vardı. İlk sayının Poirier Murat'ın şirketi tarafından 1379 nüsha basıldığı açıkça belirtiliyordu. Altıncı sayıya gelindiğinde, 4 bin 500 adet basıldığı iddia ediliyordu. Bütün bunlar göz önüne alındığında, Vaincre, yetkililerin bilgisi dahilinde olmaksızın girişilmesi mümkün olmayan bir riskti. Yanı sıra, arkasında hatırı sayılır parasal destek bulunan bir girişim olduğu da belliydi.

Altı sayıyı incelediğimizde, Vaincre'in pek 'Direniş Gazetesi' sayılamayacağını da gördük. İçindeki makaleler ki bunlar imzalı ve bazı durumlarda tanınmış yazarların imza-

sını taşıyan yazılardı, esasen bilinemezciliğin, efsanelerin ve su katılmamış fantezinin bir bileşimiydi. Söz gelimi, Atlantis hakkında bir yığın şey yazılmıştı. Eski Kelt 'bilgelik geleneğine' ve onun günümüze taşınan efsanevi temalarına ve tezahürlerine bilhassa vurgu yapılıyordu. Yanı sıra, bir tür neo-Zoroastaryen Teozofisi'nin, Tibetli bilgelerle ve Himalaya'daki gizli kentlerle liberal bir harmanlanışı da vardı. Ancak hepsinin ötesinde, Vaincre'in, Alpha Galates adlı belli bir Tarikat'ın veya grubun yayın organı olduğu iddia ediliyordu.

Alman işgali ve Vichy rejimi altında Bağımsız Masonlar da dahil, gizli cemaatler katı şekilde yasaklanmış ve bu tür grupların üyeleri için ağır cezalar öngörülmüştü. Neticede Alpha Galates, öyle olduğu her halinden belli olsa da kendisini gizli bir cemaat olarak tanımlamıyordu. Bunun yerine kendisini bir şövalye veya yeni şövalye grubu olarak sunuyordu. Şövalyeliğin ilkeleri tekrar tekrar vurgulanıyor ve Vaincre'deki makalelerin büyük kısmı şövalyelikle ilgili konulara, söz gelimi Fransa'nın şövalyeliğin esas kaynağı olması ve şövalyeliğin modern dünyadaki rolü gibi konulara değiniyordu. Vaincre ve Alpha Galates'a göre, şövalyelik Fransa için ulusal dirilişin aracı olacaktı: "...şövalyeliğin yerini hiçbir şey tutamaz; zira ülkemiz, şövalyeleri işe el atmaksızın kendisini diriltemez[7]."

Karanlık ve Orta çağ denen dönemlerdeki ilk evriminde, şövalyelik kurumu özellikle ruhsal bir temele dayandırılmıştı. Baron, kont veya marki, dük gibi, soyluluğun geleneksel unvanları, sosyal ve siyasi statünün, sahip olunan toprağın ve ataların da ifadesiydi. Fakat şövalye mahmuzlarını ve kılıcını, şahsi erdemiyle ve temiz ahlakıyla kuşanırdı. Sonradan şövalyeliği hak etmenin koşulları iyice ayağa düşürüldü ve en nihayetinde sıradan bir hizmet (bir başbakanın halkın gözündeki imajını cilalamak da dahil) karşılığında verilen küçük bir ödüle dönüştü. Ne var ki Vaincre ve Alpha Gates, orijinal ve geleneksel anlamda bir şövalyelikte ısrar ediyordu: "Şövalye ruhsal bir ideal olmaksızın yaşayamaz; o, gelecek nesiller için ahlaki, entelektüel ve ruhsal bir güç kaynağıdır[8]."

Vaincre'e bakılırsa, Alpha Galates 27 Aralık 1937'de Fransız Resmi Gazetesi'nde kayıt altına alınmıştı. Fakat Resmi Gazete Haziran 1937'den Nisan 1938'e dek tarandığında, nedense böyle bir kayda rastlanmamaktadır. Bununla ilgili, Fransa Savunma Bakanlığı'na yazdığımızda ne Vaincre ne de Alpha Galates'tan haberdar olmadıkları ve bu isimlere dair herhangi bir kayda rastlamadıkları yanıtını aldık. Emniyet Müdürlüğü de bilgisi olmadığını kaydetti; fakat sonradan Emniyet'in özel bir dairesinde aslında Alpha Galates'a ve onun liderlerine dair dosya tutulduğunu öğrendik. Her ne olursa olsun ve resmi makamların bütün reddiyelerine rağmen, Vaincre'in var olduğuna ve ona katkıda bulunanlar arasında Alpha Galates üyelerinin de bulunduğuna kuşku yok.

Vaincre yazarlarından biri olan Robert Amadou, bugün belli bir kesime hitap eden ve Masonik konularda kalem oynatan tanınmış bir yazardır; yanı sıra bir Martinci ve İsviçre Büyük Alper Locası'na bağlı bir locanın yetkilileri arasındadır[9]. Bir başka önde gelen yazar, savaş öncesinde tanınmış bir sağcı reklamcı olan Profesör Louis Le Fur idi. Elbette, sonradan Vichy rejimine destek verdiği için gözden düştü. Bununla birlikte, Alman işgali sırasında bir düşünür sıfatıyla belli bir ün kazandı ve kendisine Petain tarafından üniversitede önemli bir mevki verildi[10]. O günlerde Louis Le Fur, yabana atılmaması gereken bir isimdi. Ciddi ve takdir edilesi bir girişim olarak görmedikçe isminin Vaincre gibi bir gazete ile birlikte anılmasını istemezdi. Yazılarından birinde, sekiz yıldır Alpha Galates'ın bir üyesi olduğunu ilan ediyordu. Tarikat'ın diğer üyeleri arasında, savaştan önce ölen ünlü bir havacı olan Jean Mermoz'un ve belli bir kesime hitap eden bir yazar ve şiirleri hala belli düzeyde itibar gören orta halli bir mistik şair olan Gabriel Trarieux d'Egmont'un da adlarını sayıyordu.

Vaincre'e göre, Alpha Galates üyeliği iki genel gruba ayrılıyordu: 'Lejyon' ve 'Falanj'. 'Lejyon'un rolü belirtilmiyordu. 'Falanj'ın rolü ise felsefi araştırma ve gelecekteki şövalyeliğin inşası olarak tanımlanıyordu. İlginç olan şu ki Annemasse'da emniyet tarafından çıkarılan 1956 yönetme-

liklerinde de Prieure de Sion, 'Lejyon' ve 'Falanj' adında iki gruba ayrılmıştı.

Kısmen bu temele dayanarak, başta Alpha Galates'in Prieure de Sion'un sadece bir başka paravan örgütü olduğunu düşündük. Ancak asıl mesele bu değildi. M. Plantard bize şahsen, Prieure'ye 10 Temmuz 1943'e dek katılmadığını ifade etmişti. İstifasına eşlik eden mektupta bu ifadeyi tekrarlamakta ve Prieure'ye Abbe François Ducaud-Bourget'nin himayesi altında alındığını eklemekteydi. Diğer taraftan, Vaincre ve Alpha Galates ile ilişkisi en az bir yıl öncesine dayanmaktadır. M. Plantard'ın verdiği kronolojiye bakıldığında, Alpha Galates ve Prieure de Sion'un iki ayrı örgüt olduğu sanılabilir. Elbette ilkinin, ikincisi için bir tür yan örgüt veya belki de bir yandaş toplama servisi gibi çalıştığı da düşünülebilir. Her durumda Prieure'nin, M. Plantard'ı kabul etmesi için, Alpha Galates'ın yaptıklarından hoşlanmış olması gerektir. Ve iki grubun konumlarının, birebir aynı olmasa bile, birçok bakımdan oldukça benzerlik taşıdığı da anlaşılmaktadır. Bu özellikle şövalyeliğe yapılan vurguda açıkça görülür. Dahası, Vaincre'e yazanların belli bir kısmı, daha sonra Prieure ile alakalı yayınlarda boy göstermektedir.

Tam da Vaincre'in ilk sayısında, editör ve yönetici olarak 'Pierre de France' adı verilmekte ve fotoğrafı da yayınlanmaktadır. Fotoğrafın M. Plantard'ın gençlik hali (o sıra 22 yaşındadır) olduğuna kuşku yoktur. 21 Eylül'de ise Vaincre, Pierre de France'ın Alpha Galates'ın Büyük Üstad'lığına getirildiğini bildirmektedir. Vaincre'in 21 Aralık 1942 tarihli dördüncü sayısında ise Pierre de France adı, Pierre de France-Plantard şeklinde düzeltilir. Adresi de (10 rue Lebouteux, Paris 17), Alpha Galates'ın karargahı veya merkez ofisi olarak gösterilir.

Mistik ve şövalyelikle alakalı karakterine rağmen Vaincre siyasi duruştan da yoksun değildir. Louis Le Fur'un katılımının da işaret ettiği gibi, gazete açıkça Vichy yanlısıdır ve Petain'e destek konusunda yer yer ateşli bir coşku sergilemektedir. İlk sayıda Petain'e ithaf edilmiş bir methiye vardır ve Alpha Galates, "Şövalyeliğin Büyük Mekanı", "ana vata-

nın hizmetçisi" ve "Mareşalin yardımcısı" olarak nitelenmektedir. Vaincre'in sayfalarında, Nazilerin azgın propagandasını anımsatan çirkin anti-Semitik ifadelere de sıkça rastlanmaktadır: "Vatanımızı ayağa kaldırmak için... yanlış dogmaları... ve artık demokratik olmaktan çıkıp çürümüş Yahudi-Mason ilkelerini... ortadan kaldırmamız lazım[11]."

Diğer yandan, Vaincre'in yayımlandığı dönemi ve koşulları da unutmamak gerekir. Fransa'nın büyük bölümü Alman birliklerince işgal edilmişti, Gestapo her tarafta kol gezmekteydi ve Alman otoritelerinden ve onların Fransız yardakçılarını atlatıp yayın çıkartabilen pek az çevre vardı. M. Plantard, Vaincre gibi iyi hazırlanmış bir gazeteyi çıkarıp de Gaulle'ü desteklerken oldukça büyük zorluklar yaşamış olmalıdır. Vaincre'in sayfalarında yer alan her şeye temkinli yaklaşmak gerekir, zira gazete Almanların da okuyacağı düşünülerek basılmıştır. Gazete, hayatta kalmak için işgalcilerin gönlünü okşayan belli ifadeleri ister istemez kullanmak ve resmi çizgiden çok fazla uzaklaşmamak zorundaydı. Zaten kendisine Vaincre'den tavizkar bazı ifadeler gösterdiğimizde M. Plantard da hiç şaşırmadı ve içinde bulundukları koşulları hatırlattı. Vaincre'in Vichy yanlısı ve Petainci yüzeyinin altında şifreli mesajlar ve talimatlar içerdiğini ima etti; bu şifrelerin Direniş için olduğu aşikar.

Bütün bunlar göz önüne alındığında dahi Vaincre'i bir "Direniş Gazetesi" olarak nitelemek güçtür. Fakat gazeteyi, belli bir kesime hitap eden, tuhaf yazıların basıldığı, doğrudan doğruya Vichy ve Petain yanlısı bir yayın olarak bir kenara atmak da aynı ölçüde zordur. Her ne kadar siyasi ve dini bakımdan muhafazakar olsa da Abbe François Ducaud-Bourget Fransız Direnişi'nde aktif bir rol oynamış ve Direniş Madalyası almıştır. Eğer Ducaud-Bourget gerçekten M. Plantard'ın Prieure de Sion'a alınmasına kefil olduysa, M. Plantard, Alpha Galates veya Vaincre'in, önceden sanıldığı gibi, Almanlarla iş birliğine yanaştığını savunmak mümkün değildir. Dahası Vaincre, Legion d'Honneur şövalyesi, Ordu Madalyası sahibi ve Fransız Direnişi'ne mensup eski bir subay olan Poirier Murat tarafından basılmıştır. Bir başka düzeyde işlev görmediği ve Direnişe bir şekilde

hizmet etmediği sürece, Murat'ın Vaincre gibi bir gazeteye katkı yapması mümkün görünmemektedir. Son olarak, aşağıda görüleceği gibi, ortada M. Plantard'ın sonradan Charles de Gaulle ile kurduğu bir ilişki de vardır. De Gaulle'ün eski iş birlikçilere karşı tavizsiz düşmanlığı ise gayet iyi bilinir. M. Plantard gerçekten bir iş birlikçi olsaydı, de Gaulle ile asla dostluk kuramazdı.

M. Plantard, Alpha Galates ve Vaincre'yi temize çıkaracak kadar güçlü bir başka kanıt daha var. İşgal altındaki Fransa'da en ağzı bozuk yayınlardan biri, Au pilori adlı bir mizah dergisiydi. Au pilori coşkulu bir biçimde Nazi yanlısıydı, azgın bir anti-Semitik ve anti-Masonik tavrı vardı. Kendisini Yahudileri ve Bağımsız Masonları ya da öyle olduğu düşünülen insanları bulup mimlemeye adamıştı. Bu insanların adını ve adresini yayınlıyor, böylece Gestapo'ya yardım etmeye çalışıyordu. Dolayısıyla Au pilori'nin saldırdığı birinin "kötü" olduğunu söylemek mümkün değildir. 19 Kasım 1942'de Au pilori, M. Plantard, Alpha Galates ve Vaincre hakkında küçümseyici bir yazı yayımladı. Au pilori somut suçlamalar yöneltmiyor, fakat üçünü de küçük düşürmeye çalışıyordu. Ve M. Plantard'ın adresini de yayımlamıştı; o koşullarda bu, Gestapo bir yana, parti haydutlarının saldırı ve Vandalizm'ini teşvik etmekten başka bir şey değildi.

Vaincre'in üçüncü sayısı Au pilori'nin saldırısına karşı savunmadan ibaretti. Alpha Galates'ın üyelerinden birinin, Au pilori'ye bilgi sızdırdığından kuşkulanıldığı için kovulduğu açıklanıyordu. Vaincre, Au pilori'yi tekzip mahiyetinde Alpha Galates'ın hedeflerini tekrar sayıyordu. Bu hedefler şöyle tarif ediliyordu:

> Fransa'nın coğrafi sınırları dahilinde birlik bütünlüğü ve Alman işgali altındaki bölgelerle Vichy'nin kontrolündeki bölgeler arasındaki sınır hattının ortadan kaldırılması;
> Fransa'nın bütün enerji ve kaynaklarının ulusun bağımsızlığı için seferber edilmesi ve bilhassa genç Fransızların zorunlu hizmete tabi kılınması;
> Ana ilkesi "Dayanışma" olan "yeni bir batılı düze-

> nin", "genç bir Avrupa şövalyeliğinin" yaratılması. Her bir Avrupa ülkesinde, "Dayanışma" adıyla bilinecek olan bu Tarikat'ın, "Birleşik Batı Devletleri'nin ilk aşamasını" teşkil etmesi[12].

O dönemin koşulları ele alındığında, Vaincre'in Au pilori'ye karşı savunması ne ikna edici ne de başarılı sayılabilir. Vaincre üç sayı daha yayımlandıktan sonra kapatıldı ve kanıtlar, gazetenin büyük baskı altında olduğunu gösterir niteliktedir. Vaincre'in kapanmasıyla beraber, M. Plantard'ın faaliyetleri ve kariyeri de geçici olarak sır perdesine bürünmüş gibi görünmektedir. Fakat Vaincre'in işlediği temalar daha sonra, sadece Prieure de Sion'un himayesi altında değil, diğer örgütlerde de tekrar su yüzüne çıkacaktır.

Araştırmamızın amaçları bakımından bu temalardan en önemlisi Avrupa Birleşik Devletleri'dir. Daha önce de işaret ettiğimiz gibi, Vaincre kendisini Au pilori karşısında savunurken, Avrupa Birleşik Devletleri'ni (veya Birleşik Batı Devletleri) Alpha Galates'ın başlıca hedefi saymaktaydı. Bu, yeni bir Avrupa şövalyeliği fikrinin yanında, gazetenin en baskın temalarından biriydi. Söz gelimi gazetenin ilk sayısında, ufukta doğan güneşe doğru at süren bir şövalyenin illüstrasyonu vardır. Gittiği yolun üzerinde "Birleşik Batı Devletleri" yazısı okunmaktadır. Yolun başlangıcında 1937 yılı yazısı görünmektedir. Yolun sonunda yükselen güneş ise 1946 yılı olarak belirtilmiştir. Yolun bir yanında Britanya diğer yanında ise Bavyera ibareleri okunmaktadır[13].

Savaştan çok önce Profesör Louis Le Fur, 'Enerji' adlı küçük bir grubun kurucuları arasındaydı. Bu grubun içinde ve Le Fur'ün en yakın mesai arkadaşları arasında, sonraları tanınmış bir Fransız siyasetçi haline gelen Robert Schuman adlı bir adam da vardı[14]. Schuman'ın hayali, Batı Avrupa'nın kömür ve çelik sanayilerini birleştirmekti. Ancak bunu, daha geniş çaplı bir siyasi varlığın, yani bir Avrupa Federasyonu veya Avrupa Birleşik Devletleri'nin sadece ilk adımı olarak görüyordu. Müteakip yıllarda Schuman, Le Fur ve diğerlerinin Vaincre'de ifade ettiği fikirlerden de yararlanarak, EEC'nin (eski adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu-

bugünkü Avrupa Birliği) başlıca mimarlarından ve yol göstericilerinden biri haline geldiler.

Kreisau Topluluğu

Vaincre'in 21 Ocak 1943 tarihli beşinci sayısında, Alpha Galates'ın yeni Büyük Üstadı Louis Le Fur, Pierre de France Plantard hakkında övgü dolu bir yazı yayımlamıştır. Le Fur metnin gidişatı içinde 'büyük bir Alman'dan, grup içindeki bir Üstad'dan alıntı yapar. Sözü edilen elli sekiz yaşındaki 'büyük Alman', 23 yaşındaki Pierre de France'a yakıştırılan olağanüstü bir açıklama yapmaktadır:

> İspanya'ya gitmek için ayrılmadan önce, Tarikat'ımızın en sonunda Pierre de France'ın şahsında hak ettiği bir başkan bulduğunu söylemekten memnuniyet duyuyorum.
> Bu yüzden görevime giderken tamamen müsterihim: görevimi ifa ederken birçok ölümcül tehlike ile karşılaşacağım, fakat son nefesime kadar şiarımın Alpha'ya bağlılık ve onun şefine sadakat olacağını biliyorum[15].

Bu açıklama, Hans Adolf von Moltke'ye isnat edilir; Moltke Almanya'nın en prestijli ve etkili ailelerinden birine mensup, önde gelen bir diplomattır. 1934'te Almanya'nın Polonya Büyükelçiliği'ne atanmıştır. 1938'de kendisine Almanya'nın bir sonraki Britanya Büyükelçisi gözüyle bakılmaktadır. Bu açıklamanın kendisine isnat edildiği dönemde daha yeni İspanya Büyükelçiliği'ne atanmış ve 1943 Mart'ında bu ülkede ölmüştür.

Hitler ve Himmler ile dostane ilişkileri olsa da Moltke aslında 'iyi bir Alman'dı. Kont Helmut James von Moltke'nin birinci kuzeni ve yakın çalışma arkadaşıydı. Aynı zamanda Claus von Stauffenberg'in de kuzenlerinden biriydi. Bir başka kuzeni olan Peter Yorck von Wartenburt'un kız kardeşi ile evlenmişti. Helmut James von Moltke, Peter Yorck von Wartenburg ile beraber, ünlü Kreisau Toplulu-

ğu'nun lideriydi. Bu topluluk, Hitler'e karşı Alman Direnişi'nin sivil kanadıydı. Kont Claus von Stauffenberg ise, Reich'a yönelik askeri komplonun mimarı ve esinleyicisiydi. Bu faaliyetin doruk noktası, Hitler'e karşı Rastenburg'daki karargahında 20 Temmuz 1944'te düzenlenen bombalı suikast girişimi oldu.

Kısacası, Vaincre'in sayfalarında M. Plantard'a arka çıkan ve kendisini Alpha Galates'ın bir üyesi olarak tanıtan kişi, Nazi rejimini devirmek amacıyla Almanya merkezli yürütülen bir çabanın ön saflarında yer alıyordu. Hans Adolf, İspanya'ya atandığı sırada, kuzeni Helmut James von Moltke, Müttefiklerle İsveç üzerinden gizli barış pazarlıkları yapmakta, Hitler'i devirmek için yardım almaya ve Hitler'in ardından kurulacak yeni, demokratik Alman Hükümeti için en uygun barış şartlarını garanti altına almaya çalışmaktaydı. Hans Adolf Moltke de kısa süre sonra İspanya'daki büyükelçilik makamında benzer gizli pazarlıklara girişecekti. Savaş sonrasına dek açıkça bilinmese de o alıntıda ifa edeceğini söylediği 'görev'de işte buydu ve kendisini bekleyen hayati tehlikelerin farkında olduğunu söylerken de son derece haklıydı[16].

Bugün Claus von Stauffenberg, Helmut James von Moltke, Peter Yorck von Wartenburg ve Üçüncü Reich'a karşı komplo planlayan diğer arkadaşları, gerek Almanya'da gerekse dünyada birer kahraman olarak kabul edilirler. 20 Temmuz'daki bombalı suikast girişiminin yıl dönümü ulusal tatildir ve resmi adı da Stauffenberg Günü'dür. Ne var ki bugüne dek Alman Direnişi'nin kıtadaki diğer direniş hareketleriyle ilişkisi olduğuna dair hiçbir kanıta rastlanmamıştır. Tarihçiler, Alman Direnişi'nin, Avrupa'nın diğer köşelerindeki gizli operasyonlar ağından tamamen bağımsız olduğuna inanırlar. Belki gerçekten de öyledir. Fakat Hans Adolf von Moltke'nin Vaincre'deki ifadeleri, onun Alpha Galates'ın, yani belli bir kesime hitap eden bir şövalye tarikatının çatısı altında faaliyet gösteren gizli bir cemaatin üyesi olduğuna işaret etmektedir. Yanı sıra, esas olarak Alpha Galates ve onun Büyük Üstadı'na bağlılık içinde olduğunu da göstermektedir. Gerçekten de Alpha Galates,

Hitler'e karşı Alman Direnişi ile Fransa'daki direniş hareketleri arasında bir bağ kurmuş olabilir mi?

Helmut James von Moltke, yazdığı bir mektupta, kendi komplocular grubunun 1942 sonuna dek herhangi bir Fransız örgütüyle hiçbir bağı olmadığını kabul etmektedir. Moltke, yaşanan hatırı sayılır zorlukların ardından, 'Fransa haricindeki birçok işgal bölgesindeki gruplarla ilişkiler kurulduğunu, Fransa'da bunun gerçekleşmemesinin nedeninin, köklü ilkelere dayanan etkili bir muhalefetin yokluğu' olduğunu söylemektedir[17]. Ne var ki kısa süre sonra, 'Paris'teki adamımızdan' dem vurmaya başlar; ancak tarih araştırmacıları söz konusu adamın kimliğini henüz ortaya çıkaramamıştır. Vaincre'in ilk sayısının 1942 yılı sonunda, o yılın ekim ayında yayımlanması belki bir tesadüftür, ama yabana atılmayacak bir tesadüf olduğu da ortadadır.

Alpha Galates'in Vaincre tarafından anlatılan hedefleri ile Moltke'nin Kreisau Topluluğu'nun hedefleri arasında kesinlikle birçok ortak nokta vardı. İkisi de gençlik hareketlerine ve Avrupa gençliğinin gücünü hareket geçirmeye gözünü dikmişti. Her ikisi de Avrupa'nın dirilişi için ısrarla, bir ahlaki ve ruhsal değerler hiyerarşisini temel alıyor, muhalefetin, Moltke'nin sözleriyle, "köklü ilkeler üzerine inşa edilmesini" öngörüyordu. İkisi de yönelimleri bakımından esasen şövalyeciydi. Ve her ikisi de Avrupa Birleşik Devletleri'nin nihai kuruluşuna kendilerini adamıştı. Savaştan önce bile böyle bir federasyon Kreisau Topluluğu tarafından yüceltilmiş ve teşvik edilmişti. Sonrasında bu fikir, Moltke ve arkadaşları için savaş sonrası güdülecek siyasetin köşe taşlarından biri halini aldı. Bir yorumcuya göre Kreisau Topluluğu'nun 'uzun vadeli hedefi bir Avrupa Devletler Federasyonu, yani Avrupa Birleşik Devletleri' idi[18].

Bu amaç doğrultusunda Kreisau Topluluğu, 1943'ün başlarında, İsviçre'deki Britanya Dış işleri Bürosu'nun temsilcileriyle temasa geçti. Aynı zamanda yine İsviçre'de bulunan önemli bir Amerikalı yetkiliyle, CIA ajanlarından Allen Dulles ile yakın ilişki kurdular.

23

DE GAULLE'ÜN DÖNÜŞÜ

Vaincre'in 1943 başlarında kapanmasıyla birlikte, M. Plantard da ortadan kaybolur. Sonraki on iki yıl zarfında ona dair herhangi bir iz bulamadık. Ardından, 1956'da Prieure de Sion Fransız resmi gazetesinde kendisini resmen kayıt altına aldırmıştır. Aynı zamanda İsviçre sınırındaki Annemasse yakınlarında bulunan Saint-Julien-en-Genevosis'da bölge yöneticiliğiyle beraber Tarikat'ın kurallar silsilesi olduğu iddia edilen bir kitapçık yayınlar. O kitapçığın bir nüshasını elde ettik. Sonrasında bize, elde ettiğimiz kitapçığın sahte olduğu söylendi ve gerçek olduğu iddia edilen bir başka kitapçık verildi. Fakat sahte olsun veya olmasın, bölge yöneticiliğiyle ile birlikte tayin edilen kurallar, sahneye bir kez daha M. Plantard'ı çıkarmaktadır. M. Plantard burada Prieure dę Sion'un Genel Sekreteri olarak adlandırılmaktadır. Prieure'nin de Alpha Galates gibi, 'Lejyon' ve 'Falanj' olarak bölündüğü belirtilmektedir. Birincisinin 'havarilikle görevli' olduğu, ikincisinin ise 'geleneğin bekçisi' olduğu vurgulanmaktadır. Kurallar silsilesine göre, Tarikat, hepsi şövalye unvanlarına sahip olan dokuz aşamadan oluşmaktadır. Tarikat'ın, son derece kapalı bir jargonla yazılmış olan kuralları, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Genel kurul, birliğin bütün üyelerinden oluşur. Bu, 729 bölge, 27 lonca ve 'Kyria'yı (Dua) yöneten bir Divan'ı kapsar.
Her bir lonca, yanı sıra meclis, 40 üyeden, her bir bölge ise 13 üyeden oluşmalıdır.
Üyeler iki gruba ayrılır:
Lejyon, görevi havariliktir.
Falanj, geleneğin bekçisidir.
Üyeler dokuz kademeli bir hiyerarşiye tabidir:
729 bölgede: 1) Novices (çömezler): 6561 üye. 2) Croises: 2187 üye.
27 loncada: 3) Preux: 729 üye. 4) Ecuyers: 243 üye. 5) Chevaliers: 81 üye. 6) Komutanlar: 27 üye.
'Kyria' (Dua) divanında: 7) Connetables: 9 üye. 8) Senechaux: 3 üye. 9) Nautonier: 1 üye.

Ne Vaincre'de ne de bir başka belge veya yayında, M. Plantard veya Prieure de Sion'un Katolik olduğunu belirten herhangi bir ifade yoktur. Vaincre'de M. Plantard'ın yöneliminin, belli bir kesime hitap etme, pagan ve teosofik olduğu görülür. Daha sonraki kaynaklarda, hem M. Plantard hem de Prieure, Gnostiklik ve heterodoks veya bağnaz Hıristiyanlığın birçok biçimi de dahil olmak üzere farklı gelenekleri içeren geniş bir alandan beslenir. Ne var ki 1956 kurallarına göre, Prieure de Sion bilhassa Katolik bir şövalyelik kurumu olarak tanımlanmaktadır. Tarikat'ın, 'Chevalerie d'Institutions et Regles Catholiques, d'Union Independante et Tradionaliste' (Bağımsız ve Gelenekçi Birliğin Katolik Şövalye Kuralları ve Kurumları) altında hareket ettiği söylenmektedir. Fransızca adının kısaltması CIRCUIT'tir ve bu isimde bir dergi Tarikat içinde yayımlanıp, üyeleri arasında dağıtılmıştır.

1956 kurallarının gerçek olup olmadığı meçhuldür. Fakat bizim buradaki amaçlarımız açısından önem taşıyorlar, zira birincisi şövalyeliğe vurgu yapıyorlar, ikincisi de Alpha Galates'in Vaincre'de yayımlanan kuralları ile büyük bir benzerlik gösteriyorlar. Dahası M. Plantard'ın ismini, on iki yıl sonra bir kez daha su yüzüne çıkarıyorlar. O andan iti-

baren, M. Plantard ve Prieure de Sion, Berenger Sauniere ve Rennes-le-Chateau'nun muammasına yönelik filizlenen meraka giderek daha fazla kapılacaklardır. Bununla beraber öncesinde de M. Plantard, çok daha tanıdık ve gürültülü bir bağlamda zuhur edecektir.

Kamu Güvenliği Komiteleri

7 Mayıs 1954'te, Hindi-Çin'deki Fransız ordusu, Den Bien Phu Savaşı'nda felaket ve kesin bir yenilgi aldı ve bu, Fransa İmparatorluğu'nun Güneydoğu Asya'daki varlığına sona erdi. Bu bozgunu takip eden altı ay içinde, Cezayirli milliyetçiler amansız ve acımasız bir terör kampanyası başlattı. Bir başka küçük düşürücü yenilgi almamaya kararlı olan Fransa bir ay içinde Kuzey Afrika'daki sömürgesine 20 bin asker konuşlandırdı. Gelişen süreçte, bu sayı 350 bine dek çıkacaktı. Ancak, Cezayir'deki durum kötüleşmeye devam etti ve sekiz yıl süren vahim bir savaşa neden oldu.

Cezayir, Hindi-Çin'den farklı olarak, Fransa'ya yakındı, Akdeniz'in hemen karşı kıyısındaydı. Cezayir'deki Fransız nüfusu yabancıların yalıtılmış yerleşimlerinden oluşmuyor, uzun süredir burada yaşıyordu. Cezayir kentleri, birçok bakımdan Kuzey Afrikalı değil, Fransız bir karakter taşıyordu. Cezayir deniz aşırı bir mülk olarak değil, Fransa vatanının ayrılmaz bir parçası olarak görülüyordu. Netice itibarıyla Cezayir'deki olaylar ana vatanda büyük sarsıntılar yarattı.

Cezayir'deki karmaşa arttıkça, Fransa'daki karmaşa da artıyordu. 1957 yılı sonlarında Fransa sadece kaos değil, kronik bir kriz hali de yaşıyordu. Hükümetler inanılmaz bir hızla birbiri ardına düşüyordu. Fransa, partiler birbirine girdiği ve koalisyon kuramadığı için iki kez, dört haftayı aşkın sürelerde hükümetsiz kaldı. Genel bir panik duygusu hakim olmaya başladı ve arka planda topyekun iç savaş ihtimali uğursuz bir hayalet gibi yüzünü korkunç bir biçimde gösteriyordu.

Artan kaos ortamında komplolar da sökün etti. Bilhassa ordu gizli entrikalarla iştigal halindeydi. Cezayir'de yarı gizli cemaatlerden menkul bir şebeke ortaya çıktı: Comites

de Salut Public (Kamusal Güvenlik Komiteleri). Fransız Devrimi'ndeki Kamusal Güvenlik Komiteleri'ni kendisine model alan Cezayir'deki bu şebeke, Fransız çıkarlarını, Fransız ordusunu ve Kuzey Afrika'daki Fransız nüfusunu tek yumruk haline getirmeyi, böylece Cezayir bağımsızlığına karşı bir barikat oluşturup sömürgeyi sonsuza kadar Fransa'ya bağlı tutmayı amaçlıyordu. Aynı zamanda, Komiteler Fransa'da, kendi davalarına yakın duran demir yumruklu bir yönetim kurulması için ajitasyon yapmaya başladılar. Böyle bir yönetime de sadece tek bir kişi liderlik edebilirdi: Charles de Gaulle. Böylelikle Cezayir'deki Komiteler de Gaulle'ün Fransa'da iktidarı, gerekirse askeri bir darbeyle alması için ısrarla baskı yapmaya başladı. Üst rütbeli bazı ordu mensuplarından da destek gördüler; destekçiler arasında, Prieure de Sion'un önemli üyelerinden biri olduğu iddia edilen Mareşal Alphonse Duin de vardı. Yanı sıra, sıkı şekilde örgütlenmiş Gaulle taraftarı bir hareket olan Toplumcu Cumhuriyet Partisi'nden de destek aldılar; bu partinin liderleri arasında, de Gaulle'ün Adalet Bakanı olacak olan, kısa süre sonra da 1959–62 yılları arasında Fransa Başbakanlığı'nı yürüten Michel Debre de bulunuyordu. Bir başka önemli Gaulle yanlısı şahsiyet de eski bir Direniş kahramanı olan Georges Bidault idi. 1945–54 yılları arasında Bidault, EEC için planlar tanzim ederken Profesör Louis Le Fur'un eski dostu, Robert Schuman'ın yakın çalışma arkadaşlığını yapmıştı.

Cezayir Komiteleri, naif denebilecek bir şekilde, Fransa'nın Cezayir'i elinde tutmak için de Gaulle'e güvenilebileceğini düşünüyorlardı. De Gaulle bu beklentiyi kıracak hiçbir şey yapmadı. Ancak, sonraki gelişmelerin de kanıtladığı gibi, de Gaulle'ün Cezayir'i elde tutmak gibi bir niyeti yoktu.

Nisan 1958'de, yeni seçilen Fransız Hükümeti, Cezayir krizini sömürgeye bağımsızlık vererek çözme arzusunda olduğunun işaretini verdi. Kamusal Güvenlik Komiteleri buna, 13 Mayıs'ta Cezayir'de bir askeri darbe düzenleyip kendi hükümetlerini kurarak yanıt verdi. Aynı zamanda de Gaulle'den Fransa'da iktidarı ele almasını, ülkeyi birleştirmesi-

ni ve Cezayir'in sömürge statüsü korumasını talep eden bir bildiri yayımladılar. De Gaulle ise 15 Mayıs'ta yaptığı açıklamada, sadece göreve çağrılırsa yönetimi ele alabileceğini söyleyecekti. Fransa işte şimdi tam kaostaydı.

23 Mayıs'a gelindiğinde, Kamusal Güvenlik Komiteleri'nin çoktandır Fransa'da da örgütlendiği haberleri duyulmaya başladı. 24 Mayıs'ta komitelerden biri Korsika'da iktidarı ele geçirdi; Cezayir'deki komiteler de bir yandan Fransa'ya ve Fransız halkına 'Moskova'nın kızıl yıldızı ile Lorraine'in Haçı arasında bir tercih yapmaları' çağrısında bulunuyordu. Özgür Fransa güçlerinin eski Direniş Savaşçıları, Cezayir'in bağımsızlığına karşı çıkarken ve de Gaulle'ü desteklerken kendilerini eski Vichy yetkilileri ve hatta aşırı sağ unsurlarla kol kola buluvermişti.

Bu haftanın bir yerinde, 28 Mayıs'ta bir askeri darbe planlandığı ve ordunun Fransa'da iktidara el koyacağı haberi patladı. Paris'e paraşütçü indirme harekatı yapılacağı söylentileri her tarafa yayıldı[1]. Tam 28 Mayıs'ta da hükümet istifa etti ve sahneyi de Gaulle için boşalttı. 29 Mayıs'ta Paris'teki bütün Kamusal Güvenlik Komiteleri seferber oldu ve binlerce komite üyesi sokaklara döküldü. O gün öğleden sonra da de Gaulle başkentte ortaya çıktı, Beşinci Fransa Cumhuriyeti'nin Başkanlığı'nı kabul etti ve hükümeti kurmak için kolları sıvadı. De Gaulle'ün kabinesinde Michel Debre ve Andre Malraux da vardı. Kamusal Güvenlik Komiteleri yeni Başkan'ın göreve gelmesiyle sonuçlanan süreçte açıkça başrol oynamış, ciddi bir muhalefetin önünü etkili bir biçimde kesmişti. De Gaulle'ün iktidarı ele aldığı 29 Mayıs'ta bir sözcü, Fransa'nın metropollerinde aktif durumda 120 Komite olduğunu belirtiyordu[2].

Ancak görünen o ki Cezayir'deki Kamusal Güvenlik Komiteleri ile Fransa'dakilerin öncelikleri arasında farklılık bulunuyordu. Cezayir'deki Komiteler için başlıca hedef, sömürgenin statüsünün değişmeden kalmasını garanti altına almaktı ve de Gaulle bu amaca ulaşmakta bir araç olarak görülüyordu. Fransa'daki komitelerin en azından bir kısmı içinse amaç, de Gaulle'ü başkanlığa getirmekti ve Cezayir, tamamen önemsiz olmasa da ikinci plandaydı. Yine de bu

konuda çok kesin şeyler söylemek mümkün değil, zira özellikle Fransa'daki Komiteler oldukça gizli faaliyet yürütüyordu. Yaygınlaştıkları, çok iyi örgütlendikleri açıktı; adeta düzenli orduyla birçok bağlantıları bulunan bir 'gizli ordu' gibiydiler. Fakat onlar hakkında sağlıklı bilgiye ulaşmak neredeyse imkansızdır ve güvenilir belgeler de yoktur. Niyetleri veya oynadıkları rolün genel doğası hakkında kuşkuya yer bırakmayacak bilgilere sahibiz. Fakat bunun ötesinde onlar hakkında pek az şey biliyoruz. De Gaulle'ün bu komitelerin komuta yapısıyla daimi temas halinde olması, böylece bütün seçenekleri elinin altında tutmak istemesi de gayet mümkündür. Fakat böyle bir bağlantıyı kanıtlayacak muhtemel belgeleri imha etmesi de aynı ölçüde mümkündür. Gerçekten de de Gaulle'ün biyografisini yazan uzmanlardan biri bize, onun arabulucular yoluyla bu tür bağlantılar kurduğunu, fakat bunu yazmamak konusunda adeta ortak bir karar olduğunu söylemişti.

Ne olursa olsun, de Gaulle bir kez iktidarı aldıktan sonra, Komitelerle ilgili olarak kendisini son derece hassas bir konumda buldu. Devletin iplerini eline alması konusunda yaptıkları yardımdan dolayı onlara büyük oranda borçluydu. Onları, kendi yönetimi altında Cezayir'in Fransız kalacağına inanmaya teşvik etmişti. Şimdiyse bu zımni 'pazarlığın' kendisine düşen yükümlülüklerinden caymaya ve sömürgenin bağımsızlığı için Cezayirli milliyetçi liderlerle müzakereye hazırlanıyordu. Bu tabii ki de Gaulle'ü ihanet suçlamalarının boy hedefi haline getirecekti.

Cezayir Komiteleri'nin de Gaulle'e tepki göstereceği mutlaktı ve bunun gelmesi de gecikmedi. Ortaya, amacının vatana ihanet eden de Gaulle'den intikam almak olduğunu söyleyen OAS (Gizli Ordu Örgütü) ortaya çıktı. Sertlik yanlısı subaylardan, Cezayir savaşı gazilerinden ve Cezayir'deki eski Fransız yerleşimcileri ve yetkililerinden oluşan OAS, ilerleyen yıllarda, Fransız Cumhurbaşkanı'na yönelik bir dizi suikast girişiminde bulundu. Bugün bile, de Gaulle'ün ismini küfür olarak kabul eden eski OAS mensupları var.

Ancak Cezayir Komiteleri, de Gaulle'ün Fransa'da kurduğu yeni rejime karşı gerçekten büyük bir tehdit oluştur-

madı. Fransız Komiteleri ise tümüyle farklı bir meseleydi. Topyekun bir muhalefet kampanyasına girişmiş olsalardı, çok daha ciddi bir sorun haline gelebilirlerdi. Sonuçta Fransız Komiteleri'nin üyelerinin sürece kazanılması, dağılmaya veya enerjilerini başka yerlere kanalize etmeye ikna edilmesi ve en nihayetinde yeni Cumhurbaşkanı'nın Cezayir konusunda attığı geri adımı kabul etmesi gerekiyordu. Bu da hatırı sayılır bir halkla ilişkiler faaliyeti yürütülmesine bağlıydı. İşte bu faaliyet, resmi kayıtların gösterdiği kadarıyla, Pierre Plantard tarafından yürütüldü.

1979'daki ilk görüşmemizde M. Plantard, Charles de Gaulle'ün kendisinden şahsen, Fransa'daki Kamusal Güvenlik Komiteleri'nin başına geçmesini ve General'i iktidara taşıma görevi tamamlandıktan sonra da komitelerin dağıtılmasına ön ayak olmasını istediğini anlattı. 1964'te Ulusal Kütüphane'ye bağışlanan, teksirle çoğaltılmış bir kitapçıkta M. Plantard'ın ilk eşi Anne Lea Hisler şunları söylüyordu:

> Mareşal Alphonse Juin'in otoritesi altında, Fransa'nın başkentindeki Kamusal Güvenlik Komiteleri'nin Genel Sekreterliği, Aulnaysous-Bois'teydi (Paris'in bir banliyösü). Bu Komite Michel Debre, 'Way' olarak bilinen Pierre Plantard ve Andre Malraux tarafından yönetiliyordu[3].

Madam Hisler, de Gaulle tarafından M. Plantard'a 3 Ağustos 1958'de,yani yeni hükümetin kuruluşundan yaklaşık iki ay önce gönderildiği iddia edilen bir mektuptan bu alıntıyı yapıyordu:

> Sevgili Plantard,
>
> 29 Temmuz 1958 tarihli mektubumda, Kamusal Güvenlik Komiteleri'ne katılmanızdan, yeniden diriliş çabamız açısından, ne kadar memnun olduğumu ifade etmiştim. Artık ülkemizin doğru istikametini tekrar bulmasını sağlayacak yeni kurumlar oluşturma yolundayız. Kamusal Güvenlik Komiteleri'nin kendilerini görevlerini yapmış saymalarının ve bundan böyle bayrağı bize devretmelerinin mümkün olduğuna inanıyorum[4].

Anne Lea Hisler'in kitapçığı yaygın şekilde dolaşıma sokulmadı. Ulusal Kütüphane'deki metin, günümüze ulaşan tek nüsha da olabilir. Ancak yukarıdaki her iki alıntı, sonradan Louis Vazart'ın kaleme aldığı bir kitapta tekrar boy göstermiştir ve kitap yedi yıldır piyasadadır. Bildiğimiz kadarıyla alıntıların gerçekliğine veya geçerliliğine dair bugüne kadar kimse en ufak bir itiraz yöneltmemiştir[5].

Ancak biz yine de tatmin olmadık. Daha ileri bir teyit, mümkünse bilgi elde etme arayışına girdik. De Gaulle'ün yayımlanmış bütün mektup, not ve defter külliyatını tetkik ettik. Belki hiç de şaşırtıcı olmayan biçimde, bu külliyat dahilinde M. Plantard'a veya lakabı olan 'Way'e ya da 29 Temmuz ve 3 Ağustos tarihli mektuplara hiçbir atıfta bulunulmuyordu. Ne de de Gaulle'e ait bütün belgeleri arşivleyen kurum olan Charles de Gaulle Enstitüsü, General ile Plantard veya Way isminde bir adam arasında herhangi bir ilişkiden haberdardı. Enstitü'ye bağlı çalışan tarihçilerle görüştüğümüzde, bize buna dair kuşkularından söz ettiler. Resmi kayıtlarda, De Gaulle'ün hayati önem taşıyan o dört gün içinde yazdığı iki mektubun hiçbir iz bırakmadan yok olmasını inanılmaz buluyorlardı. Enstitü'nün Arşivler sorumlusu, de Gaulle'ün bütün yazışmalarını topladığını ve bunlar arasında ne Plantard ne de Way isimlerine rastladığını vurguluyordu.

Enstitü'den aldığımız bir mektup üzerine Madam Hisler'in güvenilirliği konusunda da kuşku beslemeye başladık. Arşiv sorumlusu alıntı yapılan mektuba hala rastlayamamıştı, fakat en sonunda 'Plantard' ve 'Way' isimlerine dair atıflarla karşılaşmıştı. Onu da mahcup eden bir şekilde, söz konusu atıflara kendi arşivinde değil, Fransa'nın en saygın gazetelerinden sayılan Le Monde'un eski sayılarında tesadüf etmişti.

Le Monde, 18–19 Mayıs 1958 tarihli sayılarında, "Paris'te Gizli Bir Kamusal Güvenlik Komitesi mi?" başlıklı kısa bir yazı yayımlamıştı. Yazıda şu ifadeler yer alıyordu:

> Amerikan United Press ajansı, 'Paris bölgesi Kamusal Güvenlik Komitesi'ne ait olduğu söylenen

> ve General de Gaulle'e destek çağrısı yapan bir açıklama ele geçirmiştir. Bu Komite'nin açıklaması yabancı haber ajanslarına, 'gizlilik koşulları altında' dağıtılmıştır. Söz konusu çağrıda ne adres ne de imza bulunmaktadır[6]."

Gazetenin 6 Haziran sayısında, 'Fransa'da Ne Kadar Kamusal Güvenlik Komitesi Var?" başlıklı daha uzun bir makale yayımlanmıştı. Makalede, Cezayir'deki askeri darbe liderlerinden birinin, iki gazeteciye Paris'teki komitelerin sayısının en az 320 olduğunu açıkladığı bildiriliyordu. Makalede daha sonra Paris'teki Kamusal Güvenlik Merkez Komitesi'nin şu bildirisine yer veriliyordu:

> Kamusal Güvenlik Komiteleri, halkın isteklerini dile getirmelidir ve bu komiteler, bütün Fransız vatandaşlarının ülkemizi yeniden inşa etme görevine katılması bakımından, özgürlüğün, birliğin ve dayanışmanın mekanıdır. Son on beş gündeki çağrılarımıza kulak veren bütün gönüllüler, bugün General de Gaulle'e destek vermelidir... Vatanseverler, bulunduğunuz her yerde de Gaulle'ü destekleyin ve vaktiyle Fransa'yı kurtarmış olan bu adama güvenin[7]...

Le Monde'daki yazıda belirtildiğine göre, bu bildiri 'Kaptan Way' lakaplı biri tarafından imzalanmıştı.

8–9 Haziran'da Le Monde, 'Kamusal Güvenlik Komiteleri Paris'te, Paris'in çevresinde ve 14. bölgede çok iyi örgütlenmiş durumdadır' ifadelerinin yer aldığı üçüncü bir makale yayımlamıştı. Makalede, Cezayir'de 13 Mayıs darbesi gerçekleştiği sırada Paris'te Kamusal Güvenlik Komitesi'nin çoktan mevcut olduğunu belirten bir bildiriden alıntı yapılıyordu. 16–18 Mayıs arasında, Komite altı Paris hücresinde, 22 Seine komününde ve 14 devlet dairesinde örgütlenmişti. Bildiri, bu komitelerin başlıca hedefinin, General de Gaulle'ün talimatları doğrultusunda 'ulusal rehabilitasyon' olduğunu vurguluyordu. Komiteler, 'birçok savaş gazi-

si örgütüyle' uyum ve iş birliği halinde çalışıyordu. Bu bildiriyi sayfalarına taşıyan Le Monde, daha sonra 18–19 Mayıs'ta yayımlanan bildiriyi ve onun üzerindeki 'Kaptan Way' imzasını hatırlatıyordu:

> Bu bildiriyi yayımlamamızın ardından, bildirinin yazarı bize bir mektup gönderip şunları ifade etti:
> 'Merkez komite 17 Mayıs'ta kuruldu; hedefi propaganda yapmak ve Paris'teki tüm Kamusal Güvenlik Komiteleri arasındaki irtibatı sağlamaktı.
> 'Fransa, inançlarını ifade etmenin herkesin en temel hakkı sayıldığı bir özgürlük ülkesidir, fakat bizim faaliyetimiz bütün siyasetlerin üzerinde, tümüyle vatansever bir düzeydedir. Amacımız Fransa'nın dirilişi için bütün kaynaklarımızı asgari ölçüde seferber etmektir.
> '29 Mayıs tarihli mektubumuzda General de Gaulle'e de bildirdiğimiz üzere, 'devlet yetkililerinden aldığımız talimatlara sıkı sıkıya bağlı bulunmaktayız'[8].'

Makalede daha sonra bu mektubun M. Plantard imzasıyla gönderildiği ifade ediliyordu. Ona, şahsi telefonundan, 'WAY' ve 'PAIX' (barış) kelimeleri tuşlanarak ulaşılabiliyordu.

De Gaulle'ün M. Plantard'a teşekkür mektubu gönderdiği tarih olarak iddia edilen 29 Temmuz'da bir başka makale yayımlayan Le Monde, Paris Bölgesi'ndeki Merkez Komitesi'nin lağvedildiğine dair açıklamayı veriyordu:

> Gazetemiz aşağıdaki bildiriyi almıştır:
> 'Paris ve diğer bölgelerdeki Kamusal Güvenlik Komitelerini idare eden merkez, 17 Mayıs'taki başvuru üzerine fiilen lağvedilmiş, militanları da dağıtılmıştır.
> 'Merkez Komite'deki sorumlular, ülke savunmasını ve özgürlüğü garanti altına alacak bir program üzerinden yürüyecek bir ulusal hareket... için fe-

derasyonlar inşa etme kararı almıştır.
Komite bürosu adına,
Kaptan Way.'

Bilindiği gibi bu bildiride imzası bulunan 'Kaptan Way', Mayıs ayı içersinde 'Paris Bölgesi Kamusal Güvenlik Komitesi Merkezi' adına bir dizi çağrı ve deklarasyona da imza atmıştır. Daha önce bu kişinin M. Pierre Plantard olduğunu ve arkadaşlarıyla birlikte... Komite'yi kurma görevini yürüttüğünü belirtmiştik.

Komite'nin halefi olacak 'Hareket', bir gazeteci olan M. Bonerie Clarus tarafından yönetiliyor. Kasası M. Robin; M. Pierre Plantard ise sekreter ve propagandadan sorumlu[9]...

Bütün bunlardan bir manzara belirmeye başlıyor. De Gaulle'ün Kamusal Güvenlik Komiteleri'nin desteğini hem Cezayir'de hem de Fransa'da memnuniyetle karşıladığına kuşku yok. Aynı zamanda, daha önce de belirttiğimiz gibi, Cezayir konusundaki tavrı netleştikçe, tepkinin büyümesinden kaygı duymuş olmalıdır. Dahası Fransız Devrimi ve Danton, Desmoulins ve Robespierre'in akıbetleri, Kamusal Güvenlik Komiteleri'nin potansiyel olarak son derece tehlikeli olabileceğini göstermişti; bu tarz örgütlerin daha önce destekledikleri kişilerin amansız düşmanına dönüşmesi içten bile değildi. Neticede şu amaçlarla, bir tür merkezi direktörlük kurmak kaçınılmaz önemdeydi: 1) ana vatandaki Fransa Komitelerini birleştirip koordine etmek; 2) Fransa Komiteleri'ni yeni hükümetin programıyla uyumlu bir çizgiye getirmek; 3) gerektiğinde Fransa Komiteleri'ni dağıtmak, böylece Cezayir Komiteleri'ni yalıtılmış hale getirmek. Görünen o ki M. Plantard, Merkezi Paris Komitesi'ni tam da bu sebeplerle kurdu; söz konusu komite kendisini, halen mevcut olan ve gelişen diğer Komitelere bir çeşit özel otorite olarak dayatıyor, karşılığında onların gücünü ellerinden alıyordu. Bu arada de Gaulle, kendisini iktidara taşıyan açıkça 'taşralı' hareketlerle arasına belirli bir mesafe koymayı başardı; yanı sıra bu hareketin örgütsel aygıtını, aley-

hine dönmeden önce şahsen dağıtmak gibi tehlikeli olabilecek bir süreçten de uzak kalmış oldu.

Mevcut duruma yönelik bu analizi az veya çok doğru kabul edersek, ne kadar kurnazca bir tuzak kurulduğu da anlaşılabilir, en karmaşık haliyle Makyavelist bir devlet kadrosu örneğiyle karşı karşıyayız. De Gaulle ile M. Plantard arasında çok yakın ve çok da gizli bir iş birliği olmadıkça bu işin başarıya ulaşması imkansızdır.

Circuit

Daha önce de işaret ettiğimiz gibi ve Fransız polisi tarafından ele geçirilen 1956 kurallarına göre, Prieure de Sion kendisini CIRCUIT kısaltmasıyla tanımlıyordu; bu aynı zamanda Tarikat'ın kendi içinde dağıttığı yayın organının da ismiydi. Aslında CIRCUIT Dergisi iki sayı yayımlanmıştır. Birincisi 1956, ikincisi de 1959'da[10]. 1956'daki nüsha, bariz alakasızlığı ile son derece şaşırtıcıdır. Geleneksel on ikili Zodyak yerine on üçlü olanın kullanılması gerektiğini savunan astroloji üzerine bir yazı vardır. Derginin geri kalanına bakıldığında, bir toplu konut birliğinin yayın organından başka bir şeye benzememektedir. Düşük fiyatlı gayrı menkullere dair upuzun tartışmalar, çapraz bulmacalar, çocuklar için eğitici yarışmalar ve kurşunkalem reklamlarıyla doludur. Dikkat çekici tek husus, derginin ilişkili olduğu toplu konut birliğinin, diğer birliklerin oluşturduğu bir şebeke ile yakın bağlantıları olduğu bilgisidir. CIRCUIT'teki toplu konut birliklerinin bir başka şeyin paravanı olarak iş gördüğünü ve derginin, aynı Vaincre gibi karmaşık şifreler içerdiğini düşünmek için kesinlikle güçlü nedenler var. Hatta bu 'toplu konut birlikleri', iki yıl sonra Fransa Kamusal Güvenlik Komiteleri'ni düzenlemek için ortaya çıkan şebekenin örgütsel aygıtı bile olabilir. Fakat bu olasılıklar bir kenara atılamazsa da doğrulanabilir durumda da değildir. Tümüyle spekülasyon niteliğinde iddialardır.

CIRCUIT'in 1959'da yayımlanan sayıları ise tamamen farklı bir minvaldedir. İlk sayı 1 Temmuz 1959 tarihlidir ve yöneticisinin adını Pierre Plantard olarak verilmektedir. Fa-

kat dergi, kendisini Prieure de Sion ile ilişkilendirmemektedir. Tam tersine, Fransız Güçleri Federasyonu adlı bir grubun yayın organı olduğunu ilan etmektedir. Hatta grubun bir mührü ve adresi de vardır:

> Publication periodique culturelle de la Federation des Forces Françaises
> 116 rue Pierre Jouhet, 116 Aulnay-sous-Bois – (Seine-et-Oise)
> Tel: 929-72-49

1970'lerin başında İsviçreli bir araştırmacı yukarıdaki adresi kontrol etti ve burada herhangi bir yayın çıkarılmadığını saptadı. Telefon numarasının da yanlış olduğu ortaya çıktı[11]. Söz konusu araştırmacının yanı sıra bizim de Fransız Güçleri Federasyonu'nun izini bulmak yönünde yaptığımız tüm çalışmalar sonuçsuz kaldı. Bugüne dek böyle bir örgüte dair en ufak bir bilgi edinilemedi. Fakat Aulnay-sous-Bois'teki adres ile Anne Lea Hisler'in Fransa başkentindeki Kamusal Güvenlik Komiteleri Genel Sekreterliği olarak verdiği adresin aynı olması, büyük ihtimalle tesadüf değildir. Dahası derginin ikinci sayısında M. Plantard'ın de Gaulle'den, 27 Haziran 1959 tarihli (daha önce sözünü ettiğimiz mektuplardan yaklaşık 11 ay sonra) bir başka teşekkür mektubu aldığı bildirilmektedir. Velhasıl Fransız Güçleri Federasyonu'nun, Komitelerin yönetsel aygıtının devamı olduğu ve üyeler arasındaki teması sürdürmeyi amaçladığı açıktır. Eğer durum buysa, Prieure de Sion'un dergisini kendi iç işlerinden farklı amaçlarla da kullandığı anlaşılmaktadır.

CIRCUIT'in 1959 sayıları okura sürekli olarak Vaincre'yi hatırlatmaktadır, bu gazeteye atıfta bulunmaktadır; bu da Vaincre'nin o dönemde de hala ulaşılabilir ve elde edilebilir olduğunu düşündürmektedir. Aynı Vaincre'de olduğu gibi, 1959 CIRCUIT'lerinde de belli bir kesime hitap eden konulara, mitolojiye ve şövalyelikle ilgili meselelere geniş yer ayrılmıştır. Anne Lea Hisler ve M. Plantard'ın imzasını taşıyan yazılar vardır; M. Plantard yazılarında kimi zaman 'Chyren' mahlasını da kullanmaktadır. Yazılar şuna

benzer ifadeler içermektedir: "Her şey sembolik bir biçim dahilinde vücut bulur. Gizli anlamları yorumlamayı bilenler, gerçeği anlayacaktır. İnsanlık daima telaş içindedir, hep kendisine sunulan çözümleri tercih eder[12]..."; "En sağlam görünen yerler, belki de en zayıf yerlerdir. Bir volkanın üzerinde, devasa güçlerin bulunduğu bir arenanın tam ortasında yaşadığımızı unutmaya meyilliyizdir[13]..."; "... bütün başarılar, kararlı çevrelerle kazanılır. Selin içindeki sala rehberlik eden bir "Fener" vardır[14]." Ve nihayet şöyle ifadelere rastlarız:

> Bizler stratejist değiliz ve büyük dini aidiyetlerin, siyasi perspektiflerin ve mali meselelerin üzerinde duruyoruz. Bize gelenlere moral yardım ve paha biçilmez bir ruhsal gıda sunuyoruz. Bizler birbirine benzemeyen havariler, sıkı sıkıya inananlar ve inanmayanlarız, ama tek bir hedefimiz var: Gerçeğin bilgisini yaymak. Bizim geleneksel ve hatalı astrolojiyle işimiz yok. Onun içindeki yıldızların hiçbir etkisi yok. Onlar uzayda birer referans noktası[15].

Bunun ardından on üçlü Zodyak'ın ki M. Plantard onu Fransa'nın geleceğine dair kehanette bulunmak için kullanmaktadır, bir başka savunusu gelmektedir. Oldukça ilginç olan şu ki M. Plantard, 1968'in fırtınalı bir yıl olacağını öngörmektedir.

Ancak CIRCUIT'te yer alan konular bunlardan ibaret değildir. Şarap ve şarapçılık üzerine makaleler ve şarap ticareti üzerine uzun bir tartışma bulunmaktadır. Vaincre ve Kamusal Güvenlik Komiteleri'nin tonunu hatırlatan vatansever açıklamalar da eksik değildir. Söz gelimi Adrian Sevrette imzalı bir yazıda, yazar mevcut sorunlara hiçbir çözüm bulunamayacağını savunmaktadır:

> ... yeni yöntemler ve yeni insanlar bulunmadıkça, şu anki siyaset ölmüştür. Vahim olan, insanların bu gerçeği görmek istememesi. Ortada sadece tek

> bir sorun var: ekonomik örgütlenme. Fakat İşgal sırasında olduğu gibi, mücadele içinde yoldaşlarının siyasi eğilimlerine kafayı takmayan vatanseverler ve direniş savaşçıları gibi, Fransa'yı düşünebilen insanlar var mı hala[16]?

Diğer bir yazıda ise şu ifadeler yer almaktadır:

> 1500 nüsha CIRCUIT'in, bir mum yakacak bir bağlantı olmasını umut ediyoruz: vatanseverlerin sesinin 1940'ta olduğu gibi manileri aşıp geçmesini istiyoruz. Bugün de aynı durumdayız. Her şeyden önce biz Fransız'ız. Temizlenmiş ve yeni bir Fransa'yı inşa etmek için şu veya bu yoldan çaba gösteren güç biziz. Bu da aynı Direniş zamanındaki vatansever ruhla, aynı irade ve dayanışma ile başarılabilir. Bu yüzden burada ilan ettiğimiz felsefe hiç de yeni sayılmaz[17].

Bunun ardından, Fransa'yı eski ihtişamına kavuşturacak hükümetin ayrıntılı bir planı gelmektedir:

> Direniş döneminde yönetim, gönüllülük esasına dayanıyor ve önderliğin taleplerine uygun olarak dikte edilip belirleniyordu. Bugünse artık böyle bir yönetimin esamisi okunmamaktadır. Oysa böyle bir hükümet Fransa'nın yaşayan bir parçasıdır; geçmişimizin tam bir simgesi, ulusumuzu var eden esasın ta kendisidir; kendine ait folkloru, gelenekleri, anıtları, çoğunlukla yerel özellikleri vardır. Biz işte bunları geri almak ve yaymak istiyoruz. Hükümet'in savunma ve idare için, ulusal birlik bütünlük dahilindeki belli ihtiyaçlara göre adapte edilmiş özel bir aygıtı olmalıdır[18].

Devamında önerilen hükümet, dokuz alt başlık altında örgütlenmektedir: Eyaletler Konseyi; Devlet Konseyi; Parlamenter Konsey; Vergiler; Çalışma ve Üretim; Sağlık; Milli Eğitim; Gençlik ve Toplu Konutlar ve Okullar.

Ancak belirgin, hatta bariz Fransız karakterine rağmen, M. Plantard bir başka CIRCUIT makalesinde, Vaincre'de de bahsi geçen bir temayı ortaya koymaktadır:

... Kurulan Ülkeler Konfederasyonu, bir Devletler Konfederasyonu'na, yani Avro-Afrika Birleşik Devletleri'ne dönüşecektir. Bu birlik ekonomik olarak (1) ortak bir pazar temelinde Afrika ve Avrupa'nın ticari birliğini ve (2) zenginliğin, herkesin refahına hizmet edecek şekilde dolaşımını temsil edecektir. Böyle bir birlik, barışın kurulabilmesini sağlayacak yegane oluşumdur[19].

24

GİZLİ GRUPLARIN ARDINDAKİ GİZLİ GÜÇLER

Tuhaf ittifaklar kurmak, siyasetin herkesçe bilinen kurallarındandır. Belli bir hedef, hatta var olmak için mücadele eden baskı altındaki bir ulus veya kurum, fırsatını bulduğu her zaman ve yerde ittifaklar kuracaktır ve uygun olduğu müddetçe bu ittifaklar, çoğunlukla teoride zıt sayılan ulus veya kurumlarla yapılır. Tarih, bir yanıyla garip, beklenmedik koalisyonlar, tahayyül edilemez evlilikler üzerinden de okunabilir. Son yetmiş yılın büyük bölümünde Sovyetler Birliği, Batı tarafından, potansiyel veya fiili bir tehdit ve düşman olarak görülmüştür; ancak 1941–45 yılları arasında Batı, daha tehlikeli addedilen ortak bir hasma karşı Sovyetler ile bir araya gelebilmiştir. Daha küçük ölçekte olmakla beraber, başka birçok örnek sayılabilir. 1982'de Arjantin'deki Sovyet karşıtı askeri cunta, Falkland Adaları nedeniyle Britanya ile savaşmak için Sovyet silahlarını almaya hazır olduğunu açıklamıştır. Körfez Savaşı'nda İsrail'i günahı kadar sevmeyen İran, Irak'ı daha büyük bir potansiyel tehdit olarak gördüğü için İsrail'den silah almıştır. Ronald Reagan, 1985'te Mihail Gorbaçov ile görüştükten sonra, uluslararası ilişkileri bir nevi Disneyland'a çevirmiş; başta Amerikan ve Sovyet halkları olmak üzere, bütün dünyayı

bir başka gezegenin olası işgaline karşı bir araya getirmeye çalıştığı iddia edilmiştir. Ronald Reagan'ın bile sağduyuyu bir kenara bıraktığı olmuştur. Düşmanlarını karbona dönüştüren, ölümcül ışınlar saçan mor renkli insan yiyenlerle karşı karşıya geldiğinde, Ian Paisley ve Gerry Adams bile kaynaklarını seferber etmeye ikna edilebilir (her ne kadar bizler, böyle bir ittifak önerisi karşısında, insan yiyenlerin safında yer almaya meyilli olsak da).

Elde etmeye muvaffak olduğumuz bütün kanıtlar, yanı sıra M. Plantard'ın ulaşabildiğimiz bütün açıklamaları şunu gösteriyor: Prieure de Sion, Avrupa Birleşik Devletleri'ni kısmen Sovyet İmparatorluğu'na karşı bir siper olarak düşünüyordu; fakat esas niyeti, Sovyetler Birliği ile ABD arasındaki güç dengesine sırtını dayamasını gerektirmeyecek güce ve güvene sahip, tarafsız bir blok yaratmaktı. Bu bakımdan Prieure de Sion'un pozisyonu, Avrupa'nın birliği için çalışan Pan-Europa Örgütü ile neredeyse aynı gibi görünmektedir; bugün Dr. Otto von Habsburg tarafından yönetilen Pan-Europa, aynı Kreisau Topluluğu ve diğerleri gibi, bir daire içine yerleştirilmiş Kelt haçını simge olarak kullanmaktadır. Yanı sıra, esasen Sovyet İmparatorluğu'na karşı bir cephe mahiyetinde birleşik Avrupa'yı savunan ve Avrupa ile ABD arasında yakın ilişkiler kurulması için çalışan başka örgütler ve kurumlar da vardır. Bunların her biri, ortak hedef güttükleri diğerleriyle farlılıklarını ne boyutta ortaya koyacaktır? Birleşik bir Avrupa'ya ulaşmak için ne gibi tavizler verecektir ve sonrasında hangi önceliklerin ve ittifakların peşine düşecektir?

Ne tür veya biçimde olursa olsun, birleşmiş bir Avrupa fikrine bağlı olduğu sürece, Prieure de Sion da geniş bir alana yayılmış diğer örgütlerle belli bağlantılar kurmak ve büyük ihtimalle anlaşmalar yapmak zorunda kalacaktır. Birleşik Avrupa fikrinin, arapsaçından farksız ittifaklar ve çıkar evliliklerinden menkul bir tarihi vardır. Aynı Cezayir krizinin eski Direniş savaşçılarını ve Özgür Fransa Güçleri'nin emektar üyelerini eski Vichy yetkilileriyle ve iş birlikçileriyle yan yana getirmesi gibi, birleşik Avrupa hayali de ılımlı muhafazakar Hıristiyan Demokratlar'ın dönem dönem ken-

dilerinden çok daha fesat, çok daha aşırı, hatta 'neo-Nazi' eğilimli sağcı gruplara yanaşmalarına yol açmıştır. Bu yüzden Prieure de Sion'un izini takip ederken, 'Cornelius' tarafından imzalanan broşürün şaibeli bölgesine varmış olmamız şaşırtıcı değildir; 'iyi çocukların' en iyi addedilen niyetler üzerinden faaliyet gösterdiği, P2 gibi örgütlerle gizliden gizliye iş birliği yaptığı bir bölgedir bu.

Avrupa Hareketi

Daha önce de gördüğümüz gibi, Avrupa Birleşik Devletleri fikri, savaş döneminde Fransa'da Vaincre, Almanya'da ise Helmut James von Moltke'nin Kreisau Topluluğu tarafından savunulmuştu. Elbette bunlar bu fikri destekleyen yegane, hatta en etkili gruplar değildi. Fransız Direnişi'nde de yaygın kabul gören bir yaklaşımdı bu; söz gelimi özellikle Ardennes gibi, insanların ulusal bağlılıklarının Fransa, Belçika, Lüksemburg ve Almanya arasında bölündüğü bölgelerde hayli rağbet görmekteydi. Bu fikir, daha 1941'de 'Yeni bir Avrupa Uzlaşması'nın, SSCB dışında federal bir Avrupa'nın' savunuculuğunu yapan Andre Malraux tarafından coşkuyla öne sürülüyordu. Marshal Alphonse, Juin de benzer bir yaklaşım içindeydi, fakat Andre, Malraux'dan farklı olarak Cezayir'e dair de Gaulle ile derin bir anlaşmazlığa düşmüştü. Cezayir konusunda geri adım atmasının ardından General'e suikast tezgahlayan OAS lideri Georges Bidault da Birleşik Avrupa taraftarıydı. Yanı sıra Winston Churchill de 19 Eylül 1946'da Zürih Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada, 'bir tür Avrupa Birleşik Devletleri inşa etmek zorunda olduklarından' dem vuruyordu. Aslında Churchill, Ekim 1942 gibi erken bir tarihte, Britanya Savaş Kabinesi'ne yazdığı mektupta şunları söylüyordu: "Bugün için zor görünüyor olsa da Avrupa ailesinin bir Avrupa Konseyi'nin şemsiyesi altında yekvücut olarak hareket edebileceğine güveniyorum. Benim gönlümde Avrupa Birleşik Devletleri var[1]."

İkinci Dünya Savaşı'nın sonrasında ortada yorgun, yıkılmış ve hayal kırıklığına uğramış bir Avrupa vardı. Aynı zamanda Avrupalılar, ittifak denklemleri ne olursa olsun,

ortak bir trajediyi paylaştıklarını hissediyorlardı; savaş, giderek muazzam ölçekte yaşanan bir iç çatışma olarak algılanmaya başlıyordu. Savaş sonrası Avrupa için ilk öncelik, ne pahasına olursa olsun böyle bir çatışmadan, bir başka kıtasal yıkımdan kaçınmaktı. Bunu başarmanın en bariz aracı ise Avrupa'nın birliğiydi: ve böylece Birleşik bir Avrupa çağrısı, birbirinden çok farklı çevreler tarafından dile getirilir oldu.

1947 yılı sonunda, Avrupa'nın birliğini amaçlayan birçok birey ve kurum, kendi aralarında faaliyetlerini koordine edecek bir komite oluşturdu. Mayıs 1948'e gelindiğinde bu komite, Churchill'in beş buçuk yıl önce önerdiğine benzer bir Avrupa Kongresi örgütledi. Lahey'de düzenlenen kongreye 16 ülkeden temsilciler katıldı. Onur Konuğu Winston Churchill'di. Kongre'nin nihai bildirgesinde şu ifade yer alıyordu: "Bizler, insanların, fikirlerin ve malların serbest dolaşımını mümkün kılan birleşik bir Avrupa arzuluyoruz[2]." Bundan kısa süre sonra Avrupa Hareketi kuruldu; birleşik Avrupa fikrini savunma ve yayma amacını güden gayrı resmi, fakat etkili bir yapıydı. Onursal Başkanı ise tabii ki Winston Churchill'di.

Temmuz 1948'de, sonradan Fransa Başbakanı olacak olan Georges Bidault, bir Avrupa Parlamentosu kurulmasını teklif eden ilk Fransız Hükümet üyesi oldu. Bidault, Jean Monnet ile birlikte, bugün EEC'nin babası olarak kabul edilir; yani Robert Schuman ve Louis Le Fur'ün eski fikirdaşı ve arkadaşı, 'Batı Federasyonu' olarak tanımladıkları hedef doğrultusunda çalışmayı sürdürmüştü.

Birleşik Avrupa hareketinin en önemli şahsiyetlerinden biri de Polonyalı olan Dr. Joseph Retinger'di. Retinger, 1920'lerden başlayarak birleşik Avrupa'nın faal bir destekçisi olmuştu ve görünen o ki hem Kreisau Topluluğu'nun lideri Helmut James von Moltke hem de Alpha Galates'ın üyesi olduğunu açıklayan Hans Adolf von Moltke ile bağlantısı vardı. İkinci Dünya Savaşı sırasında İngiltere'ye yerleşti ve en başta Polonyalı General Sikorski'nin siyasi danışmanı olarak çalıştı (bir dönem Polonya'nın Almanya Büyükelçiliği'ni yapan Sikorski'nin de Hans Adolf von Moltke ile

ilişkisi olduğu sanılmaktadır)[3]. 1943'te Retinger Britanya Özel Operasyon Birimi'ne katıldı ve 56 yaşındayken bu birimin üyesi olarak paraşütle Polonya'ya indi. Savaş sonrasında birleşik Avrupa yolunda bir kez daha aktif rol aldı. Mayıs 1948'de Lahey'de düzenlenen Avrupa Kongresi'nin örgütlenmesine yardım etti. Aynı yılın Temmuz ayında Winston Churchill, Duncan Sandys ve eski Belçika Başbakanı Paul-Henri Spaak ile birlikte, daha yeni kurulmuş olan Avrupa Hareketi'ne mali destek aramak için ABD'ye gitti. Bu yolculuk, 29 Mart 1949'da Birleşik Avrupa İçin Amerikan Komitesi'nin (ACUE) kuruluşuyla sonuçlandı. ACUE'nin ortaya çıkışı, Birleşik Avrupa için mücadele eden çeşitli örgütlerin, Amerikan çıkarları için çalışan Amerikalı istihbarat birimleri tarafından ele geçirildiği bir süreci de beraberinde getirdi.

Böylece yeraltında, gizli ve yarı gizli (dini, siyasi ve mali) toplulukların kısa süre sonra filizlenmeye başlayacağı, şaibeli bir alt kültürün tohumları da atılmış oldu. 1950'lerin sonuna gelindiğinde bu alt kültür, kamusal olaylar üzerinde (her ne kadar dışarıdan pek belli olmasa da) giderek daha fazla etki yapmaya başlayan bir çevre oluşturarak kendi ivmesini kazanmıştı.

CIA'nin faaliyetleri

Birleşik Avrupa hareketlerinin içine Amerikan unsurlarının sızmasının belki de en büyük sorumlusu, 1922'de Pan-Avrupa Birliği adıyla Pan-Europa'yı kuran Kont Richard Coudenhove-Kalergi'ydi. Pratik düzeyde pek az başarısı olsa da Pan-Europa iki dünya savaşı arasındaki dönemde hayli prestijli bir örgüttü. Üyeleri arasında Fransa'da Leon Blum ve Aristide Briand, Çekoslovakya'da Eduard Benes, yanı sıra Winston Churchill gibi bazı tanınmış siyasi şahsiyetler vardı. Albert Einstein, ayrıca Paul Valery, Miguel de Unamuno, George Bernard Shaw ve Thomas Mann gibi parlak entelektüel ve yazarlar da Tarikat'ın üyesiydi.

Almanya'nın 1938'de Avusturya'yı işgal etmesinin ardından sürgüne çıkan Coudenhove-Kalergi, 1940'ta

ABD'ye kaçtı. Orada birleşik Avrupa ideali adına durup dinlenmeksizin lobi faaliyeti yürüttü; birleşik Avrupa'nın savaş sonrası Amerikan siyaseti için bir öncelik olması gerektiğini ısrarla savundu. Yoğun çabalar sonucu, William Bullitt ve Senatör Fulbright ve Senatör Wheeler gibi bazı önemli Amerikalı siyasetçileri ikna etmeyi başardı. Amerika savaşa girdiğinde, Coudenhove-Kalergi'nin öne sürdüğü fikirlerin bir kısmı eylem kılavuzu görevi gördü. Velhasıl o fikirleri benimseyenler arasına, CIA'nin selefi OSS de (Stratejik Hizmetler Bürosu) katılacaktı.

OSS, Britanya'nın MI6 ve SOE örgütleri örnek alınarak ve onların desteğiyle kurulmuştu. OSS'nin ilk başkanı General William Donovan'dı (namı diğer 'Vahşi Billy'). Donovan'ın ajanları, savaş sonrasında kurulan CIA'nin çekirdeğini oluşturacaktı. O ajanlardan biri de 1953'ten, Domuzlar Körfezi Krizi nedeniyle istifa etmek zorunda kaldığı 1961 yılına dek CIA'nin başkanlığını yürüten Allen Dulles'tı. Savaş sırasında Dulles İsviçre'de üslenmiş ve Helmut James von Moltke ve Kreisau Topluluğu ile kurduğu bağlantıları oradan sürdürmüştü.

OSS'nin başkanı sıfatıyla William Donovan, Vatikan'ın istihbarat operasyonlarındaki potansiyel önemini çabucak fark etti. Binlerce Katolik rahip Avrupa'nın dört bir köşesine, bütün ülkelere, kentlere, hatta bütün kasaba ve köylere dağılmıştı. Yanı sıra binlerce rahip de savaşan ülkelerin silahlı kuvvetlerinde vaiz olarak görev yapıyordu. Bu ağ, Vatikan'ın kendi iç istihbarat dairesine muazzam miktarda bilgi aktarıyordu ve bu anlamda istihbarat faaliyetlerine zaten bulaşmıştı. Vatikan İstihbaratı'nın dört birim liderinden birisi, Monsenyör Giovanni Montini'ydi (sonradan Papa VI. Paul olacaktı)[4]. Bu yüzden Donovan Vatikan ile yakın ilişkiler kurma çabasına girdi.

Amerika'nın savaşa girmesinden hemen sonra Donovan, Pro Deo ('Tanrı İçin') adında, Lizbon merkezli Katolik bir istihbarat birimi kuran Peder Felix Morlion ile ittifak kurdu. Donovan'ın tavsiyeleri doğrultusunda Pro Deo karargahını New York'a taşıdı ve masrafları OSS tarafından karşılanmaya başladı. Roma 1944'te özgürlüğüne kavuştuktan

sonra Donovan ve Peder Morlion, Pro Deo'yu bizzat Vatikan'ın içine sokmak için kolları sıvadılar[5]. Vatikan, Almanya'da ve Alman ordusunda bulunmuş veya hala bulunan Katolik rahiplerden bilgi almak bakımından oldukça müsait bir yerdi. Bilhassa Cizvitler, sofistike eğitimleri, katı disiplinleri ve sıkı örgütlenmeleriyle, değerli bir istihbarat kaynağıydı.

Savaş sonrası dönemde ABD, Donovan'ın kurduğu araçtan, bilhassa İtalya'da hızla yararlanmaya başladı. İtalyan seçimlerinin düzenlendiği 1948'de, yeni kurulan CIA, komünistlerin zafer kazanma ihtimalini ortadan kaldırmak amacıyla oldukça karmaşık ve gizli bir operasyon yürüttü. OSS'nin Roma'daki eski şefi ve sonradan CIA'nin başına geçecek olan James Angleton'ın tavsiyeleri doğrultusunda Hıristiyan Demokratlara el altından milyonlarca dolar akıtıldı, yanı sıra sağcı gazetelere ve diğer propaganda araçlarına da ilave yardımlar pompalandı[6]. Bu prosedür Fransa'da da aynı amaçla uygulandı ve başarılı oldu[7].

Yukarıda da belirtildiği gibi, Dr. Joseph Retinger'in 'Avrupa Hareketi' adına ABD'ye yaptığı ziyaret, 29 Mart 1949'da Birleşik Avrupa İçin Amerikan Komitesi'nin (ACUE) kurulmasıyla sonuçlandı. ACUE'nin başkanlığına seçilen isim, William Donovan'dı. Başkan yardımcısı ise OSS'nin eski İsviçre sorumlusu Allen Dulles'tan başkası değildi. ACUE sekreterliğine de Dış İlişkiler Özel Konseyi'nin başkanı ve sonrasında Üçlü Komisyon'un koordinatörü olacak olan George S. Franklin getirildi. ACUE'nin genel direktörü de faal bir CIA görevlisi ve sonradan CIA'nin Uluslararası Örgütler Dairesi'nin başkanlığını üstlenecek olan Thomas Braden'dı. Bu isimlerin tavsiyeleri doğrultusunda ACUE, Joseph Retinger'in Avrupa Hareketi'ne mali destek kararı aldı[8]. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın sağladığı fonlar, Avrupa Hareketi'nin Brüksel'deki merkezine gizlice aktarıldı. Sovyetler Birliği Doğu Avrupa'daki etki alanını genişletirken, 'Soğuk Savaş' da ufukta göründü. Baştan beri Avrupa birliğini savunan Avrupa Hareketi, yavaş yavaş "Komünizme karşı siper" oluşturma seferberliğine dahil edildi. Ve bu seferberlik, gizli örgütlerin serpilip geliştiği bir atmosfere de vesile oldu.

Artık kısmi CIA desteğini arkasına alan Joseph Retinger ve Avrupa Hareketi'nin diğer üyeleri, Hollanda Prensi Benrhard, İtalya Başbakanı ve Britanya SOE'sinin eski başkanı olan Sör Colin Gubbins ile ilişki kurdu. Sonradan CIA başkanlığına getirilen General Walter Bedell Smith ile birlikte bu grup bir 'düşünce kuruluşu' oluşturmayı planladı; buna yönelik ilk toplantı, Hollanda kasabası Oosterbeek'teki Bilderberg Oteli'nde, Mayıs 1954'te düzenlendi. Bilderberg Konferansları'nın temeli bu şekilde atıldı.

Bu arada CIA kendi hedefleri doğrultusundaki faaliyetlerini de sürdürüyor, 'Komünizme karşı siperin' derinleşmesine yardımcı olabilecek bütün gruplara destek vermeye yönelik, geniş çaplı bir gizli faaliyet programı yürütüyordu. Siyasi liderler, partiler, baskı grupları, sendikalar, gazeteler ve yayıncılara, yönelimlerinin yeterince Batı yanlısı ve anti Komünist olup olmadığına göre, ciddi paralar akıtılıyordu. Söz gelimi 1950'lerde İtalya'ya, kültürel faaliyetleri, gençlik projelerini, yayıncılık girişimlerini veya Katolik gruplardan birini destekleme adı altında, yıllık ortalama 20 ila 30 milyon dolar arasında kaynak aktarıldığı[9] söyleniyordu. Misyonerlikler ve yetimhaneler gibi sponsorluğunu Kilise'nin yaptığı girişimler, aslında çoğunlukla CIA'den da mali yardım alıyordu. CIA'nin parası birçok piskopos ve monsenyöre dağıtılıyordu; bunlardan biri de müstakbel Papa VI. Paul idi. Ve söylemek bile gereksiz, İtalya'daki Hıristiyan Demokrat Parti bilhassa odaklanılan adresti. Müstakbel Papa'nın babası Giorgio Montini'nin 1919'da kurduğu parti, sonradan Hıristiyan Demokrat Parti'ye dönüşmüştü ve büyük erkek kardeşi de Hıristiyan Demokrat bir senatördü.

Dr. Joseph Retinger'in CIA destekli Avrupa Hareketi de İtalya'da aktifti ve Amerikan istihbaratı ile Vatikan arasındaki bağların sıkılaşmasına katkıda bulundu. Retinger eski bir dostu ve Papa XII. Pius'un tıbbi danışmanı olan Dr. Luigi Gedda'nın desteğini kazanmıştı. Gedda aynı zamanda, Hıristiyan Demokrat Parti'nin arkasındaki güç olan Azione Cattolica'nın (Katolik Eylem) başkanıydı. Retinger Gedda üzerinden müstakbel Papa VI. Paul'ün emrindeki birimleri de yanına çekmeyi başardı. Velhasıl Katolik Eylem de CIA yardımlarının bir diğer önemli adresi haline geldi[10].

CIA ile Vatikan arasındaki muhabbet, Papa XXIII. Paul'un öldüğü ve yerine eski Milano Başpiskoposu Giovanni Montini, yani VI. Paul'un geçtiği 1963'te daha da ilerledi. Daha önce de belirttiğimiz gibi, Montini çoktandır CIA ile bağlantılıydı ve ondan yardım alıyordu. Hatta savaş sırasında Amerikan istihbarat birimleri ile çalışmış, Vatikan ile OSS arasında bilgi getirip götürmüştü. Savaştan sonra Milan Başpiskoposu sıfatıyla CIA'ye, siyasi faaliyet içindeki rahiplerle ilgili kapsamlı bilgiler sağlamıştı. Bu bilgiler 1960'daki İtalyan seçimlerini etkilemek için kullanılacaktı.

Vatikan ile CIA arasındaki ilişki bugüne dek sürdü. Gordon Thomas ve Max Gordon-Witts'e göre, Kasım 1978'de Papa II. Jean Paul ve CIA'nin Roma şefi arasında özel bir görüşme gerçekleşti. Bu toplantı sonucunda, Papa'nın CIA'den her hafta düzenli istihbarat brifingi alması konusunda anlaşmaya varıldı[11]. Bunun karşılığında CIA'nin ne aldığı meçhul, fakat tahmin etmek zor olmasa gerek.

CIA'nin Kilise içindeki en etkili müttefiklerinden biri de New York Kardinali Francis Spellman'dı. 1954'te Guatemala'da doğrudan CIA için çalışmış, ABD'nin burada bir askeri darbe sahneye koymasına yardım etmişti. Fakat Spellman'ın aynı zamanda İtalya'da da hatırı sayılır etkinliği vardı. ABD Hükümeti'nin büyük miktarlarda "kara parayı" Roma Katolik Kilisesi'ne tahsis etmesinde de önemli bir rol oynamıştı. Vatikan Bankası'nın perde arkasındaki beyni olan Bernardino Nogara ve 1960'larda Michele Sindona ile birlikte Vatikan'ın yatırımları ve tasarruflarını yöneten Kont Enrico Galeazzi ile çok yakın ilişkileri vardı[12]. Ve 1963'te Chicago'lu Rahip Paul Marcinkus'u Papa'ya ilk takdim eden de Kardinal Spellman'dan başkası değildi. 1971'e gelindiğinde Marcinkus (şimdi Başpiskopos) artık Vatikan Bankası'nın başkanı, Michele Sindona ve Roberto Calvi gibi P2 üyelerinin yakın arkadaşı ve kendisi de muhtemelen bir P2 üyesiydi.

Mason Locası olan P2'nin kökenleri belirsizdir, fakat 1960'ların başında kurulduğuna inanılmaktadır[13]. Baştaki öncelikleri ve hedeflerinin ne olup olmadığı bir yana, aşırı sağcı Büyük Üstadı Licio Gelli, kısa süre sonra P2'yi "Ko-

münizme karşı siper" oluşturan grup ve örgütlerin saflarına kattı. Belli üyeleri CIA'den cömert yardımlar aldı. Ve Calvi ve Sindona gibi isimlerin başını çektiği P2, Vatikan ve CIA fonları sayesinde, Avrupa ve Latin Amerika'daki anti-Komünist kurumları cilalamanın bir aracı oldu. Calvi ayrıca, Vatikan'ın 20 milyon dolarlık yardımının Polonya'daki Dayanışma Hareketi'ne aktarılması işini şahsen düzenlediğini iddia ediyordu; Dayanışma'ya aktarılan toplam paranın 100 milyon doların üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Michele Sindona ise sadece P2'nin finansörü değil, Vatikan'ın da yatırım danışmanıydı; kilisenin İtalya'daki mülklerini satıp ABD'de yatırıma dönüştürmesine yardımcı oluyordu. CIA için yaptığı hizmetler arasında Yugoslavya'daki "dostlara", yanı sıra 1967'de iktidara el koymalarından önce Yunanistan'daki albaylara para aktarılması da vardı. İtalya'daki Hıristiyan Demokratların hesaplarına da milyonlarca dolar akıttı.

P2'nin varlığı uluslararası basının manşetlerinde 1981'de ilk kez boy gösterdiğinde, skandalın hükümet, polis ve finans çevrelerinin üst kademelerindeki adresleri, özellikle İtalya'da odaklanıyordu. Bununla beraber David Yallop'a göre;

> ...Arjantin, Venezüella, Paraguay, Bolivya, Fransa, Portekiz ve Nikaragua'da hala faal durumda kollar var. İsviçre ve ABD'de de aktif üyeler bulunuyor. P2 İtalya, Küba ve ABD'deki mafya örgütleriyle sıkı fıkı. Latin Amerika'daki bazı askeri rejimler ve çeşitli neo-Faşist gruplarla da arasından su sızmıyor. CIA ile çok yakın bağlantı halinde. Vatikan' tam kalbine ulaşmış durumda. Bütün bu unsurların en büyük ortak paydası ise, Komünizm nefreti ve korkusu[14].

Bugün P2'nin, ne kadar güçlü ve etkili olursa olsun, daha üst düzey ve karanlık bir otorite tarafından kontrol edildiği (ve hala ediliyor olduğu), söz konusu otoritenin talimatlarını locanın Büyük Üstadı Licio Gelli aracılığıyla iletti-

ği yönünde yaygın bir kabul söz konusudur. Bir İtalyan parlamentosu komisyonuna göre, P2'nin arkasındaki örgütlenme 'İtalya sınırlarının ötesine' uzanıyordu[15]. Bu örgütlenmeye dair, muteber olan veya olmayan birçok spekülasyon yapılmıştır. Bazıları Amerikan mafyasını işaret etmiştir. Bazıları KGB veya Doğu Avrupa'dan başka bir istihbarat birimi olduğunu iddia eder. Hatta Prieure de Sion'un ismini zikredenler olmuştur. Ne var ki 1979'da P2'den kopan bir üye (Mino Pecorelli adlı bir gazeteci), CIA'yi suçladı. Pecorelli, açıklamasından iki ay sonra da öldürüldü.

Mart 1981'de İtalyan polisi Licio Gelli'nin villasına baskın düzenledi. Loca'nın üyelerini içeren kapsamlı bir liste bulundu. Yanı sıra Licio Gelli'nin belgelerinin indeksine de ulaşıldı; ancak belgelerin orijinalleri ortada yoktu ve bu belgelerde muhtemelen üye listesinden çok daha önemli bilgiler vardı. Bazı belgelerin başlıkları İtalyan gazetelerinde yayımlandı. Bunlardan biri Opus Dei ile ilgiliydi. Belgeler arasında o dönem İtalya Dışişleri Bakanlığı görevini yürüten Giulio Andreotti ile ilgili olanları da vardı; bizim ele geçirdiğimiz başka bir belgenin de teyit ettiği üzere, Andreotti büyük olasılıkla Prieure de Sion'un bir mensubuydu. Ve nihayet belge başlıkları, resmi olarak Kudüs Tapınağı'nın Egemen ve Askeri Örgütü adıyla bilinen (ve bugün doğrudan doğruya Tapınak Şövalyeleri'nin soyundan geldiğini iddia eden) örgüte de işaret ediyordu.

Şövalyeleri'nin Tarikat'ı

Kudüs Tapınağı'nın Egemen ve Askeri Tarikatı'nın, bugünkü yapısıyla mazisi 1804'e dayanır; örgüt bu tarihte varlığını açıkça ilan etmiş ve başka bazı kurumlar tarafından resmen tanınmıştır. Fakat çok daha eskiye dayanan bir mirasa sahip çıkar. Kendi iddiasına göre, Tapınakçılar'ın son Büyük Üstadı, Jacques de Molay, 1314'te idam edilmeden önce, halefini tayin eden bir vasiyet bırakmıştır[16]. Papalık tarafından resmi olarak dağıtılmalarına karşın, bu vasiyet üzerinden hareket eden Tapınakçılar'ın, varlıklarını asırlar boyunca sürdürdüğü söylenir. Vasiyetin gerçek olup olma-

dığı tarihçiler arasında hala tartışma konusudur, yine de böyle bir belgenin var olduğuna dair güçlü kanıtlar bulunmaktadır. Fakat bu, asla öne çıkan bir mesele olmamıştır, zira Egemen ve Askeri Örgüt, herhangi bir iktidar talebinde hiç bulunmamış, mirasçısı olduğunu öne sürdüğü Şövalyeleri'n vaktiyle elinde tuttuğu imtiyazları, unvanları ve mülkleri geri almaya heves etmemiştir. Bugün kendisini büyük ölçüde eski belge araştırmalarına ve hayır işlerine vakfetmiş durumdadır. İç prosedürleri bazı zamanlarda Bağımsız Masonluğun belli ritüellerini, diğer zamanlarda Golden Fleece, Holy Sepulchre ve Saint Maurice gibi hanedanlık armacılığının kurallarını anımsatır. Şu andaki Büyük Ustası Portekizli Kont Antonio de Fontes'tir.

1982'de Kudüs Tapınağı'nın Egemen ve Askeri Örgütü'nden bir yetkiliyle buluşmalarımızın ilkini yaptık. Konuşmalarımız sırasında, bize geçen on yıl sırasında temsil ettiği kurumun yaşadığı hizipsel çatışmaları ve bölünmeleri anlattı. Üyelerden bir hizip İsviçre'de kendi ayrı yeni Tapınak gövdesini kurmak için ayrılmıştı. Bu hizip, Anton Zapelli'nin liderliğinde yeni, yüksek bir profil ve daha agresif olan bir program hazırlayan, 'dininden dönmüş' bir grup meydana getirdi. Zapelli'nin merkez büroları da İsviçre'de, Sion'daydı. Zapelli'nin Tarikatı'nın üye listesi, İsveç Büyük Alp Loncası ile ilişkili, daha önce isimleri birkaç Prieure de Sion dokümanında geçmiş olan bazı insanları kapsıyordu.

Eğer Zapelli'nin ismiyle çoktan başka bir bağlamda karşılaşmamış olsaydık, bunlardan hiçbirinin bizim için özel bir anlamı olmayacaktı. 1979'da Prieure de Sion'la ve Bay Plantard ile ilk olarak ilişki kurmaya çalıştığımız sırada Paris'ten bir haber kaynağı, Zapelli'nin adından söz etmişti. O durumda Priuere de Sion'un arkasındaki asıl güç olduğu - bu iddianın Zapelli'nin Sion'da bulunan Tapınak Tarikatı'nın adının Büyük Prieure de Suisse olmasından dolayı sadece basit bir karışıklık sonucu olması mümkün olsa da söyleniyordu.

Zapelli'nin adıyla, Tapınağın Egemen ve Askeri Örgütü'yle bağlantılı olarak tekrar karşılaşmış olmanın şaşkınlığıyla, gerçekten Prieure ile bağlantılı mı diye sorduk. Ege-

men ve Askeri Tarikat'ın temsilcisi bilmiyordu. Prieure de Sion'dan haberdar olduğunu söyledi. Kendi örgütüyle Prieure'nin savaş sırasındaki Fransız Direnişi'nde aktif olduğu biliniyordu. Ama Zapelli'nin Prieure'yle herhangi bir şekilde bağlantılı olup olmadığını bilmiyordu. Aslında eğer bir şey bulur ve ona iletirsek buna minnettar olacağını belirtti. Zapelli üzerinden çalışan Priuere'nin, onun tarikatını zorla ele geçirmeye çalışacağından korkuyor gibi görünüyordu.

M.Plantard'a Zapelli'yi tanıyıp tanımadığını sorduğumuzda sadece hafifçe sırıttı ve 'Ben herkesi tanıyorum,' dedi. Sonuç olarak, yine de Zapelli'nin Örgütü'yle dolaşıma sokulmak üzere üretilmiş bir belge verilmişti bize. En çok endişe yaratan iki tema ortaya çıktı. Biri bankacılık ve uluslararası finanstı. 1982'de Zapelli'nin Örgütü kendi bankasını ya da 'karşılıklı toplumunu' kurmuştu. Diğer önemli tema, birleşmiş bir Avrupa ve 'Avrupa'nın birleşmesinde modern Tapınakların rolüydü. Zapelli'nin belgesine göre orijinal Tapınaklar, birleşmiş bir Avrupa yaratmaya çalışıyorlardı. Son zamanlardaki halefleri gölgelerden çıkmaya, tamamen antika ilgilerde daha önemli bir şeye sarılmaya, kendilerini siyasete dahil etmeye, Avrupa birleşmesi için çalışmaya ve 'Avrupalılık düşüncesi'ni desteklemeye zorlanıyorlardı. Zapelli'nin savunduğu yapı kabaca İsviçre Konfederasyonu'nun yapısına benzerdi. Avrupa Atlantik ve Akdeniz'den Urallar'a uzanır biçimde tanımlanıyordu.

Zapelli'yi Prieure de Sion'a bağlayan güvenilir bir kanıt bulamadık. Ne de Zapelli'yi Licio Gelli'ye ya da P2'nin diğer üyelerine bağlayan herhangi bir kanıt bulabildik. Ama onlar gibi, gizli toplumların yüksek finansla ve Pan-European siyasetle bağlantılı olduğu, ulusal sınırların bir engel teşkil etmediği ve herhangi kurulu legal bir rehberliğin olmadığı bir çeşit alaca karanlık bölgesinde faaliyet yürütüyor gibi görünmektedir. Ve Licio Gelli'nin dosyalarına giden indeksin P2 safında, Tapınağın Egemen ve Askeri Tarikatı'na dair ayrı bir ilginin olduğu doğrudur.

Modern tapınak temsilcilerinin kesin rolü ve etkili güçleri belirsizliğini koruyor. Diğer yandan, tarihsel olarak Tapınakçılar'la yakından ilişkili, rolü ve gücü çok daha fazla

belgelenmiş ve somut olan bir diğer örgüt var. Bu örgütlenme gerçek Tapınakçılar'ın geleneksel rakibi olan Saint John'un Hastane Şövalyeleri ya da bugün bilinen en birincil adıyla Malta Egemen Askeri Örgütü'dür.

Saint John Örgütü, Kudüs'te Saint John'a adanan ve ilk Haçlı Seferi'nden otuz yıl önce İtalyan tacirler tarafından hacılara başkanlık etmek üzere 1070 civarında kurulan hastane ile ortaya çıkmıştır. Kendini resmi olarak bir örgüte, ilk Haçlı Seferi'nden hemen sonra ilk Büyük Ustası'nı seçtiği sıralarda, 1100 yılı civarında oturtmuş gibi görünmektedir. Hastaneciler bu yüzden Tapınakçılar'dan eskidirler; ama onlar askeri eylemlerde bulunmadılar, yalnızca hastane işi yaptılar. 1126'ya gelindiğinde, Tapınakçılar'ın açık olarak sahneye çıkmasından sekiz yıl sonra, Saint John Şövalyeleri, gittikçe artan ve tamamen yerini almasa da kısa süre içinde hastane işlerini gölgeler hale gelen askeri bir karaktere bürünmeye başladılar. Takip eden yıllarda, Tapınakçılar'ın ve Teutonic Şövalyeleri'nin yanı sıra Kutsal Topraklar'daki başlıca askeri ve finansal bir yapı ve tüm Hıristiyanlıktaki bu türden en büyük güçlerden birine sahip hale geldi. Onlar da Tapınakçılar gibi gayet varlıklıydılar. Örgütleri yüzlerce Şövalyeyi, düzenli bir orduyu, çeşitli yardım hizmetleri, kaleler, şatolar ve sadece Filistin'de değil tüm Hristiyan dünyasında geniş topraklardan oluşan bir ağı kapsayan geniş bir askeri oluşuma, kiliseyle ilişkili ve yönetici bir yapıya doğru biçimlendirdi. Aynı zamanda Tarikat hastaneci orijinine, iyi işleyen, temiz ve kadrosu kendi cerrahlarından oluşan hastaneler kurarak sadık kaldı.

1307'de Tapınakçılar, Katolik Kilisesi'ne karşı işlenmiş suçlar katalogu ile yargılandılar ve 1314'te resmi olarak bastırılmış durumdaydılar. Dinsel yapıdan ayrıldıkları 1309 ile 1525 yılları arasında Teutonic Şövalyeleri de düzenli olarak benzer suçlamalara maruz kaldılar; her ne kadar öncelikli operasyonlarını yürüttükleri Prusya'da ve Baltık Bölgesi'nde onlara karşı hareket edebilecek her türlü otoriteden uzak olsalar da. Bunun tersine, Saint John'un Hastaneci Şövalyeleri hiçbir zaman bu türden bir lekeye maruz kalmadılar. Papalığın desteğinden yararlandılar. İngiltere'de ve

daha düşük bir seviyeye kadar başka yerlerde de daha önce Tapınakçılar'a ait olan mallar onlara devredildi.

1291'de Kutsal Topraklar'ın düşmesinden sonra Saint John'un Şövalyeleri bir süre için Kıbrıs'a gittiler. Sonra 1309'da, kendi özel prenslikleri gibi yönettikleri Rodos Adası'nda karargahlarını ve merkez bürolarını kurmaya başladılar. Burada iki defa Türk kuşatmasına karşı koyarak, iki yüzyıldan fazla kaldılar. Sonunda 1522'de, üçüncü bir kuşatma onları adayı terk etmeye zorladı ve 1530'da karargahlarını Malta'da yeniden kurdular. 1565'te Malta, Türkler tarafından, askeri tarihteki kuşatmaların en büyüklerinden birisine maruz bırakılarak çembere alındı. Destansı bir savunma sonunda, 541 Hastane Şövalyesi ve çavuşları, dokuz bin civarındaki silahlı adamdan oluşan garnizonun yardımıyla, otuz ila kırk bin kuşatmacının tekrar eden saldırılarını geri püskürttü. Altı yıl sonra, 1571'de Tarikat'ın donanması Avusturya'dan, İtalya ve İspanya'dan savaş gemileriyle birlikte Lepanto Deniz Savaşı'nda Akdeniz'deki Türk Donanması'nı paramparça ederek kesin bir zafer kazandı.

Rodos ve Malta Kuşatmaları'yla Lepanto Savaşı, Hastaneciler için, Haçlı Seferleri sırasında Kutsal Topraklar'daki patlamalarını da geride bırakır bir şekilde, kendi tarihlerinin tepe noktasıydı. Birçok krallıkla boy ölçüşecek güç ve finans kaynaklarıyla, 16. yüzyılın ortalarında hala Hıristiyan dünyasının en güçlü ordularından ve deniz kuvvetlerinden biriydi. Ama çoktan düşüşün tohumları ekilmişti. Almanya, İsviçre, Hollanda, İskoçya ve İngiltere'de Protestan Reformu, Katolik Avrupa'nın birliğini kırmaya başlamıştı ve Batı Hıristiyan dünyasında başlayan çatlaklar, daha küçük boyutta Saint John Tarikatı'na de etki ediyordu. Tarikat'ın İngiliz ve Alman din kardeşleri kendi rakip kurumlarını yaratmak üzere ve diğerini terk ederek ayrıldılar. 17. yüzyıla gelindiğinde, hala Şövalyeler'ce yönetilen Malta, tarihin gelgitleri arasında, Avrupa'nın geri kalanı devletçilik, endüstrileşme ve orta sınıf hegemonyasının egemen olduğu yeni bir çağa girerken, etkisini yitiren şövalye öğretilerine yapışıp kalan bir Katolik yerleşim bölgesi olarak, kaderine terk edilmişti.

1798'de Şövalyeler her ne kadar antika bir tarih statüsüne inmiş; zayıf, beceriksiz bir Büyük Üstad ve Bağımsız Masonların eliyle aşındırılmış olan Katolik ortakları tarafından dibe doğru sürükleniyor olsalar bile, hala Malta'daydılar. O yıllarda, Kuzey Afrika seferine çıkan Napolyon Mısır'daki korkunç saldırısına doğru yol alırken, Akdeniz'de önüne çıkan her şeyi silip süpürdü. 225 yıl önce Türklere karşı koyan Şövalyeler, Fransızlara karşı bir direniş göstermekten acizdiler. Özet olarak, Malta'yı daha sonra Horatio Nelson kumandanlığındaki İngiliz donanması karşısında kaybedeceği güne dek ele geçirmiş olan Napolyon tarafından sürüldüler. Bu olayı takiben, Saint John Örgütü için bir karışıklık dönemi başladı. En sonunda 1834'te Şövalyeler Roma'da kendileri için yeni bir temel kurmayı başardılar. Evleri olan adalarını kaybetmelerine rağmen, kendilerini Almanya'da ve İngiltere'de oluşmakta olan Saint John'un Protestan Örgütleri'nden ayırmak için Malta Örgütü ismini aldılar. Kendilerini, bunu takip eden bir buçuk yüzyıl boyunca onlara artan bir prestij sağlayacak olan 'hastane' işine adadılar. İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında, İsrail Devleti kurulmadan önce Malta Şövalyeleri'ne Kudüs'ün egemenliğini emanet etme yolunda çalışmalar yapılmıştı.

1979'da Tarikat, binini Amerikalı, üç binden fazlasını İtalyan'ın oluşturduğu, toplam 9,562 Şövalye'den oluşuyordu[17]. Bugün Roma'daki Via Condotti üzerinde bulunan Plazzo Malta'da, merkez bürolarından dünyaya yayılmış hastaneler örgütlenmesini sürdürüyorlar. Doğal felaketler de yardım sağlamak üzere çalışan bir acil yardım bölümü var. Birçok ülkede Tarikat tarafından yönetilen hastaneler ve cüzam sanatoryumları var. Ve akrabaları olan İngiltere'deki, Almanya'daki, Hollanda ve İsveç'teki Protestan Örgütleri'nin olduğu gibi Malta Şövalyeleri'nin de kendi ambulansları var. Kuzey İrlanda'da Saint John İngiliz Tarikatı'nın ve Malta Şövalyeleri'nin ambulansları saygın mezheplerinin ve topluluklarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere eşzamanlı olarak sokaklardalar...

Uluslararası yasaya göre Malta Şövalyeleri'nin şu andaki statüsü bağımsız özerk bir prenslik[18]. Büyük Üstad bir

devlet başkanı gibi, seküler seviyede bir prense eş ve dinsel seviyede bir kardinalin eş değeridir. Tarikat, özellikle Afrika ve Latin Amerika'da birkaç ülkeyle resmi diplomatik ilişkilerini sürdürüyor ve bu ülkelerin başkanları standart diplomatik ayrıcalıklardan faydalanıyorlar. Tarikat'ın üst kısımları hala titizlikle aristokratlardan oluşuyor. En yüksek Şövalyeler babadan oğla bozulmadan geçirilmiş olan, en azından 300 yıl geriye tarihlenebilecek olan armalarla dolu bir ceketi gösterebiliyor olmalıdırlar.

20. yüzyıl Malta Örgütü, söylemesi bile gereksiz, istihbarat için ideal bir şekilde yapılandırılmıştır. Üyelik ağı enternasyonaldir ve aynı zamanda iyi bir şekilde örgütlenmiştir. Hastanesi ve medikal servisleri stratejik olarak onu kriz noktalarına -Kuzey İrlanda gibi- yerleştirir. Üyeleri medikal personelden, siyasetteki, finans sektöründeki ve iş hayatında sıradan papazların giremeyeceği alanlara girebilen, önemli kişilere kadar uzanır. Sonuç olarak Malta Şövalyeleri, Vatikan'ın kendi istihbarat bölümüyle çok yakından ilişkili hale geldi. Tarikat bu tür bir bağlantıya düşman olmamış gibi görünüyor. Tersine, amacı Haçlı Seferleri'ne liderlik etmek olan Tarikat'ın 20. yüzyıl boyunca, oynadığı role kaldığı yerden devam etme imkanını hoş karşıladığı görülüyor.

Bugün Malta Tarikatı'nın, Vatikan ile CIA arasındaki birincil iletişim kanallarından biri olduğuna inanılıyor. Böyle bir iddia için yeterli kanıt var. 1946'da, daha önce kendi ajansından milyonlarca doları İtalyan Hristiyan Demokratları'na sızdıran ve CIA ve OSS'un Roma istasyon şefliğini yapmış olan James Angleton, sağladığı karşı istihbarat nedeniyle, Malta Örgütü'nden madalya aldı[19]. Katolik Eylem adıyla anılan grubun başkanı Dr. Luigi Gedda, CIA ile Joseph Retinger'in Avrupa Hareketi ve geleceğin Papası VI. Paul arasındaki irtibatı sağlayarak aynı madalyaya sahip oldu[20]. 1948'de Şövalyeler en yüksek madalyaları olan Grand Cross of Merit'i o zamanlar, bir CIA departmanından çok az farkı olan Batı Almanya Gizli Servisi Başkanı General Reinhard Gehlen'e verdiler[21]. Daha önce Gehlen Rusya'ya karşı çalışan, Hitler'in istihbarat servislerindeki ajan-

lardan birisiydi. 1940'ların sonlarına doğru, oldukça erken bir zamanda Malta Örgütü, Avrupa genelinde tırmanmakta olan komünizm karşıtı gizli savaşın içine dahil olmaya başlıyordu.

Tarikat'ın istihbarattaki işi, doğal olarak yüksek mevkilerdeki bir takım Amerikan yetkilileri tarafından kolaylaştırılmıştı. 'Soğuk Savaş' hız kazandıkça, Tarikat'ın Amerika'daki bölümü hızlı biçimde büyüdü. Bu bölümün en etkili figürü yine Guatemala'da CIA için çalışmış olan ve kişisel bağlantıları direkt olarak P2'e uzanan, New Yorklu Kardinal Francis Spellman'dı. Spellman Amerikan Şövalyeleri'nin 'Koruyucusu ve Ruhani Danışmanı' oldu. Ayrıca onlar için etkili bir öncü haline geldi. Bu mevkide bulunduğu sırada, birçok Şövalyenin her birinin yıllık üyelik ücreti olarak ödediği binlerce doların birikimiyle, büyük miktarlarda paralar topladı. İddiaya göre bu paranın yalnızca bir kısmı Roma'daki Tarikat'a gönderildi, esas kısmı başka amaçlar için harcandı. Spellman ayrıca 1950'ler boyunca Tarikat'ı ele geçirmek ve kendi siyasi amaçları için kullanmak isteyen bir Kardinalle iş birliği içindeydi.

CIA yöneticilerinin Malta Şövalyesi olmaları alışılmadık bir durum değildir. Örneğin John Mccore bir şövalyeydi. Kurumun eski bir yöneticisi olan William Casey de bir şövalye. Eski yönetici William Colby'nin de üyelik teklifi aldığı ve 'Ben biraz düşük seviyedeyim[22].' cevabıyla teklifi geri çevirdiği de rapor edilmiştir. Malta Tarikatı'nın mevcut üyeleri Amerika'nın Vatikan Konsolosu William Wilson, eski İtalya Konsolosu Clare Boothe Luce, CIA başkan yardımcısı George Rocca ve Alexander Haig gibi isimleri kapsıyor.

Tarikat'ın saflarına kattığı askerler sadece prestij sahibi Amerikan sınıflarını kapsamıyor. Licio Gelli, P2'nin büyük başkanı, muhtemelen bir şövalye olarak Tarikat'la iş birliği yaptı, ama bunun ispatı şu anda mümkün değil. Fakat Gelli'nin P2'den yakın arkadaşı Umberto Ortolani'nin, bir banka sahibi olduğu Uruguay'da bir Malta Şövalyesi olarak Tarikat'ın elçiliğini de yaptığı biliniyor. Diğer Şövalyeler, Fransız İstihbaratı'nın eski şefi Alexander de Marenches, İtalyan Gizli Servisi'nin Eski Şefleri General Giusepe Santo-

vito ve İtalyan Komutanlık Personel Şefi Amiral Giovanni Torrisi gibi isimlerden oluşmaktadır. Son üç üye aynı zamanda P2 üyesidir[23].

Tabii ki Malta Örgütü'nü bir 'CIA cephe'sinden daha fazla bir şey olarak görmemek adaletsiz ve yanlış olur. Örgüt övgüye değer olan, kendi hayırsever ve diplomatik işlerini devam ettiren otonom bir kurum olarak çalışıyor. Yine de onun istihbarat işlerine karıştığını düşündüren ikna edici bir kanıtlar bütünü bulunuyor. Eylemlerinin bir kısmının Tarikat'ın resmi politikası olması da gerekmiyor. Bu yüzden örneğin biri kardinal, diğeriyse yüksek düzey bir istihbarat yetkilisi olan iki şövalye, Tarikat'ın sosyal işlevlerinden birinde ya da diğerinde birlikte çalışabilir. İkisi de birbirlerini etkili bir bankerle ya da önde gelen bir politikacıyla tanıştırabilir. Bu şekilde, bir proje, yüksek seviyede ve güvenilirlik gerektiren resmi direktifler, yazılı talimatlar ya da resmi prosedürler uygulanmadan yürütülüp başarılabilir. Böylece iz bırakmadan kurtulmanın hayli zor olduğu, sonradan keşfedilebilecek yazılı bir belge de ortaya çıkmaz. Bağımsız Masonlardaki Lonca gibi Malta Tarikat'ı de doğası gereği işlerini bu şekilde yürütür. Aslında, ideal bir yöntem izler. Diplomatik prestiji, göze batmayan küçük yapılanması, uluslararası örgütlenme kabiliyeti ve hümanist çabalarına duyulan saygı nedeniyle manevra kabiliyeti yüksektir.

Orta Amerika'daki mevcut durum bazı yorumcular tarafından, 'Malta Örgütü'nden hangi yönde yararlanılabileceği; aslında bu tür bir organizasyonun aklının şu ya da bu politik ideolojiye nasıl çelinebileceği konusunda, hangi yolun izleneceğini göstermektedir' şeklinde yorumlanmaktadır. Tarikat'ın Amerika'daki başkanı ve önemli bir iş adamı olan Peter Grace, 1971'den önce, her ikisi de CIA fonu tarafından finanse edilen ve Reinhard Gehlen tarafından kurulmuş olan Radyo Özgürlüğü ve Avrupa Özgür Radyosu kuruluşlarıyla bağlantılıydı. Bugün Grace yardım faaliyetlerini, bünyesinde eski Amerika Birleşik Devletleri Hazine Sekreteri William Simon ve diğer birkaç Malta Şövalyesi'ni barındıran, başkanlığını yine Grace'in yaptığı Americares adlı örgüt aracılığıyla yürütüyor. Americares'in birincil

amaçlarından biri Orta Amerika'ya yardım için para toplamak. Bu yardımı dağıtan kuruluş ise, El Salvador Guatemala ve Honduras'ta kendi alan örgütlenmeleri üzerinden çalışan Malta Örgütü...

Aynı zamanda 1978'de başkana karşı gelmesi nedeniyle istifası istenen eski orgeneral John Siglaub tarafından yönetilen World Anti-Communist League (WACL/Dünya Komünizm Karşıtları Birliği) ile Americares'in ortak ilgileri olduğu da görülüyor. Beyaz Saray Nikaragua'daki sistem karşıtlarını finanse etmek için parlamento desteği sağlayamayınca, Ronald Reagen WACL ve diğerlerinin yardımını talep etti. Siglaub, kuruluşuyla açıkça Nikaragua'daki karşıt görüşün para ve erzak desteğini üstüne aldı. Amerikalı gazeteciler bu para ve erzakın ne kadarının yasal olarak Peter Grace'in Americares kuruluşu tarafından temin edilip, Malta Şövalyeleri'ne dağıtıldığını merak etti. Eğer herhangi bir kısmı karşılanıyorsa, o zaman akla gelen soru, Grace ve Americares'in Malta Şövalyeleri'ni kullanıp kullanmadığı veya tüm Malta Order'ının, kendi politikası sebebiyle bu işe dahil olup olmadığıydı.

Bilinmeyen Faktör

Ekim 1984'te Bay Plantard ile görüşmemizde -o zamanlar, artık Prieure de Sion'un Büyük Üstadı olarak konuşmadığını bilmiyorduk- Malta Örgütü'nden bahsedilmişti. Plantard'ın söylediğine göre -nerdeyse biraz da içerlemiş görünüyordu- Prieure de Sion bünyesinde birkaç Malta Şövalyesi de bulunmaktaydı. Biz bunu çok da şaşırtıcı bulmadık. Sonradan keşfetmiş olduğumuz üzere, Malta Şövalyeleri her yerde örgütlenmiş gibi görünüyorlardı. Niye Prieue de Sion'da olmasındı? Aslında Bay Plantard'ın Prieure'ye girişi esnasında kendisine referans olan Prieure'nin Büyük Üstadı Abbe François Ducaud-Bourget, 20 Eylül 1947'den 18 Kasım 1961'e kadar Malta Şövalyeleri'nin *Magistral Chaplain*'iydi (Tarikat'ın Büyük Ustası). Şövalyeleri'n OSS ile bağlantısı düşünüldüğünde, bu tür bir rol, direniş gruplarına silah sağlamayı başarmak amacıyla Paris'e yerleşmiş

bulunduğu zamanda -bu başarı savaştan sonra Direniş tarafından madalya ile ödüllendirilmiştir- Fransız Direnişi süresince, Abbe'nin etkinliklerinin mükemmel bir şekilde desteklenmesi anlamına geliyordu.

Fransız basını, 1981'de Bay Plantard'ın Büyük Usta seçilmesiyle ilgili kısa bir makalede, Prieure de Sion'daki 121 yüksek mevki sahibi insanın hepsinin yüksek finans ya da uluslararası siyaset ve istihbarat örgütlerinin gizli ajanları olduğunu beyan etti. Malta Şövalyeleri için de benzer bir şey açıkça söylenebilir. Doğalarının gereği, iki Tarikat'ın de politika, finans, din ve çeşitli istihbarat örgütlerinin işlerinin iç içe geçtiği, aynı alacakaranlık yeraltı alanında faaliyet gösteriyor olması tahmin edilebilir bir şeydi. Şüphesiz Malta Şövalyeleri ve Prieure de Sion'un bazı ortak ilgi alanları ve amaçları vardı. Her iki Örgüt de farklı önceliklerle ve farklı nedenlerle de olsa, bir çeşit Avrupa Birleşik Devletleri yaratma konusunda gayretliydiler. Ve her iki Tarikat'ın de tarihi, Prieure'nin soy ağacının hakiki olduğu varsayılırsa, çok sıkı bir şekilde birbirlerine sarılmış olacaktı. Her ikisi de Haçlı Seferleri'ne kadar uzanan bir miras iddiasındalar ve bu tür bir miras onların yollarının takip eden yüzyıllar boyunca birçok noktada kesiştiğini ortaya koyacaktı. Her ikisi de görünür biçimde yeni-şövalyelik kurumlarıdır ve her birinin, diğerinin arşivlerinde dikkati çeken bir şekilde bulunması beklenebilirdi. Her birinin diğeriyle uzun süreli bir tanışıklığı olması ve muhtemelen diğerinin sırlarıyla ilgili kayda değer bir bilgisi olması beklenebilirdi. Böyle paylaşılan bir geçmiş gerçeği, kaçınılmaz olarak bir bağ yaratacaktı.

Aynı zamanda iki Örgüt arasında ciddi belli kavga noktaları da olmuş olmalıydı. Malta Şövalyeleri şaşmaz bir şekilde hep Roma Katolik Kilisesi'ne ve papalığa bağlı olmuştu. Diğer tarafta, Prieure kendisini geleneksel olarak Vatikan'a karşı düşman olarak tanıttı ve gerçekten de kendi alternatif papalığını kurmaya hevesli göründü. İsa'dan ve dolayısıyla Davut'un ailesinden doğrudan gelen kan bağının koruyucusu olarak Prieure, Kilise tarafından doğal olarak düşman ilan edilecekti. Bu yüzden, Roma karşısındaki farklı

duruşları, zorunlu olarak Prieure ve Malta Şövalyeleri'ni rakip haline getirecekti.

İki Örgüt arasında gündelik öncelikler ve operasyon alanları konusunda da bir kavga olmuş olabilir. Bay Plantard söz konusu olduğunda, Priuere'nin şimdiki ilgi alanı öncelikli olarak Avrupa'da yatıyor gibi görünüyordu. Malta Şövalyeleri daha önce Avrupa'ya çok önem vermiş olsalar da -Opus Dei, P2 ve CIA- son zamanlarda enerjilerini Latin Amerika'ya yöneltilmiştiler. Bir anlamda en azından Malta Şövalyeleri CIA tarafından kısmi olarak emir altına alınmıştılar. Eğer Prieure de Sion saflarına birkaç Malta Şövalyesi katmış ise, Prieuere de Sion üyeleri yönetimin rakip örgütlenme tarafından ele geçirilmesinden korkmamış mıdır? Bay Plantard, Tarikat'ın içinde dikkati Avrupa'dan Latin Amerika'ya kaydırmanın savunuculuğunu yapan elamanlar tarafından, belki de onu istifaya zorlayacak derecede rahatsız edilmiş olamaz mı? Ve belki bir kısım Malta Şövalyesi'nden menkul olan bu üyeler, Bay Plantard'ın, Priuere'nin içinde anlaşmazlık yaratmakla suçladığı 'Anglo-Amerikan birlik' ile anlaşma yapmış olmazlar mı?

Mesele buydu ya da değildi, Prieure de Sion ile Malta Şövalyeleri arasında başka bir büyük anlaşmazlık noktası daha mevcuttu. Bu, 1891'de Berenger Sauniere tarafından Rennes-le-Chateau'da bulunan parşömenler destesiydi. Bu parşömenler, Papalıkla mücadelesinde Prieure'ye yardım ettiği ve papalığa vaat ettiği bilgiler kadar, Malta Şövalyeleri'ni de ilgilendiriyordu. Priuere'nin kendi beyanlarına göre bahsi geçen parşömenler, İngiltere'ye hile yoluyla getirilmişti ve Malta Şövalyeleri'nin arşivine eklenmişti[24].

Sauniere'in Parşömenleri'nin izinde hile, entrika, oynanmış belgeler, değiştirilmiş imzalar ve dikkatlice yayılmış yanlış bilgilendirmelerin karmaşık veya hileli yollarından oluşan bir labirente girdik. Kaçınılmaz bir biçimde, var olan başka bir örgütlenmeyle Prieure de Sion arasındaki görünmez kan davasının ortasına dikkatsizce düştüğümüz sonucuna vardık. İlk başta istihbarat örgütlerinden birinin varlığından kuşkulanmaya meylettik. Ama bu Malta Şövalyeleri olabilir miydi? Ya da Malta Şövalyeleri üzerinden çalışan

bir istihbarat örgütü müydü? Tabii ki kuşkularımızı tam olarak ispatlayamayız. Ama denklemde bilinmeyen bir etken kalıyor. Kendisinin ya da bir başkasının çıkarı için çalışan bu örgütün Malta Örgütü olup olmadığını merak etmemek mümkün değil.

Sonsöz

Günümüzdeki Sion Tarikatı hakkında daha fazla şey öğrenmeye çabaladık. Üyeliğini, gücünü, kaynaklarını ve özel amaçlarını araştırmaya çalıştık. Bir noktada, ille de orda gizlenen canavarı katletmek için değil; ama en azından onunla yüzleşmek için labirentin merkezine ulaşmayı umduk. Aynı zamanda, bununla birlikte büyük bir kurnazlık ve beceriyle sürekli olarak bizden bir adım önde olmanın yolunu bulan insanlar tarafından saf dışı bırakıldığımız gerçeğinin acıklı farkındalığından kaçamadık.

Tabii ki Tarikat vardır. Onun ve önceki Büyük Üstadı'nın eylemleri tarihsel kayıt meselesidir. *Vaincre* savaş sırasında yayınlanmıştı ve muhtemelen Alman otoritelerine de bugün bize göründüğü kadar anlaşılması güç gelmişti. Alpha Galates'in bir tür var oluşu vardı ve Hans Adolf von Moltke gibi kişilikleri kendisine dahil etmişti. Esrarengiz ve anlaşılması güç biri olsa da Bay Plantard gerçekten etkiliydi ve Cocteau, Malraux, Juin ve de Gaulle gibi kişilerle bağlantılıydı. Belgesel kanıtlar, 1958'de de Gaulle'ü iktidara taşıyan komitelerde oynadığı rolün önemini ortaya koyar. Gerçekten, de Gaulle'ün iktidara dönüşü, aşırı derecede karmaşık, kaynakları çok olan, iyi örgütlenmiş ve disipline edilmiş, politik manevralara uyum sağlayabilen bir aygıtın etkinliğini kanıtlıyor.

Buraya kadar bakıldığında, asıl belirsizlik Tarikat'ın varlığına veya statüsüne değil, onun günümüzdeki etkinliklerine ve saklıyor gibi gözüktüğü topluluğa dairdir. Bu topluluğun en azından bir kısmı zararlı değil midir? Bu yüzden Tarikat açıkça yüce olan amaçlarına rağmen ahlakı bozuk ve kirli bir hale gelmiş değil midir? P2'nin ticaretini yapan bir Tarikat, dürüstlüğünü nasıl elde tutabilir? Böyle bir Tarikat kendisinin sağlamaya çalıştığı yüceltilmiş imajıyla nasıl bağdaşabilir?

Belki biz başka bir şey beklememeliydik. Bu tür ittifaklar, Priure'nin tarihinde tek değildi. İzini sürebildiğimiz kadarıyla ne Tarikat ne de onun Büyük Üstadı politik gücün kirinden çekinmişti. Tam tersine hem Tarikat hem de onun yönetici hiyerarşisi, yüzyıllar boyunca sürekli olarak entrika ve hilelerin içine saplanmıştı. Örneğin 16. asırdaki din savaşları ve 17. asırdaki Fronde diye bilinen isyan süresince, Tarikat zamanın tüm kaynaklarından ve tüm anlaşmalarından istifade etti. Kısacası 'gerçekçi'ydi. Hayatta kalmak için Roma Katolik Kilisesi de dahil olmak üzere diğer örgütlerin ve kurumların 'gerçek hayat'a müdahale etmek için kullandıkları tedbirlere ve yöntemlere başvuruyordu.

Eğer çağdaş Tarikat, idealizmi çıkarlara kurban ederek, uzlaşmacı anlaşmalar yaparak, zararlı bir yeraltı dünyasında işliyorsa, bu onun yeni bozulduğu anlamına gelmez. Bu çok daha basitçe Tarikat'ın doğruyu bir forma soktuğu ve muhtemelen geçmişe göre ne daha az ne de daha çok yozlaşmış olduğu anlamına geliyor. Sion Tarikatı gibi bir örgüt için hayatta kalmak, birinin ellerini siyasetle kirletmesini gerektirir. Siyasetle uğraşmanın bir dereceye kadar yozlaşmayla eş anlamlı olduğu düşünülürse, Tarikat her zaman yozdu. Bu, kendilerini var oluşun dışına çıkararak arınmamış olan çok örgüt için de geçerliydi. Malta Şövalyeleri de Tarikat'a yöneltilen suçlamalara maruz kalabilirdi; tıpkı geçmişin ve bugünün Vatikan'ı gibi. Papa 2. John Paul dogmatik uzlaşmazlığına rağmen, kişisel olarak bunun dışında tutulabilir. Ama Vatikan'ın üzerinde kara bulutlar dolaşmaktadır. P2'nin ortaya çıkması; Banco Ambrosiano ve Roberto Calvi (Tanrı'nın bankeri)'nin esrarengiz ölümünü kap-

sayan skandal Vatikan'ın hiyerarşisinin ve yönetiminin de kesin olarak Malta Örgütü ve Sion Tarikatı gibi aynı karanlık, gizli kapaklı yeraltı alanlarında işlediğini gözler önüne serdi. Eğer Tarikat lekeliyse, Vatikan'ın ondan aşağı kalır yanı yok.

Vatikan'ın yüzyılın son çeyreğindeki faaliyetleri eğer Batı tipi bir demokrasi tarafından yürütülmüş olsaydı, bu tartışmasız büyük bir soruşturmaya ve muhtemelen hükümetin düşmesine neden olurdu.

Ama Roma söz konusu olduğunda bu tür faaliyetler sadece yüzeysel rahatsızlıklara neden olmuş ve Kilise, sağlamlığını korumuştur. Dahası, hala geleneksel pastoral işlevini sergilemeye devam ediyor. Hala teselli ve huzur sağlıyor. Dünyanın bazı bölgelerinde Latin Amerika'da, Polonya'da, Çek Cumhuriyeti'nde, Filipinler'de bir özgürlük ve umut feneri olarak hizmet ediyor. Cemaati, özellikle batıda önemini kaybediyor olsa da hala o cemaat için bir güven ve anlam haznesi sağlıyor.

Asıl mesele, verili bir çağda Kilise'nin geçici hiyerarşisinin kirli işlerinin ardında duran, bir 'tekne', 'zamanın denizine göğüs geren bir gemi' olarak görülebilecek 'arketipsel kilise'dir. Tüm geçici değişiklerin arkasında duran, kendi doğası gereği yozlaşmaya karşı bir kanıt olan bir ideal, yüce ilkelerden bir yapı, 'ruhların birliği'dir. Vatikan'ın ya da papalığın eylemleri ne olursa olsun, Kilise'ye dair bu psişik kavram bozulmadan kalıyor. Örneğin VI Alexander gibi bir papa, kutsal makamın suiistimali, ensest ilişki ve cinayet gibi nedenlerden ötürü suçlanabilir. 'Bu İsa efsanesi bize çok iyi hizmet etti.' diyerek alay edebilir. Yine de hala İsa'nın yeryüzündeki piskoposudur.

Sion Tarikatı için de benzer bir ilke işliyor. Papalık gibi, Tarikat'ın ellerinde yüzyılların kiri var ve görünen o ki taze kir tortuları ediniyor. Papalığın gerisinde özgün Kilise kavramının durması gibi, Sion Tarikatı'nın gerisinde de ona eş değerde yüce bir kavram, arketipsel şövalyeci entrika duruyor. Verili bir zamandaki eylemleri ne olursa olsun idealize edilen Tarikat, idealize edilen Kilise gibi ilahi ve dokunulmaz olarak kalıyor. Bu seviyede Tarikat sadece entrikalar

çeviren, perde arkasında diğer gizli örgütlerle ittifaklar yapan bir örgüt değil. Daha ziyade, çok sayıda insanın altına imzasını atmaya istekli olduğu, yüceltilmiş bir geleneğin kendi kendini tayin etmiş muhafızıdır. Şövalyeliğe yaptığı vurgu da insani olanla tanrısal olan arasında bağ kurmaya yarayacak davranış kodlarının ifadesidir.

Sion Tarikatı tarafından bildirildiği şekliyle şövalyelik öğretisi gerçekten de arketipseldir. Orta Çağdaki Hristiyan Avrupa'nın şövalyeliğiyle sınırlanmış değildir. Bu, Antik Sparta'nın aristokrat kastında, Hristiyan öncesi Ulster'in Kırmızı Kol'unda, Batı Amerika'daki Sioux ve Cheyenne gibi kabilelerin savaşçı birliklerinde, Japon Samuraylarında ve İsa'nın zamanındaki Zelotlar ve Sicariiler gibi çok farklı kurumlarda bulunabilir. Tüm bu kurumlar sadece etik ve ahlaki değil, aynı zamanda kozmolojik olan, insan etkinliğini evrenle uyumlu hale getirmeye çalışan bir kodla düzenlenmiş ve yönetilmişlerdi. Sadece toplumsal ve askeri bir disipline değil, aynı zamanda ruhsal bir disipline de dahil olmuşlardı. Bu disiplinin erdemiyle, yandaş olanın ilahi yasayla uyum içinde hareketi sağlanmıştı.

Bu kitabın ikinci bölümünde belirttiğimiz gibi, bugün siyaset fazlasıyla verimli bir şekilde paketleme meselesi. Eğer etkili bir biçimde paketlenirse, şövalyelik güveni arttıracak ve endişeleri azaltacak bir biçimde modern akıl için çok kuvvetli bir cazibe haline gelebilir. Bu kendilerinden gittikçe mahrum kalan ve yoklukları kendisine musallat olan bir dünyaya renk, ayinselliği, şaşaa ve görülmeye değer olanı önerebilir. Kendini geçmişten kopuk ve köksüz hisseden bir dünyaya bir devamlılık duygusu verebilir. Kendi önemsizlikleri ve küçüklüklerine olan inançlarıyla gittikçe ezilen insanlara saygınlık ve büyüklük önerebilir. Kendi çaresizliklerinden, yalnızlıklarından ve yalıtılmışlıklarından rahatsızlık duyan bireylere ait olmayı, topluluğu, kardeşlik girişiminin bir parçası olmayı sunabilir. Kelimenin kendisinin modası geçmiş olsa da birçok insanın gizli 'seçkin' olma açlığını besleyebilir. İlahi bir planın ya da modelin yansıması olarak görülen, kutsal ve geleneksel bir kuruma dayanan, rasgele ve keyfi olmayan davranış kalıpları ve değer-

ler hiyerarşisi sunabilir. Duygusal ifade için, ayinleri olan ve böylece tasdik edilmiş bir kanal sunabilir. Böylece şövalyelikten bir tutarlılık prensibi, güven ve anlam haznesi oluşturulabilir. Uygun koşullarda güven burada depolanabilir ve karşılığında anlam elde edinilebilir. Yeniden diriltilen bir şövalyeliğin etkisi, Japonya tarafından İkinci Dünya Savaşı sırasında, Bushido'nun Samuray kodunun tüm bir kültür için hükmeden bir prensip haline gelmesi ve Batılılarca kamikazelerin korkutucu fanatizmi olarak görülen olaylarda doruğa varmasıyla resmedilmişti.

Belirgin bir şekilde daha az kavgacı ve askeri olmasına rağmen, Sion Tarikatı kendisini şövalyevari idealler için bir araç olarak ileri sürebiliyor. Ayrıca kendisini bundan daha fazla bir işleve de talip. Diğer pek çok toplumsal, politik ve dini kuruma benzemeyen bir şekilde Tarikat, ikinci bölümde belirttiğimiz gibi gelişmiş bir psikolojik etkiye sahip. İnsanın içsel ihtiyaçlarının derinliğini ve büyüklüğünü anlıyor. Onları azami bir cazibeye ulaştıracak şekilde arketipleri; arketipsel imajları ve temaları nasıl kullanacağını biliyor.

En çok yankılanan orijinal sembollerden biri mesela - doğaüstü güçlerce yardım edilen ve dünyadaki işi bitince ölmeyip başka bir boyuta geçen, orada yardıma ihtiyaç duyan insanları kendisini çağırana kadar zamanını bekleyen '*roj perdu*' ya da 'kayıp kral'dır. İngilizce konuşan okurlar bu arketipe, Kral Arthur nedeniyle aşinadır. Galler Ülkesi'nde Owen Glendower, Almanya'da Friedrich Barbarossa buna örnektir. Sion Tarikatı'nın mitosunda en belirgin 'roi perdu', son etkili Merovenj tek erki II. Dagobert'dir. Dagobert, Priueré tarafından öyle bir şekilde tasvir edilir ki, onun imajı insanların akıllarında en yüce kayıp kral olan İsa ile birleşir. Psikolojik açıdan sembolik bir düzeyde her türlü kan bağından bağımsız olarak Dagobert, İsa'nın uzantısı haline gelir. Kurulan bu psikolojik bağlantıyla, bilinçsiz de olsa, hakikate uygun ve tarihsel bir kan bağının propagandasını yapmak çok daha kolaylaşır. Sırf bize değil, okuyucularımıza da Rennes-le-Chateau'ya ilişkin bu gizemin böyle manyetik bir çekimle yüklü gelmesinin nedeni bu tür tekniklerdir.

Tarikat ayrıca güven ve güç arasındaki yakın ilişkiyi de anlıyor. Dini gücün potansiyelini anlıyor ve eğer etkin kılınırsa ve kanalları açılırsa, potansiyel açıdan para kadar etkili olabileceğini biliyordu; öyle ki bu, alternatif bir güç prensibini ifade edebilirdi. Son olarak, Tarikat kendini nasıl sunacağını, kendi amaçlarına uyan bir imajını nasıl sağlayabileceğini biliyor. Daha önce söylediğimiz gibi, dışardan bakanlarını kendisiyle ilgili algılarını, mutlak bir arketipsel entrika olmasa bile arketipsel bir entrika olarak nasıl düzenleyeceğini biliyor. Sonuçta soy ağacının özgünlüğü ne olursa olsun, bunun insanların düşündüğüyle aynı olduğuna inanmalarını sağlayabilir; çünkü bu tür izlenimleri sağlayan dinamikleri anlıyor.

Ama Sion Tarikatı'ından yana olan şeyler, psikolojik gelişmişlik ve kendini 'pazarlayabilme' yeteneğinden ibaret değil. 1979'da Bay Plantard oldukça kategorik biçimde bize M.S.66 'da Romalılar tarafından yağma edilen ve sonrasında Fransa'nın güneyine, Rennes-le-Chateau'nun yakınlarına taşınan Kudüs Tapınağı hazinesinin Priuere'de olduğunu açıkladı. Hazine Bay Plantard'ın ifadesiyle 'zamanı geldiğinde' İsrail'e geri verilecekti. Eğer Tarikat hazineye sahipse ve bugün onu ortaya çıkarırsa, içinden çıkacak şeyler hayrete düşürücü olabilir. Bu sadece Truva Harabeleri ya da Tutankhaum'un Mezarı'nın keşfinde olduğu gibi arkeolojik bir ilgiye neden olmayacak. Ayrıca çağdaş dini ve politik yankılarla dolu olacaktır. Örneğin, Kudüs Tapınağı'nın kayıtlarından ya da diğer kanıtlardan İsa'nın Mesih olduğu ortaya çıkarsa, bu çağdaş İsrail kadar Musevilik ve Hıristiyanlıkta ne tür yankılar uyandırır? Geç Hristiyan döneminin Mesih'i değil de Filistin halkının iki bin yıl önce beklediği; ülkelerinin hak sahibi kralı, evlenmiş, çocuk sahibi olmuş ve belki çarmıhta ölmemiş Mesih, bu dünyanın en büyük iki dininin ve muhtemelen İslam'ın da temellerini sarsmayacak mıdır? Musevilik ve Hıristiyanlık arasındaki teolojik farklılığı ve en azından İslam'a duyulan antipatinin bir kısmını bir tek darbeyle kökünden halletmeyecek midir?

Her şekilde ve Tapınak hazinesinden bağımsız olarak, Sion Tarikatı bugünün dünyasında hatırı sayılır derecede

dikkat uyandıracak bir iddiayı resmen ilan edebilir. Temsil ettiği ailelerin yararına, Davut'un Eski Ahit Ev'ine kadar uzanacak bir soy halefliği kurabilir. Merovenj Hanedanlığı'nın Davudi Soyu'ndan geldiğini -Merovenjlerin yerine geçen Carolingianlar, diğer tek erkler ve dönemin Roma Kilisesi de aynı iddiadaydı- kesin biçimde savunarak, en titiz soy kütüğü araştırmalarını bu fikre ikna edebilir. Çağdaş halkla ilişkiler, modern reklamcılık ve modern politik paketleme tekniklerinin yardımıyla, Tarikat kutsal kitapta tasvir edilen bir Mesih olma iddiasındaki bir figürü modern dünyaya tanıtabilir. Bu inanılmaz görünüyor olabilir; ama kesinlikle binlerce Amerikalının Pasadena ve Los Angeles arasındaki otobanda arabalarından yukarıya doğru roketleneceklerine inanmalarından daha akıl almaz değil.

Bu, bir basın toplantısını ve onu takip edecek olan bir medya sirkini bekleyebileceğimiz anlamına gelmiyor tabii ki. Şu an için, muhtemelen herhangi bir duyuru olmayacak. Davut'un Evi'nden -ya da eğer ispatlanabilirse, İsa ve ailesinden gelen bir soy- laik bir güce ulaşmada bir basamak taşı olarak asla kullanılamazdı. Sion Tarikatı ve/ya da Merovenj Soyu asla basitçe maskelerini çıkarıp, kimliklerini açığa vurup, işin gerisini yapmaları için popüler coşkunluğa güvenmeyecekti. Bu durumda şüphelenen çok sayıda kişi olurdu. Basitçe bununla ilgilenmeyen çok insan olacaktı. Merovenj Soyu'nun meşruluğunu kabul etmeye hazır olanların arasında bile itirazlar yükselecekti; hangi dine bağlı olurlarsa olsunlar herhangi birine kıyasla bir Mesih tarafından yönetilmeye can atmayacak çok insan olacaktı. Halihazırda iktidarda bulunan çok sayıda insan da sahnede beliren yeni figürü kabul etmeyecekti. 679'da Roma Kilisesi neredeyse iki asır öncesinde Clovis'le yapılan anlaşmaya ihanet etmiş ve II. Dagobert'in katledilmesine bilerek ortak olmuştu. Bugün gücü elinde tutanların veya ona sahip olmak isteyenlerin vicdan azabı çekeceklerine ya da tereddüt edeceklerine inanılabilir mi? Bir kere daha Dostoyevski'nin Engizisyon Mahkemesi Başkanı meselesi ister istemez akla geliyor.

Dahası görünen o ki Tarikat'ın kendisinin karışıklık çıkarmak gibi bir isteği yok. Eğer bunu doğru bir şekilde de-

ğerlendirdiysek, yapmaya çalıştığı var olan kurumlarla uzlaşacak, onları devirecek ya da yıkacak bir kaos ortamı yaratmak değil, tek erkil ya da emperyal bir Avrupa Birleşik Devletleri oluşturmaktır. Görebildiğimiz kadarıyla, Tarikat'ın politik ya da herhangi bir devrimden kazanacağı hiçbir şey yok. O, en az itirazı, en az belirsizliği, en az karışıklığı sağlayacak şekilde var olan bir düzeni miras almayı ve yavaş yavaş içinden dönüştürmeyi tercih ediyor gibi görünmektedir. Bu, tedbirli bir sızma politikasını –P2 ve Opus Dei gibi örgütlenmeleri karakterize eden politikayı- aleni bir meydan okumaya tercih edecektir.

Tüm bu nedenlerden dolayı soy ağacı, iktidara ulaşmada basamak taşı olarak kullanılamaz. Tersine bu, iktidar bir kere elde edildikten sonra bunu sağlamlaştırmak için kullanılabilecek koz kağıdıdır. Bir adam 'bakın ben kimim' diyerek papa, başkan, kral ya da imparator seçilmeyi bekleyemez. Ama o zaten papa, kral, başkan ya da imparatorsa, 'bakın ben kimim' diyebilir ve bu sayede sadece yerini sağlamlaştırmakla kalmaz; yeni bir aura, yeni bir güvenilirlik, yeni ve daha çok yankı uyandıran bir önem kazanabilir.

Sonuç olarak, Tarikat yakın gelecek düşünüldüğünde, ani, dramatik ya da ürkütücü bir şey yapacak gibi görünmüyor. Daha çok ona ve kendisine bağlı ailelere -Lorraine'in Evi mesela- geçmişte az ya da çok hizmet etmiş gibi görünen teknikleri uygulaması daha muhtemel. Bu teknikler, var olan kurumların içine metotlu, ama tedbirli biçimde sızma programını kapsıyor. Bu teknikler, belli başlı aileleri -yalnızca kraliyet ya da aristokrat değil, aynı zamanda politika, finans ve medyada etkin aileleri- bir araya getirmek için üst tabaka hanedanlık içi evlilikleri de kapsıyor. İlk arketiplerin ustalıkla kullanılması, uzun vadeli planları gerçekleştirmek için uygun iklimi yaratmaya yönelik olacak. Böylece uç bir örnek vermek gerekirse, Yunanistan'da ya da Portekiz'de monarşinin aniden coup detat ile yeniden başa getirilmesi, karşıtını yaratacaktır. Başarıya uğrasa bile birçok insan buna karşı çıkacaktır; çoğu bunu az ya da çok sempatiyle ya da alaycılıkla karşılanacak bir rejim değişikliği olarak görecek ve tarafsız kalacaktır. Öte yandan eğer karizmatik tek erkil

bir figür iktidara dramatik bir şekilde popüler alkışlar eşliğinde taşınırsa, onun egemenliği tamamen farklı olacaktır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan ve Avrupa Hanedanları'nın çoğunun düşüşünden bu yana, cumhuriyetçi demokrasi batı toplumunun kurulu normu haline geldi. Ama gördüğümüz kadarıyla monarşi ne özgün çekiciliğini yitirdi ne de saf işlevsel faydasını. İkinci Dünya Savaşı sırasında, Churchill diğer birçoklarıyla birlikte tek erkil sistemin yıkılışını, totalitarizmin yükselişine ve özellikle Nazizm olgusuna yol açan birincil etkenlerinden biri olarak gördü. Gizli tartışmalarda, o ve Roosevelt'in tek erkil restorasyonun sadece savaş sonrası Avrupa'sının darmadağın olmuş kabuğunu tutacak en iyi araç değil; ayrıca Üçüncü Reich'le ortaya çıkan eğilimlerin yeniden dirilmemesini de garantileyen bir araç da olacağı konusunda mutabık oldukları bildirilmiştir. Avusturya ve muhtemelen Macaristan tahtına, bir çeşit Danube'nin emperyal konfederasyonuna başkanlık edecek olan Otto von Habsburg ile Habsburgları tekrar getirmekten konuşmuşlar. Otto von Habsburg'a göre, ayrıca Lord Louis Mountbatten'i yeni bir Alman konfederasyonunun imparatoru olarak getirme ihtimalini tartışmışlar.

Tekerkil restorasyon hayali bugün dahi yatışmış değildir. İspanya'da Kral Juan Carlos, ülkesinin otuz beş yıldır gördüğü ilk demokrasiye başkanlık yaptığı hükümdarlığının ikinci on yılına giriyor ve bu düzenleme bugüne kadar başarısını kanıtladı. Fransa'da asil hareketler her zamanki gibi kuvvetle devam ediyor, bu sırada başkan kendini her zamankinden fazla bir kral havası içinde sunuyor. Ne zaman Viyana'yı, Otto von Habsburg'un annesi ve şimdi, doksanlı yaşlarında olan, eski İmparatoriçe Zita'yı ziyaret etse, yaltaklanan ve Papa ile bağlantılı bir kitleyi çekiyor. 1984 ve 1985'te,belli bazı gazeteler yine Avusturya'da muhtemel bir Habsburg restorasyonu hakkında spekülasyonlar yapmaya başladılar.

Eğer monarşinin kendisi bu kadar çekim yaratmaya devam ediyorsa, bu çekim, terimin asıl anlamıyla Mesih olduğunu iddia eden özel bir kral ya da hükümdar adayının ortaya çıkmasıyla nasıl artabilir?

Biz, yazarlar olarak Sion Tarikatı'nın taraftarları ya da propagandacıları olarak görülmek istemeyiz. Aslında Sion Tarikatı hakkında tedbirliyiz. Bazı kuramsal amaçlarına sempati duysak da diğerleri hakkında kuşkucu ve hatta şüpheliyiz. Tüm kuramsal düşüncelerden ayrı olarak, gücün az sayıda insanın -özellikle de gizli çalışan bir grubun- elinde yoğunlaşması, potansiyel açıdan tehlikelidir. Tarihin en büyük ihlallerinin ve gaddarlıklarının, en iyi amaçlara hizmet ettiklerini düşünen insanlarca yapıldığı, su götürmez bir gerçektir. Görünüşte mağrur ve takdire değer olsa bile kişinin, dıştan dayatılan yerine kendilerinden kaynaklanan bir anlam yaratmalarını tercih ederiz.

Yine de çağımız bir anlam duygusu yaratmak için bu ya da şu biçimde bir Mesihçi mite sarılmaya kararlı görünüyor. Eğer bu zorunluysa, biz birleşmiş bir Avrupa'yı yöneten bir İsa'yı, Kıyamet gününe başkanlık eden doğaüstü bir Mesih'i görmeye tercih ederiz. Sion Tarikatı, kelimenin akla getirdiği şekliyle bir Mesih sağlayamaz. Hollywood'un özel efekt dairesi dışında bunu başarabilecek birinin olmadığını düşünüyoruz. Ama değerlendirmelerimizde yanılmıyorsak, Sion Tarikatı, İsa'nın kendisi gibi bir Mesih'i; yani tarihi bir kişiliği sağlayabilecek gibi görünüyor.

KAYNAKÇA:

Aberg, N., *The Occident and the Orient in the Art of the Seventh Century*, 1. Bölüm, *The British Isles* (Stockholm,1943-7)

Agee,P., ve Wolf, L. *Dirty work: The CIA in Western Europe* (Londra,1978)

Allegro, J. M., *The Dead Sea Scrolls*, 2nci basım (Harmondsworth, 1975)

Anderson, A. O., *The Early Sources of Scottish History*, 2 cilt (Londra,1922)

Armstrong, H. W. , *The United States and Britain in Prophecy* (Pasadena,1980)

Atiyah, A. S., *History of Eastern Christianity* (Londra:1968)

Attwater, D., *The Christian Churches of the East*, 2 cilt (Londra:1961)

Baigent, M., Leigh, R. Ve Lincoln, H., *The Holy Blood and the Holy Grail* (Londra,1982) *Kutsal Kan Kutsal Kase* (Nokta Kitap, 2004)

Bauer, W., *Orthodoxy and Heresy in Earliest Christianity* (Londra,1972)

Bentine, M., *The Door Marked Summer* (Londra,1981)

Bernier, G., *Les Chrétientés Bretonnes continentales despuis les origines jusqu'au IXéme siécle* (Université de Rennes, 1982)

Billig, M. *Psychology, Racism and Fascism* (Birmingham, 1979)

Bowen, E. G., *Saints, Seaways and Settlements in the Celtic Islands* (Cardiff,1977)

Brandon, S. G. F., *Jesus and Zealots* (Manchester,1967)
——- *The Fall of Jerusalem and the Christian Church,* 2nci basım (Londra, 1974)
Britain's Triumphant Destiny (British Israel World Federation tarafından yayımlandı, Londra, 1942)

Bugliosi, V., and Gentry, C., *Helter Skelter* (New York,1982)

Bull, G., *Inside the Vatican* (Londra,1982)

Bultmann, R., Jesus and the Word, 2nci basım, çev. Louise Pettibone Smith ve Erminie Huntress (New York,1934)

Butler, A.J., *The Ancient Coptic Churches of Egypt,* 2 cilt (Oxford,1884)

Chadwick, H., The Early Church (Harmondsworth,1978)
——*The Circle and Ellipse* (Oxford,1959)
——-*Priscillian of Ávila* (Oxford,1976)

Chadwick, H., ve Oulton, J. E. L.; *Alexanderian Christianity* (Londra,1954)

Chamberlain, H. S., *The Foundations of the Nineteenth Century*, çev. John Lees, 2 cilt (Londra, 1911)

Chaumeil, J-L., *Du Premier au dernier templier* (Paris,1985)

Chérisey, P. de, *L'Or de Rennes pour un Napoléon* (Liège,1975)
——-*L'Énigme de Rennes* (Paris,1985)

Chitty, D.J., *The Desert a City* (Londra, 1977)
Circuit, Bulletin d'information et defense des troits... H.L.M.(Annemasse, 1956)
Circuit, publication périodique culturelle de la Fédération de Forces Françaises (Aulnay-sous-Bois,1959)

Conway, M., 'Burgundian Buckles and Coptic Influences' Proceedings of the Society of Antiquaries of London, 2nci bölüm, cilt XXX (Londra, 1917-1918) s. 63ff

Cooney, J., *The American Pope* (New York, 1984)

Cottineau, L. H., *Répertoire topo-bibliographique des abbayes et prieurés* 3 cilt (Macon, 1935-1970)

Coudenhove-Kalergi, R.N., *Europe Must Unite* (Plymouth,1940)
——*From War to Peace* (Londra,1959)
——-*An Idea Conquers the World* (Londra,1953)

Crawley, A., *De Gaulle* (Londra,1969)

Cross, F. M., *The Ancient Library of Qumran* (New York,1961)

Cupitt, D., *The Sea of Faith* (Londra,1984)

Dank, M., *The French against the French* (Londra,1974)

Deansly, M., *The Pre-Conquest Church in England* (Londra, 1961)

De Clercq, V. C., *Ossius of Cordova* (Washington, 1954)
——-'Ossius of Cordova and the Origins of Priscillianism' *Studia patristica* , cilt.i, bölüm 1 (Berlin,1957)

Delarue, J., *L'OAS contre De Gaulle* (Paris,1981)

Descadeillas, R., *Rennes er ses derniers seigneurs* (Toulouse, 1964)

Di Fonzo, L., *St Peter's Banker* (Edinburgh,1983)

Drower, E. S., *The Mandeans of Iraq and Iran* (Leiden, 1962)

Dulles, A. W., *The Craft of Intelligence* (Londra,1963)
——-*Germany's Underground* (New York,1947)

Dumville, D. N., 'Biblical Apocrypha and the Early Irish: A Preliminary Investigation' *Proceedings of the Royal Irish Academy*, cilt lxxiii, bölüm C, no. 8, (Dublin,1973) s.299ff

Eiesenman, R. H., *Maccabees, Zadokites, Christians and Qumran* (Leiden,1983)
——-*James the Just in the Habakkuk Pesher* (Leiden,1986)

Eisler, R. *The Messiah Jesus and John the Baptist*, çev. Alexander Haggerty Krappe (Londra, 1931)

Encyclopedia judaica, der. Cecil Roth, 16 cilt (Jerusalem,1974)

Epiphanius, D. *epiphanii espiscopi Constantive Cypri, contra octoginta haereses opus*, der. Iano Cornario, (Basileae,1578)

Eringer, R., *The Global Manipulators* (Bristol,1980)

Eusebius, *The History of the Church from Christ to Constantine*, çev. G. A. Williamson (Harmondsworth,1981)

Flamini, R., *Pope, Premier, President* (New York,1980)

Folz, R., *The Concept of Empire in Western Europe*, çev. Sheila Ann Ogilvie (Londra, 1969)

Foot, M. R. D., *SOE in France* (Londra,1966)
——-*Resistance* (St Albans,1978)

Foote, A., *Handbook for Spies*, 2nci basım (Londra,1964)

Ford, C., *Donovan of O.S.S* (Londra,1971)

Freemantle, B., *CIA: The Honourable Company* (Londra,1983)

Frend, W. H. C., 'Early Christianity and Society: A Jewish Legacy in the pre-Constantinian Era', *Harvard Theological Review*, cilt lxxvi, 1 (Ocak,1983)

Frey, A., *Cross and Swastika*, çev. J. Strathearn McNabb (Londra,1938)

Galvin, J., *The History of the Order of Malta* (Dublin,1977)

Gamble, W., *Irish Antiquities and Archeology* (Redhills,1946)

Gaster, T. H., *The Dead Sea Scriptures* (New York,1956)

Gettings, F., *The Hidden Art* (Londra,1978)

Gladwyn, Lord, *The European Idea* (Londra,1967)

Glover, F. R. A., *England, the Remnant of Judah and the Israel of Ephraim* (Londra,1861)

Goodenough, E. R., *Jewish Symbols in the Grecp-Roman Period*, 12 cilt (New York,1953)
Goodrick-Clarke, N., *The Occult Roots of Nazism* (Wellingborough, 1985)

Gurwin, L., *The Calvi Affair* (Londra, 1984)

Gutman, R. W., *Richard Wagner* (Harmondsworth,1971)

Gwynn, A., and Hadcock, R. N., *The Medieval Religious Houses: Ireland* (Londra,1970)

Hammer, R., *The Vatican Connection* (Harmondsworth,1983)

Hardinge, L., *The Celtic Church in Britain* (Londra,1972)

Harris, R., *The Twelve Apostles* (Cambridge,1927)

Hedin, S., *German Diary*, çev. Joan Bulman (Dublin,1951)

Hennecke, E., *New Testament Apocrypha*, der. W. Schneemelcher, çev. der. R. McL. Wilson, 2 cilt (Londra, 1963–1965)

Herriot, É., *The United States of Europe*, çev. Reginald. J. Dingle (Londra,1930)

Hervet, F. (takma ad), 'Knights of Darkness', *Covert Action Bulletin*, no.25 (Kış,1986), s.27ff

Hillgarth, J. N., 'Visigothic Spain and Early Christian Ireland' *Proceedingsof the royal Irish Academy*, cilt lxii, bölüm C, no.6 (1962), s.167ff

Hine, E., *The English Nation Identified with the Lost House of Israel by Twenty-seven Identifications* (Manchester, 1870)
——-*Forty-seven Identifications of the British Nation with the Lost Ten Tribes of Israel* (Londra,1874)

Hisler, A.L., *Rois et gouvernants de la France* (Paris,1964)

Hitler, A., *The Speechs of Adolf Hitler* (1922-1939), der. ve çev. Norman H. Baynes, 2 cilt (Londra,1942)
——-*Mein Kampf* (Londra,1939)
——-*Hitler's Table Talk*, çev. Norman Cameron ve R. H. Stevens (Londra,1953)

Höhne, H., *The Order of the Death's Head*, çev. Richard Barry (Londra,1981)

Hopkins, J., *The Armstrong Empire* (Grand Rapids, 1974)

Hort, F. J. A., ve Mayor, J. B., der., *Clement of Alexandria, Stromateis* (Londra,1903)

Howarth, P., *Undercover* (Londra,1980)

Hughes, K. , *The Church in Early Irish Society* (Londra,1966)

Hughes, P., *The Church in Crisis* (Londra,1961)

Huntington, D., 'Visions of the Kingdom. The Latin American Church in Conflict: Cross Currents ' *NACLA Report on the Americas* cilt. xix, no. 5 (Eylül/Ekim 1985), s. 14ff

Hüser, K., *Wewelsburg 1933 bis 1945* (Paderborn, 1982)

Hyde, H. Montgomery, *The Quiet Canadian* (Londra,1962)

Irenaeus, Adversus omnes haereses (selected passages in *Documents Illustrative of the History of the Church,* 1. cilt der. B. J. Kidd, Londra,1928)

Joyce, P. W., *A Social History of Ancient Ireland* (Londra,1920)

Justin Martyr, *Dialogue with Trypho the Jew* (*The Works now Extant of St Justin the Martyr*'de, çev. E. B. Pusey, Oxford, 1861)

Kazantakis, N., *The Last Temptation,* çev. P. A. Bien (Londra, 1975)

Kee, A., *Constantine versus Christ* (Londra, 1982)

Kersten, F., *The Kersten Memoirs,* çev. Fitzgibbon and Oliver (Londra,1956)

Kidd, B. J., *A History of the Church,* 3 cilt (Oxford,1922)

Kiewe, H. E., *The Sacred History of Knitting*, 2nci cilt (Oxford,1971)

King, A. A., *Liturgies of the Past* (Londra 1959)

King, E ve Luke, H., *The Knights of St John in the British Realm* (Londra,1967)

Koester, H., 'Apocryphal and Canonical Gospels', *Harvard Theological Review*, sayı lxxiii, 1-2 (Ocak-Nisan,1980), s.105ff

Krause, C. A., *Guyana Massacre* (Londra, 1979)

Kraut, O., *Jesus was Married*, 2nci gözden geçirilmiş basım (s.l., 1970)

Lacouture, J., *André Malraux* (Londra, 1975)

Langer, W., *The Mind of Adolf Hitler* (Londra,1973)

Lanigan, J., *An Ecclesiatical History of Ireland*, 2nci basım 4 cilt (Dublin,1829)

Lee, M. A., 'Their Will Be Done', *Mother Jones* (Haziran,1983), s.21ff

Le Maire, F., *Histoire et antiquitez de la ville et duché d'Orleans*, 2nci basım (Orléans)

Lindsay, H., *The 1980s; Countdown to Armageddon* (Basingstoke, 1983)

Maccoby, H., *Revolution in Judaea* (New York, 1980)

McNamara,M., *The Apocrypha in the Irish Church* (Dublin,1975)

McNeill, J.T., *The Celtic Churches* (Londra,1974)

Manual of the Council of Europe (Londra,1970)

Marchetti, V. And Marks J. D., *The CIA and the Cult of Intelligence* (Londra, 1974)

Marshall, A., *The Interlinear Greek-English New Testament* (Londra,1967)

Martin, M., *The Decline and Fall of the Roman Church* (Londra,1982)

Mason, A. J., *The Persecution of Diocletian* (Cambridge, 1876)

Massé, D., *L'Énigme de Jésus-Christ* (Paris, 1926)

Mehta, G., *Karma Cola* (Londra,1981)

Mendel, A.P., *Michael Bakunin: Roots of Apocalypse* (New York, 1981)

Momigliano, A., der. *The Conflict between Paganism and Christianity in the Fourth Century* (Londra,1970)

Moore, G., *The Lost Tribes* (Londra,1861)

Monnet, J., *L'Europe unie* (Lausanne, 1972)

Mouly, R. W., 'Israel: Darling of the Religious Right', *The Humanist* (Mayıs-Haziran,1982), s.5ff

McCormick, W. J. McK., *Do Herbert W. Armstrong and Garner Ted Armstrong speak the Plain Truth?* 2nci basım (Belfast, 1968)

Negri, M., 'The Well Planned Conspiracy'. *The Humanist* (Mayıs-Haziran), s.40ff

Nemoy, L., 'Al-Qirqisani's Account of the Jewish Sects', *Hebrew Union College Annual* sayı vii (1930), s.317ff.

Origen, *Origen against Celsus*, çev. James Bellamy (Londra,1960)

Paoli, M., *Les Dessous d'une ambition politique* (Nyon, 1973)

Patrick, J., *The Apology of Origen in Reply to Celsus* (Londra,1978)

Payne, R., *The Life and Death of Lenin* (Londra, 1967)

Peyrefitte, R., *The Knights of Malta* (Londra, 1960)

Phelps, R. H. 'Before Hitler Came: Thule Society and Germanen orden' *Journal of Modern History*, sayı xxxv, no.3 (Eylül 1963), s.245ff.
Philo Judaeus, *A Treatise on the Virtues and on the Office of Ambassadors adressed to Caius*, çev. C. D. Yonge (Londra, 1855)

Phipps, W. E., 'Did Jesus or Paul Marry?', Journal of Ecumenical Studies, sayı v, no.1 (Sonbahar,1968) pp.741ff.

Piepkorn, A. C., *Profiles in Belief*, 4 cilt (San Fransisco, 1979)

Pines, S., 'The Jewish Christians of the Early Centuries of Christianity According to a New Source' *Proceedings of the Israeli Academy of Sciences and Humanities.*, sayı ii(1968), s.237ff.

Plantard, P., *Gisors et son secret* (Paris,1961)
Pomian, J., *Joseph Retinger* (Brighton, 1972)

Powers, T., *The Man Who Kept the Secrets* (Londra,1979

Prittie, T., *Germans Against Hitler* (Londra, 1964)

Rader, S. R., *Against the Gates of Hell* (New York,1980)

Ramsay, R. L., 'Theodore of Mopsuestia', *Zeitschrift für Celtische Philologie*, sayı viii (1912), s. 421ff

Rauschning, H., *Hitler Speaks* (Londra,1939)

Reitlinger, G., *The SS: Alibi of a Nation 1922-45* (Londra,1981)

Revillout, E., 'Évingile de Saint-Barthélemy', Patrologia orientalis, tom.2 (Paris,1907), s. 185ff

Rey, E-G., 'Chartes de l'abbaye du Mont-Sion' *Mémoirs de la Société Nationale des Antiquaires de France*, 5ème série, sayı viii (1887), s.31ff.

Röhricht, R., *Regesta regni Hierosolymitani* (Oeniponti,1893)

Roon, G. van, *German Resistance to Hitler: Count von Moltke and Kreisau Circle*, çev. Peter Ludlow (Londra 1971)

Salthair na Rann, der. Whitley Stokes, *Ancedota oxoniensa'da*, Medieval and Modern series, I:III (Oxford,1883); ayrıca bkz. *The Poem Book of the Gael*, der. Eleanor Hunt (Londra,1912)

Sanders, E., *The Family* (St Albans, 1977)

Sanders, E. P., *Jesus and Judaism* (Londra, 1985)

Schonfield, H. J., *The Secrets of the Dead Sea Scrolls* (Londra, 1956)
——-The Authentic New Testament (New York, 1958)
——-*Those Incredible Christians* (Londra,1968)
——-*The Pentecost Revolution* (Londra,1974)
——-*The Passover Plot* (Londra, 1977)
——-*The Essene Odyssey* (Longmead, 1984)

Serbanesco, G., *Histoire de l'ordre des Templiers et le croisades*, 2 cilt (Paris, 1970)

Seward, D., The Monks of War (St Albans,1974)

Smallwood, E. M., The Jews under Roman Rule (Leiden, 1976)

Soyer, J., 'Annales prioratvs sancti sansois avrelianensis as monasterivm beatae Mariae de Monte Sion in Hiervslaem pertinents' *Bulletin de la Société Archéologique et Historique de l'Orléanais*, tom. xvii, no.206 (1914), s.222ff .

Steinschneider, M., *Die arabische Literatur der Juden* (Frankfurt, 1902)

Stephenson, W., *A Man Called Intrepid* (London,1982)

Stokes, G. T., *Ireland and the Celtic Church*, 7nci basım, gözden geçiren Hugh Jackson Lawlor (Londra,1928)

Tacitus, *The Annals of Imperial Rome*, gözden geçirlmiş basım, çev. Michael Grant (Harmondsworth, 1979)

Teicher, J. L., 'The Dead Sea Scrolls- Documents of the Jewish Christian Sect of Ebionites?', *The Journal of Jewish Studies*, sayı.ii, no.2 (1951), s.67ff.
Thomas, G. ve Maorgan-Witts, M., *The Year of Armageddon* (Londra, 1984)

Trial of the Major War Criminals before the International Military Tribunal, 42 cilt (Nuremberg, 1947–1949)

Tournier, M, *The Erl-King*, çev. Barbara Bray (Londra,1972)

Turner, Sharon, *The History of the Anglo-Saxons*, 4 cilt (Londra 1799–1805)
——-*The History of the Anglo-Saxons*, 2 cilt, 2nci basım (Londra, 1807)

Turner, Stansfield, *Secrecy and Democracy* (Londra,1986)

Vaincre, 'Pour une Jeune chevalerie' (Paris,1942–1943)

Vermaseren, M. J., *Mithras, the Secret God* (Londra,1963)

Vermes, G., Jesus the Jew (Londra,1977)
——-*Jesus and the World of Judaism* (Londra, 1983)
——-*The Dead Sea Scrolls in English*, 2nci basım (Harmondsworth, 1977)
——-*The Dead Sea Scrolls* (Londra, 1977)

Waechter, M., *How to Abolish War: The United States of Europe*, gözden geçirilmiş basım (Londra, 1924)
Warren, F. E., *The Liturgy and Ritual of the Celtic Church* (Oxford, 1881)

Webb, J., The Harmonious Circle (Londra, 1980)

Weber, E., Action Francaise (Stanford, 1962)

Wiesenthal, S., *The Murderers Among Us*, der. Joseph Wechsberg (Londra,1967)
Wilson, E., *The Dead Sea Scrolls 1947-1969* (Londra, 1977)

Wilson, I., *Jesus: The Evidence* (Londra,1984)

Wilson, J., Our Israelitish Origin, 3ncü basım (Londra, 1844)
——-*The Millenium or World to Come* (Cheltenham,1842)
——-*The Book of Inheritance* (Londra, 1978)

Winterbotham, F. W., *The Nazi Connection* (Londra, 1978)

Wykes, A., *Himmler* (Londra, 1972)

Wynn-Tyson, E., *Mithras* (Londra, 1958)

Zurcher, A. J., *The Struggle to United Europe 1940-1958* (New York, 1958)

Yadin, Y., *The Temple Scroll* (London, 1985)

Yallop, D., *In God's Name* (Londra,1984)

NOTLAR VE REFERANSLAR

Not

Kaynakça ile ilgili bu bölümde bulunmayan ayrıntılar, kaynakça bölümünde bulunabilir.

1. Bilim ve Kamu Anlayışı

Roger Martin du Gard, *Jean Barois* (Paris, 1912) s.51
a.g.e. s.52
Bultmann, *Jesus and the Word*, s.8
Kutsal Kitaptan alınan tüm alıntılar, belirtilmediği takdirde, Father Roland de Vaux tarafından derlenen *The Jerusalem Bible*'dan alınmıştır. İngilizce baskısı Alexander Jones tarafından derlenmiştir.
Wilson, *Jesus: The Evidence*

2. İsrail Kralı Olarak İsa

Maccoby, *Revolution in Judaea*, s.75.
Judas of Galilee and his son, Manahem. Josephus, *Wars*, II:xvii
Dr H. L. Ginsberg *Encyclopedia Judaica*'da yazıyor, cilt xi, s.1407
Bkz. Mika 5:1–2

Fakat sen, (Beytlehem) Eflata,
Yahuda boyları arasında önemsiz olduğun halde
İsrail'i benim adıma yönetecek
olan senden çıkacak...

Markos 6:3'teki İsa'nın bir marangoz olduğu hikayesine dayanmaktadır. Fakat, Oxford Üniversitesi'nden Dr. Geza Vermes, *Jesus the Jew*'de, eski Yahudi yazınında, 'marangoz' 'marangozun oğlu' terimlerinin ortak metaforik kullanımına dikkat çekiyor. (s. 21–22)

Baigent, Leigh, Lincon, *The Holy Blood* ..., s. 292-3 (Kutsal Kan Kutsal Kase; Nokta Kitap,2004)

Matta 26:7, Markos 14:3–5. Tapınak tütsülerinin içeriğinde olan bu pahalı yağın, İsa'nın kafasından aşağı dökülmesi burada önemli. *Encyclopedia judaica*'ta belirtildiği gibi: 'Krallar meshedilirken kafalarının tümü yağla kaplanırdı...', cilt. iii, s.31

Yuhanna 12:3–5. Burada İsa'nın sadece ayağının yağa temas ettiğini söyleyerek, meshedilişin önemini yok etmeye çalışıyor. Bunu, Matta ve Markos'un Müjdelerinde söylediklerinin aksi olmasına rağmen yapıyor.

3. Mesih Olarak Konstantin

Baigent, Leigh, Lincon, *The Holy Blood*..., s. 325-328. Takip eden sayfaların çoğu doğrudan bu metinden alınmıştır. (Kutsal Kan Kutsal Kase; Nokta Kitap,2004)

Chadwick, *The Early Church*, s. 125

Goodenough, *Jewish Symbols*, cilt vii. s. 178 **ff**.

Kee, Constantine versus Christ, s. 117–118

A.g.e., s. 120

A.g.e., s. 136 (Eusebius'tan alıntı)

A.g.e.

A.g.e., s. 41 (Eusebius'tan alıntı)

A.g.e.

A.g.e., s. 42

A.g.e., s. 47

4. Özgürlük Savaşçısı Olarak İsa

Josephus, *Antiquities*, XVIII:i.

Brandon, *Jesus and the Zealots*, s. 204, not 1. Aynı zamanda bazı eski Latin el yazmalarının bu ismi Yahuda Zelot olarak değiştirdiğini hatırlatıyor.

Genel olarak Çarmıha gerilme ve özelde Müjdeler'de anlatıldığı şekli, *Kutsal Kan Kutsal Kase/ The Holy Blood...*'da ayrıntılı bir biçimde tartılşılıyor, s. 312–317. Fakat ayrıntıların, İsrail Antikite Departmanı'ndan Joseph Zias ve Hebrew University Medical School'dan Eliezer Sekeles'in çalışmaları ışığında bazı ufak değişikliklere ihtiyacı var. Bkz. Zias ve Sekeles, 'The Crucified Man from Giv'at ha-Mivtar: A Reappraisal' *Israel Exploration Journal*'da, cilt xxxv (1985), s. 22–27

Tacitus, *Annals: Nero*, s. 365

Neusner, *Judaism in the Beginning of Christianity*'de (s. 30) İ.S. 6'dan sonra, Yahuda Roma'nın Suriye Eyaleti'nin bir parçası haline geldiğinde, Sanhedrin'in para cezası verme yetkisini kaybettiğini iddia ediyor. Fakat Haim Cohen ve Paul Winter gibi uzmanların Neusner'le hemfikir olmadığının söylenmesi gerekiyor. Mary Smallwood, *The Jews under Roman Rule*'da (s. 150) Sanhedrin'in dini davalarda ölüm cezası verebileceğini söylüyor; fakat bu caza tabii ki taşlamayla gerçekleştiriyordu.

İsa, Tapınak'a girdiğinde halkı, ubrayı 'eşkıya yatağına' çevirmiş olmakla suçladı (Markos 11:18). Bu, Yeremya 7:11'e isnat ediyor, 'Bana ait olan bu tapınak sizin için bir haydut ini mi oldu?' İsa'nın bu hareketinin önceli, Nehemya 13:8'de bulunabilir. Burada Acem avlusunda dönen kişi, Tapınak avlusunda birinin yaşadığını görür ve bütün eşyaları dışarı atar.

Bkz. *The Jerusalem Bible*, Markos 15:16 ve Yuhanna 18:12. Sonuncusu bölüğün yanında bir alayın olduğunu açıkça ortaya koyuyor: 'Bundan sonra bölükle komutanı ve Yahudi koruyucular, İsa'yı tuttular...'

Bkz. Smallwood, *The Jews under Roman Rule*, s.146

5. Kumran'da Sadok Hareketi

Neusner bu dönemi '... bir ya da birkaç "sapkın" grubun türeyebileceği "normatif Yahudilik" diye bir şey yoktu. Birbiriye mücadele halindeki gruplar yalnızca Kudüs'te değil ülke ve dünya genelinde yayılmıştı; dini gelenek büyük bir akıntıya kapılmıştı' diye ifade ediyor. *Judaism in the Beginning of Christianity,* s. 29

Josephus, *Wars,* II:viii.

Cross, *The Ancient Library of Qumran*, s. 198.

Josephus, a.g.e.

Baigent, Leigh, Lincoln, *The Holy Blood...*, s.336-337. Elezar'ın konuşmasının metni, Josephus, *Wars*, VII:viii'de bulunabilir.

Cross, **op. cit.**, s.69

Vermes, *The Dead Sea Scrolls in English*, s. 119 (Nokta Kitap, 2005 Yayın Programında)

Eisenman, *Maccabees...*, s. 4-6

Schonfield, *The Pentecost Revolution*, s. 190

Eisenman, *Maccabees...*, s. 19**ff**; ayrıca bkz. s. 45, 36. not

Elçilerin İşleri 21:20; bkz. Marshall, *The Interlinear Greek-English New Testament.*

Eisenman, **op.cit.**, s. 96, not 180

Bu 'Mesihçi' ailelerin fiziksel ilişkileri, araştırılması gereken bir şey olmaya devam ediyor. Yahuda'nın (Celile'den) ve İsa'nın ailelerindeki paralel gelişmeler... 'Yakup ve Simon'un neredeyse aynı zamanda haça gerilmeleri (aynı zamanda İsa'nın iki erkek kardeşinin isimlerine denk- Eusibus, ısrarla ikincisinin "Rab'le aynı sonu paylaşmaya muvaffak oldu'ğunu iddia ediyor.) ve Menaşem'in *taşlanması;* İsa'nın kardeşi Yakup'un taşlanmasıyla hem çağdaş hem de paralel olan bu olay, ...tarihçileri durup bir daha düşünmeye çağırıyor.

Eisenman, *James the Just*, s. 3. Yahya, Epiphanus ve Jerome'a göre, sadece Baş Rahip'e verilen bir ayrıcalık olan

Tapınak'taki Kutsalların en Kutsalı mertebesine ulaşmıştı. Elçilerin İşleri ve Kumran metinlerinden edinilen bilgi, Yahya'nın muhalif Baş Rahip olduğunu, en azından Kudüs cemaatinin ve büyük ihtimalle de Sadok hareketinin önderi olduğunu açıkça ortaya koyuyor. Yahya her neydiyse, kardeşi İsa onun önündeydi.

6. Hristiyanlığın Oluşumu

Kutsal kitap uzmanları Müjdelerin ve Elçilerin İşlerinin tarihleri konusunda uzlaşmış değil: tartışma devam ediyor. Biz ise şu iddiaları ve tarihleri öne sürüyoruz:

Biz, tüm kitapların Kudüs'ün düşüşünden, 'Hristiyan' Kilisesi ve onun otoritesinin yok edilmesinden sonra, sözlü geleneğin derlenmesi gerekli hale geldiğinde yazıldığı varsayımında bulunuyoruz.

Matta ve Markos, Simon'un bir Zelot olduğu gerçeğini saklıyorlar. Bu yüzden, bu kitapların, Zelotlar meselesinin Musevi olmayanlar için hala hissi bir konu olduğu bir dönemde yazıldığını iddia ediyoruz. Buna dayanarak diyoruz ki; Markos'un tarihi M.S. 70 ve daha sonraki Matta'nın tarihi de *aşağı yukarı* 75'dir.

Luka ve daha sonra ki çalışma, Elçilerin İşleri, Simon'un bir Zelot olduğunu söyleyebiliyor; bu da konunun artık önemini kaybettiğini gösteriyor. M.S. 90'dan daha sonrasına ait olamazlar; çünkü Josephus bu tarihte, Kudüs'ün yıkımından sorumlu tuttuğu Zelotlar konusunu yeniden gündeme getirerek yazıyor ve dersler veriyordu. Bu yüzden Luka'nın tarihi için *aşağı yukarı* 80, Elçilerin İşleri için de *aşağı yukarı* 85'i öneriyoruz.

M.S 90'da Domitian'ın zulmü başlamıştı, bu bize Müjdeler tarihinin sonunu gösteriyor. Yuhanna ve Vahiy Kitabı, büyük ihtimalle bu dönemde yazılmıştı.

Elçilerin İşleri, Pavlus'un M.S. 60'da Sezariye'de II Agrippa'yla buluşmasının ve Roma'ya yapılan yolculuğun kısaca anlatılmasıyla vakayiname birden bire bitiyor. Elçilerin İşleri, ayaklanmadan bir süre sonra Roma'daki Herod dönemine özgün işaretler taşıyor. Bu kitap büyük ihtimalle, II

Agrippa M.S. 68'de Roma'da sürgündeyken, onun Roma'ya getirilen kütüphanesindeki bir günlüğe dayanıyor. (Eisenman, kişisel sohbet)

Çarmıh olayının tarihi ise hala çok belirsiz: üç tarih önerlebilir, M.S. 30, 33 ve 36. Yeni Ahit sadece, olayın, Vaftizci Yahya'nın infaz edilmesinden sonra, Pontiyus Pilatus'un Yahuda valisi ve Kafaya'nın Baş Rahip olduğu dönemde bir Fısıh Bayramında gerçekleştiğini söylüyor. Pilatus ve Kafaya'nın görevlerinin sonlandığı dönem, MS 36, elimizdeki son muhtemel tarih. Vaftizci Yahya'nın infazına kesin bir tarih verilemese de, bunun Herod yanlılarını ve Herod'un evliliklerini eleştirmesi üzerine gerçekleştiğine dair güçlü bir iddia var (Bk. Matta ve Markos). Bu evlilik, muhtemelen Yahya'nın infaz edildiği yılda, M.S 35'de gerçekleşti. Buradan İsa'nın M.S. 36'daki Fısıh Bayramında çarmıha gerildiği çıkarılabilir. Bkz. Schonfeld, *The Pentecost Revolution*, s. 45–55. (Schonfeld'in Şabat gününe ve Sayım yıllarına dayanan zamanlaması, araştırmacılar tarafından evrensel kabul edilmiyor; bkz. Vermes, *The Times Literary Supplement*, 17 Ocak 1975, s. 65 ayrıca bkz. Schonfeld'in aynı dergideki cevabı, 14 Şubat 1975, s. 168–169; burada kendi tarih önerileri Yigael Yadin'in de desteğini alıyor.)

Eisenman, *Maccabees...*, s. 5, Eusebius, *History* 2:23'e isnatta bulunuyor. Burada Arab James'in *Saddiq Ja'aqob* olduğunu hatırlamak gerek. (Eisler, *Messiah Jesus*, s.449)

İbranice 'Zaddik' ünvanı, İşler 3:14, 7:52 ve 22:15'te İsa'ya veriliyor. Burada önemli olan, İşler 7:51-3'de Stefanos'un 'onlar Adil Olan'ın [=Zaddik] gelişini önceden haber verenleri öldürdüler' dediği konuşmasıdır.

Eusebius, *History*, 3:11

Eisenman, *Maccabees...*, s. 89, not 163'te, Pella'ya Sela'ya- tanımlanamayan bir Ölü Deniz vadisi- kaçılmış olabileceği belirtiliyor. Eisenman buranın Kumran ya da Masada olabileceğine işaret ediyor. Başka bir deyişle, Kumran'ın ve Masada'nın fedaileri, İsa'nın ve Yahya'nın Kudüs Kilisesinin üyeleri olabilirdi.

Josephus, *Wars*, II:xx

Pavluş Şam'a değil de, kendi yaşam alanlarına 'Şam toprakları' diyen Kumran Cemaatinin yanına gitmiş olabilirdi. (Eisenman, *Maccabees...* , s. 27 ayrıca s. 60 not 122.)

Society of Biblical Literature'da yaptığı 'Herodcu Pavlus' konulu bir konuşmasında, Profesör Eisenman, Pavlus'un 'Herodçu' Sadduki cemiyetinden olduğunu ve Yakup'un ve Sadokların tüm savunularına karşı çıktığını ifade ediyordu. O zaman, onun, büyük ihtimalle Kumran'daki Nasrani Cemaati'ndeki misafirliği, casusluk ya da gizli bir provakatörlük amacı taşıyordu.

İsa, kendini kutsal ya da en azından diğer insanlardan daha kutsal kabul etmiyordu. İsa Tanrı olduğunu iddia etmekle suçlandığında, Yahudi yasasında Tanrı'nın buyurduğu kişilerin ilah olacaklarının yazdığını ifade etmişti. Bkz. Yuhanna 10:33–5

Kudüs'ün ve Nasrani cemaatinin merkezi yönetim organının yıkılması; Pavlus'un, Hristiyanlık'a sonraki yaklaşımının, İsa'nın kişiliğine dair yaptığı vahşi iddialara karşı merkezi ve güçlü bir muhalefetin yokluğuna dayanan başarısı açısından çok önemli.

Vermaseren, *Mithras*, s. 104

Wynn-Tyson, *Mithras,* s. 73

Simun Petrus'un İsa'nın Simon olarak anılan kardeşi olması mümkün. (Matta 13:55, Markos 6:3). Eisenman, *Maccabees...* , s. 67, not 118'de onun Simeon bar Cleophas olduğunu söylüyor. O zaman, Kudüs Kilisesi'nden gelen bu gelenek, aradaki Simeon Kapheas basamağıyla, Simun Petrus'u üretmiştir. (Profesör Eisenman'la yapılan kişisel sohbet.)

Zekeriya 11:12; ayrıca bkz. Zekeriya 12:10, 13:7 ve 14:21

Matta 27:9

Kazantakis, çev. Bien, *The Last Temptation*, s. 430–431.

Yuhanna 17:12

Matta 13:55 ve Markos 6:3. Eisenman, ***op cit***, s. 77. n. 46

7. İsa'nın Erkek Kardeşleri

Vermes, *The Dead Sea Scrolls in English*, 2nci basım, s. 47–51 (Nokta Kitap; 2005 Yayın Programında)

Eusebius, *History*, 3:1

Hennecke içinde 'Tomasın İşleri', *New Testament Apocrypha*, cilt ii, s. 442–531. Bu konu için ayrıca bkz. Rendel Harris, *The Twelve Apostles*, özellikle s. 23–57

Hennecke, *New Testament Apocrypha*, cilt ii, s. 448

Koester, 'Apocryphal and Canonical Gospels', s. 130

Hennecke, *New Testament Apocrypha*, cilt ii, s. 464

A.g.e., s. 470

Bkz. Revillout, *Évangile de Saint-Bathélemy*, Bölüm **2e,** s. 197. Kıpti metin, Revillout'nun Yunanca'ya *krestos*: 'mümin' olarak çevirdiği ilgili kelimenin ortasında kesintiye uğruyor. Kıpti dille ilgili bir uzman, bu kelimenin kristos: 'Christ (İsa)' olarak da çevirilmesi meşru olduğu için, Revillout'nun çevirisinin rasgele yapıldığını iddia ediyor.

Yeri gelmişken, Revillout'nun iddiasına rağmen, bu kısım "Bartholomew'in Müjdesi"nde geçmiyor. Bkz. Hennecke, *New Testament Apocrypha*, cilt. ii, s. 507. Bu, Kıpti "Tomas'ın İşleri"ne daha çok uymakta.

Son Yemek resminde, resmin solundan ikinci figür Mesih'in ikizi. Onunla aynı şekilde giyinmiş, aralarındaki tek fark Mesih'in üzerindeki cüppenin sol omzundan ve kolunun üzerinden sarılmış olması.

İkiz'in Ortaçağ'daki yansıması üzerine bir tartışma için bkz. Gettings, *The Hidden Art*, s. 33**ff**. Gettings şöyle diyor (s. 55) '...Rönesans düşüncesindeki geleneğin kaynağı bugüne kadar bulunamadı. Belki de Leonardo da Vinci'nin kendisi bir örgüte kabul edilmiş, gizli bir ustaydı...'

Eusebius, *History*; 1:7

1 Korintoslular 7:8. Buradaki asıl noktayı bulandıran şey Yunanca'daki 'dul'un ,'evlenmemiş adam' olarak çevirilmesi. Bkz. Phipps, 'Did Jesus or Paul Marry?', s. 743

Bkz. Hort ve Mayor, Clement Alexandria, *Strom*, cilt iii, 6:52

Eusebius, *History*, 3:19

Martin, *Decline and Fall of the Roman Church*, s. 42

8. Nasrani Öğretisi'nin Hayatta Kalması

Justin Martyr, *Dialogue with Trypho*, 49 (s. 127–129)
Irenaeus, *Adversus haereses*, 1:26 (ayrıca bkz. V:1)
Eusebius, *History*, 3:27
Epiphanius, *Contra octoaginta haereses*, XXX (s. 45)
Schonfield, Those Incredible Christians, s. 158 (Clementine *Recognitions*'dan alıntı, IV:34–35).
Pines, 'The Jewish Christians... according to a new source', s. 276
Kidd, *History of the Church*, cilt iii, s. 201

Antakya'daki ilahiyat okulunun ve Benimsemecilik (Adoptionism) 'sapkınlığının' Nasturi tarihinde, Nasraniler'in ve öğretilerinin hayatta kalmasında önemli bir rolü oldu. Benimsemecilik İsa'yı, insana dönüşen bir tanrı değil de Tanrı'ya dönüşen bir insan olarak kabul ediyordu. O doğuştan değil, Tanrı'nın lütfu sayesinde 'Tanrı'nın oğluydu'. Dahası, buna bağlı olarak, Meryem, ne bir bakire ne de Tanrı'nın annesi olarak algılanıyordu. Bunu yerine, o bir insandı ve İsa'nın doğumu da diğer doğumlar gibiydi. Antakya'nın eski piskoposu, Samosatalı Paul (M.S. 260 civarı) bir Benimsemeciydi ve Arius ve Nestorius üzerinde büyük etkisi vardı.

Antakya Okulu, Samosata'lı Pavlus'un geleneğini devam ettirdi ve Diodore ve Mopsuestia'lı Theodore gibi büyük öğretmenlerle -en azından- Suriye ve Mezopotamya Hristiyanlığını etkiledi. Aslında Theodore, sonradan bir Hristiyanlık mezhebine kendi adını verecek olan Nestorius'un öğretmeniydi.

Hayatta kalan Nasraniler'in, Nasturi düşünceyle bir uzlaşıya varmakta zorluk çekmedikleri ve birçoğunun ufak ödünler vererek Nasturi oldukları ortada. Fakat diğerleri, kanıtlar gösteriyor ki, sadece göstermelik olarak Nasturi Kilisesine katıldılar ve pratik meselelerde Nasrani (ya da bazı araştırmacıların ısrarla iddia ettikleri gibi 'Musevi-Hristiyanlar') olarak kaldılar. Üzerinde çalıştığı Yahudi Hristiyan metinlerini kaynak alarak Pines, 'Nasturiler tarafından korunmuş' olabileceklerini 'Aslında sonuncuların bazılarının giz-

li-Musevi Hristiyanlar' olmuş olabileceklerini söylüyor. (Pines, 'The Jewish Christians...', s. 273) Pines, 'Nasturi Kilisesi'nin Yahudi Hristiyanları ya da gizli-Yahudi Hristiyanları içerdiği hipotezini doğruluyor gibi görünen' başka bir metinden alıntı yaparak konuyu özetliyor (a.g.e., s. 279).

Schonfield, *Secrets of the Dead Sea Scrolls*, s. 1–7

Schonfield, *The Essene Odyssey*, s. 162–165

Josephus (*Wars*, VII:x) bir çok Zelot'un Mısır'a kaçtığını kaydediyor; aslında, 600 kadarı hemen tutuklanırken, bir çoğu Nil'den yukarı doğru kaçmıştı.

Profesör Brandon, *The Fall of Jerusalem*, s. 169-178'de, asıl Nasrani Kilisesinin Pella'ya gitmediğini, Mısır boyunca ilerlediğini iddia ediyor. Brandon, (s. 222) daha sonraki Hristiyan geleneğin, İskenderiye'deki Hristiyanlıkla ilgili suskun kalmasının merak uyandırıcı olduğuna dikkat çekiyor. Kudüs'ün M.S. 70'te düşüşünden sonra, İskenderiye Kilisesinin, ilkel Hristiyanlığın son güçlü merkezi olduğunu söyleyerek tartışmasını sonuçlandırıyor. (s. 225)

Burada hatırlanması gereken şey, İskenderiye'deki ilahiyat merkezine dayanan kent kilisesiyle, bu kilisenin öğretilerini yadsıyan Hristiyanların oluşturduğu uzak manastır merkezleri arasında bir ayrım olduğudur. Manastırcılar hem Hristiyan hem de pagan filozofların metinlerini kullanıyordu; bunlar Nag Hammadi'de bulunan parşömenlerden de anlaşılabilir.

Plato'nun ve Asclepius'un belirli eserlerinin, bazı ünlü Gnostik metinlerle birlikte Nag Hammadi'de bulunduğunu hatırlamak önemli olacaktır.

Chadwick, *Priscillian of Ávila*, s. 166–167

Eisler, *The Messiah Jesus...* , s. 449

Chadwick, *Priscillian of Ávila*, s. 233

Bu bilgiyi, uzmanlık alanı İspanya'nın heretik ve mistik geçmişi olan İspanyol yazar ve araştırmacı Juan G. Atienza'ya borçluyuz. Kendisi, İberya Yarımadası'ndaki ve Balear Adaları'ndaki Tapınakçılarla ilgili önemli bir bilgi kaynağıdır.

Hughes, *The Church in Early Irish Society*, s. 34

Hardinge, *The Celtic Church in Britain*, s. 55

Bkz: Dumville 'Biblical Apocrypha and the Early Irish', s. 322; Hillgarth, 'Visigothic Spain and Early Christian Ireland', s. 167**ff**.

Aslında bu bölgede, sonradan Santa Maria de Bretoña olarak adlandırılan Maximi Kelt manastırı vardı. İlk defa 569'da Lugo Konseyinde adı anıldı. 3 yıl sonra, Kelt piskoposu, Mailoc, ikinci Braga Konseyindeki imza sahiplerinden biriydi. 633'teki dördüncü Toledo Konseyi, Kelt biçimi saç traşının kullanıldığını açıkça ortaya koydu. Asıl yerleşim 830'da Emeviler tarafından yok edildi; fakat piskoposluk onuncu yüzyılın sonlarına kadar bağımsızlığını korudu. Bkz., Bernier, *Les Chrétientés Bretonnes* ..., s. 115-121 ve Bowen, *Saints, Seaways and Settlements*, s. 76.

Aberg, *The Occident and The Orient* ..., s. 35

Yazışmaların listesi için, bkz. King, *Liturgies of the Past*, s. 228 **ff**.; Kiewe, *I Sacred History of Knitting*, s. 70-80.

Salthair no Rann, uzun bir şiir kitabıdır. Giriş bölümündeki şiirler evrenin yaratılışını ve kozmosun işleyişini tarif ediyor. Bu bilgi, Nasraniler tarafından kullanılmış olabilecek, 2 Hanok, 3 Hanok gibi sahte kutsal kitaplardan çıkıyor. (2 Hanok, Charles tarafından, *Pseudepigrapha*, s. 425'de 'The Book of the Secrets of Enoch' adıyla yayımlandı.) XI ve XII şiirler, Adem ile Havva'nın pişmanlıklarını ve Adem'in ölümünü betimliyor. Bu, Mısır'da başka bir yerde 'Adem ile Havva'nın Kitabı' olarak bilinen kitapta geçiyor.

Bkz. yukarıda not 23.

Ramsay, 'Theodore of Mopseuestia...', s. 430

A.g.e, s. 450

McNeill, *The Celtic Churches*, s. 109.

A.g.e.

Hardinge, *The Celtic Church* ... , s. 37, Boniface'den alıntı.

Anderson, *Early Sources of Scottish History*, cilt i, s. 341

Nag Hammadi külliyatındaki 'Petrus'un İşleri'nden türeyen 'Passion of Peter and Paul'den.

'Yeni el yazmaları durmaksızın gün ışığına çıkıyor ve yeni çalışmalar yapılıyor' diyor McNamara *The Apocrypha*

in the Irish Church'de, s. 6. Bu, şimdiye kadar Kelt Kilisesi'ndeki el yazmalarında bulunan, bilinen tüm Apokrifa çalışmalarının standart listesi olmaya devam ediyor. Kullanılan toplam doksan yedi eserden otuz dördü Eski Ahit apokrifaları ve sahte kutsal kitaplardan çıkarılmış, on beş tanesi başlangıç anlatılarından mürekkep ve yirmi dört tane de apokrifal apostolik çalışma vardır. Bu konu için, bkz. Dumville, 'Biblical Apocrypha...'.

11. İnanç Kaybı

Hitler'in, ***Table Talk,*** s. 251 (25 Ocak 1942 akşamı)

12. Boşluğu Dolduran İnançlar: Sovyet Rusya ve Nazi Almanyası

Mendel, *Michael Bakunin...*, s. 372

A.g.e., s. 430

Webb, *The Harmonious Circle*, s. 45. Bu, 1894 ile 1899 arasında bir vakit. Stalin'in kızı ABD'ye kaçtı ve orada bir Gurdjieff grubuna katıldı. (Webb, s. 425).

Payne, *The Life and Death of Lenin*, s. 609–610.

Langer, *The Mind of Adolf Hitler*, s. 55–56

A.g.e., s. 56

A.g.e.

Rauschning, *Hitler Speaks*, s. 209.

A.g.e., s. 209-210

Hitler, *Mein Kampf*, s. 395

Rauschning, *Hitler Speaks*, s. 236

A.g.e., s. 237

Hitler'i etkilemiş esrarların betimleyici bir incelemesi için, bkz. Goodrick-Clarke, *The Occult Roots of Nazism.* Hitler'in ırk, siyaset ve Aryan olmayanların köklerinin kazınması ve Alman bir milenyumun kurulmasıyla ilgili fikirleri, bayrağında gamalı haç olan Yeni Tapınakçıların Örgütü'nü 1907'de kuran Lanz von Liebensfal'ın dergisi Ostara'dan devşirmedir; bkz. s. 194–195. Ayrıca bkz. Phelps, 'Before Hitler Came ...'

Frey, *Cross and Swastika*, s. 5

A.g.e., s. 79

A.g.e., s. 78

Baldur von Schirach'ın Nuremberg duruşmasındaki ifadesidir, 1946. Bkz. *Trial of the Major War Criminals...*, cilt xiv (Mayıs 1946, s. 481).

Rauschning, *Hitler Speaks*, s. 58

Frey, *Cross and Swastika*, s. 85–86

Tournier, çev. Bray, *The Erl-King*, s. 261–261

Frey, Cross and Swastika, s. 92–93

Wykes, Himmler, s. 121–122

Wevelsburg üzerine betimleyici bir çalışma, Hüser, *Wevelsburg 1933 bis 1945*.

Michael Bentine'e söylenmiş ve bizim için tekrarlandı. Bkz. Bentine, *The Door Marked Summer*, s. 291

16. Mahşer'i Kucaklamaya Doğru

Bkz. Krause, *Guyana Massacre*.

Bkz. Sanders, *The Family*, ve Bugliosi, *Helter Skelter*.

Mehta, *Karma Cola*, s. 7

A.g.e., s. 5

Wilson, *Our Israelitish Origin*, s. 97.

A.g.e., s. 100

Glover, England, *The Remnant of Judah and the Israel of Ephraim*, s. 167.

Hine, *Forty Seven Identifications* ..., s. 12. 1910'a gelindiğinde, 405.000 kopyanın satıldığı iddia ediliyordu. Hine, daha önceki çalışmasındaki, ...*Twenty-seven Identifications* ..., araştırmalarından bazı ilginç sonuçlar çıkarıyor: 'Eğer İsrail'sek' diyor, 'o zaman savaş harcamalarımızı kısabiliriz' (cilt ii, s. 68) ve ekliyor, 'İngiltere'nin bir gün yenilmesi kesinlikle imkansız ...' (cilt ii, s. 71)

Hine, ...*Twenty-seven Identifications* ... , **p.v.**

Köktenci kiliseler ayrı tutulursa, Wilson, Glover, Hine'ın çalışmlarının ana ardılı, merkezi Londra'da bulunan, ancak dünya genelinde temsilcilikleri bulunan 'British Israel World Federation'dır (Britanya İsrail Dünyası Federasyonu).

Bir zamanlar saygın bir üyelik profiliyle anılırken, bu gün, Köktenci dinin ve sağ görüşlü siyasetin eteklerinde kalan küçük bir kuruluş haline geldi. Ekim 1969'da Royal Pavilion'da yapılan Brighton'daki 50nci Kongresinde, sekreter, bu alıntının yapıldığı söylevi verdi; bkz. *A Jubilee of Witness*, BWIF (Londra, n.d.), s. 10

A.g.e., p. 11

Armstrong, *The United States and Britain in Prophecy*, s. 174; Lindsay, *Countdown to Armageddon*, s. 104, 108–110, 131.

Armstrong, *the United States...*, s. 174. Armstrong'a ait olan kuruluş, talep eden herkese ücretsiz olarak gönderilen cilalı dergi *The Plain Truth*'u yayımlıyor. Burada kıyametin yakın olduğu yönündeki tahminler daha suskun duruyor. Armstrong'un düşüncelerinin kapsamını tamamıyla anlayabilmek için, yine talep üzerine bedava gönderilen bir kitapçıklar kümesini, ikinci elden bir kaynağı istemek gerekiyor. *The Plain Truth* Avrupa birliği üzerine şöyle diyor: 'Bu, Avrupa'dan ayrılan Birleşik Devletler ve Britanya için iyi bir haber olmayacak.' (*The Plain Truth*, Temmuz-Ağustos, 1981, s. 24) *The United States and Britain in Prophecy* adlı kitapçıktaysa bu türden bir saldırıda bulunmanın ötesinde şöyle diyor: 'Avrupa ulusları birleştiğinde, KÖLELİĞİN BOYUNDURUĞU Birleşik Devletler'e ve Britanya'ya merhamet etmeyecek!' *The Plain Truth* dergisi için kendisiyle röportaj yapılmış ünlü bir politikacı bize, bu örgütün Avrupa yanlısı olduğunu düşündüğünü söylemişti; öyle ki bu örgütün bariz biçimde Avrupa karşıtı bir zeminde durduğunun farkında değildi. Aslında, bu politikacı, söz konusu Tarikat'ın Avrupa yanlısı olduğunu düşünen tek kişi değildi. Ona incelemesi için bu örgütün Avrupa karşıtı fikirlerini gösteren bir dosya gönderdik. Bir hafta içinde örgüt, bizim duruşumuz hakkında daha fazla bilgi edinebilmek için bizimle bağlantı kurmak istemişti.

Armstrong, *The United States...* , s. 183

Örneğin, bkz. Lindsay, *Countdown to Armageddon*, s. 170–171

Guardian, 21 Nisan 1984, s. 19
A.g.e.
A.g.e.
A.g.e.
A.g.e.
A.g.e.
Observer, 25 Ağustos 1985, s. 6
The Humanist, Temmuz-Ağustos. 1981, s. 15
Guardian, **op. cit**.
A.g.e.
The Globe and Mail, 8 Ekim 1984, s. 7
Sunday Times, 5 Aralık 1982, s. 15
A.g.e.
Evening Standard, 4 Eylül 1985, s. 7

17. Postadaki Parçalar

Chérisey, *L'Énigme de Rennes*, s. 8
Newsweek, 22 Şubat 1982, s. 55

18. Britanya Bağlantısı

Bu şifrelerin hikayesi için, bkz. *The Holy Blood...* , s. 5**ff**

Descadeillas, *Rennes et ses derniers seigneurs*, s. 7–8

Guardian Royal Exchange Sigortacılık yönetim kurulu eski başkan yardımcısı Bay Ersnest Bigland ile tarafımızca görüşülmüştür, 21 Şubat 1984.

Sir William Stephenson, Birleşik Devletler'de Britanya Gizli Servisleri gruplarından M16 ve SOE'yi temsil eden ve merkezi New York'ta bulunan BSC'nin (Britanya Güvenlik Koordinasyonu) savaş dönemi başkanıydı. Stephenson, Viscount Leathers'ın eski bir dostu ve iş ortağıydı. Leathers'ın başka bir arkadaşı, yine bir denizcilik şirketi yöneticisi Sir Connop Gurthrie, New York'ta BSC'nin güvenlik şubesinin başındaydı. Bkz. Hyde, *The Quiet Canadian*, s. 29–30, 66.

Stephenson, *A Man Called Intrepid*, s. 64
A.g.e., s. 131 (Sir Colin Gubbins'den alıntı)

Journal officiel, 20 Temmuz 1956 (no. 167), s. 6731. Bu, bize Tarikat'ın 'tüzüğünün' fotokopilerini, kayıt talebinde bulunan bir mektupla birlikte gönderen Saint-Julien-en-Genevois kaymakamlığında kaydedilmişti. Her ikisi de Annemasse, 7 Mayıs 1956 tarihli ve genel sekreter Pierre Plantard ve başkan André Bonhomme tarafından imzalanmış.

Tabii ki, akla ilk gelen isimlerin tümü için kayıtları gözden geçirdik. Bunların arasında bankadaki özel müşteri kasaları listeleri bulunmuyordu.

Bay Ernest Bigland'a göre, Guardian Sigortacılığın eski başkan vekili, aynı zamanda Cook'un da başkanı olan Stanley Adams, İkinci Dünya Savaşı patlak verdiği anda Britanya İstihbaratına alınmıştı. Guardian Sigortacılığın Fransa başkanı Bay Robert Spinks –en son gemide yolculuk yapıyordu- Birleşik Krallık'a vardığında SOE'ye alındı. Tüm bunlara ek olarak, Kaptan Nutting de bu son gemideydi; 1940'ta Paris'te General Dill'in askeri danışmanı, BEF'in kumandanıydı. Londra'ya dönüşünün üzerine, Dill, Nutting'i danışmanı olarak tutarak CIGS oldu. Nutting, Stanley Adams ve General Alexander'ın yakın arkadaşıydı.

Bu belgenin metninde, sahtekarlık delili olmayan, basit bir hata bulunmuştur. Belge, Kaptan Nutting'in doğum yerini Londra olarak gösteriyor, gerçekte bu yer Dublin'dir.

Noter tasdikli bu doğum belgelerinin hepsi, Fransız Konsolosluğunun bizi bilgilendirdiği üzere, Paris'teki Fransız Ekonomi Bakanlığı'na gönderilmişti. Arşiv bölümüne gittik ve müdürle konuştuk; yine de bir yere varamadık. Asıl sorularımız şunlardı: Eğer elimizde 1955 ve 1956'da size gönderilen belgeler elimizde olsaydı, buradan bunların sizin arşivinizden çıkarılmış olması gerektiği sonucuna varılır. Bu belgeleri ya da o yıla ait tüm belgeleri yok ettiğinize dair elinizde bit kayıt var mı yoksa onları dosyalarınız arasında bulabilir misiniz? Eğer yok edilmedilerse, dosyalarınızı gözden geçirip bize sonucu söyler misiniz? Çıkartılan birçok zorluk ve tüm bunlarla neden ilgilendiğimizi öğrenme talebinden sonra, bir yetkilinin ağzından kaçırmasıyla 1956 belgelerinde belirttiğimiz sigorta şirketiyle ilgili bir sorun olduğunu ve dosyaların Adalet Bakanlığında olduğunu

öğrendik. Buna dair ya da bunun araştırmalarımızla ilgili olup olmadığına dair daha fazla bir şey bulamadık. Tam bir baş belası kesildik ve araştırmalarımıza devam ettik ve birçok ziyaretten sonra son bir engel, kesin bir ifade önümüze dikildi. Arşiv merkezindeki yetkililer, 'belgeleri nasıl ele geçirdiğimiz anlamamışlardı. Bu noktada, daha fazla çabanın sonuç getirmesi pek muhtemel görünmüyordu, biz de pes ettik.

19. İsimsiz Pusulalar

Louis Vazart, Merovenj kralının hatırasını ebedi kılacak ve ve Merovenj yerleşim arkeolojisini geliştirmeye yarayacak 'Cercle Saint Dagobert'i buldu. İlk işlerinden biri, Aziz Dagobert'in bazı ufak emanetlerinin Stenay'a dönüşünü düzenlemek oldu; bu dönüşe dikkat çekmek için Eylül 1984'te Aziz Dagobert'in suikaste uğradığı yerde bir tören düzenlendi. Bay Vazart'ın, Bay Phillipe Voluer tarafından yönetilen Stenay Müzesi merkezli ufak bir arkeolojik grupla ilişkileri var.

1961'de Pierre Plantard, ekteki haritalarla birlikte 32 sayfalık (bal mumuyla işleyen teksir makinasında teksir edilmiş, çev.) mimeographed bir metin olan *Gisors et son secret*'i yazdı. 1962'de yazar Gérard de Sède, uzun uzun Gisors'la uğraşan ve bu konuda sonunda Bay Plantard'la uzun bir röportajı içeren kitap *Les Templiers sont parmi nous*'yu yazdı. Röpotaj, Sion Tarikatı'na belirli bazı refereranslar veriyordu. Aynı yıl, Andé Malraux bu konudaki ilgisini açığa vurdu ve aynı yılın sonunda Fransız hükümeti Gisors'un şatosunda kazı yapma kararı aldı.

Plantard'ın metninin ilk sayfası, 23 Mart 1961'de kopyaların, Caen'daki kütüphane müdürüne, Gisors belediye başkanına ve Gérard de Sède'e gönderildiğini belirtiyor.

1985'in başında işin nasıl ilerlediğini Yüksek Mahkeme'ye başvurduk. İşin bir süreliğine devralındığını; fakat artık 'dosyaya kaldırıldığı' cevabını aldık.

Nostra, 28 Ekim- 4 Kasım 1982 (no. 542), s. 6

20. Gizli "Amerikan Birliği"

International Herald Tribune, 20 Haziran 1984, s. 9

Bu metin, Jean Cocteau'nun imzasını taşıyan tüzükte geçiyor; bu tüzüğün tarihi yok fakat '5 Haziran 1956 rahibe manastırındaki değişiklikleri' içeriyor. Bize Saint-Julien-en-Genevois sous-préfecture'ü tarafından gönderilen 7 Mayıs 1956 tarihli tüzük çok daha farklı ve 22 maddeden oluşmuyor. Bu Pierre Plantard ve André Bonhomme tarafından imzalanmış. Marquis Philippe de Chérisey bize Cocteau tüzüğünü gönderdi.

37 rue St Lazare, Paris, Phillipe de Chérisey'in dairesiydi.

Doğum belgeleri sorusu gerçekten merak uyandırıyor. Asıl metinler, el yazması ve kalın bir cilt. Bay Plantard'ın 6 Aralık 1945'de Anne Lea Hisler'le olan ilk evliliğinden ve 18 Mart 1972'de France Germaine Cavaille'la olan ikinci evliliğinden bahseden el yazması ekler bulunuyor. Bu Paris 7nci semt Belediyesinde bulunabilir. Buradaki isim Plantard ve baba mesleği olarak da oda hizmetçisi yazıyor.

Aynı belediyede 22 Ağustos 1972 tarihli ve C658785 seri numaralı bir 'Extrait des Minutes des Actes de Naissance' var. Bu daktiloyla yazılmış ve (aynı zamanda Pierre olarak çağırılan) Bay Plantard'ın babasından söz edildikten sonra yapılan 'Comte de Saint Clair et Comte de Rhédae, architecte' eklemesi dışında, el yazmasının aslına sadık kalınmış. Bu, aynı zamanda Bay Plantard'ın iki evliliğini belgeleyen ekleri de tekrar etmiş. Damgalı ve imzalı. Bir kopyası, Bibliothéque Nationale, Paris'te emanete bırakılmış.

Garenne-Colombes Belediyesi tarafından basılmış, 14 Mayıs 1977 tarihli, Bay Plantard'ın iki çocuğunun doğumlarını belgeleyen üçüncü belgenin bir kopyasına sahibiz. Bu da Bay Plantard'ın adını 'Plantard de Saint Clair' olarak veriyor. Bu isim, Plantard'ın çeklerinin ve pasaportunun üzerinde de bulunuyor.

Muhtemel seçeneklerden biri de Bay Plantard'ın doğum ilanını içeren sayfanın cildin içinden koparılmış olması.

Vatikan'la ilgili çalışan diğer araştırmacılardan benzeri raporlar almıştık.

21. Görüş Alanı Genişliyor

Bkz. *New York Times*, 25 Haziran 1974, s. 2. Kardinal Danileou 20 Mayıs 1974'te öğleden sonra 4'te 24 yaşında bir striptizci olan Madame Mimi Santini'nin beşinci kattaki dairesinde öldü. Üzerinde büyük miktarda paranın bulunmuş olduğu aktarıldı. Bir kalp krizinden öldü. Kilise üç hafta boyunca sessiz kaldı (bir ihtimal bu süre içinde kendi araştımalarını yürüttüklerinden), daha sonra ise 'mezara hakaret' adını verdiği şeyle ilgili sert bir açıklama yayımladı.

Bir röportajda, Mimi Santini, Kardinal'in gerçekten de kendi dairesinde öldüğünü itiraf etti; fakat bunun beşinci kata çıkarken harcadığı güçten kaynaklanan bir kalp krizinden olduğunu söyledi. Ayrıca, onu aradığında dini kıyafetlerini giymediğinden Danileou'nun Kardinal olduğunu bilmediğini ekledi. (Sunday Times, 9 Haziran 1974, s. 3). Kardinal Danileou Académie Française'in bir üyesi, on dört kitabın yazarı ve Paris Üniversitesi teoloji fakültesinin başıydı. Yoğunlaştığı çalışma alanı, ilkel Hristiyan Kilisesi ve Yahudi Hristiyanların ('Nasraniler') öğretileriydi ve bu konuda önemli bir kitap yazmıştı. Ayrıca Kilisenin hem evli hem de bekar rahipleri barındırmasını isteyen (özellikle Hollandalı) psikoposlara karşı Roma Kilisesi'nin karşı-hücumunun başını çekiyordu. Danileou, bekarlığın teolojik öğretiden değil, disiplin ve gelenekten kaynaklandığını kabul ediyordu.

22. Direniş, Şövalyelik ve Avrupa Birleşik Devletleri

Bu, Papa III. Alexander tarafından mühürlenmiş olan 1178 fermanında kayıtlıydı.

Röchricht, *Regesta regni Hierosolymitani*, no. 83 (s. 19). Öncekinin, Arnaud'nun, bahsi hala 1136 kadar geç bir tarihte geçiyor.

Archives du Loiret, D. 357, pièce 2.

A.g.e., pièce 5. Bu belgeyle ilgili bir tartışma, belgenin çağdaş Latincesi ile birlikte Rey, 'Chartes de l'abbaye du Mont-Sion...'da bulunabilir.

Le Maire, *Histoire et antiquitez de la ville... d'Orlèans*, Bölüm 2, s. 96-99; Cottineau, *Répertoire topo-bibliographique...*, s. 2138; Soyer, 'annales prioratvs sancti sansonis...', s. 222**ff**

Bibliothéque Nationale'de, Paris: no. L2 *c*7335 (Quarto)

Vaincre, 21 Eylül 1942 (no. 1), s. 1

A.g.e., 21 Ekim 1942 (no. 2), s. 3

Bu derginin ortaya çıktığı muhitle ilgili fikir kazanmak için Robert Amadou ile bağlantı kurduk. Bize, 1942'de ezoterizme ateşli bir ilgi duyan 18 yaşında bir felsefe öğrencisi olarak, bu alanda etkinlik gösteren hareketlerle bağlantıya geçmek için hiçbir fırsatı kaçırmadığını söyledi. Bu, Bay Plantard'la tanıştığı ve Alpha Galates'a kabul edildiği yıldı. Fakat bu olay herhangi bir tören yapılmadan ve öyle görülüyor ki, kendini takip eden kimse olmadan gerçekleşti. Vaincre için bir makale yazdı ve Bay Plantard'la üç ya da dört kez görüştü; fakat bundan daha fazla bir ilişkisi olmadı.

M. Amadou bir özgürmason, Dr Pierre Simon'un arkadaşı, Fransız Masonluğunun Büyük Üstadıydı. Amadou ayrıca bir Lutherci, Fransız Lutherci mecmuasının editörü ve 'Mephis ve Misraim' Paris locasının bir üyesiydi. Fransa'daki ezoterik gruplarla ilgili açıkça geniş bir bilgiye sahip olmasına rağmen, Sion Tarikatı konusuyla ilgilenmeyi reddetti. Buna rağmen şöyle diyordu, 'kendi adıma, ben hiçbir zaman siyasi faaliyetlere katılmadım, ne şimdi ne de daha önce... Benim tek arzum felsefi düzen ve dini düzen idi ve hala da öyle.'

10. Institute d'Études Corporatives'in yöneticilerinden biri olarak. Le Fur ayrıca 1941 baharından itibaren iş birlikçi mecmua *Je suis partou*'ya katkıda bulundu. Sağ'ın başka bir üyesi de, *Vaincre*'in bir no.'lu sayısının ön sayfasında kendisinden alıntı yapılan Henry Coston'du. Coston, antisemitist, aşırı sağcı bir gazeteciydi ve tüm yağmalanmış masonik arşivlere sahip olan 'Centre d'Action Masonique'in başındaydı. İronik biçimde *Au pilori*'nin düzenli yazarlarından biriydi.

11. *Vaincre*, 21 Eylül 1942 (no. 1), s. 2

12. A.g.e., 21 Kasım 1942 (no. 3), s. 1
13. A.g.e., 21 Eylül 1942 (no. 1), s. 3
14. Weber, *Action Francaise*, s. 153, not *d* ve s. 444
15. Vaincre, 21 Ocak 1943 (no. 5), s. 2
16. Van Roon, German Resistance to Hitler, s. 183.

Madrid'de Hans Adolf von Moltke, büyük ihtimalle Britanya Büyükelçisi ya da başka bir kanal yoluyla Müttefikler'e önerilerde bulunuyordu. 3 Ocak 1943'te General Sikorski, Lord Halifax'ı ziyaret etti ve ona Hans Adolf von Moltke'nin arkadaşlarının ya da kendisinin çoktan barış yanlılarıyla bağlantı kurmaya çalıştıklarını, bu yüzden de onun Madrid'de Britanya Büyükelçisi!yle temasa geçebileceğini söyledi. Halifax'ın Dışişleri Bakanlığına gönderdiği rapora bakınız, FO 371 34559, Paper *c* 205, Public Record Office, Kew.

17. Van Roon, *German Resistance...* , s. 210.

18. A.g.e., s. 201. Ayrıca (s. 256): 'Belgeler açıkça gösteriyor ki, Kreisau Muhiti'nin dış politika önerileri, Avrupa'nın federal bir devlet altında bütünleşeceğine dair kökten bir inanca dayanıyordu.'

23. De Gaulle'ün Dönüşü

Bkz. Crawley, *De Gaulle*, s. 349. Bir paraşütçü kıtasının komutanı şu kesin emri vermişti: adamlarıyla beraber Colombey'e iniş yapacaktı ve De Gaulle'ü Paris'e götürecekti.

Sözcü Cezayir liderlerinden biri olan Bay Delbecque'di. Bkz. *The Times*, 2 Haziran 1958. s. 8

Hisler, *Rois et gouvernants de la France*, s. 103.

A.g.e., s.103, not. 2

M. Debré ile görüştük ve ona bu iddialardan söz ettik. Çok şaşırdı ve Bay Plantard'la herhangi bir ilgisinin olduğunu hatırlamadığını ve Kamu Güvenliği Komiteleri'nin içinde zaten olmadığını söyledi.

Le Monde, 18–19 Mayıs 1958, s. 3

A.g.e., 6 Haziran 1958, s. 2

A.g.e., 8-9 Haziran 1958, s. 2

A.g.e., 29 Temmuz 1958, s. 7

Bibliothéque Nationale'in Versailles'daki ek binasında, Paris'te saklanıyor: *Circuit* (1956) no. Jo 12078 (Quarto) sayılı; Circuit (1959) no. Jo 14140 (Quarto) sayılı. Bunların hepsi ulaşılabilir durumda değil. Biz kontrol ettiğimizde, sadece 2, 3, 5 ve 6 numaralı olanlar oradaydı. Fakat 8 ve 9 numaralıları da gördük ve 2 ve 4 numaralılar da bir zamanlar kesinlikle oradaydılar. Bazılarının çalınmış olduğu ortaya çıkıyor.

İsveçli araştırmacı Mathieu Paoli bulgularını *Les Dessous d'une ambition politique*'de sundu.

Circuit, Kasım 1959 (no. 5), s. 1

A.g.e.

A.g.e.

A.g.e.

Paoli, *Les Dessous d'une ambition politique*, s. 94

A.g.e.

A.g.e., s. 94**ff**

Circuit, Eylül 1959 (no. 3), s. 8

24. Gizli Grupların Arkasındaki Gizli Güçler

Manual of the Council of Europe, s. 3

A.g.e., s. 4

Bkz. 22. bölüm, not 16, yukarıda

Flamini, *Pope, Premier President*, s. 22

A.g.e., s. 56; Lee 'Their Will Be Done', s. 21

Marchetti ve Marks, *The CIA and the Cult of Intelligence*, s. 25; Freemantle, *CIA: The Honourable Company*, s. 29-30; Gurwin, *The Calvi Affair*, s. 185; Agee ve Wolf, der., *Dirty Work: The CIA in Western Europe*, s. 168-173.

Turner, *Secrecy and Democracy*, s. 76

Agee ve Wolf, *Dirty Work...* , s. 202–203

CIA genellikle bu gruplara doğrudan fon sağlamıyordu; fakat diğer birçok grubu aracı olarak kullanıyordu. Çok rastlanan bir yöntem CIA tarafından desteklenen 'özel' bir vakfın, seçilmiş bir gruba fon sağlamasıydı. Radio Free Europe'a destek verenlerin listesi bu tip bir finansmanın çeşitli kanallarını ortaya koyuyor.

Pomian, *Joseph Retinger*, s. 236; Lee 'Their Will Be Done', s. 23. Katolik Eylem'in lideri olan Dr. Luigi Gedda, Malta Şövalyelerinin nişanını almıştı.

Thomas ve Morgan-Witts, *The Year of Armageddon*, s. 17–18, 71.

Huntington, 'Visions of the Kingdom', s. 21

Spellman, OSS'nin eski başı 'Vahşi Bill' Donovan'ın eski bir arkadaşıydı ve Donovan 1947–1948 Italya seçimlerinde onun yardımını almıştı. Güney ve Orta Amerika'da, özellikle Guatemala'daki eylemlerinin ayrıntıları, Cooney, *The American Pope*, s. 231–236'da bulunabilir. ABD Hükümetinden finansman sağlamaktaki rolü için bkz. Cooney, a.g.e, s. 42, 275 ve 278.

Bazı yazarlar, Loca'nın Gelli tarafından ele geçirilmeden çok önce kurulduğunu söylüyorlar. Bilindik hikayeye göre Gelli 1963'te Özgürmason olmuş, 1966'da P2'ye katılmış, 1971'de Loca'da görev almış ve Mayıs 1975'te 'Büyük Üstad'lığa gelmişti. P2 Locası'nın faaliyetleri Gelli'ni Üstadlığa gelmesinden kısa bir süre önce (İtalyan Özgürmason kaynaklara göre) Italya'nın Büyük Yönlendircisi tarafından durduruldu. İtalyan yasasına göre, tüm Mason Locaları her yıl üye listelerini polise vermek zorundaydılar. P2 Locası bunu yapmayı reddetti ve böylece askıda kalan soruşturma ertelenmişti.

Bu alanda çalışan bazı araştırmacılar, Londra 901nci Locanın, en azından bir üyesi Robert Calvi olduğu için, P2 skandalına karıştığını iddia ettiler. Bu haber Britanya'da ulusal basına yansıdı. Büyük Birleşik Britanya Locası, 1940–1986 Loca kayıtlarınının kontrolü, Calvi'nin ve Gelli'nin bu Loca'nın üyeleri olmadıklarını kanıtlıyor. Bu Loca'nın neden böyle bir ün kazandığı belirli değil -bu günkü üyelik, çiçekçi, mühendis, meyhaneci, şöför ve müteahhit gibi birbirinden faklı meslekleri içeriyor. Bankacılarla dolup taşmadığı ise kesin.

Yallop, *In God's Name*, s. 117–118

Komisyon, P2 Locasının yabancı bir kuruluş tarafından yönetildiğini nakletti. Bu ilişki, iki piramit imajıyla gösteriliyordu. Tabanı üzerine oturtulmuş ilk piramit P2'yi, bu pira-

mitin zirvesiyse Gelli'yi ifade ediyor. İkinci piramitse baş aşağı duruyor ve iki piramitin uç noktaları bir noktada birleşiyor. Üstteki piramit, tam ikisinin birleşme noktasında oturan Gelli yoluyla eyleme geçen denetimci örgütü temsil ediyor. Bkz. Guardian, 11 Mayıs 1984, s. 6 ve 7 Haziran 1984, s. 8

Larmenius Fermanı.

Le Monde, 25 Eylül 1979, s. 12

Birleşik Krallık, Malta Tarikat'ını tanımıyor ve Örgüt tarafından verilen pasaportlar geçerli sayılmıyor. Aslında, Tarikat'ın herhangi bir nişanını ya da işaretini taşımak Britanya Karllığında Kraliçe tarafından yasaklanmıştı. Bkz. *Foreign and Commonwealth Regulations*, A:7;B:1,5.

Lee, 'Their Will Be Done', s. 23

A.g.e.; bkz. ayrıca Hervet, 'Knights of Darkness', s. 31

Lee, 'Their Will Be Done', s. 23; Hervet, 'Knights of Darkness', s. 33

Lee, 'Their Will Be Done', s. 24

Hervet, 'Knights of Darkness', s. 34–35

Admond Albe'in makalesi, *Dossiers secret d'Henri Lobineau*'nün içinde, 1967 (Bibliothéque Nationale, Paris, ref. no. Lm1 (**üstte**) 249 (Quarto)). Bahsedilen arşivlerin Malta Tarikatı'nın İngiliz koluna ait olduğuna dair hiçbir gösterge yok. İngiliz kolunun tarihçisi ve arşivcisine yöneltilen bir soruya, böylesi belgelerin Tarikat'ın İngiltere arşivlerinde geçmişte ya da bugün olmadığı cevabı verilmişti.

"Kutsal Kan Kutsal Kase" ve "Mabet ve Loca"nın Yazarlarından

MICHAEL BAIGENT - RICHARD LEIGH
HENRY LINCOLN

TAPINAK ŞÖVALYELERİ
MESİHİN MİRASI

"Bu İsa efsanesinin bize fazlasıyla yararı dokundu." Bu sözler, 16. yüzyılın başlarında Papa X. Leo tarafından söylenmişti.

Yazarların sadece Hıristiyanlık tarihini değil, dinler tarihinin tümünü allak bullak eden "Kutsal Kan Kutsal Kase" ve "Mabet ve Loca" adlı kitaplarla dünyada kopardığı fırtına, yeni sorularla devam ediyor:

- Birden fazla İsa mı vardı?
- Hıristiyanlığın kurucusu İsa mıydı?
- Havariler, geleneksel inanışta olduğu gibi 'barışsever' miydi?
-Vatikan, CIA, KGB, Mafya, Masonluk, P2, Opus Dei ve Tapınak Şövalyeleri arasındaki bağ nedir?

'Mesih' düşüncesinin antik çağlardan günümüze ulaşan serüveninin anlatıldığı bu kitapla, Roma İmparatorluğu'ndan Amerika Birleşik Devletleri'ne varıncaya değin, 'Din' ve 'İktidar'ın birbiriyle ilişkilenme biçimini, tüm çıplaklığıyla gözler önüne seriliyor.

Yazarların, ciddiyeti sorgulanamayacak kadar derinlikli ve çok yönlü araştırmalar sonucunda ulaştıkları ikna edici kanıtlar ve bu kanıtlardan yola çıkarak ulaştıkları sonuçlar; hayat görüşünüz ne olursa olsun, geçmişi ve bugünü, olayları yeniden değerlendirmek üzere tekrar gözden geçirmenize neden olacak.

'Mesihin Mirası'ndan birkaç bölüm başlığı:

- İsrail Kralı Olarak İsa
- Boşluğu Dolduran İnançlar: Sovyet Rusya ve Nazi Almanyası
- Mahşeri Kucaklamaya Doğru
- Gizli 'Amerikan Birliği'
- Gizli Grupların Ardındaki Gizli Güçler

www.noktakitap.com

ISBN 975-8823-71-X
9 789758 823710

online alışveriş: yenisayfa.com.tr